

ספר במדבר Numbers

Formatting by Nathan Kasimer

With the Targum, 1917 JPS Translation, and Rashi

©Nathan Kasimer, 2021 (5782). This text may be re-used under the terms of the Creative Commons Sharealike 2.0 license (CC-BY-SA), the terms of which are available here: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.0/>. This book includes the following texts:

- Miqra According to the Masora
 - License: CC-BY-SA
 - Source: https://he.wikisource.org/wiki/מקרא_על_פי_מסורה
- Targum Onkelos, vocalized according to the Yemenite Taj
 - License: CC-BY-SA
 - Source: https://he.wikisource.org/wiki/תרגום_אונקלוס
- Rashi Chumash, Metsudah Publications, 2009
 - License: CC-BY

All these texts were retrieved from Sefaria. It was typeset and formatted using L^AT_EX, using the Shlomo font by Shlomo Orbach from <https://sites.google.com/site/orlaeinayim/download> and the EB Garamond font by Georg Duffner from <http://www.georgduffner.at/ebgaramond/index.html>. Both of these were used under the terms of the SIL Open Font License.

תוכן העניינים

v	Introduction
vi	Usage Guide
1	פרשת במדבר
20	פרשת נשא
44	פרשת בהעלתך
65	פרשת שלח לך
82	פרשת קורח
98	פרשת חקת
113	פרשת בלק
130	פרשת פינחס
153	פרשת מטות
168	פרשת מסעי
186	פרשת דברים למנחה בשבת מסעי
186	פרשת דברים
187	הפטרות
187	הפטרת במדבר
189	הפטרת נשא
191	הפטרת בהעלתך
193	הפטרת שלח לך
195	הפטרת קורח
198	הפטרת חקת

201	הפטרת בלק
202	הפטרת פינחס
205	הפטרת מטות
207	הפטרת מסעי
210	הפטרת שבת ראש חודש
212	הפטרת שבת מחר חודש

Introduction

This ḥumash is intended primarily for learning *Shnayim Mikra veEchad Targum*, but to be versatile enough to be usable in a synagogue. To that end, it includes multiple texts used as the “Targum”—Targum Onkelos itself, the commentary of Rashi, and a translation into English. For Haftarot, special Maftir portions, and Shabbat Minḥa readings, only Hebrew and English are printed, since these sections are included for ease of use in synagogues rather than for study use.

The text of the Torah itself is from the *Mikra al pi Masorah* project. The text was selected for its open licensing, extensive source documentation, and accuracy in presenting the masoretic text. The text of Targum is the Wikisource Targum, which is based on Yemenite texts (particularly the 1901 edition of the Taj). It was selected for its accurate vocalization. The English translation is the 1917 JPS translation, and text of Rashi is from the Metsudah edition. All these texts were retrieved from Sefaria. Data for aliya divisions, haftarot, and lengths of parshiyot was pulled from Hebcal. Information on which special *Maftir* and *Haftarot* can occur on which Sabbaths is from the Koren Shabbat Chumash. Sedarim data was pulled from *Mikra al pi Masorah*.

I hope this text will be helpful to those who use it.

Usage Guide

This text has minimal notations about various textual differences in the Masoretic text of the Torah. For information where this text varies from others, see the notes of the *Mikra al pi Masorah* project, or notes in *Minḥat Shai*. The *Mikra al pi Masorah* project also has information in its notes about variations in customs about where to divide aliyot. Only differences that affect the consonantal text as it appears in a Seder Torah are noted. Kamatz Katan is indicated with a special symbol for the text of the Torah, but not in the text of the Targum. *Paseq* is indicated with a vertical bar with a space on both sides, but the line indicating a *munah legarme'i* has no space between the line and the preceding word.

To reduce confusion, different numbering systems used for running verse references are numbered differently. Roman numerals are used for chapters, Hindu-Arabic numerals for verses, and Hebrew letters for Sedarim. In verse references in notes, however, chapters are listed in Hindu-Arabic numerals. Where there are attested seder divisions that are not included in the traditional 154-seder count, the number is printed with an asterisk, indicating that it is a seder break but the seder number has not increased. Instances where there are variations in tradition for the start of a seder are in brackets or parentheses.

Names of parshiyot, aliyot, and the number of verses in each parsha are noted in Rashi script. The weekday aliyot can be assumed to end where the second aliya begins. The ending is noted if that is not the case. לוי and ישראל indicate the weekday aliyot. Aliyot for doubled parshiyot are in parentheses.

Parsha breaks are indicated with a פ or ט in parentheses. A petuḥa is a paragraph break that ends a line, a setuma is a break where a blank space is left mid-line. Keri ukhetiv instances are noted with brackets and letters indicating which text is the keri and which is the ketiv.

Large/small letters are printed in the text. Note that in an actual Seder Torah the large/small letters have the top of the letter aligned with the rest of the text. They are printed aligned with the bottom line here due to typesetting considerations. Other special letters are indicated with parenthetical notes.

<p>AND THE LORD spoke unto 1 Moses in the wilderness of Sinai, in the tent of meeting, on the first day of the second month, in the second year after the were come out of the land of Egypt, saying:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבָּר סִינַי בְּאַהֲל מוֹעֵד בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר:</p>	<p>במדבר א</p>
<p>2 'Take ye the sum of all the congregation of the children of Israel, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, every male, by their polls;</p>	<p>שָׂאוּ אֶת־רֹאשׁ כָּל־עֵדַת בְּנֵי־ יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת כָּל־זָכָר לְגִלְגָּלָתָם:</p>	<p>2</p>
<p>3 from twenty years old and upward, all that are able to go forth to war in Israel: ye shall number them by their hosts, even thou and Aaron.</p>	<p>מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלֹא כָל־ נָפִיק חֵילָא בְּיִשְׂרָאֵל תִּמְנֹן יְתֹהוּן לְחִילֵיהֶן אֹתָ וְאַהֲרֹן:</p>	<p>3</p>
<p>4 And with you there shall be a man of every tribe, every one head of his fathers' house.</p>	<p>וְאַתְּכֶם יִהְיוּ אִישׁ אִישׁ לְמִטָּה אִישׁ רֹאשׁ לְבֵית־אֲבֹתָיו הוּא:</p>	<p>4</p>
<p>5 And these are the names of the men that shall stand with you: of Reuben, Elizur the son of Shedeur.</p>	<p>וְאַלֵּין שְׁמוֹת הַגִּבּוֹרִים אֲשֶׁר יַעֲמִדוּ אִתְּכֶם לְרֹאשׁוֹן אֱלִיזֹר בֶּן־שִׁדְיָאוֹר:</p>	<p>5</p>
<p>6 Of Simeon, Shelumiel the son of Zurishaddai.</p>	<p>לְשִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־ צֹורִישַׁדַּי:</p>	<p>6</p>
<p>7 Of Judah, Nahshon the son of Aminadab.</p>	<p>לְיְהוּדָה נַחֲשֹׁן בֶּן־עֲמִינָדָב:</p>	<p>7</p>
<p>8 Of Issachar, Nethanel the son of Zuar.</p>	<p>לְיִשָּׁשָׁכָר נֶתַנָּאֵל בֶּן־צֹוֹר:</p>	<p>8</p>
<p>9 Of Zebulun, Eliab the son of Helon.</p>	<p>לְזִבְּלוּן אֱלִיאָב בֶּן־חֵלֹן:</p>	<p>9</p>
<p>10 Of the children of Joseph: of Ephraim, Elishama the son of Ammihud; of Manasseh, Gamaliel the son of Pedahzur.</p>	<p>לְבִנֵי יוֹסֵף אֱלִישָׁמָע בֶּן־עֲמִיחֻד לְמִנַּשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצֹוֹר:</p>	<p>10</p>

- (1) וידבר. במדבר סיני באחד לחדש. מתוך חיצתן לפניו מונה אותם כל שעה כשיצאו ממזרים מנאן וכשנפלו צעגל מנאן לידע מנין הנומרים כשצא להשרות שכינתו עליהן מנאן. צאחד צניסן הוקס המשכן וצאחד צאייר מנאס:
- (2) למשפחתם. דע מנין כל שצט ושצט: לבית אבתם. מי שצצו משצט אחד ואמו משצט אחר יקום על שצט אציו (צ"צ קט, צ): לגלגלתם. על ידי שקלים צקע לגלגולת:
- (3) כל יצא צבא. מגיד שאין יוצא צבא פחות מנן עשרים:
- (4) ואתכם יהיו. כשחקדו אותם יהיו עמכם נשיא כל שצט ושצט:

11	Of Benjamin, Abidan the son of Gideoni.	לְבִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן-גִּדְעוֹנִי:	לְבִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן-גִּדְעוֹנִי:	11
12	Of Dan, Ahiezer the son of Ammishaddai.	לְדָן אַחִיעֶזֶר בֶּן-עַמִּישַׁדַּי:	לְדָן אַחִיעֶזֶר בֶּן-עַמִּישַׁדַּי:	12
13	Of Asher, Pagiel the son of Ochran.	לְאָשֶׁר פַּגְיַאל בֶּן-עֶכְרָן:	לְאָשֶׁר פַּגְיַאל בֶּן-עֶכְרָן:	13
14	Of Gad, Eliasaph the son of Deuel.	לְגָד אֱלִיסָפָה בֶּן-דְּעוּאֵל:	לְגָד אֱלִיסָפָה בֶּן-דְּעוּאֵל:	14
15	Of Naphtali, Ahira the son of Enan.	לְנַפְתָּלִי אַחִירָע בֶּן-עֵינָן:	לְנַפְתָּלִי אַחִירָע בֶּן-עֵינָן:	15
16	These were the elect of the congregation, the princes of the tribes of their fathers; they were the heads of the thousands of Israel.	אֵלֶּיּוֹן מְעֹרַעִי כְנֹשֶׁתָא רִבְרִי שְׁבֹטֵי אֲבֹתָהוֹן רִישֵׁי אֲלָפִיא דִּישְׂרָאֵל אֲנֹן:	אֵלֶּה (כ' קריאי) קְרוּאִי הָעֵדָה נְשִׂאֵי מִטּוֹת אֲבוֹתָם רֹאשֵׁי אֲלָפֵי יִשְׂרָאֵל הֵם:	16
17	And Moses and Aaron took these men that are pointed out by name.	וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר נִקְּבוּ בְּשֵׁמֹת:	וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר נִקְּבוּ בְּשֵׁמֹת: (בספרי ספרד ואשכנז בשמות)	ישראל 17
18	And they assembled all the congregation together on the first day of the second month, and they declared their pedigrees after their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, by their polls.	וַיָּתְּצוּ כָּל כְּנֹשֶׁתָא כְּנֹשׁוֹ בְּחַד לְיִרְחָא תַּנְיָנָא וְאַתְיַחְסוּ עַל זִרְעֵיהֶן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן בְּמִנְיָן שְׁמֵהוֹן מִכּוּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲיָלָא לְגִילְגָּלְתָהוֹן:	וְאֵת כָּל-הָעֵדָה הִקְהִילוּ בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי וַיִּתְּלְדוּ עַל-מִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמַעְלָה לְגִילְגָּלְתָּם:	18
19	As the LORD commanded Moses, so did he number them in the wilderness of Sinai.	כְּמָא דְּפִקִּיד יְיָ לְמֹשֶׁה וּמִנְיָן בְּמִדְבָּרָא סִינַי:	כַּאֲשֶׁר צֻוְּהָ יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה וַיִּפְקְדֵם בְּמִדְבָּר סִינַי: (ס)	19
20	And the children of Reuben, Israel's first-born, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, by their polls, every male from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	וַהֲיוּ בְּנֵי רְאוּבֵן בּוֹכְרִיהוֹן דִּישְׂרָאֵל תּוֹלְדֵיהֶן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן לְגִילְגָּלְתָהוֹן בְּמִנְיָן שְׁמֵהוֹן לְגִילְגָּלְתָהוֹן כָּל דְּכוּרָא מִכּוּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲיָלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:	וַיְהִיו בְּנֵי-רְאוּבֵן בְּכֹר יִשְׂרָאֵל תּוֹלְדֵיהֶם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת לְגִילְגָּלְתָּם כָּל-זָכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמַעְלָה כָּל יֹצֵא צֶבֶא:	שני 20
21	those that were numbered of them, of the tribe of Reuben, were forty and six thousand and five hundred.	מִנִּיְהוֹן לְשִׁבְטָא דְּרְאוּבֵן אַרְבַּעִין וְשֵׁשָׁתָא אֲלָפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה:	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה רְאוּבֵן שֵׁשָׁה וָאַרְבַּעִים אֲלָף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת: (פ)	21

(16) אלה קרואי העדה. הנקראים לכל דבר חשיבות שצנדה:
 (17) האנשים האלה. את שנים עשר נשיאים הללו: אשר נקבו. לו כאן צשמות:
 (18) ויתלדו על משפחותם. הציאו ספרי יחוסיהם ועידי חזקת לידתם כל אחד ואחד להתייחס על השצט:

<p>Of the children of Simeon, their generations, by their families, by their fathers' houses, those that were numbered thereof, according to the number of names, by their polls, every male from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;</p>	<p>לְבִנֵי שִׁמְעוֹן תּוֹלְדֹתָהוּן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָהוּן מִנִּיגְוָהּ בְּמִנּוֹן שְׁמֹהֶן לְגִלְגָּלְתָּהוּן מִכָּל דְּכוּרָא מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:</p>	<p>לְבִנֵי שִׁמְעוֹן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם פְּקָדֵיו בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת לְגִלְגָּלְתָּם כָּל־ זָכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:</p>
<p>those that were numbered of them, of the tribe of Simeon, were fifty and nine thousand and three hundred.</p>	<p>מִנִּיגְוָהוּן לְשִׁבְטָא דְּשִׁמְעוֹן חֲמִשִּׁין וְתַשְׁעָא אֲלָפִין וּתְלָת מֵאָה:</p>	<p>פְּקָדִיהֶם לְמִטָּה שִׁמְעוֹן תַּשְׁעָה וְחֲמִשִּׁים אֲלָף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת: (פ)</p>
<p>Of the children of Gad, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;</p>	<p>לְבִנֵי גָד תּוֹלְדֹתָהוּן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָהוּן בְּמִנּוֹן שְׁמֹהֶן מִכָּל עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:</p>	<p>לְבִנֵי גָד תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:</p>
<p>those that were numbered of them, of the tribe of Gad, were forty and five thousand six hundred and fifty.</p>	<p>מִנִּיגְוָהוּן לְשִׁבְטָא דְּגָד אַרְבַּעִין וְחֲמִשָּׁא אֲלָפִין וְשִׁית מֵאָה וְחֲמִשִּׁין:</p>	<p>פְּקָדִיהֶם לְמִטָּה גָד חֲמִשָּׁה וְאַרְבַּעִים אֲלָף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים: (פ)</p>
<p>Of the children of Judah, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;</p>	<p>לְבִנֵי יְהוּדָה תּוֹלְדֹתָהוּן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָהוּן בְּמִנּוֹן שְׁמֹהֶן מִכָּל עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:</p>	<p>לְבִנֵי יְהוּדָה תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:</p>
<p>those that were numbered of them, of the tribe of Judah, were threescore and fourteen thousand and six hundred.</p>	<p>מִנִּיגְוָהוּן לְשִׁבְטָא דִּיהוּדָה שִׁבְעִין וְאַרְבַּעָא אֲלָפִין וְשִׁית מֵאָה:</p>	<p>פְּקָדִיהֶם לְמִטָּה יְהוּדָה אַרְבַּעַה וּשְׁבַעִים אֲלָף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת: (פ)</p>
<p>Of the children of Issachar, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;</p>	<p>לְבִנֵי יִשָּׁשְׁכָר תּוֹלְדֹתָהוּן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָהוּן בְּמִנּוֹן שְׁמֹהֶן מִכָּל עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:</p>	<p>לְבִנֵי יִשָּׁשְׁכָר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:</p>
<p>those that were numbered of them, of the tribe of Issachar, were fifty and four thousand and four hundred.</p>	<p>מִנִּיגְוָהוּן לְשִׁבְטָא דִּישָּׁשְׁכָר חֲמִשִּׁין וְאַרְבַּעָא אֲלָפִין וְאַרְבַּע מֵאָה:</p>	<p>פְּקָדִיהֶם לְמִטָּה יִשָּׁשְׁכָר אַרְבַּעַה וְחֲמִשִּׁים אֲלָף וְאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)</p>

30	Of the children of Zebulun, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי זְבוּלֹן תּוֹלְדֹתָם לְבִנֵי זְבוּלֹן תּוֹלְדֹתָהוֹן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלֹא כָל נָפִיק חֵילָא וְיֵצֵא צָבָא:
31	those that were numbered of them, of the tribe of Zebulun, were fifty and seven thousand and four hundred.	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה זְבוּלֹן מִנִּיחֵהוֹן לְשִׁבְטָא דְזְבוּלֹן שְׁבַעָה וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)
32	Of the children of Joseph, namely, of the children of Ephraim, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי יוֹסֵף לְבִנֵי אֶפְרַיִם תּוֹלְדֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלֹא כָל יֵצֵא צָבָא:
33	those that were numbered of them, of the tribe of Ephraim, were forty thousand and five hundred.	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה אֶפְרַיִם מִנִּיחֵהוֹן לְשִׁבְטָא דְאֶפְרַיִם אַרְבָּעִים אֶלֶף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת: (פ)
34	Of the children of Manasseh, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי מְנַשֶּׁה תּוֹלְדֹתָם לְבִנֵי מְנַשֶּׁה לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלֹא כָל נָפִיק חֵילָא וְיֵצֵא צָבָא:
35	those that were numbered of them, of the tribe of Manasseh, were thirty and two thousand and two hundred.	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה מְנַשֶּׁה שְׁלֹשִׁים וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וּמֵאוֹתֵים: (פ)
36	Of the children of Benjamin, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי בִנְיָמִן תּוֹלְדֹתָם לְבִנֵי בִנְיָמִן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלֹא כָל נָפִיק חֵילָא וְיֵצֵא צָבָא:
37	those that were numbered of them, of the tribe of Benjamin, were thirty and five thousand and four hundred.	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה בִנְיָמִן מִנִּיחֵהוֹן לְשִׁבְטָא דְבִנְיָמִן תְּלָתִין וְחֲמִשָּׁא אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)

38	Of the children of Dan, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבְנֵי דָן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמַת מִן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלָּה כָּל יֵצֵא צָבָא	לְבְנֵי דָן תּוֹלְדֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם לְדֹרֵי־תַהוֹן לְבֵית אֲבֹתָתָהוֹן בְּמִנּוֹן שְׁמֵהוּן מִבַּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲיֵלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:
39	those that were numbered of them, of the tribe of Dan, were threescore and two thousand and seven hundred.	פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה דָּן שְׁנַיִם וְשִׁשִּׁים אֶלֶף וְשִׁבְעַת מֵאוֹת: (פ)	מִנִּיגִיהוֹן לְשִׁבְטָא דְדָן שְׁתַּיִן וְתַרְיִן אֶלְפִין וְשִׁבְעַת מֵאָה:
40	Of the children of Asher, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבְנֵי אָשֶׁר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמַת מִן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלָּה כָּל יֵצֵא צָבָא	לְבְנֵי אָשֶׁר תּוֹלְדֹתָהוֹן לְדֹרֵי־תַהוֹן לְבֵית אֲבֹתָתָהוֹן בְּמִנּוֹן שְׁמֵהוּן מִבַּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲיֵלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:
41	those that were numbered of them, of the tribe of Asher, were forty and one thousand and five hundred.	פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה אָשֶׁר אַחַד וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וְחָמֵשׁ מֵאוֹת: (פ)	מִנִּיגִיהוֹן לְשִׁבְטָא דְאָשֶׁר אַרְבַּעַין וְחָד אֶלְפִין וְחָמִישׁ מֵאָה:
42	Of the children of Naphtali, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	בְּנֵי נַפְתָּלִי תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמַת מִן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלָּה כָּל יֵצֵא צָבָא	בְּנֵי נַפְתָּלִי תּוֹלְדֹתָהוֹן לְדֹרֵי־תַהוֹן לְבֵית אֲבֹתָתָהוֹן בְּמִנּוֹן שְׁמֵהוּן מִבַּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲיֵלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:
43	those that were numbered of them, of the tribe of Naphtali, were fifty and three thousand and four hundred.	פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה נַפְתָּלִי שְׁלֹשָׁה וְחָמֵשִׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)	מִנִּיגִיהוֹן לְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי חָמִישִׁין וְתַלְתָּא אֶלְפִין וְאַרְבַּע מֵאָה:
44	These are those that were numbered, which Moses and Aaron numbered, and the princes of Israel, being twelve men; they were each one for his fathers' house.	אֵלֶּה הַפְּקָדִים אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְנָשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנַיִם עָשָׂר אִישׁ אִישׁ־אֶחָד לְבֵית־אֲבֹתָיו הָיוּ:	אֵלִין מִנִּינְיָא דְמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְנִבְרָכֵי יִשְׂרָאֵל תְּרֵי עָשָׂר גּוֹבְרִין גּוֹבְרָא חַד לְבֵית אֲבֹתָתָהוּ הָיוּ:
45	And all those that were numbered of the children of Israel by their fathers' houses, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war in Israel;	וַיְהִיו כָּל־פְּקוּדֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָם מִן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלָּה כָּל־יֵצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל:	וְהָיוּ כָּל מִנִּינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָתָהוֹן מִבַּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲיֵלָא כָּל נָפִיק חֵילָא בְּיִשְׂרָאֵל:
46	even all those that were numbered were six hundred thousand and three thousand and five hundred and fifty.	וַיְהִיו כָּל־הַפְּקָדִים שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשָׁת אֶלְפִים וְחָמֵשׁ מֵאוֹת וְחָמֵשִׁין:	וְהָיוּ כָּל מִנִּינְיָא שִׁית מֵאָה וְתַלְתָּא אֶלְפִין וְחָמִישׁ מֵאָה וְחָמִישִׁין:

- 47 But the Levites after the tribe of
their fathers were not numbered
among them. וְהַלְוִיִּם לְמִטָּה אֲבֹתָם לֹא
הִתְפַּקְדּוּ בְּתוֹכָם: (פ) וְלִיֻּאִי לְשִׁבְטָא דְאַבְהֵתְהוֹן
לֹא אֶתְמַנְיָאוּ בִּיְנֵיהוֹן:
- 48 And the LORD spoke unto Moses,
saying: וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:
וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:
- 49 'Howbeit the tribe of Levi thou
shalt not number, neither shalt
thou take the sum of them among
the children of Israel; אַךְ אֶת־מִטָּה לֹוִי לֹא תִפְקֹד
וְאֶת־רֹאשָׁם לֹא תִשָּׂא בְּתוֹךְ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל:
- 50 but appoint thou the Levites over
the tabernacle of the testimony, and
over all the furniture thereof, and
over all that belongeth to it; they
shall bear the tabernacle, and all the
furniture thereof; and they shall
minister unto it, and shall encamp
round about the tabernacle. וְאַתָּה תִּפְקֹד אֶת־הַלְוִיִּם עַל־
מִשְׁכַּן הָעֵדֻת וְעַל כָּל־כֵּלָיו
וְעַל כָּל־אֲשֶׁר־לֹו הָמָּה יִשְׂאוּ
אֶת־הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְהֵם
יִשְׁרְתֻהוּ וְסָבִיב לְמִשְׁכָּן יִחֲנוּ:
- 51 And when the tabernacle setteth
forward, the Levites shall take it
down; and when the tabernacle is to
be pitched, the Levites shall set it
up; and the common man that
draweth nigh shall be put to death. וּבְמַטֵּל מִשְׁכָּנָא יִפְרְקוּן יִתִּיה
לִיֻּאִי וּבְמִשְׁרֵי מִשְׁכָּנָא יְקִימוּן
יִתִּיה לִיֻּאִי וְחִילּוֹנֵי דִיקְרַב
יִתְקַטִּיל:
- 52 And the children of Israel shall pitch
their tents, every man with his own
camp, and every man with his own
standard, according to their hosts. וַחֲנוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ עַל־
מַחֲנֵהוּ וְאִישׁ עַל־דָּגְלוֹ
לְצַבָּאתָם:
- 53 But the Levites shall pitch round
about the tabernacle of the
testimony, that there be no wrath
upon the congregation of the
children of Israel; and the Levites
shall keep the charge of the
tabernacle of the testimony. וְהַלְוִיִּם יִחֲנוּ סָבִיב לְמִשְׁכָּן
הָעֵדֻת וְלֹא־יִהְיֶה קֶצֶף עַל־
עֵדֻת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְשִׁמְרוּ הַלְוִיִּם
אֶת־מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכָּן הָעֵדֻת:

(49) אך את מטה לוי לא תפקד. כדאי הוא לגיון של מלך להיות נמנה לצדו. דבר אחר נפח הקצ"ה שעתידיה לעמוד
גזירה על כל הנמנין מן עשרים שנה ומעלה שימותו במדבר אחר אל יהיו אלו בכלל לפי שהם שלי שלא טעו בעגל:
(50) ואתה תפקד את הלוויים. כמרגומו מני לשון מוני שררה על דבר שהוא ממונה עליו כמו (אסתר ג, ב) ויפקד המלך
פקידים:
(51) יורידו אותו. כמרגומו יפרקו כשצאין ליסע במדבר ממסע למסע היו מפרקין אותו מהקמתו ונושאים אותו עד מקום
אשר ישכון שם הענין ויחנו שם ומקימין אותו: והזר הקרב. לעבודתם זו: יומת. בידי שמים (סנהדרין פד, א):
(52) ואיש על דגלו. כמו שהדגלים סדורים בספר זה שלשה שבטים לכל דגל:
(53) ולא יהיה קצף. אם תעשה כמנתי לא יהיה קצף ואם לאו שיכנסו זרים בעבודתם זו יהיה קצף כמו שמצינו במעשה
קרח (במדבר יז, יא) כי יאל הקץ וגו':

<p>54 Thus did the children of Israel; according to all that the LORD commanded Moses, so did they.</p>	<p>וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בֶּן עָשׂוֹ: (פ)</p>	<p>54 וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בֶּן עָשׂוֹ: (פ)</p>
<p>II And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־ אַהֲרֹן לֵאמֹר:</p>	<p>שלישי ב וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־ אַהֲרֹן לֵאמֹר:</p>
<p>2 'The children of Israel shall pitch by their fathers' houses; every man with his own standard, according to the ensigns; a good way off shall they pitch round about the tent of meeting.</p>	<p>אִישׁ עַל־דִּגְלוֹ בֵּית אָבִתָּם יַחְנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִנֶּגֶד סָבִיב לְאַהֲל־מוֹעֵד יַחְנוּ:</p>	<p>2 אִישׁ עַל־דִּגְלוֹ בֵּית אָבִתָּם יַחְנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִנֶּגֶד סָבִיב לְאַהֲל־מוֹעֵד יַחְנוּ:</p>
<p>3 Now those that pitch on the east side toward the sunrising shall be they of the standard of the camp of Judah, according to their hosts; the prince of the children of Judah being Nahshon the son of Amminadab,</p>	<p>וְהַחֲנִיִּם קִדְמָה מִזְרְחָה דָּגֹל מַחֲנֶה יְהוּדָה לְצַבָּאתָם וְנָשִׂא לִבְנֵי יְהוּדָה נַחֲשֹׁן בֶּן־ עַמִּינָדָב:</p>	<p>3 וְהַחֲנִיִּם קִדְמָה מִזְרְחָה דָּגֹל מַחֲנֶה יְהוּדָה לְצַבָּאתָם וְנָשִׂא לִבְנֵי יְהוּדָה נַחֲשֹׁן בֶּן־ עַמִּינָדָב:</p>
<p>4 and his host, and those that were numbered of them, threescore and fourteen thousand and six hundred;</p>	<p>וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם אַרְבַּעַת וּשְׁבַעִים אָלֶף וּשְׁשׁ מֵאוֹת:</p>	<p>4 וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם אַרְבַּעַת וּשְׁבַעִים אָלֶף וּשְׁשׁ מֵאוֹת:</p>
<p>5 and those that pitch next unto him shall be the tribe of Issachar; the prince of the children of Issachar being Nethanel the son of Zuar,</p>	<p>וְהַחֲנִיִּם עָלָיו מִטָּה יִשָּׁשְׁכָר וְנָשִׂא לִבְנֵי יִשָּׁשְׁכָר נֶתַנְאֵל בֶּן־ צוּעָר:</p>	<p>5 וְהַחֲנִיִּם עָלָיו מִטָּה יִשָּׁשְׁכָר וְנָשִׂא לִבְנֵי יִשָּׁשְׁכָר נֶתַנְאֵל בֶּן־ צוּעָר:</p>
<p>6 and his host, even those that were numbered thereof, fifty and four thousand and four hundred;</p>	<p>וּצְבָאוֹ וּפְקֻדָּיו אַרְבַּעַת וַחֲמִשִּׁים אָלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת:</p>	<p>6 וּצְבָאוֹ וּפְקֻדָּיו אַרְבַּעַת וַחֲמִשִּׁים אָלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת:</p>
<p>7 and the tribe of Zebulun; the prince of the children of Zebulun being Eliab the son of Helon,</p>	<p>מִטָּה זְבוּלֹן וְנָשִׂא לִבְנֵי זְבוּלֹן אֵלִיאָב בֶּן־חֵלֹן:</p>	<p>7 מִטָּה זְבוּלֹן וְנָשִׂא לִבְנֵי זְבוּלֹן אֵלִיאָב בֶּן־חֵלֹן:</p>
<p>8 and his host, and those that were numbered thereof, fifty and seven thousand and four hundred;</p>	<p>וּצְבָאוֹ וּפְקֻדָּיו שְׁבַעַת וַחֲמִשִּׁים אָלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת:</p>	<p>8 וּצְבָאוֹ וּפְקֻדָּיו שְׁבַעַת וַחֲמִשִּׁים אָלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת:</p>

(2) באתה. כל דגל יהיה לו אות מפה צבועה תלויה בו צבעו של זה לא כצבעו של זה צבע כל אחד כגוון אצנו הקבועה צחן ומתוך כך יכיר כל אחד את דגלו (תנחומא במדבר יצ). דבר אחר באותות לבית אבותם צאות שמסר להם יעקב אביהם כשנשאוהו ממזרים שנאמר (בראשית ג, יצ) ויעשו בניו לו כן כאשר צוה יהודה ויששכר וזבולן ישאוהו מן המזרח וראובן ושמעון וגד מן הדרום וכו' כדאיתא בתנחומא בפרשה זו: מנגד. מרחוק מיל כמו שנאמר ביהושע (יהושע ג, ד) אך רחוק יהיה צנינים וציניו כללפים אמה שיוכלו לזאב בשבת משה ואהרן וצניו והלויים חוגים בסמוך לו (תנחומא שם ט):

(3) קדמה. לפנים הקרויה קדם ואילו זו רוח מזרחית והמערב קרוי אחר:

9	all that were numbered of the camp of Judah being a hundred thousand and fourscore thousand and six thousand and four hundred, according to their hosts; they shall set forth first.	כָּל־הַפְּקָדִים לְמַחֲנֵה יְהוּדָה מֵאֵת אֶלֶף וּשְׁמֹנִים אֶלֶף וּשְׁשָׁת־אַלְפִים וָאַרְבַּע־מֵאוֹת לְצִבְאָתָם רִאשֹׁנָה יֵסְעוּ: (ס)	כָּל מִנְיַנָּא לְמִשְׁרֵית יְהוּדָה מָאָה וְחֲמִנָן וּשְׁתָּא אֲלָפִין וָאַרְבַּע מָאָה לְחִילֵיהוֹן בְּקִדְמִיתָא נְטָלִין:
10	On the south side shall be the standard of the camp of Reuben according to their hosts; the prince of the children of Reuben being Elizur the son of Shedeur,	דָּגֹל מַחֲנֵה רְאוּבֵן תִּימָנָה לְצִבְאָתָם וְנָשִׂא לְבָנִי רְאוּבֵן אֱלִיזוּר בֶּן־שְׁדִיאוּר:	טִיקֶס מִשְׁרֵית רְאוּבֵן דְּרוּמָא לְחִילֵיהוֹן וְרָבָא לְבָנִי רְאוּבֵן אֱלִיזוּר בֶּר שְׁדִיאוּר:
11	and his host, and those that were numbered thereof, forty and six thousand and five hundred;	וּצִבְאוֹ וּפְקֻדָּיו שְׁשָׁה וָאַרְבַּעִים אֶלֶף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת:	וְחִילֵיהּ וּמִנְיָנָהּ אַרְבַּעִין וּשְׁתָּא אֲלָפִין וְחֲמִשׁ מָאָה:
12	and those that pitch next unto him shall be the tribe of Simeon; the prince of the children of Simeon being Shelumiel the son of Zurishaddai,	וְהַחֹנֶם עָלָיו מִטָּה שְׁמַעוֹן וְנָשִׂא לְבָנִי שְׁמַעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־צוּרִישַׁדָּי:	וְדָשָׁרֹן סְמִיכִין עֲלוּהִי שְׁבָטָא דְּשְׁמַעוֹן וְרָבָא לְבָנִי שְׁמַעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּר צוּרִישַׁדָּי:
13	and his host, and those that were numbered of them, fifty and nine thousand and three hundred;	וּצִבְאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם תִּשְׁעָה וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת:	וְחִילֵיהּ וּמִנְיָנֵיהוֹן חֲמִשִּׁין וְתִשְׁעָא אֲלָפִין וְתֵלַת מָאָה:
14	and the tribe of Gad; the prince of the children of Gad being Eliasaph the son of Reuel,	וּמִטָּה גָד וְנָשִׂא לְבָנִי גָד אֱלִיסָפָה בֶּן־רְעוּאֵל:	וּשְׁבָטָא דְּגָד וְרָבָא לְבָנִי גָד אֱלִיסָפָה בֶּר רְעוּאֵל:
15	and his host, even those that were numbered of them, forty and five thousand and six hundred and fifty;	וּצִבְאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וָאַרְבַּעִים אֶלֶף וּשְׁשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים:	וְחִילֵיהּ וּמִנְיָנֵיהוֹן אַרְבַּעִין וְחֲמִשָּׁא אֲלָפִין וְשִׁית מָאָה וְחֲמִשִּׁין:
16	all that were numbered of the camp of Reuben being a hundred thousand and fifty and one thousand and four hundred and fifty, according to their hosts; and they shall set forth second.	כָּל־הַפְּקָדִים לְמַחֲנֵה רְאוּבֵן מֵאֵת אֶלֶף וְאַחַד וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע־מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים לְצִבְאָתָם וּשְׁנֵי יֵסְעוּ: (ס)	כָּל מִנְיַנָּא לְמִשְׁרֵית רְאוּבֵן מָאָה וְחֲמִשִּׁין וְאַחַד אֲלָפִין וָאַרְבַּע מָאָה וְחֲמִשִּׁין לְחִילֵיהוֹן בְּתַנְיִיתָא נְטָלִין:
17	Then the tent of meeting, with the camp of the Levites, shall set forward in the midst of the camps; as they encamp, so shall they set forward, every man in his place, by their standards.	וְנָסַע אֹהֶל־מוֹעֵד מַחֲנֵה הַלְוִיִּם בְּתוֹךְ הַמַּחֲנֵה כְּאֲשֶׁר יַחֲנוּ כֵן יֵסְעוּ אִישׁ עַל־יָדוֹ לְדִגְלֵיהֶם: (ס)	וְנָטִיל מִשְׁכָּן זִמְנָא מִשְׁרֵית הַלְוִיִּם בְּתוֹךְ הַמִּשְׁכָּנִתָּא כְּמָא יַחֲנוּ כֵן נְטָלִין גְּבֵר עַל אֲתֵרֵיהּ לְטַקְסֵיהוֹן:

(9) ראשונה יסעו. כשרואין העין מסתלק תוקעין הכהנים צחצחות ונוסע מחנה יהודה תחלה וכשהולכין הולכין כדרך כנייתן הלוים והעגלות באמצע דגל יהודה במזרח ושל ראובן בצדו ושל אפרים במערב ושל דן בצפון:
(17) ונסע אהל מועד. לאחר שני דגלים הללו: כאשר יחנו כן יסעו. כמו שפירשתי הליכתן כחנייתן כל דגל מהלך

18	On the west side shall be the standard of the camp of Ephraim according to their hosts; the prince of the children of Ephraim being Elishama the son of Ammihud,	18	דגל מחנה אפרים לצבאתם ימיה ונשיא לבני אפרים אלישמע בן-עמיהוד:
19	and his host, and those that were numbered of them, forty thousand and five hundred;	19	וצבאו ופקדיהם ארבעים אלף וחמש מאות:
20	and next unto him shall be the tribe of Manasseh; the prince of the children of Manasseh being Gamaliel the son of Pedahzur,	20	ועליו מטה מנשה ונשיא לבני מנשה גמליאל בן-פדהצור:
21	and his host, and those that were numbered of them, thirty and two thousand and two hundred;	21	וצבאו ופקדיהם שנים ושלשים אלף ומאתים:
22	and the tribe of Benjamin; the prince of the children of Benjamin being Abidan the son of Gideoni,	22	ומטה בנימין ונשיא לבני בנימין אבידן בן-גדעני:
23	and his host, and those that were numbered of them, thirty and five thousand and four hundred;	23	וצבאו ופקדיהם חמשה ושלשים אלף וארבע מאות:
24	all that were numbered of the camp of Ephraim being a hundred thousand and eight thousand and a hundred, according to their hosts; and they shall set forth third.	24	כל-הפקדים למחנה אפרים מאת אלף ושמונת-אלפים ומאה לצבאתם ושלשים יסעו: (ס)
25	On the north side shall be the standard of the camp of Dan according to their hosts; the prince of the children of Dan being Ahiezer the son of Ammishaddai,	25	דגל מחנה דן צפנה לצבאתם ונשיא לבני דן אחיעזר בן-עמישדי:
26	and his host, and those that were numbered of them, threescore and two thousand and seven hundred;	26	וצבאו ופקדיהם שנים ושלשים אלף ושבע מאות:
27	and those that pitch next unto him shall be the tribe of Asher; the prince of the children of Asher being Pagiel the son of Ochran,	27	והחנים עליו מטה אשר ונשיא לבני אשר פגיעל בן-עכרן:
28	and his host, and those that were numbered of them, forty and one thousand and five hundred;	28	וצבאו ופקדיהם אחד וארבעים אלף וחמש מאות:

לרוח הקדושה לו (ס יצ): על ידו. על מקומו ואין לשון יד זו ממשמעו רוח של 17 קרוי על ידו הסמוכה לו לכל הושטת ידו. אינשון איש"א בלע"ז: (20) ועליו. כתרומתו ודסמיכין עלוהי:

29	and the tribe of Naphtali; the prince of the children of Naphtali being Ahira the son of Enan,	וּמִטֵּה נַפְתָּלִי וְנָשִׂיא לְבְנֵי וְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי וְרִפְא לְבְנֵי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּן-עֵינָן: נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּן-עֵינָן:	29
30	and his host, and those that were numbered of them, fifty and three thousand and four hundred;	וּצְבָאוֹ וּפְקָדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וּחִילִיָּהּ וּמִנְיָהוֹן חֲמִשִּׁין וּחֲמִשִּׁים אָלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת: וְתִלְתָּא אֲלָפִין וָאַרְבַּע מֵאוֹת:	30
31	all that were numbered of the camp of Dan being a hundred thousand and fifty and seven thousand and six hundred; they shall set forth hindmost by their standards.'	כָּל-הַפְּקָדִים לְמַחֲנֶה דָן מֵאָתָּה כָּל מִנְיָנָא לְמִשְׁרֵית דָּן אָלֶף וְשִׁבְעָה וּחֲמִשִּׁים אָלֶף מֵאוֹת וּחֲמִשִּׁין וְשִׁבְעָה אֲלָפִין וְשֵׁשׁ מֵאוֹת לְאַחֲרֹנָה יִסְעוּ לְדַגְלֵיהֶם: (פ)	31
32	These are they that were numbered of the children of Israel by their fathers' houses; all that were numbered of the camps according to their hosts were six hundred thousand and three thousand and five hundred and fifty.	אֵלֶּה פְּקוּדֵי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָם כָּל-פְּקוּדֵי הַמַּחֲנֶה לְצִבְאוֹתָם שֵׁשׁ מֵאוֹת אָלֶף וּשְׁלֹשָׁת אֲלָפִים וּחֲמִשׁ מֵאוֹת וּחֲמִשִּׁים: אֵלִין מִנְיָנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָהוֹן כָּל מִנְיָנֵי מִשְׁרֵיתָא לְחִילֵיהוֹן שֵׁית מֵאוֹת וְתִלְתָּא אֲלָפִין וּחֲמִישׁ מֵאוֹת וּחֲמִשִּׁין:	32
33	But the Levites were not numbered among the children of Israel; as the LORD commanded Moses.	וְהַלְוִיִּם לֹא הִתְּפַקְדוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה: וְלִיּוֹאִי לֹא אֶתְּמַנִּיאוּ בְּגוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּמָא דְּפָקִיד יְיָ יְת מֹשֶׁה:	33
34	Thus did the children of Israel: according to all that the LORD commanded Moses, so they pitched by their standards, and so they set forward, each one according to its families, and according to its fathers' houses.	וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה כִּן-חֲנּוּ לְדַגְלֵיהֶם וְכִן נָסְעוּ אִישׁ לְמִשְׁפַּחְתּוֹ עַל-בֵּית אֲבֹתָיו: (פ) וַעֲבָדוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל דְּפָקִיד יְיָ יְת מֹשֶׁה בֵּן שָׁרָן לְטַקְסִיהוֹן וְכִן נָטְלִין גִּבְרָ לְזַרְעֵיתִיהָ עַל בֵּית אֲבֹתָהוֹי:	34
III	Now these are the generations of Aaron and Moses in the day that the LORD spoke with Moses in mount Sinai.	וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה בְּיוֹם דִּבְרַ יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי: וְאֵלִין תּוֹלְדֹת אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה בְּיוֹמָא דְּמַלִּיל יְיָ יְת מֹשֶׁה בְּטוֹרָא דְּסִינַי:	רצעי ג
2	And these are the names of the sons of Aaron: Nadab the first-born, and Abihu, Eleazar, and Ithamar.	וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי-אַהֲרֹן הַבְּכֹר וְנָדָב וַאֲבִיהוּא אֱלֵעָזָר וַאֲיִתְמָר: וְאֵלִין שְׁמֹת בְּנֵי אַהֲרֹן הַבְּכֹר בּוֹכְרָא נָדָב וַאֲבִיהוּא אֱלֵעָזָר וַאֲיִתְמָר:	2

(1) ואלה תולדות אהרן ומשה. ואינו מזכיר אלא בני אהרן ונקראו תולדות משה לפי שלמדן תורה מלמד שכל המלמד את בן חזירו תורה מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו (סנהדרין יט, ז): ביום דבר ה' את משה. נעשו אלו התולדות שלו שלמדן מה שלמד מפי הגבורה:

- These are the names of the sons of Aaron, the priests that were anointed, whom he consecrated to minister in the priest's office.
- 3 אֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים הַמְשֻׁחִים אֲשֶׁר־מָלָא יָדָם לְכַהֵן:
- And Nadab and Abihu died before the LORD, when they offered strange fire before the LORD, in the wilderness of Sinai, and they had no children; and Eleazar and Ithamar ministered in the priest's office in the presence of Aaron their father.
- 4 וַיָּמָת נָדָב וַאֲבִיהוּא לִפְנֵי יְהוָה בְּהִקְרָבָם אֵשׁ זָרָה לִפְנֵי יְהוָה בְּמִדְבָּר סִינַי וּבָנִים לֹא הָיוּ לָהֶם וַיְכַהֵן אֱלֶעָזָר וַאֲיִתְמָר עַל־פְּנֵי אַהֲרֹן אֲבִיהֶם: (פ)
- And the LORD spoke unto Moses, saying:
- 5 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:
- 'Bring the tribe of Levi near, and set them before Aaron the priest, that they may minister unto him.
- 6 הִקְרַב אֶת־מִטָּה לֹוִי וְהִעֲמַדְתָּ אֹתוֹ לִפְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְשִׁרְתוּ אִתּוֹ:
- And they shall keep his charge, and the charge of the whole congregation before the tent of meeting, to do the service of the tabernacle.
- 7 וְשָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמֶרְתּוֹ וְאֶת־מִשְׁמֶרֶת כָּל־הָעֵדָה לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן:
- And they shall keep all the furniture of the tent of meeting, and the charge of the children of Israel, to do the service of the tabernacle.
- 8 וְשָׁמְרוּ אֶת־כָּל־כְּלֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־מִשְׁמֶרֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן:
- And thou shalt give the Levites unto Aaron and to his sons; they are wholly given unto him from the children of Israel.
- 9 וְנָתַתָּה אֶת־הַלְוִיִּם לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו נְתוּנִים נְתוּנִים הֵמָּה לוֹ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

- (4) על פני אהרן. בחייו (צמ"ר ז, כו):
- (6) ושרתו אתו. ומהו השירות ושמו את משמרתו לפי ששמירת המקדש עליו שלא יקרב זר כמו שנאמר (במדבר יח, א) אתה ובניך ובית אביך אתך תשאו את עון המקדש והלוים הללו מסייעין אותם זו היא השירות:
- (7) ושמו את משמרתו. כל מנוי שהאדם ממונה עליו ומוטל עליו לעשותו קרוי משמרת ככל המקרא ובלשון משנה כמו שאמרנו בצגתן ותרש והלא אין משמרת ומשמרתך שיה (מגילה יג, ז) וכן משמרות כהונה ולויה:
- (8) ואת משמרת בני ישראל. שכולן היו זקוקין לזרכי המקדש אלא שהלוים צאים תחתיהם בשליחותם לפיכך לוקחים מהם המעשרות שזכרן שנאמר (להלן יח, לא) כי שכן הוא לכם חלק עבודתכם:
- (9) נתונם המה לו. לעזרה: מאת בני ישראל. כמו מתוך בני ישראל כלומר משאר כל העדה נצדלו לכך בגזרת המקום והוא נתנם לו שנאמר (שם ט, יט) ואתנה את הלוים נתונים וגו':

10	And thou shalt appoint Aaron and his sons, that they may keep their priesthood; and the common man that draweth nigh shall be put to death.'	וְאֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו תִּפְקֹד וְשָׁמְרוּ אֶת־כְּהֻנָּתָם וְהַזָּר הִקְרַב יוּמָת: (פ)	וְיֵת אַהֲרֹן וְיֵת בָּנָיו תִּמְנֶי וְיִשְׁרֹן יֵת כְּהוּנָתָהוֹן וְחִלּוּנֵי דִיקְרַב יִתְקַטִּיל:
11	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:
12	'And I, behold, I have taken the Levites from among the children of Israel instead of every first-born that openeth the womb among the children of Israel; and the Levites shall be Mine;	וְאֲנִי הִנֵּה לִקְחָתִי אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת כָּל־בְּכוֹר פֶּטֶר רֶחֶם מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי תְלוּיִם:	וְאֲנֵא הָא קְרִיבִית יֵת לְיוֹאֵי מִגֹּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל חֶלֶף כָּל בּוֹכְרָא פֶתַח וְלֵדָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִהְיוּ מְשֻׁמְשִׁין קֳדָמִי לְיוֹאֵי:
13	for all the first-born are Mine: on the day that I smote all the first-born in the land of Egypt I hallowed unto Me all the first-born in Israel, both man and beast, Mine they shall be: I am the LORD.'	כִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיוֹם הַכֹּתִי כָל־בְּכוֹר בָּאָרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה לִי וְהָיוּ אֲנִי יְהוָה: (פ)	אֲרֵי דִילִי כָל בּוֹכְרָא בְּיוֹמָא דְקַטְלִית כָּל בּוֹכְרָא בָּאֶרֶעָ דְּמִצְרַיִם אֶקְדִּישִׁית קֳדָמִי כָל בּוֹכְרָא בְּיִשְׂרָאֵל מֵאִנְשָׁא עַד בְּעִירָא דִילִי יִהְיוּ אֲנֵא יְיָ:
14	And the LORD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבָּר סִינַי לֵאמֹר:	וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּמִדְבָּרָא דְּסִינַי לְמִימַר:
15	'Number the children of Levi by their fathers' houses, by their families; every male from a month old and upward shalt thou number them.'	פָּקֹד אֶת־בְּנֵי לְוִי לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וְעֹלָה תִפְקְדֵם:	מְנֵי יֵת בְּנֵי לְוִי לְבֵית אֲבֹתָהוֹן לְזַרְעֵיהֶוֹן כָּל זָכָרָא מִבֶּן יָרְחָא וְלַעִילָא תִמְנִינִיוֹן:
16	And Moses numbered them according to the word of the LORD, as he was commanded.	וַיִּפְקֹד אֹתָם מֹשֶׁה עַל־פִּי יְהוָה כְּאֲשֶׁר צֻוָּה:	וּמִנָּא יִתְהוֹן מֹשֶׁה עַל מִימְרָא דִּי כְּמָא דְּאִתְּפַקֵּד:
17	And these were the sons of Levi by their names: Gershon, and Kohath, and Merari.	וַיְהִיו־אֵלֶּה בְּנֵי־לְוִי בְּשֵׁמֹתָם גֵּרְשֹׁן וְקָהַת וּמֶרָרִי:	וְהָיוּ אֵלִין בְּנֵי לְוִי בְּשֵׁמֹתָהוֹן גֵּרְשֹׁן וְקָהַת וּמֶרָרִי:

(10) ואת אהרן ואת בניו תפקד. לשון פקידות ואינו לשון מנין: ושמרו את כהנתם. קבלת דמים וזריקה והקטרה ועבודות המסורות לכהנים:

(12) ואני הנה לקחתי. ואני מהיכן זכיתי בהן: מתוך בני ישראל. שיהיו ישראל שוכרין אותן לשירות שליל על ידי הזכרות זכיתי בהם ולקחתים תמורתם לפי שהיתה העבודה בזכורות וכשחטאו בעגל נפסלו והלויים שלא עבדו עבודת אלילים נצחרו תחתיהם (מדרש אגדה):

(15) מבן חדש ומעלה. משינא מכלל נפלים הוא נמנה ליקרא שומר משמרת הקדש. אמר רבי יהודה ברבי שלום למוד הוא אותו השבט להיות נמנה מן הבטן שנאמר (להלן כו, נט) אשר ילדה אותה ללוי במצרים עם כניסתה צפתה מצרים ילדה אותה ונמנית בשבעים נפשות שכשאתה מונה חשבונם לא תמנאם אלא שבעים חסר אחת והיא השלימה את המנין (תנחומא במדבר טז):

(16) על פי ה'. אמר משה לפני הקב"ה היאך אני נכנס לתוך אהליהם לדעת מנין יונקיהם אמר לו הקב"ה עשה אותה שלך ואני אעשה שלי הלך משה ועמד על פתח האהל והשכינה מקדמת לפניו וצת קול יוצאת מן האהל ואומרת כך וכך תינוקות יש צאהל זה לךך נאמר על פי ה' (שם):

18	And these are the names of the sons of Gershon by their families: Libni and Shimei.	וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי-גֶרְשׁוֹן וְאֵלֶּיִן שְׁמֹת בְּנֵי גֶרְשׁוֹן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבִנֵי וְשִׁמְעִי: לְזַרְעֵיהֶן לְבִנֵי וְשִׁמְעִי:	18
19	And the sons of Kohath by their families: Amram and Izhar, Hebron and Uzziel.	וּבְנֵי קָהָת לְמִשְׁפַּחְתָּם עִמָּרָם וִיזָהָר חֶבְרֹן וְעֻזִּיאֵל: וּבְנֵי קָהָת לְזַרְעֵיהֶן עִמָּרָם וִיזָהָר חֶבְרֹן וְעֻזִּיאֵל:	19
20	And the sons of Merari by their families: Mahli and Mushi. These are the families of the Levites according to their fathers' houses.	וּבְנֵי מֵרָרִי לְמִשְׁפַּחְתָּם מַחֲלִי וּמוּשִׁי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת הַלֵּוִי לְבֵית אֲבֹתָם: וּבְנֵי מֵרָרִי לְזַרְעֵיהֶן מַחֲלִי וּמוּשִׁי אֵלֶּיִן אֲנֹן זַרְעֵית לִוִּי לְבֵית אֲבֹתָהֶן:	20
21	Of Gershon was the family of the Libnites, and the family of the Shimeites; these are the families of the Gershonites.	לְגֶרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת הַלִּבְנִי וּמִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְעִי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת הַגֶּרְשֹׁנִי:	21
22	Those that were numbered of them, according to the number of all the males, from a month old and upward, even those that were numbered of them were seven thousand and five hundred.	פָּקְדֵיהֶם בַּמִּסְפָּר כָּל-זָכָר מִבֶּן-חֹדֶשׁ וּמַעַלָּה פָּקְדֵיהֶם שִׁבְעַת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת: מִנִּיגִיהֶן בְּמִנּוֹן כָּל דְּכוּרָא מִבֶּן יָרֵחַ וְלַעֲלָא מִנִּיגִיהֶן שִׁבְעָא אֲלָפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה:	22
23	The families of the Gershonites were to pitch behind the tabernacle westward;	מִשְׁפַּחַת הַגֶּרְשֹׁנִי אַחֲרֵי הַמִּשְׁכָּן יַחֲנֹו יָמָה:	23
24	the prince of the fathers' house of the Gershonites being Eliasaph the son of Lael,	וְנָשִׂא בֵּית-אָב לְגֶרְשֹׁנִי אֱלִיסָפָא בֶן-לֵאל:	24
25	and the charge of the sons of Gershon in the tent of meeting the tabernacle, and the Tent, the covering thereof, and the screen for the door of the tent of meeting,	וּמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי-גֶרְשׁוֹן בְּאֹהֶל מוֹעֵד הַמִּשְׁכָּן וְהָאֹהֶל מִכְסֹּהוּ וּמִסָּךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: וּמִטָּרֶת בְּנֵי גֶרְשׁוֹן בַּמִּשְׁכָּן זִמְנָא מִשְׁכָּנָא וּפָרָסָא חוּפְאִיָּהּ וּפָרָסָא דִּתְרַע מִשְׁכָּן זִמְנָא:	25
26	and the hangings of the court, and the screen for the door of the court—which is by the tabernacle, and by the altar, round about—and the cords of it, even whatsoever pertaineth to the service thereof.	וְקִלְעֵי הַחֲצֵר וְאֶת-מִסְךְ פֶּתַח הַחֲצֵר אֲשֶׁר עַל-הַמִּשְׁכָּן וְעַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֶת מִיתְרָיו לְכָל עֲבֹדָתוֹ: (ס) וְסִרְדֵּי דֶרְתָּא וְיֵת פָּרָסָא דִּתְרַע דֶּרְתָּא דְעַל מִשְׁכָּנָא וְעַל מִדְבַּחָא סָחוּר סָחוּר וְיֵת אֲשִׁוּנָהּ לְכָל פּוֹלְחָנֶיהָ:	26

- (21) לגרשון משפחת הלבני. כלומר לגרשון היו הפקודים משפחת הלזני ומשפחת השמעני פקודיהם כך וכך:
 (25) המשכן. יריעות המסמנות: והאהל. יריעות עזים העשויות לגג: מכסהו. עורות אילים ומחשים: ומסך פתח. הוא הוילון:
 (26) ואת מיתריו. של משכן והאהל ולא של חצר:

- 27 And of Kohath was the family of the Amramites, and the family of the Izharites, and the family of the Hebronites, and the family of the Uzzielites; these are the families of the Kohathites:
- 28 according to the number of all the males, from a month old and upward, eight thousand and six hundred, keepers of the charge of the sanctuary.
- 29 The families of the sons of Kohath were to pitch on the side of the tabernacle southward;
- 30 the prince of the fathers' house of the families of the Kohathites being Elizaphan the son of Uzziel,
- 31 and their charge the ark, and the table, and the candlestick, and the altars, and the vessels of the sanctuary wherewith the priests minister, and the screen, and all that pertaineth to the service thereof;
- 32 Eleazar the son of Aaron the priest being prince of the princes of the Levites, and having the oversight of them that keep the charge of the sanctuary.
- 33 Of Merari was the family of the Mahlites, and the family of the Mushites; these are the families of Merari.
- 34 And those that were numbered of them, according to the number of all the males, from a month old and upward, were six thousand and two hundred;
- וּלְקַהַת מִשְׁפַּחַת הָעַמְרָמִי וּמִשְׁפַּחַת הִיִּזְחָרִי וּמִשְׁפַּחַת הַחֶבְרֹנִי וּמִשְׁפַּחַת הָעֻזִּיאֵלִי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת קְהַתִּי:
- בְּמִסְפַּר כָּל-זָכָר מִבֶּן-חֹדֶשׁ וָמַעְלָה שְׁמֹנֶת אֲלָפִים וָשֵׁשׁ מֵאוֹת שְׁמָרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ:
- מִשְׁפַּחַת בְּנֵי-קְהַת יַחֲנוּ עַל יָרֵךְ הַמִּשְׁכָּן תִּימָנָה:
- וְנָשִׂא הַקְהָתִי אֱלִיצָפָן בֶּן-עֻזִּיאֵלִי:
- וּמִשְׁמֶרֶתָם הָאָרֹן וְהַשְּׁלֶחֶן וְהַמִּזְבֵּחַת וְכָלֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ בָהֶם וְהַמִּסְכָּה וְכָל עֲבֹדָתָהּ:
- וְנָשִׂא נְשֵׂי־הַלְוִי אֲלֵעֶזֶר בֶּן-אַהֲרֹן הַכֹּהֵן פֶּקֶדֶת שְׁמָרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ:
- לְמֶרְרִי מִשְׁפַּחַת הַמַּחֲלִי וּמִשְׁפַּחַת הַמוּשִׁי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת מֶרְרִי:
- וּפְקֻדֵיהֶם בְּמִסְפַּר כָּל-זָכָר מִבֶּן-חֹדֶשׁ וָמַעְלָה שְׁשֶׁת אֲלָפִים וּמֵאוֹתִים:

(29) משפחת בני קהת יחנו וגר תימנה. וסמוכין להם דגל ראובן החונים תימנה (לעיל 3, י) אוי לרשע ואוי לשכנו לכן לקו מהם דתן ואבירם ומאמסים וחמשים איש עם קרח ועדתו שנמשכו עמהם במחלוקתם (תנחומא במדבר 31) והמסך. היא הפרכת שאף היא קרויה (שמות מ, כא) (פרכת) המסך:

(32) ונשיא נשיא הלוי. ממנה על כלם ועל מה היא נשיאומה: פקודת שומרי משמרת הקודש. על ידו היה פקודת כולם:

<p>the prince of the fathers' house of the families of Merari being Zuriel the son of Abihail; they were to pitch on the side of the tabernacle northward;</p>	<p>וְנָשִׂיא בֵּית־אָב לְמִשְׁפַּחַת מְרָרִי צוּרִיָּאל בֶּן־אֲבִיהַיִל עַל יֶרֶךְ הַמִּשְׁכָּן יִחַנּוּ צָפֹנָה: וְרֹב בֵּית בָּא לְזִרְעֵית מְרָרִי צוּרִיָּאל בֶּן־אֲבִיהַיִל עַל שָׂדָא דְּמִשְׁכָּנָא יִשְׂרוּן צָפֹנָא:</p>	<p>35 וְנָשִׂיא בֵּית־אָב לְמִשְׁפַּחַת מְרָרִי צוּרִיָּאל בֶּן־אֲבִיהַיִל עַל יֶרֶךְ הַמִּשְׁכָּן יִחַנּוּ צָפֹנָה:</p>
<p>the appointed charge of the sons of Merari being the boards of the tabernacle, and the bars thereof, and the pillars thereof, and the sockets thereof, and all the instruments thereof, and all that pertaineth to the service thereof;</p>	<p>וּדְמִסִּיר לְמִטָּה לְבָנֵי מְרָרִי דְּפִי מִשְׁכָּנָא וְעִבְרוּהִי וְעַמּוּדָוְהִי וְסִמְכוּהִי וְכָל מְנוּהִי וְכָל הַוִּלְחָנִיָּה:</p>	<p>36 וּפָקַדְתָּ מִשְׁמֶרֶת בְּנֵי מְרָרִי קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן וּבְרִיחָיו וְעַמּוּדָיו וְאֲדָנָיו וְכָל־כֵּלָיו וְכָל עֲבֹדָתוֹ:</p>
<p>and the pillars of the court round about, and their sockets, and their pins, and their cords.</p>	<p>וְעַמּוּדֵי דֶרֶתָא סָחוּר סָחוּר וְסִמְכֵיהוֹן וְסָפִיהוֹן וְאֲטוּנֵיהוֹן:</p>	<p>37 וְעַמּוּדֵי הַחֲצֵר סָבִיב וְאֲדָנֵיהֶם וַיִּתְּדֵתָם וּמִיתְרֵיהֶם:</p>
<p>And those that were to pitch before the tabernacle eastward, before the tent of meeting toward the sunrising, were Moses, and Aaron and his sons, keeping the charge of the sanctuary, even the charge for the children of Israel; and the common man that drew nigh was to be put to death.</p>	<p>וּדְשָׂרֵן קָדָם מִשְׁכָּנָא קְדוּמָא קָדָם מִשְׁכָּן זִמְנָא מִדְּנִחָא מִשָּׁה וְאַהֲרֹן וּבְנָוְהִי נֹטְרִין מִטְּרֵתָא דְּקוּדְשָׁא לְמִטְּרַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְחִילוּנֵי דִיקָרֵב יִתְקַטִּיל:</p>	<p>38 וְהַחֲנֻמִּים לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן קִדְּמָה לִפְנֵי אֹהֶל־מוֹעֵד וּמִזְרְחָהּ מִנְּשֶׁהוּ וְאַהֲרֹן וּבְנָיו שְׁמֵרִים מִמִּשְׁמֶרֶת הַמִּקְדָּשׁ לְמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהַזֶּרֶק הַקָּרֵב יוּמָת:</p>
<p>All that were numbered of the Levites, whom Moses and Aaron numbered at the commandment of the LORD, by their families, all the males from a month old and upward, were twenty and two thousand.</p>	<p>כָּל מְנִינֵי לְיוֹנָי דְּמִנָּא מִשָּׁה וְאַהֲרֹן עַל מִימְרָא דִּי לְזִרְעֵיתָהוֹן כָּל דְּכוּרָא מִבֶּר יָרְחָא וְלַעֲיָלָא עֲשָׂרִין וּתְרִין אַלְפִין:</p>	<p>39 כָּל־פְּקוּדֵי תְּלִוִּים אֲשֶׁר פָּקַד מִשָּׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה לְמִשְׁפַּחְתָּם כָּל־זָכָר מִבֶּן־ חֹדֶשׁ וָמַעְלָה שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אַלְפִּי: (ס)</p>
<p>And the LORD said unto Moses: 'Number all the first-born males of the children of Israel from a month old and upward, and take the number of their names.</p>	<p>וְאָמַר יְיָ לְמִשָּׁה מִנִּי כָל בְּכוּרֵיָא דְּכוּרֵיָא לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל מִבֶּר יָרְחָא וְלַעֲיָלָא וְקַבִּיל יֵת חוּשְׁבָן שְׁמֹהֲתָהוֹן:</p>	<p>ששי וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה פָּקַד כָּל־בְּכוֹר זָכָר לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמַעְלָה וְשָׂא אֶת מִסְפַּר שְׁמֹתָם:</p>

(38) משה ואהרן ובניו. וסמוכין להם דגל מחנה יהודה והחונים עליו יששכר וזבולן מוז ללדיק מוז לשכנו לפי שהיו שכניו של משה שהיה עוסק בתורה נעשו גדולים בתורה שנאמר (תהלים ס, ט) יהודה מחוקקי (דה"א יב, לג) ומצני יששכר יודעי צינה וגו' מאתים ראשי סנהדראות ומזבולן (שופטים ה, ד) מושכים בשצט סופר (תנחומא שס):

(39) אשר פקד משה ואהרן. נקוד על ואהרן לומר שלא היה צמנין הלויים (זכורות ד, ח): שנים ועשרים אלף. ובפרטן אחת מואל שלש מאות יתרים צני גרשון שצעת אלפים וחמש מאות. צני קהת שמונת אלפים ושש מאות. צני מררי ששת אלפים ומאתים. ולמה לא כללן עם השאר ויפדו את הזכורות ולא יהיו זקוקים השלשה ושצעים ומאתים זכורות העודפים על המנין לפדיון אמרו רבותינו צמסכת זכורות (ה, ח) אותן שלש מאות לויים זכורים היו ודים שפיקעו עצמם מן הפדיון:

(40) פקד כל בכור זכר וגו' מן חדש ומעלה. משיא מכלל ספק נפלים:

- 41 And thou shalt take the Levites for Me, even the LORD, instead of all the first-born among the children of Israel; and the cattle of the Levites instead of all the firstlings among the cattle of the children of Israel.
- 42 And Moses numbered, as the LORD commanded him, all the first-born among the children of Israel.
- 43 And all the first-born males according to the number of names, from a month old and upward, of those that were numbered of them, were twenty and two thousand two hundred and threescore and thirteen.
- 44 And the LORD spoke unto Moses, saying:
- 45 'Take the Levites instead of all the first-born among the children of Israel, and the cattle of the Levites instead of their cattle; and the Levites shall be Mine, even the LORD'S.
- 46 And as for the redemption of the two hundred and three score and thirteen of the first-born of the children of Israel, that are over and above the number of the Levites,
- 47 thou shalt take five shekels apiece by the poll; after the shekel of the sanctuary shalt thou take them—the shekel is twenty gerahs.
- 48 And thou shalt give the money wherewith they that remain over of them are redeemed unto Aaron and to his sons.'
- וְלָקַחְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִי אֲנִי יְהוָה תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת בְּהֶמְתָּ הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבֶהֱמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
- וַיִּפְקֹד מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ אֶת־כָּל־בְּכוֹר בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל:
- וַיְהִי כָל־בְּכוֹר זָכָר בַּמִּסְפָּר שְׁמֹת מִבֶּן־חֹדֶשׁ וּמַעֲלָה לִפְקֻדֵיהֶם שָׁנִים וְעֶשְׂרִים אֶלֶף שְׁלֹשָׁה וְשִׁבְעִים וּמֵאָתָּה: (פ)
- וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:
- קַח אֶת־הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת־בְּהֶמְתָּ הַלְוִיִּם תַּחַת בְּהֶמְתָּם וְהָיוּ־לִי הַלְוִיִּם אֲנִי יְהוָה:
- וְאֵת פְּדֻיֵי הַשְּׁלֹשָׁה וְהַשִּׁבְעִים וְהַמֵּאָתָּה הָעֶדְפִים עַל־הַלְוִיִּם מִבְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
- וְלָקַחְתָּ חֲמִשָּׁת חֲמִשָּׁת שֶׁקֶלִים לַגִּלְגָּלֶת בַּשֶּׁקֶל הַקֹּדֶשׁ תִּקַּח עֶשְׂרִים גֶּרָה הַשֶּׁקֶל:
- וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו פְּדֻיֵי הָעֶדְפִים בָּהֶם:
- וְתִקְּרִיב יֵת לַיהוָה קָדְמִי אֲנִי יִשְׂרָאֵל כָּל־בְּכוֹרָא בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת־בְּהֶמְתָּ דְּלִיּוֹאֵי כָל־בְּכוֹרָא בְּבֶהֱמַת דְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל:
- וּמֵאָה מֹשֶׁה כַּמָּה דְּפִקְדִי וַיְהִי יֵת כָּל בְּכוֹרָא בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל:
- וַהּוּ כָל בְּכוֹרִיא דְּכוֹרִיא בְּמִנֵּן שְׁמֹהּ מִבֶּן יָרְחָא וְלַעֲלָא לְמִנְיָהוֹן עֶשְׂרִין וּתְרִין אֶלֶפִין וּמֵאָתָן וְשִׁבְעִין וְתֵלָתָא:
- וַיִּמְלִיל לֵי עִם מֹשֶׁה לְמִימֹר:
- קָרִיב יֵת לַיהוָה כָּל־בְּכוֹרָא בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת־בְּהֶמְתָּ דְּלִיּוֹאֵי כָל־בְּכוֹרָא בְּבֶהֱמַת דְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לַיהוָה מִשְׁמִשִּׁין קָדְמִי לַיהוָה אֲנִי יִשְׂרָאֵל:
- וְיֵת פִּירְקֹן מֵאָתָן וְשִׁבְעִין וְתֵלָתָא דִּיתִירִין עַל לַיהוָה מִבְּכוֹרִיא דְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל:
- וְתִסַּב חֲמִישׁ חֲמִישׁ סְלַעִין לַגִּלְגָּלֶתָא בְּסִלְעֵי קוּדְשָׁא תִסַּב עֶשְׂרִין מַעֲיִן סְלַעִא:
- וְנָתַתִּין כֶּסֶפָא לְאַהֲרֹן וּלְבָנָהוּ פִירְקֹן דִּיתִירִין בָּהוֹן:

(45) ואת בהמת הלויים וגו'. לא פדו זהמות הלויים את זכורי זהמה טהורה של ישראל אלא את פטרי חמוריהם וזה אחד של צן לוי פטר כמה פטרי חמורים של ישראל מדע שהרי מנה העודפים צאדם ולא מנה העודפים צנהמה (שם 7, 3):

(46) ואת פדויי השלשה וגו'. ואת הזכורות הנריכין להפדות צהם אלו השלשה ושבעים ומאתים העודפים צהם ויתריים על הלויים מהם תקח חמשת שקלים לגלגלת כן היטה מכירתו של יוסף עשרים כסף שהיה זכורה של רחל (צ"ר פד, יח):

49	And Moses took the redemption-money from them that were over and above them that were redeemed by the Levites;	וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת כֶּסֶף הַפְּדִיּוֹם וַיִּסֵּב מֹשֶׁה יֵת כֶּסֶף הַיִּזְדָּקֻתָם מֵאֵת הָעֶדְפִים עַל פְּדֻיָּי מִן דִּיתִירֵין עַל פְּרִיקֵי לִיזְאִי: הַלְוִיִּם:	49
50	from the first-born of the children of Israel took he the money: a thousand three hundred and threescore and five shekels, after the shekel of the sanctuary.	מֵאֵת בְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָקַח אֶת-הַכֶּסֶף חֲמִשָּׁה וְשָׁשִׁים יֵת כֶּסֶפָא אֶלֶף וְתֵלַת מֵאָה וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְאַלֶּף בְּשֶׁקֶל וְשֵׁשֶׁסְּקָל קוֹדֶשׁ:	50
51	And Moses gave the redemption-money unto Aaron and to his sons, according to the word of the LORD, as the LORD commanded Moses.	וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת-כֶּסֶף הַפְּדִיּוֹם וַיִּתֵּב מֹשֶׁה יֵת כֶּסֶף פְּרִיקֵינָא לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו עַל-פִּי יְהוָה כְּצִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה: (פ)	51
IV	And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה וְלֹאֲהֲרֹן לְמִימֵר:	שביעי
2	'Take the sum of the sons of Kohath from among the sons of Levi, by their families, by their fathers' houses,	נִשְׂא אֶת-רֹאשׁ בְּנֵי קָהָת מִתּוֹךְ בְּנֵי לֵוִי לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם:	2
3	from thirty years old and upward even until fifty years old, all that enter upon the service, to do work in the tent of meeting.	מִבְּנֵי שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְנֹמְעָלָה וְעַד בֶּן-חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל-בָּא לַעֲבֹד לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד:	3
4	This is the service of the sons of Kohath in the tent of meeting, about the most holy things:	זֹאת עֲבֹדַת בְּנֵי-קָהָת בְּאֹהֶל מוֹעֵד קֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים:	4
5	when the camp setteth forward, Aaron shall go in, and his sons, and they shall take down the veil of the screen, and cover the ark of the testimony with it;	וּבָא אַהֲרֹן וּבָנָיו בְּנִסְעַת הַמַּחֲנֶה וַהֲוֹרְדוּ אֶת פָּרֹכֶת הַמָּסָךְ וַיְכַסּוּ-בָהּ אֶת אֲרֹן הָעֵדֻת:	5

(49) העדפים על פדויי הלוויים. על אומן שפדו הלוויים בגופן;
(50) חמשה וששים ושלוש מאות ואלף. כך סכום החשבון חמשת שקלים לגלגלת למאחיס זכורות אלף שקל לשבעים זכורות שלש מאות וחמשים שקל לשלש זכורות חמשה עשר שקל אמר כיצד אעשה זכור שאומר לו תן חמשת שקלים יאמר לי אני מפדויי הלוויים מה עשה הביא שנים ועשרין אלף פתקין וכתב עליהן בן לוי ומאחיס ושבעים ושלושה פתקין כתב עליהן ה' שקלים כללן ונתמן בקלפי אמר להן בואו וטלו פתקיכם לפי הגורל (במדבר רבה ד, י. סנהדרין יז, א):
(2) נשא את ראש וגר. מנה מהם את הראויין לעבודת משא והן מבין שלשים ועד בן חמשים שנה והפחות משלשים לא נתמלא כחו מכאן אמרו (אבות ה, כא) בן שלשים לכח והיותו על בן חמשים כחו מכחיש מעתה:
(4) קדש הקדשים. המקדש שזכו לן הארון והשלחן והמזבח והפרוכת וכלי שרת:
(5) ובא אהרן ובניו וגר. יניסו כל כלי וכלי לנרתקו המפורש לו בפרשה זו ולא ינטרכו הלוויים בני קהת אלא לשאת: בבסוע

- 6 and shall put thereon a covering of sealskin, and shall spread over it a cloth all of blue, and shall set the staves thereof. וַיִּתְּנוּ עָלָיו פָּסוּל עוֹר תַּחֲשׁ וּפָרָשׁוֹ בְּגֵד-כָּלִיל תְּכֵלֶת מִלְמַעְלָה וְשָׁמוּ בִּדְיוֹ:
- 7 And upon the table of showbread they shall spread a cloth of blue, and put thereon the dishes, and the pans, and the bowls, and the jars wherewith to pour out; and the continual bread shall remain thereon. וְעַל שֻׁלְחַן הַפָּנִים יִפְרָשׁוּ בְּגֵד תְּכֵלֶת וַיִּתְּנוּ עָלָיו אֶת-הַקְּעֹרֹת וְאֶת-הַכַּפְתִּי וְאֶת-הַמִּנְקִיֹּת וְאֶת קְשׁוֹת הַנֶּסֶךְ וְלֶחֶם הַתָּמִיד עָלָיו יִהְיֶה:
- 8 And they shall spread upon them a cloth of scarlet, and cover the same with a covering of sealskin, and shall set the staves thereof. וּפָרָשׁוֹ עֲלֵיהֶם בְּגֵד תוֹלַעַת שָׁנִי וְכִסּוּ אֹתוֹ בַּמַּכְסָּה עוֹר תַּחֲשׁ וְשָׁמוּ אֶת-בִּדְיוֹ:
- 9 And they shall take a cloth of blue, and cover the candlestick of the light, and its lamps, and its tongs, and its snuffdishes, and all the oil vessels thereof, wherewith they minister unto it. וְלָקְחוּ בְּגֵד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אֶת-מִנְרַת הַמָּאֹר וְאֶת-נֵרֹתֶיהָ וְאֶת-מִלְקָחֶיהָ וְאֶת-מַחְתֵּיתֶיהָ וְאֶת כָּל-כְּלֵי שְׁמֹנֶה אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ לָהּ בָּהֶם:
- 10 And they shall put it and all the vessels thereof within a covering of sealskin, and shall put it upon a bar. וַיִּתְּנוּ יָתֵהּ וְיֵת כָּל מִנְהָא מַכְסָּה עוֹר תַּחֲשׁ וַיִּתְּנוּ עָל-הַמּוֹט:
- 11 And upon the golden altar they shall spread a cloth of blue, and cover it with a covering of sealskin, and shall set the staves thereof. וְעַל מִזְבֵּחַ הַזָּהָב יִפְרָשׁוּ בְּגֵד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אֹתוֹ בַּמַּכְסָּה עוֹר תַּחֲשׁ וְשָׁמוּ אֶת-בִּדְיוֹ:
- 12 And they shall take all the vessels of ministry, wherewith they minister in the sanctuary, and put them in a cloth of blue, and cover them with a covering of sealskin, and shall put them on a bar. וְלָקְחוּ אֶת-כָּל-כְּלֵי הַשֵּׁרֶת אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ-בָּם בַּקֹּדֶשׁ וַיִּתְּנוּ אֶל-בְּגֵד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אוֹתָם בַּמַּכְסָּה עוֹר תַּחֲשׁ וַיִּתְּנוּ עָל-הַמּוֹט:

המחנה. כשהענן מסתלק הם יודעים שיסעו:
 (7) קערות וכפות קשות ומנקיות. כזר פירשתי צמלאכת המשכן (שמות כה, כט): הנסך. הכסוי לשון מסך. (שם) אשר יוסך בהם:
 (9) מלקחיה. כמין צנח שמושך זה את הפמילה לכל צד שירצה: מחתתיה. כמין כף קטנה ושוליה פשוטין ולא סגלגלים ואין לה מחילה לפנים אלא מזדיה וחומה זה את דשן הנרות כשמיטין: נרתיה. לז"ש צנח שנותנים בהן השמן והפמילות:
 (10) אל מכסה עור תחש. כמין מרזף (כלים לב):

- 13 And they shall take away the ashes from the altar, and spread a purple cloth thereon. וַיִּסְפוּן יֵת קֶטְמָא דְּמִדְבָּחָא וַיִּפְרְסוּן עָלוּהִי לְבוּשׁ אֲרָגָנָן: וְדָשְׁנוּ אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וּפָרְשׁוּ עָלָיו בִּגְד אֲרָגָמָן:
- 14 And they shall put upon it all the vessels thereof, wherewith they minister about it, the fire-pans, the flesh-hooks, and the shovels, and the basins, all the vessels of the altar; and they shall spread upon it a covering of sealskin, and set the staves thereof. וַיִּתְּנוּ עָלוּהִי יֵת כָּל מְנוּחֵי דִישְׁמֻשׁוֹן עָלוּהִי בִּהּוֹן יֵת מַחְתֵּיתָא וְיֵת צִנּוּרֵיתָא וְיֵת מְגִרּוּפֵיתָא וְיֵת מִזְרָקָא כָּל מְנֵי מִדְבָּחָא וַיִּפְרְסוּן עָלוּהִי חוּפָאָה דְּמִשְׁדָּ סִסְגֻנָּא וַיַּשְׁוִין אֲרִיחֹהִי: וְנִתְּנוּ עָלָיו אֶת־כָּל־כְּלֵי אֲשֶׁר יִשְׁרְתּוּ עָלָיו בָּהֶם אֶת־הַמַּחְתֹּת אֶת־הַמִּזְלָגֹת וְאֶת־הַיָּעִים וְאֶת־הַמִּזְרָקֹת כָּל כְּלֵי הַמִּזְבֵּחַ וּפָרְשׁוּ עָלָיו פָּסוּי עוֹר תַּחֲשׁ וְשָׂמוּ בִדָּיו:
- 15 And when Aaron and his sons have made an end of covering the holy furniture, and all the holy vessels, as the camp is to set forward—after that, the sons of Kohath shall come to bear them; but they shall not touch the holy things, lest they die. These things are the burden of the sons of Kohath in the tent of meeting. וַיְכַלּוּ אֶהֱרֹן וּבָנָיו לְכַסֹּת אֶת־הַקֹּדֶשׁ וְאֶת־כָּל־כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ בְּנֹסַע הַמַּחֲנֶה וְאַחֲרֵי־כֵן יָבֹאוּ בְנֵי־קָהָת לִשְׂאת וְלֹא־יָגֻעוּ אֶל־הַקֹּדֶשׁ וּמָתוּ אֵלֶּה מִשָּׂא בְנֵי־קָהָת בְּאֶהֱל מוֹעֵד:
- 16 And the charge of Eleazar the son of Aaron the priest shall be the oil for the light, and the sweet incense, and the continual meal-offering, and the anointing oil: he shall have the charge of all the tabernacle, and of all that therein is, whether it be the sanctuary, or the furniture thereof. וּפְקֻדַּת אֱלֻעָזָר בֶּן־אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן שֶׁמֶן הַמָּאֹר וּקְטֹרֶת הַסִּמִּים וּמִנְחַת הַתָּמִיד וְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה פְקֻדַּת כָּל־הַמִּשְׁכָּן וְכָל־אֲשֶׁר־בּוֹ בְּקֹדֶשׁ וּבַכִּלְיֹ: (פ)
- 17 And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying: וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה וְלֹא־הָרֹן לְמִימֶר:

מפטיר
ד

(12) את כל כלי השרת אשר ישרתו בם בקדש. צמח המשכן שהוא קדש והן כלי הקטרת שמשרתין זהם צמזמח הפנימי:
 (13) ודשנו את המזבח. מוצח הנחשת: ודשנו. יטלו את הדשן מעליו: ופרשו עליו בגד ארגמן. ואש שירדה מן השמים רצונה תחת הצגד כארי בשעת המסעות (יומא כא, ז) ואינה שורפתו שהיו כופין עליה פסכת של נחשת (עירובין קד):
 (14) מחתת. שבהן חותים גחלים לתרומת הדשן שעשויה כמין מחצת שאין לה אלא שלש מחציות ומלפניה שואבת את הגחלים: מזלזות. לנוריות של נחשת שבהן מכין צאצרים שעל המזבח להפכן כדי שיתעכלו יפה ומהר: "עים. הם מגרפות ובלע"ו וידי"ל והן של נחשת ובהן מכדין את הדשן מעל המזבח:
 (15) לכסת את הקדש. הארון והמזבח: ואת כל כלי הקדש. המנורה וכלי שרת: ומתו. שאם יגעו חייבין מיתה צידי שמים:
 (16) ופקדת אלעזר. שהוא ממונה עליהם לשאת אותם שמן וקטרת ושמן המשחה ומנחת התמיד עליו מוטל ללוות ולזרז ולהקריב צעת חנייתן: פקדת כל המשכן. ועוד היה ממונה על משא בני קהת ללוות איש איש על עבודתו ועל משאו והוא המשכן וכל אשר בו כל הדורים למעלה צפרשה זו אזל משא בני גרשון ומררי שאינן מקדש הקדשים על פי אימרת היה כמו שכתב צפרשת נשא (להלן פסוק כח):

- 18 'Cut ye not off the tribe of the families of the Kohathites from among the Levites; 18 אֶל־תִּכְרִיתוּ אֶת־שִׁבְט מִשְּׁפַחַת לֹא תִשְׁיִצּוּן יֵת שִׁיבַט זְרַעֲיָת הַקְּהָתִי מִתּוֹךְ הַלְוִיִּם: קָהַת מִגּוֹ לִינְאִי:
- 19 but thus do unto them, that they may live, and not die, when they approach unto the most holy things: Aaron and his sons shall go in, and appoint them every one to his service and to his burden; 19 וַיֵּצֵאוּ עֲשׂוּ לָהֶם וַחֲיוּ וְלֹא יָמָתוּ בְּגִשְׁתָּם אֶת־קֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים יָמוּתוּן בְּמִקְרָבָהוֹן לְקוֹדֶשׁ אֹהֶל־וּבְנֵי יִבְאוּ וְשָׂמוּ אוֹתָם אִישׁ אִישׁ עַל־עֲבֹדָתוֹ וְאֶל־מִשְׁאֹו: וְדָא עֲבִידוּ לְהוֹן וַיִּיחֹון וְלֹא יָמוּתוּן בְּמִקְרָבָהוֹן לְקוֹדֶשׁ קוֹדֶשֶׁיָא אֹהֶל־וּבְנֵיהּ יֵיעֲלוּן וַיִּמְנֹון יִתְהוֹן גְּבֵר גְּבֵר עַל־פּוֹלְחָנִיהּ וְלִמְטוּלִיהּ:
- 20 but they shall not go in to see the holy things as they are being covered, lest they die.' 20 וְלֹא־יָבֹאוּ לְרֹאוֹת כְּבֻלַּע אֶת־הַקְּדָשׁ וַיָּמָתוּ: (פ) וְלֹא יֵיעֲלוּן לְמַחֲזִי כֹד מַכְסָן יֵת מְנִי קוֹדֶשֶׁיָא וְלֹא יָמוּתוּן:

The Haftarah is Hosea 2:1 – 2:22 on page 187. On Erev Rosh Hodesh, read the Haftara on page 212.

- נשא 21 And the LORD spoke unto Moses saying: 21 וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וַיִּלֵּל יי עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:
- 22 'Take the sum of the sons of Gershon also, by their fathers' houses, by their families; 22 נִשָּׂא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי גֵרְשׁוֹן גַּם־הֵם לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם: קָבִיל יֵת חֹשֶׁבֶן בְּנֵי גֵרְשׁוֹן אִף אֲנֹון לְבֵית אֲבֹתָהוֹן לְזַרְעֵיתָהוֹן:
- 23 from thirty years old and upward until fifty years old shalt thou number them: all that enter in to wait upon the service, to do service in the tent of meeting. 23 מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְעַד־מֵעֵלָה עַד־בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּפְקֹד אוֹתָם כָּל־הַבָּא לַעֲבֹד צָבָא צָבָא לְעַבְדַּ עֲבֹדָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד: מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲיֵלָא עַד בֶּר חֲמִשִּׁין שָׁנִין תִּמְנִי יִתְהוֹן כָּל דְּאִתִּי לְחִילָא חִילָא לְמַפְלַח פּוֹלְחָנָא בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא:
- 24 This is the service of the families of the Gershonites, in serving and in bearing burdens: 24 זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֹׁנִי לְעַבְדַּ וְלִמְשָׂא: דִּין פּוֹלְחָן זְרַעֲיָת גֵּרְשׁוֹן לְמַפְלַח וְלִמְטָל:
- 25 they shall bear the curtains of the tabernacle, and the tent of meeting, its covering, and the covering of sealskin that is above upon it, and the screen for the door of the tent of meeting; 25 וְנִשָּׂאוּ אֶת־יְרִיעֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד מִכְסֵּהוּ וּמִכְסֵּה הַתַּחֲשׁ אֲשֶׁר־עָלָיו מִלְּמַעְלָה וְאֶת־מָסַךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: וַיִּטְלוּן יֵת יְרִיעֹת מִשְׁכָּנָא וַיִּתְּ מִשְׁכָּן זְמָנָא חוּפְאִיהּ וְחוּפְאִיהּ דְּסִגְוִנָא דְּעָלוּהִי מִלְּעֵילָא וַיִּתְּ פְּרָסָא דְּתַרְע מִשְׁכָּן זְמָנָא:

- (18) אל תכרייתו. אל תגרמו להם שימותו:
 (20) ולא יבאו לראות כבלע את הקדש. לתוך נרמק שלו כמו שפירשתי למעלה צפרשה זו ופרשו עליו בגד פלוני וכסו אותם במכסה פלונית וכלו שלו הוא כסוי:
 (22) נשא את ראש בני גרשון גם הם. כמו שזויתך על בני קהת לראות כמה יש שהגיעו לכלל עבודה:
 (25) את יריעת המשכן. עשר המתונות: ואת אהל מועד. יריעות עזים העשויות לאהל עליו: מכסהו. עורות אילים מאדמים: מסך פתח. וילון המזרחי:

26	<p>and the hangings of the court, and the screen for the door of the gate of the court, which is by the tabernacle and by the altar round about, and their cords, and all the instruments of their service, and whatsoever there may be to do with them, therein shall they serve.</p>	<p>וְאֵת קַלְעֵי הַחֹצֵר וְאֶת־מִסְכֵּן פֶּתָחוֹ שַׁעַר הַחֹצֵר אֲשֶׁר עַל־הַמִּשְׁכָּן וְעַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֵת מִיתְרֵיהֶם וְאֶת־כָּל־כְּלֵי עֲבֹדָתָם וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָהֶם וְעָבְדוּ:</p>	26
27	<p>At the commandment of Aaron and his sons shall be all the service of the sons of the Gershonites, in all their burden, and in all their service; and ye shall appoint unto them in charge all their burden.</p>	<p>עַל־פִּי אֶהְרֹן וּבָנָיו תִּהְיֶה כָּל־עֲבֹדַת בְּנֵי הַגֵּרָשֹׁנִי לְכָל־מִשְׁאֵם וְלְכָל עֲבֹדָתָם וּפְקֻדָּתָם עֲלֵהֶם בְּמִשְׁמֶרֶת אֵת כָּל־מִשְׁאֵם:</p>	27
28	<p>This is the service of the families of the sons of the Gershonites in the tent of meeting; and their charge shall be under the hand of Ithamar the son of Aaron the priest.</p>	<p>זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפַּחַת בְּנֵי הַגֵּרָשֹׁנִי בְּאֶהֱל מוֹעֵד וּמִשְׁמֶרֶתָם בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן: (ס)</p>	28
29	<p>As for the sons of Merari, thou shalt number them by their families, by their fathers' houses;</p>	<p>בְּנֵי מֵרָרִי לְזִרְעֵיהֶן לְבֵית אֲבֹתָהֶן תִּמְנֶנּוּ יְהוֹנָן:</p>	ישראל
30	<p>from thirty years old and upward even unto fifty years old shalt thou number them, every one that entereth upon the service, to do the work of the tent of meeting.</p>	<p>מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲיָלָא וְעַד בֶּן חֲמִשִּׁין שָׁנִין תִּמְנֶנּוּ כָּל דָּאֲתִי לַחֲיָלָא לַמַּבְלַח יֵת פּוֹלְחֵן מִשְׁכָּן זְמָנָא:</p>	30
31	<p>And this is the charge of their burden, according to all their service in the tent of meeting: the boards of the tabernacle, and the bars thereof, and the pillars thereof, and the sockets thereof;</p>	<p>וְזֹאת מִשְׁמֶרֶת מִשְׁאֵם לְכָל־עֲבֹדָתָם בְּאֶהֱל מוֹעֵד קִרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן וּבְרִיחָיו וְעַמֻּדָיו וְאֹדְנָיו:</p>	31
32	<p>and the pillars of the court round about, and their sockets, and their pins, and their cords, even all their appurtenance, and all that pertaineth to their service; and by name ye shall appoint the instruments of the charge of their burden.</p>	<p>וְעַמֻּדֵי הַחֹצֵר סָבִיב וְאֹדְנֵיהֶם וְיִתְדֹתָם וּמִיתְרֵיהֶם לְכָל־כְּלֵיהֶם וְלְכָל עֲבֹדָתָם וּבִשְׁמֹת תִּפְקְדוּ אֶת־כָּל־מִשְׁמֶרֶת מִשְׁאֵם:</p>	32

(26) אשר על המשכן. כלומר הקלעים והמסך של חצר הסוככים ומגינים על המשכן ועל מזבח הנחשת סביב: ואת כל אשר יעשה להם. כחגומו וית כל דימסר להון לצני גרשון:
(27) על פי אהרן ובניו. ואיזה מהצנים ממונה עליהם ציד אימור בן אהרן הכהן:

<p>33 This is the service of the families of the sons of Merari, according to all their service, in the tent of meeting, under the hand of Ithamar the son of Aaron the priest.</p>	<p>וְזֶה שֵׁרְתָם בְּבֵנֵי מֵרָרִי לְכָל-עֲבֹדָתָם בְּאֶהֱל מוֹעֵד בְּיַד אִיתָמָר בֶּן-אַהֲרֹן הַכֹּהֵן:</p>	<p>זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפַּחַת בְּנֵי מֵרָרִי לְכָל-עֲבֹדָתָם בְּאֶהֱל מוֹעֵד בְּיַד אִיתָמָר בֶּן-אַהֲרֹן הַכֹּהֵן:</p>
<p>34 And Moses and Aaron and the princes of the congregation numbered the sons of the Kohathites by their families, and by their fathers' houses,</p>	<p>וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּרְבֵרֵבִי כִנְשָׁתָא יֵת בְּנֵי קַהַת לְזִרְעֵיהֶן וּלְבֵית אֲבֹתָהֶן:</p>	<p>וַיִּפְקֹד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְנָשִׂאִי הָעֵדָה אֶת-בְּנֵי הַקַּהֲתִי לְמִשְׁפַּחָתָם וּלְבֵית אֲבֹתָם:</p>
<p>35 from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered upon the service, for service in the tent of meeting.</p>	<p>מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִים וְלַעֲלֹא וְעַד בֶּן-חֲמִשִּׁין שָׁנִים כָּל דְּאִתִּי לְחִילָא לְפִוְלְחָנָא בְּמִשְׁכָּן זְמָנָא:</p>	<p>מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה וְעַד בֶּן-חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל-הַבָּא לַעֲבֹדָה בְּאֶהֱל מוֹעֵד:</p>
<p>36 And those that were numbered of them by their families were two thousand seven hundred and fifty.</p>	<p>וְהָיוּ מִנִּיְהֵן לְזִרְעֵיהֶן תְּרִין אַלְפִין שֶׁבַע מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁין:</p>	<p>וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפַּחָתָם אַלְפִים שֶׁבַע מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים:</p>
<p>37 These are they that were numbered of the families of the Kohathites, of all that did serve in the tent of meeting, whom Moses and Aaron numbered according to the commandment of the LORD by the hand of Moses.</p>	<p>אֵלֶּין מִנִּיְהֵן זִרְעֵית קַהַת כָּל דְּפָלַח בְּמִשְׁכָּן זְמָנָא דְּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מִימְרָא דִּי בִידָא דְּמֹשֶׁה:</p>	<p>אֵלֶּה פְּקֻדֵי מִשְׁפַּחַת הַקַּהֲתִי כָל-הָעֹבֵד בְּאֶהֱל מוֹעֵד אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל-כִּי יְהוָה בִּיד-מֹשֶׁה: (ס)</p>
<p>38 And those that were numbered of the sons of Gershon, by their families, and by their fathers' houses,</p>	<p>וּמִנִּיְהֵן בְּנֵי גֵרְשֹׁן לְזִרְעֵיהֶן וּלְבֵית אֲבֹתָהֶן:</p>	<p>וּפְקֻדֵי בְנֵי גֵרְשֹׁן לְמִשְׁפַּחֹתָם וּלְבֵית אֲבֹתָם:</p>
<p>39 from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered upon the service, for service in the tent of meeting,</p>	<p>מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִים וְלַעֲלֹא וְעַד בֶּן-חֲמִשִּׁין שָׁנִים כָּל דְּאִתִּי לְחִילָא לְפִוְלְחָנָא בְּמִשְׁכָּן זְמָנָא:</p>	<p>מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה וְעַד בֶּן-חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל-הַבָּא לַעֲבֹדָה בְּאֶהֱל מוֹעֵד:</p>
<p>40 even those that were numbered of them, by their families, by their fathers' houses, were two thousand and six hundred and thirty.</p>	<p>וְהָיוּ מִנִּיְהֵן לְזִרְעֵיהֶן לְבֵית אֲבֹתָהֶן תְּרִין אַלְפִין וְשִׁית מֵאוֹת וּתְלָתִין:</p>	<p>וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם אַלְפִים וְשִׁשׁ מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים:</p>

(32) ויתדחתם ומיתריהם. של עמודים שהרי יתדות ומיתרי הקלעים צמשא בני גרשון היו ויתדות ומיתרים היו ליריעות ולקלעים מלמטה שלא תגזיחם הרוח ויתדות ומיתרים היו לעמודים קביצ למלות צהם הקלעים צשפתם העליונה צלונקסות וקונדסין כמו ששנויה צמלכח המשכן (פ"ה):

41	These are they that were numbered of the families of the sons of Gershon, of all that did serve in the tent of meeting, whom Moses and Aaron numbered according to the commandment of the LORD.	אלֹן מִנִּי זִרְעֵי בְנֵי גֶרְש�ׁון כָּל דֹּפֶלֶחַ בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא דְּמֹנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מִצְוַת דִּי:	אַלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי גֶרְש�ׁון כָּל־הָעֶבֶד בְּאַהֲל מוֹעֵד אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה:	41
42	And those that were numbered of the families of the sons of Merari, by their families, by their fathers' houses,	וּמִנִּי זִרְעֵי בְנֵי מֶרָרִי לְזִרְעֵיהֶן לְבֵית אֲבֹתָהֶן:	וּפְקוּדֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי מֶרָרִי לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם:	42
43	from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered upon the service, for service in the tent of meeting,	מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲלָא וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁין שָׁנִין כָּל דְּאִתִּי לְחִילָא לְפִוְלְחָנָא בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא:	מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הַבָּא לַעֲבֹדָה בְּאַהֲל מוֹעֵד:	43
44	even those that were numbered of them by their families, were three thousand and two hundred.	וְהָיוּ מִנִּיְהֶון לְזִרְעֵיהֶן תְּלָתָא אֲלָפִין וּקְמָתָן:	וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפַּחָתָם שְׁלֹשָׁת אֲלָפִים וּקְמָתָיִם:	44
45	These are they that were numbered of the families of the sons of Merari, whom Moses and Aaron numbered according to the commandment of the LORD by the hand of Moses.	אלֹן מִנִּי זִרְעֵי בְנֵי מֶרָרִי דְּמֹנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מִצְוַת דִּי בִידָא דְּמֹשֶׁה:	אַלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי מֶרָרִי אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה בִּיד־מֹשֶׁה:	45
46	All those that were numbered of the Levites, whom Moses and Aaron and the princes of Israel numbered, by their families, and by their fathers' houses,	כָּל מִנִּיְהֶון דְּמֹנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּרְבֵרְבֵי יִשְׂרָאֵל יְת לִיְוָאִי לְזִרְעֵיהֶן וּלְבֵית אֲבֹתָהֶן:	כָּל־הַפְּקוּדִים אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְנָשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־ הַלְוִיִּם לְמִשְׁפַּחָתָם וּלְבֵית אֲבֹתָם:	46
47	from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered in to do the work of service, and the work of bearing burdens in the tent of meeting,	מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲלָא וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁין שָׁנִין כָּל דְּאִתִּי לְמִפְּלַח פּוֹלְחָן פּוֹלְחָנָא וּפּוֹלְחָן מְטוֹל בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא:	מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הַבָּא לַעֲבֹד עֲבֹדַת עֲבָדָה וְעֲבֹדַת מִשָּׂא בְּאַהֲל מוֹעֵד:	47
48	even those that were numbered of them, were eight thousand and five hundred and fourscore.	וְהָיוּ מִנִּיְהֶון תְּמִנָּא אֲלָפִין וּחֲמִישׁ מֵאָה וְרַבְּמִן:	וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם שְׁמֹנֶת אֲלָפִים וּחֲמִשׁ מֵאוֹת וּשְׁמֹנִים:	48
49	According to the commandment of the LORD they were appointed by the hand of Moses, every one to his service, and to his burden; they were also numbered, as the LORD commanded Moses.	עַל מִצְוַת דִּי מֹנָא יְתָהֶון בִּידָא דְּמֹשֶׁה גִּבְר גִּבְר עַל פּוֹלְחָנִיה וְעַל מְטוֹלִיה וּמִנִּיְהֶון דְּפָקִיד יְיָ יְתָ מֹשֶׁה:	עַל־פִּי יְהוָה פָּקַד אוֹתָם בִּיד־ מֹשֶׁה אִישׁ אִישׁ עַל־עֲבֹדָתוֹ וְעַל־מִשָּׂאוֹ וּפְקֻדָּיו אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: (פ)	49

(47) עבודת עבודה. הוא השיר צמלמים וכנורות שהיא עצודה לעצודה אחרת (ערכין יא, א): ועבודת משא. כמשמעו:

- v And the LORD spoke unto Moses, saying: וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:
- 2 'Command the children of Israel, that they put out of the camp every leper, and every one that hath an issue, and whosoever is unclean by the dead; צוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ מִן־הַמַּחֲנֶה כָּל־צָרוּעַ וְכָל־זָב וְכָל־טָמֵא לְנֶפֶשׁ:
- 3 both male and female shall ye put out, without the camp shall ye put them; that they defile not their camp, in the midst whereof I dwell.' מִזָּכָר עַד־נְקֵבָה תִּשְׁלְחוּ אֶל־מַחֲוֶיז לַמַּחֲנֶה תִּשְׁלְחוּם וְלֹא יִטְמְאוּ אֶת־מַחֲנֵיהֶם אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָם:
- 4 And the children of Israel did so, and put them out without the camp; as the LORD spoke unto Moses, so did the children of Israel. וַיַּעֲשׂוּ־כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ אוֹתָם אֶל־מַחֲוֶיז לַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בֶּן עֲשׂוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)
- 5 And the LORD spoke unto Moses, saying: וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:
- 6 Speak unto the children of Israel: When a man or woman shall commit any sin that men commit, to commit a trespass against the LORD, and that soul be guilty; דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל־חַטָּאת הָאֵדָם לְמַעַל מַעַל בִּיהוָה וְאִשְׁמָה הִנֵּפֶשׁ הַהוּא:
- 7 then they shall confess their sin which they have done; and he shall make restitution for his guilt in full, and add unto it the fifth part thereof, and give it unto him in respect of whom he hath been guilty. וְהִתְנִדּוּ אֶת־חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהָשִׁיב אֶת־אֲשָׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְחִמִּישְׁתּוֹ יֹסֵף עָלָיו וְנָתַן לְאִשֶּׁר אֲשֶׁם לוֹ:

(49) ופקדיו אשר צוה ה' את משה. ואותן הפקודים היו צמנוה מן שלשים שנה ועד בן חמשים:

(2) צו את בני ישראל וגו'. פרשה זו נאמרה ביום שהוקם המשכן ושמנה פרשיות נאמרו בו ביום כדאיחא במסכת גיטין בפרק הנזקין (ס, א"ב): וישלחו מן המחנה. שלש מחנות היו שם בשעת חנייתן. תוך הקלעים היא מחנה שכניה. חניית הלויים סביב כמו שפורש בפרשת במדבר סיני (לעיל א, נ) היא מחנה לויה. ומשם ועד סוף מחנה הדגלים לכל ארבע הרוחות היא מחנה ישראל. הצד המזרחי של המחנה הוא ישראל ומשולח מן השמים. וטמא לנפש מותר אף בשל לויה ואינו משולח אלא משל שכניה. וכל זה דרשו רבותינו מן המקראות במסכת פסחים (סז, א"ב): טמא לנפש. דמסאז לטמי נפשא דאנשא אומר אני שהוא לשון עצמות אדם בלשון ארמי והרבה יש בצראשית רבה (י, א. כח, ב. עה, א. ועוד) אדריאנוס שחיק טמיא שחיק עצמות:

(6) למעל מעל בה'. הריחור וכתב כאן פרשת גזל וגשבע על שקר היא האמורה בפרשת ויקרא (ה, כא) ומעלה מעל בה' וכחש בעמיתו וגו' ונשנית כאן בשביל שני דברים שנאמרו בזה האחד שכתבו והמודו לומר שאינו חייב חומש ואשם על פי עדים עד שידה בדבר והשני על גזל הגר שהוא ניתן לכהנים (ספרי נשא 3):

<p>But if the man have no kinsman to whom restitution may be made for the guilt, the restitution for guilt which is made shall be the LORD'S, even the priest's; besides the ram of the atonement, whereby atonement shall be made for him.</p>	<p>וְאִם-אֵין לְאִישׁ גֹּאֵל לְהָשִׁיב הָאָשָׁם אֵלָיו הָאָשָׁם הַמּוֹשָׁב לַיהוָה לַפֹּהֵן מִלִּבָּד אֵיל הַכִּפָּרִים אֲשֶׁר יִכְפֹּר-בּוֹ עָלָיו:</p>	<p>וְאִם-אֵין לְאִישׁ גֹּאֵל לְהָשִׁיב הָאָשָׁם אֵלָיו הָאָשָׁם הַמּוֹשָׁב לַיהוָה לַפֹּהֵן מִלִּבָּד אֵיל הַכִּפָּרִים אֲשֶׁר יִכְפֹּר-בּוֹ עָלָיו:</p>
<p>And every heave-offering of all the holy things of the children of Israel, which they present unto the priest, shall be his.</p>	<p>וְכָל-תְּרוּמָה לְכָל-קֹדֶשׁ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר-יִקְרִיבוּ לַפֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה:</p>	<p>וְכָל-תְּרוּמָה לְכָל-קֹדֶשׁ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר-יִקְרִיבוּ לַפֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה:</p>
<p>And every man's hallowed things shall be his: whatsoever any man giveth the priest, it shall be his.</p>	<p>וְגִבֹּר יֵת מַעֲשֵׂר קֹדֶשׁוֹ יִהְיֶה יְהוָה דִּילִיָּה יִהְיֶה:</p>	<p>וְאִישׁ אֶת-קֹדֶשָׁיו לוֹ יִהְיוּ אִישׁ אֲשֶׁר-יֵתֵן לַפֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה: (פ)</p>
<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיֹּמַר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>	<p>וַיֹּמַר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>
<p>Speak unto the children of Israel, and say unto them: If any man's wife go aside, and act unfaithfully against him,</p>	<p>מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִמָּר לַהוֹן גִּבֹּר גִּבֹּר אֶרֶץ תִּסְטִי אֶת־תִּיהָ וְתִשְׁקַר בִּיהָ שָׁקַר:</p>	<p>דְּבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ כִּי-תִשְׁטָה אִשְׁתּוֹ וּמַעַלָּה בּוֹ מַעַל:</p>
<p>and a man lie with her carnally, and it be hid from the eyes of her husband, she being defiled secretly, and there be no witness against her, neither she be taken in the act;</p>	<p>וַיִּשְׁכַּב גִּבֹּר יְתָהּ שִׁכְבַּת זָרָעָ וַיְהִי מְכֻסָּא מַעֲיָנִי בַעֲלָהּ וּמִטְמָאָה וְהִיא מְסֻבָּא וְסֻהָּיִד לִית בָּהּ וְהִיא לֹא אֶת־אֶחָדָת:</p>	<p>וַיִּשְׁכַּב אִישׁ אֶת־הָאִשָּׁה שִׁכְבַּת-זָרָע וַיְהִי מַעֲיָנִי אִשְׁתּוֹ וּנְסֻתָּהּ וְהִיא נְטֻמָּאָה וְעַד אֵין בָּהּ וְהִיא לֹא נִתְפָּשָׁה:</p>

- (7) את אשמו בראשו. הוא הקרן שנשבע עליו (ז"ק ק, א): לאשר אשם לו. למי שנתחייב לו (כתובות יט):
- (8) ואם אין לאיש גאל. שמת התובע שהשבעו ואין לו יורשים: להשיב האשם אליו. כשנמלך זה להתמודות על עונו ואמר רבותינו (ספרי נשא ד. ז"ק קט, א) וכי יש לך אדם בישראל שאין לו גואלים או צן או אח או שאר בשר הקרוב ממשפחת אביו למעלה עד יעקב אלף זה הגר שמת ואין לו יורשים: האשם המושב. זה הקרן והחומש (ז"ק ק, א): לה' הכהן. קנאו השם ונתנו לכהן שזאתו משמר (ספרי נשא ד. ז"ק קט, ב): מלבד איל הכפרים. האמור צוקרא (ה, כה) שהוא צריך להציא:
- (9) וכל תרומה וגו'. אמר רבי ישמעאל וכי תרומה מקריצין לכהן והלא הוא המחזר אחריה לצית הגרנות ומה תלמוד לומר אשר יקריבו לכהן אלו הזכורים שנאמר זהם (שמות כג, יט) תציא צית ה' אלהיך ואיני יודע מה יעשה זהם תלמוד לומר לכהן לו יהיה צא הכחוש ולימד על הזכורים שיהיו נתנין לכהן (ספרי נשא ה):
- (10) ואיש את קדשיו לו יהיו. לפי שנאמרו מתנות כהונה ולויה יכול יצואו ויטלוס בזרוע תלמוד לומר ואיש את קדשיו לו יהיו מגיד שטובת הנאתן לצעלים (שם ו) ועוד מדרשים הרבה דרשו צו בספרי. ומדרש אגדה (תנחומא ראה י) ואיש את קדשיו לו יהיו מי שמעבד מעשרותיו ואינו נותן לו יהיו המעשרות סוף שאין שדהו עושה אלא אחד מעשר שהיתה למודה לעשות: איש אשר יתן לכהן. מתנות הראויות לו: לו יהיה. ממון הרבה (זרכות סג, א):
- (12) איש איש כי תשטה אשתו. מה כחוש למעלה מן הענין ואיש את קדשיו לו יהיו אם אמה מעבד מתנות הכהן חייך שחטך לזא אכלו להציא לו את הסוטה (שם): איש איש. ללמדך שמועלת בשמים באיש מלחמה של מעלה ואישה מלמטה (תנחומא נשא ה): כי תשטה אשתו. שנו רבותינו (שם) אין המנאפין נואפין עד שתכנס בהן רוח שטות דכתיב כי תשטה וכתיב צו (משלי, לז) נואף אשה חסר לב. ופשוטו של מקרא כי תשטה חט מדרכי צניעות ותחשד בעיניו כמו (שם ד, טו) שטה מעליו ועבור (שם ז, כה) אל ישט אל דרכיה לזך: ומעלה בו מעל. ומהו המעל:

- 14 and the spirit of jealousy come upon him, and he warned his wife, and she be defiled; or if the spirit of jealousy come upon him, and he warned his wife, and she be not defiled;
- 15 then shall the man bring his wife unto the priest, and shall bring her offering for her, the tenth part of an ephah of barley meal; he shall pour no oil upon it, nor put frankincense thereon; for it is a meal-offering of jealousy, a meal-offering of memorial, bringing iniquity to remembrance.
- 16 And the priest shall bring her near, and set her before the LORD.
- 17 And the priest shall take holy water in an earthen vessel; and of the dust that is on the floor of the tabernacle the priest shall take, and put it into the water.
- וְעָבַר עָלָיו רוּחַ-קִנְאָה וְקָנָא אֶת-אִשְׁתּוֹ וְהָיָא נְטֻמָּאה אִלַּי-עָבַר עָלָיו רוּחַ-קִנְאָה וְקָנָא אֶת-אִשְׁתּוֹ וְהָיָא לֹא נְטֻמָּאה:
- וְהָבִיא הָאִישׁ אֶת-אִשְׁתּוֹ אֶל-הַכֹּהֵן וְהָבִיא אֶת-קֶרְבְּנָהּ עֲלֶיהָ עֲשִׂירֵת הָאֵיפָה קֶמַח שְׁעָרִים לֹא-יֵצֵק עָלָיו שֶׁמֶן וְלֹא-יִתֵּן עָלָיו לְבֹנָה כִּי-מִנְחַת קִנְאָת הוּא מִנְחַת זִכְרוֹן מִזִּכְרֹת עֲוֹן:
- וְהִקְרִיב אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְהִעֲמָדָה לִפְנֵי יְהוָה:
- וְלָקַח הַכֹּהֵן מֵיִם קִדְשִׁים בְּכֵל־חֶרֶשׁ וּמִן-הָעֶפֶר אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּקֶּרֶקַע הַמִּשְׁכָּן יִקַּח הַכֹּהֵן וְנָתַן אֶל-הַמַּיִם:
- וַיָּבִי יְיָי גֹּבֵרָא יֵת אֶתְיָה לֵּית כְּהֵנָּא וַיָּבִי יֵת קִירְבְּנָה עֲלָהּ חֵד מִן עֲשָׂרָא בִתְלֵת סֵאִין קֶמַח שְׁעָרִין לֹא יִרִיק עֲלֹהֵי מִשְׁחָא וְלֹא יִתֵּן עֲלֹהֵי לְבֹנָתָא אֲרִי מִנְחַת קִנְאָתָא הוּא מִנְחַת זִכְרָנָא מִדְּכֶרֶת חֹבִין:
- וְהִקְרִיב יְתָהּ וְיָקְרִיב יְתָהּ כְּהֵנָּא וְיָקִימָנָה קֶדָם יְיָ:
- וְיִסַּב כְּהֵנָּא מִי כִיּוֹר בְּמָאן דִּיחֶסֶף וּמִן עֶפְרָא דִּיחֵי בְּאִיסוּרֵי מִשְׁכָּנָא יִסַּב כְּהֵנָּא וְיִתֵּן לְמֵיָא:

(13) ושכב איש אתה. איש פרט לקטן ומי שאינו איש (סוטה כח. תנחומא נשא ו. ספרי ז): אתה שכבת זרע. שכיצתה פוסלת אותה ואין שכיצת אחותה פוסלת אותה כמעשה בשתי אחיות שהיו דומות זו לזו (יבמות זח. תנחומא שם): ונעלם מעיני אישה. פרט לסומא הא אם היה רואה ומעמס (ס"א ומעלים) אין המים בודקין אותה (סוטה כז. ספרי ז. תנחומא ז): ונסתרה. שיעור שתרצה לטומאת זיאה: ועד אין בה. הא אם יש בה אפילו עד אחד שאמר נטמאת לא הייתה שומה (סוטה ז, ג, לא, ז): ועד אין בה. צטומאה אזל יש עדים לסתירה (שם ז, ג): נתפשה. נאנסה כמו (דברים כז, כח) ותפשה ושכב עמה (ספרי ז):

(14) ועבר עליו. קודם לסתירה: רוח קנאה וקנא. פירשו רבותינו (סוטה ג, א) לשון התראה שמתרה זה אל תסתרי עם איש פלוני: והיא נטמאה או עבר עליו וגו'. כלומר הוא התרה זה ועצרה על התראתו ואין ידוע אם נטמאה אם לאו: (15) קמח. שלא יהא מסלת (ספרי נשא ח): שעורים. ולא חטים היא עשמה מעשה זהמה וקרצנה מאלל זהמה (סוטה טו, ג. ספרי שם): לא יצק עליו שמן. שלא יהא קרצנה מהודר שהשמן קרוי אורו והיא עשמה צחשך (סוטה טו, א. תנחומא נשא ג): ולא יתן עליו לבנה. שהאמהות נקראות לצונה שנאמר (שיר ד, ו) אל גזעת הלצונה והיא פירשה מדרכיהן (סוטה ה. תנחומא שם): כי מנחת קנאת הוא. הקמח הזה. קמח לשון זכר: מנחת קנאת. מעוררת עליה שמי קנאות קנאת המקום וקנאת הצעל (ספרי ח):

(17) מים קדשים. שקדשו בכיור (שם י. כתובות עז. סוטה טו, ג) לפי שנעשה הכיור מנחשת מראות הלוצאות וזו פירשה מדרכיהן שהיו נבעלות לבעליהן צמזמרים תחת המפוח וזו קלקלה לאחר תצדק צו (תנחומא פקודי ט): בכלי חרש. היא השקתה את הנואף יין משוצה כזכוסות משוצחים לפיכך תשמה מים המרים צמקידה בזויה של חרם (סוטה ז):

- 18 And the priest shall set the woman before the LORD, and let the hair of the woman's head go loose, and put the meal-offering of memorial in her hands, which is the meal-offering of jealousy; and the priest shall have in his hand the water of bitterness that causeth the curse.
- 19 And the priest shall cause her to swear, and shall say unto the woman: 'If no man have lain with thee, and if thou hast not gone aside to uncleanness, being under thy husband, be thou free from this water of bitterness that causeth the curse;
- 20 but if thou hast gone aside, being under thy husband, and if thou be defiled, and some man have lain with thee besides thy husband—
- 21 then the priest shall cause the woman to swear with the oath of cursing, and the priest shall say unto the woman—the LORD make thee a curse and an oath among thy people, when the LORD doth make thy thigh to fall away, and thy belly to swell;
- וְהַעֲמִיד הַכֹּהֵן אֶת־הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה וּפְרַע אֶת־רֹאשׁ הָאִשָּׁה וְנָתַן עַל־כַּפֶּיהָ אֶת מִנְחַת הַזִּכָּרוֹן מִנְחַת קִנְאָת הָאֵלֹהִים וּבְיָד הַמִּזְבֵּחַ יִהְיוּ מֵי הַמָּרִים הַמַּאֲרָרִים:
- וְהִשְׁבִּיעַ אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְאָמַר אֶל־הָאִשָּׁה אִם־לֹא שָׁכַב אִישׁ אִתְּךָ וְאִם־לֹא שָׁטִית טְמֵאָה תַּחַת אִישׁךָ הִנְקִי מִמֵּי הַמָּרִים הַמַּאֲרָרִים הָאֵלֶּה:
- וְאִתְּ כִּי שָׁטִית תַּחַת אִישׁךָ וְכִי נִטְמָאת וַיִּתֵּן אִישׁ בְּךָ אֶת־שִׁכְבְּתוֹ מִבְּלַעַד־אִישְׁךָ:
- וְהִשְׁבִּיעַ הַכֹּהֵן אֶת־הָאִשָּׁה בְּשִׁבְעַת הָאֱלֹהִים וְאָמַר הַכֹּהֵן לָאִשָּׁה יִתֵּן יְהוָה אוֹתְךָ לָאֱלֹהִים וּלְשִׁבְעָה בְּתוֹךְ עַמּוּךָ בָּתֶּת יְהוָה אֶת־יְרֵכְךָ נִפְלֹת וְאֶת־בִּטְנְךָ צָבָה:
- וַיִּקֵּם כֹּהֵנָּא יֵת אֶתְתָּא קֳדָם יי וּפְרַע יֵת רִישָׁא דְאַתְתָּא וַיִּתֵּן עַל יְדָהּא יֵת מִנְחַת דְּכִרְנָא מִנְחַת קִנְאָתָּא הִיא וּבִידָא דְכִרְנָא יִהוֹן מֵיָא מְרִירָא מִלְטָטִיא:
- וַיִּזְמֵי יֵתָּה כֹּהֵנָּא וַיִּימַר לְאַתְתָּא אִם לֹא שָׁכִיב גְּבֵר יִתִּיד וְאִם לֹא סָטִית לְאַסְתָּאבָּא בְּר מִבְּעֻלִיךָ הִוִּי זָכָאָה מִמֵּיָא מְרִירָא מִלְטָטִיא הָאֲלִין:
- וְאִתְּ אָרִי סָטִית בְּר מִבְּעֻלִיךָ וְאָרִי אִסְתָּאבָּת וַיְהִיב גְּבֵר בִּידָּהּ יֵת שָׁכְבְּתִיהָ בְּר מִבְּעֻלִיךָ:
- וַיִּזְמֵי כֹהֵנָּא יֵת אֶתְתָּא בְּמוֹמְתָּא דְלִנְטָא וַיִּימַר כֹּהֵנָּא לְאַתְתָּא יִתֵּין יי יִתִּיד לְלִנְט וּלְמִזְמִי בְּגו עַמִּיד בְּדִיתֵין יי יֵת יִרְכִיךָ מִסִּיא וַיֵּת מַעֲכִי נְפִיחִין:

(18) והעמיד הכהן וגו'. והלא כבר נאמר והעמידה לפני ה' אלא מסייעין היו אותה ממקום למקום כדי ליגעה ומטרף דעתה ומודה (שם ח, א): ופרע. סותר את קליעת שערה כדי לצוותה מכאן לצנות ישראל שגלוי הראש גנאי להן (שם יד. כחצות עז, א. ספרי): לפני ה'. בשער נקנור הוא שער העזרה המזרחי דרך כל הנכנסים (ספרי. סוטה ז, א): ונתן על כפיה. ליגעה אולי מטרף דעתה ומודה ולא ימחה שם המיוחד על המים (שם יד, א): המרים. על שם סופן שהם מרים לה (ספרי נשא יא): המאדרים. המחסרים אותה מן העולם לשון (יחזקאל כה, כד) סילון ממאיר ולא יתכן לפרש מים ארוכים שהרי קדושים הן ולא ארוכים כחצ הכתוב אלא מאדרים את אחרים ואף אונקלוס לא תרגם לטיא אלא מלטיא שמראות קללה בגופה של זו:

(19) והשביע וגו'. ומה היא השבועה אם לא שבב הנקי הא אם שבב חנקי (ס"א לא חנקי) שמכלל לאו אחת שומע הן אלא שמוזה לפתוח בדיני נפשות תחלה לזכות:

(20) ואת כי שטית. כי משמש בלשון אס:

(21) בשבעת האלה. שבועה של קללה: יתן ה' אותך לאלה וגו'. שיהיו הכל מקללין בך יצואך כדרך שבא לפלונית: ולשבעה. שיהיו הכל נשבעין בך לא יארע לי כדרך שאירע לפלונית וכן הוא אומר (ישעיה סה, טו) והנחתם שמכם לשבועה לצחירי שהזיקים נשבעים צפורענותן של רשעים וכן לענין הצרכה (צראשית יב, ג) ונצרכו וגו' (שם מח, כ) בך יצרך ישראל לאמר (סוטה ית. שבועות כד): את ירכך. בקללה הקדים ירך לצטן לפי שבה המחילה בעצירה תחלה: צבה. כתרגומה נפומה:

- 22 and this water that causeth the curse shall go into thy bowels, and make thy belly to swell, and thy thigh to fall away; and the woman shall say: 'Amen, Amen.'
- 23 And the priest shall write these curses in a scroll, and he shall blot them out into the water of bitterness.
- 24 And he shall make the woman drink the water of bitterness that causeth the curse; and the water that causeth the curse shall enter into her and become bitter.
- 25 And the priest shall take the meal-offering of jealousy out of the woman's hand, and shall wave the meal-offering before the LORD, and bring it unto the altar.
- 26 And the priest shall take a handful of the meal-offering, as the memorial-part thereof, and make it smoke upon the altar, and afterward shall make the woman drink the water.
- 27 And when he hath made her drink the water, then it shall come to pass, if she be defiled, and have acted unfaithfully against her husband, that the water that causeth the curse shall enter into her and become bitter, and her belly shall swell, and her thigh shall fall away; and the woman shall be a curse among her people.
- וַיָּבֹאוּ הַמִּים הַמֵּאָרְרִים הָאֵלֶּה וַיֵּעָלֶינָה מִיָּא מִלְטָטִיָּא הָאֵלֶּינָה בְּמַעַכִּי לְאַפְחָא מַעֲיִן וּלְאַמְסָאָה יֶרֶךְ וַתִּימָר אֶתְתָּא אָמֵן אָמֵן
- וַיִּכְתֹּב יֵת לְוֹטִיָּא הָאֵלֶּינָה כְּהֵנָּה בְּסִפְרָא וַיַּמְחוּק לְמִיָּא מִרִירָיָא
- וַהֲשִׁקָה אֶת־הָאִשָּׁה אֶת־מִי הַמָּרִים הַמֵּאָרְרִים וַיָּבֹאוּ בָּהּ הַמִּים הַמֵּאָרְרִים לְמָרִים
- וַיִּשְׁקִי יֵת אֶתְתָּא יֵת מִרִירָיָא מִלְטָטִיָּא וַיֵּעָלֶינָה בָּהּ מִיָּא מִלְטָטִיָּא לְלֹטִיָּא
- וַיִּלָּקַח הַכֹּהֵן מִיַּד הָאִשָּׁה אֶת־מִנְחַת הַקְּנָאָת וַהֲנִיף אֶת־הַמִּנְחָה לִפְנֵי יְהוָה וַהֲקָרִיב אֹתָהּ אֶל־הַמִּזְבֵּחַ
- וַיִּקְמוֹץ הַכֹּהֵן מִן־הַמִּנְחָה אֶת־אֶזְכָּרְתָּהּ וַהֲקִטִּיר הַמִּזְבֵּחַ וַאֲחֵר יִשְׁקָה אֶת־הָאִשָּׁה אֶת־הַמִּים
- וַיִּשְׁקִינָה יֵת מִיָּא וַתְּהִי אִם אִסְתָּאבַת וּשְׁקֵרַת שְׁקֵר בְּבַעֲלָה וַיֵּעָלֶינָה בָּהּ מִיָּא מִלְטָטִיָּא לְלֹטִיָּא וַיִּפְחוּן מַעֲהָא וַתִּתְמָסִי יֶרֶכָּהּ וַתְּהִי אֶתְתָּא לְלֹטִיָּא בְּגוֹ עַמָּהּ
- וַהֲשִׁקָה אֶת־הַמִּים וַהֲיִתָּה אִם־נִטְמָאָה וַתִּמְעַל מַעַל בְּאִשְׁהָ וַיָּבֹאוּ בָּהּ הַמִּים הַמֵּאָרְרִים לְמָרִים וַצִּבְתָּה בִטּוֹנָה וְנִפְלָה יֶרֶכָּהּ וַהֲיִתָּה הָאִשָּׁה לְאֵלֶּה בְּקָרֵב עַמָּהּ

(22) לצבחות בשן. כמו להכזות צטן זהו שמוש פתח שהלמד נקודה צו וכן (שמות יג, כא) לנחותם הדרכ (דברים א, לג) לראותם צדך אשר תלכו זה וכן לנפיל ירך להנפיל ירך שהמים מזכים את הצטן ומפילים את הירך: לצבחות בשן ולנפול ירך. צטנו וירכו של צועל או אינו אלא של נבעלת כשהוא אומר את ירכך נופלת ואת צטן נזה הרי של נבעלת אמור (סוטה כה, א): אמן אמן. קבלת שבעה אמן על האלה אמן על השבעה אמן אס מאיש זה אמן אס מאיש אחר אמן שלא שטייתי ארוסה ונשואה שומרת יצם וכנוסה (שם יח, א):

(24) והשקה את האשה. אין זה סדר המעשה שהרי צתחלה הקריב מנחתה אלא הכחוז מצערך שכשישקנה יצאו זה למרים לפי שנאמר צטן וירך מנין לשאר כל הגוף תלמוד לומר וצאו זה צכולה אס כן מה תלמוד לומר צטן וירך לפי שהן התחילו צעצירה תחלה לפיכך התחיל מהם הפורענות (שם ח, צ): למרים. להיות לה רעים ומרים:

(25) והניף. מוליך ומציא מעלה ומוריד ואף היא מניפה עמו שידה למעלה מידו של כהן (שם יט, א): והקריב אותה.

זו היא הגשמה צקרן דרומית מערבית של מזבח קודם קמיצה כשאר מנחות (שם יד, צ):

(26) אזכרתה. הוא הקומץ שעל ידי הקטרות המנחה צאה לזכרון לגבוה (ספרי נשא יז):

28	And if the woman be not defiled, but be clean; then she shall be cleared, and shall conceive seed.	וְאִם לֹא אִסְתַּאֲבַת אֶתְהָא וְדָכָא הִיא וְתַפּוּק זָכָא וְתַעֲדִי עֲדוּי:	וְאִם-לֹא נִטְמָאָה הָאִשָּׁה וְטִהְרָה הִיא וְנִקְתָּה וְנִזְרְעָה זָרַע:	28
29	This is the law of jealousy, when a wife, being under her husband, goeth aside, and is defiled;	זֶה חֹק הַקְנָאָה אֲשֶׁר תִּשְׁטֶה אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁהּ וְנִטְמָאָה:	זֶה חֹק הַקְנָאָה אֲשֶׁר תִּשְׁטֶה אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁהּ וְנִטְמָאָה:	29
30	or when the spirit of jealousy cometh upon a man, and he be jealous over his wife; then shall he set the woman before the LORD, and the priest shall execute upon her all this law.	אוֹ גִבֹּר דְּתַעֲבֹר עַל-זֵהוּ רוּחַ קְנָאָה וַיִּקְנֵי יְת אֶתְהִיָּה וַיָּקִים יְת אֶתְהָא קֳדָם יי וַיַּעֲבִיד לָהּ כִּהְנָא יְת כָּל אוֹרִיתָהּ הָדָא:	אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר תַּעֲבֹר עָלָיו רוּחַ קְנָאָה וַיִּקְנֵא אֶת-אִשְׁתּוֹ וַיִּהְיֶמֶיד אֶת-הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה וַעֲשֶׂה לָּהּ כְּכֹל הַחֻקִּים אֲשֶׁר תִּצְוֶה:	30
31	And the man shall be clear from iniquity, and that woman shall bear her iniquity.	וַיְהִי זָכָא גּוֹבְרָא מַחוּבִּין וְאֶתְהָא הִיא תַּקְבִּיל יְת חוּבָהּ:	וְנִקָּה הָאִישׁ מֵעֵוֹן וְהָאִשָּׁה תִּהְיֶה תִּשָּׂא אֶת-עֲוֹנָהּ: (פ)	31
VI	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּמְלִל יי עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵּאמֹר:	*ה
2	Speak unto the children of Israel, and say unto them: When either man or woman shall clearly utter a vow, the vow of a Nazirite, to consecrate himself unto the LORD,	מְלִיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן גִּבֹּר אוֹ אֶתְהָא אֲרִי יִפְרִישׁ לְמַדָּר נָדָר נִזִּיר לְמַדָּר קֳדָם יי:	דְּבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אוֹ-אִשָּׁה כִּי יִפְלֹא לְנָדָר נָדָר נִזִּיר לְהַיָּיר לַיהוָה:	2
3	he shall abstain from wine and strong drink: he shall drink no vinegar of wine, or vinegar of strong drink, neither shall he drink any liquor of grapes, nor eat fresh grapes or dried.	מִחֲמַר חֲדָת וְעֵתִיק וְיָזַר חַל דְּחֲמַר חֲדָת וְחַל דְּחֲמַר עֵתִיק לֹא יִשְׁתִּי וְכָל מִתְרֹות עֲנָבִין לֹא יִשְׁתִּי וְעֲנָבִין רְטִיבִין וַיִּבְיִשִּׁין לֹא יֵאָכֵל:	מִגִּין וְשֹׁכַר נִזִּיר חֲמֵץ גִּין וְחֲמֵץ שֹׁכַר לֹא יִשְׁתֶּה וְכָל-מִשְׁרַת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתֶּה וְעֲנָבִים לֶחִים וַיִּבְשִׁים לֹא יֵאָכֵל:	3

(27) והשקה את המים. לרצות שאם אמרה איני שומה לאחר שנמחקה המגלה מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחא אלא אם כן אמרה טמאה אני (סוטה כז): וצבתה בשנה וגו'. אף על פי שצקללה הזכיר ירך תחלה המים אינן צודקין אלא כדרך כניסתן זה: והיתה האשה לאלה. כמו שפירשתי שיהיו הכל אליו זה: בקרב עמה. הפרש יש בין אדם המתנוול במקום שניכר לאדם המתנוול במקום שאינו ניכר (ספרי יד):

(28) ואם לא נטמאה האשה. צטמירה זו: ושהורה היא. ממקום אחר: ונקתה. ממס המאחרים ולא עוד אלא וזרעה זרע אם היתה יולדת צענר תלד צריח אם היתה יולדת שחורים יולדת לבנים (שם יט. סוטה כו, א):

(30) או איש. כמו (שמות כא, לו) או נודע כלומר אם איש קנאי הוא לכך והעמיד את האשה:

(31) ונקתה האיש מעון. אם צדקה המים אל ידאג לומר חצתי צמיתתה נקי הוא מן העונש. דבר אחר משיקנה תהא אללו צהיתר ונקתה מעון שהסוטה אסורה לצעלה (ספרי כא):

(2) כי יפלא. יפריש למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה לומר לך שכל הרואה סוטה צקלקולה יזיר עצמו מן היין שהוא מציא לידי ניאוף (סוטה ב, א): נדר נזיר. אין נזירה בכל מקום אלא פרישה אף כאן שפירש מן היין: להזיר לה. להצדיק עצמו מן היין לשם שמים (נדרים ט, ב. ספרי כב):

(3) מיין ושכר. כתרגמו מחמר חדת ועתיק שהיין משכר כשהוא ישן: וכל משרת. לשון צביעה צמים או בכל משקה ובלשון משנה יש הרבה אין שורין דיו וסממנים (שבת יז, ב) נזיר ששרה פתו ציין (נזיר לד, ב):

- 30

<p>11 And the priest shall prepare one for a sin-offering, and the other for a burnt-offering, and make atonement for him, for that he sinned by reason of the dead; and he shall hallow his head that same day.</p>	<p>וַעֲשֶׂה הַכֹּהֵן אֶחָד לַחֲטָאת וְאֶחָד לְעֹלָה וַיְכַפֵּר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל-הַנֶּפֶשׁ וַקְדֵּשׁ אֶת-רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם הַהוּא:</p> <p>וַיַּעֲבִיד כֹּהֵנָּה חֵד לַחֲטָאת וְחֵד לְעֹלָתָהּ וַיְכַפֵּר עָלָיו מִדָּחַב עַל מִיתָא וַיְקַדֵּשׁ יָת רִישָׁהּ בְּיוֹמָא הַהוּא:</p>
<p>12 And he shall consecrate unto the LORD the days of his Naziriteship, and shall bring a he-lamb of the first year for a guilt-offering; but the former days shall be void, because his consecration was defiled.</p>	<p>וַהֲזִיר לַיהוָה אֶת-יָמָיו נִזְרוֹ וַהֲבִיא כֶבֶשׂ בֶּן-שָׁנָתוֹ לְאַשָּׁם וְהַיָּמִים הָרִאשֹׁנִים יִפְּלוּ כִּי טָמֵא נִזְרוֹ:</p> <p>וַיַּזְרִי לַיהוָה אֶת-יָמָיו נִזְרוֹ וַיְבִיֵא אֶת-יָמָיו נִזְרוֹ וַיְבִיֵא אֶת-יָמָיו נִזְרוֹ:</p>
<p>13 And this is the law of the Nazirite, when the days of his consecration are fulfilled: he shall abring it unto the door of the tent of meeting;</p>	<p>וְזֹאת תֹּהֲרֵת הַנָּזִיר בַּיּוֹם מְלֹאת יָמָיו נִזְרוֹ וַיָּבִיא אֹתוֹ אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:</p> <p>וְזֹאת תֹּהֲרֵת הַנָּזִיר בַּיּוֹם מְלֹאת יָמָיו נִזְרוֹ וַיָּבִיא אֹתוֹ אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:</p>
<p>14 and he shall present his offering unto the LORD, one he-lamb of the first year without blemish for a burnt-offering, and one ewe-lamb of the first year without blemish for a sin-offering, and one ram without blemish for peace-offerings,</p>	<p>וַהֲקָרִיב אֶת-קָרְבָּנוֹ לַיהוָה כֶּבֶשׂ בֶּן-שָׁנָתוֹ תָּמִים אֶחָד לְעֹלָה וְכֶבֶשֶׂה אֶחָת בֶּת-שָׁנָתָהּ תָּמִימָה לַחֲטָאת וְאַיִל-אֶחָד תָּמִים לְשָׁלָמִים:</p> <p>וַהֲקָרִיב יֵת קֹרְבָּנָהּ קָדָם יְיָ אֶמֶר בֶּר שְׁתִּיָּה שְׁלִים חֵד לְעֹלָתָהּ וְאַמְרָתָהּ חֵדָּא בֵּת שְׁתִּיָּה שְׁלָמָתָהּ לַחֲטָאת וְדָכֵר חֵד שְׁלִים לְנִכְסֵת קֹדֶשִׁיא:</p>
<p>15 and a basket of unleavened bread, cakes of fine flour mingled with oil, and unleavened wafers spread with oil, and their meal-offering, and their drink-offerings.</p>	<p>וְסֹל מִצּוֹת סֵלֶת חֲלֹת בְּלוּלֹת בַּשָּׂמֶן וּרְקִיקֵי מִצּוֹת מְשֻׁחִים בַּשָּׂמֶן וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵיהֶם:</p> <p>וְסֹל פִּטִּיר סֹלֶת גְּרִיצָן דְּפִלָּן בְּמִשַׁח וְאַסְפֹּנִין פִּטִּירִין דְּמִשִּׁחִין בְּמִשַׁח וּמִנְחָתָהוֹן וְנִסְכֵיהוֹן:</p>
<p>16 And the priest shall bring them before the LORD, and shall offer his sin-offering, and his burnt-offering.</p>	<p>וַהֲקָרִיב הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה וַעֲשֶׂה אֶת-חֲטָאתוֹ וְאֶת-עֹלָתוֹ:</p> <p>וַהֲקָרִיב כֹּהֵנָּה קָדָם יְיָ וַיַּעֲבִיד יֵת חֲטָתָהּ וַיַּעֲבִיד יֵת עֹלָתָהּ:</p>
<p>17 And he shall offer the ram for a sacrifice of peace-offerings unto the LORD, with the basket of unleavened bread; the priest shall offer also the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.</p>	<p>וְאֶת-הָאֵיל יַעֲשֶׂה זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה עַל סֵל הַמִּצּוֹת וַעֲשֶׂה הַכֹּהֵן אֶת-מִנְחָתוֹ וְאֶת-נִסְכּוֹ:</p> <p>וַיַּת דָּכֵרָא יַעֲבִיד נִכְסֵת קֹדֶשִׁיא קָדָם יְיָ עַל סֵלָא דְּפִטִּירָא וַיַּעֲבִיד כֹּהֵנָּה יֵת מִנְחָתָהּ וַיַּת נִסְכֵּיהָ:</p>

- (11) מאשר חטא על הנפש. שלא נזהר מטומאת המת רצי אלעזר הקפדן אומר שזיער עזמו מן היין (שם ל): וקדש את ראשו. לחזור ולהתחיל מנין נזירותו (שם):
- (12) והזיר לה' את ימי נזרו. יחזור וימנה נזירותו כבתולה: והימים הראשונים יפלו. לא יעלו מן המנין:
- (13) יביא אותו. יביא את עזמו זה אחד משלשה אהים שהיה רצי ישמעאל דורש כן כינא (ו) ויקרא (כב, טז) והשיאו אותם עון אשמה את עזמו כינא (דברים לז, ו) ויקצור אותו בגי הוא קצר את עזמו (ספרי לז):
- (15) ומנחתם ונסכיהם. של עולה ושלמים לפי שהיו צכלל ויאול לידן דדבר חדש שיטעינו לחם החזירן לכללן שיטעינו נסכים דדין עולה ושלמים (שם לז): חלות בלולות ורקיקי מצות. עשר מכל מין (מנחות עח, א):
- (17) זבח שלמים לה' על סל המצות. ישחט את השלמים על מנת לקדש את הלחם (שם מו, ז): את מנחתו ואת

- 18 And the Nazirite shall shave his consecrated head at the door of the tent of meeting, and shall take the hair of his consecrated head, and put it on the fire which is under the sacrifice of peace-offerings.
- 19 And the priest shall take the shoulder of the ram when it is sodden, and one unleavened cake out of the basket, and one unleavened wafer, and shall put them upon the hands of the Nazirite, after he hath shaven his consecrated head.
- 20 And the priest shall wave them for a wave-offering before the LORD; this is holy for the priest, together with the breast of waving and the thigh of heaving; and after that the Nazirite may drink wine.
- 21 This is the law of the Nazirite who voweth, and of his offering unto the LORD for his Naziriteship, beside that for which his means suffice; according to his vow which he voweth, so he must do after the law of his Naziriteship.
- 22 And the LORD spoke unto Moses, saying:
- 23 'Speak unto Aaron and unto his sons, saying: On this wise ye shall bless the children of Israel; ye shall say unto them:
- וַיִּגְלַח הַנָּזִיר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד
אֶת־רֹאשׁ נִזְרוֹ וְלָקַח אֶת־שַׁעַר
רֹאשׁ נִזְרוֹ וְנָתַן עַל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר־
תַּחַת זִבְחַת הַשְּׁלָמִים:
- וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת־הַזֵּרֵעַ בְּשִׁלָּה
מִן־הָאֵילָן וְחֵלֶת מִצָּה אַחַת מִן־
הַסֶּל וּרְקִיק מִצָּה אֶחָד וְנָתַן
עַל־כַּפֵּי הַנָּזִיר אַחֵר הַתְּגַלְחוֹ
אֶת־נִזְרוֹ:
- וְהִנִּיף אוֹתָם הַכֹּהֵן וְהַתְּנוּפָה
לִפְנֵי יְהוָה קֹדֶשׁ הוּא לַכֹּהֵן
עַל חֻזֶּה הַתְּנוּפָה וְעַל שׁוֹק
הַתְּרוּמָה וְאַחֵר יִשְׁתָּה הַנָּזִיר
יַיִן:
- זֹאת תּוֹרַת הַנָּזִיר אֲשֶׁר יֵדֹר
קָרְבָּנוֹ לַיהוָה עַל־נִזְרוֹ מִלֶּבֶד
אֲשֶׁר־תִּשְׁיֵג יָדוֹ כַּפִּי נִדְרוֹ אֲשֶׁר
יֵדֹר כֵּן יַעֲשֶׂה עַל תּוֹרַת
נִזְרוֹ: (פ)
- וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:
- דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו
לֵאמֹר כֹּה תְּבָרְכוּ אֶת־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל אָמֹר לָהֶם: (ס)
- וּמִלִּיל יֵי עִם מֹשֶׁה לְמִימֹר:
- מִלִּיל עִם אַהֲרֹן וְעִם בָּנָיו
לְמִימֹר כִּדְיוֹן תְּבָרְכוּן יֵי בְנֵי
יִשְׂרָאֵל כִּד תִּמְרוֹן לָהֶן:

נסכו. של איל:

(18) וגלח הנזיר פתח אהל מועד. יכול יגלח בעזרה הרי זה דרך ציון אלא וגלח הנזיר לאחר שחטת השלמים שכחצו בהן (ויקרא ג, ז) ושחטו פתח אהל מועד (ספרי לה): אשר תחת זבח השלמים. תחת הדוד שהוא מצלן צו לפי שלמי נזיר היו מתצטלן בעזרה שזריך ליטול הכהן הזרוע אחר שמתצטלן ולחניף לפני ה':

(19) הזרוע בשלה. לאחר שמתצטלה (שם לו):

(20) קדש הוא לכהן. החלה והרקיף והזרוע תרומה הן לכהן: על חזה התנופה. מלצד חזה ושוק הראויים לו מכל שלמים מוסף על שלמי נזיר הזרוע הזה לפי שהיו שלמי נזיר בכלל ויאלו לידון בדבר החדש להפרשת זרוע הוטרך להחזירן לכללן לידון אף בחזה ושוק (שם לו):

(21) מלבד אשר תשיג ידו. שאם אמר הריני נזיר על מנת לגלח על ק' עולות ועל ק' שלמים: כפי נדרו אשר ידר כן יעשה. מוסף על תורת נזרו (שם לח). על תורת הנזיר מוסף ולא יחסר שאם אמר הריני נזיר חמש נזירות על מנת לגלח על ג' בהמות הללו אין אני קורא צו כאשר ידור כן יעשה:

(23) אמור להם. כמו זכור שמור צלע"ז דינש"ט: אמור להם. שיהיו כולם שומעים (שם לט): אמור. מלא לא

24	The LORD bless thee, and keep thee;	יְבָרְכֶךָ יְהוָה וַיִּשְׁמְרֶךָ: (ס)	יְבָרְכֶכָּךְ יי וַיִּשְׁמְרֶכָּךְ:	24
25	The LORD make His face to shine upon thee, and be gracious unto thee;	יָאֵר יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיִּחַנֶּךָ: (ס)	יָאֵר יי שְׁכִינְתִּיהָ לְוַתְּךָ וַיִּרְחִים יְתָךְ:	25
26	The LORD lift up His countenance upon thee, and give thee peace.	וַיִּשָּׂא יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיִּשָּׁם לָךְ שָׁלוֹם: (ס)	וַיִּסַּב יי אַפְוָה לְוַתְּךָ וַיִּשְׁנֵי לָךְ שָׁלֹם:	26
27	So shall they put My name upon the children of Israel, and I will bless them.	וַשִּׁמּוּ אֶת־שְׁמִי עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֶם: (ס)	וַיִּשְׁוּן ית בְּרַכַּת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֶנּוּ:	27
VII	And it came to pass on the day that Moses had made an end of setting up the tabernacle, and had anointed it and sanctified it, and all the furniture thereof, and the altar and all the vessels thereof, and had anointed them and sanctified them;	וַיְהִי בַּיּוֹם כִּלּוֹת מִשָּׁה לַהֲקִים אֶת־הַמִּשְׁכָּן וַיִּמָּשַׁח אֹתוֹ וַיִּקְדָּשׁ אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וַיִּמָּשְׁחֵם וַיִּקְדָּשׁ אֹתָם:	וַיְהִי בַּיּוֹם בְּיוֹמָא דְשִׁיבְי מִשָּׁה לְאַקְמָא ית מִשְׁכְּנָא וְרַבִּי יִתִּיהָ וְקַדִּישׁ יִתִּיהָ וַיִּתְּ כָל מְנוּחֵי וַיִּתְּ מִדְּבָחָא וַיִּתְּ כָל מְנוּחֵי וְרַבִּנּוֹן וְקַדִּישׁ יִתְהוֹן:	חמישי
2	that the princes of Israel, the heads of their fathers' houses, offered—these were the princes of the tribes, these are they that were over them that were numbered.	וַיִּקְרִיבוּ נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל רָאשֵׁי בֵּית אֲבֹתָם הֵם נְשִׂאֵי הַמִּטָּה הֵם הָעֹמְדִים עַל־הַפְּקָדִים:	וַיִּקְרִיבוּ רַבְרָבֵי יִשְׂרָאֵל רִישֵׁי בֵּית אֲבֹתָהוֹן אֲנֹן רַבְרָבֵי שְׁבִטָּא אֲנֹן דְּקִימִין עַל מְנִינֵיא:	2

תצרכס בחפזון וצצהלות אלא צכונה וצלצ שלס (צמדרש רצה. תנחומא י):

(24) יברכך. שיתצרכו נכסיך (ספרי מ. תנחומא י): וישמרך. שלא יצאו עליך שודדים ליטול ממונך שהנותן מתנה לעצמו אינו יכול לשמר מכל אדם וכיון שצאים לסטים עליו ונוטלין אותה ממנו מה הנאה יש לו צמתנה זו אצל הקצ"ה הוא הנותן הוא השומר (תנחומא י). והרצה מדרשים דרשו צו צספרי:

(25) יאר ד' פניו אליך. יראה לך פנים שחקות פנים להוצות (ספרי מא. תנחומא י): ויחנך. יתן לך חן (ספרי שס):

(26) ישא ד' פניו אליך. יכבש כעסו (צמ"ר יא, ז):

(27) ושמנו את שמי. יצרכו צסס המפורש (ספרי מג): ואני אברכם. לישראל ואסכים עס הכהנים. דצר אחר ואני אצרכס לכהנים (חולין מט, ח):

(1) ויהי ביום כלות משה. כלות כתיב (ר"ל צפת"ח ולא כלות צשו"א ודו"ק) יום הקמת המשכן היו ישראל כלה הנכנסת לחופה (צמדרש רצה. תנחומא נשא כ): כלות כתיב. צלאל ואהליאצ וכל חכס לצ עשו את המשכן ותלאו הכחוצ צמשה לפי שמסר נפשו עליו לראות צבנית כל דצר ודצר כמו שהראהו צהר להורות לעושי המלאכה ולא טעה צבצנית אחת וכן מצניו צדוד לפי שמסר נפשו על צנין צית המקדש שנאמר (תהלים קלב, א-צ) זכור ה' לדוד את כל ענותו אשר נשצע לה' וגו' לפיכך נקרא על שמו שנאמר (מלכים-א יב, טז) ראה ציתך דוד (תנחומא נשא יג): ביום כלות משה להקים. ולא נאמר ציום הקיס מלמד שכל שצעת ימי המלואיס היה משה מעמידו ומפרקו וצאותו היום העמידו ולא פרקו לכך נאמר ציום כלות משה להקים אותו היום כלו הקמותיו וראש חודש ניסן היה צשני נשרפה הפרה צשלישי הוזה ראשונה וצשציעי גלחו (גיטין ס. ספרי מד):

(2) הם נשיאי המטת. שהיו שוטרים עליהם צמצרים והיו מוכיס עליהם שנאמר (שמות ה, יד) ויכו שוטרי צני ישראל וגו' (ספרי מה): הם העומדים על הפקודים. שעמדו עס משה ואהרן כשמנו את ישראל שנאמר (צמדצר א, ד) ואחכס יהיו וגו':

<p>And they brought their offering before the LORD, six covered wagons, and twelve oxen: a wagon for every two of the princes, and for each one an ox; and they presented them before the tabernacle.</p>	<p>וַיָּבִיאוּ אֶת־קָרְבָּנָם לִפְנֵי יְהוָה שֵׁשׁ־עֲגֻלֹת צֹב וּשְׁנֵי עֶשֶׂר בָּקָר עֲגֻלָּה עַל־שְׁנֵי הַנָּשָׂאִים וְשׁוֹר לְאֶחָד וַיִּקְרִיבוּ אוֹתָם לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן:</p>	<p>וַיָּבִיאוּ אֶת־קָרְבָּנָם לִפְנֵי יְהוָה שֵׁשׁ־עֲגֻלֹת צֹב וּשְׁנֵי עֶשֶׂר בָּקָר עֲגֻלָּה עַל־שְׁנֵי הַנָּשָׂאִים וְשׁוֹר לְאֶחָד וַיִּקְרִיבוּ אוֹתָם לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן:</p>
<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>
<p>'Take it of them, that they may be to do the service of the tent of meeting; and thou shalt give them unto the Levites, to every man according to his service.'</p>	<p>סָב מִנְהוֹן וַיְהוֹן לַמַּפְלָח יֵת פּוֹלְחֵן מִשְׁכָּן זְמָנָא וְתַתִּין יִתְהוֹן לְלִינְאֵי גִבֵּר כְּמַסֵּת פּוֹלְחֵנִיה:</p>	<p>קַח מֵאֹתָם וְהָיוּ לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְנִתְּנָה אוֹתָם אֶל־הַלְוִיִּם אִישׁ כְּפִי עֲבֹדָתוֹ:</p>
<p>And Moses took the wagons and the oxen, and gave them unto the Levites.</p>	<p>וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הָעֲגֻלֹת וְאֶת־הַבָּקָר וַיִּתֵּן אוֹתָם אֶל־הַלְוִיִּם:</p>	<p>וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הָעֲגֻלֹת וְאֶת־הַבָּקָר וַיִּתֵּן אוֹתָם אֶל־הַלְוִיִּם:</p>
<p>Two wagons and four oxen he gave unto the sons of Gershon, according to their service.</p>	<p>אֶת־שְׁתֵּי הָעֲגֻלֹת וְאֶת־אַרְבַּעַת הַבָּקָר נָתַן לְבְנֵי גֵרְשׁוֹן כְּפִי עֲבֹדָתָם:</p>	<p>אֶת־שְׁתֵּי הָעֲגֻלֹת וְאֶת־אַרְבַּעַת הַבָּקָר נָתַן לְבְנֵי גֵרְשׁוֹן כְּפִי עֲבֹדָתָם:</p>
<p>And four wagons and eight oxen he gave unto the sons of Merari, according unto their service, under the hand of Ithamar the son of Aaron the priest.</p>	<p>וְאֶת־אַרְבַּע הָעֲגֻלֹת וְאֶת־שְׁמֹנֶת הַבָּקָר נָתַן לְבְנֵי מֵרָרִי כְּפִי עֲבֹדָתָם בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן:</p>	<p>וְאֶת־אַרְבַּע הָעֲגֻלֹת וְאֶת־שְׁמֹנֶת הַבָּקָר נָתַן לְבְנֵי מֵרָרִי כְּפִי עֲבֹדָתָם בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן:</p>
<p>But unto the sons of Kohath he gave none, because the service of the holy things belonged unto them: they bore them upon their shoulders.</p>	<p>וּלְבְנֵי קָהָת לֹא יָהֵב אָרִי פּוֹלְחֵן קוֹדֶשָׁא עֲלֵיהוֹן בְּכַתְּפָא נְשָׁלִין:</p>	<p>וּלְבְנֵי קָהָת לֹא נָתַן כִּי־עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ עֲלֵיהֶם בְּכַתְּפֵי יִשְׂאוּ:</p>
<p>And the princes brought the dedication-offering of the altar in the day that it was anointed, even the princes brought their offering before the altar.</p>	<p>וַיִּקְרִיבוּ הַנָּשָׂאִים אֶת חֲנוּכַּת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הַמִּשָּׁח אֹתוֹ וַיִּקְרִיבוּ הַנָּשָׂאִים אֶת־קָרְבָּנָם לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ:</p>	<p>וַיִּקְרִיבוּ הַנָּשָׂאִים אֶת חֲנוּכַּת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הַמִּשָּׁח אֹתוֹ וַיִּקְרִיבוּ הַנָּשָׂאִים אֶת־קָרְבָּנָם לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ:</p>

(3) שש עגלות צב. אין צב אלא מחופים וכן (ישעיה סו, כ) צבאים וצפרדעים (ספרי שם) עגלות מכוסים קרוים צבים: ויקריבו אותם לפני המשכן. שלא קבל משה מידם עד שנאמר לו מפי המקום. אמר רבי נתן מה ראו הנשיאים להטנדצ כאן במחלה ובמלאכת המשכן לא התנדצו מחלה אלא כך אמרו הנשיאים יתנדצו צבור מה שיתנדצו ומה שמסכרין אנו משלימין כיון שראו שהשלימו צבור את הכל שנאמר (שמות לו, ז) והמלאכה היתה דים אמרו מעתה מה לנו לעשות הביאו את אצני השוהם והמלוואים לאפוד ולחשן לכך המנדצו כאן מחלה (ספרי שם):

(7) כפי עבדתם. שהיה משא בני גרשון קל משל מררי שהיו נושאים הקרשים והעמודים והאדנים:

(9) כי עבדת הקדש עליהם. משא דבר הקדושה הארון והשלמן וגו' לפיכך בכתף ישאו:

- 11 And the LORD said unto Moses:
'They shall present their offering
each prince on his day, for the
dedication of the altar.'
- 11 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה נָשִׂיא
אֶחָד לַיּוֹם נָשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם
יִקְרִיבוּ אֶת-קֶרְבָּנָם לַחֲנוּכַּת
הַמִּזְבֵּחַ: (ס)
- 12 And he that presented his offering
the first day was Nahshon the son of
Amminadab, of the tribe of Judah;
- 12 וַיְהִי הַמִּקְרִיב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן
אֶת-קֶרְבָּנוֹ נַחֲשׁוֹן בֶּן-עַמִּינָדָב
לְמִטֵּה יְהוּדָה:
- 13 and his offering was one silver dish,
the weight thereof was a hundred
and thirty shekels, one silver basin
of seventy shekels, after the shekel
of the sanctuary; both of them full
of fine flour mingled with oil for a
meal-offering;
- 13 וְקֶרְבָּנוֹ קַעֲרֵת-כֶּסֶף אַחַת
שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֶק
אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בִּשְׁקָל
הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת
בְּלוֹלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:
- 14 one golden pan of ten shekels, full
of incense;
- 14 כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה
קְטֹרֶת:
- 15 one young bullock, one ram, one
he-lamb of the first year, for a
burnt-offering;
- 15 פָּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד
כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לַעֲלֹה:
- 16 one male of the goats for a
sin-offering;
- 16 שְׂעִיר-עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת:
- 17 and for the sacrifice of
peace-offerings, two oxen, five rams,
five he-goats, five he-lambs of the
first year. This was the offering of
Nahshon the son of Amminadab.
- 17 וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם
אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתוּדִים חֲמִשָּׁה
כֶּבֶשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה
קֶרְבֶּן נַחֲשׁוֹן בֶּן-עַמִּינָדָב: (פ)

- (10) ויקריבו הנשאים את חנכת המזבח. לאחר שהתנדצו העגלות והזקק לשאת המשכן נשאם לצם להחנצק קרבנות המזבח לחנכו: ויקריבו הנשאים את קרבנם לפני המזבח. כי לא קבל משה מידם עד שנאמר לו מפי הגבורה (ספרי מ):
- (11) יקריבו את קרבנם לחנכת המזבח. ועדיין לא היה יודע משה האין יקריבו אס כסדר תולדותם אס כסדר המסעות עד שנאמר לו מפי הקד"ה יקריבו למסעות איש יומו (שס. זכחיס כא):
- (12) ביום הראשון. אותו היום נטל עשר עטרות ראשון למעשה זראשית אי' לנשיאים וכו' כדאיתא בקדר עולם (פ"ו): למטה יהודה. יחסו הכתוב על שצטו ולא שגזה משצטו והקריצו או אינו אומר למטה יהודה אלא שגזה משצטו והציא תלמוד לומר זה קרבן נחשון משלו הציא (ספרי מח):
- (13) שניהם מלאים סלת. למנחת נדבה (שס מט):
- (14) עשרה זהב. כתרמוגו משקל עשר שקלי הקדש היה זה: מלאה קטרת. לא מצינו קטרת ליחיד ולא על מזבח החיטון אלא זו בלצד והוראת שעה הייתה (מנחות נ, ז):
- (15) פר אחד. מיוחד שצטו (ספרי נ):
- (16) שער עזים אחד לחטאת. לכפר על קדר המהוס (שס נא) (עיין זרא"ס) וטומאת ספק:

18	On the second day Nethanel the son of Zuar, prince of Issachar, did offer:	בְּיוֹם הַשֵּׁנִי הִקְרִיב נִתְנָאֵל בֶּן־צוּעַר נָשִׂיא יִשָּׁשְׁכָר:	בְּיוֹם הַשֵּׁנִי הִקְרִיב נִתְנָאֵל בֶּן־צוּעַר רֵב שִׁבְטָא דִּישָׁשְׁכָר:
19	he presented for his offering one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	הִקְרִיב אֶת־קֶרְבָּנוֹ קַעֲרֵת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוֹלָה בְּשֶׁמֶן לַמִּנְחָה:	קֶרִיב יֵת קוֹרְבָּנִיהּ מִגִּסְתָּא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֶלְעִין הֵנִי מִתְקָלָהּ מִזְרָקָא חֲדָא דְכֶסֶף מִתְקָלָהּ שִׁבְעִין סֶלְעִין בְּסֶלְעֵי קוֹדֶשָׁא תְרוּיָהוֹן מְלֵן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח לַמִּנְחָתָא:
20	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כָּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קִטְרֶת:	בְּזָכָא חֲדָא מִתְקָלָהּ עֲשָׂר סֶלְעִין חֵיא דְדָהָב מְלֵיאָ קִטוֹרֶת בּוֹסְמִיא:
21	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פָּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תוֹר חֲדָא בֶר תוֹרֵי דְכָר חֲדָא אִמֹּר חֲדָא בֶר שְׁתֵּיהּ לְעֹלָתָא:
22	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת:	צִפִּיר בֶר עִזִּין חֲדָא לַחֲטָתָא:
23	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Nethanel the son of Zuar.	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זָה קֶרְבֵּן נִתְנָאֵל בֶּן־צוּעַר: (פ)	וּלְנִכְסַת קוֹדֶשָׁא תוֹרֵי תְרִין דְכָרֵי חֲמִשָּׁה גְדֵי חֲמִשָּׁה אִמֹּרִין בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁה דִּין קוֹרְבָּנָא דְנִתְנָאֵל בֶּר צוּעַר:

(18) הקריב נתנאל בן צוער. הקרב את קרבנו. מה תלמוד לומר הקריב צצצו של יששכר מה שלא נאמר בכל השצטים לפי שצא ראובן וערער ואמר די שקדמני יהודה אחי אקריב אני אחריו אמר לו משה מפני הגזורה נאמר לי שיקריבו כסדר מסען לדגליהם לכך אמר הקרב את קרבנו והוא חסר יו"ד שהוא משמש הקרב לשון זוו"י שמפי הגזורה נצטווה הקרב ומהו הקריב הקריב צ' פעמים שצצציל צ' דברים זכה להקריב שני לשצטים אחת שהיו יודעים צמורה שנאמר (ד"ה א יב, לג) ומצני יששכר יודעי צינה לעתים ואחת שהם נתנו עצה לנשיאים להתנדב קרבנות הללו (ספרי נצ) וביסודו של רבי משה הדרשן מנאחי אמר רבי פנחס בן יאיר נתנאל בן צוער השיאן עצה זו:

(19) קערת כסף. מנין אותיותיו בגימטריא תתק"ל כנגד שנותיו של אדם הראשון: שלשים ומאה משקלה. על שם שכהעמיד תולדות לקיום העולם בן מאה ול' שנה היה שנאמר (בראשית ה, ג) ויחי אדם שלשים ומאה שנה ויולד צדמותו וגו': מזרק אחד כסף. בגימטריא תתק"כ על שם נח שהעמיד תולדות בן ת"ק שנה ועל שם עשרים שנה שנגזרה גזירת המבול קודם תולדותיו כמו שפירשתי אלל (שם ו, ג) והיו ימיו מאה ועשרים שנה לפיכך נאמר מזרק אחד כסף ולא נאמר מזרק כסף אחד כמו שנאמר בקערה לומר שאף אותיות של אחד מטטרפות למנין: שבעים שקל. כנגד שצעים אומות שיאלו מצניו:

(20) כף אחת. כנגד התורה שנתנה מידו של הקד"ש: עשרה זהב. כנגד עשרת הדברות: מלאה קטרת. גימטריא

של קטרת תרי"ג מלות וצלצד שחליל קו"ף צדלי"ת על ידי א"ת צ"ש ג"ר ד"ק (צמדצ"ר יג, טו):

(21) פָּר אחד. כנגד אברהם שנאמר צו (בראשית יח, ז) ויקח בן צקר: אֵיל אחד. כנגד יצחק (שם כב, יג) ויקח את האיל וגו': כבש אחד. כנגד יעקב (שם ל, מ) והכשדים הפריד יעקב:

(22) שְׁעִיר עִזִּים. לכפר על מכירת יוסף שנאמר צו (שם לו, לא) וישחטו שעיר עזים:

(23) וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בקר שנים. כנגד משה ואהרן שנמתו שלום בין ישראל לאזניהם שצמשים: אֵילִם עתודים כבשים. ג' מינים כנגד כהנים ולוים וישראלים וכנגד תורה ונביאים וכתובים. שלש חמשות כנגד חמשה חומשין וחסה הדברות הכתובין

- 24 On the third day Eliab the son of Helon, prince of the children of Zebulun:
his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;
- 25
- 26 one golden pan of ten shekels, full of incense;
- 27 one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;
- 28 one male of the goats for a sin-offering;
- 29 and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Eliab the son of Helon.
- 30 On the fourth day Elizur the son of Shedeur, prince of the children of Reuben:
- 31 his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;
- בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי נָשִׂיא לִבְנֵי זְבוּלֹן אֱלִיאָב בֶּן-חֵלֹן:
קֶרֶבֶן קְעֶרֶת-כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:
קֶרֶבֶן קְעֶרֶת-כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:
כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קִטְרֶת:
פָּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לַעֲלֹה:
שְׁעִיר-עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת:
וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרֶבֶן אֱלִיאָב בֶּן-חֵלֹן: (פ)
בְּיוֹם הָרְבִיעִי נָשִׂיא לִבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בֶּן-שְׁדִיאוּר:
קֶרֶבֶן קְעֶרֶת-כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:
בְּיוֹם רְבִיעֵאָה רַבֵּעָה רַבָּא לִבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בֶּן שְׁדִיאוּר:
קֶרֶבֶן קְעֶרֶת-כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה וּתְלָתִין סֶלְעִין הָיוּ מִתְקָלָה מִזֶּרֶק אֶחָד דְּכֶסֶף מִתְקָלָה שִׁבְעִין סֶלְעִין בְּסֶלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוִיחֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בְמִשַּׁח לַמִּנְחָתָא:
בְּיוֹם רְבִיעֵאָה רַבֵּעָה רַבָּא לִבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בֶּן שְׁדִיאוּר:
קֶרֶבֶן קְעֶרֶת-כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה וּתְלָתִין סֶלְעִין הָיוּ מִתְקָלָה מִזֶּרֶק אֶחָד דְּכֶסֶף מִתְקָלָה שִׁבְעִין סֶלְעִין בְּסֶלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוִיחֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בְמִשַּׁח לַמִּנְחָתָא:

על לוח אחד וחמש הכתובין על השני. עד כאן מיסודו של רבי משה הדרשן:
(24) ביום השלישי נשיא וגר. ביום השלישי היה נשיא המקריב לבני זבולון וכן כולם אבל צנתנאל שנאמר צו הקריב צנתנאל נופל אחריהם לשון לומר נשיא יששכר לפי שכבר הזכיר שמו והקרבנו וצנאל נאמר צנן הקריב נופל עליהם לשון זה נשיא לבני פלוני אותו היום היה הנשיא המקריב לשצט פלוני:

- 32 one golden pan of ten shekels, full of incense; 32 כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת: בִּזְקָא חֲדָא מִתְקֻלָּה עֲשֵׁר סְלַעִין הִיא דְּדָהָב מְלֵיאָ קְטֹרֶת בּוֹסְמִיא:
- 33 one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering; 33 פֶּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה: תּוֹר חֵד בֶּר תּוֹרֵי דְכֶר חֵד אָמַר חֵד בֶּר שְׁתִּיָּה לְעֹלָתָא:
- 34 one male of the goats for a sin-offering; 34 שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת: צִפִּיר בֶּר עִזִּין חֵד לְחַטָּתָא:
- 35 and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Elizur the son of Shedeur. 35 וּלְזִבְחַ הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן אֱלִיצוּר בֶּן־שְׁדִיאֹור: (פ) דְּלִנְכַסְתָּ קוּדְשִׁיא תּוֹרֵי תַרְיִן דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אֲמֹרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוּרְבָנָא דְּאֱלִיצוּר בֶּר שְׁדִיאֹור:
- 36 On the fifth day Shelumiel the son of Zurishaddai, prince of the children of Simeon: 36 בְּיוֹם הַחֲמִישִׁי נָשִׂיא לְבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּר צוּרִישַׁדַּי: בְּיוֹמָא חֲמִישָׁאָ רַבָּא לְבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּר צוּרִישַׁדַּי:
- 37 his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering; 37 קֶרְבָּנוֹ קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לַמִּנְחָה: קוּרְבָנִיהּ מְגֻסְתָּא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סְלַעִין הָנִי מִתְקֻלָּה מִזְרָקָא חֵד דְכֶסֶפָּא מִתְקֻלָּיה שִׁבְעִין סְלַעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוֵיהוֹן מְלֵן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לַמִּנְחָתָא:
- 38 one golden pan of ten shekels, full of incense; 38 כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת: בִּזְקָא חֲדָא מִתְקֻלָּה עֲשֵׁר סְלַעִין הִיא דְּדָהָב מְלֵיאָ קְטֹרֶת בּוֹסְמִיא:
- 39 one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering; 39 פֶּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה: תּוֹר חֵד בֶּר תּוֹרֵי דְכֶר חֵד אָמַר חֵד בֶּר שְׁתִּיָּה לְעֹלָתָא:
- 40 one male of the goats for a sin-offering; 40 שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת: צִפִּיר בֶּר עִזִּין חֵד לְחַטָּתָא:
- 41 and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Shelumiel the son of Zurishaddai. 41 וּלְזִבְחַ הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־צוּרִישַׁדַּי: (פ) דְּלִנְכַסְתָּ קוּדְשִׁיא תּוֹרֵי תַרְיִן דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אֲמֹרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוּרְבָנָא דְּשְׁלֹמִיאֵל בֶּר צוּרִישַׁדַּי:

42	On the sixth day Eliasaph the son of Deuel, prince of the children of Gad:	בְּיוֹם הַשְּׁשִׁי נָשִׂיא לְבְנֵי גָד אֱלִיסָפָה בֶן־דְּעוּאֵל:	בְּיוֹמָא שְׁתִּיתָאָה רַבָּא לְבְנֵי גָד אֱלִיסָפָה בֶר דְּעוּאֵל:
43	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֶרְבֶּנוֹ קַעֲרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:	קוֹרְבָנִיהּ מְגֻסָּתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָוִי מִתְקָלָהּ מִזֶּרְקָא חֲדָא דְכֶסֶפָא מִתְקָלָהּ שִׁבְעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוֹדֶשָׁא תַרְוֵיהוֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בַמִּשַׁח לַמִּנְחָתָא:
44	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כָּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קִטְרֶת:	בְּזָכָא חֲדָא מִתְקָלָהּ עֶשֶׂר סֻלְעִין הִיא דְדָהָב מְלֵאָה קִטוֹרֶת בּוֹסְמִיָּא:
45	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פָּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשֶׂא־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תוֹר חֲדָא בֶר תּוֹרֵי דְכָר חֲדָא אִמֹר חֲדָא בֶר שְׁתֵּיהּ לְעֹלָתָא:
46	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת:	צִפִּיר בֶר עִזִּין חֲדָא לַחֲטָתָא:
47	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Eliasaph the son of Deuel.	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֶּן אֱלִיסָפָה בֶן־דְּעוּאֵל: (פ)	וּלְנִכְסַת קוֹדֶשָׁא תּוֹרֵי תַרְוֵין דְכָרֵי חֲמִשָּׁא גָדִי חֲמִשָּׁא אִמֹרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִין קוֹרְבָנָא דְאֱלִיסָפָה בֶר דְּעוּאֵל:
48	On the seventh day Elishama the son of Ammihud, prince of the children of Ephraim:	בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי נָשִׂיא לְבְנֵי אֶפְרַיִם אֱלִישָׁמַע בֶּן־עַמִּיהוּד:	בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה רַבָּא לְבְנֵי אֶפְרַיִם אֱלִישָׁמַע בֶר עַמִּיהוּד:
49	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֶרְבֶּנוֹ קַעֲרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:	קוֹרְבָנִיהּ מְגֻסָּתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָוִי מִתְקָלָהּ מִזֶּרְקָא חֲדָא דְכֶסֶפָא מִתְקָלָהּ שִׁבְעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוֹדֶשָׁא תַרְוֵיהוֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בַמִּשַׁח לַמִּנְחָתָא:
50	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כָּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קִטְרֶת:	בְּזָכָא חֲדָא מִתְקָלָהּ עֶשֶׂר סֻלְעִין הִיא דְדָהָב מְלֵאָה קִטוֹרֶת בּוֹסְמִיָּא:
51	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פָּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשֶׂא־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תוֹר חֲדָא בֶר תּוֹרֵי דְכָר חֲדָא אִמֹר חֲדָא בֶר שְׁתֵּיהּ לְעֹלָתָא:

- 52 one male of the goats for a sin-offering; שְׁעִיר-עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת: צִפִּיר בַּר עִזִּין חֵד לַחֲטָאת:
- 53 and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Elishama the son of Ammihud. וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֱלִישָׁמַע בֶּן-עַמִּיהוּד: (פ)
- 54 On the eighth day Gamaliel the son of Pedahzur, prince of the children of Manasseh: בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי נָשִׂיא לְבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן-פְּדָהצֹר: בְּיוֹמָא תַּמְנִינָא רַבָּא לְבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בַּר פְּדָהצֹר:
- 55 his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering; קָרְבָּנוֹ קַעֲרֵת-כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה: קוֹרְבָּנִיה מִגֶּסֶף דְּכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סָלְעִין הָנִי מִתְקָלָה מִזֶּרְקָא חֵד דְּכֶסֶף מִתְקָלִיה שִׁבְעִין סָלְעִין בְּסָלְעֵי קוֹדֶשָׁא תַרְוֵיהוֹן מִלֵּן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח לַמִּנְחָתָא:
- 56 one golden pan of ten shekels, full of incense; כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת: בִּזְזָא חֲדָא מִתְקָלָה עֲשָׂר סָלְעִין הִיא דְּדָהָב מְלֵאָה קְטוֹרֶת בּוֹסְמִיָּא:
- 57 one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering; פֶּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד כִּבְשִׁ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לְעֹלָה: תוֹר חֵד בַּר תוֹרִי דְּכַר חֵד אִמֹר חֵד בַּר שְׁתִּיָּה לְעֹלָתָא:
- 58 one male of the goats for a sin-offering; שְׁעִיר-עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת: צִפִּיר בַּר עִזִּין חֵד לַחֲטָאת:
- 59 and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lamb of the first year. This was the offering of Gamaliel the son of Pedahzur. וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן גַּמְלִיאֵל בֶּן-פְּדָהצֹר: (פ)
- 60 On the ninth day Abidan the son of Gideoni, prince of the children of Benjamin: בְּיוֹם הַתְּשִׁיעִי נָשִׂיא לְבְנֵי בִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן-גִּדְעוֹנִי: בְּיוֹמָא תְּשִׁיעָא רַבָּא לְבְנֵי בִנְיָמִן אֲבִידָן בַּר גִּדְעוֹנִי:

61	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנֶיָּהּ מִגֶּסֶף דְּכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סָלְעִין הָנִי מִתְקָלָהּ מִזְרָקָא חֲדָא דְּכֶסֶף מִתְקָלָהּ שְׁבַעִין סָלְעִין בְּסָלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוִיחֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח לְמִנְחָתָא:	קֹרְבָנֹו קַעֲרַת-כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שְׁבַעִים שָׁקֶל בְּשָׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְ�נֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לְמִנְחָה:	61
62	one golden pan of ten shekels, full of incense;	בְּזָכָא חֲדָא מִתְקָלָהּ עֶשֶׂר סָלְעִין הִיא דְּדָהָב מְלֵיא קְטֹרֶת בּוֹסְמִיא:	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:	62
63	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	תּוֹר חֲדָא בֵּר תּוֹרֵי דְּכֶר חֲדָא אֹמֵר חֲדָא בֵּר שְׁתֵּיהּ לַעֲלֹתָא:	פֶּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לַעֲלֹה:	63
64	one male of the goats for a sin-offering;	צִפִּיר בֵּר עֲזִין חֲדָא לַחֲטָאתָא:	שְׁעִיר-עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאתָא:	64
65	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Abidan the son of Gideon.	וּלְנִכְסַת קוּדְשָׁא תּוֹרֵי תַרְוִין דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אֹמְרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוּדְשָׁא דְּאַבִּידָן בֶּר גִּדְעוֹנִי:	וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֹרְבַן אֲבִידָן בֶּן-גִּדְעוֹנִי: (פ)	65
66	On the tenth day Ahiezer the son of Ammishaddai, prince of the children of Dan:	בְּיוֹמָא עֲשִׂירָאָה רְבָא לְבִנֵי דָן אַחִיעֶזֶר בֶּר עַמִּישַׁדַּי:	בְּיוֹם הָעֲשִׂירִי נָשִׂיא לְבִנֵי דָן אַחִיעֶזֶר בֶּן-עַמִּישַׁדַּי:	66
67	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנֶיָּהּ מִגֶּסֶף דְּכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סָלְעִין הָנִי מִתְקָלָהּ מִזְרָקָא חֲדָא דְּכֶסֶף מִתְקָלָהּ שְׁבַעִין סָלְעִין בְּסָלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוִיחֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח לְמִנְחָתָא:	קֹרְבָנֹו קַעֲרַת-כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שְׁבַעִים שָׁקֶל בְּשָׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְ�נֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לְמִנְחָה:	67
68	one golden pan of ten shekels, full of incense;	בְּזָכָא חֲדָא מִתְקָלָהּ עֶשֶׂר סָלְעִין הִיא דְּדָהָב מְלֵיא קְטֹרֶת בּוֹסְמִיא:	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:	68
69	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	תּוֹר חֲדָא בֵּר תּוֹרֵי דְּכֶר חֲדָא אֹמֵר חֲדָא בֵּר שְׁתֵּיהּ לַעֲלֹתָא:	פֶּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לַעֲלֹה:	69
70	one male of the goats for a sin-offering;	צִפִּיר בֵּר עֲזִין חֲדָא לַחֲטָאתָא:	שְׁעִיר-עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאתָא:	70

<p>and for the sacrifice of 71 peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Ahiezer the son of Ammishaddai.</p>	<p>וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בֶּקָר שְׁנַיִם דְּבָרֵי חֲמִשָּׁה גְּדֵי חֲמִשָּׁה אֲמִרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁה דִּין קֹרְבָנָא דְאַחִיעֶזֶר בֶּרֶךְ עֲמִישַׁדַּי:</p>	<p>71 וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בֶּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֹרְבַן אַחִיעֶזֶר בֶּן־ עֲמִישַׁדַּי: (פ)</p>
<p>72 On the eleventh day Pagiel the son of Ochran, prince of the children of Asher:</p>	<p>בְּיוֹם חֹד עֶשֶׂר יוֹמִין רַבָּא לְבָנֵי אֲשֶׁר פִּגְעִיאַל בֶּר עֶכְרָן:</p>	<p>סְבִיעִי בְּיוֹם עֲשָׂתִי עֶשֶׂר יוֹם נָשִׂיא לְבָנֵי אֲשֶׁר פִּגְעִיאַל בֶּן־עֶכְרָן:</p>
<p>73 his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;</p>	<p>קֹרְבָנִיהּ מִגִּסְתָּא דְכֶסֶף חֲדָא מָאָה וּתְלָתִין סְלַעִין הָנִי מִתְקֵלָה מְזֶרְקָא חֹד דְכֶסֶפָּא מִתְקֵלִיה שְׁבַעִין סְלַעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תִרְוִיהוֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:</p>	<p>73 קֹרְבָנוֹ קַעֲרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמָאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אַחַד כֶּסֶף שְׁבַעִים שָׁקֶל בְּשָׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לְמִנְחָה:</p>
<p>74 one golden pan of ten shekels, full of incense;</p>	<p>בְּזָפָא חֲדָא מִתְקֵלָה עֶשֶׂר סְלַעִין הִיא דְדָהֵב מְלֵיא קְטוֹרֶת בּוֹסְמִיא:</p>	<p>74 כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטוֹרֶת:</p>
<p>75 one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;</p>	<p>תּוֹר חֹד בֶּר תּוֹרֵי דְכֶר חֹד אֲמֹר חֹד בֶּר שְׁתֵּיהּ לַעֲלֹתָא:</p>	<p>75 פֶּר אֶחָד בֶּן־בֶּקָר אֵיל אֶחָד כִּבְש־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לַעֲלָה:</p>
<p>76 one male of the goats for a sin-offering;</p>	<p>צִפִּיר בֶּר עֲזִין חֹד לְחַטָּאתָא:</p>	<p>76 שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאתָא:</p>
<p>77 and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Pagiel the son of Ochran.</p>	<p>וּלְזִבְחַת קוּדְשָׁא תּוֹרֵי תִרִין דְּבָרֵי חֲמִשָּׁה גְּדֵי חֲמִשָּׁה אֲמִרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁה דִּין קֹרְבָנָא דְפִגְעִיאַל בֶּר עֶכְרָן:</p>	<p>77 וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בֶּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֹרְבַן פִּגְעִיאַל בֶּן־עֶכְרָן: (פ)</p>
<p>78 On the twelfth day Ahira the son of Enan, prince of the children of Naphtali:</p>	<p>בְּיוֹם תִּרֵי עֶסֶר יוֹמִין רַבָּא לְבָנֵי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּר עֵינָן:</p>	<p>78 בְּיוֹם שְׁנַיִם עֶשֶׂר יוֹם נָשִׂיא לְבָנֵי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּן־עֵינָן:</p>
<p>79 his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;</p>	<p>קֹרְבָנִיהּ מִגִּסְתָּא דְכֶסֶף חֲדָא מָאָה וּתְלָתִין סְלַעִין הָנִי מִתְקֵלָה מְזֶרְקָא חֹד דְכֶסֶפָּא מִתְקֵלִיה שְׁבַעִין סְלַעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תִרְוִיהוֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:</p>	<p>79 קֹרְבָנוֹ קַעֲרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמָאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אַחַד כֶּסֶף שְׁבַעִים שָׁקֶל בְּשָׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לְמִנְחָה:</p>

80	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כֶּף אֶחָת עֲשָׂרָה זָהָב מִלֶּאֱהָ קִטְרֶת: בְּזָכָא חֲדָא מִתְקֵלָה עֲשָׂר סִלְעִין הִיא דְּדָהָב מִלֵּיא קִטּוֹרֶת בּוֹסְמִיא:	80
81	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פָּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה: תּוֹר חֵד בַּר תּוֹרֵי דְכָר חֵד אָמַר חֵד בַּר שְׁתֵּיהּ לְעֹלָתָא:	81
82	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאתָא: צִפִּיר בַּר עִזִּין חֵד לַחֲטָתָא:	82
83	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Ahira the son of Enan.	וּלְזִבְחַ הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אַחִירָע בֶּן־עִנָּן: (פ) וּלְזִבְסַת קוֹדֶשִׁיא תּוֹרֵי תִרְיָן דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אֲמִרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָנָא דְאַחִירָע בַּר עִנָּן:	83
84	This was the dedication-offering of the altar, in the day when it was anointed, at the hands of the princes of Israel: twelve silver dishes, twelve silver basins, twelve golden pans;	זֹאתוֹ חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הַמִּשָּׁח אֹתוֹ מֵאֵת נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל קַעֲרֹת לְכֶסֶף שְׁתֵּים עָשָׂר מִזְרָקֵי־כֶסֶף שְׁנַיִם עָשָׂר כַּפּוֹת זָהָב שְׁתֵּים עָשָׂר: דָּא חֲנוּכַּת מִדְּבָחָא בְּיוֹמָא דְּרַבִּיאָו יְתִיהּ מִן רַבְרָבֵי יִשְׂרָאֵל מִגֹּסֵי כֶסֶף תִּרְתָּא עֲשָׂרִי מִזְרָקֵי כֶסֶף תִּרְיָ עֲשָׂר בְּזִי דְדָהָב תִּרְתָּא עֲשָׂרִי:	84
85	each silver dish weighing a hundred and thirty shekels, and each basin seventy; all the silver of the vessels two thousand and four hundred shekels, after the shekel of the sanctuary;	שְׁלִשִׁים וּמֵאָה הַקַּעֲרָה הָאֶחָת לְכֶסֶף וְשִׁבְעִים הַמִּזְרָק הָאֶחָד כָּל כֶּסֶף הַכֵּלִים אֲלֵפִים וְאַרְבַּע־מֵאוֹת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ: מֵאָה וּתְלָתִין סִלְעִין הָיוּ מִתְקֵלָה דְּמִגֻּסְתָּא חֲדָא דְּכֶסֶף וְשִׁבְעִין דְּמִזְרָקָא חֵד כָּל כֶּסֶף מִנֵּיא תִרְיָן אֲלֵפִין וְאַרְבַּע מֵאָה בְּסִלְעֵי קוֹדֶשָׁא:	85
86	twelve golden pans, full of incense, weighing ten shekels apiece, after the shekel of the sanctuary; all the gold of the pans a hundred and twenty shekels;	כַּפּוֹת זָהָב שְׁתֵּים־עָשָׂרָה מִלֶּאֱהָ קִטְרֶת עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה הַכֶּף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ כָּל־זָהָב הַכַּפּוֹת עֲשָׂרִים וּמֵאָה: בְּזִי דְדָהָב תִּרְתָּא תִּרְתָּא עֲשָׂרִי מִלֵּין קִטּוֹרֶת בּוֹסְמִיא מִתְקֵל עֲשָׂר סִלְעִין הָיוּ מִתְקֵלָה דְּבִזְכָּא בְּסִלְעֵי קוֹדֶשָׁא כָּל דָּהָב בְּזִכָּיא מֵאָה וְעֶשְׂרִין:	86

(84) ביום המשח אותו. זו ציוס שנמשח הקריב ומה אני מקיים אחרי המשח שנמשח תחלה ואחר כך הקריב או אחרי המשח לאחר זמן ולא צא ללמד ציוס המשח אלא לומר שנמשח ציוס כשהוא אומר (ויקרא ז, לו) ציוס משחו אותם למדנו שנמשח ציוס ומה תלמוד לומר ציוס המשח אותו ציוס שנמשח הקריב (ספרי נג): קערת כסף שתיים עשרה. הם הם שהתנדבו ולא אירע זהם פסול (ספרי סס. צמ"ר):

(85) שלשים ומאה הקערה האחת וגו'. מה תלמוד לומר לפי שנאמר שלשים ומאה משקלה ולא פירש באיזו שקל לכך חזר ושנאה כאן וכלל כנולד כל כסף הכלים בשקל הקדש (ספרי נד): כל כסף הכלים וגו'. למדך שהיו כלי המקדש מכוונים במשקלן שוקלן אחד אחד ושוקלן כולן כאחד לא ריבה ולא מיעט (ספרי סס):

(86) כפות זהב שתיים עשרה. למה נאמר לפי שנאמר כף אחת עשרה זהב היא של זהב ומשקלה עשרה שקלים של כסף או אינו אלא כף אחת של כסף ומשקלה עשרה שקלי זהב ושקלי זהב אין משקלם שוה לשל כסף תלמוד לומר כפות זהב של זהב היו (ספרי נה):

- 87 all the oxen for the burnt-offering twelve bullocks, the rams twelve, the he-lambs of the first year twelve, and their meal-offering; and the males of the goats for a sin-offering twelve;
- 88 and all the oxen for the sacrifice of peace-offerings twenty and four bullocks, the rams sixty, the he-goats sixty, the he-lambs of the first year sixty. This was the dedication-offering of the altar, after that it was anointed.
- 89 And when Moses went into the tent of meeting that He might speak with him, then he heard the Voice speaking unto him from above the ark-cover that was upon the ark of the testimony, from between the two cherubim; and He spoke unto him.
- מפטיר
- 88
- קע"ו
- 89

The Haftarah is Judges 13:2 - 13:25 on page 189.

- VIII And the LORD spoke unto Moses, saying:
- 2 'Speak unto Aaron, and say unto him: When thou lightest the lamps, the seven lamps shall give light in front of the candlestick.'
- נהעלמן ח
- 2

(89) ובבא משה. שני כתובים המכחישים זה את זה בא שלישי והכריע ביניהם כתוב אחד אומר (ויקרא א, ח) וידבר ה' אליו מאהל מועד והוא חוץ לפרכת וכתוב אחד אומר (שמות כה, כג) ודברתי אתך מעל הכפרת בא זה והכריע ביניהם משה בא אל אהל מועד ושם שומע את הקול הוא מעל הכפרת (ספרי ס): מבין שני הכרובים. הקול יוצא מן השמים לצין שני הכרובים ומשם יצא לאהל מועד: וישמע את הקול. יכול קול נמוך תלמוד לומר את הקול הוא הקול שנדבר עמו צסיני וכשמגיע לפתח היה נפסק ולא היה יוצא חוץ לאהל (במדבר רבה. ספרי ס): מדבר. כמו מתדבר כבודו של מעלה לומר כן מדבר צינו לצין עצמו ומשה שומע מאליו: וידבר אליו. למעט את אהרן מן הדברות (ספרי נח):

(2) בהעלתך. למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים. לפי שכשראה אהרן חנוכה הנשיאים חלשה אז דעו כשלא היה עמם בחנוכה לא הוא ולא שצטו אחר לו הקצה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות: בהעלתך. על שם שהלהב עולה כתוב צהדלקתן לשון עליה שצריך להדליק עד שתהיה שלהבת עולה מאליה (שבת כא, א) ועוד דרשו רבותינו (ספרי נט) מכאן שמעלה היתה לפני המנורה שעליה הכהן עומד ומטיב: אל מול פני המנורה. אל מול נר האמצעי שאינו נקיים אלא צגוף של מנורה: יאירו שבעת הנרות. ששה שעל ששת הקנים שלשה המורחיים פונים למול האמצעי הפתילות

3 And Aaron did so: he lighted the lamps thereof so as to give light in front of the candlestick, as the LORD commanded Moses.

וַיַּעַשׂ כֵּן אַהֲרֹן אֶל-מֹולִי פָנָיו וַעֲבַד כֵּן אַהֲרֹן לְקַבִּיל אֹפִי הַמְנוּחָה הַעֲלָה נִרְתִּיהָ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה:

4 And this was the work of the candlestick, beaten work of gold; unto the base thereof, and unto the flowers thereof, it was beaten work; according to the pattern which the LORD had shown Moses, so he made the candlestick.

וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְנוּחָה מִקְשֵׁה זָהָב עַד-יְרִכָּהּ עַד-פְּרָחֶיהָ מִקְשֵׁה הוּא כַּמְרָאָה אֲשֶׁר הִרְאָה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה כֵּן עָשָׂה אֶת-הַמְנוּחָה: (פ)

5 And the LORD spoke unto Moses, saying:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֵי:

6 'Take the Levites from among the children of Israel, and cleanse them.

קַח אֶת-הַלְוִיִּים מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְטַהַרְתָּ אֹתָם: קָרִיב יֵת לְיוֹאֵי מִגֹּז בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִדְכִּי יִתְהוֹן:

7 And thus shalt thou do unto them, to cleanse them: sprinkle the water of purification upon them, and let them cause a razor to pass over all their flesh, and let them wash their clothes, and cleanse themselves.

וְכֹה-תַעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהֲרֵם הַזֶּה: עֲלִיהֶם מִי חֲטָאֹת וְהִעֲבִירוּ תַעַר עַל-כָּל-בָּשָׂרָם וְכִבְּסוּ בְּגָדֵיהֶם וְהִטְהָרוּ: וְכִדִּין תַּעֲבִיד לְהוֹן לְדַבּוּאֵיהֶן אֲדִי עֲלִיהֶן מִיָּא דְחֲטָאֹת וְיַעֲבִירוּ מִסְפָּר עַל כָּל בָּשָׂרָהֶן וְיִחַרְרוּן לְבוּשֵׁיהֶן וְיִדְכּוּן:

8 Then let them take a young bullock, and its meal-offering, fine flour mingled with oil, and another young bullock shalt thou take for a sin-offering.

וְלָקְחוּ פָר בֶּן-בָּקָר וּלְמִנְחָתוֹ סֵלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן וּפָר-שֵׁנִי בֶן-בָּקָר תִּקַּח לְחֲטָאֹת: וַיִּסְבֹּן תּוֹר בַּר תּוֹרִי וּמִנְחָתוֹ סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח וְתוֹר תִּנָּן בַּר תּוֹרִי תִסֵּב לְחֲטָאֹת:

שָׁזָהוּ וְכֵן שְׁלֹשָׁה הַמַּעֲרֻבִּים רָאשֵׁי הַפְּתִילוֹת לַמֹּול הָאֲמֻצְעִי וְלִמֵּה כַּדִּי שָׁלָא יֵאֲמְרוּ לְאוֹרָה הוּא לְרִיךְ (תַּנְחוּמָא זֵהֶלְתָּךְ ה):

(3) וַיַּעַשׂ כֵּן אַהֲרֹן. לְהַגִּיד שְׁזָחוּ שֶׁל אַהֲרֹן שָׁלָא שִׁינָה (סְפָרִי זֵהֶלְתָּךְ ס):

(4) וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְנוּחָה. שֶׁהִרְאָהוּ הַקִּבְ"ה בְּאֲצָבֵה לְפִי שְׁנַתְקָשָׁה זֵה לְכֵן נֵאֱמָר וְזֵה (שֶׁס סָא): מִקְשֵׁה. בְּטַדִּי"ץ זֵלַע"ו לְשׁוֹן דָּא לְדָא נִקְשָׁן (דְּנִיָּאֵל ה, ו) עָשַׂת שֶׁל כֹּכַר זֶהֱ הִיטָהּ וּמִקִּישׁ בְּקוֹרֶנֶס וְחוֹתֵךְ זִכְשִׁיל לְפִשְׁט אִיבְרִיָּה כְּתוּבָן וְלֹא נַעֲשִׂית אִיבְרִים אִיבְרִים עַל יְדֵי חֲצוֹר: עַד יִרְכָּה עַד פְּרָחָה. יִרְכָּה הִיא הַשִּׁידָה שְׁעַל הַרְגִּלִּים חֲלוּל כְּדָרֵךְ מִנּוֹרוֹת כֶּסֶף שֶׁלִּפְנֵי הַשְּׂרִיס: עַד יִרְכָּה עַד פְּרָחָה. כְּלוּמַר גּוֹפֵה שֶׁל מִנּוֹרָה כּוֹלֵה וְכָל הַתְּלוּי זֵה: עַד יִרְכָּה. שֶׁהוּא אֲזַר גְּדוּל: עַד פְּרָחָה. שֶׁהוּא מַעֲשֵׂה דֶק שֶׁזֶה הַכֵּל מִקְשֵׁה וְדָרֵךְ עַד לְשִׁמַּשׁ זֵלַשׁוֹן זֶה כְּמוֹ (שׁוֹפְטִים טו, ה) מִגְדִּישׁ וְעַד קָמָה וְעַד כְּרֵס זִית: כַּמְרָאָה אֲשֶׁר הִרְאָה וְגו'. כַּמְצִיגָה אֲשֶׁר הִרְאָהוּ זֵהֱ כְּמוֹ שְׁנֵאֱמָר (שְׁמוֹת כה, מ) וְרָאָה וְעָשָׂה בְּצַנִּיתָם וְגו' (סְפָרִי שֶׁס): כֵּן עָשָׂה אֶת הַמְנוּחָה. מִי שֶׁעָשָׂה וּמִדְרַשׁ אֲגָדָה (תַּנְחוּמָא זֵהֶלְתָּךְ ג) עַל יְדֵי הַקִּבְ"ה נַעֲשִׂית מֵאֲלִיָּה:

(6) קַח אֶת הַלְוִיִּים. קַחֵס דְּצִנְרִים אֲשֶׁרִּיכֵס שְׁתַּזְכּוּ לְהִיּוֹת שְׁמֵשִׁים לְמִקְוֶה (מִדְרַשׁ אֲגָדָה):

(7) הַזֶּה עֲלִיהֶם מִי חֲטָאֹת. שֶׁל אֲפֶר הַפָּרָה מִפְּנֵי טְמֵאִי מִתִּים שֶׁזֵּהֶם: וְהִעֲבִירוּ תַעַר. מֵאֲלִיָּה דְּצִנְרִי רִבִּי מִשֶּׁה הַדְרָשָׁן לְפִי שְׁנַתְמוּ כְּפָרָה עַל הַצְּכוּרוֹת שֶׁעֲבָדוּ עֲצוּדַת אֲלִילִים וְהִיא קְרוּיָה זְבָחִי מִתִּים וְהַמְצוּרֵה קְרוּי מֵת הַזִּקִּיקָס חֲגֻלָּתָה כַּמְצוּרֵהִים:

(8) וְלָקְחוּ פָר בֶּן בָּקָר. וְהוּא עוֹלָה כְּמוֹ שְׁנֵאֱמָר וְעָשָׂה אֶת הָאֲחָד עוֹלָה וְהוּא קָרֵבן צָבוֹר עֲצוּדַת אֲלִילִים: וּפָר שֵׁנִי. מֵהַתְּלָמוֹד לֹאֵר שֶׁנִּי לֹאֵר מֵהַ עוֹלָה לֹא נִאֲכַלְתָּ אֶף חֲטָאֹת לֹא נִאֲכַלְתָּ (עַד כֹּאן דְּצִנְרִי רִבִּי מֵאִיר) (הַרְיוֹת ה, ז) וְצוּ יֵשׁ סִמְךָ לְדְּצִנְרִי זְכוּרָה כֶּהֱנִים (וִיקְרָא חוּצָה פ"ג ד) וְאוֹמֵר אֲנִי שֶׁהוֹרָאֵת שֶׁעָשָׂה הִיטָהּ שֶׁשְׁעִיר הִיָּה לְהֵס לְהַצִּיא לְחֲטָאֹת עֲצוּדַת אֲלִילִים עַם פֶּר הַעוֹלָה:

9	And thou shalt present the Levites before the tent of meeting; and thou shalt assemble the whole congregation of the children of Israel.	וְהִקְרַבְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְהִקְהַלְתָּ אֶת־כָּל־עֵדָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	וְהִקְרַב יֵת לִינְאִי קְדָם מִשְׁכַּן זְמַנָּא וְתַכְנוּשׁ יֵת כָּל כְּנִשְׁתָּא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
10	And thou shalt present the Levites before the LORD; and the children of Israel shall lay their hands upon the Levites.	וְהִקְרַבְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי יְהוָה וְסִמְכוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְדֵיהֶם עַל־הַלְוִיִּם:	וְהִקְרַב יֵת לִינְאִי קְדָם יי וְסִמְכוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל יֵת יְדֵיהוֹן עַל לִינְאִי:
11	And Aaron shall offer the Levites before the LORD for a wave-offering from the children of Israel, that they may be to do the service of the LORD.	וְהִנִּיף אֹהֶרֶן אֶת־הַלְוִיִּם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת יְהוָה:	וִירִים אֹהֶרֶן יֵת לִינְאִי אֶרְמָא קְדָם יי מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִהוֹן לְמַפְלַח יֵת פּוֹלְחָנָא דִּי:
12	And the Levites shall lay their hands upon the heads of the bullocks; and offer thou the one for a sin-offering, and the other for a burnt-offering, unto the LORD, to make atonement for the Levites.	וְהַלְוִיִּם יְסִמְכוּ אֶת־יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַבָּרִים וְעָשָׂה אֶת־הָאֶחָד חֲטָאתָ וְאֶת־הָאֶחָד עֹלָה לַיהוָה לְכַפֵּר עַל־הַלְוִיִּם:	וְלִינְאִי יְסִמְכוּ יֵת יְדֵיהוֹן עַל רִישׁ תּוֹרִיא וְעִבִיד יֵת חַד חֲטָתָא וְיֵת חַד עֲלֵתָא קְדָם יי לְכַפֵּרָא עַל לִינְאִי:
13	And thou shalt set the Levites before Aaron, and before his sons, and offer them for a wave-offering unto the LORD.	וְהִעֲמַדְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֹהֶרֶן וּלְפָנֶי בָנָיו וְהִנַּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה לַיהוָה:	וְתַקִּים יֵת לִינְאִי קְדָם אֹהֶרֶן וְקְדָם בְּנוֹהֵי וְתָרִים יֵתְהוֹן אֶרְמָא קְדָם יי:
14	Thus shalt thou separate the Levites from among the children of Israel; and the Levites shall be Mine.	וְהִבַּדְלָתָ אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם:	וְתַפְרִישׁ יֵת לִינְאִי מִגּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִהוֹן מִשְׁמָשִׁין קְדָמִי לִינְאִי:
15	And after that shall the Levites go in to do the service of the tent of meeting; and thou shalt cleanse them, and offer them for a wave-offering.	וְאַחֲרֵי־כֵן יָבֹאוּ הַלְוִיִּם לַעֲבֹד אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְטִהַרְתָּ אֹתָם וְהִנַּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה:	וְבִתֵּר בֵּן יִיעֲלוֹן לִינְאִי לְמַפְלַח יֵת מִשְׁכַּן זְמַנָּא וְתִדְבִי יֵתְהוֹן וְתָרִים יֵתְהוֹן אֶרְמָא:
16	For they are wholly given unto Me from among the children of Israel; instead of all that openeth the womb, even the first-born of all the children of Israel, have I taken them unto Me.	כִּי נְתֻנִים נְתֻנִים הֵמָּה לִי מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת פֶּטֶרֶת כָּל־רֶחֶם בְּכוֹר כָּל־מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִקְחֹתִי אֹתָם לִי:	אֲרִי אֶפְרָשָׁא מִפְּרָשִׁין אֲנִין קְדָמִי מִגּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל חֲלָף פֶּתַח כָּל וְלִדָּא בּוֹכְרָא כּוֹלָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל קְרִיבִית יֵתְהוֹן קְדָמִי:

(9) והקהלת את כל עדת. לפי שהלויים נתונים קרבן כפרה מחמתם יצאו ויעמדו על קרבנם ויסמכו את ידיהם עליהם (מדרש אגדה):

(11) והניף אהרן את הלויים תנופה. כדרך שאדם מורע טעון תנופה חי (ויקרא יד, ב). מדרש אגדה). שלש תנופות נאמרו בפרשה זו הראשונה לצני קהת לכך נאמר צם והיו לעבוד את עבודת ה' לפי שעבודת קדש הקדשים עליהם הארון והשלחן וגו'. השניה לצני גרשון לכך נאמר צם תנופה לה' שאף עליהם עבודת הקודש יריעות וקרשים (נריך לומר וקרשים דאלו קרשים ציד משא בני מררי) הנראות צנית קודש הקדשים והשלשית לצני מררי (מדרש אגדה):

- 17 For all the first-born among the children of Israel are Mine, both man and beast; on the day that I smote all the first-born in the land of Egypt I sanctified them for Myself.
- 17 כִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאָדָם וּבַבְּהֵמָה בַּיּוֹם הַפֶּתִי כָל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי אֹתָם לִי:
- 18 And I have taken the Levites instead of all the first-born among the children of Israel.
- 18 וָאֶקַּח אֶת־הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל:
- 19 And I have given the Levites— they are given to Aaron and to his sons from among the children of Israel, to do the service of the children of Israel in the tent of meeting, and to make atonement for the children of Israel, that there be no plague among the children of Israel, through the children of Israel coming nigh unto the sanctuary.
- 19 וָאֶתַּנַּח אֶת־הַלְוִיִּם נְתָנִים לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲל מוֹעֵד וּלְכַפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶה בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל נֹגֵף בְּגֹשֶׁת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־הַקֹּדֶשׁ:
- 20 Thus did Moses, and Aaron, and all the congregation of the children of Israel, unto the Levites; according unto all that the LORD commanded Moses touching the Levites, so did the children of Israel unto them.
- 20 וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְכָל־עֵדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לַלְוִיִּם כְּכָל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה לַלְוִיִּם כֵּן עָשׂוּ לָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
- 21 And the Levites purified themselves, and they washed their clothes; and Aaron offered them for a sacred gift before the LORD; and Aaron made atonement for them to cleanse them.
- 21 וַיִּתְחַטְּאוּ הַלְוִיִּם וַיִּכְבְּסוּ בְּגָדֵיהֶם וַיִּנָּה אֶהֱרֹן אֹתָם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה וַיִּכַּפֵּר עֲלֵיהֶם אֶהֱרֹן לְטַהֲרָם:
- 22 And after that went the Levites in to do their service in the tent of meeting before Aaron, and before his sons; as the LORD had commanded Moses concerning the Levites, so did they unto them.
- 22 וְאַחֲרֵי־כֵן בָּאוּ הַלְוִיִּם לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדָתָם בְּאַהֲל מוֹעֵד לִפְנֵי אֶהֱרֹן וּלִפְנֵי בְנָיו כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה עַל־הַלְוִיִּם כֵּן עָשׂוּ לָהֶם: (ס)

- (16) נתונים נתנים. נתונים למשא נתונים לשיר (סס): פשרת. פתיחת:
- (17) כי לי כל בכור. שלי היו הזכויות צקו הדין שהגנתי עליהם צין זכורי מזרים ולקחתי אותם לי עד שטעו זעגל ועכשיו ואקח את הלויים:
- (19) ואתנה וגו'. ה' פעמים נאמר בני ישראל במקרא זה להודיע חזתן שנכפלו אזכרותיהן במקרא אחד כמנין ה' חומשי מורה וכן ראיתי צ"ר (ויק"ר ז, ד): ולא יהיה בבני ישראל נגף. שלא ינטרכו לגשם אל הקדש שאם יגשו יהיה נגף:
- (20) ויעש משה ואהרן וכל עדת וגו'. משה העמידן ואהרן הניפס וישראל סמכו את ידיהם:
- (22) כאשר צוה ה' וגו' כן עשו. להגיד שזם העושים והנעשה צהם שאחד מהן לא עכז:

23	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:	23
24	'This is that which pertaineth unto the Levites: from twenty and five years old and upward they shall go in to perform the service in the work of the tent of meeting;	זֹאת אֲשֶׁר לְלוֹיִם מִבֶּן חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעֲלָה יָבוֹאוּ לַעֲבֹד צָבָא בַּעֲבֹדֶת אֹהֶל מוֹעֵד: דָּא דְלֵינְיָא מִבֶּר עֶשְׂרִין וְחֲמִישׁ שָׁנִין וּלְעִילָא יִיְתִי לְחִילָא חִילָא בְּפוֹלְחֵן מִשְׁכָּן זְמָנָא:	24
25	and from the age of fifty years they shall return from the service of the work, and shall serve no more;	וּמִבֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה יָשׁוּב מִצָּבָא וְהָעֲבֹדָה וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד: וּמִבֶּר חֲמִשִּׁין שָׁנִין יָתוּב מִחִיל פּוֹלְחָנָא וְלֹא יִפְלַח עוֹד:	25
26	but shall minister with their brethren in the tent of meeting, to keep the charge, but they shall do no manner of service. Thus shalt thou do unto the Levites touching their charges.'	וְשָׁרְתָה אֶת-אֶחָיו בְּאֹהֶל מוֹעֵד לְשֹׁמֵר מִשְׁמֶרֶת וְעֲבָדָה לֹא יַעֲבֹד כִּכָּה תַעֲשֶׂה לְלוֹיִם בְּמִשְׁמֶרֶתָם: (פ) וְיִשְׁמִישׁ עִם אֶחָוֵהוּ בְּמִשְׁכָּן זְמָנָא לְמַטֵּר מִטְּרָא וּפּוֹלְחָנָא לֹא יִפְלַח כְּדִין תַּעֲבִיד לְלֵינְיָא בְּמִטְרָתָהוֹן:	26
IX	And the LORD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, in the first month of the second year after they were come out of the land of Egypt, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה בְּמִדְבָּרָא בְּמִדְבַר-סִינַי בְּשָׁנָה הַשְּׁנִיָּה לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לֵאמֹר: וְיַעֲשׂוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַפֶּסַח בְּמוֹעֵדוֹ: דְּסִינַי בְּשַׁתָּא תַנְיִיתָא לְמַפְקָהוֹן מֵאֶרֶץ דְּמִצְרַיִם בְּיָרְחָא קַדְמָאָה לְמִימֶר:	שלישי
2	'Let the children of Israel keep the passover in its appointed season.	וְיַעֲשׂוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַפֶּסַח בְּמוֹעֵדוֹ: וְיַעֲבֹדוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יֵת פֶּסַחָא בְּזִמְנִיָּה:	2
3	In the fourteenth day of this month, at dusk, ye shall keep it in its appointed season; according to all the statutes of it, and according to all the ordinances thereof, shall ye keep it.'	בְּאַרְבַּעַה עָשָׂר-יוֹם בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה בֵּין הָעֶרְבַּיִם תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ בְּמוֹעֵדוֹ כְּכָל-חֻקָּתוֹ וְכָכָל-מִשְׁפָּטָיו תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ: בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹמָא בְּיָרְחָא בֵּין שְׁמֵשָׁא תַעֲבֹדוּן יִתִּיָּה בְּזִמְנִיָּה כְּכָל גְּזִירָתֶיהָ וְכָכָל דְּחֻזִּי לִיָּה תַעֲבֹדוּן יִתִּיָּה:	3

(24) זאת אשר ללוויים. שנים פוסלים זהם ואין המומין פוסלים זהם (ספרי סג. חולין כד, א): מבין חמש ועשרים. ובמקום אחר אומר (במדבר ד, ג) מבין שלשים שנה הא כילד מבין כ"ה צא ללמוד הלכות עבודה ולומד חמש שנים ובין ל' עובד מכהן לתלמיד שלא ראה סימן יפה במשנתו בחמש שנים ששזז אינו רואה (חולין שס):

(25) ולא יעבוד עוד. עבודת משא ככתף אבל חוזר הוא לנעילת שערים ולשיר ולטעון עגלות (ספרי סג) וזהו ושרת את אחיו עם אחוהי כתרגומו:

(26) לשומר משמרת. לחנות סביב לאהל ולהקים ולהוריד בשעת המסעות:

(1) בחדש הראשון. פרשה שזראש הספר (לעיל א, ה) לא נאמרה עד אייר למדת שאין סדר מוקדם ומאוחר בתורה (פסחים ו, ז) ולמה לא פתח בזה מפני שהוא גנותן של ישראל (ספרי סד) שכל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא הקריבו אלא פסח זה בלבד:

(2) במועדו. אף בשנת צמועדו אף בטומאה (שס):

(3) ככל חקתיו. אלו מצוות שגופו שה תמים וזכר בן שנה (פסחים נה, א): וככל משפטיו. אלו מצוות שעל גופו ממקום אחר כגון שבעת ימים למנה ולציעור חמץ. (ס"א מצוות שגופו. שה תמים וזכר בן שנה. שעל גופו. כלי אש ראשו על כרעיו ועל קרבו. שחון לגופו. מנה וציעור חמץ):

4 And Moses spoke unto the children of Israel, that they should keep the passover.	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח: וּמִלִּיל מֹשֶׁה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַמַּעֲבָד פֶּסַח:	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח:
5 And they kept the passover in the first month, on the fourteenth day of the month, at dusk, in the wilderness of Sinai; according to all that the LORD commanded Moses, so did the children of Israel.	וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַפֶּסַח בְּרֵאשׁוֹן בְּאַרְבַּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעֲרָבִים בַּמִּדְבָּר סִינַי כָּל־אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בֶּן עֲשֵׂי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: וַעֲבָדוּ יֵת פֶּסַח בְּרֵאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹמָא לִירְחָא בֵּין שְׁמַשׂא בַּמִּדְבָּר דְּסִינַי כָּל־דְּפָקִיד יֵת מֹשֶׁה בֶּן עַבְדוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:	וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַפֶּסַח בְּרֵאשׁוֹן בְּאַרְבַּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעֲרָבִים בַּמִּדְבָּר סִינַי כָּל־אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בֶּן עֲשֵׂי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:
6 But there were certain men, who were unclean by the dead body of a man, so that they could not keep the passover on that day; and they came before Moses and before Aaron on that day.	וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם וְלֹא־יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא וַיָּקֶרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפְנֵי אַהֲרֹן בַּיּוֹם הַהוּא: וְהָיוּ גּוֹבְרִיָּא דְּהָיוּ מְסֻאֲבִין לְטַמֵּי נִפְשָׁא דְּאִנְשָׁא וְלֹא יָכִילוּ לַמַּעֲבָד פֶּסַח בַּיּוֹמָא הַהוּא וַיִּקְרְבוּ קָדָם מֹשֶׁה וְקָדָם אַהֲרֹן בַּיּוֹמָא הַהוּא:	וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם וְלֹא־יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא וַיָּקֶרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפְנֵי אַהֲרֹן בַּיּוֹם הַהוּא:
7 And those men said unto him: 'We are unclean by the dead body of a man; wherefore are we to be kept back, so as not to bring the offering of the LORD in its appointed season among the children of Israel?'	וַיֹּאמְרוּ גּוֹבְרִיָּא הָאֲנֹנִן לִיָּה אֲנַחְנָא מְסֻאֲבִין לְטַמֵּי נִפְשָׁא דְּאִנְשָׁא לָמָּא נִתְּמַנַּע בְּדִיל דְּלֹא לְקַרְבָּא יֵת קוֹרְבָנָא דִּי בְּזַמְנִיה בְּגוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל: וַיֹּאמְרוּ גּוֹבְרִיָּא הָאֲנֹנִים לִיָּה אֲנַחְנוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם לָמָּה נִגְרָע לְבַלְתִּי הַקְרִיב אֶת־קֶרְבֶּן יְהוָה בְּמַעַדוֹ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הַהֵמָּה אֵלָיו אֲנַחְנוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם לָמָּה נִגְרָע לְבַלְתִּי הַקְרִיב אֶת־קֶרְבֶּן יְהוָה בְּמַעַדוֹ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
8 And Moses said unto them: 'Stay ye, that I may hear what the LORD will command concerning you.'	וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מֹשֶׁה עֲמֹדוּ וְאִשְׁמְעֵה מִה־יְצוּהָ יְהוָה לָכֶם: (פ) וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מֹשֶׁה עֲמֹדוּ וְאִשְׁמְעֵה מִה־יְצוּהָ יְהוָה לָכֶם: (פ)	וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מֹשֶׁה עֲמֹדוּ וְאִשְׁמְעֵה מִה־יְצוּהָ יְהוָה לָכֶם: (פ)
9 And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
10 'Speak unto the children of Israel, saying: If any man of you or of your generations shall be unclean by reason of a dead body, or be in a journey afar off, yet he shall keep the passover unto the LORD;	דְּבַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי־יְהִי־טֵמֵא לְנֶפֶשׁ אוֹ בְּדֶרֶךְ רַחֲקָה לָכֶם אוֹ לְדִרְתִּיכֶם וַעֲשֵׂה פֶסַח לַיהוָה: מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר גְּבַר גְּבַר אֲרִי יְהִי מְסֻאֲב לְטַמֵּי נִפְשָׁא דְּאִנְשָׁא אוֹ בְּאוֹרַח רַחֲקָא לְכוֹן אוֹ לְדִרְיִכוֹן וַיַּעֲבִיד פֶּסַח קָדָם יְיָ:	דְּבַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי־יְהִי־טֵמֵא לְנֶפֶשׁ אוֹ בְּדֶרֶךְ רַחֲקָה לָכֶם אוֹ לְדִרְתִּיכֶם וַעֲשֵׂה פֶסַח לַיהוָה:

- (4) וידבר משה וגו'. מה תלמוד לומר והלא כבר נאמר (ויקרא כג, מד) וידבר משה את מועדי ה' אלא כששמע פרשת מועדים מקיני אמר להם וזכור והזכירם בשעת מעשה (ספרי טו):
- (6) לפני משה ולפני אהרן. כששניהם יושבין בצנית המדבר צאו ושאלום ולא יתכן לומר זה אחר זה שאם משה לא היה יודע אהרן מניין לו (ספרי סח):
- (7) למה נגרע. אמר להם אין קדשים קרבים בטומאה אמרו לו יזרק הדם עלינו וכהניס טהורים ויאכל הצפר לטמאים (ס"א לטהורים כן גירסת ר"ס) אמר להם עמדו ואשמעה כתלמיד המוצטח לשמוע מפי רבו. אשרי ילוד אשה שכן מוצטח שכל זמן שהיה רוצה היה מדבר עם השכינה (סנהדרין פ"ק) וראויה היתה פרשה זו להאמר על ידי משה כשאר כל התורה כולה אלא שזכור אלו שתאמר על ידיהן שמגלגלין זכות על ידי זכאי (ספרי שס):

- 11 in the second month on the
fourteenth day at dusk they shall
keep it; they shall eat it with
unleavened bread and bitter herbs;
- 12 they shall leave none of it unto the
morning, nor break a bone thereof;
according to all the statute of the
passover they shall keep it.
- 13 But the man that is clean, and is not
on a journey, and forbeareth to keep
the passover, that soul shall be cut
off from his people; because he
brought not the offering of the
LORD in its appointed season, that
man shall bear his sin.
- 14 And if a stranger shall sojourn
among you, and will keep the
passover unto the LORD: according
to the statute of the passover, and
according to the ordinance thereof,
so shall he do; ye shall have one
statute, both for the stranger, and
for him that is born in the land.⁷
- 15 And on the day that the tabernacle
was reared up the cloud covered the
tabernacle, even the tent of the
testimony; and at even there was
upon the tabernacle as it were the
appearance of fire, until morning.
- 16 So it was alway: the cloud covered it,
and the appearance of fire by night.
- 17 And whenever the cloud was taken
up from over the Tent, then after
that the children of Israel journeyed;
and in the place where the cloud
abode, there the children of Israel
encamped.
- בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר
יוֹם בֵּין הָעֶרְבִים יַעֲשׂוּ אֹתוֹ עַל־
מִצּוֹת וּמֵרָרִים יֹאכְלֻהוּ:
- לֹא־יִשְׁאַירוּ מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר
וְעֶצֶם לֹא יִשְׁבְּרוּבוּ כֻּלּוֹ־
חֻקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ:
- וְהָאִישׁ אֲשֶׁר־הוּא טָהוֹר וּבִדְרָךְ
לֹא־הָיָה וְחָדַל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח
וּנְכַרְתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמִּיהָ
כִּי־וּקְרַבָּהּ לֹא הָיָה לָאֵל הַקְּרִיב
בְּמִעְדּוֹ חֲטָאוֹ יִשָּׂא הָאִישׁ הַהוּא:
- וְכִי־יָגוּר אִתְּכֶם גֵּר וַעֲשֵׂה פֶסַח
לִיהְיֹה כַחֲקַת הַפֶּסַח וּכְמִשְׁפָּטוֹ
כִּן יַעֲשֵׂה חֻקָּה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם
וְלַגֵּר וְלַאֲזִרַח הָאָרֶץ: (ס)
- וּבַיּוֹם הַקִּים אֶת־הַמִּשְׁכָּן
כֶּסֶה הָעֲנַן אֶת־הַמִּשְׁכָּן לְאַהֲלֵ
הָעֵדוּת וּבָעֶרֶב יִהְיֶה עַל־
הַמִּשְׁכָּן כְּמֵרְאֵה־אֵשׁ עַד־בֹּקֶר:
- כֵּן יִהְיֶה תָמִיד הָעֲנַן יִכְסֶּנּוּ
וּמֵרְאֵה־אֵשׁ לַיְלָה:
- וּלְפִי הָעֲלֹת הָעֲנַן מֵעַל הָאֹהֶל
וְאַחֲרֵי כֵן יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וּבִמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכֹּן־שָׁם הָעֲנַן
שָׁם יַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

- (10) או בדרך רחקה. נקוד עליו לומר לא שרחוקה ודאי אלא שהיה חוץ לאסקופת העזרה כל זמן שחיטה (פסחים נג, ב. ספרי ט). פסח שני מנחם עמו צדית ואין שם יוס טז ואין איסור חמץ אלא עמו צאכילתו (פסחים נה, א):
- (14) וכי יגור אתכם גר ועשה פסח. יכול כל המתגייר יעשה פסח מיד תלמוד לומר חקה אחת וגו' אלא כך משמעו וכי יגור אתכם גר וצא עת לעשות פסח עם חזיריו כחקה וכמשפט יעשה (פסחים נג. ספרי עא):
- (15) המשכן לאהל העדות. המשכן העשוי להיות אהל ללוחות העדות: יהיה על המשכן. כמו הנה על המשכן וכן כל לשון הפרשה:
- (17) העלות הענן. כתרומתו אסתלקות וכן ונעלה הענן ולא יתכן לכחזר ולפי עלות הענן ועלה הענן שאין זה לשון סלוק

18	At the commandment of the LORD the children of Israel journeyed, and at the commandment of the LORD they encamped: as long as the cloud abode upon the tabernacle they remained encamped.	עַל־פִּי יְהוָה יֵסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל־פִּי יְהוָה יִחַנוּ כָּל־יְמֵי אֲשֶׁר יִשְׁכֹּן הָעֲנָן עַל־הַמִּשְׁכָּן יִחַנוּ:	עַל מִימָרָא דִּי נְטָלִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל מִימָרָא דִּי שָׂרָן כָּל יוֹמִין דְּשָׂרִי עֲנָנָא עַל מִשְׁכְּנָא שָׂרָן:
19	And when the cloud tarried upon the tabernacle many days, then the children of Israel kept the charge of the LORD, and journeyed not.	וּבַהֲאֲרִיךְ הָעֲנָן עַל־הַמִּשְׁכָּן יָמִים רַבִּים וְשָׁמְרוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־מִשְׁמֶרֶת יְהוָה וְלֹא יָסְעוּ:	וּבְאַזְרָכּוּת עֲנָנָא עַל מִשְׁכְּנָא יוֹמִין סְגִיִּין וְיִשְׁרוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יְת מִטְרַת מִימָרָא דִּי וְלֹא נְטָלִין:
20	And sometimes the cloud was a few days upon the tabernacle; according to the commandment of the LORD they remained encamped, and according to the commandment of the LORD they journeyed.	וַיֵּשׁ אֲשֶׁר יִהְיֶה הָעֲנָן יָמִים מִסְפָּר עַל־הַמִּשְׁכָּן עַל־פִּי יְהוָה יִחַנוּ וְעַל־פִּי יְהוָה יָסְעוּ:	וְאִית דְּהֵי עֲנָנָא יוֹמִין דְּמִנִּין עַל מִשְׁכְּנָא עַל מִימָרָא דִּי שָׂרָן וְעַל מִימָרָא דִּי נְטָלִין:
21	And sometimes the cloud was from evening until morning; and when the cloud was taken up in the morning, they journeyed; or if it continued by day and by night, when the cloud was taken up, they journeyed.	וַיֵּשׁ אֲשֶׁר־יִהְיֶה הָעֲנָן מֵעֶרֶב עַד־בֹּקֶר וְנִעְלָה הָעֲנָן בִּבְקָר וְנָסְעוּ אֹי יוֹמָם וְלַיְלָה וְנִעְלָה הָעֲנָן וְנָסְעוּ:	וְאִית דְּהֵי עֲנָנָא מִרְמָשָׁא עַד צִפְרָא וּמִסְתַּלַּק עֲנָנָא בְּצִפְרָא וְנְטָלִין אֹי יוֹמָם וְלַיְלָה וּמִסְתַּלַּק עֲנָנָא וְנְטָלִין:
22	Whether it were two days, or a month, or a year, that the cloud tarried upon the tabernacle, abiding thereon, the children of Israel remained encamped, and journeyed not; but when it was taken up, they journeyed.	אֹי־יָמִים אֹי־חֹדֶשׁ אֹי־יָמִים בַּהֲאֲרִיךְ הָעֲנָן עַל־הַמִּשְׁכָּן לִשְׁכֹּן עָלָיו יִחַנוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְלֹא יָסְעוּ וּבַהֲעֹלָתוֹ יָסְעוּ:	אֹי חֲרִין יוֹמִין אֹי יָרְחָא אֹי עֶדְן בְּעֶדְן בְּאַזְרָכּוּת עֲנָנָא עַל מִשְׁכְּנָא לְמִשְׁרֵי עֲלֹהֵי שָׂרָן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא נְטָלִין וּבְאַסְתַּלְקוּתֵיהּ נְטָלִין:
23	At the commandment of the LORD they encamped, and at the commandment of the LORD they journeyed; they kept the charge of the LORD, at the commandment of the LORD by the hand of Moses.	עַל־פִּי יְהוָה יִחַנוּ וְעַל־פִּי יְהוָה יָסְעוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת יְהוָה שָׁמְרוּ עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה: (פ)	עַל מִימָרָא דִּי שָׂרָן וְעַל מִימָרָא דִּי נְטָלִין יְת מִטְרַת מִימָרָא דִּי נְטָרִין עַל מִימָרָא דִּי בִידָא דְּמֹשֶׁה:
X	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וּמַלִּיל יי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:

אלא זמנא ועלייה כמו (מלכים"א יח, מד) והנה עב קטנה ככף איש עולה מים:
 (18) על פי ה' יסעו. שנינו זמלאכת המשכן (פי"ג) כיון שהיו ישראל נוסעים היה עמוד הענן מתקפל ונמשך על גבי בני יהודה כמין קורה תקעו והריעו ותקעו ולא היה מהלך עד שמשא אומר (להלן י, לה) קומה ה' ונסע דגל מחנה יהודה וז' בספרי (פד): ועל פי ה' יחנו. כיון שהיו ישראל חונים עמוד הענן מתמר ועולה ונמשך על גבי בני יהודה כמין סוכה ולא היה נפרש עד שמשא אומר (להלן י, לו) שובה ה' רצבות אלפי ישראל הוי אומר על פי ה' וביד משה (מלאכת המשכן פי"ד):
 (20) ויש. כלומר ופעמים: ימים מספר. ימים מועטים:
 (22) או ימים. שנה כמו (ויקרא כה, כט) ימים תהיה גאולתו:

<p>2 'Make thee two trumpets of silver; of beaten work shalt thou make them; and they shall be unto thee for the calling of the congregation, and for causing the camps to set forward.</p>	<p>עֲשֵׂה לָךְ שְׁתֵּי חֲצוֹצְרֹת כֶּסֶף מְקֻשָּׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם וְהָיוּ לָךְ לְמִקְרָא הָעֵדָה וּלְמַסַּע אֶת־הַמַּחֲנֹת:</p> <p>עֲבִיד לָךְ תִּרְתִּין חֲצוֹצְרֹן דְּכֶסֶף נָגִיד תַעֲבִיד יִתְהוּן וַיְהוּן לָךְ לְעִרְעָא כְּנִשְׁתָּא וּלְאַטְלָא יֵת מִשְׁרֵיתָא:</p>	<p>2 עֲשֵׂה לָךְ שְׁתֵּי חֲצוֹצְרֹת כֶּסֶף מְקֻשָּׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם וְהָיוּ לָךְ לְמִקְרָא הָעֵדָה וּלְמַסַּע אֶת־הַמַּחֲנֹת:</p>
<p>3 And when they shall blow with them, all the congregation shall gather themselves unto thee at the door of the tent of meeting.</p>	<p>וַיִּתְקְעוּן בָּהֶן וַיֵּצְאוּ מִן־לְוִיתָא כָּל כְּנִשְׁתָּא לְתַרְע מִשְׁכַּן זְמָנָא:</p> <p>וַיִּתְקְעוּן בָּהֶן וַיֵּצְאוּ מִן־לְוִיתָא כָּל כְּנִשְׁתָּא לְתַרְע מִשְׁכַּן זְמָנָא:</p>	<p>3 וַיִּתְקְעוּ בָהֶן וַיֵּצְאוּ מִן־לְוִיתָא כָּל כְּנִשְׁתָּא לְתַרְע מִשְׁכַּן זְמָנָא:</p>
<p>4 And if they blow but with one, then the princes, the heads of the thousands of Israel, shall gather themselves unto thee.</p>	<p>וְאִם בְּחֶדָּא יִתְקְעוּן וַיֵּצְאוּ מִן־לְוִיתָא רִבְרִבָּא רִישֵׁי אֲלִפִּיא דִּישְׂרָאֵל:</p> <p>וְאִם בְּחֶדָּא יִתְקְעוּן וַיֵּצְאוּ מִן־לְוִיתָא רִבְרִבָּא רִישֵׁי אֲלִפִּיא דִּישְׂרָאֵל:</p>	<p>4 וְאִם־בְּאַחַת יִתְקְעוּ וַיֵּצְאוּ מִן־לְוִיתָא הַנְּשִׂאִים רָאשֵׁי אֲלִפֵּי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>5 And when ye blow an alarm, the camps that lie on the east side shall take their journey.</p>	<p>וַתִּתְקְעוּן יִבְכְּתָא וַיִּשְׁלֹן מִשְׁרֵיתָא דִּישְׁרִין קְדוּמָא:</p> <p>וַתִּתְקְעוּן יִבְכְּתָא וַיִּשְׁלֹן מִשְׁרֵיתָא דִּישְׁרִין קְדוּמָא:</p>	<p>5 וַתִּקְעֻתֶם תְּרוּעָה וַנִּסְעוּ הַמַּחֲנֹת הַחֲנִים קְדוּמָה:</p>
<p>6 And when ye blow an alarm the second time, the camps that lie on the south side shall set forward; they shall blow an alarm for their journeys.</p>	<p>וַתִּתְקְעוּן יִבְכְּתָא תְּנִינֹת וַיִּשְׁלֹן מִשְׁרֵיתָא דִּישְׁרִין קְדוּמָא יִתְקְעוּן לְמִטְלִיָּהוּן:</p> <p>וַתִּתְקְעוּן יִבְכְּתָא תְּנִינֹת וַיִּשְׁלֹן מִשְׁרֵיתָא דִּישְׁרִין קְדוּמָא יִתְקְעוּן לְמִטְלִיָּהוּן:</p>	<p>6 וַתִּקְעֻתֶם תְּרוּעָה שְׁנִית וַנִּסְעוּ הַמַּחֲנֹת הַחֲנִים תִּימָנָה תְּרוּעָה יִתְקְעוּ לְמַסְעֵיהֶם:</p>
<p>7 But when the assembly is to be gathered together, ye shall blow, but ye shall not sound an alarm.</p>	<p>וּבְמִכְנֵשׁ יֵת קְהֵלָא תִתְקְעוּן וְלֹא תִיבְבוּן:</p> <p>וּבְמִכְנֵשׁ יֵת קְהֵלָא תִתְקְעוּן וְלֹא תִיבְבוּן:</p>	<p>7 וּבִהֲקָהִיל אֶת־הַקְהָל תִּתְקְעוּ וְלֹא תִרְעִי:</p>
<p>8 And the sons of Aaron, the priests, shall blow with the trumpets; and they shall be to you for a statute for ever throughout your generations.</p>	<p>וּבְנֵי אַהֲרֹן כְּהֹנֵי־אֵל יִתְקְעוּן בְּחֲצוֹצְרֹתָא וַיְהוּן לְכֹן לְקִיָּם עֹלָם לְדֹרֵיכֹן:</p> <p>וּבְנֵי אַהֲרֹן כְּהֹנֵי־אֵל יִתְקְעוּן בְּחֲצוֹצְרֹתָא וַיְהוּן לְכֹן לְקִיָּם עֹלָם לְדֹרֵיכֹן:</p>	<p>8 וּבְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים יִתְקְעוּ בְּחֲצוֹצְרוֹת וְהָיוּ לָכֶם לְחֻקַּת עֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם:</p>

(2) עשה לך. (שיהיו תוקעין לפניך כמלך (דברים לג, ה) ויהי ציפורן מלך): עשה לך. משלך: עשה לך. (אמה עושה ומשתמש בהם ולא אחר) (שם): למקרא העדה. כשתמצא לדבר עם הסנהדרין ושאר העם ותקראם לאסוף אליך תקראם על ידי חצוצרות: ולמסע את המחנות. בשעת סלוק מסעות תתקעו בהם לסימן נמצאת אמה אומר על פי שלשה היו נוסעים על פי הקצ"ה ועל פי משה ועל פי חצוצרות (מלאכת המשכן פי"ג): מקשה. מהעשת תעשה בהקשת הקורנס (ספרי ע"ב):

(3) ותקעו בהן. בשמיעה והוא סימן למקרא העדה שנאמר ונועדו אליך כל העדה אל פתח אהל מועד: (4) ואם באחת יתקעו. הוא סימן למקרא הנשיאים שנאמר ונועדו אליך הנשיאים ואף הן יעידתן אל פתח אהל מועד ומגזרה שזה הוא צא בספרי (ע"ג): (5) ותקעתם תרועה. סימן מסע המחנות תקיעה תרועה ותקיעה כך הוא נדרש בספרי (שם) מן המקראות היתרים (ר"ה לה):

(7) ובהקהיל את הקהל וגו'. לפי שהוא אומר והיו לך למקרא העדה ולמסע את המחנות מה מקרא העדה תוקע בשני כהנים ובשתיים שנאמר ותקעו בהן וגו' אף מסע המחנות בשמיעה יכול מה מסע המחנות תוקע ומריע ותוקע אף מקרא העדה תוקע ומריע ותוקע ומעמדה אין חילוק בין מקרא העדה למסע את המחנות חלמוד לומר ובהקהיל את הקהל וגו' לומר שאין תרועה למקרא העדה והוא הדין לנשיאים הרי סימן לשלשם מקרא העדה בשמים ושל נשיאים באחת וזו וזו אין בהם תרועה ומסע המחנות בשמים על ידי תרועה ותקיעה (ספרי ע"ד):

(8) ובני אהרן יתקעו. במקראות וצמסעות הללו:

And when ye go to war in your land against the adversary that oppresses⁹ you, then ye shall sound an alarm with the trumpets; and ye shall be remembered before the LORD your God, and ye shall be saved from your enemies.

Also in the day of your gladness, and in your appointed seasons, and in your new moons, ye shall blow with the trumpets over your burnt-offerings, and over the sacrifices of your peace-offerings; and they shall be to you for a memorial before your God: I am the LORD your God.'

And it came to pass in the second year, in the second month, on the twentieth day of the month, that the cloud was taken up from over the tabernacle of the testimony.

And the children of Israel set forward by their stages out of the wilderness of Sinai; and the cloud abode in the wilderness of Paran.—

And they took their first journey, according to the commandment of the LORD by the hand of Moses.

And in the first place the standard of the camp of the children of Judah set forward according to their hosts; and over his host was Nahshon the son of Amminadab.

And over the host of the tribe of the children of Issachar was Nethanel the son of Zuar.

And over the host of the tribe of the children of Zebulun was Eliab the son of Helon.

וְאִרִי תִיעָלוּן לְאַמְחָא קִרְבָּא בְּאַרְעֵכֶן עַל מַעֲקֵי דְמַעֲקִין לְכוּן וְתִנְבְּנוּ בְּחִצּוֹצְרֵתָא וְיִיעוּל דְּיוֹכְרָנְכוֹן לְטָבָא קֳדָם יי אֱלֹהֵכֶן וְתִתְפָּרְקוּן מִשְׁנְאִיכֶן:

וּבְיוֹם חֲדוֹתְכֶן וּבְמוֹעֲדֵיכֶן וּבְרִישֵׁי יְרֵחֵיכֶן וְתִתְקַעוּן בְּחִצּוֹצְרֵתָא עַל עֲלֹתְכֶן וְעַל נִכְסֵי קוֹדְשֵׁיכֶן וְיִהְיוּ לְכוּן לְדוֹכְרָנָא קֳדָם אֱלֹהֵכֶן אֲנִי יי אֱלֹהֵיכֶן:

וְהָיָה בְּשָׁנָא תְּנִיחָא בִּירְחָא תְּנִיחָא בְּעֶשְׂרִין בִּירְחָא אֶסְתַּלַּק עָנָא מֵעָלְי מִשְׁכְּנָא דְּסִתְרוֹתָא:

וַיֵּטְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַטְלֵיהוֹן מִמִּדְבָּרָא דְּסִינַי וּשְׂרָא עָנָא בְּמִדְבָּרָא דְּפָאֶרָן:

וַיֵּטְלוּ בְּקִדְמִיתָא עַל מִימְרָא דְּיי בִּידָא דְּמֹשֶׁה:

וַיֵּטֵל טִיקָס מִשְׁרֵית בְּנֵי יְהוּדָה בְּקִדְמִיתָא לְחִילֵיהוֹן וְעַל חִילֵיה נַחֲשֹׁן בֶּר עַמִּינָדָב:

וְעַל חִילָא דְּשִׁבְטָא דְּבְנֵי יִשְׁשַׁכָּר נִתְנָאֵל בֶּר צוּעָר:

וְעַל חִילָא דְּשִׁבְטָא דְּבְנֵי זְבוּלֹן אֵלִיאָב בֶּר חֵלֹן:

וְכִי־תִבְאוּ מִלְחָמָה בְּאַרְצְכֶם עַל־הַצֹּר הַצָּרֶר אֲתָכֶם וְהִרְעַתֶּם בְּחִצְצֹרֶת וְנִזְכַּרְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאִיְבֵיכֶם:

וּבְיוֹם שְׂמִיחַתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרִאשֵׁי חֳדָשֵׁיכֶם (בספרי ספרד ואשכנז חֳדָשְׁכֶם) וְתִקְעֶתֶם בְּחִצְצֹרֶת עַל עֲלֹתֵיכֶם וְעַל זְבָחֵי שְׁלָמֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְזִכְרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (פ)

וַיְהִי בְּשָׁנָה הַשְּׁנִיָּה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בְּעֶשְׂרִים בַּחֹדֶשׁ נִעְלָה הָעָנָן מֵעַל מִשְׁכַּן הָעֵדֻת:

וַיִּסְעוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמַסְעֵיהֶם מִמִּדְבָּר סִינַי וַיִּשְׁכְּן הָעָנָן בְּמִדְבָּר פָּאֶרָן:

וַיִּסְעוּ בְּרֵאשִׁיטָה עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה:

וַיִּסַּע דָּגֹל מַחֲנֵה בְּנֵי־יְהוּדָה בְּרֵאשִׁיטָה לְצִבְאָתָם וְעַל־צִבְאֹו נַחֲשֹׁן בֶּן־עַמִּינָדָב:

וְעַל־צִבְאָא מַטֵּה בְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר נִתְנָאֵל בֶּן־צוּעָר:

וְעַל־צִבְאָא מַטֵּה בְּנֵי זְבוּלֹן אֵלִיאָב בֶּן־חֵלֹן:

(10) על עליהם. נקרא נצור הכמוז מדבר (ספרי עז. ערכין יא): אני ה' אלהיכם. מכאן למדנו מלכיות עם זכויות ושופרות שנאמר ותקעתם הרי שופרות לזכרון הרי זכויות אני ה' אלהיכם זו מלכיות וכו' (ספרי שם):

(11) בחדש השני. נמצאת אמה אומר שנים עשר חודש חסר יימים עשו צהורצ שהרי צראש חודש סיון חנו שם (שמות יט, א) ולא נסעו עד עשרים צאייר לשנה הזאה (סדר עולם פ"ח):

(12) למסעיהם. כמשפט המפורש למסע דגליהם מי ראשון ומי אחרון: במדבר פארן. קצרות התאווה צמדבר פארן היה ושם חנו ממסע זה:

- 17 And the tabernacle was taken down; and the sons of Gershon and the sons of Merari, who bore the tabernacle, set forward.
- 17 וַהֲוֹרֵד הַמִּשְׁכָּן וַנִּסְעוּ בְנֵי־וַתְּפָרֵק מִשְׁכְּנֵי וַנִּטְלִין גֶּרְשֹׁן וּבְנֵי מֶרָרִי נְשָׂאֵי בְנֵי גֶרְשֹׁן וּבְנֵי מֶרָרִי נְטִילֵי הַמִּשְׁכָּן:
- 18 And the standard of the camp of Reuben set forward according to their hosts; and over his host was Elizur the son of Shedeur.
- 18 וַנִּסֵּעַ דָּגֹל מַחֲנֵה רְאוּבֵן וַנִּטִּיל טִיקָס מִשְׁרִית רְאוּבֵן לְצַבְאָתָם וְעַל־צָבָאוֹ אֱלִיזֹר בֶּן־שִׁדְיָאוֹר:
- 19 And over the host of the tribe of the children of Simeon was Shelumiel the son of Zurishaddai.
- 19 וְעַל־צָבָא מַטֵּה בְנֵי שִׁמְעוֹן וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־צֹרִישַׁדָּי:
- 20 And over the host of the tribe of the children of Gad was Eliasaph the son of Deuel.
- 20 וְעַל־צָבָא מַטֵּה בְנֵי־גָד אֱלִיסָפָה וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי גָד אֱלִיסָפָה בֶּן־דְּעֻוָּאל:
- 21 And the Kohathites the bearers of the sanctuary set forward, that the tabernacle might be set up against their coming.
- 21 וַנִּסְעוּ הַקֹּהָתִים נְשָׂאֵי הַמִּקְדָּשׁ וַהֲקִימוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן עַד־בָּאָם:
- 22 And the standard of the camp of the children of Ephraim set forward according to their hosts; and over his host was Elishama the son of Ammihud.
- 22 וַנִּסֵּעַ דָּגֹל מַחֲנֵה בְנֵי־אֶפְרַיִם וַנִּטִּיל טִיקָס מִשְׁרִית בְנֵי אֶפְרַיִם לְחִילֵיהֶן וְעַל חֵילֵיהָ אֱלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד:
- 23 And over the host of the tribe of the children of Manasseh was Gamaliel the son of Pedahzur.
- 23 וְעַל־צָבָא מַטֵּה בְנֵי מְנַשֶּׁה וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצֹר:
- 24 And over the host of the tribe of the children of Benjamin was Abidan the son of Gideon.
- 24 וְעַל־צָבָא מַטֵּה בְנֵי בִנְיָמִן וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי בִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעוֹנִי:
- 25 And the standard of the camp of the children of Dan, which was the rearward of all the camps, set forward according to their hosts; and over his host was Ahiezer the son of Ammishaddai.
- 25 וַנִּסֵּעַ דָּגֹל מַחֲנֵה בְנֵי־דָן מֵאַסָּף לְכָל־הַמַּחֲנֵת לְצַבְאָתָם וְעַל־צָבָאוֹ אַחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדָּי:

(17) והורד המשכן. כיון שנוסע דגל יהודה נכנסו אהרן וצניו ופרקו את הפרכת וכסו זה את הארון שנאמר (במדבר ד, ה) וזה אהרן וצניו וצנסוע המחנה וצני גרשון וצני מררי פורקין המשכן וטוענין אותו ובעגלות והארון וכלי הקדש של משא בני קהת עומדים מכוסין ונחנין על המומות עד שנסע דגל מחנה ראובן ואחר כך ונסעו הקהתים (מלאכת המשכן פי"ג. תנחומא במדבר יז):

(21) נשאי המקדש. נשאי דברים המקודשים: והקימו את המשכן. בני גרשון וצני מררי שהיו קודמים להם מסע שני דגלים היו מקימין את המשכן כשהיה הענן שוכן וסימן החגיגה נראה בדגל מחנה יהודה והם חונים ועדיין בני קהת באים מאחריהם עם שני דגלים האחרונים היו בני גרשון וצני מררי מקימין את המשכן וכשבאים בני קהת מואלים אותו על מכונו ומכניסין בו הארון והשלחן והמנורה והמזבחות והם משמעות המקרא והקימו מקימי המשכן אותו עד טרם בואם של בני קהת:

26	And over the host of the tribe of the children of Asher was Pagiel the son of Ochran.	וְעַל־צִבְאָא מִטָּה בְנֵי אָשֶׁר
פַּגְעִיאֵל בֶּן־עֶכְרָן׃	26
27	And over the host of the tribe of the children of Naphtali was Ahira the son of Enan.	וְעַל־צִבְאָא מִטָּה בְנֵי נַפְתָּלִי
אַחִירַע בֶּן־עִנָּן׃	27
28	Thus were the journeyings of the children of Israel according to their hosts.—And they set forward.	אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
לְצִבְאָתָם וַיֵּסְעוּ׃ (ס)	28
29	And Moses said unto Hobab, the son of Reuel the Midianite, Moses' father-in-law: 'We are journeying unto the place of which the LORD said: I will give it you; come thou with us, and we will do thee good; for the LORD hath spoken good concerning Israel.'	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹבָב בֶּן־רְעֻוָאֵל
הַמִּדְיָנִי חֹתֵן מֹשֶׁה נֹסֵעִים׃
אֲנַחְנוּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר
יְהוָה אֲתָנוּ אָתָּן לָכֶם לָכֶה אֲתָנֹו
וְהַטַּבְנוּ לָךְ כִּי־יְהוָה דִּבֶּר־טוֹב
עַל־יִשְׂרָאֵל׃	29
30	And he said unto him: 'I will not go; but I will depart to mine own land, and to my kindred.'	וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֹא אֵלֶּךָ כִּי אִם־
אֶל־אַרְצִי וְאֶל־מוֹלְדֹתַי אֵלֶּךָ׃	30
31	And he said: 'Leave us not, I pray thee; forasmuch as thou knowest how we are to encamp in the wilderness, and thou shalt be to us instead of eyes.'	וַיֹּאמֶר אֵלֵנָּה תַעֲזֹב אֲתָנֹו כִּי־
עַל־כֵּן יָדַעְתָּ חֲנֻחֵנוּ בַּמִּדְבָּר
וְהָיִיתָ לָּנוּ לְעֵינָיִם׃	31

(25) מאסף לכל המחנות. תלמוד ירושלמי (עירובין ה, א) לפי שהיה שצטו של דן מרובה צאכלוסין היה נוסע צאחרונה וכל מי שהיה מאד דבר היה מחזירו לו. אחיכא כמאן דאמר כתיבה היו מהלכין ומפיק להמן (צמדבר ב, יז) כאשר יחנו כן יסעו.

ואת דאמרי כקורה היו מהלכין ומפיק לה מן מאסך לכל המהנות:

(28) אלה מסעי. זה קדר מקעיהם: ויסעו. ציוס ההוא נסעו:

(29) חובב. הוא יתרו שנאמר (שופטים ד, יא) מבני חובב חותן משה ומה תלמוד לומר (שמות ב, יח) ותבאנה אל רעואל אחיך אשר הוא מצרי ואחיהן מלמד שהמינוקות קורין לאבי אחיהן אבא ושמות הרבה היו לו יתר על שם שיתר פרשה אחת בתורה חובב על שחבב את התורה וכו' (ספרי עח): נסעים אנחנו אל המקום. מיד עד ג' ימים אנו נכנסין לארץ צממסע זה הראשון נסעו על מנת להכנס לארץ ישראל אלא שחטאו במתאוננים ומפני מה שתף משה עצמו עמם שעדיין לא נגזרה גזרה עליו וכסבור שהוא נכנס (ספרי עט):

(30) אל ארצי ואל מולדתי. אם נשזיל נכסי אם נשזיל משפחתי (ספרי עט):

(31) אַל נא תעִיב. אִין נא חַלָּל לשון בָּקָשָׁה שֶׁלֹּא יֵאמְרוּ לֹא נִתְגַּיֵּיר יִתְרוֹ מִחֲזָה סָבּוֹר הִיא שִׁישׁ לַגִּרִּים חֶלֶק בְּאַרְץ עַכְשִׁי שֶׁרָאָה שֶׁאִין לָהֶם חֶלֶק הַגִּיחַס וְהֵלֶךְ לוֹ (שֵׁס פ:). כִּי עַל כֵּן יִדְעַת חֲנֻחָנוּ בְּמוֹדֵבֵר. כִּי נֹאֵה לָךְ לַעֲשׂוֹת זֹאת עַל אֲשֶׁר יִדְעַת חֲנוּחָנוּ בְּמִדְבָּר וְרֵאִיתָ נָסִים וּגְבוּרוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ לָנוּ (שֵׁס): כִּי עַל כֵּן יִדְעַת. כֹּמוֹ עַל אֲשֶׁר יִדְעַת כֹּמוֹ (בְּרֵאשִׁית לֹא, כו) כִּי עַל כֵּן לֹא נִחְמִיָּה לִשְׁלֹה בְּנֵי (שֵׁס יח, ה) כִּי עַל כֵּן עֲבַרְתָּם (שֵׁס יט, ח) כִּי עַל כֵּן בָּאוּ (שֵׁס לג, י) כִּי עַל כֵּן רֵאִיתָ פִּנְיָ: וְהִיִּית לָנוּ לְעֵינֵינוּ. לשון עֵבֶר כְּתֻרְגּוּמוֹ. דְּבַר אַחֵר לִשׁוֹן עֲתִיד כָּל דְּבַר וּדְבַר שֶׁיִּתְעַלֵּם מֵעֵינֵינוּ תִּהְיֶה מֵאִיר עֵינֵינוּ. דְּבַר אַחֵר שֶׁתִּהְיֶה חֲבִיב עֲלֵינוּ כִּגְלָגֵל עֵינֵינוּ שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים י, יט) וְאִהְיֶתֶם אֶת הָהָר:

<p>32 And it shall be, if thou go with us, yea, it shall be, that what good soever the LORD shall do unto us, the same will we do unto thee.'</p>	<p>וְהָיָה כִּי־תֵלֵךְ עִמָּנוּ וְהָיָה וְהָיָה הַטּוֹב הַהוּא אֲשֶׁר יֵיטִיב יְהוָה עִמָּנוּ וְהַטּוֹב לָךְ:</p>	<p>32 וְהָיָה כִּי־תֵלֵךְ עִמָּנוּ וְהָיָה הַטּוֹב הַהוּא אֲשֶׁר יֵיטִיב יְהוָה עִמָּנוּ וְהַטּוֹב לָךְ:</p>
<p>33 And they set forward from the mount of the LORD three days' journey; and the ark of the covenant of the LORD went before them three days' journey, to seek out a resting-place for them.</p>	<p>וַיֵּצְאוּ מִן־הַר מִטְוֵא דְאֶתְגְּלִי עֲלֵיהֶם יִקְרָא דִּי מִהֲלָךְ תִּלְתָּא יוֹמִין וְאַרְוֹן קִמָּא דִּי נָטִיל קִדְמֵיהוֹן מִהֲלָךְ תִּלְתָּא יוֹמִין לְאַתְקָנָא לְהוֹן אֶתֶר בֵּית מִשְׁרֵי:</p>	<p>33 וַיֵּצְאוּ מִתֵּר יְהוָה דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְאַרְוֹן בְּרִית־יְהוָה נָסַע לִפְנֵיהֶם דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לְתוֹר לָהֶם מְנוּחָה:</p>
<p>34 And the cloud of the LORD was over them by day, when they set forward from the camp.</p>	<p>וַעֲנַן יִקְרָא דִּי מִטְל עֲלֵיהוֹן בֵּימָמָא בְּמִטְלָהוֹן מִן מִשְׁרֵיתָא:</p>	<p>34 וַעֲנַן יְהוָה עֲלֵיהֶם יוֹמָם בְּנִסְעָם מִן־הַמַּחֲנֶה: (ס)</p>
<p>35 And it came to pass, when the ark set forward, that Moses said: 'Rise up, O LORD, and let Thine enemies be scattered; and let them that hate Thee flee before Thee.'</p>	<p>וְהָיָה בְּמִטְל אֲרֻנָּא וְאַמַּר מֹשֶׁה אֶתְגְּלִי יְיָ וְיִתְבַּדְּרוּן שְׂנְאֵיךְ וְיִעַרְקוּן בְּעַלֵּי דְבִקְדָךְ מִן קִדְמָךְ:</p>	<p>35 וַיְהִי בְּנִסְעַת הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָהּ יְהוָה וַיִּפְצֹוּ אֹיְבֶיךָ וַיִּנָּסוּ מִשְׂנְאֵיךְ מִפְּנֶיךָ:</p>
<p>36 And when it rested, he said: 'Return, O LORD, unto the ten thousands of the families of Israel.'</p>	<p>וּבְמִשְׁרֹחֵי אָמַר תוֹב יְיָ שְׁרִי בִּיקְרָךְ בְּגוֹ רַבּוֹת אֶלְפֵי דִּישְׂרָאֵל:</p>	<p>36 וּבִנְחָה יֹאמֶר שׁוּבָה יְהוָה רַבּוֹת אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל: ז (פ)</p>
<p>XI And the people were as murmurers, speaking evil in the ears of the LORD; and when the LORD heard it, His anger was kindled; and the fire of the LORD burnt among them, and devoured in the uttermost part of the camp.</p>	<p>וְהָיָה עָמָא כַּד מְסַתְּקִין בֵּישׁ קִדְּם יְיָ וְשָׁמַע קִדְּם יְיָ וַתִּקְרַח רוּגְזִיהּ וּדְלִיקַת בְּהוֹן אִישְׁתָּא מִן קִדְּם יְיָ וְשִׁיבָאֵת בְּסִיפֵי מִשְׁרֵיתָא:</p>	<p>XI וַיְהִי הָעָם כְּמִתְאַנְּנִים רַע בְּאָזְנֵי יְהוָה וַיִּשְׁמַע יְהוָה וַיִּחַר אַפּוֹ וַתִּבְעַר־בָּם אֵשׁ יְהוָה וַתֹּאכַל בְּקֶצֶה הַמַּחֲנֶה:</p>

- (32) והיה הטוב ההוא וגו'. מה טובה הטיבו לו אמרו כשהיו ישראל מחלקין את הארץ היה דושנה של יריחו ת"ק אמה על ת"ק אמה והניחוהו מלחלוק אמרו מי שיצנה בית המקדש צחלקו הוא יטלנו וצין כך וצין כך נתנוהו לצני יתרו ליונדב בן רכב שנאמר (שופטים א, טז) וצני קני חותן משה עלו מעיר החמרים וגו' (ספרי פא):
- (33) דרך שלשת ימים. מהלך שלשת ימים הלכו ציוס אחד שהיה הקצ"ה חפץ להכניסם לארץ מיד (שם פז): וארון ברית ה' נסע לפנייהם דרך שלשת ימים. זה הארון היוצא עמהם למלחמה ובו שצרי לוחות מונוחים ומקדים לפנייהם דרך שלשת ימים לתקן להם מקום חנייה (ספרי פג. צ"ז יד):
- (34) וענן ה' עליהם יומם. שצעה עננים כחוצים במסעיהם ארבע מד' רוחות ואחד למעלה ואחד למטה ואחד לפנייהם מנמיך את הגבוה ומגביה את הנמוך והורג נחשים ועקרבים (ספרי שם): מן המחנה. ממקום חנייתן:
- (35) ויהי בבסע הארץ. עשה לו סמנויות מלפניו ומלאחריו ולומר שאין זה מקומו ולמה נכתב כאן כדי להפסיק צין פורעניות לפורעניות וכו' כדאיחא בכל כחצי הקדש (שבת קטז, א). קומה ה'. לפי שהיה מקדים לפנייהם מהלך שלשת ימים היה משה אומר עמוד והמתן לנו ואל תחרק יותר (תנחומא צויהל ז): ויפוצו אויבך. המכונסין (ספרי פד): וינסו משנאריך. אלו הרודפים: משנאריך. אלו שונאי ישראל שכל השונא את ישראל שונא את מי שאמר והיה העולם שנאמר (תהלים פג, ג-ד) ומשנאריך נשאו ראש ומי הם על עמך יערימו סוד (ספרי שם):
- (36) שובה ה'. מנחם תרגמו לשון מרגוע וכן (ישעיה ל, טז) צוונה ונחם תושעון: רבבות אלפי ישראל. מגיד שאין השכינה שורה בישראל פחותים משני אלפים ושתי רבבות (ספרי שם. יצמות סד, א):

<p>2 And the people cried unto Moses; and Moses prayed unto the LORD, and the fire abated.</p>	<p>וַיִּצְעַק הָעָם אֶל־מֹשֶׁה וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה עִמָּא עַל מֹשֶׁה וַיִּצְלִי מֹשֶׁה קָדָם יי' וַאֲשַׁתְּקַעַת אִשְׁתָּא:</p>	<p>2 וַיִּצְעַק הָעָם אֶל־מֹשֶׁה וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה עִמָּא עַל מֹשֶׁה וַיִּצְלִי מֹשֶׁה קָדָם יי' וַאֲשַׁתְּקַעַת אִשְׁתָּא:</p>
<p>3 And the name of that place was called Taberah, because the fire of the LORD burnt among them.</p>	<p>וַיִּקְרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא תַבְעֵרָה כִּי־בָעִרָה בָּם אֵשׁ דְּלִיקַתָּא אַרְי דְּלִיקַת בְּהוֹן אִשְׁתָּא מִן קָדָם יי':</p>	<p>3 וַיִּקְרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא תַבְעֵרָה כִּי־בָעִרָה בָּם אֵשׁ דְּלִיקַתָּא אַרְי דְּלִיקַת בְּהוֹן אִשְׁתָּא מִן קָדָם יי':</p>
<p>4 And the mixed multitude that was among them fell a lusting; and the children of Israel also wept on their part, and said: 'Would that we were given flesh to eat!</p>	<p>וְהָאֶסְפָּסָף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ הִתְאוּוּ תַאֲוָה וַיִּשְׁבּוּ וַיִּבְכּוּ גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי יֵאָכְלֵנוּ בָּשָׂר:</p>	<p>4 וְהָאֶסְפָּסָף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ הִתְאוּוּ תַאֲוָה וַיִּשְׁבּוּ וַיִּבְכּוּ גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי יֵאָכְלֵנוּ בָּשָׂר:</p>
<p>5 We remember the fish, which we were wont to eat in Egypt for nought; the cucumbers, and the melons, and the leeks, and the onions, and the garlic;</p>	<p>זָכַרְנוּ אֶת־הַדָּגָה אֲשֶׁר־נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חֲנָם אֶת הַקִּשְׁאִים וְאֶת הָאֲבִטְחִיִּים וְאֶת־הַבְּצָלִים וְאֶת־הַשּׁוּמִיִּם:</p>	<p>5 זָכַרְנוּ אֶת־הַדָּגָה אֲשֶׁר־נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חֲנָם אֶת הַקִּשְׁאִים וְאֶת הָאֲבִטְחִיִּים וְאֶת־הַבְּצָלִים וְאֶת־הַשּׁוּמִיִּם:</p>
<p>6 but now our soul is dried away; there is nothing at all; we have nought save this manna to look to.'—</p>	<p>וְעַתָּה נַפְשֵׁנוּ יִבְשָׁה אֵין כָּל וְכַעַן נַפְשָׁנָא תַאֲיָבָא לִית כָּל מִדְּעָם אֱלֵהִין לְמִנָּא עֵינָנָא:</p>	<p>6 וְעַתָּה נַפְשֵׁנוּ יִבְשָׁה אֵין כָּל וְכַעַן נַפְשָׁנָא תַאֲיָבָא לִית כָּל מִדְּעָם אֱלֵהִין לְמִנָּא עֵינָנָא:</p>
<p>7 Now the manna was like coriander seed, and the appearance thereof as the appearance of bdellium.</p>	<p>וְהָמָן כְּזֶרַע־גֵּד הוּא וְעֵינּוֹ כְּעֵין הַבְּדֵלָח:</p>	<p>7 וְהָמָן כְּזֶרַע־גֵּד הוּא וְעֵינּוֹ כְּעֵין הַבְּדֵלָח:</p>

- (1) ויהי העם כמתאננים. אין העם אלא רשעים וכן הוא אומר (שמות יז, ד) מה אעשה לעם הזה ואומר (ירמיה יג, י) העם הרע הזה. וכשהם כשרים קרואים עמי שנאמר (שמות ז, טז) שלח עמי (מיכה ו, ג) עמי מה עשיתי לך (ספרי פה): כמתאננים. אין מתאננים אלא לשון עלילה מצדקשים עלילה האין לפרוש מאחרי המקום וכן הוא אומר בשמשון (שופטים יד, ד) כי תואנה הוא מצדק (ספרי שם): רע באזני ה'. תואנה שהיא רעה באזני ה' שמתכוונים שתבא באזניו ויקניט אמרו אוי לנו כמה לזטנו בדרך הזה שלשה ימים שלא נחנו מענוי הדקדק: ויחא אפוי. אני הייתי מתכוין לטובתכם שתכנסו לארץ מיד: בקצה המחנה. צמוקצין שזהם לשפלות אלו ערב רב רבי שמעון בן מנסיא אומר צקצינים שזהם ובגדולים: (2) ויצעק העם אל משה. משל למלך דבר ודס שכעס על בנו והלך הבן אצל אהבו של אביו ואמר לו לא וצקש עלי מאבא (ספרי פו): ותשקע האש. שקעה במקומה בדרך שאלו חזרה לאחת הרוחות היתה מקפלת והולכת כל אותו הרוח (שם): (4) והאספסף. אלו ערב רב שנאספו אליהם צלאתם ממזרים (שם): וישבו. גם בני ישראל ויצבו עמהם (שם): מי יאכלנו בשר. וכי לא היה להם בשר והלא כבר נאמר (שמות יב, לח) וגם ערב רב עלה אִתָּם וְאָחַז וּבָקַר וּגְוִ' ואם תאמר אכלום והלא צנניסם לארץ נאמר (במדבר לב, א) ומקנה רב היה לבני ראובן וגו' אלא שמצדקשים עלילה (ספרי שם): (5) אשר נאכל במצרים חנם. אם תאמר שמזריים נותנים להם דגים חנם והלא כבר נאמר (שמות ה, יח) ותצן לא ינתן לכם אם תצן לא היו נותנים להם חנם דגים היו נותנים להם חנם ומהו אומר חנם חנם מן המצות (ספרי פז): את הקשאים. אמר רבי שמעון מפני מה המן משתנה לכל דבר חוץ מאלו מפני שהן קשים למניקות אומרים לאשה אל תאכלי שום וצלל מפני התינוק משל למלך כו' כדאיתא בספרי (שם): הקשאים. הם קוקומצרו"ש צלע"ז: אבטחים. צורק"ש: החציר. כרישין פוריל"ש ותרגומו ית צויניא וכו': (6) אל המן עינינו. מן בשחר מן בערב (שם): (7) והמן כזרע גד. מי שאמר זו לא אמר זו ישראל אומרים צלתי אל המן עינינו והקצ"ה הכתיב בתורה והמן כזרע גד וגו' כלומר ראו באי עולם על מה מתלוננים בני והמן כן וכך הוא חשבו (ספרי פח): כזרע גד. עגול כגידא זרע קוליינד"ר: בדלח. שם אכן טובה קריסט"ל:

- 8 The people went about, and gathered it, and ground it in mills, or beat it in mortars, and seethed it in pots, and made cakes of it; and the taste of it was as the taste of a cake baked with oil. 8 שִׁטּוּ הָעָם וּלְקָטּוּ וּשְׁחָנוּ בְּרִחִים אֹז דָּכוּ בַמִּדְכָה וּבִשְׁלוּ בַפָּרוֹר וַעֲשׂוּ אֹתוֹ עֲגוֹת וְהָיָה טַעְמוֹ כְּטַעַם לֶשֶׁד הַשֶּׁמֶן:
- 9 And when the dew fell upon the camp in the night, the manna fell upon it.— 9 וּבִרְדַּת הַטֶּל עַל־הַמַּחֲנֶה לַיְלָה יִרַד הַמָּן עָלָיו:
- 10 And Moses heard the people weeping, family by family, every man at the door of his tent; and the anger of the LORD was kindled greatly; and Moses was displeased. 10 וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת־הָעָם בֹּכֶה לְמִשְׁפְּחֹתָיו אִישׁ לִפְתַּח אֹהֶלוֹ וַיַּחֲרֹאֶף יְהוָה מְאֹד וַיַּעֲיִי מֹשֶׁה רַע:
- 11 And Moses said unto the LORD: 'Wherefore hast Thou dealt ill with Thy servant? and wherefore have I not found favour in Thy sight, that Thou layest the burden of all this people upon me? 11 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לָמָּה הִרְעַלְתָּ לַעֲבָדְךָ וּלָמָּה לֹא אֲשַׁכְּחִית רַחֲמִין קִדְמָךְ לְשׂוֹאֵה יָת מְטוֹל כָּל עַמָּא הָדִין עָלַי:
- 12 Have I conceived all this people? have I brought them forth, that Thou shouldest say unto me: Carry them in thy bosom, as a nursing-father carrieth the sucking child, unto the land which Thou didst swear unto their fathers? 12 הֲאֵנֹכִי הָרִיתִי אֶת כָּל־הָעָם הֲזֶה אִם־אֲנֹכִי יִלְדֵיתִיו כִּי־תֹאמַר אֵלַי שְׂאֵהוּ בְּחִיקָךְ כַּאֲשֶׁר יֵשֵׂא הָאִמָּן אֶת־הַיֶּלֶד עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאֲבוֹתָיו:

(8) שטו. אין שייט אלא לשון טיול אישצני"ר בלא עמל: ושחנו ברחים וגו'. לא ירד צריחים ולא צקדירה ולא צמדוכה אלא משתנה היה טעמו לנטחנין ולנדוכין ולמצושלין (שם פט): בפרור. קדרה: לשד השמן. לחלוט של שמן כך פירשו דונש ודומה לו (תהלים לב, 7) נהפך לשדי צחרצוני קיץ והלמ"ד יסוד נהפך לחלוחי צחרצוני קיץ ורצותינו פרשוהו (ספרי פט) לשון שדים אך אין ענין שדים אלא שמן ואי אפשר לומר לשד השמן לשון (דברים לב, טו) וישמן ישורון שאם כן היה המ"ם נקוד קמ"ץ קטן וטעמו למטה תחת המ"ם עכשיו שהמ"ם נקוד פת"ח קטן (סגול) והטעם תחת השי"ן לשון שמן הוא והשי"ן הנקודה צקמן גדול ואינה נקודה צפתה קטן מפני שהוא סוף פסוק. דבר אחר לשד לשון נוטריקון ליש שמן דבש כעיסה הנלושה בשמן וקטופה דבש וחרגום של אונקלוס דמתרגם דליש צמשחא נוטה לפתרונו של דונש שהעיסה הנלושה בשמן לחלוחית שמן יש זה:

(10) בכה למשפחתיו. משפחות משפחות נאספים וצוכים לפרסם תרעומתן בגלוי (ספרי 5) ורצותינו אמרו (שם). יומא עה, א) למשפחותיו על עסקי משפחות על עריות הנאסרות להם:

(12) כי תאמר אלי. שאתה אומר אלי שאתה צחיקך והיכן אמר לו כן (שמות לב, לד) לך נחה את העם ואומר (שמות ו, יג) ויזום אל בני ישראל על מנת שיהיו סוקלים אתכם ומחרפים אתכם: על האדמה אשר נשבעת לאבותיו. אתה אומר לי לשאתם צחיקי:

- 13 Whence should I have flesh to give unto all this people? for they trouble me with their weeping, saying: Give us flesh, that we may eat.
- 13 מֵאֵיִן לִי בֶשֶׂר לִתֵּת לְכָל־הָעָם הֲזֶה כִּי־יִבְכּוּ עָלַי לֵאמֹר תִּנְהַ־לָּנוּ בֶשֶׂר וְנֹאכְלָה:
- 14 I am not able to bear all this people myself alone, because it is too heavy for me.
- 14 לֹא־אוּכַל אֲנֹכִי לִבְדִּי לִשְׂאת אֶת־כָּל־הָעָם הֲזֶה כִּי כָבֵד מִמֶּנִּי:
- 15 And if Thou deal thus with me, kill me, I pray Thee, out of hand, if I have found favour in Thy sight; and let me not look upon my wretchedness.
- 15 וְאִם־פָּכַח אֶת־עֵשֶׂה לִי הֲרַגְנִי נָא הֲרֹג אִם־מִצָּאתִי חַן בְּעֵינֶיךָ וְאֶל־אַרְאֶה בְּרַעְתִּי: (פ)
- 16 And the LORD said unto Moses: 'Gather unto Me seventy men of the elders of Israel, whom thou knowest to be the elders of the people, and officers over them; and bring them unto the tent of meeting, that they may stand there with thee.
- 16 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֲסַפְּהָ לִּי שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֹדְעֵת בֵּינֵהֶם זִקְנֵי הָעָם וְשֹׁטְרֵיוֹ וְלִקְחָתָם אִתָּם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וְהִתְיַצְּבוּ שָׁם עִמָּךְ:
- 17 And I will come down and speak with thee there; and I will take of the spirit which is upon thee, and will put it upon them; and they shall bear the burden of the people with thee, that thou bear it not thyself alone.
- 17 וַיִּרְדֹּתִי וְדִבַּרְתִּי עִמָּךְ שָׁם וְאַצְלֵתִי מִן־הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְשָׁמַתִּי עֲלֵיהֶם וְנָשְׂאוּ אִתָּהּ בְּמִשָּׁא הָעָם וְלֹא־תִשָּׂא אִתָּהּ לְבַדְּךָ:

(15) ואם ככה את עשה לִי. תשש כחו של משה כנקצה כשהראהו הקב"ה הפורענות שהוא עמיד להביא עליהם על זאת אמר לפניו אס כן הרגני תחלה (ספרי צא): ואל אראה ברעתי. זרעם היה לו לכחוצ אלם שכינה הכחוצ וזה אחד מתקוני סופרים צמורה לכינוי ולתקון לשון (מכילתא שירמא פ"י. תנחומא זשלח טז):

(16) אספה לִי. הרי תשובה לתלונתך שאמרת לא אוכל אנכי לצדי והזקנים הראשונים היכן היו והלא אף צמרים ישבו עמהם שנאמר (שמות ג, טז) לך ואספת את זקני ישראל אלם באש תצירה ממו וראוים היו מסיני לכך דכתיב (שמות כד, יא) ויחזו את האלהים שנהגו קלות ראש בנושך פתו ומדבר בפני המלך וזהו (שם) ויאכלו וישתו ולא רצה הקב"ה ליתן אצלות במתן תורה ופרע להם כאן (תנחומא זשלח טז): אשר ידעת כי הם וגו'. אותן שאתה מכיר שנתמנו עליהם שוטרים צמרים צעזועת פרך והיו מרחמים עליהם ומוכים על ידם שנאמר (שמות ה, יד) ויכו שוטרי בני ישראל עתה יתמנו צגדולתן כדרך שננטעו צרמון (ספרי צב): ולקחת אותם. קחם דצורים אשריכם שנתמניתם פרנסים על בניו של מקום: והתיצבו שם עמך. כדי שיראו ישראל וינהגו בהם גדולה וכבוד ויאמרו חצין אלו שנכנסו עם משה לשמוע דבור מפי הקב"ה (ספרי שם):

(17) וירדתי. זו אחת מעשר ירידות הכמוצות צמורה (שם צג): ודברתי עמך. ולא עמהם (שם): ואצלתי. כתרוממו וארצי כמו (שמות כד, יא) ואל אצלי בני ישראל: ושמתי עליהם. למה משה דומה צמותה שעה לנר שמונת על גבי מנורה והכל מדליקין הימנו ואין אורו חסר כלום (ספרי שם): ונשאו אתה. התנה עמהם על מנת שיקבלו עליהם טורח בני שהם טרחנים וסרצנים (שם צב): ולא תשא אתה לבדך. הרי תשובה למה שאמרת לא אוכל אנכי לצדי (ספרי):

<p>And say thou unto the people: Sanctify yourselves against 18 to-morrow, and ye shall eat flesh; for ye have wept in the ears of the LORD, saying: Would that we were given flesh to eat! for it was well with us in Egypt; therefore the LORD will give you flesh, and ye shall eat.</p>	<p>וְאֵל־הָעָם תֹּאמַר הַתְקַדְּשׁוּ לְמָחָר וְאָכַלְתֶּם בָּשָׂר כִּי בְכִיתֶם בְּאָזְנֵי יְהוָה לֵאמֹר מִי יֵאכְלֵנוּ בָּשָׂר כִּי־טוֹב לָנוּ בְּמִצְרַיִם וְנָתַן יְהוָה לָכֶם בָּשָׂר וְאָכַלְתֶּם:</p>	<p>18 וְאֵל־הָעָם תֹּאמַר הַתְקַדְּשׁוּ לְמָחָר וְאָכַלְתֶּם בָּשָׂר כִּי בְכִיתֶם בְּאָזְנֵי יְהוָה לֵאמֹר מִי יֵאכְלֵנוּ בָּשָׂר כִּי־טוֹב לָנוּ בְּמִצְרַיִם וְנָתַן יְהוָה לָכֶם בָּשָׂר וְאָכַלְתֶּם:</p>
<p>19 Ye shall not eat one day, nor two days, nor five days, neither ten days, nor twenty days;</p>	<p>לֹא יוֹם אֶחָד תֹּאכְלוּ וְלֹא תֵרִין יוֹמִים וְלֹא חֲמִשָּׁה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרֵה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרִין יוֹמִין:</p>	<p>19 לֹא יוֹם אֶחָד תֹּאכְלוּ וְלֹא יוֹמִים וְלֹא חֲמִשָּׁה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרֵה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרִין יוֹמִין:</p>
<p>20 but a whole month, until it come out at your nostrils, and it be loathsome unto you; because that ye have rejected the LORD who is among you, and have troubled Him with weeping, saying: Why, now, came we forth out of Egypt?’</p>	<p>עַד יֵרַח יוֹמִין עַד יִתְקַוֶּצוּן בִּיה וְיִהְיֶה לָכֶם לְזֹרָא חֲלָף דְּקִצְתוֹן בְּמִימְרָא דִּי דְּשִׁכְנִיתִיה שְׂרָא בִּינִיכּוֹן וּבְכִיתוֹן קְדָמוּהִי לְמִימְרָא לְמָא דָּנָן נִפְקָא מִמִּצְרַיִם:</p>	<p>20 עַד יֵרַח יוֹמִים עַד אֲשֶׁר־ יֵצֵא מֵאַפְכֶם וְיִהְיֶה לָכֶם לְזֹרָא זֶעַן כִּי־מֵאַסְתֶּם אֶת־יְהוָה אֲשֶׁר בְּקִרְבְּכֶם וְתִבְכוּ לִפְנֵי לֵאמֹר לָמָּה זֶה יֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם:</p>
<p>21 And Moses said: ‘The people, among whom I am, are six hundred thousand men on foot; and yet Thou hast said: I will give them flesh, that they may eat a whole month!’</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֲלָף רִגְלֵי הָעָם אֲשֶׁר אֲנִי בְּקִרְבּוֹ וְאַתָּה אָמַרְתָּ בָּשָׂר אֶתֶּן לָהֶם וְאָכְלוּ חֹדֶשׁ יָמִים:</p>	<p>21 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֲלָף רִגְלֵי הָעָם אֲשֶׁר אֲנִי בְּקִרְבּוֹ וְאַתָּה אָמַרְתָּ בָּשָׂר אֶתֶּן לָהֶם וְאָכְלוּ חֹדֶשׁ יָמִים:</p>
<p>22 If flocks and herds be slain for them, will they suffice them? or if all the fish of the sea be gathered together for them, will they suffice them?’</p>	<p>הֲעֵאן וְתוֹרִין יִתְנַכְּסוּן לָהוֹן הִיסְפְּקוּן לָהוֹן אִם יֵת כָּל נוֹיֵי יָמָא יִתְכַנְּשׁוּן לָהוֹן הִיסְפְּקוּן לָהוֹן:</p>	<p>22 הֲעֵאן וּבְקָר יִשְׁחַט לָהֶם וּמִצָּא לָהֶם אִם אֶת־כָּל־דְּגֵי הַיָּם יֵאסְף לָהֶם וּמִצָּא לָהֶם: (פ)</p>

(18) התקדשו. הזמינו עצמכם לפורענות וכן הוא אומר (ירמיה יב, ג) והקדישם ליום הריגה (ספרי נד):
(20) עד חדש ימים. זו צבא שמתמזין על מוטותיהן ואחר כך נשמתן יוצאה וצבאים הם (להלן לג) הצבא עודנו
בין שניהם כך היא שנויה בספרי (נד) אכל צמחילתא (ויסע פ"ג. יומא עה, ג) שנויה חילוף הרשעים אוכלין ומטעריין שלשים
יום והצבאים הצבא עודנו בין שניהם: עד אשר יצא מאפכם. כמרגומו די תקוון ציה יאה דומה לכס כאלו אכלתם
ממנו יותר מדאי עד שיוצא וגעל לחון דרך האף: והיה לכם לזרא. שמהיו מרחקין אותו יותר ממה שקרבתם (ספרי
שם) וצדצרי רבי משה הדרשן ראיתי שיש לשון שקורין למרז זרא: את ד' אשר בקרבכם. אם לא שנטעתי שכניתי ציינים
לא גבה לצבאם ליכנס לכל הדברים הללו (שם):
(21) שש מאות אלף רגלי. לא חס למנות את הפרט שלש אלפים הימרים. ורבי משה הדרשן פירש שלא צכו אלא אותן
שיצאו ממזרים:
(22) הצאן ובקר ישחט. זה אחד מארבעה דברים שהיה רבי עקיבא דורש ואין רבי שמעון דורש כמותו (ר"ה יח, ג) רבי
עקיבא אומר שש מאות אלף רגלי ואתה אמרת צבא אתן להם ואכלו חדש ימים האלא וצקר וגו' הכל כמשמעו מי יספיק להם
כענין שנאמר (ויקרא כה, כו) ומאכל כדי גאולתו ואיזו קשה זו או (במדבר כ, י) שמעו נא המורים אלא לפי שלא אמר צבאים
חסיק לו הכתוב ולא נפרע ממנו וזו של מריבה הייתה בגלוי לפיכך לא חסיק לו הכתוב. רבי שמעון אומר חס ושלוש לא עלתה
על דעתו של אותו דניק כך מי שכתוב צו (שם יב, ז) בכל ציית נאמן הוא יאמר אין המקום מספיק לנו אלא כך אמר שש מאות

23 And the LORD said unto Moses: 'Is the LORD'S hand waxed short? now shalt thou see whether My word shall come to pass unto thee or not.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה הִנֵּה וַיֹּאמֶר יי לְמֹשֶׁה הַמִּימְרָא דִּיִּי
יְהוָה תִּקְצֹר עֲתָה תִרְאֶה מִתְעַכֵּב כֵּעֵן תַּחֲזִי הִיעָרְעָנָה
הַיִּקְרָה דְּבָרִי אִם-לֹא: פְּתֻגְמִי אִם לֹא:

24 And Moses went out, and told the people the words of the LORD; and he gathered seventy men of the elders of the people, and set them round about the Tent.

וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶל-הָעָם אֵת
דְּבָרֵי יְהוָה וַיֹּאסֹף שְׂבָעִים אִישׁ
מִזִּמְנֵי הָעָם וַיַּעֲמֵד אֹתָם סְבִיבַת
הָאֹהֶל:

And the LORD came down in the cloud, and spake unto him, and
 25 took of the spirit that was upon him, and put it upon the seventy elders; and it came to pass, that, when the spirit rested upon them, they prophesied, but they did so no more.

וַיֵּרֶד יְהוָה אֵלָיו וַיֹּאצֵּל מִן־הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּתֵּן עַל־שִׁבְעִים אִישׁ הַזִּקְנִים וַיְהִי כְּנֹחַ עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וַיִּתְנַבְּאוּ וְלֹא יָסֹפּוּ:

26 But there remained two men in the camp, the name of the one was Eldad, and the name of the other Medad; and the spirit rested upon them; and they were of them that were recorded, but had not gone out unto the Tent; and they prophesied in the camp.

וַיִּשְׁאָרוּ שְׁנֵי-אֲנָשִׁים | בְּמַחֲנֶה |
שֵׁם הָאֶחָד | אֶלְדָּד | וְשֵׁם הַשֵּׁנִי |
מִיָּדָד | וַתָּנַח עֲלֵהֶם הָרוּחַ וְהָמָה |
בְּכַתְלִים | וְלֹא יָצְאוּ הָאֱהָלָה |
וַיִּתְנַבְּאוּ בְּמַחֲנֶה:

27 And there ran a young man, and told Moses, and said: ‘Eldad and Medad are prophesying in the camp.’

וַיֵּרָץ הַנָּעַר וַיֵּגֵד לְמֹשֶׁה וְדָהֵט עוֹלִימָא וְחַוִּי לְמֹשֶׁה
וַיֹּאמֶר אֶל־לֵד וּמִידָד מְתַנַּבְּאִים מְתַנַּבֵּן
בְּמִשְׁרֵיתָא: 27

אלף רגלי וגו' ואחא אמרת דשר אמן לחדש ימים ואחר כך תהיו אומה גדולה כוז האלן ובקר ישמח להם כדי שיהרגו ומהא אכילה זו מספקת עד עולם וכי שבחך הוא זה אומרים לו לחמור טול כור שעורים ונחמך ראשך השיבו הקצ"ה ואם לא אמן יאמרו שקצרה ידי הטוב צעיניך שיד ה' תקצר צעיניהם יאבדו הם ומאה כיוצא בהם ואל תהי ידי קצרה לפניהם אפילו שעה אחת (מוספמא סוטה ו, 7):

(23) עתה תראה היקרך דברי. רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא אומר אי אפשר לעמוד על הטפל מאחר שאין מבקשים אלא עלילה לא תספיק להם סופן לדון אחריו אם אתה נותן להם דבר בהמה גסה יאמרו דקה בקשנו ואם אתה נותן להם דקה יאמרו גסה בקשנו היה ועוף בקשנו דגים וחגבים בקשנו אמר לו אם כן יאמרו שקצרה ידי (שם) אמר לפניו הריני הולך ומפייסן אמר לו עתה תראה היקרך דברי שלא ישמעו לך הלך משה לפייסן (זה קאי גם לרש"י לעיל) אמר להם ה' ה' תקצר (תהלים עה, כ) הן הכה צור ויזבזו מים וגו' הגם להם יוכלת אמרו פשרה היא זו אין צורך למלאות שאלתנו וזהו שנאמר ויאל משה וידבר אל העם כיון שלא שמעו לו ויאסף שבטים איש וגו' (ספרי נה):

(25) ולא יספור. לא נתנבאו אלא אותו היום לזדון כן מפורש בספרי (שם) ואזנקלוס תרגם ולא פסקין שלא פסקה ונראה מהם:

(26) וישארו שני אנשים. מאותן שנצחרו ואמרו אין לנו כדאי לגדולה זו (ספרי. מנחומא צהלתך יצ): והמה בכתבים. צמבורים שזהם לסנהדרין ונכתבו כולם נקוצים בשמות ועל ידי גורל לפי שהשחצון עולה ל"צ שמים ששה עשר לכל שצט ושצט חוץ משני שצטים שאין מגיע אליהם אלא חמשה חמשה אמר משה אין שצט שומע לי לפחות משצטו וזקן אחד מה עשה נטול ע"צ פתחין וכחצ על שצעים זקן ועל שנים חלק וברר מכל שצט ושצט ששה והיו ע"צ אמר להם טלו פתחיקם מתוך קלפי מי שעלה צידו זקן נמקדש ומי שעלה צידו חלק אמר לו המקום לא חפץ בך (ספרי נה):

28	And Joshua the son of Nun, the minister of Moses from his youth up, answered and said: 'My lord Moses, shut them in.'	וַיַּעַן יְהוֹשֻעַ בֶּן-נֹון מִשְׁרַת מֹשֶׁה מִבְּחָרָיו וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי מֹשֶׁה כָּלֵאם:	וַאֲתִיב יְהוֹשֻעַ בֶּן נֹון מִשְׁמֹשֶׁה מִבְּחָרָיו וַיֹּאמֶר רַבּוֹנִי מֹשֶׁה אֶסְרֵנּוּ:
29	And Moses said unto him: 'Art thou jealous for my sake? would that all the LORD'S people were prophets, that the LORD would put His spirit upon them!'	וַיֹּאמֶר לוֹ מֹשֶׁה הַמִּקְנָא אֶתָּה לִי וּמִי יִתֵּן כָּל-עַם יִהְיֶה נְבִיאִים כִּי-יִתֵּן יְהוָה אֶת-רוּחוֹ עֲלֵיהֶם:	וַאֲמַר לִיה מֹשֶׁה הַקְנָאֲתִי אֶת מִקְנִי רַעִינָא פֹון דִּיהוֹן כָּל עַמִּיה דִּי נְבִיין אַרִי וַיִּתֵּן יְיָ רֹוח נְבוּאָתִיה עֲלֵיהוֹן:
30	And Moses withdrew into the camp, he and the elders of Israel.	וַיִּאָסֶף מֹשֶׁה אֶל-הַמַּחֲנֶה הוּא וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל:	וַאֲתִכְנִישׁ מֹשֶׁה לַמִּשְׁרִיתָא הוּא וְסַבִּי יִשְׂרָאֵל:
31	And there went forth a wind from the LORD, and brought across quails from the sea, and let them fall by the camp, about a day's journey on this side, and a day's journey on the other side, round about the camp, and about two cubits above the face of the earth.	וְרוּחַ נֹסַע מֵאֵת יְהוָה וַיָּגֵז שְׁלִוִים מִן-הַיָּם וַיַּטֵּשׂ עַל-הַמַּחֲנֶה כְּדָרָךְ יוֹם וּכְדָרָךְ יוֹם כָּה סָבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה וּכְאֻמָּתִים עַל-פְּנֵי הָאָרֶץ:	וְרוּחָא נָטַל מִן קֳדָם יְיָ וַאֲפִרָח שְׁלִוִי מִן יָמָא וְרָמָא עַל מִשְׁרִיתָא כְּמַהְלָךְ יוֹמָא לְכָא וּכְמַהְלָךְ יוֹמָא לְכָא סְחוּר סְחוּר לַמִּשְׁרִיתָא וּכְרוּם תַּרְתִּין אַמִּין עַל אֶפִי אֲרֻעָא:
32	And the people rose up all that day, and all the night, and all the next day, and gathered the quails; he that gathered least gathered ten heaps; and they spread them all abroad for themselves round about the camp.	וַיָּקָם הָעָם כָּל-הַיּוֹם הַהוּא וְכָל-הַלַּיְלָה וְכָל הַיּוֹם הַמָּחָרֶת וַיֵּאָסְפוּ אֶת-הַשְּׁלִוִי הַמִּמָּעִיט אָסַף עֶשְׂרֵה חֲמֻרִים וַיִּשְׁטְחוּ לָהֶם שְׂטוֹחַ סָבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה:	וְקָם עַמָּא כָּל יוֹמָא הַהוּא וְכָל לַיְלָא וְכָל יוֹמָא דְּבִתְרוּהִי וּכְנָשׁוּ יֵת שְׁלִוִי דְּאֲזַעַר כְּנָשׁ עֶשְׂרָא דְּגוּרִין וַיִּשְׁטְחוּ לָהוֹן מִשְׁטָחִין סְחוּר סְחוּר לַמִּשְׁרִיתָא:
33	While the flesh was yet between their teeth, ere it was chewed, the anger of the LORD was kindled against the people, and the LORD smote the people with a very great plague.	הַבֶּשֶׂר עוֹדָנָו בֵּין שִׁנָּיהֶם טָרָם יִפְרָת וְאֶף יִהְיֶה חֲרָה בָּעָם וַיִּךְ יְהוָה בָּעָם מַכָּה רַבָּה מְאֹד:	בְּשָׂרָא עַד כְּעַן בֵּין שִׁנְיָהוֹן עַד לֹא פָסַק וְרוּגְזָא דִּי תַקִּיף בְּעַמָּא וּקְטַל יְיָ בְּעַמָּא קְטוֹל סְגִי לַחְדָּא:

- (27) וירץ הגער. יש אומרים גרשום בן משה היה (תנחומא ס):
- (28) כלאם. הטל עליהם צרור וזה כלים מאלוהים. דבר אחר תנס אל בית הכלא לפי שהיו מתנבאים משה מת ויהושע מכניס את ישראל לארץ (סנהדרין יז, א. ספרי זר-ה):
- (29) המקנא אתה לך. הקנאי אתה לי הקנאתי אתה מקנא: לך. כמו בשבילי כל לשון קנאה אדם הנותן לב על הדבר או לנקום או לעזור אנפרמנ"ט בלע"ז אוהו בעובי המשא:
- (30) ויאסף משה. מפתח אהל מועד: אל המחנה. נכנסו איש לאהלו: ויאסף. לשון כניסה אל הבית כמו (דברים כב, ז) ואספתו אל תוך ביתך. ואז לכולם (תהלים לט, ז) יצבור ולא ידע מי אוספם מלמד שלא הביא עליהם פורענות עד שנכנסו הדציקים איש לאהלו (ספרי לו):
- (31) ויגזו. ויפריחו וכן (תהלים נ, י) כי גז חיש וכן (נחום א, יז) נגזו ועזר: וישש. ויפשוטו כמו (שמואל-א ל, טז) והנם נטושים על פני כל הארץ (יחזקאל כט, ה) ונטשתין המדבריה: וכאמיתם. פורחות בגובה עד שהן כנגד לבו של אדם כדי שלא יאה טורח באסיפתן לא להגזיה ולא לשחות (ספרי לו):
- (32) הממעיט. מי שאסף פחות מכולם העללים והחגרים אסף עשרה חמרים: וישטחו. עשו אותן משטיחין משטיחין (סם נח):

34 And the name of that place was called Kibroth-hattaavah, because there they buried the people that lusted.	וַיִּקְרָא יְת שְׁמִיהָ דְּאַתְרָא הַהוּא קִבְרוֹת הַתְּאָוָה כִּי־שָׁם קָבְרוּ אֶת־הָעָם הַמִּתְאָוִים: וַיִּקְרָא יְת שְׁמִיהָ דְּאַתְרָא הַהוּא קִבְרוֹת הַתְּאָוָה כִּי־שָׁם קָבְרוּ אֶת־הָעָם הַמִּתְאָוִים:	34 וַיִּקְרָא אֶת־שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא קִבְרוֹת הַתְּאָוָה כִּי־שָׁם קָבְרוּ אֶת־הָעָם הַמִּתְאָוִים:
35 From Kibroth-hattaavah the people journeyed unto Hazereth; and they abode at Hazereth.	מִקִּבְרוֹת הַתְּאָוָה נָסְעוּ הָעָם לְחֶצְרוֹת וַהֲיוּ בְּחֶצְרוֹת: מִקִּבְרוֹת הַתְּאָוָה נָסְעוּ הָעָם לְחֶצְרוֹת וַהֲיוּ בְּחֶצְרוֹת:	35 מִקִּבְרוֹת הַתְּאָוָה נָסְעוּ הָעָם לְחֶצְרוֹת וַהֲיוּ בְּחֶצְרוֹת: (פ)
XII And Miriam and Aaron spoke against Moses because of the Cushite woman whom he had married; for he had married a Cushite woman.	וַתְּדַבֵּר מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמֹשֶׁה עַל־אֵדוּת הָאִשָּׁה הַכּוּשִׁית אֲשֶׁר לָקַח כִּי־אִשָּׁה כְּשִׁית לָקַח: וּמִלִּילַת מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמֹשֶׁה עַל עֵסֶק אֶתְחָא שְׁפִירְתָּא דְּנָסִיב אֲרִי אֶתְחָא שְׁפִירְתָּא דְּנָסִיב רַחֵיק:	XII וַתְּדַבֵּר מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמֹשֶׁה עַל־אֵדוּת הָאִשָּׁה הַכּוּשִׁית אֲשֶׁר לָקַח כִּי־אִשָּׁה כְּשִׁית לָקַח:
2 And they said: 'Hath the LORD indeed spoken only with Moses? hath He not spoken also with us?' And the LORD heard it.—	וַיֹּאמְרוּ הֲרַק אֶדְ־בְּמֹשֶׁה דְּבַר יְהוָה הֲלֹא גַם־בָּנוּ דְּבַר וַיִּשְׁמַע יְהוָה: וַיֹּאמְרוּ הֲרַק אֶדְ־בְּמֹשֶׁה דְּבַר יְהוָה הֲלֹא גַם־בָּנוּ דְּבַר וַיִּשְׁמַע יְהוָה:	2 וַיֹּאמְרוּ הֲרַק אֶדְ־בְּמֹשֶׁה דְּבַר יְהוָה הֲלֹא גַם־בָּנוּ דְּבַר וַיִּשְׁמַע יְהוָה:
3 Now the man Moses was very meek, above all the men that were upon the face of the earth.—	וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מִכָּל־הָאָדָם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה: (ס) וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מִכָּל־הָאָדָם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה:	3 וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מִכָּל־הָאָדָם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה: (ס)
4 And the LORD spoke suddenly unto Moses, and unto Aaron, and unto Miriam: 'Come out ye three unto the tent of meeting.' And they three came out.	וַיֹּאמֶר יְהוָה פְּתָאם אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אַהֲרֹן וְאַל־מִרְיָם צְאוּ שְׁלֹשְׁתֵּכֶם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וַיֵּצְאוּ שְׁלֹשָׁתָם: וַיֹּאמֶר יְהוָה פְּתָאם אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אַהֲרֹן וְאַל־מִרְיָם צְאוּ שְׁלֹשְׁתֵּכֶם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וַיֵּצְאוּ שְׁלֹשָׁתָם:	4 וַיֹּאמֶר יְהוָה פְּתָאם אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אַהֲרֹן וְאַל־מִרְיָם צְאוּ שְׁלֹשְׁתֵּכֶם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וַיֵּצְאוּ שְׁלֹשָׁתָם:
5 And the LORD came down in a pillar of cloud, and stood at the door of the Tent, and called Aaron and Miriam; and they both came forth.	וַיֵּרֶד יְהוָה בְּעַמּוּד עָנָן וַיַּעֲמֵד פֶּתַח הָאֹהֶל וַיִּקְרָא אֶהֱרֹן וּמִרְיָם וַיֵּצְאוּ שְׁנֵיהֶם: וַיֵּרֶד יְהוָה בְּעַמּוּד עָנָן וַיַּעֲמֵד פֶּתַח הָאֹהֶל וַיִּקְרָא אֶהֱרֹן וּמִרְיָם וַיֵּצְאוּ שְׁנֵיהֶם:	5 וַיֵּרֶד יְהוָה בְּעַמּוּד עָנָן וַיַּעֲמֵד פֶּתַח הָאֹהֶל וַיִּקְרָא אֶהֱרֹן וּמִרְיָם וַיֵּצְאוּ שְׁנֵיהֶם:

(33) טרם יכרת. כתרומתו עד לא פסק. דבר אחר אינו מספיק לפוסקו בשינוי עד שנשמתו יולאה (שם 15):

- (1) ותדבר. אין דבור בכל מקום אלא לשון קשה וכן הוא אומר (בראשית מז, ל) דבר האיש אדוני הארץ אתנו קשות ואין אמירה בכל מקום אלא לשון חסנונים וכן הוא אומר (בראשית יט, ו) ויאמר אל נא אחי תרעו (במדבר יב, ו) ויאמר שמעו נא דברי (ספרי טז). כל נא לשון בקשה: ותדבר מרים ואהרן. היא פתחה בדבור תחלה לפיכך הקדימה הכחוז תחלה ומניין היתה יודעת מרים שפירש משה מן האשה רבי נתן אומר מרים היתה צדד כפורה בשעה שנאמר למשה אלדד ומידד מתנבאים במחנה כיון ששמעה כפורה אמרה אוי לנשותיהן של אלו אם הם נזקקים לנבואה שיהיו פורשין מנשותיהן כדרך שפירש בעלי ממני ומשם ידעה מרים והגידה לאהרן ומה מרים שלא נתכוונה לגנותו כך נענשה ק"ו למספר בגנותו של חזירו (ספרי טז): האשה הכשית. מגיד שהכל מודים כיפיה כשם שהכל מודים בשחרותו של כושי (שם): כושית. בגימטריא יפת מראה (תנחומא נז, יג): על אדות האשה. על אודות גירושה: כי אשה כשית לקח. מה תלמוד לומר אלא יש לך אשה נאה כיפיה ואינה נאה כמעשה כמעשה ולא כיפיה אצל זאת נאה בכל: האשה הכשית. על שם נוייה נקראת כושית כאדם הקורא את בנו נאה כושי כדי שלא תשלוט בו עין רעה (שם): כי אשה כשית לקח. ועמה גרשה (שם):
- (2) הרק אך. עמו לצד דבר ה': הלא גם בנו דבר. ולא פירשנו מדרך ארץ (ספרי ק):
- (3) ענו. שפלוסבלין:
- (4) פתאום. נגלה עליהם פתאום והם עומאים דרך ארץ והיו לועקים מים מים להודיעם שיפה עשה משה שפירש מן האשה מאחר שנגלית עליו שכניה מדיר ואין עת קבועה לדבור (תנחומא טז): צאו שלשתכם. מגיד ששלשתם נקראו בדבור אחד מה שאי אפשר לפה לומר ולאין לשמוע (ספרי קב):

<p>And He said: 'Hear now My words: 6 if there be a prophet among you, I the LORD do make Myself known unto him in a vision, I do speak with him in a dream.</p>	<p>וַיֹּאמֶר שְׁמַעְנָא דְּבָרֵי אֱם יְהוָה לְכוּן נְבִיין אֲנִי בְּחֻזִּין אֲנִי מִתְגַּלִּי לְהוֹן בְּחֻלְמִין אֲנִי מִמְּלִיל עִמָּהוֹן:</p>	<p>וַיֹּאמֶר שְׁמַעְנָא דְּבָרֵי אֱם יְהוָה לְכוּן נְבִיִּיכֶם יְהוָה בְּמִרְאָה אֱלֹוֹי אֶתְנִידַע בְּחֻלּוֹם אֲדַבֵּר- בּוֹ:</p>
<p>7 My servant Moses is not so; he is trusted in all My house;</p>	<p>לֹא כֵן עַבְדִּי מֹשֶׁה בְּכָל עַמִּי מְחִימָן הוּא:</p>	<p>לֹא-כֵן עַבְדִּי מֹשֶׁה בְּכָל-בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא:</p>
<p>8 with him do I speak mouth to mouth, even manifestly, and not in dark speeches; and the similitude of the LORD doth he behold; wherefore then were ye not afraid to speak against My servant, against Moses?'</p>	<p>מִמְּלַל עִם מִמְּלַל מְלִילָנָא עִמָּיה בְּחִיּוֹ וְלֹא בְּחֻדְנָן וּבְדַמּוּת יִקְרָא דִּי מִסְתַּכֵּל וּמַדִּין לֹא דְחִילְתוֹן לְמַלְלָא בְּעַבְדִּי בְּמֹשֶׁה:</p>	<p>פֶּה אֶל-פֶּה אֲדַבֵּר-בּוֹ וּמִרְאָה וְלֹא בְּחִידָת וּתְמִנַת יְהוָה יִבִּיט וּמַדּוּעַ לֹא יֵרֵאֶתָם לְדַבֵּר בְּעַבְדִּי בְּמֹשֶׁה:</p>
<p>9 And the anger of the LORD was kindled against them; and He departed.</p>	<p>וַתִּקְרַח רִגְזָא דִּי בְּהוֹן וְאַסְתַּלַּק:</p>	<p>וַיִּחַר-אַף יְהוָה בָּם וַיֵּלֶךְ:</p>
<p>10 And when the cloud was removed from over the Tent, behold, Miriam was leprous, as white as snow; and Aaron looked upon Miriam; and, behold, she was leprous.</p>	<p>וַעֲנָנָא אֶסְתַּלַּק מֵעֲלֵי מִשְׁכָּנָא וְהֵא מְרִים חֹרָא כְּתִלְגָּא וְאַתְפַּגִּי אַהֲרֹן לִזְוַת מְרִים וְהֵא סְגִירָא:</p>	<p>וְהָעֵנָן סָר מֵעַל הָאֹהֶל וְהִנֵּה מְרִים מְצֻרַעַת כְּשֹׁלֵג וַיַּבֵּן אַהֲרֹן אֶל-מְרִים וְהִנֵּה מְצֻרַעַת:</p>
<p>11 And Aaron said unto Moses: 'Oh my lord, lay not, I pray thee, sin upon us, for that we have done foolishly, and for that we have sinned.</p>	<p>וַיֹּאמֶר אַהֲרֹן אֶל-מֹשֶׁה בִּי אֲדֹנָי אַל-נָא תִשֶׁת עָלֵינוּ חַטָּאת אֲשֶׁר נַעֲלָנוּ וְאֲשֶׁר חָטָאנוּ:</p>	<p>וַיֹּאמֶר אַהֲרֹן אֶל-מֹשֶׁה בִּי אֲדֹנָי אַל-נָא תִשֶׁת עָלֵינוּ חַטָּאת אֲשֶׁר נַעֲלָנוּ וְאֲשֶׁר חָטָאנוּ:</p>

(5) בעמוד ענן. יצא יחידי שלא כמדת צצר ודם מלך צצר ודם כשיצא למלחמה יוצא באוכלוסין וכשיצא לשלום יוצא צמועטים ומדת הקצ"ה יוצא למלחמה יחידי שנאמר (שמות טו, ג) ה' איש מלחמה ויוצא לשלום באוכלוסין שנאמר (תהלים סח, יח) רכב אלהים רבותים אלפי שנאן (ספרי סס): ויקרא אהרן ומרים. שיהיו נמשכין ויוצאין מן החצר לקראת הדבור (סס): ויצאו שניהם. ומפני מה משכן והפרידן ממה לפי שאומרים מקצת שצחו של אדם צפניו וכולו שלא צפניו וכן מצינו בנה שלא צפניו נאמר (בראשית ט, ט) איש נדיק תמים וצפניו נאמר (שם ז, א) כי אותך ראינו נדיק לפני. דבר אחר שלא ישמע בגויפתו של אהרן (ספרי סס):

(6) שמעו נא דברי. אין נא אלא לשון בקשה (ספרי קג): אם יהיה נביאכם. אם יהיו לכם נביאים: ה' במראה אליו אתודע. שכינת שמי אין נגלית עליו באספקלריא המאירה אלא בחלום וחזיון:

(8) פה אל פדה. אמרתי לו לפרוש מן האשה והיכן אמרתי לו בסיני (דברים ה, כז) לך אמור להם שובו לכם לאהליכם ואתה פה עמוד עמדי (ספרי. תנחומא לו, יג): ומראה ולא בחידות. ומראה זה מראה דבור. שאני מפרש לו דבורי במראית פנים שבו ואיני סותמו לו בחידות כענין שנאמר ליחזקאל (יחזקאל יז, ב) חוד חידה וגו'. יכול מראה שכינה תלמוד לומר (שמות לג, כ) לא תוכל לראות את פני (ספרי קג): ותמנת ד' יביש. זה מראה אחורים כענין שנאמר (שמות לג, כג) וראית את אחורי (ספרי סס): בעבדי במשה. אינו אומר בעבדי משה אלא בעבדי במשה בעבדי אף על פי שאינו משה במשה אפילו אינו עבדי כדאי הייתם לרא מופניו וכל שכן שהוא עבדי ועבד מלך מלך היה לכם לומר אין המלך אזהבו חנם ואם תאמרו איני מכיר במעשיו זו קשה מן הראשונה (סס. תנחומא סס):

(9) ויחר אף ה' בם וילך. מאחר שהדיעם קרונים גזר עליהם נדוי קל וחומר לבשר ודם שלא יכעוס על חצירו עד שיודיענו קרוננו (ספרי קד. תנחומא סס):

(10) והענין סר. ואחר כך והנה מרים מזרעת כשנג משל למלך שאמר לפדגוג רדה את בני אצל לא תרדנו עד שאלך מאצלך שרמתי עליו (ספרי קה. תנחומא פס):

12	Let her not, I pray, be as one dead, of whom the flesh is half consumed when he cometh out of his mother's womb.'	לֹא כֵּן תִּתְרַחֵק דָּא מִבִּינָא אַרִי אֲחִתָּנָא הִיא צִלִּי כֵּן עַל בִּשְׂרָא מִיתָא הָדִין דְּבִה וְיִתְסִי:	אֶל־נָא תְהִי כִמֶּת אֲשֶׁר בְּצִאתוֹ מִרְחֶם אִמּוֹ וַיֹּאכֶל חֲצִי בִשְׂרוֹ: 12
13	And Moses cried unto the LORD, saying: 'Heal her now, O God, I beseech Thee.'	וַצִּלִּי מֹשֶׁה קָדָם יְיָ לְמִימַר אֱלֹהִא בְּבָעוּ אָסִי כֵּן יִתֵּה:	וַיַּצְעֵק מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לֵאמֹר אֵל נָא רַפָּא נָא לָהּ: (פ) 13
14	And the LORD said unto Moses: 'If her father had but spit in her face, should she not hide in shame seven days? let her be shut up without the camp seven days, and after that she shall be brought in again.'	וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה וְאֵלֹו אֲבוּהָא מִנִּיף נִיף בֵּה הִלָּא תִתְכַּלִּים שְׁבַע יוֹמִין תִּסְתַּגֵּר שְׁבַע יוֹמִין מִבֵּרָא לְמִשְׁרִיתָא וּבְתֵר כֵּן תִּתְכַּנִּישׁ:	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֲבִיהָ יִרְק יִרְק בִּפְנֵיהָ הִלָּא תִתְכַּלֵּם שְׁבַע יָמִים תִּסְגֵּר שְׁבַע יָמִים מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְאַחֵר תֵּאָסֵף: 14
15	And Miriam was shut up without the camp seven days; and the people journeyed not till Miriam was brought in again.	וְאִסְתַּגֵּרַת מִרְיָם מִבֵּרָא לְמִשְׁרִיתָא שְׁבַע יוֹמִין וְעַמָּא לֹא נָטַל עַד דְּאִתְכַּנִּישַׁת מִרְיָם:	וְתִסְגֵּר מִרְיָם מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שְׁבַע יָמִים וְהָעָם לֹא נָסַע עַד־הָאָסֵף מִרְיָם: 15
16	And afterward the people journeyed from Hazeroth, and pitched in the wilderness of Paran.	וּבְתֵר כֵּן נָטְלוּ עַמָּא מִחֲצֵרוֹת וּשְׂרוּ בְּמִדְבָּרָא דְּפָאֲרָן:	וְאַחֵר נָסְעוּ הָעָם מִחֲצֵרוֹת וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר פָּאֲרָן: (פ) קל"ו

The Haftarah is Zechariah 2:14 - 4:7 on page 191.

- (11) נוֹאֲלָנוּ. כְּתִרְגוּמוֹ לְשׁוֹן אִוִּיל:
- (12) אֵל נָא תְהִי. אַחֲתוּמָא זֵו: כִּמֶּת. שְׁהַמְצֹרֵעַ חֲשׂוֹב כִּמֶּת מֵהַ מֶּת מִטְמָא צְבִיחָה אִף מְצֹרֵעַ מִטְמָא צְבִיחָה (נִדְרִים סד, ז. סְפָרִי שֶׁס. תְּנַחֲמוּמָא שֶׁס): אֲשֶׁר בְּצִאתוֹ מִרְחֶם אִמּוֹ. אִמּוֹ הִיא לֹו לֹוֹמַר אֵלָּא שְׂכִינָה הַכְּתוּב וְכֵן חֲזִי צִשְׂרוֹ חֲזִי צִשְׂרוֹ הִיא לֹוֹמַר אֵלָּא שְׂכִינָה הַכְּתוּב אֲשֶׁר מֵאַחֵר שִׁנְיָאָה מִרְחֶם אִמּוֹ הִיא לֹו כְּאִילוֹ נֶאֱכַל חֲזִי צִשְׂרוֹ כְּעִינִי שְׁנֵאֲמַר (צְרָאשִׁית לז, כז) כִּי אֲחִינוּ צִשְׂרוֹ הוּא (סְפָרִי שֶׁס. תְּנַחֲמוּמָא שֶׁס) וְלִפִּי מִשְׁמַעוֹ אִף הוּא נִרְאָה כֵּן אֵין רְאוּי לֵאחַ לְהִנִּיחַ אֶת אַחֲוֹתוֹ לְהִיט כִּמֶּת: אֲשֶׁר בְּצִאתוֹ. מֵאַחֵר שִׁנְיָאָה זֶה מִרְחֶם אִמּוֹ שֶׁל זֶה שִׁישׁ כַּח צִידוֹ לַעֲזוֹר וְאִינוּ עוֹזְרוּ הֵרִי נֶאֱכַל חֲזִי צִשְׂרוֹ שְׁאִינוּ צִשְׂרוֹ הוּא. דְּצֵר אַחֵר אֵל נָא תְהִי כִמֶּת אֵס אֵינִךְ רֹפֵאָה צִתְּפֵלָה מִי מִסְגִּירָה וּמִי מִטְהַרָה אֵי אֵי אִפְשָׁר לְרֹאשׁוֹת שְׁאִי קְרוֹב וְאֵין קְרוֹב רֹאשׁ אֶת הַנִּגְעִים וְכֵן אַחֵר אֵין צִעוּלָם וְזֶהוּ אֲשֶׁר צִלָּאֵתוּ מִרְחֶם אִמּוֹ (תְּנַחֲמוּמָא שֶׁס):
- (13) אֵל נָא רַפָּא נָא לָהּ. צֹא הַכְּתוּב לְלַמֵּד דְּרַךְ אֶרֶץ שְׁהַשׂוֹאֵל דְּצֵר מִחֲצִירוֹ לְרִיךְ לֹוֹמַר שְׁנִים אֹו שְׁלֹשָׁה דְּצֵרִי תְּחִנוּגִים וְאַחֵר כֵּן יִצְקֵשׁ שְׁאֲלוֹתָיו (סְפָרִי שֶׁס. תְּנַחֲמוּמָא שֶׁס): לֵאמֹר. מֵהַ תִּלְמוּד לֹוֹמַר אַחֵר לֹו הַשִּׁיבִנִי אֵס אַחֵה מִרְפָּא אֹוֹתָה אֵס לֹאוּ עַד שֶׁהִשְׁבִּי וְאַצִּיָּה יִרְק יִרְק וְגו' רִבִּי אֲלַעֲזָר בֶּן עֲזַרְיָה לֹוֹמַר דְּ' מִקְוִימוֹת צִקֵּשׁ מִשֶּׁה מִלְּפָנֵי הַקִּבְצָה לְהַשִּׁיבֹו אֵס יַעֲשֶׂה שְׁאֲלוֹתָיו אֵס לֹאוּ. כִּיּוֹאֵל צו (שְׁמוֹת ו, יז) וַיִּדְּבֵר מֹשֶׁה לְפָנֵי ה' לֵאמֹר וְגו' מֵהַ תִּלְמוּד לֹוֹמַר לְאַחֵר הַשִּׁיבִנִי אֵס גּוֹאֲלֵם אַחֵה אֵס לֹאוּ עַד שֶׁהִשְׁבִּי עִמָּה תִרְאֶה וְגו'. כִּיּוֹאֵל צו (צִמְדָּבֵר כז, טו) וַיִּדְּבֵר מֹשֶׁה אֵל ה' לֵאמֹר יִפְקֵד ה' אֱלֹהֵי הַרְוֹחוֹת לְכָל צִשְׂר. כִּיּוֹאֵל צו (דְּצֵרִים ג, כג) וְאַתְחִנֵּן אֵל ה' צַעַת הִיא לֵאמֹר הַשִּׁיבֹו רִבִּי לֵךְ (סְפָרִי שֶׁס): רַפָּא נָא לָהּ. מִפְּנֵי מֵהַ לֹא הָאֶרֶץ מִשֶּׁה צִתְּפֵלָה שְׁלֹא יִהְיוּ יִשְׂרָאֵל אֹוֹמְרִים אַחֲוֹתוֹ עוֹמֶדֶת צִרָה וְהוּא עוֹמֵד וּמִרְצֵה צִתְּפֵלָה. (דְּצֵר אַחֵר שְׁלֹא יִאֲמְרוּ יִשְׂרָאֵל צִשְׂבִּיל אַחֲוֹתוֹ הוּא מֵאַרְיֵךְ צִתְּפֵלָה אֲצִל צִשְׂבִּילָנוּ אֵינוּ מֵאַרְיֵךְ צִתְּפֵלָה) (סְפָרִי שֶׁס. תְּנַחֲמוּמָא שֶׁס):
- (14) וְאַבִּיָּה יִרְק יִרְק בִּפְנֵיהָ. וְאֵס אֲצִיָּה הִרְאָה לֵה פָּנִים וְעוֹפּוֹת הֵלָּא תְּכַלֵּם שְׁבַע יָמִים קֵל וְחֹמֶר לְשִׁכְנָה י"ד יוֹם אֵלָּא דִּיו צִלָּא מִן הָדִין לְהִיט כְּנֻדוֹן לְפִיכְךָ אִף צִנּוּיפִיתִי תִסְגֵּר שְׁבַע יָמִים (צ"ק כה, א. סְפָרִי קו): וְאַחֵר תֵּאָסֵף. לֹוֹמַר אֵי כֹל הָאִסְיֹוֹת הָאֲמֹורוֹת צִמְצֹרֵעִים עַל שֶׁם שְׁהוּא מְשֹׁלָה מִחוּץ לְמַחֲנֶה וְכִשְׁהוּא נִרְפָּא נֶאֱסָף אֵל הַמַּחֲנֶה כְּתוּב צו אִסְיִפָה לְשׁוֹן הַכְּנָסָה:
- (15) וְהָעָם לֹא נָסַע. זֶה הַכְּצוּד חֵלֶק לֵה הַמְקוֹם צִשְׂבִּיל שְׁעָה אַחַת שְׁנַעֲמַכְכֵּה לְמַשֶּׁה כְּשֶׁהוֹשֵׁלֵךְ לִיאֹוֹר שְׁנֵאֲמַר (שְׁמוֹת ז, ד) וְתִתְּצֵב אַחֲוֹתוֹ מִרְחוֹק וְגו' (סוּטָה ט, ז):

XIII	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת־
------	--	-------------------------------------	--------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------

(2) שלח לך אנשים. למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים לפי שלקחה על עסקי דצה שדברה באחיה ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר (במדבר רבה. תנחומא שלח ה): שלח לך. לדעתך אני איני מזהה לך אם תרצה שלח לפי שבאו ישראל ואמרו (דברים א, כב) נשלחה אנשים לפנינו כמה שנאמר (שם) ותקרבון אלי כלכם וגו' ומשה נמלך בשכינה אמר אני אמרתי להם שהיא טובה שנאמר (שמות ג, יז) אעלה אתכם מעני מצרים וגו' חיייהם שאני נותן להם מקום לטעות בדברי המרגלים למען לא יירשוהו (במדבר רבה. קוטה לז, ב. תנחומא שם):

(3) על פי ד'. דרשותו שלא עכז על ידו: כלם אנשים. כל אנשים שצמקרא לשון חשיבות ואותה שעה כשרים היו (במ"ר טז, ה):

12	Of the tribe of Dan, Ammiel the son of Gemalli.	לְמִטֵּה דָן עַמִּיאֵל בֶּן־גַּמְלִי: לְשִׁבְטָא דְדָן עַמִּיאֵל בֶּר גַּמְלִי:	12
13	Of the tribe of Asher, Sethur the son of Michael.	לְמִטֵּה אָשֶׁר סֶתוּר בֶּן־מִיכָאֵל: לְשִׁבְטָא דְאָשֶׁר סֶתוּר בֶּר מִיכָאֵל:	13
14	Of the tribe of Naphtali, Nahbi the son of Vophsi.	לְמִטֵּה נַפְתָּלִי נַחֲבִי בֶן־וּפְסִי: לְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי נַחֲבִי בֶר וּפְסִי:	14
15	Of the tribe of Gad, Geuel the son of Machi.	לְמִטֵּה גָד גְּאוּאֵל בֶּן־מָכִי: לְשִׁבְטָא דְגָד גְּאוּאֵל בֶּר מָכִי:	15
16	These are the names of the men that Moses sent to spy out the land. And Moses called Hoshea the son of Nun Joshua.	אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת־הָאָרֶץ וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֶׁעַ בֶּן־נּוּן יְהוֹשֻׁעַ: אֵלִין שְׁמֵהֶן גּוֹבְרִיא דְשָׁלַח מֹשֶׁה לְאַלְלָא יֵת אַרְעָא וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֶׁעַ בֶּר נּוּן יְהוֹשֻׁעַ:	16
17	And Moses sent them to spy out the land of Canaan, and said unto them: 'Get you up here into the South, and go up into the mountains;	וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת־אֶרֶץ כְּנָעַן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם עָלוּ זֶה בְּהָרִים וְעַלִּיתֶם אֶת־הָהָר:	ישראל
18	and see the land, what it is; and the people that dwelleth therein, whether they are strong or weak, whether they are few or many;	וַיִּרְאוּ אֹתָם אֶת־הָאָרֶץ מִהָהוּא וְאֶת־הָעָם הַיֹּשֵׁב עָלֶיהָ הַחֲזָק הוּא הַרְפָּה הַמְעַט הוּא אִם־רַב:	
19	and what the land is that they dwell in, whether it is good or bad; and what cities they are that they dwell in, whether in camps, or in strongholds;	וּמַה הָאָרֶץ אֲשֶׁר־הוּא יֹשֵׁב בָּהּ הַטּוֹבָה הוּא אִם־רָעָה וּמַה הָעָרִים אֲשֶׁר־הוּא יֹשֵׁב בָּהֶנָּה הַבְּמַחֲנִים אִם בְּמִבְצָרִים:	19
20	and what the land is, whether it is fat or lean, whether there is wood therein, or not. And be ye of good courage, and bring of the fruit of the land.'—Now the time was the time of the first-ripe grapes.—	וּמַה הָאָרֶץ הַשְּׂמֵנָה הוּא אִם־רָזָה הַיֵּשֶׁבֶת עַל־אֵין וְהַתְּחִזְקָתָם וְלִקְחָתָם מִפְּרִי הָאָרֶץ וְהַיָּמִים יָמִי בִּפְּרִי עֲנָבִים:	20

(16) ויקרא משה להושע וגו'. התפלל עליו יהוה וישמעך מעצת מרגלים (צמ"ר. סוטה שס):

(17) עליו זה בנגב. הוא היה הפסולת של ארץ ישראל שכן דרך החגרים מראין את הפסולת תחלה ואחר כך מראין את השצח (תנחומא שלח ו):

(18) את הארץ מה היא. יש ארץ מגדלת גזורים ויש ארץ מגדלת חלשים יש מגדלת אוכלוסין ויש ממעטת אוכלוסין (צמ"ר. תנחומא שס): החזק הוא הרפה. סימן מסר להם אם צפרזים יושבין חזקים הם שסומכין על גבורתם ואם צפרזים נזרות הם יושבין חלשים הם (צמ"ר. תנחומא שס):

(19) הבמחנים. תרגומו הצפנחין כרכין פלוחין ופתוחין מאין חומה: הטובה היא. צמעינות ותהומות טובים וצריאים:

- 21 So they went up, and spied out the land from the wilderness of Zin unto Rehob, at the entrance to Hamath. שני
וַיַּעֲלֹ וַיִּתְּרוּ אֶת-הָאָרֶץ וּסְלִיקוּ וְאִלִּילוּ יֵת אֲרֶעָ מִמִּדְבַּר-צִן עַד-רְחֹב לְבָא מִמִּדְבַּר צִן עַד-רְחֹב לְבָא חֲמַת: לְמַטֵּי חֲמַת:
- 22 And they went up into the South, and came unto Hebron; and Ahiman, Sheshai, and Talmi, the children of Anak, were there.—Now Hebron was built seven years before Zoan in Egypt.— 22
וַיַּעֲלֹ בְּנֵגֶב וַיָּבֹא עַד-חֶבְרוֹן וְשֵׁם אַחִימָן שֹׁשַׁי וְתַלְמִי יְלִידֵי הָעֵנָק וְחֶבְרוֹן שִׁבְעַ שָׁנִים נִבְנְתָה לִפְנֵי צֶעַן מִצְרַיִם: וּסְלִיקוּ בְּדִרוֹמָא וְאָתוּ עַד חֶבְרוֹן וְתַמֵּן אַחִימָן שֹׁשַׁי וְתַלְמִי בְנֵי גִבְרָא וְחֶבְרוֹן שִׁבְעַ שָׁנִין אֲתַבְנִיאת קֳדָם טַאנַיִס דְּמִצְרַיִם:
- 23 And they came unto the valley of Eshcol, and cut down from thence a branch with one cluster of grapes, and they bore it upon a pole between two; they took also of the pomegranates, and of the figs.— 23
וַיָּבֹאוּ עַד-נַחַל אֶשְׁכּוֹל וַיִּקְרְתוּ מִשָּׁם זִמּוֹרָה וְאַשְׁכּוֹל עֲנָבִים אֶחָד וַיִּשְׁאֲהוּ בַּמּוֹט בִּשְׁנַיִם וּמִן-הָרְמָנִים וּמִן-הַתְּאֵנִים: וְאָתוּ עַד נַחֲלָא דְאַתְכֵּלָא וְקִצְצוּ מִתַּמֵּן עוֹבְרָתָא וְאַתְכֵּל דְּעֲנָבִין חֹד וְנִשְׁלוּהִי בְּאַרְיָחָא בִּתְרִין וּמִן רְמוֹנִיָא וּמִן תִּינִיָא:
- 24 That place was called the valley of Eshcol, because of the cluster which the children of Israel cut down from thence.— 24
לְמָקוֹם הַהוּא קָרָא נַחַל אֶשְׁכּוֹל עַל אֲדוֹת הָאֶשְׁכּוֹל אֲשֶׁר-קָרְתוּ מִשָּׁם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: לְאַתְרָא הַהוּא קָרָא נַחֲלָא דְאַתְכֵּלָא עַל עֵיסַק אֲתַכֵּלָא דְקִצְצוּ מִתַּמֵּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
- 25 And they returned from spying out the land at the end of forty days. 25
וַיָּשׁוּבוּ מִתּוֹר הָאָרֶץ מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם: וְתָבוּ מִלְּאִלְלָא אֲרֶעָ מִסּוּף אַרְבָּעִין יוֹמִין:

(20) היש בה עץ. אם יש זהם אדם כשר שיגין עליהם בזכותו (צ"ט, א): בכורי ענבים. ימים שהענבים מתבשלים בצבור:

(21) ממדבר צן עד רחב לבא חמת. הלכו בגבוליה באורך וצרוחצ כמין גאס הלכו רוח גבול דרומית ממקצוע מזרח עד מקצוע מערב כמו שזנה עלו זה צנגצ דרך גבול דרומית מזרחית עד היס שהיס הוא גבול מערבי ומשם חזרו והלכו כל גבול מערבי על שפת היס עד לבא חמת שהוא אלל הר ההר במקצוע מערבית לפוגית כמו שמפורש בגבולות הארץ בפרשת אלה מסעי (להלן לד, ז):

(22) ויבא עד חברון. כלצ לצדו הלך שם ונשתטח על קצרי אבות שלא יהא ניסת לחצרו להיות צענתם וכן הוא אומר (דברים א, לו) ולו אתן את הארץ אשר דרך זה וכתיב (שופטים א, כ) ויתנו לכלצ את חצרון (סוטה לד, ז): שבע שנים נבנתה. אפשר שזנה חס את חצרון לכנען בנו הקטן קודם שיזנה את זוען למזרים בנו הגדול אללא שהיתה מצונה בכל טוב על אחד משבעה זוען וזא להודיעך שזנה של ארץ ישראל שאין לך טרשין בארץ ישראל יותר מחצרון לפיכך הקצוה לקצרות מתים ואין לך מעולה בכל ארצות כמזרים שנאמר (צראשית יג, י) כגן ה' כארץ מזרים וזוען היא המעולה שצארץ מזרים ששם מושב המלכים שנאמר (ישעיה ל, ה) כי היו זוען שריו והיתה חצרון טובה ממנה שזנה חלקים (סוטה שס):

(23) זמורה. שוכת גפן ואשכול של ענבים חלוי זה: וישאדו במוט בשנים. ממשמע שנאמר וישאדו במוט איני יודע שהוא בשנים מה חלמוד לומר בשנים שזני מוטות הא כיצד שמונה נטלו אשכול אחד נטל תאנה ואחד רמון יהושע וכלצ לא נטלו כלום לפי שכל עצמם להוציא דזה נחכונו כשם שפריה משונה כך עמה משונה ואם חפץ אחת לידע כמה משאוי אחד מהם זא ולמד מאזנים שהקימו בגלגל (יהושע ד, ה) הרימו להם איש אצן אחת מן הירדן על שכמו והקימוה בגלגל וסקלוס רבותינו משקל כל אחת מ' סאה וגמירי טונא דמדלי אינש על כחפיה אינו אללא שליש משאוי ממשאוי שמסיעין אותו להרים (סוטה לד, א):

(25) וישבו מתור הארץ מקץ ארבעים יום. והלא ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה היא (מגילה ג, א) ומהלך אדם צינוני עשרה פרסאות ליום (פסחים נד, א) הרי מהלך ארבעים יום מן המזרח למערב והם הלכו ארכה ורחבה אללא שגלוי לפני הקב"ה שיגזור עליהם יום לשנה קצר לפניהם את הדרך (תנחומא שלח ח):

<p>And they went and came to Moses, and to Aaron, and to all the congregation of the children of Israel, unto the wilderness of Paran, to Kadesh; and brought back word unto them, and unto all the congregation, and showed them the fruit of the land.</p>	<p>וַיָּלְכוּ וַיָּבֹאוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶל-מִדְבַּר פָּאָרָן קִדְשָׁה וַיָּשִׁיבוּ אֹתָם דְּבַר וְאֶת-כָּל-תְּעֹדָה וַיִּרְאוּם אֶת-פְּרִי הָאָרֶץ:</p>	<p>26 וַיָּלְכוּ וַיָּבֹאוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶל-מִדְבַּר פָּאָרָן קִדְשָׁה וַיָּשִׁיבוּ אֹתָם דְּבַר וְאֶת-כָּל-תְּעֹדָה וַיִּרְאוּם אֶת-פְּרִי הָאָרֶץ:</p>
<p>And they told him, and said: 'We came unto the land whither thou sentest us, and surely it floweth with milk and honey; and this is the fruit of it.</p>	<p>וַיֹּסְפֻרוּ-לּוֹ וַיֹּאמְרוּ בָּאֲנֹי אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּנוּ וְגַם זִבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ הִוא וְזֶה-פְרִיָּהּ:</p>	<p>27 וַיֹּסְפֻרוּ-לּוֹ וַיֹּאמְרוּ בָּאֲנֹי אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּנוּ וְגַם זִבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ הִוא וְזֶה-פְרִיָּהּ:</p>
<p>Howbeit the people that dwell in the land are fierce, and the cities are fortified, and very great; and moreover we saw the children of Anak there.</p>	<p>לְחֹד אֲרֵי תַקִּיף עֲמָא דִּיתִיב בְּאַרְעָא וְקִרְנֵיָא כְּרִיכָן רַבְרָבָן לְחֹדָא וְאַף בְּנֵי גִבְרָא חֲזִינָא תַמָּן:</p>	<p>28 אָפֶס כִּי-עָזָה הָעָם הַיֹּשֵׁב בָּאָרֶץ וְהָעָרִים בְּצֻרוֹת גְּדֹלֹת מְאֹד וְגַם יְלָדֵי הָעָנָק רָאִינוּ שָׁם:</p>
<p>Amalek dwelleth in the land of the South; and the Hittite, and</p>	<p>עַמְלָקָאָה יְתִיב בְּאַרְעֵי דְרוּמָא וְחִתִּי וְהִיבֹסִי וְהָאֲמֹרִי יְתִיב בְּשׁוּרָא וְכַנְעֲנָאָה יְתִיב עַל יַמָּא וְעַל כִּיף יִרְדְּנָא:</p>	<p>29 עַמְלָק יֹשֵׁב בָּאָרֶץ הַנֶּגֶב וְהַחִתִּי וְהִיבֹסִי וְהָאֲמֹרִי יֹשֵׁב בְּהָר וְהַכְּנַעֲנִי יֹשֵׁב עַל-הַיָּם וְעַל יַד הַיַּרְדֵּן:</p>
<p>And Caleb stilled the people toward Moses, and said: 'We should go up at once, and possess it; for we are well able to overcome it.'</p>	<p>וַיַּצִּית כָּלֵב יֵת עֲמָא לְמֹשֶׁה וַיֹּאמֶר מִסָּק נִסָּק וְנִירַת יִתָּה אֲרֵי מִיכָל נָכוֹל לָהּ:</p>	<p>30 וַיַּחֵם כָּלֵב אֶת-הָעָם אֶל-מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר עֲלֵה נַעֲלֵה וְיִרְשָׁנוּ אֹתָהּ כִּי-יָכוֹל נֹכַח לָהּ:</p>
<p>But the men that went up with him said: 'We are not able to go up against the people; for they are stronger than we.'</p>	<p>וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נֹכַח לַעֲלֹת אֶל-הָעָם כִּי-חֲזָק הִוא מִמֶּנּוּ:</p>	<p>31 וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נֹכַח לַעֲלֹת אֶל-הָעָם כִּי-חֲזָק הִוא מִמֶּנּוּ:</p>

- (26) וילכו ויבאו. מהו וילכו להקיש הליכתן לציאתן מה ציאתן בעצה רעה אף הליכתן בעצה רעה (סוטה לה, א): וישיבו אתם דבר. את משה ואת אהרן:
- (27) זבת חלב ודבש היא. כל דבר שקר שאין אומרים בו קצת אמת בתחלתו אין מתקיים בסופו (במדבר רבה. סוטה שם):
- (28) בצרות. לשון חזק ותרומתו כרכין לשון צירניות עגולות וצלשון ארמי כריך עגול:
- (29) עמלק יושב וגו'. לפי שנכוו עמלק כבר הזכירוהו מרגלים כדי לייראם (תנחומא שלח ט): על יד הירדן. יד כמשמעו אל הירדן ולא תוכלו לעבור:
- (30) ויהם כלב. השתיק את כולם: אל משה. לשמוע מה שידבר במשה נאות ואמר וכי זו צלצד עשה לנו צן עמרם השומע היה סבור שצד לספר בגנותו שהיה צלצס על משה צלציל דברי המרגלים שתקו כולם לשמוע גנותו אמר והלא קרע לנו את היס והוריד לנו את המן והגיו לנו את השליו (במדבר רבה. סוטה שם): עלה נעלה. אפילו צשמים והוא אומר עשו סולמות ועלו שם נעליהם צלצד דבריו (שם): ויהם. לשון שתיקה וכן (זכריה ב, יז) הם כל בשר (עמוס ו, י) הם כי לא להזכיר. כן דרך בני אדם הרואה לשחק אגודת אנשים אומר ש"ט (ס"א הם):
- (31) חזק הוא ממנו. כביכול כלפי מעלה אמרו (במדבר רבה. סוטה שם):

<p>And they spread an evil report of the land which they had spied out unto the children of Israel, saying: 32 'The land, through which we have passed to spy it out, is a land that eateth up the inhabitants thereof; and all the people that we saw in it are men of great stature.</p>	<p>וַאֲפִיקוּ שׁוֹם בֵּישׁ עַל אֶרֶץ דָּאִלְלוּ יְתֵה לְנֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימֵר אֶרֶץ דְּעִבְרָנָא בָּהּ לֹאֲלֵא יְתֵה אֶרֶץ מְקַטְלָא יְתִבְהָא הִיא וְכָל עַמָּא דִּחְזִינָא בְּגוֹהָא אַנְשֵׁין דְּמִשְׁחָן:</p>	<p>וַיֵּצִיאוּ דִבְתַּת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּרְוּ אֹתָהּ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר 32 הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ אֶרֶץ אֹכֵלֶת יוֹשְׁבֶיהָ הִוא וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־רָאִינוּ בְּתוֹכָהּ אֲנָשִׁי מְדוֹת:</p>
<p>And there we saw the Nephilim, the sons of Anak, who come of the Nephilim; and we were in our own sight as grasshoppers, and so we were in their sight.' 33</p>	<p>וְתַמָּן חֲזִינָא יְתֵה גְבַרְיָא בְּנֵי עֲנָק מִן גְּבַרְיָא וְהוּנָא בְּעֵינֵי נַפְשָׁנָא פְּקַמְצִין וְכֵן הוּנָא בְּעֵינֵיהוֹן:</p>	<p>וְשָׁם רָאִינוּ אֶת־הַנְּפִילִים בְּנֵי 33 עֲנָק מִן־הַנְּפִילִים וַנְּהִי בְּעֵינֵינוּ כַּחַגְבִּים וְכֵן הָיוּ בְּעֵינֵיהֶם:</p>
<p>And all the congregation lifted up their voice, and cried; and the people wept that night. XIV</p>	<p>וְאֲרִימַת כָּל כְּנַשְׁתָּא וַיִּהְבּוּ יְתֵה קְלָהוֹן וַיִּכּוּ עַמָּא בְּלִילְיָא הַהוּא:</p>	<p>XIV וַתִּשָּׂא כָל־הָעֵדָה נִיחָנוּ אֶת־ קוֹלָם וַיִּבְכּוּ הָעָם בְּלִילָהּ הַהוּא:</p>
<p>And all the children of Israel murmured against Moses and against Aaron; and the whole congregation said unto them: 2 'Would that we had died in the land of Egypt! or would we had died in this wilderness!</p>	<p>וְאִתְרַעְמוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲמָרוּ 2 לְהוֹן כָּל כְּנַשְׁתָּא לְנִי דְּמִיתָנָא בְּאֶרֶץ דְּמַצְרַיִם אוֹ בְּמִדְבָּרָא הַדִּין לְנִי דְּמִיתָנָא:</p>	<p>2 וַיִּלְנוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם כָּל־ הָעֵדָה לוֹ־מָתָנוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אוֹ בְּמִדְבָּר הַזֶּה לוֹ־מָתָנוּ:</p>
<p>And wherefore doth the LORD bring us unto this land, to fall by the sword? Our wives and our little ones will be a prey; were it not better for us to return into Egypt?' 3</p>	<p>וּלְמָא יִי מַעִיל יְתָנָא לְאֶרֶץ הַדָּא לְמַפַּל בְּחֶרֶב נִשְׁנָא 3 וְטַפְלָנָא יְהוֹן לְבָזָא הָלָא טַב לָנָא דְּנָתוּב לְמַצְרַיִם:</p>	<p>3 וְלָמָּה יְהִיָּה מֵבִיא אֹתָנוּ אֶל־ הָאָרֶץ הַזֹּאת לְנַפֵּל בְּחֶרֶב נַשְׁנוּ וְטַפְנוּ יְהוּנוּ לְבָז הָלֹא טוֹב לָנוּ שׁוּב מִצְרַיִמָּה:</p>
<p>And they said one to another: 'Let us make a captain, and let us return into Egypt.' 4</p>	<p>וַאֲמָרוּ גְבַר לְאַחֵיהִי נִמְנִי 4 רִישָׁא וְנָתוּב לְמַצְרַיִם:</p>	<p>4 וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־אַחֵיו נַתָּנָה רֹאשׁ וְנָשׁוּבָה מִצְרַיִמָּה:</p>
<p>Then Moses and Aaron fell on their faces before all the assembly of the congregation of the children of Israel. 5</p>	<p>וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל אַפֵּיהוֹן קֳדָם כָּל קְהֵלָא כְּנַשְׁתָּא דְּבְנֵי 5 יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>5 וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פְּנֵיהֶם לִפְנֵי כָל־קְהֵל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>

(32) אוכלת יושביה. בכל מקום שעברנו מאנוס קוצרי מתים. והקצ"ה עשה לטובה כדי לטרדם באצלם ולא יתנו לזלזלו (שם): אנשי מדות. גדולים וגדולים וזריח למה להם מדה כגון גלית (שמואל"א יז, ד) גזהו שש אמות וורת וכן (שמואל"ב כא, כ) איש מדון (ד"ה"א יא, כג) איש מדה:

(33) הנפילים. ענקים מצני שמחואי ועזאל שנפלו מן השמים צימי דור אנוש (נדה סא, א. יומא סז, ב): וכן היינו בעיניהם. שמענו אומרים זה לזה נמלים (רא"ס ובס"א חג"זים) יש כזרמים כאנשים (סוטה שם): ענק. שמעניקים חמה נקומתן (שם לד, ב):

(1) כל העדה. סנהדראות (תנחומא שלח יג):

(2) לו מתנו. הלואי ומתנו:

(4) נתנה ראש. כתרנו ומני רישא נשים עלינו מלך ורבותינו פירשו לשון עבודת אלילים (פסיקתא זוטרתא):

6 And Joshua the son of Nun and Caleb the son of Jephunneh, who were of them that spied out the land, rent their clothes.
ויהושע בן־נון וכֹלֵב בן־יִפְנֶה ויהושע בר נון וכלב בר מן־הַתִּירִים אֶת־הָאָרֶץ קָרְעוּ בְּגֵדֵיהֶם:

7 And they spoke unto all the congregation of the children of Israel, saying: 'The land, which we passed through to spy it out, is an exceeding good land.
וַיֹּאמְרוּ אֶל־כָּל־עֵדֶת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד:

8 If the LORD delight in us, then He will bring us into this land, and give it unto us—a land which floweth with milk and honey.
אִם־תִּחַפֵּץ בָּנוּ יְהוָה וְהָבִיא אֹתָנוּ אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת וַנִּתֶּנָּה לָנוּ אֶרֶץ אֲשֶׁר־הִוא זָבֶת חֶלֶב וְדָבָשׁ:

9 Only rebel not against the LORD, neither fear ye the people of the land; for they are bread for us; their defence is removed from over them, and the LORD is with us; fear them not.
אַךְ בִּיהִזָּה אַל־תִּמְרְדוּ וְאַתֶּם אַל־תִּירְאוּ אֶת־עַם הָאָרֶץ כִּי לַחֲמֹנוּ הֵם סֹר צֶלֶם מַעֲלֵיהֶם וַיִּהְיֶה אִתָּנוּ אֶל־תִּירָאִים:

10 But all the congregation bade stone them with stones, when the glory of the LORD appeared in the tent of meeting unto all the children of Israel.
וַיֹּאמְרוּ כָל־הָעֵדָה לִרְגֹם אֹתָם בְּאֲבָנִים וַיִּכְבֹּד יְהוָה נִרְאָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)

11 And the LORD said unto Moses: 'How long will this people despise Me? and how long will they not believe in Me, for all the signs which I have wrought among them?
וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה עַד אֲמַתִּי יִהְיוּ מְרִיזִין קְדָמִי עַמָּא הָרִין וְעַד אֲמַתִּי לֹא יִהְיִמְנוּ בְּמִימְרֵי כָּל אֲתִיָּא דְעִבְדִּית בֵּינִיהוּ:

12 I will smite them with the pestilence, and destroy them, and will make of thee a nation greater and mightier than they.
אֶכְנֶה בְּדֶבֶר וְאוֹרֶשְׁנוּ וְאַעֲשֶׂה אֹתְךָ לְגוֹי־גָדוֹל וְעָצִים מִמֶּנּוּ:

(9) אל תמרדו. וסוצ ואתם אל תיראו: כי לחמנו הם. נאכלם כלם: סר צלם. מגינס וחזקם כשרים שזהם מתו איז שזה מגין עליהם (סוטה לת. ז"ט, א) דצר אחר לנו של המקום סר מעליהם:

(10) לרגום אותם. את יהושע וכלב: וכבוד ה'. העני ירד שם (במדבר רבה. סוטה לה, א):

(11) עד אנה. עד היכן: ינאצני. ירגיזוני: בכל האתות. בשל כל הנסים שעשיתי להם היה להם להאמין שהיכולת צדי לקיים הבטחתי:

(12) ואורשנו. כמרגמו לשון תרוכין ואם תאמר מה אעשה לשבעת אצות: ואעשה אתך לגוי גדול. שאתה מזרעם (במדבר רבה):

- 13 And Moses said unto the LORD: 'When the Egyptians shall hear—for Thou broughtest up this people in Thy might from among them—
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם כִּי־הֵעֲלִיתָ אֶת־הָעָם הַזֶּה מִמִּצְרָיִם:
- 14 they will say to the inhabitants of this land, who have heard that Thou LORD art in the midst of this people; inasmuch as Thou LORD art seen face to face, and Thy cloud standeth over them, and Thou goest before them, in a pillar of cloud by day, and in a pillar of fire by night;
וַיֹּאמְרוּ אֶל־יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת שָׁמְעוּ כִּי־אַתָּה יְהוָה בְּקֶרֶב הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר־עִיֵּן בְּעֵיֵן נִרְאָהוּ אַתָּה יְהוָה וְעָנָנְךָ עֲמֹד עֲלֵיהֶם וּבַעֲמֹד עָנָן אַתָּה הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם וּבַעֲמֹד אֵשׁ לַיְלָה:
- 15 now if Thou shalt kill this people as one man, then the nations which have heard the fame of Thee will speak, saying:
וְהַמָּתָה אֶת־הָעָם הַזֶּה כְּאִישׁ אֶחָד וַאֲמָרוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־שָׁמְעוּ אֶת־שִׁמְעֶךָ לֵאמֹר:
- 16 Because the LORD was not able to bring this people into the land which He swore unto them, therefore He hath slain them in the wilderness.
מִבְּלָתִי יָבֹלֶת יְהוָה לְהַבִּיאַ אֶת־הָעָם הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע לָהֶם וַיִּשְׁחָטֵם בַּמִּדְבָּר:
- 17 And now, I pray Thee, let the power of the Lord be great, according as Thou hast spoken, saying:
וַעֲתָה יִגְדַל־נָא כֹחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר:
- 18 The LORD is slow to anger, and plenteous in lovingkindness, forgiving iniquity and transgression, and that will by no means clear the guilty; visiting the iniquity of the fathers upon the children, upon the third and upon the fourth generation.
יְהוָה אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד נֹשֵׂא עֲוֹן וּפֹשַׁע וְנִקְיָה לֹא יִנְקֶה פֶקֶד עֲוֹן אֲבוֹת עַל־בָּנִים עַל־שְׁלֹשִׁים וְעַל־רְבָעִים:
- וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה יְיָ וַיִּשְׁמְעוּ
מִצְרַאִי דַאֲסִיקָתָא בְּחִילָךְ יָת
עָמָא הָדִין מִבְּיַהוּן:
וַיִּמְרוּן לְיָתִיב אֶרְעָא
הָדָא דְשָׁמְעוּ אֶרֶי אַתָּה יְיָ
שְׂכִינְתָךְ שְׂרָיָא בְּגוּ עָמָא
הָדִין דְּבַעֲיַהוּן חֲזוּ שְׂכִינְתָּ
יִקְרָךְ יְיָ וְעָנָנְךָ מִטֵּל עֲלֻיַּהוּן
וּבַעֲמֹדָא דְעָנָנָא אַתָּה מְדַבֵּר
קְדָמִיַּהוּן בְּיָמָא וּבַעֲמֹדָא
דְּאִשְׁתָּא בְּלֵילִיָּא:
וְתַקְטִיל יָת עָמָא הָדִין
כְּגוֹבְרָא חַד וַיִּמְרוּן עִמָּמָא
דְשָׁמְעוּ יָת שִׁימַע גְּבוּרְתָּךְ
לְמִימַר:
מִדְּלִית יוֹכְלָא קְדָם יְיָ לְאַעְלָא
יָת עָמָא הָדִין לְאַרְעָא דְקָיִים
לְהוּן וְשִׁטְלִינוּן בַּמִּדְבָּרָא:
וּכְעַן סְגִי כְעַן חִילָא קְדָמְךָ יְיָ
כְּמָא דְמִלִּילְתָּא לְמִימַר:
יְיָ מִרְחִיק רְגִז וּמַסְגִּי לְמַעַבַּד
שָׁבוֹן שְׂבִיק לַעֲוִין וּלְמַרּוֹד
סִלַּח לְדַתְּיָבִין לְאוֹרְיַתִּיהָ
וּלְדָלָא תִּיבִין לֹא מִזְכִּי מַסְעֵר
חוּבֵי אֲבָהֶן עַל בְּנֵין מִרְדִּין
עַל דֶּר תִּלְיַתָּא וְעַל דֶּר
רְבִיעָאִי:

(13) ושמעו מצרים. ושמעו את אשר תהרגם: כי העלית. כי משמש צלשון אשר והם ראו אשר העלית צכתך הגדול אותם מקרצם וכשישמעו שאתה הורגם לא יאמרו שחטאוך לך אלא יאמרו שכנגדם יכולת להלחם אצל כנגד יושבי הארץ לא יכולת להלחם. וזו היא:

(14) ואמרו אל יושב הארץ הזאת. כמו על יושב הארץ הזאת ומה יאמרו עליהם מה שאמור צקוף הענין מצלתי יכולת ה' צשציל ששמעו כי אתה ה' שוכן צקרצם ועיין צעין אתה ה' נראה להם והכל צדרך חצה ולא הכירו צך שנתקה אהצתך מהם עד הנה (תנחומא שלח יג):

(15) והמתה את העם הזה כאיש אחד. פתאום ומתוך כך יאמרו הגוים אשר שמעו את שמעך וגו':

(16) מבלתי יכלת וגו'. לפי שיושבי הארץ חזקים וגבורים ואינו דומה פרעה לשלשים ואחד מלכים זאת יאמרו על יושב הארץ הזאת (צרכות צ): מבלתי יכלת. מתוך שלא היה יכולת צידו להציאם שחטם: יכלת. שם דבר הוא:

(17) יגדל נא כח ה'. לעשות צדורק: כאשר דברת לאמר. ומהו הדבור:

- 19 Pardon, I pray Thee, the iniquity of this people according unto the greatness of Thy lovingkindness, and according as Thou hast forgiven this people, from Egypt even until now.
- 20 And the LORD said: 'I have pardoned according to thy word'
- 21 But in very deed, as I live—and all the earth shall be filled with the glory of the LORD—
- 22 surely all those men that have seen My glory, and My signs, which I wrought in Egypt and in the wilderness, yet have put Me to proof these ten times, and have not hearkened to My voice;
- 23 surely they shall not see the land which I swore unto their fathers, neither shall any of them that despised Me see it.
- 24 But My servant Caleb, because he had another spirit with him, and hath followed Me fully, him will I bring into the land whereinto he went; and his seed shall possess it.
- 19 סְלַח-נָא לַעֲוֹן הָעָם הַזֶּה כְּגֹדֶל חַסְדְּךָ וְכַאֲשֶׁר נָשָׂאתָהּ לָעָם הַזֶּה מִמִּצְרַיִם וְעַד-הַנֵּה:
- 20 וַיֹּאמֶר יְהוָה סְלַחְתִּי כַדְבָּרְךָ: וַיֹּאמֶר יי שְׁבִקִית כְּפֶתִיגְמָךְ:
- 21 וְאֵלֶם חַי-אֲנִי וַיִּמְלֵא כְבוֹד-יְהוָה אֶת-כָּל-הָאָרֶץ:
- 22 כִּי כָל-הָאֲנָשִׁים הָרְאִים אֶת-כְּבוֹדִי וְאֶת-אֲתֹתַי אֲשֶׁר-עָשִׂיתִי בְּמִצְרַיִם וּבַמִּדְבָּר וַיִּנְסּוּ אֹתִי זֶה עֲשֹׂר פְּעָמִים וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי:
- 23 אִם-יֵרָאוּ אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאֲבֹתָם וְכָל-מִנְאֲצֵי לֹא יֵרְאוּהָ:
- 24 וְעַבְדִּי כָלֵב עֲקֵב הָיְתָה רוּחַ אַחֲרֵת עִמּוֹ וַיִּמְלֵא אַחֲרָי וַהֲבִיאֵתִיו אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-בָּא שָׁמָּה וְזָרְעוּ וְיִרְשְׁנָהּ:

(18) ה' ארך אפים. ללדיקים ולרשעים כשעלה משה למרום מלאו משה להקצ"ה שהיה יושב וכותב ה' ארך אפים אמר לו ללדיקים אמר לו הקצ"ה אף לרשעים אמר לו רשעים יאכדו אמר לו הקצ"ה חייך שאתה צריך לדבר כשחטאו ישראל בעגל ובמרגלים התפלל משה לפניו בארך אפים אמר לו הקצ"ה והלא אמרת לי ללדיקים אמר לו והלא אמרת לי אף לרשעים (סנהדרין קיא, א): ונקדה. לשנים: לא ינקדה. לשאינן שנים (יומא פו, א):

(20) כדברך. כשזיל מה שאמרת פן יאמרו מזלתי יכולת ה':

(21) ואולם. כמו אזל זאת אעשה להם: חי אני. לשון שצוה כשם שאני חי וכבודי ימלא את כל הארץ כך אקיים להם כי כל האנשים הרואים וגו'. אם יראו את הארץ:

(22) וינסו. כמשמעו: זה עשר פעמים. שנים זים שנים זמן ושנים בשליו וכו' כדאיתא במסכת ערכין (טו, א-ב):

(23) אם יראו. לא יראו: (אם יראו את הארץ. הרי זה מקרא מסורס חי אני כי כל האנשים אם יראו את הארץ וכבודי ימלא את כל הארץ שלא יתחלל שמי במגפה הזאת לאמר מזלתי יכולת ה' להציאם שלא אמיתם פתאום כאיש אחד אלא באיחור ארבעים שנה מעט מעט: לא יראוהו. לא יראו את הארץ:

(24) רוח אחרת. שתי רוחות אחת צפה ואחת בלז למרגלים אמר אני עמכם בעצה ובלבו היה לומר האמת ועל ידי כן היה צו כח להשתיקם כמו שנאמר (לעיל יג, ל) ויהם כלב שהיו סבורים שיאמר כמותם זהו שנאמר בספר (יהושע יד, ז) ואשיב אותו דבר כאשר עש לבני ולא כאשר עש פי (במדבר רבה): וימלא את לבו אחרי זה מקרא קצר: אשר בא שמה. חזרון חנתן לו: יורשנה. כמרגמו יתרכינה יורישו את הענקים ואת העם אשר זה ואין לתרגמו ירתינה אלא במקום יירשנה:

- 25 Now the Amalekite and the Canaanite dwell in the Vale; tomorrow turn ye, and get you into the wilderness by the way to the Red Sea.' וְהַעֲמַלְקִי וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשְׁבֵי בְּעֵמֶק מָחָר פֶּנּוּ וְסָעוּ לָכֶם הַמִּדְבָּר דֶּרֶךְ יַם־סוּף: (פ)
- 26 And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying: וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן לַמִּימָר:
- 27 'How long shall I bear with this evil congregation, that keep murmuring against Me? I have heard the murmurings of the children of Israel, which they keep murmuring against Me. עַד־מָתִי לָעֵדָה הָרָעָה הַזֹּאת אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים עָלַי אֶת־תַּלְזוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים עָלַי שְׁמַעְתִּי: עַד אֲמַתִּי לִכְנָשְׁתָּא בִשְׁתָּא הָדָא דְאַנּוּן מִתְרַעְמִין עָלַי יֵת תּוֹרַעְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְאַנּוּן מִתְרַעְמִין עָלַי שְׁמַע קְדָמִי:
- 28 Say unto them: As I live, saith the LORD, surely as ye have spoken in Mine ears, so will I do to you: אִמַּר לְהוֹן קִיִּים אֲנָא אֲמַר יִי אִם לֹא כְפָא דְמִלִּילָתוֹן קְדָמִי כֵן אַעֲבִיד לָכֶם: אֲמַר אֲלֵהֶם חַי־אֲנִי נְאֻם־יְהוָה אִם־לֹא כְפָאֶשׁ דְּבִרְתֶּם בְּאָזְנִי כֵן אַעֲשֶׂה לָכֶם:
- 29 your carcasses shall fall in this wilderness, and all that were numbered of you, according to your whole number, from twenty years old and upward, ye that have murmured against Me; בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִפְּלוּ פְגָרֵיכֶם וְכָל־פְּקָדֵיכֶם לְכָל־מִסְפָּרְכֶם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה אֲשֶׁר הִלִּינְתֶּם עָלַי: בַּמִּדְבָּר הַדִּין יִפְּלוּ פְגָרֵיכֶם וְכָל מְנוּיָכֶם לְכָל חוֹשְׁבֹנְכֶם מִבֶּן עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעִילָא דְאַתְרַעְמַתוֹן עָלַי:
- 30 surely ye shall not come into the land, concerning which I lifted up My hand that I would make you dwell therein, save Caleb the son of Jephunneh, and Joshua the son of Nun. אִם־אַתֶּם תָּבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת־יָדִי לְשַׁכֵּן אַתְּכֶם בָּהּ כִּי אִם־כָּלֵב בֶּן־יִפְנֶה וִיהוֹשֻׁעַ בֶּן־נּוּן: אִם אַתּוֹן תִּיעֲלֹן לְאַרְעָא דְקִיִּימִית בְּמִימְרֵי לְאַשְׁרָאָה יִתְכוּן בָּהּ אֱלֵהוֹן כָּלֵב בֶּר יִפְנֶה וִיהוֹשֻׁעַ בֶּר נּוּן:
- 31 But your little ones, that ye said would be a prey, them will I bring in, and they shall know the land which ye have rejected. וְשַׁפְּכֶם אֲשֶׁר אָמַרְתֶּם לִבִּי יִהְיֶה וְהִבֵּאתִי אֹתָם וְיָדְעוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר מֵאִסְתֶּם בָּהּ: וְשַׁפְּלִיכֶן דְאַמַּרְתּוּן לִבִּי הָיוּ וְאֵעִיל יִתְהוֹן וְיִחְזוּן יֵת אַרְעָא דְקִצְתּוֹן בָּהּ:
- 32 But as for you, your carcasses shall fall in this wilderness. וּפְגָרֵיכֶם אַתֶּם יִפְּלוּ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה: וּפְגָרֵיכֶם יִפְּלוּ בַּמִּדְבָּר הַדִּין:

(25) והעמלקי וגוי. אס תלכו שם יהרגו אחסם מאחר שאיני עמכם: מחר פנו. לאחורכם וסעו לכם וגוי:
 (27) לעדה הרעה וגוי. אלו המרגלים מכאן לעדה שהיא עשרה (סנהדרין ז, א): אשר המה מלינים. את ישראל עלי: את תלזות בני ישראל אשר המה מלינים. המרגלים מלינים אותם עלי שמעתי:
 (28) חי אני. לשון שבועה: אם לא וגוי כן אעשה. כזיכול איני חי: כאשר דברתם. שנקשתם ממני (לעיל ז) או כמדבר הזה לו מחנו:
 (29) וכל פקדיכם לכל מספרכם. כל הנמנה לכל מספר שאתם נמנים בו כגון לצאת ולבוא לצאת ולתת שקלים כל המנויים לכל אותן מספרות ימותו ואלו הן מן כ' שנה וגוי' להוציא שצטו של לוי שאין פקודיהם מן עשרים (ב"ב קכא, ז):

<p>33 And your children shall be wanderers in the wilderness forty years, and shall bear your strayings, until your carcasses be consumed in the wilderness.</p>	<p>וּבְנֵיכֶם יִהְיוּ רֹעִים בְּמִדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה וְנִשְׂאוּ אֶת־זִנּוּתֵיכֶם עַד־תָּם פְּגָרֵיכֶם בְּמִדְבָּר:</p>	<p>33 וּבְנֵיכֶם יִהְיוּ רֹעִים בְּמִדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה וְנִשְׂאוּ אֶת־זִנּוּתֵיכֶם עַד־תָּם פְּגָרֵיכֶם בְּמִדְבָּר:</p>
<p>34 After the number of the days in which ye spied out the land, even forty days, for every day a year, shall ye bear your iniquities, even forty years, and ye shall know My displeasure.</p>	<p>בְּמִנְיַן יוֹמֵי אֲשֶׁר־תָּרִיתָ אֶת־הָאָרֶץ אַרְבָּעִין יוֹמִין יוֹמָא לְשָׁנָה יוֹמָא לְשָׁנָה תִּשְׂאוּ אֶת־עֲוֹנוֹתֵיכֶם אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיֵּדַעְתֶּם אֶת־תְּנוּאַתִּי:</p>	<p>34 בְּמִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר־תָּרִיתָ אֶת־הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם לְשָׁנָה יוֹם לְשָׁנָה תִּשְׂאוּ אֶת־עֲוֹנוֹתֵיכֶם אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיֵּדַעְתֶּם אֶת־תְּנוּאַתִּי:</p>
<p>35 I the LORD have spoken, surely this will I do unto all this evil congregation, that are gathered together against Me; in this wilderness they shall be consumed, and there they shall die.'</p>	<p>אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי אִם־לֹא זֹאת אֶעֱשֶׂה לְכָל־הָעֵדָה הָרֹעָה הַזֹּאת הַנוֹעֲדִים עָלַי בְּמִדְבָּר הַזֶּה יִתְּמוּ וְשָׁם יָמוּתוּ:</p>	<p>35 אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי אִם־לֹא זֹאת אֶעֱשֶׂה לְכָל־הָעֵדָה הָרֹעָה הַזֹּאת הַנוֹעֲדִים עָלַי בְּמִדְבָּר הַזֶּה יִתְּמוּ וְשָׁם יָמוּתוּ:</p>
<p>36 And the men, whom Moses sent to spy out the land, and who, when they returned, made all the congregation to murmur against him, by bringing up an evil report against the land,</p>	<p>וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת־הָאָרֶץ וַיָּשֻׁבוּ (כ') וַיִּלְנוּ (ק') וַיַּגִּינוּ עָלָיו אֶת־כָּל־הָעֵדָה לְהוֹצִיא דָבָה עַל־הָאָרֶץ:</p>	<p>36 וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת־הָאָרֶץ וַיָּשֻׁבוּ (כ') וַיִּלְנוּ (ק') וַיַּגִּינוּ עָלָיו אֶת־כָּל־הָעֵדָה לְהוֹצִיא דָבָה עַל־הָאָרֶץ:</p>
<p>37 even those men that did bring up an evil report of the land, died by the plague before the LORD.</p>	<p>וּמִיָּתוּ גִבֹּרֵיָא דְאַפִּיקוּ שׁוֹם בֵּישׁ עַל אֶרֶץ בְּמוֹתָנָא קָדָם יְיָ:</p>	<p>37 וַיָּמָתוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצְאֵי דְבַת־הָאָרֶץ רָעָה בְּמַגֵּפָה לִפְנֵי יְהוָה:</p>

- (32) ופגריכם אתם. כתרגומו (דילכון) לפי שדצר על הזנים להכניסם לארץ וקשש לומר ואחס תמותו נופל לשון זה כאן לומר אתם:
- (33) ארבעים שנה. לא מת אחד מהם פחות מכן ס' לכן נגזר ארבעים כדי שיהיו אותם של בני עשרים מגיעין לכלל ששים ושנה ראשונה היתה בכלל ואף על פי שקדמה לשלוח המרגלים לפי שמשעשו את העגל עלתה גזירה זו במחשבה אלא שהמתין להם עד שתתמלא סאתם וזהו שנאמר (שמות לב, לד) וציוס פקדי במרגלים ופקדתי עליהם חטאתם ואף כאן נאמר תשאו את עונותיכם ולא עונתכם שתי עונות של עגל ושל חלונה וחשב להם בזמנין חייהם מקצת שנה ככולה וכשנכנסו לשנת ששים מתו אותם של בני עשרים (תנחומא שלח יג): ונשאו את זנותיכם. כתרגומו ויקבלון ית חוביכון:
- (34) את תנואתי. שהניאותם את לצבכם מאחרי. תנאה לשון הסרה כמו (במדבר ל, ו) כי הניא אציה אותה:
- (36) וישבו וילינו עליו. וכשצו מתור הארץ הרעימו עליו את כל העדה בהוצאת דבה אותם אנשים וימותו. כל הוצאת דבה לשון חינוך דברים שמלקיחים לשונם לאדם לדבר בו כמו (שיר ז, י) דובצ שפתי ישנים וישנה לטובה וישנה לרעה לכן נאמר כאן מוציא דבת הארץ רעה שיש דבה שהיא טובה: דבה. פרליר"ש בלע"ז:
- (37) במגפה לפני ה'. באותה מיתה ההגונה להם מדה כנגד מדה הם חטאו בלשון ונשתרצב לשונם עד טבורם ותולעים יוצאים מלשונם ובאין לחוך טבורם לכן נאמר במגפה וזהו לפני ה' באותה הראויה להם על פי מדותיו של הקב"ה שהוא מודד מדה כנגד מדה (סוטה לה, ח):

38 But Joshua the son of Nun, and Caleb the son of Jephunneh, remained alive of those men that went to spy out the land.	וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נֹון וְכָלֵב בֶּן-נֹון וַיִּשָּׁע בָּרְיָהּ וְיֹנָתָן אֶתְסִימֵמוֹ מִן הַגִּבֹּרִיִּם הָאֵלֶּה וְדָאָדָיו לֹא־לָא יָת אֲרָעָא:	38 וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נֹון וְכָלֵב בֶּן-יִפְנֶה חִיּוֹ מִן-הָאֲנָשִׁים הָהֵם הַחֲלָקִים לְתוֹר אֶת-הָאָרֶץ:
39 And Moses told these words unto all the children of Israel; and the people mourned greatly.	וּמֹשֶׁה יָת פִּתְגָמֵיָא הָאֵלִין עִם כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲתַאבְּלוּ עִמָּא לַחְדָּא:	39 וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל-כָּל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְאַבְּלוּ הָעָם מְאֹד:
40 And they rose up early in the morning, and got them up to the top of the mountain, saying: 'Lo, we are here, and will go up unto the place which the LORD hath promised; for we have sinned.'	וְאֶקְדִּימוּ בַצְּפָרָא וּסְלִיקוּ לְרִיש טוֹרָא לְמִימַר הָא אֲנַחְנָא סְלָקִין לְאַתְרָא דְאָמַר יְיָ אֱרִי חֲבָנָא:	40 וַיִּשְׁכְּמוּ בִבְקָר וַיַּעֲלוּ אֶל-רֹאשׁ-הָהָר לֵאמֹר הִנֵּנוּ וְעַלִּינוּ אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר-אָמַר יְהוָה כִּי חָטֵאנוּ:
41 And Moses said: 'Wherefore now do ye transgress the commandment of the LORD, seeing it shall not prosper?'	וַאֲמַר מֹשֶׁה לְמָא דִּנֵּן אַתּוֹן עֲבָרִין עַל הַצִּוִּית מִימְרָא דִּיִּי וְהִיא לֹא תִצְלַח:	41 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לָמָּה זֶה אַתֶּם עֹבְרִים אֶת-פִּי יְהוָה וְהוּא לֹא תִצְלַח:
42 Go not up, for the LORD is not among you; that ye be not smitten down before your enemies.	לֹא תִסְקוֹן אֱרִי לִית שְׂכִינְתָא דִּיִּי בִינִיכוֹן וְלֹא תִתְבְּרוּן קֳדָם בַּעֲלֵי דְבְּבִיכוֹן:	42 אַל-תַּעֲלוּ כִּי אֵין יְהוָה בְּקִרְבְּכֶם וְלֹא תִנָּגְפוּ לִפְנֵי אֹיְבֵיכֶם:
43 For there the Amalekite and the Canaanite are before you, and ye shall fall by the sword; forasmuch as ye are turned back from following the LORD, and the LORD will not be with you.'	אֱרִי עַמְלָקָאָה וְכְנַעֲנָאָה תִמָּן קֳדָמִיכוֹן וְתִפְּלוּן בְּחַרְבָּא אֱרִי עַל כֵּן תִּתְּבוּן מִבְּתַר פּוֹלְחֵנָא דִּיִּי וְלֹא יְהִי מִימְרָא דִּיִּי בְּסַעֲדְכוֹן:	43 כִּי הָעַמְלָקִי וְהַכְּנַעֲנִי שָׁם לִפְנֵיכֶם וּנְפַלְתֶּם בְּחַרְב כִּי-עַל-כֵּן שְׁבַתֶּם מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְלֹא-יְהִיָּה יְהוָה עִמָּכֶם:
44 But they presumed to go up to the top of the mountain; nevertheless the ark of the covenant of the LORD, and Moses, departed not out of the camp.	וְאֲרָשְׁעוּ לְמַסַּק לְרִיש טוֹרָא וְאֲרוֹן קֻמָּא דִּיִּי וּמֹשֶׁה לֹא עָדוּ מִגּוּ מִשְׁרִיתָא:	44 וַיַּעֲפְּלוּ לַעֲלֹת אֶל-רֹאשׁ הָהָר וְאֲרוֹן בְּרִית-יְהוָה וּמֹשֶׁה לֹא-מָשׁוּ מִמְּקָרֵב הַמַּחֲנֶה:

(38) ויהושע וכלב חיו. מה תלמוד לומר חיו מן האנשים ההם אלא תלמוד שנטלו חלקם של מרגלים צאריך וקמו תחתיהם לחיים (ב"ב קיח, ב):

(40) אל ראש ההר. והוא הדרך העולה לארץ ישראל: הננו ועלינו אל המקום. לארץ ישראל: אשר אמר ה' לחמה לנו שם נעלה: כי חטאנו. על אשר אמרנו (לעיל ג) הלא טוב לנו שוב ממצרים:

(41) והוא לא תצלה. זו שאתם עושין לא תצלה:

(43) כי על כן שבתם. כלומר כי זאת תבא לכם על אשר שבתם וגו':

(44) ייעפלו. לשון חוזק וכן (חזקוק 3, 7) הנה עפלה. אינגריי"ש צלע"ז לשון עזות וכן (מיכה 7, ח) עופל צת ציון (ישעיה

לכ, יד) עופל וצחו. ומדרש תנחומא (ישן שלח יט) מפרשו לשון חופל הלכו חשכים שלא צרשות:

<p>45 Then the Amalekite and the Canaanite, who dwelt in that hill-country, came down, and smote them and beat them down, even unto Hormah.</p>	<p>וַיֵּרֶד הָעַמְלָקִי וְהַכְנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בְּהַר הַחֲרָמָה וַיִּכּוּם וַיִּכְתּוּם עַד-הַחֲרָמָה: (פ)</p>	<p>45 וַיֵּרֶד הָעַמְלָקִי וְהַכְנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בְּהַר הַחֲרָמָה וַיִּכּוּם וַיִּכְתּוּם עַד-הַחֲרָמָה: (פ)</p>
<p>XV And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:</p>	<p>יֵד וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:</p>
<p>2 Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye are come into the land of your habitations, which I give unto you,</p>	<p>דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל-אֶרֶץ מוֹשְׁבֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם:</p>	<p>2 דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל-אֶרֶץ מוֹשְׁבֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם:</p>
<p>3 and will make an offering by fire unto the LORD, a burnt-offering, or a sacrifice, in fulfilment of a vow clearly uttered, or as a freewill-offering, or in your appointed seasons, to make a sweet savour unto the LORD, of the herd, or of the flock;</p>	<p>וַעֲשִׂיתֶם אֲשֶׁה לַיהוָה עֹלָה אוֹ זֶבַח לַפֶּלֶא-נֶדֶר אוֹ בְנִדְבָה אוֹ בְּמַעֲדֵיכֶם לַעֲשׂוֹת רִיחַ נִיחַח לַיהוָה מִן-הַבָּקָר אוֹ מִן-הַצֹּאן: תֹּרֵי אוֹ מִן עֲנָא:</p>	<p>3 וַעֲשִׂיתֶם אֲשֶׁה לַיהוָה עֹלָה אוֹ זֶבַח לַפֶּלֶא-נֶדֶר אוֹ בְנִדְבָה אוֹ בְּמַעֲדֵיכֶם לַעֲשׂוֹת רִיחַ נִיחַח לַיהוָה מִן-הַבָּקָר אוֹ מִן-הַצֹּאן: תֹּרֵי אוֹ מִן עֲנָא:</p>
<p>4 then shall he that bringeth his offering present unto the LORD a meal-offering of a tenth part of an ephah of fine flour mingled with the fourth part of a hin of oil;</p>	<p>וְהַקְרִיב הַמִּקְרִיב קֶרֶבֶן לַיהוָה מִנְחָה סֹלֶתָא עֲשְׂרוֹנָא דְּפִיל בְּרַבְעוֹת הִינָא מִשְׁחָא:</p>	<p>4 וְהַקְרִיב הַמִּקְרִיב קֶרֶבֶן לַיהוָה מִנְחָה סֹלֶתָא עֲשְׂרוֹנָא דְּפִיל בְּרַבְעוֹת הִינָא מִשְׁחָא:</p>
<p>5 and wine for the drink-offering, the fourth part of a hin, shalt thou prepare with the burnt-offering or for the sacrifice, for each lamb.</p>	<p>וַיִּין לְנֶסֶךְ רַבִּיעִית הַחֵין תַּעֲשֶׂה עַל-הָעֹלָה אוֹ לַזֶּבֶחַ לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד:</p>	<p>5 וַיִּין לְנֶסֶךְ רַבִּיעִית הַחֵין תַּעֲשֶׂה עַל-הָעֹלָה אוֹ לַזֶּבֶחַ לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד:</p>
<p>6 Or for a ram, thou shalt prepare for a meal-offering two tenth parts of an ephah of fine flour mingled with the third part of a hin of oil;</p>	<p>אוֹ לְאֵיל תַּעֲשֶׂה מִנְחָה סֹלֶת שְׁנֵי עֲשְׂרִינִים בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלִשִׁית הַחֵין:</p>	<p>6 אוֹ לְאֵיל תַּעֲשֶׂה מִנְחָה סֹלֶת שְׁנֵי עֲשְׂרִינִים בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלִשִׁית הַחֵין:</p>
<p>7 and for the drink-offering thou shalt present the third part of a hin of wine, of a sweet savour unto the LORD.</p>	<p>וַיִּין לְנֶסֶךְ שְׁלִשִׁית הַחֵין תִּקְרִיב לַיהוָה:</p>	<p>7 וַיִּין לְנֶסֶךְ שְׁלִשִׁית הַחֵין תִּקְרִיב לַיהוָה:</p>

- (45) ויכתום. כמו (דברים ט, כא) ואכות אותו טחון מכה אחר מכה. עד החרמה. שם המקום נקרא על שם המאורע:
 (2) כי תבאו. צטר להם שיכנסו לארץ:
 (3) ועשיתם אשה. אין זה צווי אלא כשתצאו שם ותעלה על לזככם לעשות אשה לה: ריח ניחח. שיהיה נחת רוח לפני:
 לפלא נדר או בנדבה וגו'. או שמעשו האשה צציל חוצת מועדיכם שחייבתי אתכם לעשות צמועד:
 (4) והקריב המקריב. מקריבו נסכים ומנחה לכל צהמה המנחה כליל והשמן נבלל בצחכה והיין לספלים כמו ששנינו צמסכת סוכה (מח, א):
 (5) לכבש האחד. על כל האמור למעלה הוא מוסב על המנחה ועל השמן ועל היין:
 (6) או לאיל. ואם איל הוא. ורבותינו דרשו (מנחות לא. חולין כג, א) או לרבות את הפלגס לנסכי איל:

<p>8 And when thou preparest a bullock for a burnt-offering, or for a sacrifice, in fulfilment of a vow clearly uttered, or for peace-offerings unto the LORD;</p>	<p>וְכִי־תַעֲשֶׂה בֶן־בָּקָר עֹלָה אוֹ זֶבַח לִפְלֵא־נֶדֶר אוֹ־שְׁלָמִים לַיהוָה:</p> <p>וְאִרִי תַעֲבִיד בַּר תֹּזְרִי עֲלֹתָ אוֹ נִכְסֹת קִידְשֵׁי־אֵל לִפְרָשָׁא נִדְרָא אוֹ נִכְסֹת קִידְשֵׁי־אֵל קָדָם יי:</p>	<p>חמישי</p>
<p>9 then shall there be presented with the bullock a meal-offering of three tenth parts of an ephah of fine flour mingled with half a hin of oil.</p>	<p>וְהִקְרִיב עִל־בֶּן־הַבָּקָר מִנְחָה סֹלֶת שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִינָם בְּלוֹל בְּשֶׁמֶן חֲצִי הַהִין:</p> <p>וְהִקְרִיב עַל בַּר תֹּזְרִי מִנְחָתָא סֹלֶתָא תִּלְתָּא עֶשְׂרִינָן דְּפִיל בְּמִשַׁח פְּלִגְוֹת הִינָא:</p>	<p>9</p>
<p>10 And thou shalt present for the drink-offering half a hin of wine, for an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD.</p>	<p>וְיִנֵּן תִּקְרִיב לְגִסְדֵּי חֲצִי הַהִין אֲשֶׁה רִיח־נִיחֹחַ לַיהוָה:</p> <p>וְחִמְרָא תִּקְרִיב לְנִסְכָּא פְּלִגְוֹת הִינָא קִידְשָׁן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְנָא קָדָם יי:</p>	<p>10</p>
<p>11 Thus shall it be done for each bullock, or for each ram, or for each of the he-lambs, or of the kids.</p>	<p>כָּכָה יַעֲשֶׂה לְשׁוֹר הָאֶחָד אוֹ לְאִיל הָאֶחָד אוֹ־לְשֶׁה בְּכֶבֶשִׁים אוֹ בְּעִזִּים:</p> <p>כְּדִין יַתַּעֲבִיד לְתֹזְרָא חַד אוֹ לְדִכְרָא חַד אוֹ לְאִמֵּר בְּאִמְרִיָּא אוֹ בְּעִזִּיָּא:</p>	<p>11</p>
<p>12 According to the number that ye may prepare, so shall ye do for every one according to their number.</p>	<p>כַּמִּסְפָּר אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ כָכָה תַּעֲשׂוּ לְאֶחָד כַּמִּסְפָּרָם:</p> <p>כַּמִּנְּן דְּתַעֲבִידוּן כְּדִין תַּעֲבִידוּן לְחַד כַּמִּנְּנִיהוּן:</p>	<p>12</p>
<p>13 All that are home-born shall do these things after this manner, in presenting an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD.</p>	<p>כָּל־הָאֲזִרְחָה יַעֲשֶׂה־כָכָה אֶת־אֵלֶּה לְהִקְרִיב אֲשֶׁה רִיח־נִיחֹחַ לַיהוָה:</p> <p>כָּל יִצִּיבָא יַעֲבִיד כְּדִין יֵת אֱלִין לְקִרְבָּא קִידְשָׁן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְנָא קָדָם יי:</p>	<p>13</p>
<p>14 And if a stranger sojourn with you, or whosoever may be among you, throughout your generations, and will offer an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD; as ye do, so he shall do.</p>	<p>וְכִי־יִגֹּר אִתְּכֶם גֵּר אוֹ אֲשֶׁר־בְּתוֹכְכֶם לְדִרְתִּיכֶם וַעֲשֶׂה אֲשֶׁה רִיח־נִיחֹחַ לַיהוָה פֶּאֶשֶׁר תַּעֲשׂוּ בֶן־יַעֲשֶׂה:</p> <p>וְאִרִי יַתַּגִּיר עִמְכוֹן גִּיּוֹרָא אוֹ דְּבִינִיכוֹן לְדִרְיִכוֹן וַיַּעֲבִיד קִידְשָׁן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְנָא קָדָם יי כַּמָּא דְּתַעֲבִידוּן בֶּן יַעֲבִיד:</p>	<p>14</p>
<p>15 As for the congregation, there shall be one statute both for you, and for the stranger that sojourneth with you, a statute for ever throughout your generations; as ye are, so shall the stranger be before the LORD.</p>	<p>הַקְהָל חֻקָּה אֶחָת לָכֶם וְלַגֵּר הַגֵּר חֻקֹּת עוֹלָם לְדִרְתִּיכֶם כָּכֶם כָּגֵר יִהְיֶה לִפְנֵי יְהוָה:</p> <p>קְהָלָא קִימָא חַד לְכוֹן וְלִגִּיּוֹרִיָּא דִּיתַגִּירוֹן קִימָא עֲלֵם לְדִרְיִכוֹן כְּוֹתִכוֹן גִּיּוֹרָא יְהִי קָדָם יי:</p>	<p>15</p>
<p>16 One law and one ordinance shall be both for you, and for the stranger that sojourneth with you.</p>	<p>תּוֹרָה אֶחָת וּמִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם וְלַגֵּר הַגֵּר אִתְּכֶם: (פ)</p> <p>אִוְרִיתָא תְּדָא וְדִינָא חַד יְהִי לְכוֹן וְלִגִּיּוֹרִיָּא דִּיתַגִּירוֹן עִמְכוֹן:</p>	<p>16</p>

- (10) אשה ריח. אינו מוסב אלא על המנחה והשמן אצל היין אינו אשה שאינו ניתן על האש:
- (11) או לשח. זין שהוא בכזשים זין שהוא צעזעים כזש ושה קרוים צמוך שנתם: איל. זין י"ג חדש ויום אחד:
- (12) כמספר אשר תעשו. כמספר הזהמות אשר תקריבו לקרבן ככה תעשו נסכים לכל אחד מהם: כמספרם של צהמות מספרם של נסכים:
- (15) ככם כגר. כמותכם כן גר וכן דרך לשון עזרית (צראשית יג, י) כגן ה' כארץ מזרים כן ארץ מזרים. (מ"א כז, ד) כמוני צמוך כעמי כעמך:

17	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּדְבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:	ששי
18	Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye come into the land whither I bring you,	דִּבֶּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּבֹאְכֶם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי מְבִיא אֹתְכֶם שָׁמָּה:	18
19	then it shall be, that, when ye eat of the bread of the land, ye shall set apart a portion for a gift unto the LORD.	וְהָיָה בְּאֲכָלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תְּרִימוּ תְרוּמָה לַיהוָה:	19
20	Of the first of your dough ye shall set apart a cake for a gift; as that which is set apart of the threshing-floor, so shall ye set it apart.	רִישׁ אֲצֻנְתְּכֹן חֲלֹתָ תִּפְרֹשֶׁן אֶפְרֹשֹׁתָא כָּמָא דְּמִפְרֹשֶׁן מִן אֲדָרָא כֵּן תִּפְרֹשֶׁן יְתָה:	20
21	Of the first of your dough ye shall give unto the LORD a portion for a gift throughout your generations.	מִרִּישׁ אֲצֻנְתְּכֹן תַּחֲנוּן קָדָם יְיָ אֶפְרֹשֹׁתָא לְדָרִיכֹן:	21
22	And when ye shall err, and not observe all these commandments, which the LORD hath spoken unto Moses,	וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת כָּל־הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה:	22
23	even all that the LORD hath commanded you by the hand of Moses, from the day that the LORD gave commandment, and onward throughout your generations;	אֶת כָּל־אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בְּיַד־מֹשֶׁה מִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וְהִלָּאָה לְדֹרֹתֵיכֶם:	23

- (18) בבאכם אל הארץ. משונה ציאה זו מכל ציאות שצמורה שבכולן נאמר כי תצא כי תצא לפיכך כולן למדות זו מזו וכיון שפרט לך הכתוב צאחת מהן שאינה אלא לאחר ירושה ושיצה אף כולן כן אצל זו נאמר זה בצואכם משכנסו זה ואלכו מלחמה נחייצו צלה (ספרי קי. כחוצות כה, א):
- (20) ראשית ערסותכם. כשתלושו כדי עריסותיכם שאתם רגילין ללוש צמדצר וכמה היא (שמות טז, יח טז) וימודו צעומר עומר לגלגלת (ושיעורו מ"ג צאים וחומש ציאה) תרימו מראשיתה כלומר קודם שתאכלו ממנה ראשית תלקח חלה אחת תרומה לשם ה': חלה. טורט"ל צלע"ז: כתרומת גורן. שלא נאמר זה שיעור ולא כתרומת מעשר שנאמר זה שיעור אצל חכמים נתנו שיעור לצעל הצית אחד מעשרים וארבעה ולנחתום אחד מארבעים ושמונה (חלה ב, ז):
- (21) מראשית ערסותיכם. למה נאמר לפי שנאמר ראשית עריסותיכם שומע אני ראשונה שצעיסות תלמוד לומר מראשית מקצתה ולא כולה (ספרי קי): תתנו לה' תרומה. לפי שלא שמענו שיעור לחלה נאמר תתנו שיהא זה כדי נתינה (שם):
- (22) וכי תשגו ולא תעשו. עבודת אלילים היתה בכלל כל המצות שהצבור מציאין עליהן פר והרי הכתוב מוציאה כאן מכללן לידון צפר לעולה ושעיר לחטאת (שם קיא): וכי תשגו וגו'. צעבודת אלילים מדבר או אינו אלא צאחת מכל המצות תלמוד לומר את כל המצות האלה מצוה אחת שהיא ככל המצות מה העובר על כל המצות פורק עול ומפר צרית ומגלה פנים אף מצוה זו פורק זה עול ומפר צרית ומגלה פנים ואיזו זו עבודת אלילים (שם. כריתות ז. הוריות ח, א): אשר דבר ה' אל משה. אנכי ולא יהיה לך מפי הצורה שמענו (תהלים סב, יב) אחת דבר אלהים שמים זו שמעתי (הוריות שם. ספרי שם):
- (23) את כל אשר צוה וגו'. מגיד שכל המודה צעבודת אלילים ככופר בכל התורה כולה וכל מה שנתנצחו הנציאים

- 24 then it shall be, if it be done in error by the congregation, it being hid from their eyes, that all the congregation shall offer one young bullock for a burnt-offering, for a sweet savour unto the LORD—with the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof, according to the ordinance—and one he-goat for a sin-offering.
- 25 And the priest shall make atonement for all the congregation of the children of Israel, and they shall be forgiven; for it was an error, and they have brought their offering, an offering made by fire unto the LORD, and their sin-offering before the LORD, for their error.
- 26 And all the congregation of the children of Israel shall be forgiven, and the stranger that sojourneth among them; for in respect of all the people it was done in error.
- 27 And if one person sin through error, then he shall offer a she-goat of the first year for a sin-offering.
- 28 And the priest shall make atonement for the soul that erreth, when he sinneth through error, before the LORD, to make atonement for him; and he shall be forgiven,
- 29 both he that is home-born among the children of Israel, and the stranger that sojourneth among them: ye shall have one law for him that doeth aught in error.
- וְהָיָה אִם מַעֲיִנִי הָעֵדָה נַעֲשֶׂתָה לְשִׁגְגָה וְעָשׂוּ כָל־הָעֵדָה פֶּרֶךְ־בָּקָר אֶחָד לַעֲלֹה לְרִיחַ חֵטֹאת לַיהוָה וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ כַּמִּשְׁפָּט וּשְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת׃
- וַיַּכְפֹּר הַכֹּהֵן עַל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִסְלַח לָהֶם כִּי־שִׁגְגָה הָיָה וְהֵם הֵבִיאוּ אֶת־קֹרְבָנָם אֲשֶׁה לַיהוָה וְחַטָּאתָם לִפְנֵי יְהוָה עַל־שִׁגְגָתָם׃
- וְנִסְלַח לְכָל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכָם כִּי לְכָל־הָעָם בְּשִׁגְגָה׃ (ס)
- וְאִם־נִפְשׁ אַחַת תַּחֲטָא בְּשִׁגְגָה וְהִקְרִיבָה עִז׃ בֶּת־שָׁנָתָה לַחֲטָאת׃
- וַיַּכְפֹּר הַכֹּהֵן עַל־הַנֶּפֶשׁ הַשִּׁגְגָה בַּחֲטָאָה בְּשִׁגְגָה לִפְנֵי יְהוָה לְכַפֵּר עָלָיו וְנִסְלַח לוֹ׃
- הַזֹּרֵחַ בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכָם תוֹרָה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם לַעֲשֹׂה בְּשִׁגְגָה׃
- וַיְחִי אִם מַעֲיִנִי אֶתְעַבִּידָת לְשָׁלוֹ וַיַּעֲבִדוּן כָּל כְּנִשְׁתָּא תוֹר בֶּר תוֹרִי חַד לַעֲלָתָא לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא קָדָם יי וּמִנְחָתֶיהָ וְנִסְכֶּיהָ כְּדַחְזִי וַצִּפִּיר בֶּר עִזִּין חַד לַחֲטָתָא׃
- וַיַּכְפֹּר כְּהֵנָא עַל כָּל כְּנִשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁתַּבֵּיךְ לְהוֹן אֲרִי שְׁלוּתָא הִיא וְאֲנוּן אִיתִיאוּ יֵת קוֹרְבָנֶיהוֹן קוֹרְבָנָא קָדָם יי וְחֻבְתֶּיהוֹן קָדָם יי עַל שְׁלוּתֶיהוֹן׃
- וַיִּשְׁתַּבֵּיךְ לְכָל כְּנִשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגִּירָא דִּיתְגִּירוּן בִּינִיהוֹן אֲרִי לְכָל עֲמָא בְּשִׁלוּתָא׃
- וְאִם אִנְשׁ חַד יַחֲבִיב בְּשָׁלוֹ וַיַּקְרִיב עִזָּא בֶּת שָׁתָה לַחֲטָתָא׃
- וַיַּכְפֹּר כְּהֵנָא עַל אִנְשׁ דְּאִשְׁתְּלִי בְּמַחֲבִיבָה בְּשָׁלוֹ קָדָם יי לְכַפֵּרָא עָלוּהִי וַיִּשְׁתַּבֵּיךְ לִיהִי׃
- וַיַּצִּיבָא בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגִּירָא דִּיתְגִּירוּן בִּינִיהוֹן אִוְרִיתָא חַדָּא יְהִי לְכוֹן לְדִיעֲבִיד בְּשָׁלוֹ׃

שנאמר למן היום אשר נזהר ה' והלאה (ספרי שס):

(24) אם מעיני העדה נעשתה לשגגה. אם מעיני העדה נעשתה עבירה זו על ידי שוגג כגון ששגגו והורו על אחת מן העבדות שהיא מותרת לעבוד עבודה אלילים זכך: לחטת. חסר א' שאינו כשאר חטאות שכל חטאות צדקתה הצאות עם עולה החטאת קודמת לעולה שנאמר (ויקרא ה, י) ואם השני יעשה עולה וזו עולה קודמת לחטאת (הוריות יג, א. זכמים נ):

(25) הביאו את קרבנם אשה לה'. זה האמור בפרשה הוא פר העולה שנאמר אשה לה' (ספרי. יצמות ט): וחטאתם. זה השעיר:

(27) תחטא בשגגה. נעבדות אלילים (ספרי קיז): עז בת שנתה. שאר עבירות יחיד מציא כשזה או שעירה וצז קצע לה שעירה (שס):

<p>But the soul that doeth aught with a high hand, whether he be 30 home-born or a stranger, the same blasphemeth the LORD; and that soul shall be cut off from among his people.</p>	<p>וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂה בְיַד רָמָה מִן־הָאֶזְרָח וּמִן־הַגֵּר אֶת־יְהוָה הוא מַגְדֵּף וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב עַמּוּהָ: וְאִנֹּשׁ דִּיעֲבִיד בְּרִישׁ גְּלִי מִן־ יִצְיֵא וּמִן־גֵּיּוֹרֵא קָדָם יי הוא מַרְגִּיז וְיִשְׁתִּיזִי אִנֹּשָׁא ההוא מִגּוֹ עַמּוּיָהּ:</p>	<p>וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂה בְיַד רָמָה מִן־הָאֶזְרָח וּמִן־הַגֵּר אֶת־יְהוָה הוא מַגְדֵּף וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב עַמּוּהָ: 30</p>
<p>Because he hath despised the word of the LORD, and hath broken His commandment; that soul shall utterly be cut off, his iniquity shall be upon him.</p>	<p>אֲרִי עַל פְּתָגְמָא דִּי בִסַּר וְיָת פְּקוּדוֹהִי אֲשֵׁנִי אֲשִׁיחָא יִשְׁתִּיזִי אִנֹּשָׁא הַהוּא חוֹבִיָּה בִּיָּה: כִּי דְבַר־יְהוָה בָּזָה וְאֶת־מִצְוֹתוֹ הִפְרָה הַכֶּכֶת תִּפְרָת הַנֶּפֶשׁ הַהוּא עֹנָה בָּהּ: (פ)</p>	<p>כִּי דְבַר־יְהוָה בָּזָה וְאֶת־מִצְוֹתוֹ הִפְרָה הַכֶּכֶת תִּפְרָת הַנֶּפֶשׁ הַהוּא עֹנָה בָּהּ: (פ) 31</p>
<p>And while the children of Israel were in the wilderness, they found a man gathering sticks upon the sabbath day.</p>	<p>וַהֲיוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר וְאֲשַׁכּוּ גֵבֶר כַּד מַגְבִּיב אֵעִין בְּיוֹמָא דְשַׁבְּתָא: וַיְהִי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מְקַשֵּׁשׁ עֵצִים בְּיוֹם הַשַּׁבָּת:</p>	<p>וַיְהִי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מְקַשֵּׁשׁ עֵצִים בְּיוֹם הַשַּׁבָּת: 32</p>
<p>And they that found him gathering sticks brought him unto Moses and Aaron, and unto all the congregation.</p>	<p>וַקְרִיבוּ יְתִיָּה דְאֲשַׁכּוּ יְתִיָּה כַּד מַגְבִּיב אֵעִין לְיָת מֹשֶׁה וְלְיָת אַהֲרֹן וְלְיָת כָּל כְּנִשְׁתָּא: וַיִּקְרִיבוּ אֹתוֹ הַמִּצְאִים אֹתוֹ מְקַשֵּׁשׁ עֵצִים אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־ אַהֲרֹן וְאֶל כָּל־הָעֵדָה:</p>	<p>וַיִּקְרִיבוּ אֹתוֹ הַמִּצְאִים אֹתוֹ מְקַשֵּׁשׁ עֵצִים אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־ אַהֲרֹן וְאֶל כָּל־הָעֵדָה: 33</p>
<p>And they put him in ward, because it had not been declared what should be done to him.</p>	<p>וְאָסְרוּ יְתִיָּה בְּבֵית מִטְרָא אֲרִי לֹא אֲתַפְרֹשׁ לְהוֹן מָא דִּיעֲבָדוֹן לִיָּה: וַיִּגְיָחוּ אֹתוֹ בַּמִּשְׁמֶר כִּי לֹא פִרַשׁ מַה־יַּעֲשֶׂה לוֹ: (ס)</p>	<p>וַיִּגְיָחוּ אֹתוֹ בַּמִּשְׁמֶר כִּי לֹא פִרַשׁ מַה־יַּעֲשֶׂה לוֹ: (ס) 34</p>
<p>And the LORD said unto Moses: 'The man shall surely be put to death; all the congregation shall stone him with stones without the camp.'</p>	<p>וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה אֲתַקְטִּילָא יִתְקַטִּיל גּוֹבְרָא רְגוּמוֹ יְתִיָּה בְּאֲבָנֵי כָּל כְּנִשְׁתָּא מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה מוֹת יוֹמָת הָאִישׁ רְגוּם אֹתוֹ בְּאֲבָנִים כָּל־הָעֵדָה מִחוּץ לַמַּחֲנֶה:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה מוֹת יוֹמָת הָאִישׁ רְגוּם אֹתוֹ בְּאֲבָנִים כָּל־הָעֵדָה מִחוּץ לַמַּחֲנֶה: 35</p>
<p>And all the congregation brought him without the camp, and stoned him with stones, and he died, as the LORD commanded Moses.</p>	<p>וְאָפִיקוּ יְתִיָּה כָּל כְּנִשְׁתָּא לְמִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא וּרְגָמוּ יְתִיָּה בְּאֲבָנֵי וּמִית כָּמָא דְּפָקִיד יי יָת מֹשֶׁה: וַיִּצְיֵאוּ אֹתוֹ כָּל־הָעֵדָה אֶל־ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ בְּאֲבָנִים וַיָּמָת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: (פ)</p>	<p>וַיִּצְיֵאוּ אֹתוֹ כָּל־הָעֵדָה אֶל־ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ בְּאֲבָנִים וַיָּמָת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: (פ) 36</p>
<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה לְמִימַר: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: מַפְטִיר</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: מַפְטִיר 37</p>

- (30) ביד רמה. צמיד: מגדף. מחרף כמו (יחזקאל ה, טו) והיתה חרפה וגדופה (ישעיה לו, ו) אשר גדפו נערי מלך אשור. ועוד דרשו רבותינו (כריתות ז, ב. סנהדרין ז, ב) מכאן למדנו דאם השם שהוא זכר: (31) דבר ה'. אזהרת עבודת אלילים מפיי הגזורה והשאר מפיי משה (ספרי שם): עונה בה. בזמן שעונה זה שלא עשה תשובה (שם): (32) ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו. צגנותן של ישראל דצר הכתוב שלא שמרו אלא שבת ראשונה וצשניה צא זה וחללה (כריתות ז. ספרי קיג): (33) המצאים אותו מקושש. שהתרו צו ולא הניח מלקושש אף משמלאוהו והתרו צו (ספרי שם. סנהדרין מא, א): (34) כי לא פרש מה יעשה לו. לא היו יודעים צאיזו מיתה ימות אצל יודעים היו שהמחלל שבת צמיתה (ספרי קיד. סנהדרין עח, ב): (35) רגום. פשנ"ט צלע"ז וכן הלוח אלג"ט וכן זכור ושמור: (36) ויוציאו אותו. מכאן שצית הסקילה חוץ ורחוק מצית דין (ספרי שם. סנהדרין מז):

<p>38 'Speak unto the children of Israel, and bid them that they make them throughout their generations fringes in the corners of their garments, and that they put with the fringe of each corner a thread of blue.</p>	<p>מִלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן וְיַעֲבֹדוּן לְהוֹן כְּרוֹסְפָּדִין עַל כַּנְפֵי כְסוּתָהוֹן לְדֶרִיָּהוֹן וְיִתְּנוּ עַל כְּרוֹסְפָּד כַּנְפָּא חוּטָא דְתַכְלִיתָא:</p>	<p>38 דְּבָר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל- כַּנְפֵי בְגָדֵיהֶם לְדֶרֶתָם וְנָתַנּוּ עַל-צִיצִית הַכֶּנֶף פֶּתִיל תְּכֵלֶת:</p>
<p>39 And it shall be unto you for a fringe, that ye may look upon it, and remember all the commandments of the LORD, and do them; and that ye go not about after your own heart and your own eyes, after which ye use to go astray;</p>	<p>וְיִהְיוּ לָכֶם לְכוֹן לְכְרוֹסְפָּדִין וְתִזְכְּרוּן יְתִיה וְתִדְכְּרוּן יֵת כָּל פְּקוּדֵי דִי וְתַעֲבֹדוּן יְתִיהוֹן וְלֹא תַשְׁעוּן בְּתַר הֶרְהוּר לְכֹכּוֹן וּבְתַר חִיּוֹ עֵינִיכֹן דְּאִתְּנוֹן שְׁעָן בְּתַר־יְהוֹן:</p>	<p>39 וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת-כָּל-מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא-תִתּוּרוּ אֲחֵרִי לְבַבְכֶּם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר-אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם:</p>
<p>40 that ye may remember and do all My commandments, and be holy unto your God.</p>	<p>בְּדִיל דְּתִדְכְּרוּן וְתַעֲבֹדוּן יֵת כָּל פְּקוּדֵי וְתִזְכְּרוּן קְדִישֵׁין קְדָם אֱלֹהֵכֹן:</p>	<p>40 לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת- כָּל-מִצְוֹתַי וְהָיִיתֶם קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם:</p>
<p>41 I am the LORD your God, who brought you out of the land of Egypt, to be your God: I am the LORD your God.'</p>	<p>אֲנָא יְיָ אֱלֹהֵכֹן דְּאַפִּיקִית יְתִכֹן מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם לְמַהְיֵי לָכֹן לֵאלֹהֵי אֲנָא יְיָ אֱלֹהֵכֹן:</p>	<p>ק"ט אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵהָיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (פ)</p>

The Haftarah is Joshua 2:1 - 2:24 on page 193.

(38) ועשו להם ציצית. על שם הפתילים המלוים זה כמו (יחזקאל ה, ג) ויקחני בציצית ראשי. דבר אחר ציצית על שם וראיתם אותו כמו (שיר ז, ט) מציץ מן החרקים: תכלת. צבע ירוק של חלזון (מנחות מז):
(39) וזכרתם את כל מצוות ה'. שמנין גימטריא של ציצית שש מאות ושמונה חוטים וחמשה קשרים הרי תרי"ג: ולא תתורו אחרי לבבכם. כמו (לעיל יג, כה) מתור הארץ. הלז והעינים הם מרגלים לגוף ומסרסרים לו את העצירות העין רואה והלז חומד והגוף עושה את העצירות (תנחומא שלח טו):
(41) אני ה'. נאמן לשלם שכר (ספרי קטו): אלהיכם. נאמן להפרע (שם): אשר הוצאתי אתכם. על מנת כן פדיתי אתכם שחקצלו עליכם גזרותי (שם): אני ה' אלהיכם. עוד למה נאמר כדי שלא יאמרו ישראל מפני מה אמר המקום לא שנעשה ונטול שכר לנו לא עושים ולא נוטלים שכר על כרחם אני מלככם וכן הוא אומר (יחזקאל כ, לג) אם לא ביד חזקה וגו' אמלך עליכם (שבת פח. ספרי שם). דבר אחר למה נאמר יציאת מצרים אני הוא שהצנחתי במצרים בין טפה של זכור לשאינה של זכור אני הוא עמיד להבחין ולהפרע מן התולה קלא אילן צבגדו ואומר תכלת הוא (צ"מ סא, ז) ומיסודו של רבי משה הדרשן העתקתי למה נסמכה פרשת מקושש לפרשת עבודת אלילים לומר שהמחלל את השבת כעובד עבודת אלילים שאף היא שקולה ככל המצות וכן הוא אומר בעזרא (נחמ"ט, יג-יד) ועל הר סיני ירדת ותתן לעמך תורה ומצות ואת שבת קדשך הודעת להם (חולין ה) ואף פרשת ציצית לכך נסמכה לאלו לפי שאף היא שקולה כנגד כל המצות שנאמר ועשיתם את כל מצותי: על כנפי בגדיהם. כנגד (שמות יט, ד) ואשא אתכם על כנפי נשרים. על ארבע כנפות ולא צעלת שלש ולא צעלת חמש כנגד ד' לשונות של גאולה שנאמר במצרים (שמות ו, יז) והוצאתי והנלתי וגאלתי ולקחתי (וצחים יח, ז): פתיל תכלת. על שם שכול צבורות מרגום של שכול תכלא. ומכאן היתה צלילה וכן צבע התכלת דומה לרקיע המשחיר לעת ערב ושמונה חוטים שזה כנגד שמונה ימים ששהו ישראל משיאחו ממצרים עד שאמרו שירה על הים:

XVI	<p>Now Korah, the son of Izhar, the son of Kohath, the son of Levi, with Dathan and Abiram, the sons of Eliab, and On, the son of Peleth, sons of Reuben, took men;</p>	<p>וַיִּקַּח קֹרַח בֶּן־יִצְחָק בֶּן־קָהָת וְאֶת־פְּלִיג קָרַח בֶּן יִצְחָק בֶּן־לֵוִי וְדָתָן וְאַבִּירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וְאֹן בֶּן־פֶּלֶת בְּנֵי רְאוּבֵן:</p>	קורח טו
2	<p>and they rose up in face of Moses, with certain of the children of Israel, two hundred and fifty men; they were princes of the congregation, the elect men of the assembly, men of renown;</p>	<p>וַיָּקָמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְאֲנָשִׁים מִבְּנֵי־יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וּמֵאָתִים נָשִׂיאִי עֵדָה קְרָאִי מוֹעֵד אֲנָשֵׁי־שֵׁם:</p>	2
3	<p>and they assembled themselves together against Moses and against Aaron, and said unto them: 'Ye take too much upon you, seeing all the congregation are holy, every one of them, and the LORD is among them; wherefore then lift ye up yourselves above the assembly of the LORD?'</p>	<p>וַיִּקְהָלוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב־לָכֶם פִּי כָל־הָעֵדָה כָּלֶם קִדְּשִׁים וּבְתוֹכְכֶם יְהוָה וּמִדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל־קְהַל יְהוָה:</p>	3
4	<p>And when Moses heard it, he fell upon his face.</p>	<p>וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל־פָּנָיו:</p>	לוי

(1) ויקח קרח. פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא: ויקח קרח. לקח את עצמו ללד אחד להיות נחלק מחוק העדה לעורר על הכהונה וזהו שתרסם אונקלוס ואתפליג נחלק משאר העדה להחזיק במחלוקת וכן (איוז טו, יז) מה יקחך לנך לוקח אותך להפליגך משאר בני אדם. דבר אחר ויקח קרח משך ראשי סנהדראות שזהם דברים כמו שנאמר (במדבר כ, כה) קח את אהרן (הושע יד, ג) קחו עמכם דברים (תנחומא קרח א): בן יצחק בן קהת בן לוי. ולא הזכיר בן יעקב שבקש רחמים על עצמו שלא יזכר שמו על מחלוקתם שנאמר (בראשית מט, ו) וצקהלם אל תחד כבודי והיכן נזכר שמו על קרח בהתיחסם על הדוכן בדברי הימים שנאמר (ד"ה א, כז-כג) בן אציהסף בן קרח בן יצחק בן קהת בן לוי בן ישראל (תנחומא ד): ודתן ואבירם. ששזיל שהיה שבט ראובן שריו צחייתם תימנה (לעיל ב, י) שכן לקחת וצניו החונים תימנה (שם ג, כט) נשתתפו עם קרח במחלוקתו אוי לרשע אוי לשכנו (תנחומא ד). ומה ראה קרח לחלוק עם משה נחנקת על נשיאותו של אלישפן בן עוזיאל שמינה משה נשיא על בני קהת על פי הדבור (שם א). אמר קרח אחי אצא ארבעה היו שנאמר (שמות ו, יח) ובני קהת וגו' עמרים הבכור נטלו שני בני גדולה אחד מלך ואחד כהן גדול מי ראוי ליטול את השניה לא אחי שאני בן יצחק שהוא שני לעמרם והוא מנה נשיא את בן אחיו הקטן מכולם הריני חולק עליו ומצטל את דבריו. מה עשה עמד וכנס ר"ג ראשי סנהדראות רובן משבט ראובן שנינו והם אליזר בן שדיאור וחציריו וכיוצא בו שנאמר נשיאי עדה קריאי מועד ולהלן הוא אומר (במדבר א, טו) אלה קרואי העדה והלבישן טליתות שכולן תכלת צאו ועמדו לפני משה אמרו לו טלית שכולה של תכלת חייבת צניית או פטורה אמר להם חייבת התחילו לשחק עליו אפשר טלית של מין אחר חוט אחד של תכלת פוטרה זו שכולה תכלת לא תפטור את עצמה (תנחומא ב): בני ראובן. דתן ואבירם ואון בן פלג:

(3) רב לכם. הרצה יותר מדאי לקחתם לעצמכם גדולה: כלם קדושים. כולם שמעו דברים צנייני מפי הגבורה: ומדוע תתנשאו. אם לקחת אתה מלכות לא היה לך לזרר לאחריך כהונה לא אתם לצדכם שמעתם צנייני (שמות כ, ז) אנכי ה' אלהיך כל העדה שמעו (תנחומא ד):

(4) ויפול על פניו. מפני המחלוקת שכבר זה צידם סרחון רביעי חטאו צעגל (שמות לב, יא) ויחל משה במתאוננים (במדבר יא, ז) ויתפלל משה במרגלים (שם יד, יג) ויאמר משה אל ה' ושמעו מצרים במחלוקתו של קרח נתרשלו ידיי משל לנן מלך שסרח על אציו ופייס עליו אוהבו פעם ושתיים ושלש כשסרח רביעית נתרשלו ידי האוהב ההוא אמר עד מתי אטריח על המלך שמא לא יקבל עוד ממני (תנחומא ד):

- 5 And he spoke unto Korah and unto all his company, saying: 'In the morning the LORD will show who are His, and who is holy, and will cause him to come near unto Him; even him whom He may choose will He cause to come near unto Him. .
- 6 This do: take you censers, Korah, and all his company;
- 7 and put fire therein, and put incense upon them before the LORD to-morrow; and it shall be that the man whom the LORD doth choose, he shall be holy; ye take too much upon you, ye sons of Levi.'
- 8 And Moses said unto Korah: 'Hear now, ye sons of Levi:
- וַיִּדְבֹר אֶל-קֹרַח וְאֶל-כָּל-עֲדָתוֹ לֵאמֹר בֹּקֶר וַיֵּדַע יְהוָה אֶת-אֲשֶׁר-לוֹ וְאֶת-הַקָּדוֹשׁ וְהַקָּרִיב אֵלָיו וְאֶת-אֲשֶׁר יִבְחָר בּוֹ יִקְרִיב אֵלָיו:
- זֹאת עֲשׂוּ קַחוּ-לָכֶם מַחְתֹּת קָרַח וְכָל-עֲדָתוֹ:
- וַתֵּנוּ בָתָן אֵשׁ וְשִׁמּוֹ עֲלֵיהֶן קִטְרֶת לִפְנֵי יְהוָה מִחֹר וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר-יִבְחָר יְהוָה תּוֹא הַקָּדוֹשׁ רֵב-לָכֶם בְּנֵי לֵוִי:
- וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-קֹרַח שְׁמַעוּ-נָא בְנֵי לֵוִי:
- וּמִלִּיל עִם קֹרַח וְעִם כָּל כְּנִשְׁתִּיהָ לַמִּימָר בַּצֶּפְרָא וַיְהוּדַע יְיָ יֵת דְּכָשֶׁר לִיה וַיֵּת דְּקָדִישׁ וַיִּקְרִיב לְקַדְמוֹהִי וַיֵּת דִּיתְרֵעִי בֵּיהּ יִקְרִיב לְשִׁמוּשִׁיהָ:
- דָּא עֲבִידוּ סְבוּ לְכוּן מַחְתִּין קָרַח וְכָל כְּנִשְׁתִּיהָ:
- וַתֵּבוּ בָהוֹן אִישׁתָּא וְשִׁמוֹ עֲלֵיהֶן קִטְרֶת בּוֹסְמִין קָדָם יְיָ מִחֹר וַיְהִי גּוֹבְרָא דִּיתְרֵעִי יְיָ הוּא קָדִישׁ סְגִי לְכוּן בְּנֵי לֵוִי:
- וַאֲמַר מֹשֶׁה לְקֹרַח שְׁמַעוּ כְעַן בְּנֵי לֵוִי:

(5) בקר ויודע וגו'. עתה עת שכרות הוא לנו ולא נכון להראות לפניו והוא היה מתכוין לדחותם שמה יחזרו זהם (תנחומא ה): בקר ויודע ה' את אשר לו. לעצודת לויה: ואת הקדוש. לכהונה: והקריב. אותם אליו (שם). והמרגום מוכיח כן ויקרב לקדמוהי יקרב לשמושיה. ומדרשו (שם) צקר אמר להם משה גבולות חלק הקצ"ה בעולמו יכולים אתם להפוך צקר לערב כן תוכלו לבטל את זו שנאמר (צראשית א, ד) ויהי ערב ויהי צוקר ויצל כן (דה"א כג, יג) ויצלל אהרן להקדישו וגו'.

(6) זאת עשו קחו לכם מחתות. מה ראה לומר להם כך אמר להם דרכי העובדי כוכבים ומזלות יש נימוסים הרבה וכומרים הרבה וכולם (ס"א ואין כולם) מתקבלים בבית אחד אנו אין לנו אלא ה' אחד ארון אחד ותורה אחת ומזבח אחד וכהן גדול אחד ואתם ר"ן איש מבקשים כהונה גדולה אף אני רואה בכך ה' לכם תשמיש חציב מכל היא הקטרת החציבה מכל הקרבנות וסם המות נתון בתוכו שבו נשרפו נדב ואציהוא לפיכך התרה זהם והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש כבר הוא בקדושתו וכי אין אנו יודעים שמי שיבחר הוא הקדוש אלא אמר להם משה הריני אומר לכם שלא תחייבו מי שיבחר צו יא' חי וכולם אובדים (תנחומא ה): מחתות. כלים שחתינן זהם גחלים ויש להם בית יד:

(7) רב לכם בני לוי. דבר גדול אמרתי לכם. ולא טפשים היו שכן התרה זהם וקבלו עליהם לקרב אלא הם חטאו על נפשותם שנאמר (להלן יז, ג) את מחתות החטאים האלה בנפשותם. וקרב שפקח היה מה ראה לשטות זה עינו הטעמו ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו שמואל ששקול כנגד משה ואהרן אמר בשבילו אני נמלט וכ"ד משמרות עומדות לבני כולם מתנבאים ברוח הקדוש שנאמר (ד"ה"א כה, ה) כל אלה בנים להימן אמר אפשר כל הגדולה הזאת עתידה לעמוד ממני ואני אדום לכן נשתחף לבוא לאותה חוקה ששמע מפי משה שכולם אובדים ואחד נמלט. אשר יבחר ה' הוא הקדוש טעה ותלה בעצמו ולא ראה יפה לפי שבניו עשו תשובה ומשה היה רואה. (תנחומא ה): רב לכם. דבר גדול נטלתם בעצמכם לחלוק על הקצ"ה:

(8) ויאמר משה אל קרח שמעו נא בני לוי. התחיל לדבר עמו דברים רבים כיון שראהו קשה עורף אמר עד שלא ישתחפו שאר העצמים ויאצדו עמו אדבר גם אל כולם התחיל לזרז זהם שמעו נא בני לוי (שם ו):

<p>is it but a small thing unto you, that the God of Israel hath separated you 9 from the congregation of Israel, to bring you near to Himself, to do the service of the tabernacle of the LORD, and to stand before the congregation to minister unto them;</p>	<p>הַמַּעֲט מִפֶּם כִּי־הִבְדִּיל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם מֵעֵדַת יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶתְכֶם אֵלָיו לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת מִשְׁכַּן יְהוָה וּלְעָמֹד לִפְנֵי הָעֵדָה לְשִׁרְתָּם: וַיִּקְרַב אֹתָךְ וְאֶת־כָּל־אֲחִיךָ בְנֵי־לֵוִי אִתָּךְ וּבִקְשָׁתֶם גַּם־כֹּהֲנָה: לָכֵן אֹתָהּ וְכָל־עֲדַתְךָ הַנֹּעְדִים עַל־יְהוָה וְאַתְּרֹן מִה־הוּא כִּי (כ' תלוננו) [ק' תלינו] עָלָיו: וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לִקְרֹא לְדָתָן וּלְאַבִּירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלֶה: הַמַּעֲט כִּי הֵעֲלִיתָנוּ מֵאֶרֶץ זֹבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ לְהַמִּיתָנוּ בַּמִּדְבָּר כִּי־תִשְׁתַּרְר עָלֵינוּ גַם־הַשֹּׁתֶרֶר: אֲפֹל לֹא אֶל־אֶרֶץ זֹבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ הֵבִיאָתָנוּ וְנִתֵּן־לָנוּ נַחֲלַת שָׂדֶה וְכָרִם הָעֵינִי הָאֲנָשִׁים הָהֵם תִּנָּקֵר לֹא נַעֲלֶה:</p>	<p>9 10 11 12 13 שני</p>
<p>and that He hath brought thee near, and all thy brethren the sons of Levi with thee? and will ye seek the priesthood also?</p>	<p>וַיִּקְרַב אֹתָךְ וְאֶת־כָּל־אֲחִיךָ בְנֵי־לֵוִי אִתָּךְ וּבִקְשָׁתֶם גַּם־כֹּהֲנָה: לָכֵן אֹתָהּ וְכָל־עֲדַתְךָ הַנֹּעְדִים עַל־יְהוָה וְאַתְּרֹן מִה־הוּא כִּי (כ' תלוננו) [ק' תלינו] עָלָיו: וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לִקְרֹא לְדָתָן וּלְאַבִּירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלֶה: הַמַּעֲט כִּי הֵעֲלִיתָנוּ מֵאֶרֶץ זֹבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ לְהַמִּיתָנוּ בַּמִּדְבָּר כִּי־תִשְׁתַּרְר עָלֵינוּ גַם־הַשֹּׁתֶרֶר: אֲפֹל לֹא אֶל־אֶרֶץ זֹבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ הֵבִיאָתָנוּ וְנִתֵּן־לָנוּ נַחֲלַת שָׂדֶה וְכָרִם הָעֵינִי הָאֲנָשִׁים הָהֵם תִּנָּקֵר לֹא נַעֲלֶה:</p>	<p>10 11 12 13 שני</p>
<p>Therefore thou and all thy company that are gathered together against the LORD—; and as to Aaron, what is he that ye murmur against him?'</p>	<p>וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לִקְרֹא לְדָתָן וּלְאַבִּירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלֶה: הַמַּעֲט כִּי הֵעֲלִיתָנוּ מֵאֶרֶץ זֹבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ לְהַמִּיתָנוּ בַּמִּדְבָּר כִּי־תִשְׁתַּרְר עָלֵינוּ גַם־הַשֹּׁתֶרֶר: אֲפֹל לֹא אֶל־אֶרֶץ זֹבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ הֵבִיאָתָנוּ וְנִתֵּן־לָנוּ נַחֲלַת שָׂדֶה וְכָרִם הָעֵינִי הָאֲנָשִׁים הָהֵם תִּנָּקֵר לֹא נַעֲלֶה:</p>	<p>11 12 13 שני</p>
<p>And Moses sent to call Dathan and Abiram, the sons of Eliab; and they said: 'We will not come up;</p>	<p>וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לִקְרֹא לְדָתָן וּלְאַבִּירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלֶה: הַמַּעֲט כִּי הֵעֲלִיתָנוּ מֵאֶרֶץ זֹבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ לְהַמִּיתָנוּ בַּמִּדְבָּר כִּי־תִשְׁתַּרְר עָלֵינוּ גַם־הַשֹּׁתֶרֶר: אֲפֹל לֹא אֶל־אֶרֶץ זֹבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ הֵבִיאָתָנוּ וְנִתֵּן־לָנוּ נַחֲלַת שָׂדֶה וְכָרִם הָעֵינִי הָאֲנָשִׁים הָהֵם תִּנָּקֵר לֹא נַעֲלֶה:</p>	<p>12 13 שני</p>
<p>is it a small thing that thou hast brought us up out of a land flowing with milk and honey, to kill us in the wilderness, but thou must needs make thyself also a prince over us?</p>	<p>וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לִקְרֹא לְדָתָן וּלְאַבִּירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלֶה: הַמַּעֲט כִּי הֵעֲלִיתָנוּ מֵאֶרֶץ זֹבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ לְהַמִּיתָנוּ בַּמִּדְבָּר כִּי־תִשְׁתַּרְר עָלֵינוּ גַם־הַשֹּׁתֶרֶר: אֲפֹל לֹא אֶל־אֶרֶץ זֹבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ הֵבִיאָתָנוּ וְנִתֵּן־לָנוּ נַחֲלַת שָׂדֶה וְכָרִם הָעֵינִי הָאֲנָשִׁים הָהֵם תִּנָּקֵר לֹא נַעֲלֶה:</p>	<p>13 שני</p>
<p>Moreover thou hast not brought us into a land flowing with milk and honey, nor given us inheritance of fields and vineyards; wilt thou put out the eyes of these men? we will not come up.'</p>	<p>וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לִקְרֹא לְדָתָן וּלְאַבִּירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלֶה: הַמַּעֲט כִּי הֵעֲלִיתָנוּ מֵאֶרֶץ זֹבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ לְהַמִּיתָנוּ בַּמִּדְבָּר כִּי־תִשְׁתַּרְר עָלֵינוּ גַם־הַשֹּׁתֶרֶר: אֲפֹל לֹא אֶל־אֶרֶץ זֹבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ הֵבִיאָתָנוּ וְנִתֵּן־לָנוּ נַחֲלַת שָׂדֶה וְכָרִם הָעֵינִי הָאֲנָשִׁים הָהֵם תִּנָּקֵר לֹא נַעֲלֶה:</p>	<p>שני</p>

- (9) ולעמוד לפני העדה. לשיר על הדוכן:
(10) ויקרב אתך. לאותו שירות שהרחיק ממנו שאר עדת ישראל:
(11) לכן. בשביל כך אתה וכל עדתך הנועדים אתך על ה' כי בשליחותו עשיתי לתת כהונה לאהרן ולא לנו הוא המחלוקת הזו:
(12) וישלח משה וגו'. מכאן שאין מחזיקין במחלוקת שהיה משה מחזר אחריהם להשלימם בדברי שלום (סנהדרין קי'. תנחומא י'): לא נעלה. פיהם הכשילם שאין להם אלא ירידה (שם ו):
(14) ותתן לנו. הדבר מוסב על לא האמור למעלה כלומר לא הביאותנו ולא נתת לנו נחלת שדה וכרם אמרת לנו (שמות ג, יז) אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ וגו' משם הוצאתנו ולא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאותנו אלא גזרת עלינו להמיתנו במדבר שאלמנת לנו (במדבר יד, כט) במדבר הזה יפלו פגריכם: העיני האנשים ההם תנקר וגו'. אפילו אתה שולח לנקר את עינינו אם לא נעלה אליך לא נעלה: האנשים ההם. כאדם המולה קללתו בחצירו:

- 15 And Moses was very wroth, and said unto the LORD: 'Respect not thou their offering; I have not taken one ass from them, neither have I hurt one of them.'
- 16 And Moses said unto Korah: 'Be thou and all thy congregation before the LORD, thou, and they, and Aaron, to-morrow;
- 17 and take ye every man his fire-pan, and put incense upon them, and bring ye before the LORD every man his fire-pan, two hundred and fifty fire-pans; thou also, and Aaron, each his fire-pan.'
- 18 And they took every man his fire-pan, and put fire in them, and laid incense thereon, and stood at the door of the tent of meeting with Moses and Aaron.
- 19 And Korah assembled all the congregation against them unto the door of the tent of meeting; and the glory of the LORD appeared unto all the congregation.
- 20 And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:
- 21 'Separate yourselves from among this congregation, that I may consume them in a moment.'
- וַיֵּחַר לְמֹשֶׁה מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵי אֶל־חַפֵּן אֶל־מִנְחָתָם לֹא חָמוּר אֶחָד מֵהֶם נָשָׂאתִי וְלֹא הִרְעֵיתִי אֶת־אֶחָד מֵהֶם:
- וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־קֹרַח אַתָּה וְכָל־עֲדַתְךָ הָיוּ לִפְנֵי יְהוָה אַתָּה וְהֵם וְאַהֲרֹן מָחָר:
- וְקַחְנוּ אִישׁ מִחֲתָתוֹ וְנִתְּנָם עֲלֵיהֶם קִטְרֹת וְהִקְרַבְתָּם לִפְנֵי יְהוָה אִישׁ מִחֲתָתוֹ חֲמִשִּׁים וּמֵאָתִים מִחֲתָת וְאַתָּה וְאַהֲרֹן אִישׁ מִחֲתָתוֹ:
- וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחֲתָתוֹ וַיִּתְּנוּ עֲלֵיהֶם אֵשׁ וַיִּשִּׂמוּ עֲלֵיהֶם קִטְרֹת וַיַּעֲמֵדוּ בַּתֵּחַ אֹהֶל מוֹעֵד וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:
- וַיִּקְהַל עֲלֵיהֶם קֹרַח אֶת־כָּל־הָעֵדָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיֵּרָא כְבוֹד־יְהוָה אֶל־כָּל־הָעֵדָה: (ס)
- וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אַהֲרֹן לֵאמֹר:
- הִבְדְּלוּ מֵתוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאֶכְלָה אֹתָם כְּרָגַע:
- וַתִּקְיף לְמֹשֶׁה לְהִדָּא וַאֲמַר קָדָם יי לֹא תִקְבִּיל בְּרַעְיוֹא קוֹרְבָנָהוֹן לֹא חָמוּרָא דְּחַד מִנְהוֹן שְׁחִירִית וְלֹא אִבְּאִישִׁית לְחַד מִנְהוֹן:
- וַאֲמַר מֹשֶׁה לְקֹרַח אַתָּה וְכָל־כְּנֻשְׁתְּךָ הָיוּ זְמִינִין לְקָדָם יי אַתָּה וְהֵם וְאַהֲרֹן מָחָר:
- וְסִבּוּ גִבֹר מִחֲתִיתִיה וְתִתְּנוּ עֲלֵיהוֹן קִטְרֹת בּוֹסְמִין וְתִקְרְבוּן קָדָם יי גִּבֹר מִחֲתִיתִיה מֵאָתֵן וְחֲמִשִּׁין מִחֲתִין וְאַתָּה וְאַהֲרֹן גִּבֹר מִחֲתִיתִיה:
- וַנִּסִּיבוּ גִבֹר מִחֲתִיתִיה וַיִּהְיוּ עֲלֵיהוֹן אִישְׁתָּא וְשִׂיאוּ עֲלֵיהוֹן קִטְרֹת בּוֹסְמִין וְקָמוּ בַּתֵּרַע מִשְׁכָּן זְמָנָא וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:
- וְכִנִּישׁ עֲלֵיהוֹן קֹרַח יֵת כָּל־כְּנֻשְׁתָּא לְתֵרַע מִשְׁכָּן זְמָנָא וְאַתְּגִיל יִקְרָא דִּי לְכָל־כְּנֻשְׁתָּא:
- וּמִלִּיל יי עִם מֹשֶׁה וְלֹאֲהֲרֹן לְמִימַר:
- אַתְּפִרְשׁוּ מִגּוֹ כְּנֻשְׁתָּא הָדָא וְאַשְׁרֵי יִתְהוֹן כְּשַׁעָה:

(15) ויחר למשה מאד. נטער עד למאוד: אל חפן אל מנחחם. לפי פשוטו הקטרת שהם מקריבים לפניך מחר אל חפן אליהם והמדרש אומר (תנחומא ז) יודע אני שיש להם חלק בתמיד צבור אף חלקם לא יקובל לפניך לרצון תניחנו האש ולא תאכלנו: לא חמור אחד מהם נשאתי. לא חמורו של אחד מהם נטלתי אפילו כשהלכתי ממדין למצרים והרכבתי את אשתי ואת בני על החמור והיה לי ליטול אותו החמור משלהם לא נטלתי אלא משלי (תנחומא ז). ותרגם אוינקלוס שחריט לשון ארמי כך נקראת אנגריא של מלך שחור (ב"מ עח, א. ב"ב מז, א):

(16) והם. עדתך:

(17) והקרבתם וגו' איש מחתתו. החמשים ומאתים איש שצבם:

(19) ויקהל עליהם קרח. דדברי ליצנות כל הלילה הוא הלך אצל השצטים ופתה אותם כדורין אתם שעלי לצדי אני מקפיד איני מקפיד אלא צבציל כלם אלו באין ונוטלין כל הגדולות לו המלכות ולאחיו הכהונה עד שנפתחו כלם (תנחומא ז):

וירא כבוד ה'. בא צעמוד ענן:

- 22 And they fell upon their faces, and said: 'O God, the God of the spirits of all flesh, shall one man sin, and wilt Thou be wroth with all the congregation?' וַיִּפְּלוּ עַל-פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחֹת לְכָל-בָּשָׂר הָאִישׁ אֶחָד יַחֲטֵא וְעַל כָּל-הָעֵדָה תִּקְרָא: (ס)
- 23 And the LORD spoke unto Moses, saying: וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:
- 24 'Speak unto the congregation, saying: Get you up from about the dwelling of Korah, Dathan, and Abiram.' דַּבֵּר אֶל-הָעֵדָה לֵאמֹר הֶעֱלוּ מִסָּבִיב לַמִּשְׁכַּן-קֶרַח דָּתָן מִסְּחֹר סָחוֹר וְאַבִּירָם:
- 25 And Moses rose up and went unto Dathan and Abiram; and the elders of Israel followed him. וַיָּקָם מֹשֶׁה וַיֵּלֶךְ אֶל-דָּתָן וְאַבִּירָם וַיִּלְכּוּ אַחֲרָיו זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל:
- 26 And he spoke unto the congregation, saying: 'Depart, I pray you, from the tents of these wicked men, and touch nothing of theirs, lest ye be swept away in all their sins.' וַיְדַבֵּר אֶל-הָעֵדָה לֵאמֹר סֹרוּ נָא מֵעַל אֹהֲלֵי הָאֲנָשִׁים הָרָשָׁעִים הָאֵלֶּה וְאַל-תִּגְעּוּ בְּכָל-אֲשֶׁר לָהֶם פֶּן-תִּסָּפּוּ בְּכָל-חַטָּאתָם:
- 27 So they got them up from the dwelling of Korah, Dathan, and Abiram, on every side; and Dathan and Abiram came out, and stood at the door of their tents, with their wives, and their sons, and their little ones. וַיַּעֲלוּ מֵעַל מִשְׁכַּן-קֶרַח דָּתָן וְאַבִּירָם מִסָּבִיב וּדָתָן וְאַבִּירָם יֵצְאוּ נֹצְבִים פֶּתַח אֹהֲלֵיהֶם וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וְטַפָּם:
- 28 And Moses said: 'Hereby ye shall know that the LORD hath sent me to do all these works, and that I have not done them of mine own mind. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּזֹאת תֵּדָעוּן כִּי-יְהוָה שְׁלָחַנִי לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל-הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה כִּי-לֹא מִלְּבִי:

(22) אל אלהי הרוחות. יודע מחשבות אין מדתך כמדת בשר ודם מלך בשר ודם שסרחה עליו מקצת מדינה אינו יודע מי החוטא לפיכך כשהוא כועס נפרע מכולם אבל אתה לפניך גלויות כל המחשבות ויודע אתה מי החוטא: האיש אחד. הוא החוטא ואתה על כל העדה תקדוף. אמר הקדוש ב"ה יפה אמרת אני יודע ומודיע מי חטא ומי לא חטא (שס):

(24) העלו וגו'. כתרגמו אסתלקו מסביבות משכן קרח:

(25) ויקם משה. כסבור שישארו פנים ולא עשו (מד"ר. שס ח):

(27) יצאו נצבים. צקומה וקופה לחרף ולגדף כמו (שמואל"א יז, טז) ויתיצב ארבעים יום דגלית (תנחומא ח): ונשיהם ובניהם וטפם. צא וראה כמה קשה המחלוקת שהרי צית דין של מטה אין עונשין אלא עד שיציא שתי שערות וצית דין של מעלה עד כ' שנה וכאן אצדו אף יונקי שדים (שס ג):

(28) לעשות את כל המעשים האלה. שעשיתי על פי הדבור למת לאהרן כהונה גדולה ובניו סגני כהונה ואלוהי נשיא

29	If these men die the common death of all men, and be visited after the visitation of all men, then the LORD hath not sent Me.	אם כְּמוֹת כָּל אָנָּשׁ יָמוּתוּן אֵלֶּה וּפָקְדֹת כָּל-הָאָדָם יִפְקַד עֲלֵיהֶם לֹא יִהְיֶה שְׁלַחְנִי: וְסַעֲרָא דְכָל אָנָּשׁ יִסְתַּעַר עֲלֵיהוֹן לֹא יִי שְׁלַחְנִי:	אם-כְּמוֹת כָּל-הָאָדָם יָמוּתוּן אֵלֶּה וּפָקְדֹת כָּל-הָאָדָם יִפְקַד עֲלֵיהֶם לֹא יִהְיֶה שְׁלַחְנִי:	29
30	But if the LORD make a new thing, and the ground open her mouth, and swallow them up, with all that appertain unto them, and they go down alive into the pit, then ye shall understand that these men have despised the LORD.	וְאִם-בְּרִיאָה יַבְרָא יְהוָה וּפָצְתָהּ הָאֲדָמָה אֶת-פִּיהָ וּבָלְעָה אֹתָם וְאֶת-כָּל-אֲשֶׁר לָהֶם וַיֵּרְדּוּ חַיִּים שְׁאֵלָה וַיֵּדְעוּתָם כִּי נֶאֱצָו הָאָנָּשִׁים הָאֵלֶּה אֶת-יְהוָה:	וְאִם-בְּרִיאָה יַבְרָא יְהוָה וּפָצְתָהּ הָאֲדָמָה אֶת-פִּיהָ וּבָלְעָה אֹתָם וְאֶת-כָּל-אֲשֶׁר לָהֶם וַיֵּרְדּוּ חַיִּים שְׁאֵלָה וַיֵּדְעוּתָם כִּי נֶאֱצָו הָאָנָּשִׁים הָאֵלֶּה אֶת-יְהוָה:	30
31	And it came to pass, as he made an end of speaking all these words, that the ground did cleave asunder that was under them.	וַיְהִי כְּכַלְתּוֹ לְדַבֵּר אֵת כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וּתְבַקֵּעַ הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תַּחְתֵּיהֶם:	וַיְהִי כְּכַלְתּוֹ לְדַבֵּר אֵת כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וּתְבַקֵּעַ הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תַּחְתֵּיהֶם:	31
32	And the earth opened her mouth and swallowed them up, and their households, and all the men that appertained unto Korah, and all their goods.	וּתְפַתַּח הָאָרֶץ אֶת-פִּיהָ וּתְבַלַּע אֹתָם וְאֶת-בְּתֵיהֶם וְאֶת כָּל- הָאָדָם אֲשֶׁר לְקֹרַח וְאֶת כָּל- הָרְכוּשׁ:	וּתְפַתַּח הָאָרֶץ אֶת-פִּיהָ וּתְבַלַּע אֹתָם וְאֶת-בְּתֵיהֶם וְאֶת כָּל- הָאָדָם אֲשֶׁר לְקֹרַח וְאֶת כָּל- הָרְכוּשׁ:	32
33	So they, and all that appertained to them, went down alive into the pit; and the earth closed upon them, and they perished from among the assembly.	וַיֵּרְדּוּ הֵם וְכָל-אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׁאֵלָה וּתִכַּס עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ וַיֵּאבְדּוּ מִתּוֹךְ הַקָּהָל:	וַיֵּרְדּוּ הֵם וְכָל-אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׁאֵלָה וּתִכַּס עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ וַיֵּאבְדּוּ מִתּוֹךְ הַקָּהָל:	33
34	And all Israel that were round about them fled at the cry of them; for they said: 'Lest the earth swallow us up.'	וְכָל-יִשְׂרָאֵל סָבִיבֵתֵיהֶם נָסּוּ לְקָלָם כִּי אָמְרוּ פֶּן-תְּבַלְעֵנוּ הָאָרֶץ:	וְכָל-יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר סָבִיבֵתֵיהֶם נָסּוּ לְקָלָם כִּי אָמְרוּ פֶּן-תְּבַלְעֵנוּ הָאָרֶץ:	34
35	And fire came forth from the LORD, and devoured the two hundred and fifty men that offered the incense.	וְאִשׁ שָׂתָא נִפְקַת מִן קֶדֶם יי וַאֲכָלָת יֵת מֵאֲתָן וְחֲמִשִּׁין גִּבּוֹרָא מִקִּרְבֵּי קְטוֹרֶת בּוֹסְמִיא:	וְאִשׁ יֵצְאָה מֵאֲתַת יְהוָה וּתְאָכַל אֶת הַחֲמִשִּׁים וּמֵאֲתָן אִישׁ מִקִּרְבֵּי הַקְטֹרֶת: (ס)	35
XVII	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:	XVII

הַקָּהָל:

(29) לֹא ה' שְׁלַחְנִי. אֵלֶּה אֲנִי עֹשִׂימִי הַכֹּל מִדַּעַתִּי וְצִדִּין הוּא חוֹלֵק עָלַי (שס ח):

(30) וְאִם בְּרִיאָה. חֲדָשָׁה: יִבְרָא ה'. לַהֲמִית אֹתָם צְמִיחָה שְׁלֵא מִתְּצֵה אָדָם עַד הֵנָּה וּמָה הִיא הַצְרִיָּא וּפְצָתָהּ הָאֲדָמָה
אֵת פִּיהָ וּתְבַלְעֵם אֲזִי וַיֵּדְעוּתָם כִּי נֶאֱצָו הֵם אֵת ה' וְאֲנִי מִפִּי הַגְּבוּרָה אֲמַרְתִּי וּרְצוּתִינִי פִּירְשׁוּ (שס יא. סְנֵה דְרִין קי, א) אִם צְרִיָּא
פֶּה לְאַרְצָא מִשְׁשֵׁת יָמִי צְרִאֲשִׁית מוֹטָצ וְאִם לֹא יִצְרָא ה':

(34) נָסּוּ לְקָלָם. צִשְׁבִּיל הַקּוֹל הִיוּ אֵל עַל צִלְעֵתָם:

2 'Speak unto Eleazar the son of Aaron the priest, that he take up the fire-pans out of the burning, and scatter thou the fire yonder; for they are become holy;

אִמַּר אֶל־אֱלֶעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן כֹּהֵנָא וַיִּפְרֹשׂ יָת מַחְתֵּיתָא מִבֵּין יְקִידָא וַיִּת אִשְׁתָּא יֶרֶחֶק לְהִלָּאָה אֲרִי אֶתְקַדָּשׁ:

2 אִמַּר אֶל־אֱלֶעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וַיָּרֶם אֶת־הַמַּחְתֹּת מִבֵּין הַשֹּׂרֶפֶת וְאֶת־הָאֵשׁ זָרָה־הָלָאָה כִּי קִדְּשׁוּ:

even the fire-pans of these men who have sinned at the cost of their lives, and let them be made beaten plates for a covering of the altar—for they are become holy, because they were offered before the LORD—that they may be a sign unto the children of Israel.'

יָת מַחְתֵּית חַיִּיבָא הָאֵלִין דְּאֶתְחִיבּוּ בְּנַפְשָׁתְהוֹן וַיַּעֲבְדוּן יְתָהוֹן טָסִין רִדִּידוֹן חוּפָאָה לְמַדְבָּחָא אֲרִי קְרִיבּוּנִין קָדָם יְיָ וְאֶתְקַדָּשׁ וַיְהִינן לְאֹת לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל:

3 אֵת מַחְתֹּת הַחַטָּאִים הָאֵלֶּה בְּנַפְשָׁתָם וַעֲשׂוּ אֹתָם רִקְעֵי פָחִים צָפוּי לְמִזְבֵּחַ כִּי־הִקְרִיבָם לִפְנֵי־יְהוָה וַיִּקְדָּשׁוּ וַיְהִי לְאֹת לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל:

4 And Eleazar the priest took the brazen fire-pans, which they that were burnt had offered; and they beat them out for a covering of the altar,

וַיִּסֹּב אֱלֶעָזָר כֹּהֵנָא יָת מַחְתֵּית נְחֹשָׁא דְקָרִיבּוּ יְקִידָא וַרְדִּידוּנִין חוּפָאָה לְמַדְבָּחָא:

4 וַיִּקָּח אֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן אֶת מַחְתֹּת הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר הִקְרִיבוּ הַשֹּׂרֶפִים וַיִּרְקְעוּם צָפוּי לְמִזְבֵּחַ:

5 to be a memorial unto the children of Israel, to the end that no common man, that is not of the seed of Aaron, draw near to burn incense before the LORD; that he fare not as Korah, and as his company; as the LORD spoke unto him by the hand of Moses.

דּוּכְרָנָא לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדִיל דְּלֹא יִקְרַב גְּבַר חִילוּנִי דְלֹא מִזְרַע אַהֲרֹן הוּא לְאַסְקָא קְטֹרֶת בּוֹסְמִין קָדָם יְיָ וְלֹא יְהִי כְקֹרַח וּכְכֹנָשִׁיָּה כְּמֹא דְמַלִּיל יְיָ בִּידָא דְּמֹשֶׁה לֵיה:

5 זָכָרוֹן לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא־יִקְרַב אִישׁ זָר אֲשֶׁר לֹא מִזְרַע אַהֲרֹן הוּא לְהַקְטִיר קְטֹרֶת לִפְנֵי יְהוָה וְלֹא־יְהִיָּה כְקֹרַח וּכְעֹדָתוֹ כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה לֵאמֹר:

6 But on the morrow all the congregation of the children of Israel murmured against Moses and against Aaron, saying: 'Ye have killed the people of the LORD.'

וְאֶתְרַעְמוּ כָּל בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל דְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיוֹמָא דְּבִתְרוּהִי עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן לְמִימַר אֶתְהוֹן גְּרַמְתוּן דְּמִית עֲמִיה דִּיִּי:

6 וַיִּלְנוּ כָּל־עַדַּת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמַּחֲלֹת עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן לֵאמֹר אַתֶּם הִמַּתֶּם אֶת־עַם יְהוָה:

(2) ואת האש. שנתוך המחתות: זרה הלאה. לארץ מעל המחתות: כי קדשו. המחתות ואסורין צהנאה שהרי עשאים כלי שרת:

(3) החטאים האלה בנפשותם. שנעשו פושעים בנפשותם שנחלקו על הקצ"ה (יומא לו): רקעי. רדיין: פחים. טסין מרודדין טינצי"ש בלע"ז: צפוי למזבח. למזבח הנחשת: ויהיו לאות. לזכרון שיאמרו אלו היו מאותן שנחלקו על הכהונה ונשרפו:

(4) וירקעום. אינטינדר"ש בלע"ז:

(5) ולא יהיה בקרח. כדי שלא יהיה כקרח: כאשר דבר ה' ביד משה לו. כמו עליו על אהרן דצר אל משה שיהיה הוא ובניו כהנים לפיכך לא יקרב אדם זר אשר לא מזרע אהרן וגו' וכן כל לי ולו ולהם הסמוכים אלל דבור פתרונו כמו על. ומדרשו (תנחומא לו, יא) על קרח ומהו ציד משה ולא כתב אל משה רמז לחולקים על הכהונה שלוקין בצרעת כמו שלקח משה צידו שנאמר (שמות 7, 1) ויוציאה והנה ידו מורעת כשלג ועל כן לקח עוזיה בצרעת (דעה"כ כו, כ):

- 7 And it came to pass, when the congregation was assembled against Moses and against Aaron, that they looked toward the tent of meeting; and, behold, the cloud covered it, and the glory of the LORD appeared.
- 7 וַיְהִי בַּהֲקָהֶל הָעֵדָה עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן וַיִּפְּנוּ אֶל־אַהֲלֹ מוֹעֵד וַהֲנֶה כֶּסֶהוּ הָעֶנָן וַיֵּרָא כְבוֹד יְהוָה:
- 8 And Moses and Aaron came to the front of the tent of meeting.
- 8 וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל־פְּנֵי אֹהֶל וַיִּשָּׁבְעוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן לִקְדָם מוֹעֵד: (ס)
- 9 And the LORD spoke unto Moses, saying:
- 9 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:
- 10 'Get you up from among this congregation, that I may consume them in a moment.' And they fell upon their faces.
- 10 הִרְמוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאָכַלָה אֹתָם כְּרָגַע וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם:
- 11 And Moses said unto Aaron: 'Take thy fire-pan, and put fire therein from off the altar, and lay incense thereon, and carry it quickly unto the congregation, and make atonement for them; for there is wrath gone out from the LORD: the plague is begun.'
- 11 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן קַח אֶת־הַמִּחְתָּה וְתֵן־עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׁים קֶטֶרֶת וְהוֹלֵךְ מִהֲרָה אֶל־הָעֵדָה וְכַפֵּר עֲלֵיהֶם כִּי־יָצָא תִקְצֹף מִלִּפְנֵי יְהוָה הַחֵל הַנֶּגֶף:
- 12 And Aaron took as Moses spoke, and ran into the midst of the assembly; and, behold, the plague was begun among the people; and he put on the incense, and made atonement for the people.
- 12 וַיִּקַּח אַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה וַיֵּרָץ אֶל־תּוֹךְ הַקָּהָל וַהֲנֶה הַחֵל הַנֶּגֶף בָּעָם וַיִּתֵּן אֶת־הַקֶּטֶרֶת וַיְכַפֵּר עַל־הָעָם:
- 13 And he stood between the dead and the living; and the plague was stayed.
- 13 וַיַּעֲמֵד בֵּין־הַמֵּתִים וּבֵין־הַחַיִּים וַתִּשָּׁבַר הַמִּגֶּפֶה:
- 14 Now they that died by the plague were fourteen thousand and seven hundred, besides them that died about the matter of Korah.
- 14 וַיְהִיו הַמֵּתִים בַּמִּגֶּפֶה אַרְבַּעַת עָשָׂר אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת מִלִּבְד הַמֵּתִים עַל־דִּבְרֵי־קֹרַח:

(11) וכפר עליהם. רז זה מסר לו מלאך המות כשעלה לרקיע שהקטרת עוזר המגפה כדאיתא במסכת שבת (פט, א):
 (13) ויעמוד בין המתים וגו'. אחז את המלאך והעמידו על כרחו אמר לו המלאך הנה לי לעשות שליחותי אמר לו משה זוני לעבד על ידך אמר לו אני שלוחו של מקום ואחז שלוחו של משה אמר לו אין משה אומר כלום מלבו אלא מפני הגבורה אם אין אחז מאמין הרי הקצ"ה ומשה אל פתח אהל מועד צא עמי ושאל זהו שנאמר וישב אהרן אל משה (מכילתא). תנחומא תזוה (טו). דבר אחר למה בקטרת לפי שהיו ישראל מליזין ומרננים אחר הקטרת לומר סם המות הוא על ידו מתו נדב ואביהוא על ידו נשרפו חמשים ומאתים איש אמר הקצ"ה תראו שעוזר מגפה הוא והחטא הוא הממית (מכילתא ויסע פרשה ו. ברכות לג, א):

15	And Aaron returned unto Moses unto the door of the tent of meeting, and the plague was stayed.	וַיָּשָׁב אֶהֱרֹן אֶל-מֹשֶׁה אֶל-דֶּלֶת אֹהֶל מוֹעֵד וַחֲמַגְּפָה נִעְצְרָה: (פ)	15
16	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:	חמישי טז
17	'Speak unto the children of Israel, and take of them rods, one for each fathers' house, of all their princes twelve rods; thou shalt write every man's name upon his rod.	דַּבְּרוּ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְקַח מֵאֵתָם מִטָּה מִטָּה לְבֵית אָב מֵאֵת כָּל-נְשִׂאֵיהֶם לְבֵית אֲבֹתָם שְׁנַיִם עָשָׂר מִטּוֹת אִישׁ אֶת-שְׁמוֹ תִּכְתֹּב עַל-מִטָּהוּ:	17
18	And thou shalt write Aaron's name upon the rod of Levi, for there shall be one rod for the head of their fathers' houses.	וְאֵת שֵׁם אֶהֱרֹן תִּכְתֹּב עַל-מִטָּה לְוִי כִּי מִטָּה אֶחָד לְרֹאשׁ בֵּית אֲבוֹתָם:	18
19	And thou shalt lay them up in the tent of meeting before the testimony, where I meet with you.	וְהִנַּחְתָּם בְּאֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי הָעֵדוּת אֲשֶׁר אֶנְעֵד לָכֶם שָׁמָּה:	19
20	And it shall come to pass, that the man whom I shall choose, his rod shall bud; and I will make to cease from Me the murmurings of the children of Israel, which they murmur against you.'	וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר אֲבַחֲרֶבּוּ מִטָּהוּ יִפְרָח וְהִשְׁכַּתִּי מֵעָלַי אֶת-תִּלְנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֵם מְלִינִים עָלֵיכֶם:	20
21	And Moses spoke unto the children of Israel; and all their princes gave him rods, for each prince one, according to their fathers' houses, even twelve rods; and the rod of Aaron was among their rods.	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי יִשְ�רָאֵל וַיָּתְנוּ אֵלָיו כָּל-נְשִׂאֵיהֶם מִטָּה לְנָשִׂאִי אֶחָד מִטָּה לְנָשִׂאִי אֶחָד לְבֵית אֲבֹתָם שְׁנַיִם עָשָׂר מִטּוֹת וּמִטָּה אֶהֱרֹן בְּתוֹךְ מִטּוֹתָם:	21
22	And Moses laid up the rods before the LORD in the tent of the testimony.	וַיִּנַּח מֹשֶׁה אֶת-הַמִּטּוֹת לִפְנֵי יְהוָה בְּאֹהֶל הָעֵדוּת:	22

- (18) כי מטה אחד. אף על פי שחלקתים לשתי משפחות משפחת כהונה לצד ולויה לצד מכל מקום שבט אחד הוא:
 (20) והשכתי. כמו (בראשית ח, א) וישכו המים (אסתר ז, י) וחמת המלך שככה:
 (21) בתוך מטותם. הניחו בזמנע שלא יאמרו מפני שהניחו בצד שכניה פרח (תנחומא אחרי ח):

- 23 And it came to pass on the morrow, that Moses went into the tent of the testimony; and, behold, the rod of Aaron for the house of Levi was budded, and put forth buds, and bloomed blossoms, and bore ripe almonds.
- 24 And Moses brought out all the rods from before the LORD unto all the children of Israel; and they looked, and took every man his rod.
- 25 and the LORD said unto Moses: 'Put back the rod of Aaron before the testimony, to be kept there, for a token against the rebellious children; that there may be made an end of their murmurings against Me, that they die not.'
- 26 Thus did Moses; as the LORD commanded him, so did he.
- 27 And the children of Israel spoke unto Moses, saying: 'Behold, we perish, we are undone, we are all undone.
- 28 Every one that cometh near, that cometh near unto the tabernacle of the LORD, is to die; shall we wholly perish?'
- וַיְהִי מִמָּחָרֶת וַיָּבֹא מֹשֶׁה אֶל-אֹהֶל הָעֵדוּת וַיִּהְיֶה פָּרַח מִמָּטֶה אֲהֲרֹן לְבֵית לֵוִי וַיֵּצֵא פָּרַח וַיִּצָּץ צִיץ וַיִּגְמַל שְׂקָדִים:
- וַיֹּצֵא מֹשֶׁה אֶת-כָּל-הַמַּטֵּה מִלִּפְנֵי יְהוָה אֶל-כָּל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּרְאוּ וַיִּקְחוּ אִישׁ מִמָּטֵהוּ:
- וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה הִשָּׁב אֶת-מִטְּה אֲהֲרֹן לִפְנֵי הָעֵדוּת לְמַשְׁמַרְתָּ לְאוֹת לְבְנֵי-מִרְי וְתִכְלֹל תִּלְוֹנָתָם מֵעַלִּי וְלֹא יָמָתוּ:
- וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ כֵּן עָשָׂה:
- וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר הֵן גּוֹעֵנוּ אֲבֹדְנוּ כָּלֵנוּ אֲבֹדְנוּ:
- כָּל הַקָּרֵב | הַקָּרֵב אֶל- מֹשֶׁכֶּן יְהוָה יָמוּת הָאֵם תָּמְנוּ לְגֹועַ: (ס)
- וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֹשֶׁה לְמִימַר הָא מִנָּנָא קִטִּילַת חֲרָבָא הָא מִנָּנָא בִּלְעַת אֶרְעָא הָא מִנָּנָא מִיתוּ בְּמוֹתָנָא:
- כָּל דְּקָרִיב מִקָּרֵב לְמַשְׁכְּנָא דִּי מָאִית הָא אֲנִיחָנָא סִיפִין לְמָמָת:

(23) ויצא פרח. כמשמעו: ציץ. הוא חנטת הפרי כשהפרח נופל: ויגמל שקדים. כשהוכר הפרי הוכר שהן שקדים לשון (בראשית כא, ח) ויגדל הילד ויגמל ולשון זה מצוי בפרי האילן כמו (ישעיה יח, ה) וצור גומל יהיה נזה. ולמה שקדים, הוא הפרי הממהר להפריח מכל הפירות אף המעורר על הכהונה פורענותו ממהרת לצא כמו שמצינו בעזיה (ד"ה כו, יט) והזרעת זרחה צמחו (מדרש אגדה) ותרגומו וכפית שגדין כמין אשכול שקדים יחד כפותים זה על זה:

(25) למשמרת לאות. לזכרון שצחרתי צאהרן הכהן ולא ילונו עוד על הכהונה: ותכל תלונתם. כמו ותכלה תלונתם לשון זה שם מפעל יחיד לשון נקבה כמו תלונתם מרמזי"ש בלע"ז ויש חילוק בין תלונותם לתלונתם תלונה אחת תלונותם שם דבר בלשון יחיד ואפילו הם תלונות הרבה:

(28) כל הקרב הקרב וגו'. אין אנו יכולין להיות זהירין בכך כולנו רשאים להכנס לאחר אהל מועד ואחד שיקריב עצמו יותר מחבירו ויכנס לתוך אהל מועד ימות: האם תמנו לגוע. שמה הופקרנו למיתה:

XVIII	<p>And the LORD said unto Aaron: 'Thou and thy sons and thy fathers' house with thee shall bear the iniquity of the sanctuary; and thou and thy sons with thee shall bear the iniquity of your priesthood.</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן אַתָּה וּבְנֶיךָ וּבֵית־אָבִיךָ אִתָּךְ תִּשָּׂאוּ אֶת־עֲוֹן הַמִּקְדָּשׁ וְאִתָּךְ וּבְנֶיךָ אִתָּךְ תִּשָּׂאוּ אֶת־עֲוֹן כְּהֹנְתְּכֶם:</p>	XVIII
2	<p>And thy brethren also, the tribe of Levi, the tribe of thy father, bring thou near with thee, that they may be joined unto thee, and minister unto thee, thou and thy sons with thee being before the tent of the testimony.</p>	<p>וְאָף יָת אֶחָד שְׁבֹטֹא דְלֵוִי שְׁבֹטֹא דְאַבְרָם קָרִיב לְוִתְךָ וַיְתוֹסְפוּן עִלְךָ וַיִּשְׁמְשׁוּנְךָ וְאִתָּךְ וּבְנֶיךָ עִמָּךְ קֹדֶם מִשְׁכַּנָּא דְּסִתְדִּיתָא:</p>	2
3	<p>And they shall keep thy charge, and the charge of all the Tent; only they shall not come nigh unto the holy furniture and unto the altar, that they die not, neither they, nor ye.</p>	<p>וַיִּטְרוּן מִטַּרְתְּךָ וּמִטַּרְתָּא כָּל מִשְׁכַּנָּא בְּרִם לְמַנִּי קוּדְשָׁא וּלְמִדְבַּחָא לֹא יִקְרְבוּן וְלֹא יָמוּתוּן אָף אֲנֹנִי אָף אַתּוֹן:</p>	3
4	<p>And they shall be joined unto thee, and keep the charge of the tent of meeting, whatsoever the service of the Tent may be; but a common man shall not draw nigh unto you.</p>	<p>וַיְתוֹסְפוּן עִלְךָ וַיִּטְרוּן יָת מִטַּרְתָּא מִשְׁכַּן זְמָנָא לְכָל פּוֹלְחֵן מִשְׁכַּנָּא וְחִילוּנִי לֹא יִקְרַב לְוִתְכֹן:</p>	4
5	<p>And ye shall keep the charge of the holy things, and the charge of the altar, that there be wrath no more upon the children of Israel.</p>	<p>וַיִּטְרוּן יָת מִטַּרְתָּא קוּדְשָׁא וְיָת מִטַּרְתָּא מִדְבַּחָא וְלֹא יִהְיֶה עוֹד רִיגְזָא עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	5
6	<p>And I, behold, I have taken your brethren the Levites from among the children of Israel; for you they are given as a gift unto the LORD, to do the service of the tent of meeting.</p>	<p>וְאַנָּא הָא קָרִיבִית יָת אַחִיכֹן לִינָאִי מִגּוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְכוֹן מִתְּנָא יְהִיבִין קֹדֶם יְיָ לְמַפְלַח יָת פּוֹלְחֵן מִשְׁכַּן זְמָנָא:</p>	6

- (1) ויאמר ה' אל אהרן. למשה אמר שיאמר לאהרן להזהירו על תקנת ישראל שלא יכנסו למקדש (ספרי קיז): אתה ובניך ובית אביך. הם בני קהת אבי עמרם (שם קטז): תשא את עון המקדש. עליכם אני מטיל עונש הזרים שיחטאו בעסקי הדברים המקודשים המסורים לכם הוא האהל והארון והשלחן וכלי הקדש אתם תשצו ותזהירו על כל זר הצא ליגע: ואתה ובניך. הכהנים: תשא את עון כהונתכם. שאינה מסורה ללוים ותזהירו הלוים השוגגים שלא יגעו אליכם צעזועתכם:
- (2) וגם את אחיך. בני גרשון ובני מררי: וילוו. ויתחצרו אליכם להזהיר גם את הזרים מלהתקרב אליהם: וישרתוך. צשמירת השערים ולמנוח מהם גזרין ואמרכלין (שם. זכח טז):
- (4) וזר לא יקרב אליכם. אתכם אני מזהיר על כך:
- (5) ולא יהיה עוד קצף. כמו שהיה כבר שנאמר (במדבר יז, יא) כי ילא הקצף (ספרי):
- (6) לכם מתנה נתנים. יכול לעזודתכם של הדיוט תלמוד לומר לה' כמו שמפורש למעלה לשמור משמרת גזרין ואמרכלין:

And thou and thy sons with thee shall keep your priesthood in everything that pertaineth to the altar, and to that within the veil; and ye shall serve; I give you the priesthood as a service of gift; and the common man that draweth nigh shall be put to death.'

And the LORD spoke unto Aaron: 'And I, behold, I have given thee charge of My heave-offerings; even of all the hallowed things of the children of Israel unto thee have I given them for a consecrated portion, and to thy sons, as a due for ever.

This shall be thine of the most holy things, reserved from the fire: every offering of theirs, even every meal-offering of theirs, and every sin-offering of theirs, and every guilt-offering of theirs, which they may render unto Me, shall be most holy for thee and for thy sons.

In a most holy place shalt thou eat thereof; every male may eat thereof; it shall be holy unto thee.

And this is thine: the heave-offering of their gift, even all the wave-offerings of the children of Israel; I have given them unto thee, and to thy sons and to thy daughters with thee, as a due for ever; every one that is clean in thy house may eat thereof.

ואתה ובנך עמך תטרינו ית כהונתכון לכל פתגם מדבחה ולמגיו לפרוכתא ותפלחון פולחן מתנא אתין ית כהונתכון ותילוני דיקרב יתקטיל:

ומליל יי עם אהרן ואנא הנה נתתי לך את-משמרת תרומתי לכל-קדשי בני-ישראל לך נתתים למשחה ולבגיה לחק-עולם:

דין יהי לך מקדש קודשאי מותר מן אישתא כל קורבנהון לכל מנחתהון ולכל חטותהון ולכל אשמהון דיתבינן קדמי קודש קודשין דילך הוא ודבגיה:

בקדש קודשין תיכלוניה כל דכורא ייכול יתיה קודשא יהי לך:

ודין לך אפרשות מתנתהון לכל ארמות בני ישראל לך יתבתניו ולבגיה ולבגיתך עמך לקים עלם כל דידכי בביתך ייכול יתיה:

ואתה ובגיה אתה תשמרו את-כהונתכם לכל-דבר המזבח ולמבית לפרכת ועבדתם עבדת מתנה אתן את-כהונתכם ותהר הקרב יומת: (פ)

וידבר יהוה אל-אהרן ואני הנה נתתי לך את-משמרת תרומתי לכל-קדשי בני-ישראל לך נתתים למשחה ולבגיה לחק-עולם:

זה-יהיה לך מקדש הקדשים מן-האש כל-קרבנם לכל-מנחתם ולכל-חטאתם ולכל-אשמים אשר ישיבו לי קדש קדשים לך הוא ולבגיה:

בקדש הקדשים תאכלנו כל-זכר יאכל אתו קדש יהיה-לך:

וזה-לך תרומת מתנם לכל-תנופת בני ישראל לך נתתים ולבגיה ולבגיתך אתה לחק-עולם כל-טהור בביתך יאכל אתו:

(7) עבדת מתנה. צמחנה נמחיה לכס:

(8) ואני הנה נתתי לך. צמחה. לשון שמחה הוא זה כמו (שמות ד, 7) הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בלבו משל למלך שנתן שדה לאוהבו ולא כחז ולא חסם ולא העלה צערכאין בא אחד וערער (עליו) על השדה אמר לו המלך כל מי שירצה יבא ויערער לנגדך הריני כוחס ומוחם לך ומעלה צערכאין אף כאן לפי שצא קרח וערער כנגד אהרן על הכהונה בא הכתוב ונתן לו כ"ד מתנות כהונה בצריח מלח עולם ולכך נסמכה פרשה זו לכאן (חולין קלג. ספרי קיז): משמרת תרומתי. שאתה צריך לשמרון צטהרה: למשחה. (ספרי שס):

(9) מן האש. לאחר הקטרת האשים: כל קרבנם. כגון זחאי שלמי צצור (שס): מנחתם חטאתם ואשמים. כמשמעו: אשר ישיבו לי. זה גזל הגר (שס):

(10) בקדש הקדשים תאכלנו וגו'. למד על קדשי קדשים שאין נאכלין אלא בעזרה ולזכרי כהונה (שס):

(11) תרומת מתנם. המורס מן המודה ומהשלמים ואיל נזיר: לכל תנופות. שהרי אלו טעונים תנופה (שס): כל טהור. ולא טמאים (ספרי). דבר אחר כל טהור לרצות אשמו:

12	All the best of the oil, and all the best of the wine, and of the corn, the first part of them which they give unto the LORD, to thee have I given them.	כָּל טוֹב מִשֶּׁח וְכָל טוֹב חֵמֶר וְעֹבֹר רִישִׁיתָהוֹן דִּיתְנִינוּן קָדָם יְיָ לָךְ יִתְּנֶנּוּ:	כָּל תֵּלֵב וְצֹהָר וְכָל-חֶלֶב תִּירוֹשׁ וְדִגָּן רִאשִׁיתָם אֲשֶׁר- יִתְּנוּ לַיהוָה לָךְ נִתְּנִים:	12
13	The first-ripe fruits of all that is in their land, which they bring unto the LORD, shall be thine; every one that is clean in thy house may eat thereof.	בְּכוּרֵי כָּל דְּבַאֲרֵהוֹן דִּיתְנִינוּן קָדָם יְיָ דִּילָךְ יְהִי כָּל דִּידְכִי בְּבֵיתְךָ יִכְלְנוּ:	בְּכוּרֵי כָּל-אֲשֶׁר בְּאֶרְצָם אֲשֶׁר- יָבִיאוּ לַיהוָה לָךְ יִהְיֶה כָּל- טָהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכְלֶנּוּ:	13
14	Every thing devoted in Israel shall be thine.	כָּל חֶרֶם בְּיִשְׂרָאֵל דִּילָךְ יְהִי:	כָּל-חֶרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לָךְ יִהְיֶה:	14
15	Every thing that openeth the womb, of all flesh which they offer unto the LORD, both of man and beast, shall be thine; howbeit the first-born of man shalt thou surely redeem, and the firstling of unclean beasts shalt thou redeem.	כָּל פֶּתַח וּלְדָא לְכָל בִּשְׂרָא דִּיקְרְבוּן קָדָם יְיָ בְּאִנְשָׁא וּבְבִיעִירָא יְהִי לָךְ בְּרֵם מִפְּרָק תְּפֻרָק יִתְּ בּוֹכְרָא דְאִנְשָׁא וְיִתְּ בּוֹכְרָא דְבִיעִירָא מְסֻבָּא תְּפֻרָק:	כָּל-פֶּטֶר רֶחֶם לְכָל-בֶּשָׂר אֲשֶׁר-יִקְרִיבוּ לַיהוָה בְּאֶדָם וּבְהֵמָה יִהְיֶה-לָּךְ אֶדּוּ פִדְיָה תְּפִידָה אֶת בְּכוֹר הָאָדָם וְאֶת בְּכוֹר-הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תְּפִידָה:	15
16	And their redemption-money—from a month old shalt thou redeem them—shall be, according to thy valuation, five shekels of silver, after the shekel of the sanctuary—the same is twenty gerahs.	וּפִדְיוֹנָהּ מִבֶּר יִרְחָא תְּפִידָה בְּפִדְיוֹנָהּ כֶּסֶף חֲמִישׁ סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא עֶשְׂרִין מְעִין הוּא:	וּפִדְיוֹן מִבֶּן-חֹדֶשׁ תְּפִידָה בְּעֶרְכָּךְ כֶּסֶף חֲמִשָּׁת שֶׁקֶלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הוּא:	16
17	But the firstling of an ox, or the firstling of a sheep, or the firstling of a goat, thou shalt not redeem; they are holy: thou shalt dash their blood against the altar, and shalt make their fat smoke for an offering made by fire, for a sweet savour unto the LORD.	בְּרֵם בּוֹכְרָא דִּתּוֹרָא אוּ בּוֹכְרָא דְאִמְרָא אוּ בּוֹכְרָא דְּעִזָּא לֹא תְּפִידָה קוּדְשָׁא אֲנִין יִתְּ דְּמָהוֹן תְּזִרוֹק עַל מִדְּבַחָא וְיִתְּ תִרְבֵּהוֹן תְּסִיק קוּרְבָּן לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְיוֹן קָדָם יְיָ:	אֶדּוּ בְּכוֹר-שׁוֹר אוּ-בְכוֹר פֶּשֶׁב אוּ-בְכוֹר עִזָּ לֹא תְּפִידָה קֹדֶשׁ הֵם אֶת-דָּמָם תִּזְרַק עַל-חַמֻּזְבַּח וְאֶת-חֲלֶבָם תִּקְטִיר אֲשֶׁה לַרִּיחַ נִיחַח לַיהוָה:	17
18	And the flesh of them shall be thine, as the wave-breast and as the right thigh, it shall be thine.	וּבִשְׂרָהוֹן יְהִי לָךְ כַּחֲדָיָא דְּאַרְמוּתָא וּכְשֶׁקָא דִּימִינָא דִּילָךְ יְהִי:	וּבִשְׂרָם יִהְיֶה-לָּךְ כַּחֲזֵה הַתְּנוּפָה וּכְשׁוֹק הַיְמִין לָךְ יִהְיֶה:	18

(12) ראשיתם. היא תרומה גדולה:

(18) כחזה התנופה וכשוק הימין. של שלמים שנאכלים לכהנים לנשיהם ולצניהם ולעצדיהם לשני ימים ולילה אחד אף הזכור נאכל לשני ימים ולילה אחד (זכחים נו. ספרי קיט): לך יהיה. זא רבי עקיבא ולמד הוסיף לך הכחזו והיה אחרת שלא תאמר כחזה ושוק של תודה שאינו נאכל אלא ליום ולילה (ספרי סס):

- 19 All the heave-offerings of the holy things, which the children of Israel offer unto the LORD, have I given thee, and thy sons and thy daughters with thee, as a due for ever; it is an everlasting covenant of salt before the LORD unto thee and to thy seed with thee.
- 20 And the LORD said unto Aaron: 'Thou shalt have no inheritance in their land, neither shalt thou have any portion among them; I am thy portion and thine inheritance among the children of Israel.
- 21 And unto the children of Levi, behold, I have given all the tithe in Israel for an inheritance, in return for their service which they serve, even the service of the tent of meeting.
- 22 And henceforth the children of Israel shall not come nigh the tent of meeting, lest they bear sin, and die.
- 23 But the Levites alone shall do the service of the tent of meeting, and they shall bear their iniquity; it shall be a statute for ever throughout your generations, and among the children of Israel they shall have no inheritance.
- 24 For the tithe of the children of Israel, which they set apart as a gift unto the LORD, I have given to the Levites for an inheritance; therefore I have said unto them: Among the children of Israel they shall have no inheritance.'
- 25 And the LORD spoke unto Moses, saying:
- כָּל־תְּרוֹמַת הַקִּדְשִׁים אֲשֶׁר יָרִימוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לַיהוָה נְתַתִּי לָךְ וּלְבָנֶיךָ וּלְבָנֹתֶיךָ אִתְּךָ לְחֶקֶד־עוֹלָם בְּרִית מִלַּח עוֹלָם הוּא לִפְנֵי יְהוָה לָךְ וּלְזֶרְעֶךָ אִתְּךָ:
- וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן בְּאַרְצָם לֹא תִנְחַל וְחֶלֶק לֹא־יִהְיֶה לָּךְ בְּתוֹכָם אֲנִי חֶלְקֶךָ וְנִחְלַתְּךָ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (ס)
- וּלְבָנִי לְוִי הִנֵּה נְתַתִּי כָל־מַעֲשֶׂר בְּיִשְׂרָאֵל לְנִחְלָה חֶלֶף עֲבָדְתָם אֲשֶׁר־תִּהְיֶה עֲבָדִים אֶת־עַבְדְּתָאֶהֱל מוֹעֵד:
- וְלֹא־יִקְרְבוּ עוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־אַהֲל מוֹעֵד לְשֹׂאת חַטָּא לְמוֹת:
- וְעַבְד חֲלוּי הוּא אֶת־עַבְדְּתָאֶהֱל מוֹעֵד וְהֵם יִשְׂאוּ עוֹנֵם חֶקֶת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם וּבְתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחֻלוּ נִחְלָה:
- כִּי־אֶת־מַעֲשֶׂר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָרִימוּ לַיהוָה תְּרוֹמָה נְתַתִּי לְלוֹוִים לְנִחְלָה עַל־כֵּן אֶמְרָתִי לָהֶם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחֻלוּ נִחְלָה: (פ)
- וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:
- (יז)

(19) כל תרומת הקדשים. מחיצתה של פרשה זו כללה בתחלה וכללה בסוף ופרט צאמנע (שס): ברית מלח עולם. כרת צרית עם אהרן דצז הצריא ומתקיים ומצריא את אחרים (שס): ברית מלח. כצרית הכרותה למלח שאינו מסריח לעולם:

(20) וחלק לא יהיה לך בתוכם. אף צציו (ספרי קיע):

(23) והם. הלויים ישאו עונם של ישראל שעליהם להזהיר הזרים מגשת אליהם:

(24) אשר ירימו לה' תרומה. הכתוב קראו תרומה עד שיפריש ממנו תרומת מעשר (ספרי שס):

<p>26 'Moreover thou shalt speak unto the Levites, and say unto them: When ye take of the children of Israel the tithe which I have given you from them for your inheritance, then ye shall set apart of it a gift for the LORD, even a tithe of the tithe.</p>	<p>וְאֶל־הַלְוִיִּם תִּדְבֹּר וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי־תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמַּעֲשֵׂר אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם מֵאֵתָם בְּנַחֲלַתְכֶם וְהִרְמַתֶם מִמֶּנּוּ תְרוּמַת יְהוָה מַעֲשֵׂר מִן־הַמַּעֲשֵׂר:</p>	<p>26</p>
<p>27 And the gift which ye set apart shall be reckoned unto you, as though it were the corn of the threshing-floor, and as the fulness of the wine-press.</p>	<p>וְנִחְשַׁב לָכֶם תְּרוּמַתְכֶם כַּדָּגָן מִן־הַגֶּרֶן וְכַמְלֵאָה מִן־הַיֵּקֶב:</p>	<p>27</p>
<p>28 Thus ye also shall set apart a gift unto the LORD of all your tithes, which ye receive of the children of Israel; and thereof ye shall give the gift which is set apart unto the LORD to Aaron the priest.</p>	<p>כֵּן תִּרְיֻמוּ גַם־אֵתָם תְּרוּמַת יְהוָה מִכָּל מַעֲשֵׂר־תִּיכֶם אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתַתֶּם מִמֶּנּוּ אֶת־תְּרוּמַת יְהוָה לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן:</p>	<p>28</p>
<p>29 Out of all that is given you ye shall set apart all of that which is due unto the LORD, of all the best thereof, even the hallowed part thereof out of it.</p>	<p>מִכָּל מִתְּנִיתִיכֶם תִּרְיֻמוּ אֵת כָּל־תְּרוּמַת יְהוָה מִכָּל־חִלְבּוֹ אֶת־מִקְדָּשׁוֹ מִמֶּנּוּ:</p>	<p>29</p>
<p>30 Therefore thou shalt say unto them: When ye set apart the best thereof from it, then it shall be counted unto the Levites as the increase of the threshing-floor, and as the increase of the wine-press.</p>	<p>וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּתִרְיֻמְכֶם אֶת־חִלְבּוֹ מִמֶּנּוּ וְנִחְשַׁב לְלוֹיִם כַּתְּבוּאָת גֶּרֶן וְכַתְּבוּאָת יֵקֶב:</p>	<p>מפטיר</p>
<p>31 And ye may eat it in every place, ye and your households; for it is your reward in return for your service in the tent of meeting.</p>	<p>וְאָכַלְתֶּם אֹתוֹ בְּכָל־מְקוֹם אַתֶּם וּבֵיתְכֶם כִּי־שֹׁכֵר הוּא לָכֶם חֶלֶף עֲבַדְתֶּם בְּאַהֲל מוֹעֵד:</p>	<p>31</p>

(27) ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגרן. תרומת מעשר שלכם אסורה לזרים ולטומאים וחיציזין עליה מיתה וחומש כתרומה גדולה שנקראת ראשית דגן מן הגורן: וכמלאה מן היקב. כתרומת תירוש ויזהר הניטלת מן היקבים: מלאה. לשון ציטוט תבואה שנתמלאת: יקב. הוא הצור שלפני הגת שהיין יורד לתוכו וכל לשון יקב חפירת קרקע הוא וכן (זכריה יד, י) יקצי המלך הוא יס אוקיינוס חפירה שחפר מלכו של עולם:

(28) כן תרימו גם אתם. כמו שישאל מרימים מגרנס ומיקציהם תרימו גם אתם ממעשר שלכם כי הוא נחלתכם:

(29) מכל מתנתיכם תרימו את כל תרומת ה'. כתרומה גדולה הכתוב מדבר שאם הקדים לוי את הכהן זכרי וקבל מעשרותיו קודם שיטול כהן תרומה גדולה מן הכרי צריך להפריש הלוי מן המעשר תחלה אחד מחמשים לתרומה גדולה ויחזור ויפריש תרומת מעשר (ספרי קכא):

(30) בהרימכם את חלבו ממנו. לאחר שתרמו תרומת מעשר ממנו: ונחשב. המותר ללוים חולין גמורין: כתבואת גרן. לישראל שלא תאמר הואיל וקראו הכתוב תרומה שנאמר כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו לה' תרומה יכול יהא כולו אסור תלמוד לומר ונחשב ללוים כתבואת גרן מה של ישראל חולין אף של לוי חולין (שם קכב):

- 32 And ye shall bear no sin by reason of it, seeing that ye have set apart from it the best thereof; and ye shall not profane the holy things of the children of Israel, that ye die not. וְלֹא-תִשְׂאוּ עָלֶיךָ חַטָּא בְּהִרְיָמְכֶם אֶת-חֲלָבֹם מִמֶּנּוּ וְאֶת-קֹדְשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לֹא תַחֲלִלּוּ וְלֹא תָמוּתוּ: (פ)

The Haftarah is I Samuel 11:14 - 12:22 on page 195. On Rosh Hodesh, Maftir is Numbers 28:9 - 15 on page 145 and Haftara on page 210.

- XIX And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying: וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְעִם אַהֲרֹן לְמִימָר:
- This is the statute of the law which the LORD hath commanded, saying: זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר דַּבְּרוּ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וִיקָחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדָמָה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין-בָּהּ מוּם אֲשֶׁר לֹא-עֲלָה עָלֶיהָ עַל:
- 2 Speak unto the children of Israel, that they bring thee a red heifer, faultless, wherein is no blemish, and upon which never came yoke. דָּא גְזִירַת אֲוִרִיתָא דְּפִקִּיד יְיָ לְמִימָר מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִסְבִּינוּ לָךְ תּוֹרָתָא סְמוּקְתָּא שְׁלֵמָתָא דְּלִית בָּהּ מוּמָא דְּלֹא סְלִיק עָלָה נִירָא:
- 3 And ye shall give her unto Eleazar the priest, and she shall be brought forth without the camp, and she shall be slain before his face. וְנָתַתֶּם אֹתָהּ אֶל-אַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְהוֹצִיא אֹתָהּ אֶל-מַחֲוֵץ לַמַּחֲנֶה וְשַׁחַט אֹתָהּ לִפְנָיו:
- 4 And Eleazar the priest shall take of her blood with his finger, and sprinkle of her blood toward the front of the tent of meeting seven times. וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְהִזָּה אֶל-נֹכַח פְּנֵי אֹהֶל-מוֹעֵד מִדָּמָהּ שִׁבְעַ פְּעָמִים:
- 5 And the heifer shall be burnt in his sight; her skin, and her flesh, and her blood, with her dung, shall be burnt. וְשָׂרַף אֶת-הַפָּרָה לְעֵינָיו אֶת-עוֹרָהּ וְאֶת-בָּשָׂרָהּ וְאֶת-דָּמָהּ וְאֶת-רָקָהּ יִשְׂרָף:

(31) בכל מקום. אפילו צצית הקצרות (סס):

(32) ולא תשאו עליו חטא וגו'. הא אם לא תרימו תשאו חטא (יבמות פט): ולא תמותו. הא אם תחללו תמותו (צבורות כו, ג):

(2) זאת חקת התורה. לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה לפיכך כח צה חקה גזירה היא מלפני אין לך רשות להרהר אחריה (יומא ס, ג): ויקחו אליך. לעולם היא נקראת על שמך פרה שעשה משה צמדצר (צמדצר רצה): אדמה תמימה. שתהא תמימה צאדמימות שאם היו צה שתי שערות שחורות פסולה (ספרי קכג, פרה ג, ה):

(3) אלעזר. מצוה צסגן (ספרי סס): אל מחוץ למחנה. חוץ לשלש מחנות (יומא סח, א. ספרי): ושחט אותה לפניו. זר שוחט ואלעזר רואה (יומא מז. ספרי קכג):

(4) אל נוכח פני אהל מועד. עומד צמזרחו של ירושלים ומתכוין ורואה פתחו של היכל צשעת הזאת הדם (יומא סח, א. ספרי סס):

<p>And the priest shall take 6 cedar-wood, and hyssop, and scarlet, and cast it into the midst of the burning of the heifer.</p>	<p>וְיִסַּב כֹּהֵנָא אֶעָא דְאַרְזָא וְאַיִזוּבָא וְצִבְעָה וְזָהָרִי וְיִרְמִי לְגוּ יְקִידַת תּוֹרֵתָא:</p>	<p>וְלָקַח הַכֹּהֵן עֵץ אֲרָז וְאַזְבִּי 6 וְשֵׁנִי תוֹלַעַת וְהִשְׁלִיךְ אֶל-תּוֹךְ שְׂרֵפֶת הַפָּרָה:</p>
<p>Then the priest shall wash his 7 clothes, and he shall bathe his flesh in water, and afterward he may come into the camp, and the priest shall be unclean until the even.</p>	<p>וְיִצְבַּע לְבוּשׁוֹהִי כֹהֵנָא וְיִסְחִי בְּשָׂרֵהָ בַּמַּיָּא וּבְתֵרָא כֵּן יֵיעוֹל לְמִשְׁרִיתָא וְיִהִי מְסֻאֵב כֹּהֵנָא עַד רַמְשָׁא:</p>	<p>וְכִבֹּס בְּגָדָיו הַכֹּהֵן וְרָחֵץ בְּשָׂרוֹ לְבוֹשֵׁהוּ וְיָבֹא אֶל-הַמַּחֲנֶה וְיִטְמָא הַכֹּהֵן עַד-הָעֶרֶב:</p>
<p>And he that burneth her shall wash 8 his clothes in water, and bathe his flesh in water, and shall be unclean until the even.</p>	<p>וְדַמּוּקִיד יִתֵּה יִצְבַּע לְבוּשׁוֹהִי בַּמַּיָּא וְיִסְחִי בְּשָׂרֵהָ בַּמַּיָּא וְיִהִי מְסֻאֵב עַד רַמְשָׁא:</p>	<p>וְהִשְׂרַף אֹתָהּ יִכְבֹּס בְּגָדָיו בַּמַּיָּם 8 וְרָחֵץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיָּם וְיִטְמָא עַד- הָעֶרֶב:</p>
<p>And a man that is clean shall gather 9 up the ashes of the heifer, and lay them up without the camp in a clean place, and it shall be kept for the congregation of the children of Israel for a water of sprinkling; it is a purification from sin.</p>	<p>וְיִכְנֹשׁ גִּבֹּר דְּכִי יֵת קִטְמָא דְּתוֹרֵתָא וְיִצְנַע מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא בְּאַתֵּר דְּכִי וְתִהִי לְכִנְשָׁתָא דְּבִנֵּי יִשְׂרָאֵל לְמִטְרָא לְמִי אֲדִיּוּתָא חֲטָאתָא הִיא:</p>	<p>וְאִסַּף אִישׁ טָהוֹר אֶת אֲפֵר 9 הַפָּרָה וְהָנִיחַ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה בְּמָקוֹם טָהוֹר וְהִיתָה לְעֹדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמֶרֶת לְמִי נִדָּה חֲטָאתָא הִוא:</p>
<p>And he that gathereth the ashes of 10 the heifer shall wash his clothes, and be unclean until the even; and it shall be unto the children of Israel, and unto the stranger that sojourneth among them, for a statute for ever.</p>	<p>וְיִצְבַּע דְּכִנְיֵשׁ יֵת קִטְמָא דְּתוֹרֵתָא יֵת לְבוּשׁוֹהִי וְיִהִי מְסֻאֵב עַד רַמְשָׁא וְתִהִי לְבִנֵּי יִשְׂרָאֵל וּלְגִיּוּרֵיָא דִּיתְגִּיּוּרֹן בִּינְיָהוֹן לְקֵיָם עֹלָם:</p>	<p>וְכִבֹּס הָאִסָּף אֶת-אֲפֵר הַפָּרָה 10 אֶת-בְּגָדָיו וְיִטְמָא עַד-הָעֶרֶב וְהִיתָה לְבִנֵּי יִשְׂרָאֵל וּלְגֵר הַגֵּר בְּתוֹכָם לְחֻקֹּת עוֹלָם:</p>
<p>He that toucheth the dead, even any 11 man's dead body, shall be unclean seven days;</p>	<p>דִּיקְרַב בְּמִיתָא לְכָל נַפְשָׁא דְּאָנְשָׁא וְיִהִי מְסֻאֵב שִׁבְעָא יּוֹמִין:</p>	<p>הַגֵּעַ בְּמֵת לְכָל-נֶפֶשׁ אָדָם 11 וְיִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים:</p>
<p>the same shall purify himself 12 therewith on the third day and on the seventh day, and he shall be clean; but if he purify not himself the third day and the seventh day, he shall not be clean.</p>	<p>הוּא יְדִי עֲלוּהִי בְיוֹמָא תְּלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה יְדִי וְאִם לֹא יְדִי עֲלוּהִי בְיוֹמָא תְּלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה לֹא יְדִי:</p>	<p>הוּא יִתְחַטֵּא-בּוֹ בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי 12 וּבְיוֹם הַשְּׁבִיעִי יִטְהַר וְאִם-לֹא יִתְחַטֵּא בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבְיוֹם הַשְּׁבִיעִי לֹא יִטְהַר:</p>

(7) אל המחנה. למחנה שכניה שאין טמא משולח חוץ לשתי מחנות אלא זו ובעל קרי ומזרע (פסחים סז, א): ושמא הכהן עד הערב. סקסרה ודרשהו וטמא עד הערב ואחר יבוא אל המחנה:
(9) והניח מחוץ למחנה. לשלשה חלקים מתחלקת אחד נתן זהר המשחה ואחד מתחלק לכל המשמרות ואחד נתן בחיל זה של משמרות היה חוץ לעזרה ליטול ממנו זני העיירות וכל הנזכרים להטות זה שזה המשחה כהנים גדולים לפרות אחרות מקדשין הימנה וזה שזכיר נתון למשמרת מגזירת הכתוב שנאמר והיתה לעדת בני ישראל למשמרת (ספרי קכד. פרה ג, יא): למי נדה. למי הזייה כמו (איכה ג, נג) וידו אצן צי (זכריה ג, ד) לידות את קרנות הגוים לשון זריקה: חטאת הוא. לשון חטוי כפשוטו ולפי הלכותיו קראה הכתוב חטאת לומר שהיא כקדשים להאכר בהנאה (ספרי שם. מנחות נא, ב):

- 13 Whosoever toucheth the dead, even the body of any man that is dead, and purifieth not himself—he hath defiled the tabernacle of the LORD—that soul shall be cut off from Israel; because the water of sprinkling was not dashed against him, he shall be unclean; his uncleanness is yet upon him.
- 14 This is the law: when a man dieth in a tent, every one that cometh into the tent, and every thing that is in the tent, shall be unclean seven days.
- 15 And every open vessel, which hath no covering close-bound upon it, is unclean.
- 16 And whosoever in the open field toucheth one that is slain with a sword, or one that dieth of himself, or a bone of a man, or a grave, shall be unclean seven days.
- 17 And for the unclean they shall take of the ashes of the burning of the purification from sin, and running water shall be put thereto in a vessel.
- 18 And a clean person shall take hyssop, and dip it in the water, and sprinkle it upon the tent, and upon all the vessels, and upon the persons that were there, and upon him that touched the bone, or the slain, or the dead, or the grave.
- 13 כָּל־הַנִּגָּע בְּמֵת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר־יָמוּת וְלֹא יִתְחַטֵּא אֶת־מִשְׁכָּנוֹ יִהְיֶה טָמֵא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי מִי נָדָה לֹא־זָרַק עָלָיו טָמֵא יִהְיֶה עוֹד טָמֵאֲתוֹ בּוֹ:
- 14 זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי־יָמוּת בְּאֹהֶל כָּל־הַבָּא אֶל־הָאֹהֶל וְכָל־אֲשֶׁר בְּאֹהֶל יִטְמָא שְׁבַע־יָמִים:
- 15 וְכָל־כֵּלִי פֶתוּחַ אֲשֶׁר אֵין־צִמּוּד פֶּתִיל עָלָיו טָמֵא הוּא:
- 16 וְכָל־אֲשֶׁר־יָגַע עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה בְּחָלָל־חֶרֶב אוֹ בְּמָת אוֹ־בַעֲצָם אָדָם אוֹ בִּקְבָר יִטְמָא שְׁבַע־יָמִים:
- 17 וְלָקְחוּ לַטָּמֵא מֵעֹפֶר שָׂרֶפֶת הַחֲטָאֹת וְנָתַן עָלָיו מֵי־חַיִּים אֶל־כָּלִי:
- 18 וְיִסַּב אִיזוּבָא וַיִּטְבֹּל בְּמֵי־גֶבֶר דְּכִי וַיִּדִּי עַל מִשְׁכָּנוֹ וְעַל כָּל מְנִיָּא וְעַל נֶפֶשׁ חַיָּה וְעַל דְּחִוּ תַּמָּן וְעַל דִּיקְרָב בְּגִרְמָא אוֹ בִּקְטִילָא אוֹ בְּמִיתָא אוֹ בִּקְבָרָא:

(12) הוא יתחטא בו. נאפר הפרה (ס"א הזה):

(13) במת בנפש. ואי זה מת של נפש האדם להוֹיֵא נפש צהמה שאין טומאתה כריכה הזאה (ולא טומאת שבעה) דבר אחר ננפש זו רביעית דס (חולין עב, א): את משכן ד' טמא. אם נכנס לעזרה אפילו בטבילה בלא הזאת שלישי ושביעי: עוד טמאתו בו. אף על פי שטבול:

(14) כל הבא אל האהל. צעוד שהמת צחוכו:

(15) וכל כלי פתוח. כללי חרס הכחוש מדבר שאין מקבל טומאה מגבו אלא מתוכו לפיכך אם אין מגופת זמידתו פחולה עליו יפה צחכור טמא הוא הא אם יש זמיד פחיל עליו טהור (שם כח. ספרי קבו): פתיל. לשון מחובר בלשון עברי וכן (בראשית ל, ח) נפתולי אלהים נפתלתי נתחברתי עם אחותי:

(16) על בני השדה. רבותינו דרשו (חולין עב, א. ספרי קבו) לרבות גולל ודופק ופשוטו על פני השדה שאין שם אהל מטמא המת שם דנגיעה:

<p>And the clean person shall sprinkle upon the unclean on the third day, and on the seventh day; and on the seventh day he shall purify him; and he shall wash his clothes, and bathe himself in water, and shall be clean at even.</p>	<p>וְהָיָה הַטָּהוֹר עַל-הַטָּמֵא בְיוֹם וַיִּדִּי דָכָא עַל מְסַאבָּא בְיוֹמָא תְלִיתָא וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָא וַיִּדְפִּינִיה בְיוֹמָא שְׁבִיעָא וַיִּצְבַּע לְבוּשׁוֹ וַיִּסְחִי בְמִיָּא וַיִּדְכִּי בְרִמְשָׁא:</p>	<p>וְהָיָה הַטָּהוֹר עַל-הַטָּמֵא בְיוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבְיוֹם הַשְּׁבִיעִי וְחָטְאוֹ בְיוֹם הַשְּׁבִיעִי וְכִבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָהַר בָּעֶרֶב:</p>
<p>But the man that shall be unclean, and shall not purify himself, that soul shall be cut off from the midst of the assembly, because he hath defiled the sanctuary of the LORD; the water of sprinkling hath not been dashed against him: he is unclean.</p>	<p>וְגִבֹר דִּיסְתָּאב וְלֹא יִדִּי עֲלוּהִי וַיִּשְׁתִּיזִי אֲנָשָׁא הָהוּא מִגֹּז קְהֵל אֲדִי יֵת מִקְדָּשָׁא דִּי סָאִיב מִי אֲדִיּוֹתָא לֹא אֲזִדְרִיקוּ עֲלוּהִי מְסַאב הוּא:</p>	<p>וְאִישׁ אֲשֶׁר-יִטְמָא וְלֹא יִתְחַטֵּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִתּוֹךְ הַקְּהָל כִּי אֶת-מִקְדָּשׁ יְהוָה טָמָא מִי נִדָּה לֹא-זָרַק עָלָיו טָמֵא הוּא:</p>
<p>And it shall be a perpetual statute unto them; and he that sprinkleth the water of sprinkling shall wash his clothes; and he that toucheth the water of sprinkling shall be unclean until even.</p>	<p>וְהָיָה לְהוֹן לְקִיָּם עֲלֵם וְדַמְדִּי מִי אֲדִיּוֹתָא יִצְבַּע לְבוּשׁוֹ וְדִיקָרֵב בְּמִי אֲדִיּוֹתָא יְהִי מְסַאב עַד רְמְשָׁא:</p>	<p>וְהָיְתָה לָהֶם לְחֻקַּת עוֹלָם וּמִזָּה מִי-הַנִּדָּה יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְהַנִּגַּע בְּמִי הַנִּדָּה יִטְמָא עַד-הָעֶרֶב:</p>
<p>And whatsoever the unclean person toucheth shall be unclean; and the soul that toucheth him shall be unclean until even.</p>	<p>וְכָל דִּיקָרֵב בֵּיהּ מְסַאבָּא יְהִי מְסַאב וְאִנְשׁ דִּיקָרֵב בֵּיהּ יְהִי מְסַאב עַד רְמְשָׁא:</p>	<p>וְכָל אֲשֶׁר-יַגֵּעַ-בּוֹ הַטָּמֵא יִטְמָא וְהַנֶּפֶשׁ הַנִּגַּעַת הַטָּמֵא עַד-הָעֶרֶב: (פ)</p>

- (19) וחטאו ביום השביעי. הוא גמר טהרתו (ספרי):
(20) ואיש אשר יטמא וגו'. אם נאמר מקדש למה נאמר משכן כו' כדאיחא בשזועות (טו, ז):
(21) ומזה מי הנדה. רבותינו אמרו (נדה ט. יומא יד, א) שהמזה טהור וזה צא ללמד שהנושא מי חטאת טמא טומאה חמורה לטמא בגדים שעליו מה שאין כן בנוגע וזה שהוציאו בלשון מזה לומר לך שאין מטמאין עד שיהא בהן שיעור הזאה: והנגע וגו' יטמא. ואין טעון כזוס בגדים:
(22) וכל אשר יגע בו. הטמא הזה שנטמא צמת יטמא: והנפש הנגעת. זו צטמא מת: תטמא עד הערב. מכאן למדנו שהמת אבי אבות הטומאה והנוגע זו אב הטומאה ומטמא אדם זהו פירושה לפי משמעה והלכותיה. ומדרש אגדה העתקתי מיסודו של רבי משה הדרשן וזהו: ויקחו אליך. משלהם כשם שהם פרקו נזמי הזהב לעגל משלהם כך יציאו זו לכפרה משלהם: פרה אדמה. משל לבן שפחה שטינף פלטין של מלך אמרו חזא אמו ותקנה הוואה כך חזא פרה ותכפר על העגל (תנחומא חקת ח): אדמה. על שם (ישעיה א, יח) אם יאדימו כחולע שהחטא קרוי אדום: תמרימה. על שם ישראל שהיו חמימים ונעשו זו בעלי מומין חזא זו ותכפר עליהם ויחזרו לתמוסם: לא עלה עליה עול. כשם שפרקו מעליהם עול שמים: אל אלעזר הכהן. כשם שנקלו על אהרן שהוא כהן לעשות העגל ולפי שאהרן עשה את העגל לא נעשית עבודה זו על ידו שאין קטיגור נעשה סניגור (ר"ה כו, א): ושרף את הפרה. כשם ששרף העגל: עץ ארץ ואזוב ושני תולעת. ג' מינין הללו כנגד שלשת אלפי איש שנפלו בעגל וארז הוא הגבוה מכל האילנות ואזוב נמוך מכולם סימן שהגבוה שנתגאה וחטא ישפיל את עצמו כאזוב ותולעת ויתכפר לו: למשמרת. כמו שפשע העגל שמור לדורות לפורענות שאין לך פקודה שאין זה מפקודת העגל שנאמר (שמות לב, לד) וציוס פקדי ופקדתי וגו' (סנהדרין קז, א). וכשם שהעגל מטמא כל העוסקין זו כך פרה מטמאה כל העוסקין זה וכשם שנטהרו צאפרו שנאמר (שמות לב, כ) ויזר על פני המים וגו'. כך ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת וגו':

XX And the children of Israel, even the whole congregation, came into the wilderness of Zin in the first month; and the people abode in Kadesh; and Miriam died there, and was buried there.	וַיָּבֹאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל כָּל־הָעֵדָה מִדְּבַר־צִן בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַיָּשָׁב הָעָם בְּקֹדֶשׁ וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם וַתִּקָּבֶר שָׁם:	XX וַיָּבֹאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל כָּל־הָעֵדָה מִדְּבַר־צִן בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַיָּשָׁב הָעָם בְּקֹדֶשׁ וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם וַתִּקָּבֶר שָׁם:
2 And there was no water for the congregation; and they assembled themselves together against Moses and against Aaron.	וְלֹא־הָיָה מַיִם לָעֵדָה וַיִּקְהָלוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן וַיִּקְרַב הָעָם עִם־מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לֹא־אָמַר וְלוֹ גּוֹעֲנוּ בַּגּוֹעַ אַחֲנוּ לִפְנֵי יְהוָה:	2 וְלֹא־הָיָה מַיִם לָעֵדָה וַיִּקְהָלוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן וַיִּקְרַב הָעָם עִם־מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לֹא־אָמַר וְלוֹ גּוֹעֲנוּ בַּגּוֹעַ אַחֲנוּ לִפְנֵי יְהוָה:
3 And the people strove with Moses, and spoke, saying: 'Would that we had perished when our brethren perished before the LORD!	וְלָמָּה הִבֵּאתֶם אֶת־קְהָל יְהוָה אֶל־הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוּת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעִירְנוּ:	3 וְלָמָּה הִבֵּאתֶם אֶת־קְהָל יְהוָה אֶל־הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוּת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעִירְנוּ:
4 And why have ye brought the assembly of the LORD into this wilderness, to die there, we and our cattle?	וְלָמָּה הֵעֵלִיתֶנוּ מִמִּצְרַיִם לְהָבִיא אֵתֵנוּ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה הַזֶּה לֹא מָקוֹם זֶרַע וַתֵּאָנֶה וּגְפֹן וְרִמּוֹן וַיִּמָּא אֵין לְשָׁתוֹת:	4 וְלָמָּה הֵעֵלִיתֶנוּ מִמִּצְרַיִם לְהָבִיא אֵתֵנוּ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה הַזֶּה לֹא מָקוֹם זֶרַע וַתֵּאָנֶה וּגְפֹן וְרִמּוֹן וַיִּמָּא אֵין לְשָׁתוֹת:
5 And wherefore have ye made us to come up out of Egypt, to bring us in unto this evil place? it is no place of seed, or of figs, or of vines, or of pomegranates; neither is there any water to drink.'	וַיָּבֹאוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי הַקְּהָל אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם וַיֵּרָא כְבוֹד־יְהוָה אֲלֵיהֶם: (פ)	5 וַיָּבֹאוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי הַקְּהָל אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם וַיֵּרָא כְבוֹד־יְהוָה אֲלֵיהֶם: (פ)
6 And Moses and Aaron went from the presence of the assembly unto the door of the tent of meeting, and fell upon their faces; and the glory of the LORD appeared unto them.	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:	6 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:
7 And the LORD spoke unto Moses, saying:		שלישי (שני) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:

- (1) כל העדה. עדה השלמה שכבר מתו מתי מדבר ואלו פרשו לחיים (תנחומא יד): ותמת שם מרים. למה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה לומר לך מה קרצנות מכפרין (ס"א כמו שפרה אדומה מכפרת) אף מיתת לדיקים מכפרת (מ"ק כח, א): ותמת שם מרים. אף היא צנשיקה מתה ומפני מה לא נאמר זה על פי ה' שאינו דרך כבוד של מעלה (שם) ובאהרן נאמר (צמדבר לג, לח) על פי ה' צאלה מסעי:
- (2) ולא היה מים לעדה. מכאן שכל מ' שנה היה להם הבאר צזכות מרים (תענית ט, א):
- (3) ולו גוענו. הלואי שגוענו: בגוע אחינו. צמיתת אחינו צדבר למד שמייתת צמא מגונה ממנה: בגוע. שם דבר הוא כמו צמיתת אחינו ולא יתכן לפרשו כשמתו אחינו שאם כן היה לו להקד צגוע (צחולס):

- 8 'Take the rod, and assemble the congregation, thou, and Aaron thy brother, and speak ye unto the rock before their eyes, that it give forth its water; and thou shalt bring forth to them water out of the rock; so thou shalt give the congregation and their cattle drink.'
- 9 And Moses took the rod from before the LORD, as He commanded him.
- 10 And Moses and Aaron gathered the assembly together before the rock, and he said unto them: 'Hear now, ye rebels; are we to bring you forth water out of this rock?'
- 11 And Moses lifted up his hand, and smote the rock with his rod twice; and water came forth abundantly, and the congregation drank, and their cattle.
- 12 And the LORD said unto Moses and Aaron: 'Because ye believed not in Me, to sanctify Me in the eyes of the children of Israel, therefore ye shall not bring this assembly into the land which I have given them.'
- 13 These are the waters of Meribah, where the children of Israel strove with the LORD, and He was sanctified in them.
- 8 קח אֶת־הַמִּטָּה וְהַקְהֵל אֶת־הָעֵדָה אֹתָהּ וְאַהֲרֹן אֶחָיו וְדַבַּרְתֶּם אֶל־הַסֹּלֶעַ לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן מִיָּמָיו וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מַיִם מִן־הַסֹּלֶעַ וְהִשְׁקִיתָ אֶת־הָעֵדָה וְאֶת־בְּעִירָם:
- 9 וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הַמִּטָּה מִלִּפְנֵי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צֻוְּהוּ:
- 10 וַיִּקְהֲלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת־הַקְהָל אֶל־פְּנֵי הַסֹּלֶעַ וַיֹּאמֶר לָהֶם שְׁמַע־נָא הַמֹּרִים הַמִּן־הַסֹּלֶעַ הֲזֶה נּוֹצֵיא לָכֶם מַיִם:
- 11 וַיָּרֶם מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ וַיַּךְ אֶת־הַסֹּלֶעַ בַּמִּטָּהוּ פַעַמִּים וַיֵּצְאוּ מַיִם רַבִּים וַתִּשְׁתְּ הָעֵדָה וּבְעִירָם: (ס)
- 12 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן יַעַן לֹא־הֵאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תְבִיאוּ אֶת־הַקְהָל הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָהֶם:
- 13 הֵמָּה מֵי מֵרִיבָה אֲשֶׁר־רָבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְהוָה וַיִּקְדַּשׁ בָּם: (ס)
- 8) ואת בעירם. מכאן שחס הקצ"ה על ממונם של ישראל (צמד"ר. תנחומא ט):
- 10) ויקהלו וגו'. זה אחד מן המקומות שהחזיק מועט את המרובה (שס): המן הסלע הזה נוציא. לפי שלא הוי מכירין אותו לפי שהלך הסלע וישב לו בין הסלעים כשנסחלק הצאר והיו ישראל אומרים להם מה לכם מאיזה סלע חוציאו לנו מים לכך אמר להם המורים סרצנים לשון יוני שוטים מורים את מוריהם המן הסלע הזה שלא נטוינו עליו נוציא לכם מים (שס):
- 11) פעמים. לפי שצראשונה לא הוציא אלל טיפין לפי שלא צוה המקום להכותו אלל ודברתם אל הסלע והמה דצרו אל סלע אחר ולא הוציא אמרו שמה צריך להכותו כצראשונה שנאמר (שמות יז, ו) והכית צור ונזדמן להם אותו סלע והכזה:
- 12) יען לא האמנתם בי. גלה הכתוב שאלולי חטא זה בלבד היו נכנסין לארץ כדי שלא יאמרו עליהם כעון שאר דור המדבר שגור עליהם שלא יכנסו לארץ כך היה עון משה ואהרן. והלא (צמדבר יא, כב) הלאן ובקר ישחט קשה מזו אלל לפי שצטת חסך עליו הכתוב וכאן שצמעמד כל ישראל לא חסך עליו הכתוב מפני קדוש השם (תנחומא י): להקדישני. שאלו דברתם אל הסלע והוציא הייתי מקודש לעיני העדה ואומרים מה סלע זה שאינו מדבר ואינו שומע ואינו צריך לפרנסה מקיים דצורו של מקום קל וחומר אנו (מדרש אגדה): לכן לא תביאו. בשבועה כמו (שמואל א ג, יד) לכן נשבעתי לבית עלי נשבע בקפיהם שלא ירבו צתפלה על כך (תנחומא וארא צ):

- 14 And Moses sent messengers from Kadesh unto the king of Edom: 'Thus saith thy brother Israel: Thou knowest all the travail that hath befallen us;
- 15 how our fathers went down into Egypt, and we dwelt in Egypt a long time; and the Egyptians dealt ill with us, and our fathers;
- 16 and when we cried unto the LORD, He heard our voice, and sent an angel, and brought us forth out of Egypt; and, behold, we are in Kadesh, a city in the uttermost of thy border.
- 17 Let us pass, I pray thee, through thy land; we will not pass through field or through vineyard, neither will we drink of the water of the wells; we will go along the king's highway, we will not turn aside to the right hand nor to the left, until we have passed thy border.'
- 18 And Edom said unto him: 'Thou shalt not pass through me, lest I come out with the sword against thee.'
- וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים מִקֶּדֶשׁ אֶל־מֶלֶךְ אֱדוֹם כֹּה אָמַר אֶחָיו יִשְׂרָאֵל אַתָּה יָדַעְתָּ אֵת כָּל־הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מָצְאָתָנוּ:
- וַיֵּרְדּוּ אֲבֹתֵינוּ מִצְרָיִמָה וַנָּשָׁב בְּמִצְרַיִם יָמִים רַבִּים וַיַּרְעוּ לָנוּ מִצְרַיִם וּלְאֲבֹתֵינוּ:
- וַנִּצְעַק אֶל־יְהוָה וַיִּשְׁמָע קֹלָנוּ וַיִּשְׁלַח מַלְאָךְ וַיַּצֵּאֲנוּ מִמִּצְרַיִם וְהִנֵּה אֲנִיחָנוּ בְּקֶדֶשׁ עִיר קְצֵה גְבוּלְךָ:
- נִעְבְּרָה נָא בְּאַרְצְךָ לֹא נִעְבֹּר בְּשָׂדֶה וּבְכָרֶם וְלֹא נִשְׁתֶּה מִי בְּאֵר הָרֶדֶךְ הַמֶּלֶךְ נִלְךָ לֹא נִשְׁתֶּה יָמִין וּשְׂמֹאל עַד אֲשֶׁר־נִעְבֹּר גְּבוּלְךָ:
- וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֱדוֹם לֹא תַעֲבֹר בִּי פֶן־בְּחָרֵב אֵצֶא לִקְרָאתְךָ:
- וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה אֲנָשִׁים אֲזַנְגִּינִי מִקֶּדֶשׁ אֶל־מֶלֶךְ אֱדוֹם כֹּה אָמַר אֶחָיו יִשְׂרָאֵל אַתָּה יָדַעְתָּ אֵת כָּל־הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מָצְאָתָנוּ:
- וַיֵּרְדּוּ אֲבֹתֵינוּ מִצְרָיִמָה וַנָּשָׁב בְּמִצְרַיִם יָמִים רַבִּים וַיַּרְעוּ לָנוּ מִצְרַיִם וּלְאֲבֹתֵינוּ:
- וַנִּצְעַק אֶל־יְהוָה וַיִּשְׁמָע קֹלָנוּ וַיִּשְׁלַח מַלְאָךְ וַיַּצֵּאֲנוּ מִמִּצְרַיִם וְהִנֵּה אֲנִיחָנוּ בְּקֶדֶשׁ עִיר קְצֵה גְבוּלְךָ:
- נִעְבְּרָה נָא בְּאַרְצְךָ לֹא נִעְבֹּר בְּשָׂדֶה וּבְכָרֶם וְלֹא נִשְׁתֶּה מִי בְּאֵר הָרֶדֶךְ הַמֶּלֶךְ נִלְךָ לֹא נִשְׁתֶּה יָמִין וּשְׂמֹאל עַד אֲשֶׁר־נִעְבֹּר גְּבוּלְךָ:
- וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֱדוֹם לֹא תַעֲבֹר בִּי פֶן־בְּחָרֵב אֵצֶא לִקְרָאתְךָ:

(13) חמה מי מריבה. הם הנזכרים במקום אחר את אלו ראו אנטגוניי פרה שמושיען של ישראל לוקה במים לכך גזרו (שמות א, כב) כל הכן הילוד היאורה תשליכוהו (סוטה יב, ז): ויקדש בם. שמתו משה ואהרן על ידם. שששהקדש"ה עושה דין במקודשיו הוא יראוי ומתקדש על הצריות וכן הוא אומר (תהלים סח, לו) נורא אלהים ממקדשך וכן הוא אומר (ויקרא י, ג) בקרובי אקדש (זכחים קטו, ז):

(14) אחיד ישראל. מה ראה להזכיר כאן אחיה אלא אמר לו אחים אנחנו בני אברהם שנאמר לו (בראשית טו, יג) כי גר יהיה זרעך ועל שנינו היה אותו החוב לפורעו (תנחומא יב): אתה ידעת את כל התלאה. לפיכך פירש אביכם מעל אבינו (בראשית לו, ו) וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו השטר חוב המוטל עליהם והטילו על יעקב (בראשית רבה פז, יג):

(15) וירעו לנו. סבלנו נרות רבות: ולאבותינו. מכאן שהאבות מצטערים בקבר כשפורענות בזה על ישראל (תנחומא יב):

(16) וישמע קלנו. צרכה שזכנו אבינו (בראשית כז, כב) הקול קול יעקב שאנו זועקים ונענים (תנחומא זשלח ט): מלאך. זה משה מכאן שהנציאים קרואים מלאכים ואומר (ד"ה"ז לו, טו) והיו מלעזים במלאכי האלהים (תנחומא ויקרא א):

(17) נעברה נא בארצך. אין לך לעורר על הירושה של ארץ ישראל כשם שלא פרעת החוב. עשה לנו עזר מעט לעזור דרך ארץ: ולא נשתה מי באר. מי צורות היה צריך לומר אלא כך אמר משה אף על פי שיש צידונו מן לאכול וצאר לשתות לא נשתה ממנו אלא נקנה מכס אוכל ומים להנאתכם מכאן לאכסנאי שאף על פי שיש צידו לאכול וקנה מן החנוני כדי להנות את אופיו (במדרש רבה. תנחומא יב): דרך המלך בלך וגו'. אנו חוסמים את זהמתנו ולא יטו לכאן ולכאן לאכול (שם):

19	And the children of Israel said unto him: 'We will go up by the highway; and if we drink of thy water, I and my cattle, then will I give the price thereof; let me only pass through on my feet; there is no hurt.'	וַיֹּאמְרוּ אֲלָיו בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל~ בְּמַסְלָה נַעֲלָה וְאִם-מִיַּיִךְ נִשְׁתָּה אֲנִי וּמִקְנִי וְנָתַתִּי מִכְרָם רַק אֵין-דָּבָר בְּרַגְלִי אֶעְבְּרָה:	וַיֹּאמְרוּ לִיה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאוֹרֶחַ כְּבִישָׁא נִסְק וְאִם מִיַּיִךְ נִשְׁתִּי אָנָּה וּבְעִירִי וְאֶתִּין דְּמִיָּהוֹן לְחוּד לִית פְּתָגָם בִּיש בְּרַגְלִי אֶעְבֵּר:
20	And he said: 'Thou shalt not pass through.' And Edom came out against him with much people, and with a strong hand.	וַיֹּאמֶר לֹא תַעֲבֹר וַיֵּצֵא אֲדֹם לְקִרְאָתוֹ בָּעָם כָּבֵד וּבְיָד חֲזָקָה:	וַיֹּאמֶר לֹא תַעֲבֹר וּנְפַק אֲדֹמָאָה לְקִדְמוּתֶיהָ בְּחִיל רַב וּבְיָד תְּקִיפָא:
21	Thus Edom refused to give Israel passage through his border; wherefore Israel turned away from him.	וַיִּמָּאֲנוּ אֲדֹם נָתַן אֶת-יִשְׂרָאֵל עָבֹר בְּגִבְלוֹ וַיֵּט יִשְׂרָאֵל מֵעָלָיו: (פ)	וְסָרִיב אֲדֹמָאָה לֹא שָׁבַק יֵת יִשְׂרָאֵל לְמַעַבֵּר בְּתַחוּמֶיהָ וְסָטָא יִשְׂרָאֵל מִלּוּתֶיהָ:
22	And they journeyed from Kadesh; and the children of Israel, even the whole congregation, came unto mount Hor.	וַיֵּסְעוּ מִקֶּדֶשׁ וַיָּבֹאוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל כָּל-הָעֵדָה הָרַר הָהָר:	וַיֵּסְעוּ מִקֶּדֶשׁ וַיָּבֹאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל בְּנִשְׁתָּא לְחוּר טוֹרָא:
23	And the LORD spoke unto Moses and Aaron in mount Hor, by the border of the land of Edom, saying:	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן בְּהָר הָהָר עַל-גִּבּוֹל אֶרֶץ-אֲדֹם לֵאמֹר:	וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה וְלְאַהֲרֹן בְּהוֹר טוֹרָא עַל תַּחוּם אֶרֶץ אֲדֹם לְמִימֵר:
24	'Aaron shall be gathered unto his people; for he shall not enter into the land which I have given unto the children of Israel, because ye rebelled against My word at the waters of Meribah.	וַיֹּאסֶף אַהֲרֹן אֶל-עַמּוּי כִּי לֹא יָבֹא אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל אֲשֶׁר-מָרִיתֶם אֶת-פִּי לְמִי מְרִיבָה:	וַיִּתְּכֵינִשׁ אַהֲרֹן לְעַמּוּיָא אֲרִי לֹא יֵיעוֹל לְאֶרֶץ דִּיתְּחִיבִית לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל דְּסָרִיבְתוֹן עַל מִימְרֵי לְמִי מְצֻחָא:
25	Take Aaron and Eleazar his son, and bring them up unto mount Hor.	קַח אֶת-אַהֲרֹן וְאֶת-אֶלְעָזָר בְּנוֹ וְהַעֵל אִתָּם הָרַר הָהָר:	דָּבַר יֵת אַהֲרֹן וְיֵת אֶלְעָזָר בְּרִיה וְתַסִּיק יְתַהוֹן לְחוּר טוֹרָא:

- (18) פון בחרב אצא לקראתך. אתם מתגאים בקול שהורישכם אצרכם ואמרתם ונלעק אל ה' וישמע קולנו ואני אלא עליכם צמה שהורישני אצני (צראשית כז, מ) ועל חרבך תחיה (תנחומא בשלח ט):
- (19) רק אין דבר. אין שום דבר מוֹיִקֶךְ:
- (20) וביד חזקה. צהצחמט וקננו (צראשית כז, כצ) והידיס ידי עשו (מדרש אגדה):
- (22) כל שלמים ועומדים להכנס לארץ שלא היה צהן אחד מאותם שנגזרה גזירה עליהם שכבר כלו מתי מדבר ואלו מאותם שכתוב צהן (דברים ד, ז) חיים כלם היום (תנחומא יד): הר ההר. הר על גזי הר כפוח קטן על גזי כפוח גדול ואף על פי שהענן הולך לפניו ומשוה את ההרים שלשה נשארו צהן הר סיני לתורה והר נצו לקבורת משה והר ההר לקבורת אהרן (שם):
- (23) על גבול ארץ אדום. מגיד שמפני שנחצרו כחן להתקרב לעשו הרשע נפרצו מעשיהם וחסרו הצדיק הזה וכן הנציא אומר ליהושפט (ד"ה כ, לו) צהצחצחך עם אחיזהו פרץ ה' את מעשיך (תנחומא ד):
- (25) קח את אהרן. צדברי נחומים אמור לו אשריך שתרצה כתרך נתון לצנן מה שאין אני זכאי לכך (שם יז):

26	And strip Aaron of his garments, and put them upon Eleazar his son; and Aaron shall be gathered unto his people, and shall die there.'	וְהַפְשַׁט אֶת־אַהֲרֹן אֶת־בְּגָדָיו וְהִלְבַּשְׁתָּם אֶת־אֶלְעָזָר בְּנֹוֹ וְאַהֲרֹן יֵאָסֵף וּמֵת שָׁם: וְתִשְׁלַח יְת אַהֲרֹן יְת לְבוּשׁוֹהִי וְתִלְבִּישׁוּן יְת אֶלְעָזָר בְּרִיהַ וְאַהֲרֹן יִתְכַנֵּשׁ וּיָמוּת תָּמֹן:	26
27	And Moses did as the LORD commanded; and they went up into mount Hor in the sight of all the congregation.	וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וַיֵּעָלוּ אֶל־הָהָר הָהָר לְעֵינֵי כָל־הָעֵדָה: וַעֲבַד מֹשֶׁה כַּמָּא דְּפִקִּיד יְיָ וְסָלְקוּ לְהוֹר טוֹרָא לְעֵינֵי כָל־כְּנָשָׁתָא:	27
28	And Moses stripped Aaron of his garments, and put them upon Eleazar his son; and Aaron died there in the top of the mount; and Moses and Eleazar came down from the mount.	וַיִּפְשַׁט מֹשֶׁה אֶת־אַהֲרֹן אֶת־בְּגָדָיו וַיִּלְבַּשׁ אֹתָם אֶת־אֶלְעָזָר בְּנֹוֹ וַיָּמָת אַהֲרֹן שָׁם בְּרֹאשׁ הָהָר וַיֵּרָד מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר מִן־הָהָר: וְאַשְׁלַח מֹשֶׁה יְת אַהֲרֹן יְת לְבוּשׁוֹהִי וְאַלְבִּישׁ יְתָהוֹן יְת אֶלְעָזָר בְּרִיהַ וּיָמִית אַהֲרֹן תָּמֹן בְּרִישׁ טוֹרָא וְנָחַת מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר מִן טוֹרָא:	28
29	And when all the congregation saw that Aaron was dead, they wept for Aaron thirty days, even all the house of Israel.	וַיֵּרְאוּ כָל־תַּעֲדָה כִּי גוּעַ אַהֲרֹן וַיִּבְכּוּ אֶת־אַהֲרֹן שְׁלֹשִׁים יוֹם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל: (ס) וַחֲזוּ כָל כְּנָשָׁתָא אַרִי מִית אַהֲרֹן וַיִּבְכוּ יְת אַהֲרֹן תְּלָתִין יוֹמִין כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל:	29
XXI	And the Canaanite, the king of Arad, who dwelt in the South, heard tell that Israel came by the way of Atharim; and he fought against Israel, and took some of them captive.	וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ־עֲרָד יֹשֵׁב הַנֶּגֶב כִּי בָא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשָּׁב אֶמְנֹו שָׁבִי: וַיִּשְׁמַע כְּנַעֲנָה מֶלְכָּא דְּעֲרָד יְתִיב דְּרוֹמָא אַרִי אֲתָא יִשְׂרָאֵל אוֹרַח מְאֻלְיָא וְאַגִּית קִרְבָּא בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשָּׁב מִנִּיהַ שְׁבִיָּא:	XXI

(26) את בגדיו. את צגדי כהונה גדולה הלבישהו והפשיטם מעליו לתתם על צו צפניו אמר לו הכנס למערה ונכנס ראה מטת מונעת וגר דלוק אמר לו עלה למטה ועלה פשוט ידיך ופשט קמוץ פיך וקמץ ענשם עיניך וענש מיד חמד משה לאותה מיתה וזה שנאמר לו (דברים לז, ג) כאשר מת אהרן אחיך מיתה שנחלויות לה (תנחומא ישן חקת הוספה ז):

(27) ויעש משה. אף על פי שהדבר קשה לו לא עבד (תנחומא יז):

(29) ויראו כל העדה וגו'. כשראו משה ואלעזר יורדים ואהרן לא ירד אמרו היכן הוא אהרן אמר להם מת אמרו אפשר מי שעמד כנגד המלאך ועצר את המגפה ישלוט צו מלאך המות מיד בקש משה רחמים והראוהו מלאכי השרת להם מוטל במטה ראו והאמינו (זמ"ר): כל בית ישראל. האנשים והנשים לפי שהיה אהרן רודף שלום ומטיל אהבה בין בעלי מריבה ובין איש לאשתו (אדר"נ פי"ב): כי גוע. אומר אני שהמתרגם דהא מית טועה הוא אלא אם כן מתרגם ויראו ואתחזיאו שלא אמרו רבותינו ז"ל כי זה משמש בלשון דהא אלא על מדרש שנחלקו ענני כבוד וכדאמר רבי אבהו (ר"ה ג, א) דאמר רבי אבהו אל תקרי ויראו אלא ויראו ועל לשון זה נופל לשון דהא לפי שהוא נתינת טעם למה שלמעלה הימנו למה ויראו לפי שהרי מת אהרן אבל על תרגום וחזו כל כנישתא אין לשון דהא נופל אלא לשון אשר שהוא מגזרת שמוש אי שמצינו אם משמש בלשון אשר כמו (איוב כד, ד) ואם מדוע לא תקצר רוחי והרבה מפורשים מזה הלשון (שם יד, ה) אם חרוצים ימיו:

(1) וישמע הכנעני. שמע שמת אהרן ונחלקו ענני כבוד כו' כדאיחא בראש השנה (ג, א) ועמלק מעולם רצועה מרדות לישראל מזומן בכל עת לפורענות (תנחומא יח): יושב הנגב. זה עמלק (שם) שנאמר (זמ"ד יג, כט) עמלק יושב בארץ הנגב ושנה את לשונו לדבר בלשון כנען כדי שיהיו ישראל מתפללים להקצ"ה לתת כנענים בידם והם אינן כנענים ראו ישראל לבושיהם כלבושי עמלקים ולשונם לשון כנען אמרו נחפזם סתם שנאמר אם נחון תחון את העם הזה בידי (מדרש אגדה): דרך האתרים. דרך הנגב שהלכו זה המרגלים שנאמר (לעיל יג, כב) ויעלו צננב. דבר אחר דרך האתרים דרך התייר הגדול הנוסע לפניהם שנאמר (שם י, לג) דרך שלשת ימים לתור להם מנוחה (תנחומא יח): וישב ממנו שבי. אינה אלא שפחה אחת (ילקוט תשס"ד. מדרש אגדה):

- 2 And Israel vowed a vow unto the LORD, and said: 'If Thou wilt indeed deliver this people into my hand, then I will utterly destroy their cities.'
- 3 And the LORD hearkened to the voice of Israel, and delivered up the Canaanites; and they utterly destroyed them and their cities; and the name of the place was called Hormah.
- 4 And they journeyed from mount Hor by the way to the Red Sea, to compass the land of Edom; and the soul of the people became impatient because of the way.
- 5 And the people spoke against God, and against Moses: 'Wherefore have ye brought us up out of Egypt to die in the wilderness? for there is no bread, and there is no water; and our soul loatheth this light bread.'
- 6 And the LORD sent fiery serpents among the people, and they bit the people; and much people of Israel died.
- וַיִּדְבֶּר יִשְׂרָאֵל נֶדֶר לַיהוָה
וַיֹּאמֶר אִם-נָתַן תִּתֵּן אֶת-הָעָם
הַזֶּה בְּיָדִי וְהָחַרְמְתִּי אֶת-
עָרֵיהֶם:
- וַיִּשְׁמַע יְהוָה בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל
וַיִּתֵּן אֶת-הַכְּנַעֲנִי וַיַּחַרֶם אֹתָהֶם
וְאֶת-עָרֵיהֶם וַיִּקְרָא שְׁם-
הַמָּקוֹם חֶרְמָה: (פ)
- וַיֵּסְעוּ מִהָר הָהָר דֶּרֶךְ יַם-סוּף
לְסַבֵּב אֶת-אֶרֶץ אֱדוֹם וַתִּקְצַר
נַפְשֵׁי-הָעָם בַּדֶּרֶךְ:
- וַיִּדְבֶּר הָעָם בְּאַלְהִים וּבַמֹּשֶׁה
לֵמָּה הֵעֲלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לָמוֹת
בַּמִּדְבָּר כִּי אֵין לָחֶם וְאֵין מַיִם
וְנַפְשֵׁנוּ קֹצֶה בַלֶּחֶם הַקָּלִיל:
- וַיִּשְׁלַח יְהוָה בָּעָם אֶת הַנֶּחָשִׁים
הַשֶּׂרָפִים וַיִּנְשָׁכוּ אֶת-הָעָם וַיָּמָת
עַם-רַב מִיִּשְׂרָאֵל:
- וַיִּקְרָא יִשְׂרָאֵל קְדָם יְיָ
וַיֹּאמֶר אִם מִמֶּסֶר תִּמְסֹר יִתְּנִי
עֲמָא הָדִין בְּיָדִי וְאֶגְמֹר יִתְּנִי
קְרוֹיָהוֹן:
- וַיִּקְבֵּל יְיָ צְלוֹתָיָהּ דִּישְׂרָאֵל
וַיִּמְסֹר יִתְּנִי כְנַעֲנָא וְגַמְר יִתְּנִי
וַיִּתְּ קְרוֹיָהוֹן וַיִּקְרָא שְׁמִיָּה
דְּאֶתְרָא חֶרְמָה:
- וַיֵּטְלוּ מִהוֹר טוֹרָא אוֹרְחָא
וַיֵּמָּא דְסוּף לְאֶקְפָא יִתְּ אֶרְעָא
דְּאֱדוֹם וַעֲקַת נַפְשָׁא דְעֲמָא
בְּאוֹרְחָא:
- וְאֶתְרַעַם עֲמָא קְדָם יְיָ וַעֲמָא
מֹשֶׁה נִצְוָ לְמָא אֶסִּיקְתִּינָא
מִמִּצְרַיִם לְמָמָת בַּמִּדְבָּרָא
אַרִי לִית לְחֵמָא וְלִית מַיָּא
וְנַפְשָׁנָא עֲקַת בְּמָנָא הָדִין
דְּמִיכְלִיָּה קָלִיל:
- וַגְרִי יְיָ בְּעֲמָא יִתְּ חִיּוּן קִלְוִן
וְנִבְרִיתוּ יִתְּ עֲמָא וּמִית עַם סִגִּי
מִיִּשְׂרָאֵל:

(2) והחרמתי. אקדיש שללס לגזוה:

(3) ויחרם אתהם. זהריגה: ואת עריהם. חרמי גזוה:

(4) דרך ים סוף. כיון שמת אהרן וצאה עליהם מלחמה זו חזרו לאחוריהם דרך ים סוף הוא הדרך שחזרו להם כשנגזר עליהם גזירת מרגלים שנאמר (דברים א, מ) וסעו המדברה דרך ים סוף. וכאן חזרו לאחוריהם (עיין פרשת פנחס) שבע מסעות שנאמר (דברים י, ו) ובני ישראל נסעו מבצרות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן. וכי במוסרה מת והלא זהר ההר מת אלא שם חזרו והתאבלו עליו והספידוהו כאילו הוא צפניהם ולא וצדוק צמסעות ותמלא שבע מסעות מן מוסרה עד הר ההר (תנחומא חקת יח): לסבב את ארץ אדום. שלא נמסר לעזור בצרצו: ותקצר נפש העם בדרך. צטורה הדרך שהוקשה להם אמרו עכשיו היינו קרובים להכנס לארץ ואנו חוזרים לאחורינו כך חזרו אבותינו ונשחיתו שלשים ושמונה שנה עד היום לפיכך קצרה נפשם בעיני הדרך ובלשון לע"ז אנקרו דל"ר ולא יתכן לומר ותקצר נפש העם בדרך זהו דרך ולא פירש בו צמה קצרה שכל מקום שתמלא קצור נפש במקרא מפורש שם צמה קצרה כגון (זכריה יא, ח) ותקצר נפשי צהם וכגון (שופטים י, טז) ותקצר נפשו בעמל ישראל וכל דבר הקשה על אדם נופל בו לשון קצור נפש כאדם שהטורה בא עליו ואין דעמו רחצה לקבל אותו הדבר ואין לו מקום בתוך לבו לגור שם אותו האנר וצדור המטרית נופל לשון גדול שגדול הוא וכדד על האדם כגון (זכריה ט) וגם נפשם בחלה כי גדלה עלי (איוב י, טז) ויגאה כשחל תאודני כללו של פירוש כל לשון קצור נפש דבר לשון שאין יכול לסובלו הוא שאין הדעת סובלחו:

(5) באלהים ובמשה. השוו עזד לקונו (צמ"ר. תנחומא יט): למה העליחנו. שניהם שוים: ונפשנו קצה. אף זה לשון קצור נפש ומאום: בלחם הקלוקל. לפי שהמן נבלע באיברים קראוהו קלוקל אמרו עתיד המן הזה שיתפח צמעינו כלום יש ילוד אשה שמכניס ואינו מוציא (ע"ה. יומא עה, א):

<p>And the people came to Moses, and said: 'We have sinned, because we have spoken against the LORD, and against thee; pray unto the LORD, that He take away the serpents from us.' And Moses prayed for the people.</p>	<p>וַיָּבֹאוּ הָעָם אֶל-מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ חֲטֵאנוּ כִּי-דִבַּרְנוּ בַיהוָה וּבְךָ הַתְּפַלֵּל אֶל-יְהוָה וְיִסַּר מֵעַלֵּינוּ אֶת-הַנָּחָשׁ וַיִּתְּפַלֵּל מֹשֶׁה בְּעַד הָעָם:</p>	<p>7 וַיָּבֹאוּ הָעָם אֶל-מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ חֲטֵאנוּ כִּי-דִבַּרְנוּ בַיהוָה וּבְךָ הַתְּפַלֵּל אֶל-יְהוָה וְיִסַּר מֵעַלֵּינוּ אֶת-הַנָּחָשׁ וַיִּתְּפַלֵּל מֹשֶׁה בְּעַד הָעָם:</p>
<p>And the LORD said unto Moses: 'Make thee a fiery serpent, and set it upon a pole; and it shall come to pass, that every one that is bitten, when he seeth it, shall live.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה עֲבִיד לְךָ קָלִיא וְשׂו יִתִּיה עַל אֵת וַיְהִי כָל דִּיתִנְכִית וַיַּחֲזִי יִתִּיה וַיִּתְקַיֵּם:</p>	<p>8 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה עֲשֵׂה לְךָ שִׁרְיָן וְשִׂים אֹתוֹ עַל-גָּס וְהָיָה כָל-הַנִּשְׁשָׁן וְרָאָה אֹתוֹ וְחָיָה:</p>
<p>And Moses made a serpent of brass, and set it upon the pole; and it came to pass, that if a serpent had bitten any man, when he looked unto the serpent of brass, he lived.</p>	<p>וַעֲבַד מֹשֶׁה חֲוִיָּא דְנִחָשָׁא וְשִׁנְיִיה עַל אֵת וְהָיָה כִּד נְכִית חֲוִיָּא יֵת גּוֹבְרָא וּמִסְתַּכַּל בְּחֲוִיָּא דְנִחָשָׁא וּמִתְקַיֵּם:</p>	<p>9 וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נָחָשׁ נְחֹשֶׁת וַיִּשְׁמְהוּ עַל-הַגָּס וְהָיָה אִם-נִשְׁשָׁן הַנִּחָשׁ אֶת-אִישׁ וְהִבִּיט אֶל-נָחָשׁ הַנִּחָשֶׁת וְחָיָה:</p>
<p>And the children of Israel journeyed, and pitched in Oboth.</p>	<p>וַיִּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּחַנוּ בְּאוֹבוֹת:</p>	<p>שס וַיִּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּחַנוּ בְּאוֹבוֹת:</p>
<p>And they journeyed from Oboth, and pitched at Ije-abarim, in the wilderness which is in front of Moab, toward the sun-rising.</p>	<p>וַיִּסְעוּ מֵאוֹבוֹת וַיִּשְׁרוּ בְּמִקְוֵת עֲבָרַי בְּמִדְבָּרָא דְעַל אֲפִי מוֹאָב מִמִּזְרַח הַשָּׁמֶשׁ:</p>	<p>11 וַיִּסְעוּ מֵאוֹבוֹת וַיִּחַנוּ בְּעֵינֵי הָעֲבָרִים בְּמִדְבָּר אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי מוֹאָב מִמִּזְרַח הַשָּׁמֶשׁ:</p>
<p>From thence they journeyed, and pitched in the valley of Zered.</p>	<p>מִתַּמָּן נָטְלוּ וַיִּשְׁרוּ בְּנִחְלָא דְזֶרֶד:</p>	<p>12 מִשָּׁם נָסְעוּ וַיִּחַנוּ בְּנִחְלָא דְזֶרֶד:</p>

- (6) את הנחשים השרפים. ששורפים את האדם בארס שיניהם (צמר): וינשכו את העם. יבא נחש שלקה על הוֹאֶת דצה ויפרע ממוֹיֵאֵי דצה יבא נחש שכל המינין נטעמין לו טעם אחד (טעם עפר) ויפרע מכפוי טובה שדצר אחד משתנה להם לכמה טעמים (תנחומא יט):
- (7) ויתפלל משה. מכאן למי שמצקשים ממנו מחילה שלא יהא אכזרי מלמחול (שם. צ"ק צב, א):
- (8) על נס. על כלונס שקורין פירק"א צלע"ז וכן (ישעי"ל, יז) וכנס על הגבעה (שם מט, כב) ארים נסי (שם יג, ז) שאו נס ולפי שהוא גבוה לאות ולראיה קוראו נס: כל הנשך. אפילו כלב או חמור נושכו היה נזק ומתנונה והולך אלא שנשיכת הנחש ממנהרת להמית לכך נאמר כאן וראה אותו ראה בעלמא ובנשיכת הנחש נאמר והביט והיה אם נשך הנחש את איש והביט וגו' שלא היה ממנהר נשך הנחש להתרפאות אלא אם כן מציט צו צוונה (צמדצר צצה) ואמר רבותינו (ר"ה כט, א) וכי נחש ממת או מחיה אלא בזמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאציהם שבשמים היו מתרפאים ואם לא היו נמוקים (נוסח אחר ניוקים):
- (9) נחש נחשת. לא נאמר לו לעשותו של נחשת אלא אמר משה הקצ"ה קוראו נחש ואני אעשנו של נחשת לשון נופל על לשון (צ"ר לא, ח):
- (11) בעיי העברים. לא ידעתי למה נקרא שם עיים ועי לשון חורצה הוא דצר הטאוט צמטאטא והעי"ן צו יסוד לצדה והוא מלשון יעים (ישעי"ל, יז) ויעה צרד: העברים. דרך מעצר העוצרים שם את הר נבו אל ארץ כנען שהוא מפסיק בין ארץ מואב לארץ אמורי: על פני מואב ממזרח השמש. צמורחה של ארץ מואב:

- From thence they journeyed, and pitched on the other side of the Arnon, which is in the wilderness, that cometh out of the border of the Amorites.—For Arnon is the border of Moab, between Moab and the Amorites;
- 13 מִשָּׁם נָסְעוּ וַיַּחֲנוּ מֵעֵבֶר אַרְנוֹן אֲשֶׁר בַּמִּדְבָּר הַיָּצֵא מִגְּבֹל הָאֱמֹרִי כִּי אַרְנוֹן גְּבֹל מוֹאָב בֵּין מוֹאָב וּבֵין הָאֱמֹרִי:
- 14 wherefore it is said in the book of the Wars of the LORD: Vaheb in Suphah, And the valleys of Arnon, עַל־כֵּן יֵאמֹר בְּסֵפֶר מִלְחָמַת יְהוָה אֶת־וָהֶב בְּסוּפָה וְאֶת־הַנְּחָלִים אַרְנוֹן:
- 15 And the slope of the valleys That inclineth toward the seat of Ar, And leaneth upon the border of Moab.— וְאֲשֶׁר הַנְּחָלִים אֲשֶׁר נָטָה לְשִׁבְתָּ עָר וְנִשְׁעָן לְגְבוּל מוֹאָב:
- 16 And from thence to Beer; that is the well whereof the LORD said unto Moses: ‘Gather the people together, and I will give them water.’ וּמִשָּׁם בְּאֵרָה הוּא הַבְּאֵר אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה לְמֹשֶׁה אֲסֹף אֶת־הָעָם וְאֶתְנָה לָהֶם מַיִם: (ס)
- 17 Then sang Israel this song: Spring up, O well—sing ye unto it— אָז יָשִׁיר יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת עָלֵי בְאֵר עֲנוּ־לָהּ:

(13) מגבול האמורי. תחום סוף מצר שלהם וכן (דברים ז, יח) גבול מואב לשון קצה וסוף: מעבר ארנון. הקיפו ארץ מואב כל דרומה ומזרחה עד שבאו מעבר השני לארנון בתוך ארץ האמורי בצפונה של ארץ מואב: היוצא מגבול האמורי. רצועה יוצאת מגבול האמורי והיא של אמוריים ונכנסת לגבול מואב עד ארנון שהוא גבול מואב ושם חנו ישראל ולא באו לגבול מואב (כי ארנון גבול מואב והם לא נחמו להם רשות לעבור צארכס ואף על פי שלא פירשה משה פירשה יפתח) כמו שאמר יפתח (שופטים יא, יז) וגם אל מלך מואב שלח ולא אבה. ומשה רמזה (דברים ז, כט) כאשר עשוי לי בני עשו היושבים בשעיר והמואבים היושבים צער מה אלו לא נחמום לעבור בתוך ארצם אלא הקיפום סביב אף מואב כן:

(14) על כן יאמר. על חניה זו ונסים שנעשו זה יאמר בספר מלחמות ה'. כשמספרים נסים שנעשו לאבותינו יספרו את זה וגו': את והב. כמו את יהב כמו שיאמר מן יעד ועד כן יאמר מן יהב והב והיו"ו יסוד הוא כלומר את אשר יהב להם והרבה נסים בים סוף: ואת הנחלים ארנון. כשם שמספרים נסים ים סוף כך יש לספר נסים נחלי ארנון שאף כאן נעשו נסים גדולים (תנחומא כ). ומה הם הנסים:

(15) ואשד הנחלים. תרגום של שפך אשד שפך הנחלים שנשפך שם דם אמוריים שהיו נחצאים שם לפי שהיו ההרים גבוהים והנחל עמוק וקצר וההרים סמוכים זה לזה אדם עומד על ההר מזה ומדבר עם חבירו בזה מזה והדרך עובר בתוך הנחל אמרו אמוריים כשיכנסו ישראל [לארץ] לתוך הנחל לעבור נלא מן המערות בזה שם שלמעלה מהם ונהרגם בזה ואבני בליסטראות והיו אותן הנקעים בזה של דם מואב ובהר של דם אמוריים היו כנגד אותן נקעים כמין קרנות ושדים בולטין לתוך כיון שבאו ישראל לעבור נודעו ההר של ארץ ישראל כשפחה היוצאת להקביל פני גבירתה ונתקרב לזה הר של מואב ונכנסו אותן השדים לתוך אותן נקעים והרגום והו אשר נטה לשבת ער שההר נטה ממקומו ונתקרב לזה גבול מואב ונדבק בו והו ונשען לגבול מואב (בס"א אינו) (ועברו ישראל על ההרים ולא ידעו הנסים האלו אלא על ידי הבאר שנכנס לשם) (שם):

(16) ומשם בארדה. משם בא האשד אל הבאר כיצד אמר הקב"ה מי מודיע לבני הנסים הללו המשל אומר (שבת ז, ב) נחת פת למינוק הודיע לאמו לאחר שעברו חזרו ההרים למקומם והבאר ירדה לתוך הנחל והעלתה משם דם ההרוגים וזרועות ואיברים ומוליכתם סביב המחנה וישראל ראו ואמרו שירה (תנחומא כ):

- 18 The well, which the princes digged,
Which the nobles of the people
delved, With the sceptre, and with
their staves. And from the
wilderness to Mattanah;
- 19 and from Mattanah to Nahaliel;
and from Nahaliel to Bamoth;
- 20 and from Bamoth to the valley that
is in the field of Moab, by the top of
Pisgah, which looketh down upon
the desert.
- 21 And Israel sent messengers unto
Sihon king of the Amorites, saying:
- 22 'Let me pass through thy land; we
will not turn aside into field, or into
vineyard; we will not drink of the
water of the wells; we will go by the
king's highway, until we have passed
thy border.'
- בְּאֵר הַפְּרוּיָה שְׁרִים כְּרוּהָ
נְדִיבֵי הָעָם בְּמַחֲקָה בְּמִשְׁעָנָתָם
וּמִמְדְּבָר מַטָּנָה:
- וּמִמַּטָּנָה נַחֲלִיאֵל וּמִנַּחֲלִיאֵל
בָּמוֹת:
- וּמִבָּמוֹת הַגִּיאֵל אֲשֶׁר בְּשֶׁדָּה
מוֹאָב רֹאשׁ הַפִּסְגָּה וְנִשְׁקָפָה
עַל-פְּנֵי הַיַּשִּׁמּוֹן: (פ)
- וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֵל-
סִיחֹן מֶלֶךְ-הָאֲמֹרִי לֵאמֹר:
- אֲעֲבֹרָה בָּאֶרְצְךָ לֹא נִטָּה
בְּשֶׁדָּה וּבְכֶרֶם לֹא נִשְׁתָּה מִי
בָּאֵר בְּדֶרֶךְ הַמֶּלֶךְ גִּלְדָּה עַד
אֲשֶׁר-נִעְבֹּר וּבִלְדָּה:
- וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל אֲזַגְדִּין לְנֹת
סִיחֹן מֶלֶךְ אֲמֹרָאָה
לֵמִימָר:
- אֲעֲבֹר בָּאֶרְעֶךָ לֹא נִסְטִי
בְּחֶקֶל וּבְכֶרֶם לֹא נִשְׁתִּי מִי
גֹיֵב בְּאוֹרֶחַ מֶלֶךְ גִּיזִיל עַד
דִּנְעֹבֵר תַּחֲוֹמֶךָ:

(17) עלי באר. מתוך הנחל והעלי מה שאת מעלה ומנין שהצאר הודיעה להם שנאמר ומשם בצרה וכי משם היתה והלא מתחלת ארבעים שנה היתה עממה אלא שירדה לפרסם את הנסים וכן אז ישיר ישראל. השירה הזאת נאמרה בקוף ארבעים והצאר נתנה להם מתחלת מ' ומה ראה ליכתוב כאן אלא הענין הזה נדרש למעלה הימנו (שבת לה. זמ"ר. תנחומא כ):

(18) באר חפרוה. זאת היא הצאר אשר חפרוה שרים משה ואהרן: במשענותרם. צמטה: וממדבר. נתנה להם:

(19) וממטנה נחליאל. כתרגומו:

(20) ומבמות הגיא אשר בשדה מואב. כי שם מת משה ושם צטלה הצאר. דבר אחר כרוה נדיבי העם כל נשיא ונשיא כשהיו חונים נוטל מקלו ומושך אלל דגלו ומחנהו ומי הצאר נמשכין דרך אותו סימן וצאין לפני חניית כל שבט ושבט (תנחומא כא): במחקק. על פי משה שנקרא מחוקק שנאמר (דברים לג, כא) כי שם חלקת מחוקק ספון ולמה לא נזכר משה בשירה זו לפי שלקה על ידי הצאר וכיון שלא נזכר שמו של משה לא נזכר שמו של הקצ"ה משל למלך שהיו מוזמנין אותו לסעודה אמר אם אזהיב שם אני שם ואם לאו איני הולך (תנחומא כא): ראש הפסגה. כתרגומו ריש רמתא: פסגה. לשון גובה וכן (תהלים מח, יד) פסגו ארמנותיה הגביו ארמנותיה: ונשקפה. אותה הפסגה על פני המקום ששמו ישימון והוא לשון מדבר שהוא שם. דבר אחר ונשקפה הצאר על פני הישימון שנגזרה צימה של טצריה והעומד על הישימון מציט ורואה כמין בצרה צים והיא הצאר כך דרש רבי תנחומא (תנחומא כא. שבת לה. א):

(21) וישלח ישראל מלאכים. ובמקום אחר תולה השליחות צמטה שנאמר (דברים ז, כו) ואשלח מלאכים ממדבר קדמות וכן (צמדבר כ, יד) וישלח משה מלאכים מקדש אל מלך אדום וציפתה הוא אומר (שופטים יא, יז) וישלח ישראל מלאכים אל מלך אדום וגו' הכתובים הללו צריכים זה לזה זה נועל וזה פותח שמה הוא ישראל וזה משה לומר לך שנשיא הדור הוא ככל הדור כי הנשיא הוא הכל (תנחומא כב):

(22) אעברה בארצך. אף על פי שלא נטעו לפתוח להם בשלום נקשו מהם שלום (שם):

- 23 And Sihon would not suffer Israel to pass through his border; but Sihon gathered all his people together, and went out against Israel into the wilderness, and came to Jahaz; and he fought against Israel.
- 24 And Israel smote him with the edge of the sword, and possessed his land from the Arnon unto the Jabbok, even unto the children of Ammon; for the border of the children of Ammon was strong.
- 25 And Israel took all these cities; and Israel dwelt in all the cities of the Amorites, in Heshbon, and in all the towns thereof.
- 26 For Heshbon was the city of Sihon the king of the Amorites, who had fought against the former king of Moab, and taken all his land out of his hand, even unto the Arnon.
- 27 Wherefore they that speak in parables say: Come ye to Heshbon! Let the city of Sihon be built and established!
- וְלֹא־נָתַן סִיחֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל לְעָבֹר בְּגִבְלוֹ וַיִּאָּסֶף סִיחֹן אֶת־כָּל־עַמּוֹ וַיֵּצֵא לִקְרַאת יִשְׂרָאֵל הַמִּדְבָּרָה וַיָּבֹא יְהִצָּה וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל׃
- וַיַּכֵּהוּ יִשְׂרָאֵל לְפִי־חֶרֶב וַיִּירֶשׁ אֶת־אֲרָצוֹ מֵאֲרֹנִן עַד־יַבֵּק בְּנֵי עַמּוֹן כִּי עַז גִּבּוֹל בְּנֵי עַמּוֹן׃
- וַיִּקַּח יִשְׂרָאֵל אֶת־כָּל־הָעָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עָרֵי הָאֱמֹרִי בְּחֶשְׁבּוֹן וּבְכָל־בְּנֵיהֶּ׃
- כִּי חֶשְׁבּוֹן עִיר סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי הָיָה וְהָיָה נֹלָחֵם בְּמֶלֶךְ מוֹאָב הָרִאשׁוֹן וַיִּקַּח אֶת־כָּל־אֲרָצוֹ מִיַּדוֹ עַד־אֲרֹנִן׃
- עַל־כֵּן יֹאמְרוּ הַמְּשָׁלִים בָּאוּ חֶשְׁבּוֹן תִּבְנֶה וְתִכּוֹנֶן עִיר סִיחֹן׃
- וְלֹא שָׁבַק סִיחֹן יֵת יִשְׂרָאֵל לְמַעַבְר בְּתַחֲמוּמֵיהָ וַכְנֹשׁ סִיחֹן יֵת כָּל עַמִּיהָ וַנִּפְקֹ לְקִדְמוֹת יִשְׂרָאֵל לְמִדְבָּרָה וַאֲתָא לַיהִיץ וַאֲגִיחַ קִרְבָּא בְּיִשְׂרָאֵל׃
- וּמַחֲהִי יִשְׂרָאֵל לְפָתָגָם דְּחֶרֶב וַיִּרִית יֵת אֲרַעִיהָ מֵאֲרֹנֹנָא עַד יוֹבְקָא עַד בְּנֵי עַמּוֹן אֲרִי תְקִירָה תַחֲוּמָא דְּבְנֵי עַמּוֹן׃
- וַנְּסִיב יִשְׂרָאֵל יֵת כָּל קְרוּיָא הָאֵלִין וַיִּתִּיב יִשְׂרָאֵל בְּכָל קְרוּיָא אֲמֹרָאָה בְּחֶשְׁבּוֹן וּבְכָל כְּפָרְנָהָ׃
- אֲרִי חֶשְׁבּוֹן קִרְתָּא דְּסִיחֹן מֶלֶכָא אֲמֹרָאָה הָיָה וְהָיָה אֲגִיחַ קִרְבָּא בְּמֶלֶכָא דְּמוֹאָב קִדְמָאָה וַנְּסִיב יֵת כָּל אֲרַעִיהָ מִנִּיהָ עַד אֲרֹנִין׃
- עַל כֵּן יִימְרוּן מְתַלִּיא עוֹלוֹ לְחֶשְׁבּוֹן תִּבְנֶה וְתִשְׁתַּכְּלַל קִרְתָּא דְּסִיחֹן׃

(23) ולא נתן סיוחון וגו'. לפי שכל מלכי כנען היו מעלין לו מס שהיה שומרם שלא יעברו עליהם גייסות כיון שאמרו לו ישראל לעצרה צארצך אמר להם כל עצמי איני יושב כאן אלא לשמרם מפניכם ואתם אומרים כך (שם כג): ויצא לקראת ישראל. אילו היתה חשבון מלאה יתושין אין כל צריה יכולה לכבשה ואם היה סיוחון ככפר חלש אין כל אדם יכול לכבשו וכל שכן אלו שהיה חשבון. אמר הקד"ה מה אני מטריח על בני כל זאת לצור על כל עיר ועיר נתן בלב כל אנשי המלחמה לזאת מן העיירות ונתקצצו כולם למקום אחד ושם נפלו ומשם הלכו ישראל אל הערים ואין עומד לנגדם כי אין שם איש אלא נשים וטף (שם):

(24) כי עז. ומהו חזקו התראתו של הקד"ה שאמר להם (דברים ג, יט) אל תאורס וגו':

(25) בנתיח. כפרים הסמוכים לה:

(26) והוא גלחם. למה הוצרך להכתב לפי שנאמר (שם ט) אל תזר את מואב וחשבון משל מואב היתה כתב לנו שסיוחון לקחה מהם ועל ידו טהרה לישראל (חולין ס, ג): מידו. מרשותו (צ"מ מו, ג):

(27) על כן. על אותה מלחמה שנלחם סיוחון צמואב: יאמרו המשלים. בלעם שנאמר צו (צמדצר כג, ז) וישא משלו: המשלים. בלעם ובעור והם אמרו: באו חשבון. שלא היה סיוחון יכול לכבשה והלך ושכר את בלעם לקללו וזהו שאמר לו בלל (שם כז, כ) כי ידעתי את אשר תצרך מצורך וגו' (תנחומא כד): חשבון ותכונן. חשבון צבס סיוחון להיות עיר:

<p>28 For a fire is gone out of Heshbon, A flame from the city of Sihon; It hath devoured Ar of Moab, The lords of the high places of Arnon.</p>	<p>אֲרִי קָדוּם תִּקִּיף כְּאִישׁ נֶפֶק מִחֶשְׁבּוֹן עֲבָדֵי קָרְבָּא כְּשֶׁלֶהֲבִיתָא מִקְרָתָא דְּסִיחֹן קִטְּלוּ עִמָּא דְּשָׂרוּ בְּלַחֲמֵית מוֹאָב כּוּמְרֵיָא דְּפִלְחִין בֵּית דְּחֵלֵת רְמָתָא דְּאַרְנוֹן:</p>	<p>28 כִּי־אֵשׁ יֵצְאָה מִחֶשְׁבּוֹן לְהִבָּה מִקְרַיִת סִיחֹן אָכְלָה עַר מוֹאָב בְּעָלֵי בָמוֹת אֲרָנוֹן:</p>
<p>29 Woe to thee, Moab! Thou art undone, O people of Chemosh; He hath given his sons as fugitives, And his daughters into captivity, Unto Sihon king of the Amorites.</p>	<p>וַיִּלְכֹּן מוֹאָבָאֵי אֲבָדְתוֹן עִמָּא דְּפִלְחִין לְכַמוּשׁ מְסַר בְּנוֹהֵי צִירֵין וּבְנֹתֶיהָ בְּשִׁבְיָא לְמֶלֶכָא אַמּוֹרֵתָא סִיחֹן:</p>	<p>29 אֹי־לָךְ מוֹאָב אֲבָדְתָּ עִם־כַּמוּשׁ נָתַן בָּנָיו פְּלִיטִם וּבְנֹתָיו בְּשִׁבִית לְמֶלֶךְ אַמְרֵי סִיחֹן:</p>
<p>30 We have shot at them—Heshbon is perished—even unto Dibon, And we have laid waste even unto Nophah, Which reacheth unto Medeba.</p>	<p>פִּסְקַת מַלְכוּ מִחֶשְׁבּוֹן עָדָא שׁוֹלְטָן מְדִיבּוֹן וְצִדְיָא עַד נוֹפַח דְּסַמִּיָּה עַל מִידְבָּא:</p>	<p>30 וְנִירָם אֲבָד חֶשְׁבּוֹן עַד־דִּיבֹן וְנָשִׁים עַד־נּוֹפַח אֲשֶׁר עַד־ מִידְבָּא:</p>
<p>31 Thus Israel dwelt in the land of the Amorites.</p>	<p>וַיֵּתִיב יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעֵי אַמּוֹרֵתָא:</p>	<p>31 וַיָּשָׁב יִשְׂרָאֵל בְּאַרְצֵי הָאֲמֹרִי:</p>
<p>32 And Moses sent to spy out Jazer, and they took the towns thereof, and drove out the Amorites that were there.</p>	<p>וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְאַלְלָא יֵת יַעְזֵר וַיִּכְבְּשׁוּ כְּפָרְנֵהָא וְתַרְיָד יֵת אַמּוֹרֵתָא דְּתַמָּן:</p>	<p>32 וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְרַגֵּל אֶת־יַעְזֵר וַיִּלְכְּדוּ בְּנֵתֶיהָ (כ' וַיִּירֶשׁ) ק' וַיִּירֶשׁ אֶת־הָאֲמֹרִי אֲשֶׁר־שָׁם:</p>
<p>33 And they turned and went up by the way of Bashan; and Og the king of Bashan went out against them, he and all his people, to battle at Edrei.</p>	<p>וַאֲתַפְּנִיאוּ וּסְלִיקוּ לְאוּרַח מִתַּנֵּן וַנִּפֶּק עוֹג מֶלֶכָא דְּמִתַּנֵּן לְקַדְמוֹתָהוֹן הוּא וְכָל עַמִּיָּה לְאַנְחָא קָרְבָּא לְאַדְרַעִי:</p>	<p>33 וַיִּפְּנוּ וַיַּעֲלוּ דֶרֶךְ הַבָּשָׁן וַיֵּצֵא עוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן לִקְרָאתָם הוּא וְכָל־עַמּוֹ לְמִלְחָמָה אֲדָרַעִי:</p>
<p>34 And the LORD said unto Moses: 'Fear him not; for I have delivered him into thy hand, and all his people, and his land; and thou shalt do to him as thou didst unto Sihon king of the Amorites, who dwelt at Heshbon.'</p>	<p>וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה לֹא תִדְחַל מִיָּה אֲרִי בִידֶךָ מִסְרִית יִתִּיה וְיֵת כָּל עַמִּיָּה וְיֵת אֲרַעִיה וְתַעֲבִיד לִיה כְּמָא דְּעִבְדְתָּא לְסִיחֹן מֶלֶכָא אַמּוֹרֵתָא דִּיתִיב בְּחֶשְׁבּוֹן:</p>	<p>מִפְטִיר וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֶל־ תִּירָא אֹתוֹ כִּי בִידְךָ נָתַתִּי אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ וְאֶת־אַרְצוֹ וְעָשִׂיתָ לוֹ כְּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֲמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן:</p>

(28) כי אש יצאה מחשבון. משכנזה סיחון: אכלה ער מואב. שם אותה המדינה קרוי ער כלשון עברי ולחייית כלשון ארמי: ער מואב. ער של מואב:
(29) אוי לך מואב. שקללו את מואב שימסרו זידו (שם): כמוש. שם אלהי מואב (שופטים יא, סד): נתן. הנותן את בניו של מואב: פליטם. נסים ופליטים מחרצ ואת צנותיו בשצית וגו':
(30) ונירים אבד. מלכות שלהם: אבד חשבון עד דיבון. מלכות ועול שהיה למואב בחשבון אבד משם וכן עד דיבון מרגום של סר עד, כלומר סר ניר מדיבון. ניר לשון מלכות ועול וממשלת איש כמו (מלכים א יא, לו) למען היות ניר לדוד עבדי: ונשים. ש"ן דגושה לשון שממה כך יאמרו המושלים ונשים אותם: עד נפח. השימונוס עד נפח:
(32) וישלח משה לרגל את יעזר. המרגלים לכדוה אמרו לא נעשה כראשונים בטוחים אנו צכח תפלמו של משה להלחם (תנחומא כד):

35	So they smote him, and his sons, and all his people, until there was none left him remaining; and they possessed his land.	וַיַּחֲזוּ יִתִּיָּה וַיִּתּוּ בְּנוֹתָיו וַיִּתּוּ כָּל עַמּוּיָּה עַד דֹּלָא אֲשֶׁתְּאֵר לִיָּה מְשִׁיזִיב וִירִיתוֹ יָת אֲרָעִיָּה:	וַיָּכּוּ אֹתוֹ וְאֶת־בָּנָיו וְאֶת־כָּל־עַמּוּיָּה עַד־בִּלְתִּי הַשְּׂאִיר־לּוֹ שְׂרִיד נִיִּירְשׁוּ אֶת־אֲרָצוֹ:	35
XXII	And the children of Israel journeyed, and pitched in the plains of Moab beyond the Jordan at Jericho.	וַיָּסֻעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנּוּ בְּמִישְׁרָיָא דְּמוֹאָב מִעֲבָרָא לְיַרְדֵּנָא דִּירְיָחוֹ:	וַיָּסֻעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנּוּ בְּעַרְבֹת מוֹאָב מֵעֶבֶר לְיַרְדֵּן יַרְיָחוֹ: (ס)	פ"ו
2	And Balak the son of Zippor saw all that Israel had done to the Amorites.	וַיֵּרָא בָּלָק בֶּן־צִפּוֹר אֶת כָּל וַחֲזָא בָּלָק בֶּר צִפּוֹר יָת כָּל דְּעֵבֵד יִשְׂרָאֵל לְאַמּוֹרֵאָה:	וַיֵּרָא בָּלָק בֶּן־צִפּוֹר אֶת כָּל־אֲשֶׁר־עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאַמְרִי:	גלק יט
3	And Moab was sore afraid of the people, because they were many; and Moab was overcome with dread because of the children of Israel.	וַיִּגַּר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מְאֹד כִּי רַב־הָיָה וַיִּגָּץ מוֹאָב מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	וַיִּגַּר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מְאֹד כִּי רַב־הָיָה וַיִּגָּץ מוֹאָב מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	3
4	And Moab said unto the elders of Midian: 'Now will this multitude lick up all that is round about us, as the ox licketh up the grass of the field.'—And Balak the son of Zippor was king of Moab at that time.—	וַיֹּאמֶר מוֹאָב לְסֹבֵי מִדְיָן כָּעַן יִשְׁיִצּוּן קֹהֶלָא יָת כָּל סַחְרִינְנָא כְּמָא דְּמִלְחִיד תּוֹרָא יָת יִרְקָא דְּחִקְלָא וּבָלָק בֶּר צִפּוֹר מֶלֶכָא לְמוֹאָב בְּעַדְנָא הַהוּא:	וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל־זִקְנֵי מִדְיָן עֹתָהּ יִלְחָכוּ הַקֹּהֶל אֶת־כָּל־סִבְיָתֵינוּ בְּלַחֵד הַשּׁוֹר אֶת יִרְקַת הַשָּׂדֶה וּבָלָק בֶּן־צִפּוֹר מֶלֶךְ לְמוֹאָב בָּעֵת הַהוּא:	4

(34) אל תירא אותו. שהיה משה ירא להלחם שמה תעמוד לו זכותו של אברהם שנאמר (בראשית יד, יג) ויצא הפליט הוא עוג שפלט מן הרפאים שהכו כדלעומר וחציריו צעסחרות קרנים שנאמר (דברים ג, יא) כי רק עוג מלך הצפן נשאר מיחר הרפאים (גדה סא):

(35) ויכו אותו. משה הרגו כדאימא בצרכות (גד, ז) צהרואה עקר טורא צר תלמא פרסי וכו':

(2) וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי. אמר אלו שני מלכים שהיינו צטוחים עליהם לא עמדו בפניהם אנו על אחת כמה וכמה לפיכך ויגר מואב (תנחומא בלק ז):

(3) ויגר. לשון מורא כמו (איוב יט, כט) גורו לכם: ויקץ מואב. קצו צחייהם (כמו קצתי בחיי והוא מקרא קצר):

(4) אל זקני מדין. והלא מעולם היו שונאים זה את זה שנאמר (בראשית לו, לה) המכה את מדין בשדה מואב. שבאו מדין על מואב למלחמה. אלא מיראתן של ישראל עשו שלום ביניהם. ומה ראה מואב ליטול ענה ממדין כיון שראו את ישראל נוטחים שלא כמנהג העולם אמרו מנהיגם של אלו צמדין נחגדל נשאל מהם מה מדתו אמרו לו אין כחו אלא צפיו אמרו אף אנו נבוא עליהם באדם שכחו צפיו (תנחומא ג): בלחוד השור. כל מה שהשור מלחך אין צו סימן צרכה (במדבר רבה. תנחומא ג): בעת ההוא. לא היה ראוי למלכות מנסיכי מדין היה וכיון שמת סימון מנוהו עליהם לזרך שעה:

And he sent messengers unto Balaam the son of Beor, to Pethor, which is by the River, to the land of the children of his people, to call him, saying: 'Behold, there is a people come out from Egypt; behold, they cover the face of the earth, and they abide over against me.

Come now therefore, I pray thee, curse me this people; for they are too mighty for me; peradventure I shall prevail, that we may smite them, and that I may drive them out of the land; for I know that he whom thou blessest is blessed, and he whom thou cursest is cursed.'

And the elders of Moab and the elders of Midian departed with the rewards of divination in their hand; and they came unto Balaam, and spoke unto him the words of Balak.

And he said unto them: 'Lodge here this night, and I will bring you back word, as the LORD may speak unto me'; and the princes of Moab abode with Balaam.

וַיִּשְׁלַח מִלְאָכִים אֶל-בְּלָעַם בֶּן-בְּעֹר (בספרי ספרד ואשכנז בעור) פֶּתוֹרָה אֲשֶׁר עַל-הַנָּהָר אֶרֶץ בְּנֵי-עַמּוֹ לְקַרְאֵלָו לֵאמֹר הִנֵּה עַם יָצָא מִמִּצְרַיִם הִנֵּה כֹסֶה אֶת-עֵין הָאָרֶץ וְהוּא יוֹשֵׁב מִמְּלִי:

וְעַתָּה לְכֵה-נָא אַרְה־לִּי אֶת-הָעָם הַזֶּה כִּי-עֲצוּם הוּא מִמֶּנִּי אוֹלִי אוֹכֵל נֶכֶד-בּוֹ וְאֶגְרֹשְׁנוּ מִן-הָאָרֶץ כִּי יָדַעְתִּי אֶת אֲשֶׁר-תִּבְרָךְ מִבְּרָךְ וְאֲשֶׁר תֵּאָר יוֹאֵר:

וַיָּלְכוּ זִקְנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְיָן וְקִסְמִים בְּיָדָם וַיָּבֹאוּ אֶל-בְּלָעַם וַיַּדְּבְּרוּ אֵלָיו דְּבָרֵי בָלָק:

וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לֵינוּ פֹה הַלַּיְלָה וְהִשְׁבַּתִּי אֶתְכֶם דָּבָר כַּאֲשֶׁר יִדְבֹּר יְהוָה אֵלַי וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי-מוֹאָב עִם-בְּלָעַם:

וַיִּשְׁלַח מִלְאָכִים אֶל-בְּלָעַם בֶּן-בְּעֹר (בספרי ספרד ואשכנז בעור) פֶּתוֹרָה אֲשֶׁר עַל-הַנָּהָר אֶרֶץ בְּנֵי-עַמּוֹ לְקַרְאֵלָו לֵאמֹר הִנֵּה עַם יָצָא מִמִּצְרַיִם הִנֵּה כֹסֶה אֶת-עֵין הָאָרֶץ וְהוּא יוֹשֵׁב מִמְּלִי:

וְעַתָּה לְכֵה-נָא אַרְה־לִּי אֶת-הָעָם הַזֶּה כִּי-עֲצוּם הוּא מִמֶּנִּי אוֹלִי אוֹכֵל נֶכֶד-בּוֹ וְאֶגְרֹשְׁנוּ מִן-הָאָרֶץ כִּי יָדַעְתִּי אֶת אֲשֶׁר-תִּבְרָךְ מִבְּרָךְ וְאֲשֶׁר תֵּאָר יוֹאֵר:

וַיָּלְכוּ זִקְנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְיָן וְקִסְמִים בְּיָדָם וַיָּבֹאוּ אֶל-בְּלָעַם וַיַּדְּבְּרוּ אֵלָיו דְּבָרֵי בָלָק:

וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לֵינוּ פֹה הַלַּיְלָה וְהִשְׁבַּתִּי אֶתְכֶם דָּבָר כַּאֲשֶׁר יִדְבֹּר יְהוָה אֵלַי וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי-מוֹאָב עִם-בְּלָעַם:

(5) פתורה. כשולחני הזה שהכל מריצין לו מעות כך כל המלכים מריצין לו אגרותיהם (צמד"ר. תנחומא ד) ולפי פשוטו של מקרא כך שם המקום: ארץ בני עמו. של צלק (צמד"ר. תנחומא ד). משם היה זה היה מתנבא ואומר לו עתיד אתה למלוך. ואם תאמר מפני מה השרה הקד"ה שכינתו על גוי רשע כדי שלא יהא פתחון פה לאומות לומר אלו היו לנו נביאים חזרנו למוטצ העמיד להם נביאים והם פרו גדר העולם שבתחלה היו גדורים צעירות וזה נתן להם ענה להפקיר עצמן לזנות (שם א): לקרא לו. הקריאה שלו היתה ולהנחתו שהיה פוסק לו ממון הרבה (שם ד): עם יצא ממצרים. ואם תאמר מה מוֹזֵק: הנה כסה את עין הארץ. סיוח ועוג שהיו שומרים אותנו עמדו עליהם והרגום (שם): והוא יושב ממלי. חסר כתיב קרובים הם להכריתני כמו (תהלים קיח, י) כי אמילם (תנחומא ד):

(6) נכד בו. אני ועמי נכד בהם. דבר אחר לשון משנה הוא (צ"מ קה, ז) מנכה לו מן הדמים לחסר מהם מעט (צמד"ר. תנחומא ד): כי ידעתי וגו'. על ידי מלחמת סיוחן שעזרתו להכות את מואב (שם חקת כד):

(7) וקסמים בידם. כל מיני קסמים שלא יאמר אין כלי תשמישי עמי (צמד"ר). דבר אחר קסם זה נטלו זידם זקני מדין אמרו אם יצא עמנו צפעם הזאת יש צו ממש ואם ידחנו אין צו תועלת לפיכך כשאמר להם לינו פה הלילה אמרו אין צו תקוה הניחוהו והלכו להם שנאמר וישבו שרי מואב עם צלעם אצל זקני מדין הלכו להם (שם. תנחומא ה):

(8) לינו פה הלילה. אין רוח הקודש שורה עליו אלא צלילה וכן לכל נביאי אומות העולם וכן לצן צחלום הלילה שנאמר (צראשית לא, כד) ויצא אלהים אל לצן הארמי צחלום הלילה. כאדם ההולך אצל פלגשו צהצבא (ויק"ר א, יג): כאשר ידבר ה' אלי. אם ימליכני ללכת עם בני אדם כמוהם אלך עמכם שמא אין כבודו לחתולך אלא עם שרים גדולים מכס: וישבו לשון עבדה:

9	And God came unto Balaam, and said: 'What men are these with thee?'	וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל-בִּלְעָם וַיֹּאמֶר מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ׃ וַאֲתָא מִימַר מִן קֳדָם יי לֹת בִּלְעָם וַאֲמַר מִן גּוֹבְרִיאָהָאֵלִין דְּעַמָּךְ׃
10	And Balaam said unto God: 'Balak the son of Zippor, king of Moab, hath sent unto me [saying]:	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל-הָאֱלֹהִים בִּלְק בֶּן-צִפּוֹר מֶלֶךְ מוֹאָב שְׁלַח אֵלַי׃ וַאֲמַר בִּלְעָם קֳדָם יי בִּלְק בֶּר צַפּוֹר מֶלֶכָא דְמוֹאָב שְׁלַח לֹתִי׃
11	Behold the people that is come out of Egypt, it covereth the face of the earth; now, come curse me them; peradventure I shall be able to fight against them, and shall drive them out.'	הִנֵּה הָעָם הֵיכָא מִמִּצְרַיִם וַיָּכֹס אֶת-עֵינֵי הָאָרֶץ עֹתָהּ לִבָּהּ קִבְּהָ-לִי אֲתוּ אוּלִי אוּכַל לְהִלָּחֵם בּוֹ וְגִרְשָׁתִּיו׃ הָא עַמָּא דְנִפְק מִמִּצְרַיִם וַחֲפָא יָת עֵין שְׁמַשָּׁא דְאַרְעָא כְּעַן אִיתָא לֹשׁ לִי יִתִּיה מָאם אָפּוֹל לְאַגָּחָא בֵּיה קָרֵב וַאֲתִרְכִּנֶיה׃
12	And God said unto Balaam: 'Thou shalt not go with them; thou shalt not curse the people; for they are blessed.'	וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-בִּלְעָם לֹא תֵלֵךְ עִמָּהֶם לֹא תֹאֵר אֶת-הָעָם כִּי בֵרוּךְ הוּא׃ וַאֲמַר יי לְבִלְעָם לֹא תִיּוּל עִמָּהוֹן לֹא תִלוֹשׁ יָת עַמָּא אֲרִי בְרִידָהוּא׃
13	And Balaam rose up in the morning, and said unto the princes of Balak: 'Get you into your land; for the LORD refuseth to give me leave to go with you.'	וַיָּקָם בִּלְעָם בַּבֹּקֶר וַיֹּאמֶר אֶל-שְׂרֵי בִלְק לְכוּ אֶל-אַרְצְכֶם כִּי מֵאֵן יִהְיֶה לִתְתִּי לְהֵלֵךְ עִמָּכֶם׃ וְקָם בִּלְעָם בַּצֹּפְרָא וַאֲמַר לְרַבְרָבִי בִלְק אִיזִילוּ לְאַרְעֲכוֹן אֲרִי רַעְנָא קֳדָם יי דִּלָּא לְמִשְׁבְּקִי לְמִיזֵל עִמָּכוֹן׃
14	And the princes of Moab rose up, and they went unto Balak, and said: 'Balaam refuseth to come with us.'	וַיָּקוּמוּ שְׂרֵי מוֹאָב וַיָּבֹאוּ אֶל-בִּלְק וַיֹּאמְרוּ מֵאֵן בִּלְעָם הֵלֵךְ עִמָּנּוּ׃ וְקָמוּ רַבְרָבִי מוֹאָב וַאֲתוּ לֹת בִּלְק וַאֲמָרוּ סָרִיב בִּלְעָם לְמִיתִי עִמָּנָא׃
15	And Balak sent yet again princes, more, and more honourable than they.	וַיִּסַּף עוֹד בִּלְק שְׁלֵחִים רַבִּים וְנִכְבָּדִים מֵאֵלֶּה׃ וַאֲסִיף עוֹד בִּלְק שְׁלַח רַבְרָבִין סְגִיָאִין וַיִּקְרִין מֵאֵלִין׃
16	And they came to Balaam, and said to him: 'Thus saith Balak the son of Zippor: Let nothing, I pray thee, hinder thee from coming unto me;	וַיָּבֹאוּ אֶל-בִּלְעָם וַיֹּאמְרוּ לוֹ כֹּה אָמַר בִּלְק בֶּן-צִפּוֹר אֶל-נָא תִמְנַע מִהֵלֵךְ אֵלַי׃ וַאֲתוּ לֹת בִּלְעָם וַאֲמָרוּ לִיה בְּדִנָן אָמַר בִּלְק בֶּר צַפּוֹר לֹא כְעַן תִּתְּמַנַּע מִלְּמִיתִי לֹתִי׃

- (9) מי האנשים האלה עמך. להטעותו באומר פעמים שאין הכל גלוי לפניו אין דעתו שזה עליו אף אני אראה את שאוכל לקלל ולא יצין (תנחומא ה):
- (10) בלק בן צפור וגו'. אף על פי שאיני חשוב בעיניך חשוב אני בעיני המלכים (שם):
- (11) קבה לי. וזקשה מארה לי שהוא נוקד ומפרש (במדבר רבה. שם): וגרשתיו. מן העולם ובלק לא אמר אלא ואגרשנו מן הארץ איני מבקש אלא להסיעם מעלי ובלעם היה שונאם יותר מבלק (במד"ר. תנחומא ה):
- (12) לא תלך עמהם. אמר לו אם כן אקללם במקומי אמר לו לא תאור את העם אמר לו אם כן אברכם אמר לו אינם צריכין לברכתך כי צרוך הוא משל אומרים לנרעה (ס"א לדבורה) לא מדובשיך ולא מעוקיך (במד"ר. תנחומא ו):
- (13) להלך עמכם. אלא עם שרים גדולים מכס למדנו שרוחו גבוה ולא רצה לגלות שהוא ברשותו של מקום אלא בלשון גסות לפיכך ויוסף עוד בלק:

- 17 for I will promote thee unto very great honour, and whatsoever thou sayest unto me I will do; come therefore, I pray thee, curse me this people.'
 17 כִּי־כִבֹּד אֲכַבְּדֶךָ מְאֹד וְכָל אֲשֶׁר־תֹּאמַר אֵלַי אֶעֱשֶׂה וְלִכְה־נָּא קִבְּהָ־לִי אֶת הָעָם הַזֶּה:
- 18 And Balaam answered and said unto the servants of Balak: 'If Balak would give me his house full of silver and gold, I cannot go beyond the word of the LORD my God, to do any thing, small or great.
 18 וַיַּעַן בִּלְעָם וַיֹּאמֶר אֶל־עֲבָדָיו בָּלַק אִם־יִתֶּן־לִי בָלַק מִלֵּא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוּכַל לַעֲבֹר אֶת־פִּי יְהוָה אֱלֹהֵי לַעֲשׂוֹת קִטְנָה אוֹ גְדוֹלָה:
- 19 Now therefore, I pray you, tarry ye also here this night, that I may know what the LORD will speak unto me more.'
 19 וְעַתָּה שְׁבוּ נָא בָּזֶה גַם־אַתֶּם הַלַּיְלָה וְאִדְעָה מַה־יֹּסֵף יְהוָה דִּבֵּר עִמִּי:
- 20 And God came unto Balaam at night, and said unto him: 'If the men are come to call thee, rise up, go with them; but only the word which I speak unto thee, that shalt thou do.'
 20 וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל־בִּלְעָם לַיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ אִם־לִקְרָא לְךָ בָּאוּ הָאֲנָשִׁים קוּם לֵךְ אִתָּם וְאִדְ אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר־אֲדַבֵּר אֵלֶיךָ אֹתוֹ תַעֲשֶׂה:
- 21 And Balaam rose up in the morning, and saddled his ass, and went with the princes of Moab.
 21 וַיָּקָם בִּלְעָם בַּבֹּקֶר וַיַּחֱבֹשׁ אֶת־אֲתוֹנוֹ וַיֵּלֶךְ עִם־שְׂרֵי מוֹאָב:
- 22 And God's anger was kindled because he went; and the angel of the LORD placed himself in the way for an adversary against him.—Now he was riding upon his ass, and his two servants were with him.—
 22 וַיִּחַר־אַף אֱלֹהִים כִּי־הוֹלֵךְ הוּא וַיִּתְּיָב מִלֵּאד וְהוָה בִּדְרֹךְ לִשְׁטָן לוֹ וְהוּא רֹכֵב עַל־אֲתוֹנוֹ וּשְׁנֵי נַעֲרָיו עִמּוֹ:

(17) כי כבוד אכבדך מאד. יותר ממה שהיית נוטל לשעבר (רואה לומר צמלחמת סיוחון) אני נותן לך (צמדצר רצה. תנחומא 1):

(18) מלא ביתו כסף וזהב. למדנו שנפשו רחצה ומחמד ממון אחרים אמר ראו לנו ליתן לי כל כסף וזהב שלו שהרי נרין לשכור חיילות רצות ספק נוצח ספק אינו נוצח ואני ודאי נוצח (שם): לא אוכל לעבור. על כרחו גלה שהוא ברשות אחרים ונתנא כחן שאינו יכול לבטל הצרכות שנתצרכו האצות מפי השכינה (שם):

(19) גם אתם. פיו הכשילו גם אתם סופכם לילך צפחני נפש כראשונים (שם): מה יסף. לא ישנה דבריו מצרכה לקללה הלאי שלא יוסיף לצרך כחן נתנא שעתיד להוסיף להם צרכות על ידו (שם):

(20) אם לקרא לך. אם הקריאה שלך וסצור אמה לטוול עליה שכר קוס לך אתם: ואך. על כרחך את הדבר אשר אדצר אליך אותו תעשה ואף על פי כן וילך צלעס אמר שמא אפתנו ויתרצה:

(21) ויחבש את אתונו. מכאן שהשגאה מקלקלת את השורה שחבש הוא צעזמו. אמר הקצ"ה רשע כצר קדמן אצרהם אציהם שנאמר (צראשית כז, ג) וישכם אצרהם צצקר ויחבשו את חמורו (תנחומא ח): עם שרי מואב. לצו כלצס שזה (צמדצר רצה. שם):

<p>23 And the ass saw the angel of the LORD standing in the way, with his sword drawn in his hand; and the ass turned aside out of the way, and went into the field; and Balaam smote the ass, to turn her into the way.</p>	<p>וַתֵּרָא הָאֲתוֹן אֶת־מַלְאָךְ יְהוָה נֹכֵחַ בַּדֶּרֶךְ וַחֲרָבּוֹ שְׁלֹופָהּ בְּיָדוֹ וַתֵּשֶׁת הָאֲתוֹן מִן־הַדֶּרֶךְ וַתֵּלֶךְ בַּשָּׂדֶה וַיִּגַּךְ בָּלָעַם אֶת־הָאֲתוֹן לְהַטְּתָהּ הַדֶּרֶךְ:</p>	<p>23 וַתֵּרָא הָאֲתוֹן אֶת־מַלְאָךְ יְהוָה נֹכֵחַ בַּדֶּרֶךְ וַחֲרָבּוֹ שְׁלֹופָהּ בְּיָדוֹ וַתֵּשֶׁת הָאֲתוֹן מִן־הַדֶּרֶךְ וַתֵּלֶךְ בַּשָּׂדֶה וַיִּגַּךְ בָּלָעַם אֶת־הָאֲתוֹן לְהַטְּתָהּ הַדֶּרֶךְ:</p>
<p>24 Then the angel of the LORD stood in a hollow way between the vineyards, a fence being on this side, and a fence on that side.</p>	<p>וַיַּעֲמֵד מַלְאָךְ יְהוָה בְּמִשְׁעוֹל הַכְּרָמִים גֹּדֶר מִזֶּה וּגְדֵר מִזֶּה:</p>	<p>24 וַיַּעֲמֵד מַלְאָךְ יְהוָה בְּמִשְׁעוֹל הַכְּרָמִים גֹּדֶר מִזֶּה וּגְדֵר מִזֶּה:</p>
<p>25 And the ass saw the angel of the LORD, and she thrust herself unto the wall, and crushed Balaam's foot against the wall; and he smote her again.</p>	<p>וַתֵּרָא הָאֲתוֹן אֶת־מַלְאָךְ יְהוָה וַתִּלְחֹץ אֶל־הַקִּיר וַתִּלְחֹץ אֶת־רֶגֶל בָּלָעַם אֶל־הַקִּיר וַיִּסֹּף לְהַכּוֹתָהּ:</p>	<p>25 וַתֵּרָא הָאֲתוֹן אֶת־מַלְאָךְ יְהוָה וַתִּלְחֹץ אֶל־הַקִּיר וַתִּלְחֹץ אֶת־רֶגֶל בָּלָעַם אֶל־הַקִּיר וַיִּסֹּף לְהַכּוֹתָהּ:</p>
<p>26 And the angel of the LORD went further, and stood in a narrow place, where was no way to turn either to the right hand or to the left.</p>	<p>וַיִּזְסַף מַלְאָךְ־יְהוָה עֲבוּר וַיַּעֲמֵד בְּמָקוֹם צָר אֲשֶׁר אֵין דֶּרֶךְ לַנְּסוֹת יָמִין וּשְׂמֹאל:</p>	<p>26 וַיִּזְסַף מַלְאָךְ־יְהוָה עֲבוּר וַיַּעֲמֵד בְּמָקוֹם צָר אֲשֶׁר אֵין דֶּרֶךְ לַנְּסוֹת יָמִין וּשְׂמֹאל:</p>
<p>27 And the ass saw the angel of the LORD, and she lay down under Balaam; and Balaam's anger was kindled, and he smote the ass with his staff.</p>	<p>וַתֵּרָא הָאֲתוֹן אֶת־מַלְאָךְ יְהוָה וַתִּשְׁכַּח תַּחַת בָּלָעַם וַתִּחַר־אַף בָּלָעַם וַיִּגַּךְ אֶת־הָאֲתוֹן בַּמִּקֵּל:</p>	<p>27 וַתֵּרָא הָאֲתוֹן אֶת־מַלְאָךְ יְהוָה וַתִּשְׁכַּח תַּחַת בָּלָעַם וַתִּחַר־אַף בָּלָעַם וַיִּגַּךְ אֶת־הָאֲתוֹן בַּמִּקֵּל:</p>
<p>28 And the LORD opened the mouth of the ass, and she said unto Balaam: 'What have I done unto thee, that thou hast smitten me these three times?'</p>	<p>וַיִּפְתַּח יְיָ אֶת־פִּי הָאֲתוֹן וַתֹּאמֶר לְבָלָעַם מָה־עָשִׂיתִי לָךְ כִּי הִכִּיתָנִי זֶה שְׁלֹשׁ רָגָלִים:</p>	<p>28 וַיִּפְתַּח יְהוָה אֶת־פִּי הָאֲתוֹן וַתֹּאמֶר לְבָלָעַם מָה־עָשִׂיתִי לָךְ כִּי הִכִּיתָנִי זֶה שְׁלֹשׁ רָגָלִים:</p>

- (22) כי הולך הוא. ראה שהדבר רע צעירי המקום ונתאוה לילך: לשטן לו. מלאך של רחמים היה והיה רוצה למנוע מלחטוא שלא יחטא ויאבד (צמד"ר. תנחומא ח): ושני נערי עמו. מכאן לאדם חסוד היוצא לדרך יוליך עמו שני אנשים לשמשו וחוזרים ומשמשים זה את זה (שס):
- (23) ותרא האתון. והוא לא ראה שנתן הקד"ה רשות לזהמה לראות יותר מן האדם שמתוך שיש בו דעת טורף דעמו כשיראה מזיקין (מדרש אגדה): וחרבו שלופה בידו. אמר רשע זה הניח כלי אומנותו שכלי זיין של אומות העולם חרבו והוא בא עליהם כפיו שהיא אומנות שלהם אף אני אחפוש את שלו ואבוא עליו באומנותו (תנחומא ח) וכן היה סופו (צמדבר לא, ח) ואת כלעם בן צעור הרגו בחרב:
- (24) במשעול. כחרגומו בשציל. וכן (מ"א כ, י) אס ישפוק עפר שומרון לשעלים. עפר הנדבק בכפות הרגלים צהלוק וכן (ישעיה מ, יצ) מי מדד בשעלו מים. צרגליו ובהלוכו: גדר מזה וגדר מזה. סתם גדר של אצנים הוא:
- (25) ותלחץ. היא ענמה: ותלחץ. את אחריס את רגל כלעם:
- (26) ויסף מלאך ה' עבדו. לעצור עוד לפניו להלן להיות לפניו במקום אחר כמו (צראשית לג, ג) והוא עצר לפנייהם. ומדרש אגדה יש בנחומא (ח) מה ראה לעמוד בשלשה מקומות סימני אבות הראהו:
- (28) זה שלש רגלים. רמז לו אתה מבקש לעקור אומה החוגגת שלש רגלים בשנה (תנחומא ט):

- 29 And Balaam said unto the ass:
'Because thou hast mocked me; I would there were a sword in my hand, for now I had killed thee.'
- 29 וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לְאִתּוֹן כִּי הִתְעַלְלֹת בִּי לֹא יִשְׁחָרֵב בְּיָדִי כִּי עָתָה הִרְגָתִידָּךְ:
- 30 And the ass said unto Balaam: 'Am not I thine ass, upon which thou hast ridden all thy life long unto this day? was I ever wont to do so unto thee?' And he said: 'Nay.'
- 30 וַתֹּאמֶר הָאִתּוֹן אֶל-בִּלְעָם הֲלוֹא אֲנֹכִי אֲתָנֶךָ אֲשֶׁר-רָכַבְתָּ עָלַי מֵעוֹדְךָ עַד-הַיּוֹם הַזֶּה הֲהִסְכֵּן הִסְכַּנְתִּי לַעֲשׂוֹת לָךְ כֹּה וַיֹּאמֶר לֹא:
- 31 Then the LORD opened the eyes of Balaam, and he saw the angel of the LORD standing in the way, with his sword drawn in his hand; and he bowed his head, and fell on his face.
- 31 וַיִּגַּל יְהוָה אֶת-עֵינָיו בִּלְעָם וַיֵּרָא אֶת-מַלְאָךְ יְהוָה נֹצֵב בְּדֶרֶךְ וְחֶרֶבוֹ שְׁלֹפָה בְּיָדוֹ וַיִּקְדּוּ וַיִּשְׁתַּחוּ לְאַפָּיו:
- 32 And the angel of the LORD said unto him: 'Wherefore hast thou smitten thine ass these three times? behold, I am come forth for an adversary, because thy way is contrary unto me;
- 32 וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַלְאָךְ יְהוָה עַל-מָה הִכִּיתָ אֶת-אֲתָנֶךָ זֶה שְׁלוֹשׁ רְגָלִים הִנֵּה אֲנִי יֹצֵאתִי לְשָׁטֹן כִּי-יָרַט הַדֶּרֶךְ לְנִגְדִי:
- 33 and the ass saw me, and turned aside before me these three times; unless she had turned aside from me, surely now I had even slain thee, and saved her alive.'
- 33 וַתִּרְאֵנִי הָאִתּוֹן וַתֵּט לְפָנָי זֶה שְׁלֹשׁ רְגָלִים אוֹלִי נִטְתָּה מִפָּנָי כִּי עָתָה גַם-אֲתַכָּה הִרְגָתִי וְאוֹתָהּ הַחַיִּיתִי:

(29) התעללית. כמרגמו לשון גנאי וציון: לו יש חרב בידו. גנות גדולה היה לו דבר זה צעיני השרים זה הולך להרוג אומה שלמה צפיו ולאחון זו צריך לכלי זיין (שם):

(30) ההסכן הסכנתי. כמרגמו וכן (איוב כג, ז) הלאל יסכן גבר. ורבותינו דרשו מקרא זה צגמרא אמרו ליה מאי טעמא לא רכבת אסוסיא אמר להון צרטיצא שדאי ליה כו' כדאימא צמסכת עבודה זרה (ד, ז):

(32) כי ירט הדרך לנגדי. רבותינו חכמי המשנה דרשוהו (שבח קה, א) נוטריקון יראה ראחה נטמה צשציל שהדרך לנגדי כלומר לקנאתי ולהקניטני. ולפי משמעו כי חרד הדרך לנגדי לשון רטט כי ראיתי צעל הדרך שחרד ומהר הדרך שהוא לכעסי ולהמרותי ומקרא קצר הוא כמו (ש"צ ג, ט) ותכל דוד לישנא אחרינא ירט לשון רצון וכן (איוב טז, יא) ועל ידי רשעים ירטני מפייס ומנחם אותי על ידי רשעים שאינן אלא מקניטים:

(33) אולי נטתה. כמו לולא פעמים שאולי משמש צלשון לולא: גם אתכה הרגתי. הרי זה מקרא מסורס והוא כמו גם הרגתי אותך כלומר לא העכזה צלצד קראתיך על ידי כי גם ההריגה: ואותה החייתי. ועמה מפני שצברה והוכיחתך ולא יכולת לעמוד צמוכה כמו שכתוב ויאמר לא. הרגתה שלא יאמרו זו היא שסלקה את צלעם צמוכה ולא יכול להשיצ שסם המקום על כבוד הצריות וכן (ויקרא כ, טו) ואת הבהמה מהרוג וכן (שם טז) והרגת את האשה ואת הבהמה (צמ"ר):

<p>34 And Balaam said unto the angel of the LORD: 'I have sinned; for I knew not that thou stoodest in the way against me; now therefore, if it displease thee, I will get me back.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל־מַלְאָךְ יְהוָה חָטָאתִי כִּי לֹא יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה נֹכַח לְקִרְאָתִי בַדֶּרֶךְ וְעַתָּה אִם־רָע בְּעֵינֶיךָ אֲשׁוּבָה לִי׃</p>	<p>34 וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל־מַלְאָךְ יְהוָה חָטָאתִי כִּי לֹא יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה נֹכַח לְקִרְאָתִי בַדֶּרֶךְ וְעַתָּה אִם־רָע בְּעֵינֶיךָ אֲשׁוּבָה לִי׃</p>
<p>35 And the angel of the LORD said unto Balaam: 'Go with the men; but only the word that I shall speak unto thee, that thou shalt speak.' So Balaam went with the princes of Balak.</p>	<p>וַיֹּאמֶר מַלְאָךְ יְהוָה אֶל־בִּלְעָם לֵךְ עִם־הָאֲנָשִׁים וְאַפְסֵא אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר־אֶדְבָּר אֵלֶיךָ אֲתוּ תְדַבֵּר וַיֵּלֶךְ בִּלְעָם עִם־שָׂרֵי בָלָק׃</p>	<p>35 וַיֹּאמֶר מַלְאָךְ יְהוָה אֶל־בִּלְעָם לֵךְ עִם־הָאֲנָשִׁים וְאַפְסֵא אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר־אֶדְבָּר אֵלֶיךָ אֲתוּ תְדַבֵּר וַיֵּלֶךְ בִּלְעָם עִם־שָׂרֵי בָלָק׃</p>
<p>36 And when Balak heard that Balaam was come, he went out to meet him unto Ir-moab, which is on the border of Arnon, which is in the utmost part of the border.</p>	<p>וַיִּשְׁמַע בָּלָק כִּי בָא בִלְעָם וַיֵּצֵא לְקִרְאָתוֹ אֶל־עִיר מוֹאָב אֲשֶׁר עַל־גְּבוּל אַרְנוֹן אֲשֶׁר בְּקֶצֶה הַגְּבוּל׃</p>	<p>36 וַיִּשְׁמַע בָּלָק כִּי בָא בִלְעָם וַיֵּצֵא לְקִרְאָתוֹ אֶל־עִיר מוֹאָב אֲשֶׁר עַל־גְּבוּל אַרְנוֹן אֲשֶׁר בְּקֶצֶה הַגְּבוּל׃</p>
<p>37 And Balak said unto Balaam: 'Did I not earnestly send unto thee to call thee? wherefore camest thou not unto me? am I not able indeed to promote thee to honour?'</p>	<p>וַיֹּאמֶר בָּלָק לְבִלְעָם הֲלֹא מְשַׁלַּח שְׁלֵחִית לְוֹתֶךָ לְמִקְרִי לֵךְ לָמָּה לֹא אָתִיתָ לְוֹתִי הֲבִקוּשְׁטָא הֲוִיתָא אָמַר לִית אָנָּה יָכִיל לְקִירוּתֶךָ׃</p>	<p>37 וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל־בִּלְעָם הֲלֹא שְׁלַחְתִּי שְׁלֵחִית אֵלֶיךָ לְקִרְאָתֶךָ לָמָּה לֹא הֵלַכְתָּ אֵלַי הֲאִמְנָם לֹא אוּכַל בְּבִדְךָ׃</p>
<p>38 And Balaam said unto Balak: 'Lo, I am come unto thee; have I now any power at all to speak any thing? the word that God putteth in my mouth, that shall I speak.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לְבָלָק הֲאֵאתִיתִי לְוֹתֶךָ כֵּעֵן הַמִּכָּל יָכִילָנָה לְמַלְאָךְ מִדְּעַם פִּתְגָמָא דִּישְׁנֵי יְיָ בְּפִימִי יְתִיב אֲמַלִּיל׃</p>	<p>38 וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל־בָּלָק הֲנִהָה בָּאתִי אֵלֶיךָ עַתָּה הֵיכָל אוּכַל דְּבַר מֵאוֹמָה הַדָּבָר אֲשֶׁר יֵשִׁים אֱלֹהִים בְּפִי אֲתוּ אֶדְבָּר׃</p>
<p>39 And Balaam went with Balak, and they came unto Kiriath-huzoth.</p>	<p>וַיֵּלֶךְ בִּלְעָם עִם־בָּלָק וַיָּבֹאוּ קִרְיַת חֲצוֹת׃</p>	<p>רביעי (ששי) וַיֵּלֶךְ בִּלְעָם עִם־בָּלָק וַיָּבֹאוּ קִרְיַת חֲצוֹת׃</p>

(34) כי לא ידעתי. גם זה גנותו ועל כרחו הודה שהוא היה משתבח שיודע דעת עליון ופיו העיד לא ידעתי (תנחומא י'): אם רע בעיניך אשובה ל'. להתרים נגד המקום היא תשובה זו. אמר לו הוא בעצמו זוגי ללכת ואחת מלאך מבטל את דבריו למוד הוא בכך שאומר דבר ומלאך מחזירו אמר לאברהם (בראשית כב, ז) קח נא את בנך וגוי ועל ידי מלאך בטל את דברו אף אני אם רע בעיניך זריח אני לשו (תנחומא י):

(35) לך עם האנשים. צדק שאלס רוצה לילך זה מוליכין אותו (צמ"ר. מכות י, ז): ואפס. על כרחך את הדבר אשר אדבר וגו': לך עם האנשים. כי חלקך עמהם וסופך להאזד מן העולם: עם שרי בלק. שמח לקלס כמותם (שם):

(36) וישמע בלק. שלח שלוחים לבשרו (שם): אל עיר מואב. אל מטרפולין שלו עיר החשובה שלו לומר ראה מה אלו מבקשים לעקור (צמד"ר. שם):

(37) האמנם לא אוכל כבדך. נתנא שסופו לנאח מעמו בקלון (שם):

(39) קרית חצות. עיר מלאה שווקים אנשים וגשם וטף בחצותיה לומר ראה ורחם שלא יעקרו אלו:

<p>40 And Balak sacrificed oxen and sheep, and sent to Balaam, and to the princes that were with him.</p>	<p>וַיִּזְבַּח בָּלָק בָּקָר וְצֹאֵן וַיִּשְׁלַח לְבָלָעַם וְלַשָּׂרִים אֲשֶׁר אִתּוֹ: וַיִּכַּסּ בָּלָק תּוֹרִין וְעֹאֵן וְשָׁלַח לְבָלָעַם וּלְרַבְרָבֵיָא דְעַמִּיהֶ: </p>	<p>40 וַיִּזְבַּח בָּלָק בָּקָר וְצֹאֵן וַיִּשְׁלַח לְבָלָעַם וְלַשָּׂרִים אֲשֶׁר אִתּוֹ: </p>
<p>41 And it came to pass in the morning that Balak took Balaam, and brought him up into Bamoth-baal, and he saw from thence the utmost part of the people.</p>	<p>וַיְהִי בַבֹּקֶר וַיִּקַּח בָּלָק אֶת-בָּלָעַם וַיַּעֲלֵהוּ בְּמֹת בָּעַל וַיֵּרָא מִשָּׁם קֶצֶה הָעָם: וַיְהִי בַבֹּקֶר וַיִּקַּח בָּלָק אֶת-בָּלָעַם וַיַּעֲלֵהוּ בְּמֹת בָּעַל וַיֵּרָא מִשָּׁם קֶצֶה הָעָם: </p>	<p>41 וַיְהִי בַבֹּקֶר וַיִּקַּח בָּלָק אֶת-בָּלָעַם וַיַּעֲלֵהוּ בְּמֹת בָּעַל וַיֵּרָא מִשָּׁם קֶצֶה הָעָם: </p>
<p>XXIII And Balaam said unto Balak: 'Build me here seven altars, and prepare me here seven bullocks and seven rams.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר בָּלָעַם אֶל-בָּלָק בְּנֵה-לִּי בָזֶה שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וְהִכֵּן לִי בָזֶה שִׁבְעָה פָרִים וְשִׁבְעָה אֵילִים: וַיֹּאמֶר בָּלָעַם אֶל-בָּלָק בְּנֵה-לִּי בָזֶה שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וְהִכֵּן לִי בָזֶה שִׁבְעָה פָרִים וְשִׁבְעָה אֵילִים: </p>	<p>XXIII וַיֹּאמֶר בָּלָעַם אֶל-בָּלָק בְּנֵה-לִּי בָזֶה שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וְהִכֵּן לִי בָזֶה שִׁבְעָה פָרִים וְשִׁבְעָה אֵילִים: </p>
<p>2 And Balak did as Balaam had spoken; and Balak and Balaam offered on every altar a bullock and a ram.</p>	<p>וַיַּעַשׂ בָּלָק כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר בָּלָעַם וַיַּעַל בָּלָק וּבָלָעַם פֶּה וְאֵיל בְּמִזְבְּחֹת: וַיַּעַשׂ בָּלָק כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר בָּלָעַם וַיַּעַל בָּלָק וּבָלָעַם פֶּה וְאֵיל בְּמִזְבְּחֹת: </p>	<p>2 וַיַּעַשׂ בָּלָק כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר בָּלָעַם וַיַּעַל בָּלָק וּבָלָעַם פֶּה וְאֵיל בְּמִזְבְּחֹת: </p>
<p>3 And Balaam said unto Balak: 'Stand by thy burnt-offering, and I will go; peradventure the LORD will come to meet me; and whatsoever He showeth me I will tell thee.' And he went to a bare height.</p>	<p>וַיֹּאמֶר בָּלָעַם לְבָלָק הִתְיַצֵּב עַל-עֹלְתֶךָ וְאֶלְכָה אוֹלִי וְקָרָה יְהוָה לְקַרְאָתִי וְדִבֶּר מִה-יִרְאֵנִי וְהִגַּדְתִּי לְךָ וַיֵּלֶךְ שָׁפִי: וַיֹּאמֶר בָּלָעַם לְבָלָק הִתְיַצֵּב עַל-עֹלְתֶךָ וְאֶלְכָה אוֹלִי וְקָרָה יְהוָה לְקַרְאָתִי וְדִבֶּר מִה-יִרְאֵנִי וְהִגַּדְתִּי לְךָ וַיֵּלֶךְ שָׁפִי: </p>	<p>3 וַיֹּאמֶר בָּלָעַם לְבָלָק הִתְיַצֵּב עַל-עֹלְתֶךָ וְאֶלְכָה אוֹלִי וְקָרָה יְהוָה לְקַרְאָתִי וְדִבֶּר מִה-יִרְאֵנִי וְהִגַּדְתִּי לְךָ וַיֵּלֶךְ שָׁפִי: </p>
<p>4 And God met Balaam; and he said unto Him: 'I have prepared the seven altars, and I have offered up a bullock and a ram on every altar.'</p>	<p>וַיַּעֲרַע מִימַר מִן קֶדֶם יְיָ בְּבָלָעַם וַיֹּאמֶר קִדְמוֹהִי יְיָ שִׁבְעָה מִזְבְּחֵי סִדְרִית וְאִסְקִית תּוֹר וַיִּדְכַּר עַל כָּל מִזְבְּחֹת: וַיַּעֲרַע מִימַר מִן קֶדֶם יְיָ בְּבָלָעַם וַיֹּאמֶר קִדְמוֹהִי יְיָ שִׁבְעָה מִזְבְּחֵי סִדְרִית וְאִסְקִית תּוֹר וַיִּדְכַּר עַל כָּל מִזְבְּחֹת: </p>	<p>4 וַיִּקַּר אֱלֹהִים אֶל-בָּלָעַם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֶת-שִׁבְעַת הַמִּזְבְּחוֹת עָרַכְתִּי וְאָעַל פֶּה וְאֵיל בְּמִזְבְּחֹת: </p>
<p>5 And the LORD put a word in Balaam's mouth, and said: 'Return unto Balak, and thus thou shalt speak.'</p>	<p>וַיִּשֶׂם יְהוָה דְּבַר בְּפִי בָלָעַם וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל-בָּלָק וְכַה תִּדְבֹּר: וַיִּשֶׂם יְהוָה דְּבַר בְּפִי בָלָעַם וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל-בָּלָק וְכַה תִּדְבֹּר: </p>	<p>5 וַיִּשֶׂם יְהוָה דְּבַר בְּפִי בָלָעַם וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל-בָּלָק וְכַה תִּדְבֹּר: </p>

- (40) בקר וצאן. דבר מועט בקר אחד ואין אחד בלזד (במד"ר):
 (41) במות בעל. כתרנומו לרמת דחלמיה שם עבודת אלילים:
 (3) אולי יקרה ה' לקראתי. אינו רגיל לדבר עמי ביום: וילך שפי. כתרנומו יחידי לשון שופי ושקט שאין עמו אלא שתיקה:
 (4) ויקר. לשון עראי לשון גנאי לשון טומאת קרי כלומר בקושי וצדיון ולא היה נגלה עליו ביום אלא ששזיל להראות חזקתו של ישראל (צ"ר נז, ב): את שבעת המזבחות. שבעה מזבחות ערכתי אין כתיב כאן אלא את שבעת המזבחות אמר לפניו אצותיהם של אלו בנו לפניך שבעה מזבחות ואני ערכתי כנגד כולן אצורה בנה ארבעה (בראשית יב, ז) ויצן שם מזבח לה' הנראה אליו (שם ח) ויעתק משם ההרה וגו' (שם יג, יח) ויאהל אצרים וגו' ואחד בהר המוריה (שם כב, ט). ויחזק בנה אחד (שם כו, כה) ויצן שם מזבח וגו' ויכרו שם עבדי יחזק בחר. ויעקב בנה שמים אחד בשכם (שם לג, כ) ואחד בצית אל (שם לה, ז): ואעל פה ואיל במזבח. ואצורה לא העלה אלא חיל אחד:

<p>6 And he returned unto him, and, lo, he stood by his burnt-offering, he, and all the princes of Moab.</p>	<p>וַיָּשָׁב אֵלָיו וְהִנֵּה נֹצֵב עַל-עֹלָתוֹ הוּא וְכָל-שָׂרֵי מוֹאָב:</p> <p>וְתָב לְוַתִּיה וְהָא מַעַתַּד עַל עֹלָתִיה הוּא וְכָל רַבְרָבֵי מוֹאָב:</p>	<p>6 וַיָּשָׁב אֵלָיו וְהִנֵּה נֹצֵב עַל-עֹלָתוֹ הוּא וְכָל-שָׂרֵי מוֹאָב:</p>
<p>7 And he took up his parable, and said: From Aram Balak bringeth me, The king of Moab from the mountains of the East: 'Come, curse me Jacob, And come, execrate Israel.'</p>	<p>וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר מִן-אַרָם יָבִיאוּנִי בַלַּק מֶלֶךְ-מוֹאָב מִטְּוֵרֵי מִדְּנָחָא אֵיתָא לּוֹט לִי יַעֲקֹב וְאֵיתָא תְּרִיד לִי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>7 וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר מִן-אַרָם יָבִיאוּנִי בַלַּק מֶלֶךְ-מוֹאָב מִטְּוֵרֵי-קָדִם לְכָה אֶרֶץ-לִי יַעֲקֹב וּלְכָה זַעֲמָה יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>8 How shall I curse, whom God hath not cursed? And how shall I execrate, whom the LORD hath not execrated?</p>	<p>מָה אֶקְבֵּל לֹא קִבָּה אֵל וּמָה אֶזְעַם לֹא זָעַם יְהוָה:</p> <p>מָה אֶלּוּטִיָּה דִּלָּא לְטִיָּה אֵל וּמָה אֶתְרַכִּיָּה דִּלָּא תְרַכִּיָּה יי:</p>	<p>8 מָה אֶקְבֵּל לֹא קִבָּה אֵל וּמָה אֶזְעַם לֹא זָעַם יְהוָה:</p>
<p>9 For from the top of the rocks I see him, And from the hills I behold him: Lo, it is a people that shall dwell alone, And shall not be reckoned among the nations.</p>	<p>אֲרִי מֵרִישׁ טוֹרֵיָא חֲזִיתִיה וּמִרְמָתָא סְכִיתִיה הָא עַמָּא בְּלַחֲוִדִּיהוֹן עֲתִידִין דִּיחֻסְנֹן עַלְמָא וּבְעַמְמִיָּא לֹא יִתְדַנֹּן גְּמִירָא:</p>	<p>9 כִּי-מֵרָאשׁ צֻרִים אֶרְאֹנּוּ וּמִגְּבְעוֹת אֲשׁוּרָנּוּ הֵן-עַם לְבַדָּד יִשְׁכֹּן וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב:</p>
<p>10 Who hath counted the dust of Jacob, Or numbered the stock of Israel? Let me die the death of the righteous, And let mine end be like his!</p>	<p>מִן יָבֹול לְמִמְנֵי דְעֵדְקִיָּא דְּבֵית יַעֲקֹב דְּאָמִיר עֲלִיהוֹן יִסְגֹּון כְּעַפְרָא דְּאַרְעָא אוּ חֲדָא מֵאַרְבַּע מִשְׁרֵיתָא דִּישְׂרָאֵל תָּמוֹת נַפְשִׁי מוֹתָא דְּקִשְׁיִטוּהִי וַיְהִי סוֹפִי כְּנֻתְהוֹן:</p>	<p>ב מי מִנְּה עֶפֶר יַעֲקֹב וּמִסֶּפֶר אֶת-רַבַּע יִשְׂרָאֵל תָּמוֹת נַפְשִׁי מוֹת יִשְׂרָיִם וְתִהְיִי אַחֲרֵיתִי כְּמֹהוּ:</p>

(7) ארצה לי יעקב ולבכה זעמא ישראל. בשני שמותיהם אמר לו לקללם שמה אחד מהם אינו מוזכר:
(8) מזה אקב לא קבה אל. כשהיו ראויים להתקלל לא נתקללו כשהזכיר אביהם את עונם כי בצאם הרגו איש. לא קלל אלא אפס שנאמר (בראשית מט, ז) ארור אפס (צמ"ר. תנחומא ויחי י) כשנכנס אביהם בצרמה אכל אציו היה ראוי להתקלל מה נאמר שם (בראשית כז, לג) גם ברוך יהיה. צמצרכים נאמר (דברים כז, יז) אלה יעמדו לזרך את העם. צמקללים לא נאמר ואלה יעמדו לקלל את העם אלא על הקללה לא רצה להזכיר עליהם שם קללה (תנחומא צלק יז): לא זעם ד'. אני אין כחי אלא שאני יודע לכוון השעה שהקצ"ה כועס זה והוא לא כעס כל הימים הללו שצאתי אליך וזהו שנאמר (מיכה ו, ה) עמי זכר נא מה יעז וגו' ומה ענה אותו צלעם וגו' למען דעת צדקות ה' (צרכות ז, א. סנהדרין קד, ז):
(9) כי מראש צרים אראנו. אני מסתכל בראשיתם וצתחלת שרשיהם ואני רואה אותם מיוסדים וחזקים ככורים וגזעות הללו על ידי אצות ואמהות (תנחומא יז): הן עם לבדד ישכון. הוא אשר זכו לו אצותיו לשכון צדד כמרגומו: ובגוים לא יתחשב. כמרגומו לא יהיו נעשין כלה עם שאר האומות עובדי גילולים שנאמר (ירמיה ל, יא) כי אעשה כלה בכל הגוים וגו' אינן נמנין עם השאר. דבר אחר כשהן שמחין אין אומה שמחה עמהם שנאמר (דברים לז, יז) ה' צדד ינחנו (תנחומא יז). וכשהאומות עובדי גילולים צטוצה הם אוכלין עם כל אחד ואחד ואין להם מן החשבון וזהו ובגוים לא יתחשב:
(10) מי מנה עפר יעקב וגו'. כמרגומו דעדיקא דצית יעקב וכו' מארבע משריתא ארבע דגלים. דבר אחר עפר יעקב אין חשבון צממות שהם מקיימין בעפר (דברים כז, י) לא תחרוש צפור וצחמור (ויקרא יט, יט) לא תזרע כלאים. אפר פרה ועפר סוטה וכיוצא בזה (תנחומא יז): ומספר את רבע ישראל. רביעיותה. זרע היוצא מן התשמיש שלהם: תמות נפשי מות ישרים. שזהם:

- 11 And Balak said unto Balaam: 'What hast thou done unto me? I took thee to curse mine enemies, and, behold, thou hast blessed them altogether.'
- 12 And he answered and said: 'Must I not take heed to speak that which the LORD putteth in my mouth?'
- 13 And Balak said unto him: 'Come, I pray thee, with me unto another place, from whence thou mayest see them; thou shalt see but the utmost part of them, and shalt not see them all; and curse me them from thence.'
- 14 And he took him into the field of Zophim, to the top of Pisgah, and built seven altars, and offered up a bullock and a ram on every altar.
- 15 And he said unto Balak: 'Stand here by thy burnt-offering, while I go toward a meeting yonder.'
- 16 And the LORD met Balaam, and put a word in his mouth, and said: 'Return unto Balak, and thus shalt thou speak.'
- 17 And he came to him, and, lo, he stood by his burnt-offering, and the princes of Moab with him. And Balak said unto him: 'What hath the LORD spoken?'
- 18 And he took up his parable, and said: Arise, Balak, and hear; Give ear unto me, thou son of Zippor:
- וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל-בִּלְעָם מַה עָשִׂיתָ לִּי לְקַבֹּא אֹיְבֵי לְקַחְתִּיךָ וְהִנֵּה בִרְכָּכָתָה בְּרִיךְ:
- וַיַּעַן וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֵת אֲשֶׁר יִשִּׁים יְהוָה בְּפִי אֲשֶׁמָּר לְדַבֵּר:
- וַיֹּאמֶר אֵלָיו בָּלָק (כ' לך) [ק] לְכֹה-] אֲתִי אֶל-מָקוֹם אַחֵר אֲשֶׁר תִּרְאֶנּוּ מִשָּׁם אֶפְסֵי קִצְהוֹ תִרְאֶה וְכָלֹךְ לֹא תִרְאֶה וְקִבְנוֹ לִי מִשָּׁם:
- וַיִּקְחֵהוּ שָׂדֶה צִפִּים אֶל-רֹאשׁ הַפִּסְגָּה וַיְבִן שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וַיַּעַל פָּר וְאַיִל בְּמִזְבֵּחַ:
- וַיֹּאמֶר אֶל-בָּלָק הֲתִיַּצֵּב כָּה עַל-עֲלֹתֶךָ וְאַנְכִי אֶקְרָה כָּה:
- וַיִּקְרַח יְהוָה אֶל-בִּלְעָם וַיִּשֶׁם דָּבָר בְּפִיו וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל-בָּלָק וְכֹה תִדְבָּר:
- וַיָּבֹא אֵלָיו וְהִנֵּה נֹצֵב עַל-עֲלֹתוֹ וְשָׂרֵי מוֹאָב אִתּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ בָּלָק מַה דִּבַּר יְהוָה:
- וַיִּשָּׂא מִשְׁלֹךְ וַיֹּאמֶר קוֹם בָּלָק וְשִׁמְעֵה הָאֲזִינוּהָ עֲדֵי בְנוֹ צִפּוֹר:
- וַיֹּאמֶר בָּלָק לִי לְמַלֵּט שְׂנְאֵי דְבַרְתֶּךָ וְהֵא בָרַכָּא מְבָרִיכָתָה לְהוֹן:
- וְאַתִּיב וַיֹּאמֶר הֲלֹא יֵת דִּישְׁנֵי יֵי בְּפוּמֵי יְתִיָּה אֲשֶׁר לְמִלְלָא:
- וַיֹּאמֶר לִיָּה בָלָק אֵיתָא כְּעַן עָמִי לְאַתֵּר אַחֲרֵן דְּתַחְזִינוּיָה מִתַּמָּן לְחוּד קִצְתִּיהָ תַחְזִי וְכוּלִּיָּה לֹא תַחְזִי וְתִלְוִיָּה לִי מִתַּמָּן:
- וַדְּבַרְיָה לְחַסְלֵי סְכוּתָא לְרִישׁ רְמָתָא וּבְנָא שְׁבָעָא מִדְּבַחִין וְאַסִּיק תּוֹר וּדְכַר עַל כָּל מִדְּבַח:
- וַיֹּאמֶר לְבָלָק אֲתַעֲתֵד הָכָא עַל עֲלֹתֶךָ וְאַנָּא אֶתְמַשִּׁי עַד כָּא:
- וְעָרַע מִימַר מִן קֳדָם יְיָ בְּבִלְעָם וְשְׁנֵי פִתְגָמָא בְּפוּמִיָּה וַיֹּאמֶר תּוֹב לָוֶת בָּלָק וּכְדִין תִּמְלִיל:
- וְאַתָּא לְנִתִּיָּה וְהָא מַעֲתֵד עַל עֲלֹתִיָּה וְרַבְרָבִי מוֹאָב עָמִיָּה וַיֹּאמֶר לִיָּה בָלָק מָא מְלִיל יְיָ:
- וַיִּשְׁלַח מַתְלִיָּה וַיֹּאמֶר קוֹם בָּלָק וְשִׁמְעֵה אֲצִית לְמִימְרֵי בֵּר צִפּוֹר:

- (13) וקבנו לי. לשון זוי קללה לי:
- (14) שדה צופים. מקום גבוה היה שם הצופה עומד לשמור אם יבא חיל על העיר. ראש הפסגה. צלעם לא היה קוסם כזלק ראה בלק שעמידה פרעה להפרץ בישראל משם שם מת משה. כסבור שם שחול עליהם הקללה וזו היא הפרעה שאני רואה (שם יג):
- (15) אקרה כה. מאת הקצ"ה: אקרה. לשון אתפעל:
- (16) וישם דבר בפיו. ומה היא השימה הזאת ומה חסר המקרא באמרו שוב אל בלק וכה תדבר אלך כשהיה שומע שאינו נרעה לקלל אמר מה אני חוזר אלך בלק לנערו ונתן לו הקצ"ה רסן וחכה צפיו כאדם הפוקס בהמה בחכה להוליכה אל אשר ירצה אמר לו על כרחך תשוב אל בלק (שם):
- (17) ושרי מואב אתו. ולמעלה הוא אומר וכל שרי מואב כיון שראו שאין צו תקוה הלכו להם מקצתם ולא נשארו אלא מקצתם (שם): מה דבר ה'. לשון נחוק הוא זה כלומר אינך נרשום (צמ"ר. שם):

- 19 God is not a man, that He should lie; Neither the son of man, that He should repent: When He hath said, will He not do it? Or when He hath spoken, will He not make it good?
- 20 Behold, I am bidden to bless; And when He hath blessed, I cannot call it back.
- 21 None hath beheld iniquity in Jacob, Neither hath one seen perverseness in Israel; The LORD his God is with him, And the shouting for the King is among them.
- 22 God who brought them forth out of Egypt Is for them like the lofty horns of the wild-ox.
- 23 For there is no enchantment with Jacob, Neither is there any divination with Israel; Now is it said of Jacob and of Israel: 'What hath God wrought!'
- לֹא אִישׁ אֵל וְיִכְזֹב וּבֶן-אָדָם וַיִּתְּנָחֶם הֵהוּא אָמַר וְלֹא יַעֲשֶׂה וְדַבֵּר וְלֹא יִקְיַמְנָה׃
- הִנֵּה בִרְךְּ לִקְחָתִי וּבִרְךְּ וְלֹא אֲשִׁיבָנָה׃
- לֹא-הִבִּיט אֶוֶן בִּיעֲקֹב וְלֹא-רָאָה עֲמָל בִּישְׂרָאֵל יִהְיֶה אֱלֹהֵי עַמּוֹ וְתִרְוַעַת מֶלֶךְ בּוֹ׃
- אֵל מוֹצִיאֵם מִמִּצְרַיִם כְּתוּעָפֹת רֶאֱם ל׃
- כִּי לֹא-נִחַשׁ בִּיעֲקֹב וְלֹא-קָסָם בִּישְׂרָאֵל כַּעַת יֹאמַר לִיעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל מַה-פָּעַל אֵל׃
- לֹא כְמֹלִי בְנֵי אֲנָשָׁא מִימַר אֱלֹהָא בְנֵי אֲנָשָׁא אָמְרִין וּמְכַדְבִּין וְאַף לֹא כְעוֹבְדֵי בְנֵי בְשָׂרָא דְאַנּוּן גְּזִרִין לְמַעַבְדּוֹ וְתִבְיִין וּמַתְמַלְכִּין הוּא אָמַר וְעֵבִיד וְכָל מִימְרֵיהּ מִתְקַיִּים׃
- הָא בִּרְכָאן קְבִילִית אֲבִרְכַנְיָהּ לְיִשְׂרָאֵל וְלֹא אֶתִיב בִּרְכָתִי מִנִּיהּ׃
- אִסְתַּכְּלִית וְלִית פְּלַחִי גְלוּלִין בְּדַבִּית יַעֲקֹב וְאַף לֹא עֲבָדִי לִיאֲוֹת שְׂקַר בִּישְׂרָאֵל מִימְרָא דִּי אֱלֹהֵהוֹן בְּסַעֲדָהוֹן וּשְׂכִינַת מַלְכָּהוֹן בִּינִיהוֹן׃
- אֵל דְּאַפִּיקִנּוֹן מִמִּצְרַיִם תּוֹקְפָא וְרוּמָא דִּילֵיהּ׃
- אַרִּי לֹא נִחְשֵׂי צָבֻן דִּי־יֵטֵב לְדַבִּית יַעֲקֹב וְאַף לֹא קִסְמִיָּא רַעַן בְּרִבּוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל כַּעֲדָן יִתְאַמֵּר לִיעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל מָא עֲבַד אֱלֹהָא׃

(18) קום בלק. כיון שראהו מנחם צו נתכוון לזערו עמוד על רגליך אינך רשאי לישז ואני שלוח אליך בשליחותו של מקום (שם): לשון מקרא הוא זה כמו (תהלים נ, י) חיתו יער (בראשית א, כד) וחיתו ארץ (תהלים קיד, ח) למעניו מים: (19) לא איש אל וגו'. כבר נשזע להם להזיזם ארץ שזעה אומות ואתה סבור להמיתם במדבר (תנחומא מסעי ז): ההוא אמר וגו'. כלשון תימה ותרגומו תייצין ומתמלכין חוזרים וגמלכין לחזור בהם: (20) הנה ברך לקחתי. אתה שואלני מה דבר ה' קבלתי ממנו לברך אותם (ס"א צרך כמו לצרך): וברך ולא אשיבנה. הוא צרך אותם ואני לא אשיב את ברכתו: וברך. כמו וצרך וכן הוא גזרת רי"ש כמו (תהלים עד, יח) אויב חרף כמו חרף וכן (שם י, ג) וצונו צרך המהלל ומצרך את הגוול ואומר אל תירא כי לא תענש שלום יהיה לך מרגיז הוא להקצ"ה. ואין לומר צרך שם דבר שאם כן היה נקוד בפתח קטן (רואה לומר סגול תחת הרי"ש) וטעמו למעלה אצל לפי שהוא לשון פעל הוא נקוד קמץ קטן (נרי) וטעמו למטה: (21) לא הביט און וגו'. כתרגומו. דבר אחר אחרי פשוטו הוא נדרש מדרש נאה: לא הביט הקצ"ה און שציעקב שכשהן עוזרין על דבריו אינו מדקדק אחריהם להתבונן בצוניהם שלהם ובעמלן שהם עוזרים על דתו: עמל. לשון עבירה כמו (שם ז, טו) הרה עמל (שם י, יד) כי אתה עמל וכעס תציט. לפי שהעצירה היא עמל לפני המקום: ה' אלדיו עמו. אפילו מכעיסין וממרים לפניו אינו זז מתוכן: ותרועת מלך בו. לשון חבה ורעות כמו (שמואל ב טו, לו) רעה דוד אהב דוד (שופטים טו, ו) ויתנה למרעהו. וכן תרגום אונקלוס ושכינת מלכיהו ציניהו: (22) אל מוציאם ממצרים. אתה אמרת (לעיל כז, ה) הנה עם יצא ממצרים לא יצא מעצמו אלא האלהים הוציאם (תנחומא יד): כתועפות ראם לו. כחוקף רוס וגובה שלו וכן (איוב כז, כה) וכסף תועפות לשון מעוז המה. ואומר אני שהוא לשון (בראשית א, כ) ועוף יעופף. המעופף ברס וגובה ותוקף רב הוא זה: דבר אחר תועפות ראם. תוקף ראמים ואמרו רבותינו (גיטין סח, ב) אלו השדים:

<p>24 Behold a people that riseth up as a lioness, And as a lion doth he lift himself up; He shall not lie down until he eat of the prey, And drink the blood of the slain.</p>	<p>הָאֵם עֲמָא כְּלִיתָא שְׂרִי וּכְאֲרִיא יִתְנַשֵּׁל לֹא יִשְׁרִי בְּאַרְעִיהָ עַד דִּיקְטוּל קְטוּל וְנִכְסֵי עֲמִינָא יִירֶת:</p>	<p>24 הֵן-עַם כְּלִבְיָא יָקוּם וּכְאֲרִי יִתְנַשֵּׂא לֹא יִשְׁכַּב עַד-יֵאכַל שָׂרֵף וְדַם-חַלְלִים יִשְׁתֶּה:</p>
<p>25 And Balak said unto Balaam: 'Neither curse them at all, nor bless them at all.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר בֶּלַק לְבָלָעַם אַף מָלֵט לֹא תִבְרַכֵּנִי וְאַף תִּבְרֹכֵנִי תִּבְרַכֵּנִי:</p>	<p>25 וַיֹּאמֶר בֶּלַק אֶל-בָּלָעַם גַּם- קֵב לֹא תִבְרַכֵּנִי גַם-בִּרְךְ לֹא תִבְרַכֵּנִי:</p>
<p>26 But Balaam answered and said unto Balak: 'Told not I thee, saying: All that the LORD speaketh, that I must do?'</p>	<p>וַאֲחֵיב בָּלָעַם וַיֹּאמֶר לְבָלָק הֲלֹא מִלִּילִית עִמָּךְ לְמִימַר כָּל דִּימִלִּיל יִי יְתִיהָ אֶעֱבִיד:</p>	<p>26 וַיַּעַן בָּלָעַם וַיֹּאמֶר אֶל-בֶּלַק הֲלֹא דִבַּרְתִּי אֵלֶיךָ לֵאמֹר כָּל אֲשֶׁר-יִדְבֹּר יְהוָה אֹתוֹ אֶעֱשֶׂה:</p>
<p>27 And Balak said unto Balaam: 'Come now, I will take thee unto another place; peradventure it will please God that thou mayest curse me them from thence.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר בֶּלַק לְבָלָעַם אֵיתָא כְּעַן אֲדַבְרֶנּוּךְ לְאַחַר אַחֲרֵן מָאָם תְּהִי רַעְוָא מִן קֳדָם יְיָ וְתִלוּשִׁיהָ לִי מִתַּמָּן:</p>	<p>שש (שציעי) 27 וַיֹּאמֶר בֶּלַק אֶל-בָּלָעַם לְכֵה- נָא אֶקְחֶךָ אֶל-מָקוֹם אַחֵר אוּלִי יִישָׁר בְּעֵינֵי הָאֱלֹהִים וְקִבְּתוּ לִי מִזָּשָׁם:</p>
<p>28 And Balak took Balaam unto the top of Peor, that looketh down upon the desert.</p>	<p>וַיְדַבֵּר בֶּלַק יְת בָּלָעַם רִישׁ רְמָתָא דְּמִסְתְּכִיָּא עַל אֲפִי בֵית יִשִּׁימוֹן:</p>	<p>28 וַיִּקַּח בֶּלַק אֶת-בָּלָעַם רֹאשׁ הַפְּעוֹר הַנִּשְׁקָף עַל-פְּנֵי הַיִּשִּׁימוֹן:</p>
<p>29 And Balaam said unto Balak: 'Build me here seven altars, and prepare me here seven bullocks and seven rams.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר בָּלָעַם לְבָלָק בְּנֵי לִי הֲכָא שִׁבְעָא מִדְּבָחִין וְאַחֲקִין לִי הֲכָא שִׁבְעָא תּוֹרִין וְשִׁבְעָא דְּבָרִין:</p>	<p>29 וַיֹּאמֶר בָּלָעַם אֶל-בֶּלַק בְּנֵה- לִי בָזָה שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וְהָכֵן לִי בָזָה שִׁבְעָה פָרִים וְשִׁבְעָה אֵילִם:</p>

(23) כי לא נחש ביעקב. כי ראויים הם לצרכה שאין צהם מנחשים וקוסמים: כעת יאמר ליעקב וגו'. עוד עתיד להיות עת כעת הזאת אשר תגלה חמתן לעין כל שהן יושצין לפניו ולומדים תורה מפיו ומחיתן לפניו ממלאכי השרת והם ישאלו להם מה פעל אל זהו שנאמר (ישעיה ל, כ) והיו עיניך רואות את מוריך. דבר אחר יאמר ליעקב אינו לשון עתיד אלא לשון הווה אינן צריכים למנחש וקוסם כי בכל עת שצריך להאמר ליעקב ולישראל מה פעל הקב"ה ומה גזרותיו צמרום אינן מנחשים וקוסמים אלא נמסר להם על פי נביאיהם מה היא גזרת המקום או אורים ותומים מגידים להם (תנחומא יד). ואונקלוס לא תרגם כן:

(24) הן עם כלביא יקום וגו'. כשהן עומדין משינתם שחרית הן מתגזרים כלביא וכארי לחטוף את המצות ללבוש צינית לקרוא את שמע ולהניח תפילין (שם): לא ישכב. צלילה על מטתו עד שהוא אוכל ומחבל כל מזיק הבא לטרפו כיצד קורא את שמע על מטתו ומפקיד רוחו ביד המקום בא מחנה וגויים להזיקם הקב"ה שומרים ונלחם מלחמותם ומפילם חללים (שם) דבר אחר הן עם כלביא יקום וגו'. כתרגמו: ודם חללים ישתה. נתנצא שאין משה מת עד שפיל מלכי מדין חללים ויהרג הוא עמהם שנאמר (יהושע יג, כג) ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו בני ישראל בחרב אל חלליהם (צמ"ר. תנחומא יד):

(25) גם קב לא תקבנו. גם ראשון מוסף על גס השני וגם שני על גס ראשון וכן (מ"א ג, כו) גס לי גס לך לא יהיה וכן (דברים לז, כה) גס בחור גס בחולה:

(27) וקבורתו לי. אין זה לשון צווי כמו וקבנו אלא לשון עמיד אולי יישר בעיניו ותקבנו לי משם. מלדיר"ש בלע"ז:

(28) ראש הפעור. קוסם היה בלק וראה שהן עמידין ללקות על ידי פעור ולא היה יודע במה אמר שמא הקללה מחול עליהם משם וכן כל החוזים בזכוכים רואים ואין יודעים מה רואים (מדרש אגדה):

30 And Balak did as Balaam had said, and offered up a bullock and a ram on every altar.

וַיַּעַבְדוּ בַּלֵּק כְּמֵא דְאָמַר בַּלְעָם
וְאָסִיק תּוֹר וּדְכַר עַל כָּל
מִדְבָּח:

וַיַּעַשׂ בַּלֵּק כַּאֲשֶׁר אָמַר בַּלְעָם
וַיַּעַל פָּר וְאֵיל בְּמִזְבֵּחַ:

30

XXIV And when Balaam saw that it pleased the LORD to bless Israel, he went not, as at the other times, to meet with enchantments, but he set his face toward the wilderness.

וַיַּחַז בַּלְעָם אֶרֶץ תְּקִין קָדָם יי
לְבָרְכָא יִתְּ יִשְׂרָאֵל וְלֹא הִלִּיף
בְּזִמְנֵי בְּזִמְנֵי אֲלֵהִין לְקַדְמוֹת
נִחְשִׂיא וְשִׂי לְמַדְבָּרָא אַפּוּהִי:

וַיֵּרָא בַּלְעָם כִּי טוֹב בְּעֵינֵי יְהוָה
לְבָרְכָה אֶת־יִשְׂרָאֵל וְלֹא־הִלִּיף
כַּפְעִים־בַּפְעַם לַקְרָאת נַחֲשִׁים
וַיָּשֶׁת אֶל־הַמִּדְבָּר פָּנָיו:

XXIV

2 And Balaam lifted up his eyes, and he saw Israel dwelling tribe by tribe; and the spirit of God came upon him.

וַיִּזְקַף בַּלְעָם יָת עֵינָוְהִי וַיַּחַז
יִתְּ יִשְׂרָאֵל שְׂרֵי לְשִׁבְטֵיהוֹן
וַשְׂרָאת עָלוּהִי רוּחַ מִן קָדָם
יְי:

וַיִּשָּׂא בַלְעָם אֶת־עֵינָיו וַיֵּרָא
אֶת־יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לְשִׁבְטָיו וַתְּהִי
עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים:

2

3 And he took up his parable, and said: The saying of Balaam the son of Beor, And the saying of the man whose eye is opened;

וַיִּגְטַל מִתְּלִיה וַאֲמַר אִימַר
בַּלְעָם בֶּר בְּעוֹר וַאֲמַר גּוֹבְרָא
דְּשִׁפִּיר חֲזִי:

וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר נָאִם בַּלְעָם
בְּנֹו בְּעוֹר וְנָאִם הַגִּבֹּר שְׁתָּם
הָעֵין:

3

4 The saying of him who heareth the words of God, Who seeth the vision of the Almighty, Fallen down, yet with opened eyes:

אִימַר דְּשִׁמְעַ מִימַר מִן קָדָם
אַל דִּחְזִיו מִן קָדָם שְׂדֵי חֲזִי
שָׁכִיב וּמִתְגַּלִּי לִיה:

נָאִם שְׁמַע אֲמַר־יִי אֲשֶׁר מִחֻזָּה
שְׂדֵי יַחֲזִיה נָפַל וּגְלוֹי עֵינָיִם:

4

5 How goodly are thy tents, O Jacob, Thy dwellings, O Israel!

מָא טָבָא אֲרַעְךָ יַעֲקֹב בֵּית
מִשְׁרָךְ יִשְׂרָאֵל:

מַה־טָּבוּ אֹהֶלֶיךָ יַעֲקֹב
מִשְׁכְּנֹתֶיךָ יִשְׂרָאֵל:

5

(1) וירא בלעם כי טוב וגו'. אמר איני צריך לצדוק בהקצ"ה כי לא יחפון לקלס: ולא הלך בפעם בפעם. כאשר עשה צ' פעמים: לקראת נחשים. לנחש אולי יקרה ה' לקראתו כדכינו אמר רוצה ולא רוצה לקלס אזכיר עונותיהם והקללה על הזכרת עונותיהם מחול: וישת אל המדבר פניו. כתרומו:
(2) וישא בלעם את עיניו. צקש להכניס בהם עין רעה והרי יש ג' מדותיו עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחצה האמורים למעלה (אצות פ"ה): שכן לשבטיו. ראה כל שצט ושצט שוכן לעצמו ואין מעורצין ראה שאין פתחיהם מכוונין זה כנגד זה שלא יצין לתוך אהל חצירו (צ"צ ס, א): ותהי עליו רוח אלהים. עלה בלבו שלא יקלס:
(3) בנו בעור. כמו (תהלים קיד, ח) למעיני מים. ומדרש אגדה (תנחומא יג) שניהם היו גדולים מאצותיהם בלק בנו נפור אציו בנו הוא במלכות ובלעם גדול מאציו בנציאות מנה בן פרס היה: שחם העין. עינו נקורה ומוצאת לחוך וחור שלה נראה פתוח ולשון משנה הוא (ע"ז סט, א) כדי שישחם וישחם ויגז. ורצותיו אמרו (נדה לא, א) לפי שאמר (לעיל כג, י) ומספר את רובע ישראל שהקצ"ה יושב ומונה רציעותיהן של ישראל מתי תצא טפה שנוולד הנדיק ממנה. אמר בלבו מי שהוא קדוש ומשרתיו קדושים יסתכל בדצרים הללו ועל דבר זה נסמית עינו של בלעם. ויש מפרשים שחם העין פתוח העין, כמו שתרסם אונקלוס ועל שאמר שחם העין ולא אמר שחם העינים למדנו שסומא באת מעיניו היה:
(4) נפל וגלוי עינים. פשוטו כתרומו שאין נראה עליו אלא בליה כשהוא שוכב. ומדרשו כשהיה נגלה עליו לא היה צו כח לעמוד על רגליו ונפל על פניו לפי שהיה ערל ומאוס להיות נגלה עליו בקומה זקופה לפניו:
(5) מה טבו אהליך. על שראה פתחיהם שאין מכוונין זה מול זה (צ"צ ס, א): משכנתך. חניותך כתרומו. דבר אחר מה טובו אהליך מה טובו אהל וצית עולמים ביוצן שמקריצין בהן קרצנות לכפר עליהם: משכנתך. אף כשהן חרצין לפי שהן משכון עליהם וחרצן כפרה על הנפשות שנאמר (איכה ד, יא) כלה ה' את חמתו וזמה כלה וצית אש בציין (תנחומא פקודי ה):

- 6 As valleys stretched out, As gardens
by the river-side; As aloes planted of
the LORD, As cedars beside the
waters;
- 7 Water shall flow from his branches,
And his seed shall be in many
waters; And his king shall be higher
than Agag, And his kingdom shall
be exalted.
- 8 God who brought him forth out of
Egypt Is for him like the lofty horns
of the wild-ox; He shall eat up the
nations that are his adversaries, And
shall break their bones in pieces,
And pierce them through with his
arrows.
- 9 He couched, he lay down as a lion,
And as a lioness; who shall rouse
him up? Blessed be every one that
blesseth thee, And cursed be every
one that curseth thee.
- 10 And Balak's anger was kindled
against Balaam, and he smote his
hands together; and Balak said unto
Balaam: 'I called thee to curse mine
enemies, and, behold, thou hast
altogether blessed them these three
times.
- 6 בְּנַחֲלִים נָפְתוּ כִּגְנַת עֲלֵי נָהָר
כְּאַהֲלִים נִטְעַתְּ יְהוָה כְּאַרְזִים
עַל־מַיִם:
- 7 יוֹל־מַיִם מִדִּלְיוֹ וְזָרְעוֹ בְּמַיִם
רַבִּים וְיָרֵם מֵאַגַּג מֶלֶכּוֹ וְתִנְשֵׂא
מַלְכֻתוֹ:
- 8 אֵל מוֹצִיאֵו מִמִּצְרַיִם כְּתוֹעַפֶּת
רָאִם לוֹ יֹאכֹל גּוֹיִם צָרָיו
וְעִצְמוֹתֵיהֶם יִגְרֵם וְחִצָּיו יִמְחֹץ:
- 9 כָּרַע שָׁכַב כְּאַרְיֵה וּכְלִבְיָא מִי
יִקְיָמֻהוּ מִבְּרִיךְ בְּרוּךְ וְאֶרְרִיךְ
אֶרְוָר:
- 10 וַיַּחֲר־אַף בֶּלַק אֶל־בָּלַעַם
וַיִּסְפֹּק אֶת־כַּפָּיו וַיֹּאמֶר בֶּלַק
אֶל־בָּלַעַם לָקֵב אֵיבֵי קְרֹאתֶיךָ
וְהִנֵּה בִּרְכָתְךָ בְּרֹךְ זֶה שְׁלֹשׁ
פְּעָמִים:

(6) בנחלים נפתו כגנת עלי נהר. אמרו רבותינו מזרכותיו של אותו רשע אנו למדים מה היה צלצו לקללם כשאמר להשית אל המדבר פניו וכשהפך המקום את פיו צרכם מעין אותם קללות שצקש לומר כו' כדאיתא בחלק (סנהדרין קה, ז): באהלים. כתרומתו לשון (תהלים מה, כ) מור וזהלית: נשע ד'. בגן עדן. לשון אחר כאהלים נטע ה' כשמים המתוחין כאהל שנאמר (ישעיה מ) וימתחם כאהל לשבת (ולשון זה אינו דאס כן היה לו לנקוד כאהלים הא' בחול'ס): נשע ד'. לשון נטיעה מנינו צאהלים שנאמר (דניאל יא, מה) ויטע אהלי אפדנו:

(7) מדליו. מצארתיו ופירושו כתרומתו: וזרעו במים רבים. לשון הלחה הוא זרעו כזרע הזרוע על פני המים: וירם מאג מלכו. מלך ראשון שלהם יכבוש את אג מלך עמלק: ותנשא מלכתו. של יעקב יותר ויותר שיצא אחריו דוד ושלמה:

(8) אל מוציאו ממצרים. מי גורם להם הגדולה הזאת. אל המוציאם ממצרים בחוק ורום שלו יאכל את הגוים שהם צרי: ועצמותיהם. של צרים: יגרם. מנחם פתר צו לשון שצירה וכן (צפניה ג, ג) לא גרמו לבקר וכן (יחזקאל כג, לד) ואת חרשיה חגרמי. ואני אומר לשון עזש שמגרר הצער בשניו מסצי והמות שצפנים ומעמיד העזש על ערמימותו: וחציו ימוחץ. אונקלוס תרגם חציו של צרים חלוקה שלהם כמו (צראשית מט, כג) בעלי חיים מרי פלגותא (ס"א לשון חלוקה וחציה) וכן ימוחץ לשון (שופטים ה, כו) ומחצה וחלפה רקתו שיחלו את ארצם ויש לפתור לשון חיים ממש חציו של הקצ"ה ימוחץ צדמם של צרים יטבול ויטבצו צדמם כמו (תהלים סח, כד) למען תמחך רגלך צדס ואינו זו מלשון מכה כמו (דברים לב, לט) מחצתי שהצבוע צדס נראה כאילו מחוץ ונגוע:

(9) כרע שכב כארי. כתרומתו. יתשבו צארכס צכס וצגצורה:

(10) ויספוק. הכה זו על זו:

- 11 Therefore now flee thou to thy place; I thought to promote thee unto great honour; but, lo, the LORD hath kept thee back from honour.
וַעֲתָה בָּרַח-לָךְ אֶל-מְקוֹמְךָ וְכַעַן אֵיזִיל לָךְ לְאַתְרֶךָ
אֲמַרְתִּי כְּבֹד אֲכַבְּדֶךָ וְהִנֵּה מִנְעֶךָ יְיָ מִן יָקָר:
אֲמַרְתִּי יְהוָה מְכַבֵּד: 11
- 12 And Balaam said unto Balak: 'Spoke I not also to thy messengers that thou didst send unto me, saying:
וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל-בָּלָק הֲלֹא גַם אֶל-מְלָאכֶיךָ אֲשֶׁר-שָׁלַחְתָּ אֵלַי דִּבַּרְתִּי לֵאמֹר:
נֹאמַר בִּלְעָם לְבָלָק הֲלֹא אֶף עִם אֲנֻכֶּךָ דִּשְׁלַחְתָּא לְוֹתִי מְלִילִית לְמִימַר:
אִם יִתֵּן לִי בָלָק מְלִי בֵיתָה כֶּסֶף וְזָהָב לִית לִי רָשׁוּ לְמַעַבְר עַל גְּזִירַת מִימְרָא דִּי לְמַעַבְד טַבְתָּא אוֹ בְשַׁתָּא מִרְעוּתִי דִּימְלִיל יְיָ יִתִּיה אֲמִלִּיל:
אִם יִתֵּן-לִי בָלָק מְלֵא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוֹכַל לַעֲבֹר אֶת-פִּי יְהוָה לַעֲשׂוֹת טוֹבָה אוֹ רָעָה מִלְּבִי אֲשֶׁר-יְדַבֵּר יְהוָה אֲתוֹ אֲדַבֵּר:
אִם יִתֵּן הַגִּנִּי הוֹלֵךְ לַעֲמִי לָכָה אֵיעֲצֶךָ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָעָם הַזֶּה לַעֲמֹךָ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים:
וְעַתָּה הִנְנִי הוֹלֵךְ לַעֲמִי לָכָה אֵיעֲצֶךָ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָעָם הַזֶּה לַעֲמֹךָ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים: 12
- 13 If Balak would give me his house full of silver and gold, I cannot go beyond the word of the LORD, to do either good or bad of mine own mind; what the LORD speaketh, that will I speak?
אִם יִתֵּן לִי בָלָק מְלִי בֵיתָה כֶּסֶף וְזָהָב לִית לִי רָשׁוּ לְמַעַבְר עַל גְּזִירַת מִימְרָא דִּי לְמַעַבְד טַבְתָּא אוֹ בְשַׁתָּא מִרְעוּתִי דִּימְלִיל יְיָ יִתִּיה אֲמִלִּיל:
אִם יִתֵּן-לִי בָלָק מְלֵא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוֹכַל לַעֲבֹר אֶת-פִּי יְהוָה לַעֲשׂוֹת טוֹבָה אוֹ רָעָה מִלְּבִי אֲשֶׁר-יְדַבֵּר יְהוָה אֲתוֹ אֲדַבֵּר:
אִם יִתֵּן הַגִּנִּי הוֹלֵךְ לַעֲמִי לָכָה אֵיעֲצֶךָ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָעָם הַזֶּה לַעֲמֹךָ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים: 13
- 14 And now, behold, I go unto my people; come, and I will announce to thee what this people shall do to thy people in the end of days.
וְעַתָּה הִנְנִי הוֹלֵךְ לַעֲמִי לָכָה אֵיעֲצֶךָ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָעָם הַזֶּה לַעֲמֹךָ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים:
וְכַעַן הֵאָנָה אֵזִיל לַעֲמִי אֵיתָא אֲמִלְכְּנֶךָ מָא דִּתַּעֲבִיד וְאַחֲוִי לָךְ מָא דִּיִּעֲבִיד עִמָּא הָדִין לַעֲמֶךָ בְּסוֹף יוֹמָיָא:
וְכַעַן הֵאָנָה אֵזִיל לַעֲמִי אֵיתָא אֲמִלְכְּנֶךָ מָא דִּתַּעֲבִיד וְאַחֲוִי לָךְ מָא דִּיִּעֲבִיד עִמָּא הָדִין לַעֲמֶךָ בְּסוֹף יוֹמָיָא: 14
- 15 And he took up his parable, and said: The saying of Balaam the son of Beor, And the saying of the man whose eye is opened;
וַיֹּשֶׁא מִשְׁלֹו וַיֹּאמֶר נָאֻם בִּלְעָם בְּנֹו בְּעוֹר וְנָאֻם הַגִּבֹּר שְׁתָּם הָעֵין:
וַיֹּשֶׁא מִשְׁלֹו וַיֹּאמֶר נָאֻם בִּלְעָם בְּנֹו בְּעוֹר וַיֹּאמֶר גִּיבֹרָא דִּשְׁפִיר חֲזִי:
וַיֹּשֶׁא מִשְׁלֹו וַיֹּאמֶר נָאֻם בִּלְעָם בְּנֹו בְּעוֹר וַיֹּאמֶר גִּיבֹרָא דִּשְׁפִיר חֲזִי: 15
- 16 The saying of him who heareth the words of God, And knoweth the knowledge of the Most High, Who seeth the vision of the Almighty, Fallen down, yet with opened eyes:
נָאֻם שְׁמַע אֲמַר־יֵאל וַיִּדַּע דַּעַת עֲלִיוֹן מַחֲזָה שְׂדֵי יַחֲזִה נָפַל וּגְלִוי עֵינָיִם:
אִימַר דִּשְׁמַע מִימַר מִן קָדָם אֵל וַיִּדַּע מַדַּע מִן קָדָם עֲלִיָּה חֲזִיו מִן קָדָם שְׂדֵי חֲזִי שְׂכִיב וּמִתְגַּלִּי לִיָּה:
נָאֻם שְׁמַע אֲמַר־יֵאל וַיִּדַּע דַּעַת עֲלִיוֹן מַחֲזָה שְׂדֵי יַחֲזִה נָפַל וּגְלִוי עֵינָיִם: 16
- 17 I see him, but not now; I behold him, but not nigh; There shall step forth a star out of Jacob, And a scepter shall rise out of Israel, And shall smite through the corners of Moab, And break down all the sons of Seth.
אֲדָאֲנֹו וְלֹא עַתָּה אֲשׁוּרְנֹו וְלֹא קָרוֹב דִּרְךָ כּוֹכַב מִיַּעֲקֹב וְקַם שִׁבְט מִיִּשְׂרָאֵל וּמַחֲץ פְּאֵתֵי מוֹאָב וְקָרַקַר כָּל-בְּנֵי-שֵׁת:
חֲזִיתִיה וְלֹא כַעַן סְכִיתִיה וְלִיתוּהִי קָרִיב כִּד יָקוּם מִלְּקָא מִיַּעֲקֹב וְיִתְרַבָּא מִשִּׁיחָא מִיִּשְׂרָאֵל וְיִקְטִיל רַבְרָבֵי מוֹאָב וְיִשְׁלֹוֹט בְּכָל בְּנֵי אֲנָשָׁא:
אֲדָאֲנֹו וְלֹא עַתָּה אֲשׁוּרְנֹו וְלֹא קָרוֹב דִּרְךָ כּוֹכַב מִיַּעֲקֹב וְקַם שִׁבְט מִיִּשְׂרָאֵל וּמַחֲץ פְּאֵתֵי מוֹאָב וְקָרַקַר כָּל-בְּנֵי-שֵׁת: 17

- (13) לעבור את פי ד'. כאן לא נאמר אלהי כמו שאמר צראשונה (לעיל כז, יח) לפי שידע שנאשם צהק"ה ונטרד:
(14) הולך לעמי. מעתה הרניי כשאר עמי שנסתלק הקצ"ה מעלי: לכה איעצך. מה לך לעשות ומה היא העצה אלהים של אלו שונא ומה הוא כו' כדאימא בחלק (סנהדרין קו, א) מדע שבלעם השיא ענה זו להכשילם צומה שהרי נאמר (צמדזר לא, טז) הן הנה היו לצניי ישראל צדזר צלעם: אשר יעשה העם הזה לעמך. מקרא קצר הוא זה. איעצך להכשילם ואומר לך מה שהן עתידין להרע למואב באחרית הימים ומחץ פאתי מואב. המרגום מפרש קוצר העצמי ויקטול וכו':
(16) ויודע דעת עליון. לכּוּן השעה שכוּעם זה (צרכות ז, א),

- 18 And Edom shall be a possession, Seir also, even his enemies, shall be a possession; While Israel doeth valiantly. וְהָיָה אֲדוֹם יְרֵשָׁה וְהָיָה יִרְשָׁה שְׂעִיר אֹיְבָיו וְיִשְׂרָאֵל עָשָׂה חֵיל: וְהָיָה אֲדוֹם יְרֵשָׁה וְהָיָה יִרְשָׁה יְרֹתָא שְׂעִיר לְבַעְלֵי דְבְבוּהִי וְיִשְׂרָאֵל יַצְלַח בְּנִכְסֵין:
- 19 And out of Jacob shall one have dominion, And shall destroy the remnant from the city. וַיֵּרֶד מִיַּעֲקֹב וְהָאֲבִיד שָׁרִיד מִזְעִיר: וַיֵּרֶד מִיַּעֲקֹב וְהָאֲבִיד שָׁרִיד וַיִּבְדֵּר מְשִׁיבִיב מִקְרִית עַמְּמִיָּא:
- 20 And he looked on Amalek, and took up his parable, and said: Amalek was the first of the nations; But his end shall come to destruction. וַיֵּרָא אֶת־עַמְלֵק וַיֵּשָׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר רֵאשִׁית גּוֹיִם עַמְלֵק וְאַחֲרֵיתוֹ עַד־יֵאָבֵד: וַיֵּרָא אֶת־עַמְלֵקָה וַיִּטֵּל מִתְּלִיהַּ וַיֹּאמֶר רֵישׁ קְרִבְיָא דְיִשְׂרָאֵל הָנָה עַמְלֵק וְסוֹפִיהָ לְעֵלְמָא יִיבֵד:
- 21 And he looked on the Kenite, and took up his parable, and said: Though firm be thy dwelling-place, And though thy nest be set in the rock; וַיֵּרָא אֶת־הַקֵּנִי וַיֵּשָׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אֵיתָן מוֹשְׁבֶךָ וְשִׁים בְּסֹלֶעַ קִנְךָ: וַיֵּרָא יֵת שְׁלִמְאָה וַיִּטֵּל מִתְּלִיהַּ וַיֹּאמֶר תַּקְוֶה בֵּית מוֹתְבֶךָ וְשׁוֹ בְּכַרְךָ תַּקְוֶה מְדוּרְךָ:
- 22 Nevertheless Kain shall be wasted; How long? Asshur shall carry thee away captive. כִּי אִם־יִהְיֶה לְבַעַר קַיִן עַד־מָה אֲשׁוּר תִּשְׁבֶּךָ: אַרִי אִם יְהִי לְשִׁיזָאָה שְׁלִמְאָה עַד מָה אֲתוּרָאָה יִשְׁבִּינְךָ:
- 23 And he took up his parable, and said: Alas, who shall live after God hath appointed him? וַיֵּשָׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אֹיֵי מִי יִחְיֶה מִשְׁמוֹ אֵל: וַיִּטֵּל מִתְּלִיהַּ וַיֹּאמֶר נִי לְחַיִּיבָיָא דְיִיחִיָּן כֵּד יַעֲבִיד אֱלֹהָא יֵת אֵלֵין:

(17) אראנו. רואה אני שצחו של יעקב וגדולתו אך לא עתה הוא אלא לאחר זמן: דרך כוכב. כתרומו לשון (איכה 3, ד) דרך קשמו. שהכוכב עוזר כחך. ובלע"ז דישטי"ט כלומר יקום מזל: וקם שבט. רודה ומושל: ומחץ פאתי מואב. זה דוד שנאמר צו (שמואל"א 3, ח, ז) השכנ אותם ארצה וימדד שני חבלים להמית וגו' (מדרש אגדה): וקרקר. לשון קורה כמו (מ"ז יט, כד) אני קרתי (ישעיה נא, א) מקצת צור נקרתם (משלי ל, יז) יקרוה עורצי נחל. פורו"ר צלע": כל בני שת. כל האומות שכולם ילאו מן שם צנו של אדם הראשון: (18) והיה ירשה שער איביו. לאויציו ישראל: (19) וירד מיעקב. ועוד יהיה מושל אחר מיעקב: והאביד שריד מעיר. מעיר החסוצה של אדום והיא רומי ועל מלך המשיח אומר כן שנאמר צו (תהלים עז, ח) וירד מים עד ים (עוצדיה א, יח) ולא יהיה שריד לצית עשו: (20) וירא את עמלק. נסתכל צפורענותו של עמלק: ראשית גוים עמלק. הוא קדם את כולם להלחם בישראל וכן תרגם אונקלוס. ואחריתו להאצד צידם שנאמר (דברים כה, יט) תמחה את זכר עמלק: (21) וירא את הקני. לפי שהיה קיני תקוע אלל עמלק כענין שנאמר (שמואל"א טו, ו) ויאמר שאול אל הקיני וגו' הזכירו אחר עמלק נסתכל בגדולתם של בני יתרו שנאמר צהם (דה"א 3, נה) תרעמים שמעמים שוכתים (ספרי צהעלתך עח): איתן מושבך. תמה אני מהיכן זכית לכך הלא אתה עמי היית צעה (שמות א, י) הצה נתחכמה לו ועתה נתישבת צאיתן ומעוז של ישראל (סנהדרין קו, א): (22) כי אם יהיה לבער קין וגו'. אשריך שנתקעת לתוקף זה שאינך נטרד עוד מן העולם כי אף אם אתה עתיד לגלות עם עשרת השבטים ותהיה לצער ממקום שנתישבת שם מה צרך: עד מה אשור תשבך. עד היכן הוא מגלה אותך שמה לחלח וחצור אין זה טרוד מן העולם אלא טלטול ממקום למקום ותשוב עם שאר הגליות: (23) וישא משלו וגו'. כיון שהזכיר את שציית אשור אמר: אוי מי יהיה משמו אל. מי יכול להחיות את עצמו משומו את אלה שלא ישים עליו הגוזר את אלה שיעמוד כנחריצ ויצלל את כל האומות ועוד יצואו לים מיד כתיים ויעברו כתיים שהן ארמיים צבירניות גדולות על אשור:

24	But ships shall come from the coast of Kittim, And they shall afflict Asshur, and shall afflict Eber, And he also shall come to destruction.	וְסִיעַן יִצְטָרְחֹן מִרוֹמְאֵי וַיַּעֲנוּ לְאַתּוֹר וַיִּשְׁעַבְדּוּן לְעֵבֶר פֶּרֶת וְאֵף אֲנֹן לְעֵלְמָא יִבְדּוּן:	וְצִים מִיַּד כְּתִים וַעֲנוּ אַשּׁוּר וַעֲנוּ-עֵבֶר וְגַם-הָיָא עַדִּי אֲבָד:	24
25	And Balaam rose up, and went and returned to his place; and Balak also went his way.	וְקָם בַּלְעָם וַיֵּלֶךְ וַתָּב לְאַתְרֵיהּ וְאֵף בָּלָק אָזַל לְאוֹרְחֵיהּ:	וַיָּקָם בַּלְעָם וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב לְמִקְמוֹ וְגַם-בָּלָק הָלַךְ לְדַרְכּוֹ: (פ)	25
XXV	And Israel abode in Shittim, and the people began to commit harlotry with the daughters of Moab.	וַיֵּתִיב יִשְׂרָאֵל בְּשִׁטִּין וַיִּשְׁרִי עֲמָא לְמַטְעֵי בְתֵר בְּנֵת מוֹאָב:	וַיָּשָׁב יִשְׂרָאֵל בְּשִׁטִּים וַיַּחֲל הָעָם לְזִנוּת אֶל-בָּנוֹת מוֹאָב:	כא
2	And they called the people unto the sacrifices of their gods; and the people did eat, and bowed down to their gods.	וּקְרָאָה לְעֲמָא לְדִבְחֵי טַעֲוִתָּהוֹן וְאָכַל עֲמָא וַסְגִּידוּ לְטַעֲוִתָּהוֹן:	וַתִּקְרְאוּ לָעָם לְזִבְחֵי אֱלֹהֵיהֶן וַיֵּאָכַל הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְאֱלֹהֵיהֶן:	2
3	And Israel joined himself unto the Baal of Peor; and the anger of the LORD was kindled against Israel.	וַאֲתַחֲבֵר יִשְׂרָאֵל לְבַעֲלָא פְּעוֹר וַתִּקְרַף רוּגְזָא דִּי בִישְׂרָאֵל:	וַיִּצְמַד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר וַיַּחֲרֹאֲף יְהוָה בִּישְׂרָאֵל:	3
4	And the LORD said unto Moses: 'Take all the chiefs of the people, and hang them up unto the LORD in face of the sun, that the fierce anger of the LORD may turn away from Israel.'	וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה דְּבַר יֵת כָּל רִישֵׁי עֲמָא וְדוֹן וּקְטוֹל דְּחִיב קְטוֹל קָדָם יְיָ לְקַבִּיל שְׁמָא וַיֵּתִיב תְּקוּף רוּגְזָא דִּי מִישְׂרָאֵל:	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה קַח אֶת- כָּל-רָאשֵׁי הָעָם וְהוֹקַע אוֹתָם לְיְהוָה נֶגֶד הַשָּׁמַשׁ וַיֵּשֶׁב חֲרוֹן אָף-יְהוָה מִישְׂרָאֵל:	4
5	And Moses said unto the judges of Israel: 'Slay ye every one his men that have joined themselves unto the Baal of Peor.'	וַאֲמַר מֹשֶׁה לְדִיּוּנֵי יִשְׂרָאֵל קְטוּלוּ גִבְרֵי גוֹבְרוֹהֵי דְּאֲתַחֲבְרוּ לְבַעֲלָא פְּעוֹר:	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-שֹׁפְטֵי יִשְׂרָאֵל הֲרֹגוּ אִישׁ אֲנָשָׁיו הַנִּצְמָדִים לְבַעַל פְּעוֹר:	5

- (24) וענו אשור וענו עבר. וענו אותם שזעזר הנהר: וגם הוא עדי אובד. וכן פירש (דניאל ז, יא) עד דקטילת חיותא והוצד גשמה: וצים. ספינות גדולות כדכתיב (ישעיה לג, כא) וזי אדיר וזורני רצתא:
- (1) בשטים. כך שמה (סנהדרין קו, א): לזנות אל בנות מואב. על ידי עצת בלעם כדאיחא צחלק (שם):
- (2) וישתחוו לאלהיהן. כשתקף יצרו עליו ואומר לה השמע לי והיא מוציאה לו דמות פעור מחיקה ואומרת לו השתחוה לזה (תנחומא יח):
- (3) פעור. על שם שפוערין לפניו פי הטבעת ומוציאין רעי וזו היא עבודתו: ויחר אף ה' בישראל. שלח זהם מגפה:
- (4) קח את כל ראשי העם. לשפוט את העובדים לפעור (סנהדרין לה, א): והוקע אותם. את העובדים. והוקע. היא תלייה (שם לד, ז) כמו שמצינו צני שאל (שמואל ב כא, ו) והוקענוס לה' ושם תלייה מפורשת. עובדי עבודת אלילים צסקילה וכל הנסקלים נתלן (סנהדרין מה, א): נגד השמש. לעין כל ומדרש אגדה (תנחומא יט) השמש מודיע את החוטאים העין נקפל מכנגדו והחמה זורחת עליו:
- (5) הרגו איש אנשיו. כל אחד ואחד מדייני ישראל היה הורג שנים ודייני ישראל ח' רצוא ושמונת אלפים כדאיחא צסנהדרין (ית, א):

- And, behold, one of the children of Israel came and brought unto his brethren a Midianitish woman in the sight of Moses, and in the sight of all the congregation of the children of Israel, while they were weeping at the door of the tent of meeting.
- And when Phinehas, the son of Eleazar, the son of Aaron the priest, saw it, he rose up from the midst of the congregation, and took a spear in his hand.
- And he went after the man of Israel into the chamber, and thrust both of them through, the man of Israel, and the woman through her belly. So the plague was stayed from the children of Israel.
- And those that died by the plague were twenty and four thousand.
- וַהֲנִיחַ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּא וַיִּקְרָב אֶל-אֶחָיו אֶת-הַמִּדְיָנִית לְעֵינֵי מֹשֶׁה וּלְעֵינֵי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל וַתִּהְיֶה בְּכֵימָם מוֹעֵד:
- וַיֵּרָא פִּינְחָס בֶּן-אֱלֶעָזָר בֶּן-אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן וַיָּקָם מִתּוֹךְ הָעֵדָה וַיִּקַּח רֶמֶחַ בְּיָדוֹ:
- וַיָּבֹא אַחֵר אִישׁ-יִשְׂרָאֵל אֶל-הַקִּבְּהָ וַיִּדְקֹר אֶת-שְׁנֵיהֶם אֶת אִישׁ יִשְׂרָאֵל וְאֶת-הָאִשָּׁה אֶל-קִבְּתָהּ וַתַּעֲצֹר הַמִּגַּפָּה מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
- וַיִּהְיוּ הַמֵּתִים בַּמִּגַּפָּה אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים אָלֶף: (פ)
- וַיְהִי כִּי יָסַד מֹשֶׁה לְמִימְרוֹ:

The Haftarah is Micah 5:6 – 6:8 on page 201.

- And the LORD spoke unto Moses, saying:
- ‘Phinehas, the son of Eleazar, the son of Aaron the priest, hath turned My wrath away from the children of Israel, in that he was very jealous for My sake among them, so that I consumed not the children of Israel in My jealousy.
- וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימְרוֹ:
- פִּינְחָס (בספרי ספרד ואשכנז נהוג לכתוב פִּינְחָס בִּירֹד זעירא) בֶּן-אֱלֶעָזָר בֶּן-אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן הֵשִׁיב אֶת-חַמְתִּי מֵעַל בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאוֹ אֶת-קִנְאָתִי בְּתוֹכָם וְלֹא-כָלִיתִי אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי:

(6) והנה איש וגו'. נתקצצו שצטו של שמעון אלז זמרי שהיה נשיא שלהם ואמרו לו אנו נדונין צמיחה ואתה יושב וכו' כדאיתא צאלו הן הנשרפין (שם פז, א): את המדינית. כזי צת זור: לעיני משה. אמרו לו. משה. זו אסורה או מותרת אם תאמר אסורה צת יתרו מי המירה לך וכו' כדאיתא התם (שם): והמה בכים. נתעלמה ממנו הלכה (כל הצועל ארמית קנאין פוגעין צו) געו כולם צצכיה. צעגל עמד משה כנגד ששים רצוא שנאמר (שמות לז, כ) ויטחן עד אשר דק וגו'. וכאן רפו ידי. אלז כדי שיצא פינחס ויטול את הראוי לו (סנהדרין שם. תנחומא כ):

(7) וירא פינחס. ראה מעשה וזכר הלכה אמר לו למשה מקוצלני ממך הצועל ארמית קנאין פוגעין צו. אמר לו קריינא דאגרתא איהו ליהוי פרוונקא מיד ויקח רומח צידו וגו' (סנהדרין שם):

(8) אל הקבה. אל האהל: אל קבתה. כמו (דברים יא, ג) הלחיים (ס"א אל הקיצה) והקיצה. כוון צתוך זכרות של זמרי ונקצות שלה וראו כולם שלא לחנם הרגם והרצה נסים נעשו לו כו' כדאיתא התם (סנהדרין פז, ב. ספרי קלא):

12	Wherefore say: Behold, I give unto him My covenant of peace;	לָכֵן אֶמַר הִנְנִי נֹתֵן לּוֹ אֶת־בְּרִיתִי שְׁלֹום: (בספרי ספרד ואשכנז וי"ו קטיעא)	12
13	and it shall be unto him, and to his seed after him, the covenant of an everlasting priesthood; because he was jealous for his God, and made atonement for the children of Israel.'	וְהִיתָה לּוֹ וּלְזֶרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֻנָּה עוֹלָם תַּחַת אֲשֶׁר קָנָא לֵאלֹהֵיו וַיְכַפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וַתְּהִי לִיה וּלְבָנוֹהִי בְּתוֹרָהִי קִים כְּהוֹנָת עֹלָם חֶלֶף דָּקְנִי קָדָם אֱלֹהֵיהֶּ וַיְכַפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	לוי
14	Now the name of the man of Israel that was slain, who was slain with the Midianitish woman, was Zimri, the son of Salu, a prince of a fathers' house among the Simeonites.	וְשֵׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמָּכָה אֲשֶׁר הָכָה אֶת־הַמְּדִינִית זִמְרִי בֶן־סָלוּא נָשִׂיא בֵּית־אָב לְשִׁמְעוֹנִי: וְשֵׁם הָאִשָּׁה הַמָּכָה הַמְּדִינִית קֹזְבִי בֶת־צֹר רִישׁ מְדִינִיתָא זִמְרִי בֶן־סָלוּא רַב בֵּית בָּא לְבֵית שִׁמְעוֹן: וְשֵׁם אֶתְחָא דְּאֶתְקַטִּילַת מְדִינִיתָא קֹזְבִי בֶת־צֹר רִישׁ אוּמֵי בֵּית אָבָא בְּמִדְיָן הוּא:	14
15	And the name of the Midianitish woman that was slain was Cozbi, the daughter of Zur; he was head of the people of a fathers' house in Midian.	וְשֵׁם הָאִשָּׁה הַמָּכָה הַמְּדִינִית קֹזְבִי בֶת־צֹר רִישׁ אוּמֵי בֵּית אָבָא בְּמִדְיָן הוּא: (פ)	15
16	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמַלְּיִל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:	ישראל
17	'Harass the Midianites, and smite them;	צָרֹר אֶת־הַמְּדִינִים וְהַכִּיתֶם אוֹתָם: אַעֲיֵק לְמְדִינָאֵי וְתִקְטִיל יְתֹהוּן:	17

(11) פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. לפי שהיו השצטים מצוים אותו הראיתם בן פוטי זה שפיטס אזי אמו עגלים לעבודת אלילים והרג נשיא שצט מִיִּשְׂרָאֵל לִפְיֶכֶךְ צֹא הַכְמוֹז וַיַּחֲסוּ אַחֵר אֶהֱרֹן (סנהדרין פג, ב. סוטה מז): בקנאו את קנאתי. צנקמו את נקמתי. צקצפו את הקצף שהיה לי לקצוף. כל לשון קנאה הוא המתחרה לנקום נקמת דבר אנפרטמנ"ט בלע"ז:

(12) את בריתי שלום. שתהא לו לצרית שלום כדאם המחזיק טובה וחנות למי שעושה עמו טובה אף כאן פירש לו הקצ"ה שלומותיו (סנהדרין עט):

(13) והיתה לו. צריתי זאת: ברית כהנת עולם. שאף על פי שכבר נתנה כהונה לזרעו של אהרן לא נתנה אלא לאהרן ולצניו שנמשחו עמו ולתולדותיהם שילידו אחר המשחתן אזל פינחס שנולד קודם לכן ולא נמשך לא צא לכלל כהונה עד כאן. וכן שנינו בזבחים (קא, ב) לא נחכה פינחס עד שהרגו לזמרי: לאלהיו. צשציל אלהיו. כמו (במדבר יא, כט) המקנא אתה לי (זכריה ח, ב) וקנאתי לזיון. צשציל זיון:

(14) ושם איש ישראל וגו'. כשם שייחס את הצדיק לשבח ייחס את הרשע לגנאי (תנחומא פנחס ב): נשיא בית אב לשמעני. לאחד מחמשת צתי אצות שהיו לשצט שמעון. דבר אחר להודיע שצחו של פינחס שאף על פי שזה היה נשיא לא מנע את עצמו מלקנא לחילול השם לכן הודיעך הכתוב מי הוא המוכה:

(15) ושם האשה המכה וגו'. להודיעך שנאחשן של מדיניים שהפקירו צת מלך לזנות כדי להחטיא את ישראל (שם): ראש אומות. אחד מחמשת (במדבר לא, ח) מלכי מדין את אורי ואת רקס ואת זור וגו' והוא היה חשוב מכולם שנאמר ראש אמות ולפי שנהג בזיון בעצמו להפקיר צחו מנאו שלישי (תנחומא שם): בית אב. חמשת צתי אצות היו למדין. (בראשית כה, ד) עיפה ועפר וחונוך ואצידע ואלדעה וזה היה מלך לאחד מהם:

(17) צרור. כמו זכור שמור לשון הווה. עליכם לאייב אותם:

18	for they harass you, by their wives wherewith they have beguiled you in the matter of Peor, and in the matter of Cozbi, the daughter of the prince of Midian, their sister, who was slain on the day of the plague in the matter of Peor.'	כִּי צָרְרִים הֵם לָכֶם בְּנִכְלִיהֶם אֲשֶׁר-נִכְּלוּ לָכֶם עַל-דִּבְר־פְּעֹר וְעַל-דִּבְר־כִּזְבִּי בִתּוֹ נִשְׂאָה מִדִּין אֶחָתָם הַמָּכָה בְּיוֹם-הַמַּגֶּפֶה עַל-דִּבְר־פְּעֹר:	18
XXVI	And it came to pass after the plague, that the LORD spoke unto Moses and unto Eleazar the son of Aaron the priest, saying:	וַיְהִי אַחֲרֵי הַמַּגֶּפֶה (פ) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל אֱלֶעָזָר בֶּן-אַהֲרֹן הַכֹּהֵן לֵאמֹר:	XXVI
2	'Take the sum of all the congregation of the children of Israel, from twenty years old and upward, by their fathers' houses, all that are able to go forth to war in Israel.'	שְׂאוּ אֶת-רֹאשׁוֹ כָּל-עֵדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה לְבֵית אָבִתָּם כָּל-יָצֵא צֶבָא בְּיִשְׂרָאֵל:	2
3	And Moses and Eleazar the priest spoke with them in the plains of Moab by the Jordan at Jericho, saying:	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְאֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן אִתָּם בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל-יַרְדֵּן יְרִחוֹ לֵאמֹר:	3
4	'[Take the sum of the people,] from twenty years old and upward, as the LORD commanded Moses and the children of Israel, that came forth out of the land of Egypt.'	מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַיֹּצְאִים מִמִּצְרַיִם:	4
5	Reuben, the first-born of Israel: the sons of Reuben: of Hanoch, the family of the Hanochites; of Pallu, the family of the Palluites;	רְאוּבֵן בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל בְּנֵי רְאוּבֵן חֲנוּךְ מִשְׁפַּחַת הַחֲנֹכִי לְפָלּוּא מִשְׁפַּחַת הַפְּלֹאִי:	5

- (18) כי צוררים הם לכם וגו' על דבר פעור. שהפקירו צנותיהם לזנות כדי להטעותכם אחר פעור. ואת מואב לא לזה להשמיד מפני רות שהיתה עתידה לזאת מהם כדאמרין (בבבא קמא לח, ז):
- (1) ויהי אחרי המגפה וגו'. משל לרועה שנכנסו זאבים לחמך עדרו והרגו בהן והוא מונה אותן לידע מנין הנוטרות. דבר אחר כשיצאו ממצרים ונמסרו למשה נמסרו לו צמנין עכשיו שקרב למות ולהחזיר לאנו מחזירם צמנין (תנחומא יד):
- (2) לבית אבתם. על שצט האז יתיחסו ולא אחר האם (ב"ב קט, ז):
- (3) וידבר משה ואלעזר הכהן איתם. דברו עמם על זאת שזה המקום למנותם: לאמר. אמרו להם לריכס אתם להמנות:
- (4) מבן עשרים שנה ומועלה כאשר צוה וגו'. שיהא מנינם מבן עשרים שנה ומועלה שנאמר (שמות ל, יג) כל העובר על הפקודים וגו':
- (5) משפחת החנכי. לפי שהיו האומות מצוין אותם ואומרים מה אלו מתחסין על שבטיהם סבורין הם שלא שלטו המצריים באומותיהם אם בגופם היו מושלים קל ותומר צנעותיהם לפיכך הטיל הקב"ה שמו עליהם ה"א מלד זה ויו"ד מלד זה לומר מעיד אני עליהם שהם בני אבותיהם וזה הוא שמפורש על ידי דוד (תהלים קכב, ד) שבטיה עדות לישראל (שה"ש ד, יז). השם הזה

6	of Hezron, the family of the Hezronites; of Carmi, the family of the Carmites.	לְחֶצְרֹן מִשְׁפַּחַת הַחֶצְרֹנִי לְכַרְמִי מִשְׁפַּחַת הַכַּרְמִי: זֶרְעִית חֶצְרֹן לְכַרְמִי זֶרְעִית כַּרְמִי:	6
7	These are the families of the Reubenites; and they that were numbered of them were forty and three thousand and seven hundred and thirty.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת הָרֵאוּבֵנִי וַיְהִי פְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וָאַרְבָּעִים אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים: אֵלֶּיךָ זֶרְעִית רְאוּבֵן וַיְהִי מִנִּיחֵיהֶן אַרְבָּעִין וּתְלָתָא אֶלֶפִּין וּשְׁבַע מֵאָה וּתְלָתִין:	7
8	And the sons of Pallu: Eliab.	וּבְנֵי פָלוּא אֱלִיאָב: וּבְנֵי פָלוּא אֱלִיאָב:	8
9	And the sons of Eliab: Nemuel, and Dathan, and Abiram. These are that Dathan and Abiram, the elect of the congregation, who strove against Moses and against Aaron in the company of Korah, when they strove against the LORD;	וּבְנֵי אֱלִיאָב נְמוּאֵל וְדָתָן וְאַבִּירָם הוּא דָתָן וְאַבִּירָם (כ' קרואי) [ק' קריאן] הָעֵדָה אֲשֶׁר הָצִו עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן בְּעֵדַת־קֶרַח בְּהִצָּתָם עַל־יְהוָה: וּבְנֵי אֱלִיאָב נְמוּאֵל וְדָתָן וְאַבִּירָם הוּא דָתָן וְאַבִּירָם מְעֲרָעֵי כְנֻשָּׁתָא דְאַתְּכַנִּישׁוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן בְּכְנֻשָּׁתָא דְקֶרַח בְּאַתְּכַנֻּשִׁיהֶן עַל יְיָ:	9
10	and the earth opened her mouth, and swallowed them up together with Korah, when that company died; what time the fire devoured two hundred and fifty men, and they became a sign.	וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת־קֶרַח בְּמֹת הָעֵדָה בְּאֶכְלֵי הָאֵשׁ אֶת חֲמִשִּׁים וּמֵאוֹתָיִם אִישׁ וַיְהִי לְנֹס: וּפְתַחַת אֶרֶצָא יָת פּוּמָה וּבְלַעַת יִתְהוּן וַיָּת קֶרַח בְּמוֹתָא דְכְנֻשָּׁתָא כַּד אֶכְלַת אִישָׁתָא יָת מֵאתָן וַחֲמִשִּׁין גּוּבְרָא וַהּוּ לְאֵת:	10
11	Notwithstanding the sons of Korah died not.	וּבְנֵי־קֶרַח לֹא־מָתוּ: (ס) וּבְנֵי קֶרַח לֹא מָתוּ:	11
12	The sons of Simeon after their families: of Nemuel, the family of the Nemuelites; of Jamin, the family of the Jaminites; of Jachin, the family of the Jachinites;	בְּנֵי שִׁמְעוֹן לְמִשְׁפַּחַתָּם לְנְמוּאֵל מִשְׁפַּחַת הַנְּמוּאֵלִי לְיָמִין מִשְׁפַּחַת הַיָּמִינִי לְיָכִין מִשְׁפַּחַת הַיָּכִינִי: בְּנֵי שִׁמְעוֹן לְזֶרְעֵיהֶן לְנְמוּאֵל זֶרְעִית נְמוּאֵל לְיָמִין זֶרְעִית יָמִין לְיָכִין זֶרְעִית יָכִין:	12
13	of Zerah, the family of the Zerahites; of Shaul, the family of the Shaulites.	לְזֶרַח מִשְׁפַּחַת הַזֶּרַחִי לְשָׁאוּל מִשְׁפַּחַת הַשָּׁאוּלִי: לְזֶרַח זֶרְעִית זֶרַח לְשָׁאוּל זֶרְעִית שָׁאוּל:	13

מעיד עליהם לשטניהם לפיכך כולס כחיצ החנכי הפלאי אצל צימנה (להלן מד) לא הוצרך לומר משפחת הימני לפי שהם קבוע צו יו"ד בראש ו"א בסוף:

(9) אשר הצו. את ישראל על משה: בהצתם. את העם על ה': הצו. השיאו את ישראל לריב על משה לשון הפעילו:

(10) ויהיו לנס. לאות ולזכרון (צמד צר יו, ה) למען אשר לא יקרב איש זר לחלוק עוד על הכהונה:

(11) ובני קרח לא מתו. הם היו צעזעה תחלה. ובשעת המחלוקת הרהרו תשובה בלצם לפיכך נתבאר להם מקום גבוה גביהם וישבו שם (צמ"ר):

(13) לזרח. הוא צוחר (שמות ו, טו). לשון צוהר. אצל משפחת אהד צטלה וכן חמש משצט צנימין שהרי צעזעה צנים ירד למצרים (בראשית מו, כא) וכאן לא מנה אלא חמשה וכן אכצון לגד הרי שצט משפחות ומצאתי בגמרא ירושלמית (סוטה א, י) שכשמת אהרן נסתלקו ענני כבוד וצאו הכנענים להלחם בישראל ונתנו לב לחזור למצרים וחזרו לאחוריהם ח' מסעות מהר ההר למוסרה שנאמר (דברים י, ו) ובני ישראל נסעו מבצרות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן והלא צהר ההר מת וממוסרה עד הר

- 14 These are the families of the Simeonites, twenty and two thousand and two hundred. אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת הַשִּׁמְעוֹנִי שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֶלֶף וּמֵאתַיִם: (ס) וּתְרֵין אֶלְפִין וּמֵאתַן: עֲשָׂרִין
- 15 The sons of Gad after their families: of Zephon, the family of the Zephonites; of Haggi, the family of the Haggites; of Shuni, the family of the Shunites; בְּנֵי גָד לְמִשְׁפַּחְתָּם לְצִפּוֹן מִשְׁפַּחַת הַצִּפּוֹנִי לְחָגִי מִשְׁפַּחַת הַחָגִי לְשׁוֹנֵי מִשְׁפַּחַת הַשּׁוֹנִי: זֶרְעִית צִפּוֹן לְחָגִי זֶרְעִית חָגִי לְשׁוֹנֵי זֶרְעִית שׁוֹנִי: בְּנֵי גָד לְזֶרְעִיתָהוֹן לְצִפּוֹן זֶרְעִית צִפּוֹן לְחָגִי זֶרְעִית חָגִי לְשׁוֹנֵי זֶרְעִית שׁוֹנִי:
- 16 of Ozni, the family of the Oznites; of Eri, the family of the Erites; לְאֹזְנֵי מִשְׁפַּחַת הָאֹזְנִי לְעֵרִי מִשְׁפַּחַת הָעֵרִי: לְאֹזְנֵי זֶרְעִית אֹזְנִי לְעֵרִי זֶרְעִית עֵרִי:
- 17 of Arod, the family of the Arodites; of Areli, the family of the Arelites. לְאֶרֹד מִשְׁפַּחַת הָאֶרֹדִי לְאֶרְאֵלִי מִשְׁפַּחַת הָאֶרְאֵלִי: לְאֶרֹד זֶרְעִית אֶרֹד לְאֶרְאֵלִי זֶרְעִית אֶרְאֵלִי:
- 18 These are the families of the sons of Gad according to those that were numbered of them, forty thousand and five hundred. אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי-גָד לְפַקְדֵיהֶם אַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמִשָּׁה מֵאוֹת: (ס) אֵלֶּה זֶרְעִית בְּנֵי גָד לְמִנְיָהוֹן אַרְבָּעִין אֶלְפִין וַחֲמִישָׁ מֵאָה:
- 19 The sons of Judah: Er and Onan; and Er and Onan died in the land of Canaan. בְּנֵי יְהוּדָה עֵר וְאוֹנָן וַיָּמָת עֵר וְאוֹנָן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: בְּנֵי יְהוּדָה עֵר וְאוֹנָן וַיָּמָת עֵר וְאוֹנָן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:
- 20 And the sons of Judah after their families were: of Shelah, the family of the Shelanites; of Perez, the family of the Perezites; of Zerah, the family of the Zerahites. וַיְהִיו בְּנֵי-יְהוּדָה לְמִשְׁפַּחְתָּם לְשִׁלָּה מִשְׁפַּחַת הַשִּׁלְנִי לְפֶרֶץ מִשְׁפַּחַת הַפֶּרָצִי לְזֶרַח מִשְׁפַּחַת הַזֶּרַחִי: וַיְהִיו בְּנֵי יְהוּדָה לְזֶרְעִיתָהוֹן לְשִׁלָּה זֶרְעִית שִׁלָּה לְפֶרֶץ זֶרְעִית פֶּרֶץ לְזֶרַח זֶרְעִית זֶרַח:
- 21 And the sons of Perez were: of Hezron, the family of the Hezronites; of Hamul, the family of the Hamulites. וַיְהִיו בְּנֵי-פֶרֶץ לְחֶצְרוֹן מִשְׁפַּחַת הַחֶצְרוֹנִי לְחַמּוּל מִשְׁפַּחַת הַחַמּוּלִי: וַיְהִיו בְּנֵי פֶרֶץ לְחֶצְרוֹן זֶרְעִית חֶצְרוֹן לְחַמּוּל זֶרְעִית חַמּוּל:
- 22 These are the families of Judah according to those that were numbered of them, threescore and sixteen thousand and five hundred. אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת יְהוּדָה לְפַקְדֵיהֶם שִׁשָּׁה וְשִׁבְעִים אֶלֶף וַחֲמִשָּׁה מֵאוֹת: (ס) אֵלֶּה זֶרְעִית יְהוּדָה לְמִנְיָהוֹן שִׁבְעִין וְשֵׁשׁ אֶלְפִין וַחֲמִישָׁ מֵאָה:

ההר שמונה מסעות יש למפרע אלא שחזרו לאחוריהם ורדפו בני לוי אחריהם להחזירם והרגו מהם שבע משפחות ומצני לוי נפלו ארבע משפחות משפחת שמעי ועזיאל ומצני יסיהר לא נמנו כאן אלא משפחת הקרחי והרביעית לא ידעתי מה היא. ורבי תנחומא (ויחי י) דרש שמתו במגפה דצדק בלעם אבל לפי החסרון שחסר משצט שמעון במנין זה ממנין הראשון שבמדבר סיני נראה שכל כ"ד אלף נפלו משצטו של שמעון:

(16) לאזני. אומר אני שזו משפחת אלכזון (בראשית מו, טז) ואיני יודע למה לא נקראת משפחתו על שמו:

23	The sons of Issachar after their families: of Tola, the family of the Tolaïtes; of Puvah, the family of the Punites;	בְּנֵי יִשָּׁשְׁכָר לְמִשְׁפַּחְתָּם תּוֹלָע מִשְׁפַּחַת הַתּוֹלָעִי לְפִנָּה זָרְעִית תּוֹלָע לְפִנָּה זָרְעִית פִּנָּה:	23
24	of Jashub, the family of the Jashubites; of Shimron, the family of the Shimronites.	לְיָשׁוּב מִשְׁפַּחַת הַיָּשׁוּבִי לְשִׁמְרֹן זָרְעִית יָשׁוּב לְשִׁמְרֹן זָרְעִית שְׁמֵרֹן:	24
25	These are the families of Issachar according to those that were numbered of them, threescore and four thousand and three hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת יִשָּׁשְׁכָר לְמִנְיָנֵיהֶן לְפִקְדֵיהֶם אַרְבַּעַּה וְשָׁשִׁים אַלֶּף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת: (ס)	25
26	The sons of Zebulun after their families: of Sered, the family of the Seredites; of Elon, the family of the Elonites; of Jahleel, the family of the Jahleelites.	בְּנֵי זְבוּלֹן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְסֶרֶד מִשְׁפַּחַת הַסֶּרְדִּי לְאֵלֹן מִשְׁפַּחַת הָאֵלְנִי לַיַּחֲלֵאל מִשְׁפַּחַת הַיַּחֲלֵאֲלִי:	26
27	These are the families of the Zebulunites according to those that were numbered of them, threescore thousand and five hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת הַזְּבוּלֹנִי לְפִקְדֵיהֶם שָׁשִׁים אַלֶּף וַחֲמִשָּׁה מֵאוֹת: (ס)	27
28	The sons of Joseph after their families: Manasseh and Ephraim.	בְּנֵי יוֹסֵף לְמִשְׁפַּחְתָּם מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם:	28
29	The sons of Manasseh: of Machir, the family of the Machirites—and Machir begot Gilead; of Gilead, the family of the Gileadites.	בְּנֵי מְנַשֶּׁה לְמִשְׁפַּחַת הַמַּכִּירִי וּמַכִּיר הוֹלִיד אֶת־גִּלְעָד לְגִלְעָד מִשְׁפַּחַת הַגִּלְעָדִי:	29
30	These are the sons of Gilead: of Iezer, the family of the Iezerites; of Helek, the family of the Helekites;	אֵלֶּה בְּנֵי גִלְעָד אִיעֶזֶר מִשְׁפַּחַת הָאִיעֶזְרִי לַחֲלֵק מִשְׁפַּחַת הַחֲלֵקִי:	30

(24) לִישׁוּב. הוא יוצ האמור ציורדי מנרים (שם יג) כי כל המשפחות נקראו על שם יורדי מנרים. והנולדו משם והלכה לא נקראו המשפחות על שםם חוץ ממשפחות אפרים ומנשה שנולדו כולם במנרים וארד ונעמן בני בלע בן בנימין ומנחם בן יסודו של רבי משה הדרשן שירדה אמן למנרים כשהיתה מעוברת מהם לכן נחלקו למשפחות כחצרון וחמול שהיו בני צנים ליהודה וחצר ומלכיאל שהיו בני צנים של אשר. ואם אגדה היא הרי טוואס לאו אומר אני שהיו לבלע בני צנים הרבה ומשנים הללו ארד ונעמן יצאה מכל א' משפחה רבה ונקראו תולדות שאר הצנים על שם בלע ותולדות השנים הללו נקראו על שםם. וכן אני אומר בצני מכיר שנחלקו לצ' משפחות אחת נקראת על שמו ואחת נקראת על שם גלעד בנו. ה' משפחות חסרו מבניו של בנימין כאן נתקיימה מקצת נבואת אמו שקראתו בן אוני (שם לה, יח) בן אנינוני ובפלגש בצבצה (שופטים כ) נתקיימה כולה. זו מנחם בן יסודו של רבי משה הדרשן:

- 31 and of Asriel, the family of the Asrielites; and of Shechem, the family of the Shechemites; וְאֶשְׂרִיָּאל מִשְׁפַּחַת הָאֶשְׂרִיאֵלִי וְאֶשְׂרִיָּאל זְרַעִית אֶשְׂרִיָּאל וְשִׁכֶם מִשְׁפַּחַת הַשִּׁכְמִי: וְשִׁכֶם זְרַעִית שִׁכֶם:
- 32 and of Shemida, the family of the Shemidaites; and of Hopher, the family of the Hopherites. וְשִׁמְיָדָע מִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְיָדָעִי וְשִׁמְיָדָע זְרַעִית שְׁמִידָע וְחֹפֶר מִשְׁפַּחַת הַחֹפְרִי: וְזַרְעֵית חֹפֶר:
- 33 And Zelophehad the son of Hopher had no sons, but daughters; and the names of the daughters of Zelophehad were Mahlah, and Noah, Hoglah, Milcah, and Tirzah. וְזֶלּוּפְחָד בֶּן־חֹפֶר לֹא הָיוּ לוֹ בָּנִים כִּי אִם־בָּנוֹת וְשֵׁם בָּנוֹת צִלְפָּחַד מַחֲלָה וְנוֹעָה חֲגִלָּה מִלְכָּה וְתִרְצָח: וְצִלְפָּחַד בֶּר חֹפֶר לֹא הָיוּ לוֹ בָּנִים כִּי אִם־בָּנוֹת וְשֵׁם בָּנוֹת צִלְפָּחַד מַחֲלָה וְנוֹעָה חֲגִלָּה מִלְכָּה וְתִרְצָח:
- 34 These are the families of Manasseh; and they that were numbered of them were fifty and two thousand and seven hundred.⁷ אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת מְנַשֶּׁה וּפְקֻדֵיהֶם אֲלֵין זְרַעִית מְנַשֶּׁה וּמִנִּיחֵיהֶן חֲמִשִּׁין וְתַרְיִין אֲלָפִין וְשֶׁבַע מֵאוֹת: (ס) שְׁנַיִם וְחֲמִשִּׁים אָלֶף וְשֶׁבַע מֵאוֹת: (ס)
- 35 These are the sons of Ephraim after their families: of Shuthelah, the family of the Shuthelahites; of Becher, the family of the Becherites; of Tahan, the family of the Tahanites. אֵלֶּה בְנֵי־אֶפְרַיִם לְמִשְׁפַּחָתָם לְשׁוּתֵלָח מִשְׁפַּחַת הַשְּׁתֵּלָחִי לְבֶכֶר מִשְׁפַּחַת הַבְּכָרִי לְתַחַן מִשְׁפַּחַת הַתַּחְנִי: אֲלֵין בְּנֵי אֶפְרַיִם לְזַרְעֵיתָהוֹן לְשׁוּתֵלָח זְרַעִית שׁוּתֵלָח לְבֶכֶר זְרַעִית בְּכָר לְתַחַן זְרַעִית תַּחַן:
- 36 And these are the sons of Shuthelah: of Eran, the family of the Eranites. וְאֵלֶּה בְּנֵי שׁוּתֵלָח לְעֶרָן מִשְׁפַּחַת הָעֶרְנִי: וְאֲלֵין בְּנֵי שׁוּתֵלָח לְעֶרָן זְרַעִית עֶרָן:
- 37 These are the families of the sons of Ephraim according to those that were numbered of them, thirty and two thousand and five hundred. These are the sons of Joseph after their families. אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת בְּנֵי־אֶפְרַיִם לְפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אָלֶף וְחֲמִשָּׁה מֵאוֹת אֵלֶּה בְּנֵי־יוֹסֵף לְמִשְׁפַּחָתָם: (ס) אֲלֵין זְרַעִית בְּנֵי אֶפְרַיִם לְמִנִּיחֵיהֶן תַּלְחִין וְתַרְיִין אֲלָפִין וְחֲמִשָּׁה מֵאוֹת אֵלֵין בְּנֵי יוֹסֵף לְזַרְעֵיתָהוֹן:
- 38 The sons of Benjamin after their families: of Bela, the family of the Belaite; of Ashbel, the family of the Ashbelites; of Ahiram, the family of the Ahiramites; בְּנֵי בְנִימִן לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵלָע מִשְׁפַּחַת הַבְּלָעִי לְאֶשְׁבֵּל מִשְׁפַּחַת הָאֶשְׁבֵּלִי לְאֶחֱיָרָם מִשְׁפַּחַת הָאֶחֱיָרָמִי: בְּנֵי בְנִימִן לְזַרְעֵיתָהוֹן לְבֵלָע זְרַעִית בְּלָע לְאֶשְׁבֵּל זְרַעִית אֶשְׁבֵּל לְאֶחֱיָרָם זְרַעִית אֶחֱיָרָם:
- 39 of Shephupham, the family of the Shuphamites; of Hupham, the family of the Huphamites. לְשִׁפּוּפָם מִשְׁפַּחַת הַשּׁוּפּוּפָמִי לְחֹפּוּפָם מִשְׁפַּחַת הַחֹפּוּפָמִי: זְרַעִית שְׁפּוּפָם לְחֹפּוּפָם זְרַעִית חֹפּוּפָם:

(36) ואלה בני שותלח וגו'. שאר בני שותלח נקראו תולדותיהם על שם שותלח ומערן יצאה משפחה רבה ונקראת על שמו ונחשבו בני שותלח לשתי משפחות לא וחשוב ותמנא צפרשה זו חמשים ושבע משפחות ומבני לוי שמונה הרי ששים וחמש וזהו שנאמר (דברים 1, 1) כי אחת המעט וגו' ה"א מעט חמשה אחס חסרים ממשפחות כל העמים שהן שבעים אף זה הצנתי מיסודו של רבי משה הדורשן. אף הוצרכתי לפחות ולהוסיף צדצרי:

(38) לאחירם. הוא אחי (צראשית מו, כא) שירד למצרים ולפי שנקרא על שם יוסף שהיה אחיו ורם ממנו נקרא אחירם:

40	And the sons of Bela were Ard and Naaman; [of Ard,] the family of the Ardites; of Naaman, the family of the Naamites.	וַיְהִיו בְּנֵי-בֶלַע אֲרָד וְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת הָאֲרָדִי לְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת הַנַּעֲמִי:	40
41	These are the sons of Benjamin after their families; and they that were numbered of them were forty and five thousand and six hundred.	אֵלֶּה בְּנֵי-בִנְיָמִן לְמִשְׁפַּחֹתָם וּמִנִּיחֵהוֹן אַרְבַּעִין וַחֲמִשָּׁא אַלְפִין וְשֵׁשׁ מֵאוֹת: (ס)	41
42	These are the sons of Dan after their families: of Shuham, the family of the Shuhamites. These are the families of Dan after their families.	אֵלֶּה בְּנֵי-דָן לְמִשְׁפַּחֹתָם לְשׁוֹחֵם מִשְׁפַּחַת הַשׁוֹחָמִי אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת דָּן לְמִשְׁפַּחֹתָם:	42
43	All the families of the Shuhamites, according to those that were numbered of them, were threescore and four thousand and four hundred. .	כָּל-מִשְׁפַּחַת הַשׁוֹחָמִי לִפְקֻדֵיהֶם אַרְבַּעַה וּשְׁשִׁים אַלְף וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (ס)	43
44	The sons of Asher after their families: of Imnah, the family of the Imnites; of Ishvi, the family of the Ishvites; of Beriah, the family of the Beriites.	בְּנֵי אָשֶׁר לְמִשְׁפַּחֹתָם לִימְנָה מִשְׁפַּחַת הַיִּמְנָה לְיִשְׁוִי מִשְׁפַּחַת הַיִּשְׁוִי לְבִרְיָעָה מִשְׁפַּחַת הַבְּרִיעִי:	44
45	Of the sons of Beriah: of Heber, the family of the Heberites; of Malchiel, the family of the Malchielites.	לְבִנֵי בְרִיעָה לְחֶבֶר מִשְׁפַּחַת הַחֲבֵרִי לְמַלְכִּיאֵל מִשְׁפַּחַת הַמַּלְכִּיאֵלִי:	45
46	And the name of the daughter of Asher was Serah.	וְשֵׁם בֶּת-אָשֶׁר שֶׁרָח:	46
47	These are the families of the sons of Asher according to those that were numbered of them, fifty and three thousand and four hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת בְּנֵי-אָשֶׁר לִפְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וַחֲמִשִּׁים אַלְף וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (ס)	47
48	The sons of Naphtali after their families: of Jahzeel, the family of the Jahzeelites; of Guni, the family of the Gunites;	בְּנֵי נַפְתָּלִי לְמִשְׁפַּחֹתָם לְיַחְזָאֵל מִשְׁפַּחַת הַיַּחְזָאֵלִי לְגֻנִי מִשְׁפַּחַת הַגֻּנִי:	48
49	of Jezer, the family of the Jezerites; of Shillem, the family of the Shillemites.	לְיֶזֶר מִשְׁפַּחַת הַיֶּזְרִי לְשִׁלֵּם מִשְׁפַּחַת הַשִּׁלְמִי:	49

(39) שפופם. הוא מופיע (נראשית שס) על שם שהיה יוסף שפוף צין האומות:

(42) לשוחם. הוא חושים (שס כג):

(46) ושם בת אשר שרח. לפי שהיתה קיימת צחיים מנאה כאן (סוטה יג, א):

<p>50 These are the families of Naphtali according to their families; and they that were numbered of them were forty and five thousand and four hundred.</p>	<p>50 אֵלֶּה מִשְׁפְּחוֹת נַפְתָּלִי אֲלֵינִי זִרְעֵיתָ וְנִפְתָּלִי לְמִשְׁפְּחוֹתָם וּפְקָדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וָאַרְבָּעִים אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת:</p>
<p>51 These are they that were numbered of the children of Israel, six hundred thousand and a thousand and seven hundred and thirty.</p>	<p>51 אֵלֶּה פְּקוּדֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וָשֶׁבַע מֵאוֹת וְשָׁלֹשִׁים: (פ)</p>
<p>52 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>52 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֹר:</p>
<p>53 'Unto these the land shall be divided for an inheritance according to the number of names.</p>	<p>53 לְאֵלֶּה תַּחֲלֹק הָאָרֶץ בְּנִחְלָה בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת: לְאֵלֵינוּ תִתְּפֹלֵג אֶרֶץ בְּאַחְסָנָא בְּמִנְיַן שְׁמֵהוּ:</p>
<p>54 To the more thou shalt give the more inheritance, and to the fewer thou shalt give the less inheritance; to each one according to those that were numbered of it shall its inheritance be given.</p>	<p>54 לְרַב תְּרַבְּהָ נַחֲלָתוֹ וְלִמְעַט תִּמְעִיט נַחֲלָתוֹ אִישׁ לְפִי פְקָדָיו יִתֵּן נַחֲלָתוֹ: לְסִגְיָא תַּסְגֹּן אַחְסָנִתְהוֹן וְלְזַעֲרֵי תִזְעֲרוֹן אַחְסָנִתְהוֹן גְּבַר לְפֹם מִנְיֹנְהוּ תִתְּיָיֵב אַחְסָנִתְהוּ:</p>
<p>55 Notwithstanding the land shall be divided by lot; according to the names of the tribes of their fathers they shall inherit.</p>	<p>55 אַךְ־בְּגוּרָל יִחְלַק אֶת־הָאָרֶץ לְשִׁמּוֹת מִשּׁוֹת־אֲבֹתָם יִנְחֹלוּ: בְּרֹם בְּעֶדְבָא תִתְּפֹלֵג אֶרֶץ לְשִׁמְהָתָא שְׁבִטֵי אֲבֹתְהוֹן יִחְסְנוּ:</p>
<p>56 According to the lot shall their inheritance be divided between the more and the fewer.'</p>	<p>56 עַל־פִּי הַגּוּרָל תַּחֲלֹק נַחֲלָתוֹ עַל פֹּם עֶדְבָא תִתְּפֹלֵג בֵּין רַב לְמְעַט: (ס) אַחְסָנִתְהוֹן בֵּין סִגְיָא לְזַעֲרֵי:</p>

(53) לאלה תחלק הארץ. ולא לפחותים מן עשרים אף על פי שבאו לכלל עשרים בטרם חלוק הארץ שהרי שבע שנים כשזו ושבע חלקו לא נטלו חלק בארץ אלא אלו שש מאות אלה ואף ואם היה לאחד מהם ששה בנים לא נטלו אלא חלק אחיהם לבדו (ספרי קלז. ז"ז קיז, א):

(54) לרב תרבה נחלתו. לשבט שהיה מרובה באוכלוסין נתנו חלק רב ואף על פי שלא היו החלקים שוים שהרי הכל לפי רצוי השבט חלקו החלקים לא עשו אלא על ידי גורל והגורל היה על פי רוח הקודש כמו שמפורש בצבא בתרא (קכב, א) אלעזר הכהן היה מלוכש באורים ותומים ואומר ברוח הקודש אם שבט פלוני עולה תחום פלוני עולה עמו והשבטים היו כתובים ב"צ פתקין וי"צ גבולים ב"צ פתקין וכללם בקלפי והנשיא מכניס ידו לתוכה ונוטל שני פתקין עולה בידו פתק של שם שבטו ופתק של גבול המפורש לו והגורל עצמו היה צווח ואומר אני הגורל עליתי לגבול פלוני לשבט פלוני שנאמר על פי הגורל ולא נחלקה הארץ צמדה לפי שיש גבול משובח מחצרו אלא בשומא בית כור רע כנגד בית סאה טוב הכל לפי הדמים (תנחומא ו):

(55) לשמות משות אבותם. אלו יוצאי מצרים (ב"צ קיז, א) שנה הכתוב נחלה זו מכל הנחלות שבתורה שכל הנחלות החיים יורשים את המתים וכאן מתים יורשים את החיים. כיצד שני אחים מיוצאי מצרים שהיו להם בנים צבאי הארץ לזה אחד ולזה שלשה. האחד נטל חלק אחד והשלשה נטלו שלשה שנאמר לאלה תחלק הארץ חזרה נחלתן אצל אחי אציהן וחלקו הכל בשוה. וזה שנאמר לשמות משות אבותם ינחלו. שאחר שנטלו הבנים חלקיה לפי האצות שיצאו ממצרים ואלו מתחלה חלקיה למנין יוצאי מצרים לא היו נוטלין אלו הד' אלא שני חלקים עכשיו נטלו ד' חלקים: אך בגורל. יצאו יהושע וכלל זכרן הוא אומר (שופטים א, כ) ויתנו לכלל את חצרון כאשר דבר משה ואומר (יהושע יט, ג) על פי ה' נתנו לו את העיר אשר שאל (ב"צ קכב, א): משות אבתם. יצאו גרים ועבדים (ספרי קלז):

<p>57 And these are they that were numbered of the Levites after their families: of Gershon, the family of the Gershonites; of Kohath, the family of the Kohathites; of Merari, the family of the Merarites.</p>	<p>57 וְאֵלֶּה פְּקוּדֵי הַלְוִי לְמִשְׁפַּחְתָּם לְגֵרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת הַגִּרְשֹׁנִי לְקָהַת מִשְׁפַּחַת הַקְּהַתִּי לְמֶרְרִי מִשְׁפַּחַת הַמֶּרְרִי:</p>
<p>58 These are the families of Levi: the family of the Libnites, the family of the Hebronites, the family of the Mahlites, the family of the Mushites, the family of the Korahites. And Kohath begot Amram.</p>	<p>58 אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת לְוִי מִשְׁפַּחַת הַלִּבְנִי מִשְׁפַּחַת הַחֶבְרֹנִי מִשְׁפַּחַת הַמַּחְלִי מִשְׁפַּחַת הַמוֹשִׁי מִשְׁפַּחַת הַקְּרָחִי וְקָהַת הוֹלֵד אֶת־עַמְרָם:</p>
<p>59 And the name of Amram's wife was Jochebed, the daughter of Levi, who was born to Levi in Egypt; and she bore unto Amram Aaron and Moses, and Miriam their sister.</p>	<p>59 וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ עַמְרָם יוֹכְבֵד לְוִי אֲשֶׁר יָלְדָהּ אֹתָהּ לְלֵוִי בְּמִצְרַיִם וְתָלַד לְעַמְרָם אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־מֹשֶׁה וְאֶת־מִרְיָם אֲחֹתָם:</p>
<p>60 And unto Aaron were born Nadab and Abihu, Eleazar and Ithamar.</p>	<p>60 וַיִּוָּלֶד לְאַהֲרֹן אֶת־נָדָב וְאֶת־אֲבִיהוּא אֶת־אֶלְעָזָר וְאֶת־אִיתָמָר:</p>
<p>61 And Nadab and Abihu died, when they offered strange fire before the LORD.</p>	<p>61 וַיָּמָת נָדָב וְאֲבִיהוּא בְּהִקְרִיבָם אֶשֶׁר־זָרָה לִפְנֵי יְהוָה: וּמִיָּת נָדָב וְאֲבִיהוּא בְּקָרוּבִיחוֹן אִשְׁתָּא נֹכְרִיתָא קִדְּם יְיָ:</p>
<p>62 And they that were numbered of them were twenty and three thousand, every male from a month old and upward; for they were not numbered among the children of Israel, because there was no inheritance given them among the children of Israel.</p>	<p>62 וַיְהִי פְּקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וּמַעְלָה כִּי לֹא הִתְּפַקְדּוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא־נָתַן לָהֶם נַחֲלָה בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>63 These are they that were numbered by Moses and Eleazar the priest, who numbered the children of Israel in the plains of Moab by the Jordan at Jericho.</p>	<p>63 אֵלֶּה פְּקוּדֵי מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדּוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ:</p>

(56) על פי הגורל. הגורל היה מדבר כמו שפירשתי. מגיד שנתחלקה צרוח הקודש. לכן נאמר על פי ה':

(58) אלה משפחת לוי. חסר כאן משפחת השמעוני והעזראלי וקצת מן הישראלי:

(59) אשר ילדה אתה ללוי. אשתו ילדה צמזרים [ילדה צמזרים] ואין הורחה צמזרים. כשנכנסו לתוך החומה ילדה והיא השלימה מנין השבעים. שהרי צפרטן אי אתה מוצא אלא ששים ותשע (סוטה יב, א):

(62) כי לא התפקדו בתוך בני ישראל. להיות נמנין בני עשרים שנה ומה טעם: כי לא נתן להם נחלה. והנמנין מנין עשרים שנה היו בני נחלה שנאמר איש לפי פקודיו יותן נחלתו:

- 64 But among these there was not a man of them that were numbered by Moses and Aaron the priest, who numbered the children of Israel in the wilderness of Sinai. וּבְאֵלֶּה לֹא־הָיָה אִישׁ מִמִּקְדָּרֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר סִינַי: וּבְאֵלֶּיךָ לֹא הָיָה גִבֹּר מִמִּנֵּי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כֹּהֵנָא דְּמִנּוּ יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּרָא דְּסִינַי:
- 65 For the LORD had said of them: 'They shall surely die in the wilderness.' And there was not left a man of them, save Caleb the son of Jephunneh, and Joshua the son of Nun. כִּי־אָמַר יְהוָה לָהֶם מוֹת יָמֹתוֹ בְּמִדְבָּר וְלֹא־נֹתַר מֵהֶם אִישׁ כִּי אִם־כָּלָב בֶּן־יִפְנֶה וִיהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון: אַרִי אָמַר יי לְהוֹן מָמַת יָמוֹתוֹ בְּמִדְבָּרָא וְלֹא אִשְׁתָּאֵר מִנְהוֹן אִנְשׁ אֱלֵהוֹן כָּלָב בֶּר יִפְנֶה וִיהוֹשֻׁעַ בֶּר נֹון:
- XXVII Then drew near the daughters of Zelophehad, the son of Hopher, the son of Gilead, the son of Machir, the son of Manasseh, of the families of Manasseh the son of Joseph; and these are the names of his daughters: Mahlah, Noah, and Hoglah, and Milcah, and Tirzah. וַתִּקְרְבֶּנָּה בָנוֹת צִלְפָּחַד בֶּן־חֹפֶר בֶּן־גִּלְעָד בֶּן־מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה לְמִשְׁפַּחַת מְנַשֶּׁה בֶּן־יוֹסֵף וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בָּנוֹתָיו מַחֲלָה נָעֳמָה וְחִגְלָה וּמִלְכָּה וְתִרְצָה: וַתִּקְרְבֶּנָּה בָנוֹת צִלְפָּחַד בֶּר חֹפֶר בֶּר גִּלְעָד בֶּר מָכִיר בֶּר מְנַשֶּׁה לְזִרְעֵית מְנַשֶּׁה בֶּר יוֹסֵף וְאֵלֶּיךָ שְׁמֹתָת בָּנוֹתָיָה מַחֲלָה נָעֳמָה וְחִגְלָה וּמִלְכָּה וְתִרְצָה:
- 2 And they stood before Moses, and before Eleazar the priest, and before the princes and all the congregation, at the door of the tent of meeting, saying: וַתַּעֲמִדְנָה לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֶי אֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן וּלְפָנֵי הַנְּשִׂאִים וְכָל־הָעֵדָה פָּתַח אֹהֶל־מוֹעֵד לֵאמֹר: וְקָמָא קָדָם מֹשֶׁה וְקָדָם אֱלֶעָזָר כֹּהֵנָא וְקָדָם רַב־רִבֵּיָא וְכָל כְּנִשְׁתָּא בְּתֵרַע מִשְׁכָּן זְמָנָא לְמִימַר:
- 3 'Our father died in the wilderness, and he was not among the company of them that gathered themselves together against the LORD in the company of Korah, but he died in his own sin; and he had no sons. אַבְינָא מֵת בְּמִדְבָּרָא וְהוּא לֹא הָיָה בְּגוֹ כְּנִשְׁתָּא דְּאַזְדָּמְנוּ עַל יי בְּכִנְשְׁתָּא דְּקִרַח אַרִי בְּחֹבִיָּה מֵת וּבְנִין לֹא הָיוּ לֵיהּ: אַבְינָא מֵת בְּמִדְבָּרָא וְהוּא לֹא־הָיָה מֵת בְּמִדְבָּרָא וְהוּא לֹא־הָיָה בְּתוֹךְ הָעֵדָה הַנּוֹעֲדִים עַל־יְהוָה בְּעֵדַת־קִרַח כִּי־בַחֲטָאוֹ מֵת וּבָנִים לֹא־הָיוּ לוֹ:

(64) ובאלה לא היה איש וגו'. אבל על הנשים לא נגזרה גזרת המרגלים. לפי שהן היו מחזקות את הארץ. האנשים אומרים (במדבר יד, ד) נתנה ראש וגשזבה מנרימה. והנשים אומרות (להלן כז, ד) תנה לנו אחוזה. לכך נסמכה פרשת צנות ללפחד לכאן:

(1) למשפחת מנשה בן יוסף. למה נאמר והלא כבר נאמר בן מנשה אלא לומר לך יוסף חזב את הארץ שנאמר (בראשית ג, כה) והעליתם את עממותי וגו' וצנתינו חזבו את הארץ שנאמר נתנה לנו אחוזה. וללמדך שהיו כולם זדיקים שכל מי שמעשיו ומעשה אבותיו ופרט לך הכתוב באחד מהם ליחסו לשבח הרי זה זדיק בן זדיק. ואם יחסו לגנאי כגון (מ"ב כה, כה) בא ישמעאל בן נתניה בן אלישמע בידוע שכל הנזכרים עמו רשעים היו (ספרי שם): מחלה נעה וגו'. ולהלן הוא אומר (במדבר לו, יא) ותהינה מחלה תרצה. מגיד שכולן שקולות זו כזו לפיכך שנה את סדרן (ספרי שם):

(2) לפני משה ולפני אלעזר. מגיד שלא עמדו לפניו אלא בשנת הארבעים אחר שמת אהרן (שם): לפני משה. ואחר כך לפני אלעזר אפשר אם משה לא ידע אלעזר יודע אלא סרס המקרא ודרשו דברי רבי יאשיה אבא חנן משום רבי אלעזר אומר צבית המדרש היו יושבים ועמדו לפני כולם (ב"ב קיט, ב. ספרי שם):

(3) והוא לא היה וגו'. לפי שהיו צאות לומר בחטאו מת נזקקו לומר לא בחטא מתלוננים ולא בעדת קרח שהיו על הקצ"ה אלא בחטאו לצדו מת ולא החטיא את אחרים עמו רבי עקיבא אומר מקושש עזים היה ורבי שמעון אומר מן המעפילים היה (ב"ב קיט, ב. ספרי שם. שבת לו, ב. לו, א):

<p>4 Why should the name of our father be done away from among his family, because he had no son? Give unto us a possession among the brethren of our father.'</p>	<p>לָמָּה יִגְרַע שֵׁם־אֲבִינוּ מִתּוֹךְ מְשֻׁפָּחָתוֹ כִּי אֵין לוֹ בֶּן תְּנָה־לָּנוּ אַחֲזֵה בְּתוֹךְ אֲחֵי אֲבִינוּ:</p>	<p>4 לָמָּה יִגְרַע שֵׁם־אֲבִינוּ מִתּוֹךְ מְשֻׁפָּחָתוֹ כִּי אֵין לוֹ בֶּן תְּנָה־לָּנוּ אַחֲזֵה בְּתוֹךְ אֲחֵי אֲבִינוּ:</p>
<p>5 And Moses brought their cause before the LORD.</p>	<p>וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת־מְשֻׁפָּטָן לִפְנֵי יְהוָה: (פ)</p>	<p>5 וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת־מְשֻׁפָּטָן לִפְנֵי יְהוָה: (פ)</p>
<p>6 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמִימַר:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>
<p>7 'The daughters of Zelophehad speak right: thou shalt surely give them a possession of an inheritance among their father's brethren; and thou shalt cause the inheritance of their father to pass unto them.</p>	<p>כֹּן בָּנוֹת צִלְפַּחַד דְּבַרְתָּ נָתַן תֶּתֶן לָהֶם אַחֲזֵת נַחֲלָה בְּתוֹךְ אֲחֵי אֲבִיהֶם וְהִעֲבַרְתָּ אֶת־נַחֲלַת אֲבִיהֶן לָהֶן:</p>	<p>7 כֹּן בָּנוֹת צִלְפַּחַד דְּבַרְתָּ נָתַן תֶּתֶן לָהֶם אַחֲזֵת נַחֲלָה בְּתוֹךְ אֲחֵי אֲבִיהֶם וְהִעֲבַרְתָּ אֶת־נַחֲלַת אֲבִיהֶן לָהֶן:</p>
<p>8 And thou shalt speak unto the children of Israel, saying: If a man die, and have no son, then ye shall cause his inheritance to pass unto his daughter.</p>	<p>וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּדְבָּר לֵאמֹר אִישׁ כִּי־יָמוּת וּבֶן אֵין לוֹ וְהִעֲבַרְתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְבָתּוֹ:</p>	<p>8 וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּדְבָּר לֵאמֹר אִישׁ כִּי־יָמוּת וּבֶן אֵין לוֹ וְהִעֲבַרְתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְבָתּוֹ:</p>
<p>9 And if he have no daughter, then ye shall give his inheritance unto his brethren.</p>	<p>וְאִם לֹא בֵּת וּנְתָתֶם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְאֶחָיו:</p>	<p>9 וְאִם־אֵין לוֹ בֵּת וּנְתָתֶם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְאֶחָיו:</p>
<p>10 And if he have no brethren, then ye shall give his inheritance unto his father's brethren.</p>	<p>וְאִם לֹא בֵּת וּנְתָתֶם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְאֶחָיו אֲבִיו:</p>	<p>10 וְאִם־אֵין לוֹ אֲחִים וּנְתָתֶם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְאֶחָיו אֲבִיו:</p>

(4) לָמָּה יִגְרַע שֵׁם אֲבִינוּ. אֲנוּ צִמְקוֹס בֶּן עֹמֵדוֹת וְאֵם אֵין הַנִּקְצוֹת חֲשׂוֹנוֹת זֶרַע תַּחֲסֵם אֲמֵנוּ לִיצֵם (צ"צ קיט, ז): כִּי אֵין לוֹ בֶּן. הֵא אֵם הִיָּה לוֹ בֶּן לֹא הִיָּה חֲשׂוֹנוֹת כָּלֹם. מַגִּיד שֶׁחֲכָמִיּוֹת הִיוּ:

(5) וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת מְשֻׁפָּטָן. נִתְעַלְמָה הַלֵּכָה מִמֶּנּוּ וְכֹאן נִפְרַע עַל שְׁנֵטֶל עֵטְרָה לֹמֵר (דְּבָרִים א, יז) וְהַדְּבָר אֲשֶׁר יִקְשֶׁה מִכֶּם תִּקְרִיבוּן אֵלַי. דְּבָר אַחֵר רָאוּיָה הִיא פֶּרֶשָׁה זוֹ לְהַכְתִּיב עַל יְדֵי מֹשֶׁה אֵלָּא שֶׁזֶּכֶר צְנוּת צִלְפַּחַד וְנִכְתָּבָה עַל יָדָן (סְנֵה דְרִין ח, א):

(7) כֹּן בָּנוֹת צִלְפַּחַד דְּבַרְתָּ. כְּתֻבָּה פֶּרֶשָׁה זוֹ לִפְנֵי צִמְרוֹס (סְפָרִי קֶלֶד) מַגִּיד שֶׁרָאִתָּה עֵינֶיךָ מֵה שֶׁלֹּא רָאִתָּה עֵינֶיךָ שֶׁל מֹשֶׁה: כֹּן בָּנוֹת צִלְפַּחַד דְּבַרְתָּ. יִפֶּה תִּצְעוּ. אֲשֶׁר־אֵדָם שֶׁהַקִּצָּה מוֹדֶה לְדְבָרֵינוּ (שֵׁם): נָתַן תֶּתֶן. שְׁנֵי חֲלָקִים, חֲלָק אֲצִיָּה שֶׁהִיא מִיּוֹצֵאֵי מִזְרָאִים וְחֲלָק עַם אֲחֵיו צִנְקִי חֶפֶר (צ"צ קיח, ז. סְפָרִי שֵׁם): וְהִעֲבַרְתָּ. לְשׁוֹן הִעֲבַרְתָּ (ס"א עֲבָרָה) הוּא צִמֵּי שֶׁאֵינוֹ מֵנִיחַ בֶּן לְיֹרְשׁוֹ (צ"צ קטז, א). דְּבָר אַחֵר עַל שֵׁם שֶׁהִיא מֵעֲבָרָה נִחְלָה מִשְׁבָּט לְשִׁבְטָה שְׁנֵי וְעֵלָּה יוֹרְשִׁין אֹתָהּ. שֶׁלֹּא תִּסְבֹּךְ נִחְלָה לֹא נִטְוֶה אֵלָּא לְאוֹתוֹ הַדּוֹר צִלְצֵד (שֵׁם קכ, א) וְכֵן וְהִעֲבַרְתָּ אֶת נַחֲלָתוֹ לְבָתּוֹ. כְּכֹלֵן הוּא אֹמֵר וְנִתְּתָם וְצִבָּה הוּא אֹמֵר וְהִעֲבַרְתָּ (שֵׁם קמז, א):

- 11 And if his father have no brethren, then ye shall give his inheritance unto his kinsman that is next to him of his family, and he shall possess it. And it shall be unto the children of Israel a statute of judgment, as the LORD commanded Moses.⁷
- 12 And the LORD said unto Moses: 'Get thee up into this mountain of Abarim, and behold the land which I have given unto the children of Israel.
- 13 And when thou hast seen it, thou also shalt be gathered unto thy people, as Aaron thy brother was gathered;
- 14 because ye rebelled against My commandment in the wilderness of Zin, in the strife of the congregation, to sanctify Me at the waters before their eyes.'—These are the waters of Meribath-kadesh in the wilderness of Zin.—
- 15 And Moses spoke unto the LORD, saying:
- 16 'Let the LORD, the God of the spirits of all flesh, set a man over the congregation,
- וְאִם־אֵין־אֲחִים־לְאָבִיו וַיִּנְתָּתֶם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְשֹׂאֲרֵי הַקָּרֵב יְתֵי אַחֲסֹנְתִיהָ לְקָרִיבֶיהָ אֵלָיו מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וַיִּרְשׁ אֹתָהּ וְהָיְתָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחֻקַּת מִשְׁפָּט כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: (ב)
- וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲלֶה אֶל־הָר הָעֵבְרִים הַזֶּה וּרְאֵה אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
- וּרְאִיתָהּ אֹתָהּ וְנֹאסַפְתָּ אֶל־עַמִּיךָ גַּם־אֹתָהּ כְּאֲשֶׁר נֹאסַף אֶהְרֹן אֲחִידְךָ:
- כְּאֲשֶׁר מָרִיתֶם פִּי בַּמִּדְבָּר־צִן בְּמַרִיבַת הָעֵדָה לְהַקְדִּישָׁנִי בַּמַּיִם לְעֵינֵיהֶם הֵם מִי־מַרִיבַת קֹדֶשׁ מִדְּבָר־צִן: (ס)
- וַיִּדְבֹּר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לֵאמֹר: וּמַלִּיל מֹשֶׁה קִדְּם יְיָ לְמִימֶר:
- יִפְקֹד יְהוָה אֱלֹהֵי הַרוּחֹת לְכָל־בָּשָׂר אִישׁ עַל־הָעֵדָה: יִמְנֶי יְיָ אֱלֹהֵי רוּחֵיךָ לְכָל־בָּשָׂר גּוֹבֵרָא עַל כְּנִשְׁתָּא:

(11) לשארו הקרב אליו ממשפחתו. ואין משפחה קרויה אלא משפחת האב (ספרי שם. ז"צ קט, ז):

(12) עלה אל הר העברים. למה נסמכה לכאן כיון שאמר הקב"ה נתן חתן להם אמר אותי זה המקום להנחיל שמה הותרה הגזירה ואכנס לארץ אמר לו הקב"ה גורתי במקומה עומדת (במדבר רבה. תנחומא ט) דבר אחר כיון שנכנס משה לנחלת בני גד ובני ראובן שמה ואמר כמדומה שהותר לי נדרי משל למלך שגזר על בניו שלא יכנס לפתח פלטיין שלו נכנס לשער והוא אחרי לחר והוא אחרי לטרקלין והוא אחרי כיון שצא ליכנס לקיטון אמר לו בני מכאן ואילך אחת אסור ליכנס (ספרי שם):

(13) כאשר נאסף אהרן אחיד. מכאן שנתאווה משה למיתתו של אהרן (שם קלו). דבר אחר אין אחת טוב ממנו. (דברים לב, נא) על אשר לא קדשתם. הא אם קדשתם אותי עדיין לא הגיע זמנכם להפטר (תנחומא ט. ספרי קלו). ככל מקום שכתב מיתחם כתב סרחונס לפי שגזירה גזרה על דור המדבר למות במדבר צעון שלא האמינו לכך בקש משה שיכתב סרחונו שלא יאמרו אף הוא מן הממרים היה משל לשתי נשים שלוקות צבית דין אחת קלקלה ואחת אכלה פגי שביעית וכו' אף כאן ככל מקום שהזכיר מיתחם הזכיר סרחונס להודיע שלא היתה צהא אלא זו בלבד (יומא פ. ספרי שם):

(14) הם מי מריבת קדש. הם לזכרם אין צהא עון אחר. דבר אחר הם שהמרו צמרה הם היו שהמרו צים סוף הם עצמם שהמרו במדבר קן:

(15) וידבר משה אל ה' וגו'. להודיע שזכרן של נדיקים שכשנפטרינן מן העולם מניחין לרכון ועוסקין בצרכי נצור (ספרי קלח). לאמר. אמר לו השיבני אם אחת ממנה להם פרנס אם לאו (שם):

17	<p>who may go out before them, and who may come in before them, and who may lead them out, and who may bring them in; that the congregation of the LORD be not as sheep which have no shepherd.'</p>	<p>וְיִצְאָן אֲשֶׁר יֵצֵא לִפְנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יָבֹא לִפְנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם וְאֲשֶׁר יְבִיאֵם וְלֹא תִהְיֶה עֵדֶת יְהוָה כְּצֹאן אֲשֶׁר אֵין־לָהֶם רֹעֶה:</p>	17
18	<p>And the LORD said unto Moses: 'Take thee Joshua the son of Nun, a man in whom is spirit, and lay thy hand upon him;</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה סֹב לְךָ ית־יְהוֹשֻׁעַ בֶּר נֹון גִּבֹּר דְּרוּחַ נְבוּאָה בֵּיה וְתִסְמֹךְ ית־יְדְךָ עָלָיו:</p>	18
19	<p>and set him before Eleazar the priest, and before all the congregation; and give him a charge in their sight.</p>	<p>וְהָעֲמַדְתָּ אֹתוֹ לִפְנֵי אֱלִעָזָר וְהִכְהִין וּלְפָנֶי כָל־הָעֵדָה וְצִוִּיתָהוּ אֹתוֹ לְעִיְיָהֶם:</p>	19
20	<p>And thou shalt put of thy honour upon him, that all the congregation of the children of Israel may hearken.</p>	<p>וְנָתַתָּה מִהוֹדְךָ עָלָיו לְמַעַן יִשְׁמְעוּ כָל־עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	20
21	<p>And he shall stand before Eleazar the priest, who shall inquire for him by the judgment of the Urim before the LORD; at his word shall they go out, and at his word they shall come in, both he, and all the children of Israel with him, even all the congregation.'</p>	<p>וּלְפָנֶי אֱלִעָזָר הַכֹּהֵן יַעֲמֹד וְשָׁאַל לוֹ בְּמִשְׁפַּט הָאוּרִים לִפְנֵי יְהוָה עַל־פִּיו יֵצְאוּ וְעַל־פִּיו יָבֹאוּ הוּא וְכָל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אִתּוֹ וְכָל־הָעֵדָה:</p>	21

- (16) יפקד ה'. כיון ששמע משה שאמר לו המקום תן נחלת ללפחד לבנותיו אמר הגיע שעה שאתצע כרכי שיירשו בני את גדולתי. אמר לו הקד"ה לא כך עלתה במחשבה לפני. כדאי הוא יהושע ליטול שכר שמושו שלא מש מתוך האהל. וזהו שאמר שלמה (משלי כז, יח) נוזר תאנה יאכל פריה (במ"ר. תנחומא יא): אלהי הרוחות. למה נאמר אמר לפניו רבונו של עולם גלוי וידוע לפניך דעתו של כל אחד ואחד ואינן דומין זה לזה מנה עליהם מנהיג שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו (שם י):
- (17) אשר יצא לפניהם. לא כדרך מלכי האומות שיושבים בצתיים ומשלחין את חיילותיהם למלחמה אלא כמו שעשיתי אני שנלחמתי בסיוחן ועוג שנאמר (במדבר כא, לד) אל תירא אותם. וכדרך שעשה יהושע שנאמר (יהושע ה, יג) וילך יהושע אליו ויאמר לו הלנו אתה וגו'. וכן דוד הוא אומר (ש"א יח, טז) כי הוא יוצא וצא לפניהם. יוצא צראש ונכנס צראש (ספרי קלט): ואשר יוציאם. צוכיותיו: ואשר יביאם. צוכיותיו (שם). דבר אחר שלא תעשה לו כדרך שאתה עושה לי. שאיני מכניסן לארץ (במ"ר כא, טו):
- (18) קח לך. קחנו דברים אשרין שזכית להנהיג בניו של מקום (ספרי קמא): לך. את שצדוק לך את זה אתה מכיר (שם קמ): אשר רוח בו. כאשר שאלת שיוכל להלוך כנגד רוחו של כל אחד ואחד (שם): וסמכת את ידך עליו. תן לו מתורגמן שידרוש בחיין. שלא יאמרו עליו לא היה לו להרים ראש דימי משה (שם):
- (19) וצויתיה אותו. על ישראל דע שטרנחין הם סרצנים הם על מנת שתקבל עליך (שם בהעלתך זא):
- (20) ונתתה מהודך עליו. זה קירון עור פנים: מהודך. ולא כל הודך נמנינו למדין פני משה כחמה פני יהושע כלבנה (ספרי קמ. ז"ע, א): למען ישמעו כל עדת בני ישראל. שיהיו נוהגין צו כבוד ויראה כדרך שנוהגין בך:
- (21) ולפני אלעזר הכהן יעמד. הרי שאלת ששאלת שאין הכבוד הזה זו (ס"א נוטל) מצית אצבך שאף יהושע יאה צריך לאלעזר (במ"ר כא, טו): ושאל לו. כשיטערך לזאת למלחמה: על פיו. של אלעזר: וכל העדה. סנהדרין (יומא עג. סנהדרין טז, א):

<p>22 And Moses did as the LORD commanded him; and he took Joshua, and set him before Eleazar the priest, and before all the congregation.</p>	<p>וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וַיִּקַּח אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיַּעֲמֵדְהוּ לִפְנֵי אֱלִעָזָר הַכֹּהֵן וּלְפָנֵי כָל־הָעֵדָה:</p>	<p>22 וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וַיִּקַּח אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיַּעֲמֵדְהוּ לִפְנֵי אֱלִעָזָר הַכֹּהֵן וּלְפָנֵי כָל־הָעֵדָה:</p>
<p>23 And he laid his hands upon him, and gave him a charge, as the LORD spoke by the hand of Moses.</p>	<p>וַיִּסְמְךָ אֶת־יָדָיו עָלָיו וַיִּצְוֶהוּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה:</p>	<p>23 וַיִּסְמְךָ אֶת־יָדָיו עָלָיו וַיִּצְוֶהוּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה: (פ)</p>
<p>XXVIII And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>	<p>חמישי וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>
<p>2 Command the children of Israel, and say unto them: My food which is presented unto Me for offerings made by fire, of a sweet savour unto Me, shall ye observe to offer unto Me in its due season.</p>	<p>פֶּקִיד ית בני ישראל ותימר להון ית קורבני לחים סדור לקורבני לאתקבלא ברעוא תטרון לקרבא קדמי בזמניה:</p>	<p>2 צו את־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קֹרְבָנִי לַחֲמִי לֹאֲשִׁי רֵיחַ נִיחֹחִי תִשְׁמְרוּ לִהְקָרִיב לִי בְּמוֹעָדוֹ:</p>
<p>3 And thou shalt say unto them: This is the offering made by fire which ye shall bring unto the LORD: he-lambs of the first year without blemish, two day by day, for a continual burnt-offering.</p>	<p>וְתִימַר לְהוֹן דִּין קורבנא דתקרבון קדם יי אמרין בני שנא שלמין תרין ליומא עלתא תדירא:</p>	<p>3 וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאֲשֶׁה אֲשֶׁר תִּקְרְבוּ לַיהוָה כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם שְׁנַיִם לַיּוֹם עֹלָה תָמִיד:</p>
<p>4 The one lamb shalt thou offer in the morning, and the other lamb shalt thou offer at dusk;</p>	<p>ית אמרא חד תעביד בצפרא וית אמרא תנינא תעביד בין שמשא:</p>	<p>4 אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַּקֹּר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבָּיִם:</p>
<p>5 and the tenth part of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with the fourth part of a hin of beaten oil.</p>	<p>וחד מן עשרא בתלת סאין סולתא למנחתא דפילא במשח כתישא רבעות הינא:</p>	<p>5 וְעִשִּׂירִית הָאִיֶּפֶה סֹלֶת לַמִּנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן כֶּתִית רְבִיעִית הָהֵן:</p>

- (22) ויקח את יהושע. לקחו צדצרים והודיעו מתן שכר פרנסי ישראל לעולם הצא (ספרי קמא):
- (23) ויסמך את ידיו. צעין יפה יותר ויותר ממה שננטווה. שהקצ"ה אמר לו וסמכת את ידך והוא עשה צשתי ידיו ועשאו ככלי מלא וגדוש ומלאו חכמתו צעין יפה (שס): כאשר דבר ה'. אף לענין ההוד נתן מהדוד עליו:
- (2) צו את בני ישראל. מה אמור למעלה יפקוד ה'. אמר לו הקצ"ה עד שאתה מזוני על בני צוה את בני עלי. משל לצת מלך שהיתה נפטרת מן העולם והיתה מפקדת לצעלה על צניה וכו' כדאיתא בספרי (קמז): קרבני. זה הדם (שס): לחמי. אלו אימורין וכן הוא אומר (ויקרא ג, טז) והקטירם הכהן המזבחה לחם אשה: לאשי. הנתנין לאשי מזבחי: תשמרו. שיהיו כהנים ולוים וישראלים עומדין על גציו מכאן למדו וסקנו מעמדות (ספרי שס. תענית כז, א): במועדו. בכל יום הוא מועד התמידים:
- (3) ואמרת להם. אזהרה לצית דין (ספרי שס): שנים ליום. כפשוטו ועיקרו צא ללמד שיהיו נשחטין כנגד היום תמיד של שחר צמערצ ושל צין הערצים צמורחן של טבעות (שס. יומא סז):
- (4) את הכבש אחד. אף על פי שכבר נאמר צפרשת ואחת תלוא (שמות כט, לח) וזה אשר תעשה וגו' היא היתה אזהרה לימי המלואים וכאן צוה לדורות:
- (5) סלת למנחה. מנחת נכסים:

<p>6 It is a continual burnt-offering, which was offered in mount Sinai, for a sweet savour, an offering made by fire unto the LORD.</p>	<p>עֶלֶת תָּמִיד הָעֲשִׂיָה בְּתֹר סִינַי בְּשִׁוְרָא דְּסִינַי לְאַחַקְבִּלָא בְּרַעְוָא קִוְרָבְנָא קָדָם יי:</p>	<p>6 עֶלֶת תָּמִיד הָעֲשִׂיָה בְּתֹר סִינַי לְרִיחַ נִיחַח אֲשֶׁה לַיהוָה:</p>
<p>7 And the drink-offering thereof shall be the fourth part of a hin for the one lamb; in the holy place shalt thou pour out a drink-offering of strong drink unto the LORD.</p>	<p>וְנִסְכּוֹ רְבִיעִת הִינָּה לְאֶמְרָא חֹד בְּקוֹדֶשָׁא וְתִנְסַךְ נִסְוִךְ דְּחִמְרָא עִתִּיק קָדָם יי:</p>	<p>7 וְנִסְכּוֹ רְבִיעִת הִינָּה לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד בְּקֹדֶשׁ הַסֵּךְ נִסַּךְ שֶׁכֶר לַיהוָה:</p>
<p>8 And the other lamb shalt thou present at dusk; as the meal-offering of the morning, and as the drink-offering thereof, thou shalt present it, an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD.</p>	<p>וְיַת אֶמְרָא תִּנְנָא תַּעֲבִיד בֵּין שְׁמֵשָׁא כְּמִנְחַת צֶפְרָא וְכִנְסִכָּה תַּעֲבִיד קִוְרָבִן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְוָא קָדָם יי:</p>	<p>8 וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרֵבִים כְּמִנְחַת הַבֶּקֶר וְכִנְסִכּוֹ תַעֲשֶׂה אֲשֶׁה רִיחַ נִיחַח לַיהוָה: (פ)</p>
<p>9 And on the sabbath day two he-lambs of the first year without blemish, and two tenth parts of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, and the drink-offering thereof.</p>	<p>וּבְיוֹמָא דְּשַׁבְּתָא תִּרְיִן אֶמְרִין בְּנֵי שָׁנָא שְׁלָמִין וְתִרְיִן עֲשָׂרֻנִין סוּלְתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח וְנִסְכָּהּ:</p>	<p>9 וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי כֶבֶשִׂים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֲשָׂרֻנִים סֶלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן וְנִסְכּוֹ:</p>
<p>10 This is the burnt-offering of every sabbath, beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.</p>	<p>עֶלֶת שַׁבָּת תַּתַּעֲבִיד בְּשַׁבָּא עַל עֶלֶת תְּדִירָא וְנִסְכָּהּ:</p>	<p>10 עֶלֶת שַׁבָּת בְּשַׁבְּתוֹ עַל-עֶלֶת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ: (פ)</p>
<p>11 And in your new moons ye shall present a burnt-offering unto the LORD: two young bullocks, and one ram, seven he-lambs of the first year without blemish;</p>	<p>וּבְרִישֵׁי יָרֵחִיכּוֹן תִּקְרִיבוּ עֶלְתָא קָדָם יי תִּרְיִן בְּנֵי תֹרֵי תִרְיִן וְדָכֵר חֹד אֶמְרִין בְּנֵי שָׁנָא שְׁבַע שְׁלָמִין:</p>	<p>11 וּבְרֵאשֵׁי חֳדָשֵׁיכֶם תִּקְרִיבוּ עֹלָה לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי-בֶקֶר שְׁנָיִם וְאַיִל אֶחָד כֶּבֶשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה שְׁבַע תְּמִימִם:</p>
<p>12 and three tenth parts of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, for each bullock; and two tenth parts of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, for the one ram;</p>	<p>וְחֶלְתָא עֲשָׂרֻנִין סוּלְתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח לְתֹרֵא חֹד וְתִרְיִן עֲשָׂרֻנִין סוּלְתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח לְדָכֵרָא חֹד:</p>	<p>12 וּשְׁלֹשָׁה עֲשָׂרֻנִים סֶלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְכָר הָאֶחָד וּשְׁנֵי עֲשָׂרֻנִים סֶלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְאִיל הָאֶחָד:</p>

- (6) העשיה בהר סיני. כאותן שנעשו צימי המלוואים. דבר אחר העשויה זהה סיני הקיש עולת תמיד לעולת הר סיני אותה שנתקדשה לפני מתן תורה שכתוב בה (שמות כד, 1) וישם באגנות מלמד שטעונה כלי (תו"כ לו פי"ח, ח):
- (7) ונסכו. יין: בקדש הסך. על המזבח יתנסכו (ספרי): נסך שכר. יין המסכר פרט ליין מגתו (ז"צ לו, א):
- (8) ריח ניחח. נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני (ספרי קמג):
- (10) עלת שבת בשבתו. ולא עולת שבת אחרת הרי שלא הקריב בשבת וזו שומע אני יקריב שתיים לשבת הצאה תלמוד לומר בשבתו מגיד שאם עבר יומו בטל קרצנו (שם קמד): על עלת התמיד. אלו מוספין לצד אותן שני כזשים של עולת התמיד ומגיד שאין קרצין אלא בין שני התמידין וכן בכל המוספין נאמר על עולת התמיד לתלמוד זה (ספרי שם):
- (12) ושלשה עשרונים. כמשפט נסכי פר שכן הן קוצצין בפרשת נסכים (לעיל טו, ט"ז):

- 13 and a several tenth part of fine flour mingled with oil for a meal-offering unto every lamb; for a burnt-offering of a sweet savour, an offering made by fire unto the LORD.
- 14 And their drink-offerings shall be half a hin of wine for a bullock, and the third part of a hin for the ram, and the fourth part of a hin for a lamb. This is the burnt-offering of every new moon throughout the months of the year.
- 15 And one he-goat for a sin-offering unto the LORD; it shall be offered beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.
- 16 And in the first month, on the fourteenth day of the month, is the LORD'S passover.
- 17 And on the fifteenth day of this month shall be a feast; seven days shall unleavened bread be eaten.
- 18 In the first day shall be a holy convocation; ye shall do no manner of servile work;
- 19 but ye shall present an offering made by fire, a burnt-offering unto the LORD: two young bullocks, and one ram, and seven he-lambs of the first year; they shall be unto you without blemish;
- 13 וְעִשְׂרוֹן עֲשָׂרוֹן סֵלֹת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד עָלֶיהָ רֵיחַ נִיחֹחַ אֲשֶׁה לַיהוָה:
- 14 וְנִסְכֵּיהֶם חֲצִי הַהֵין יִהְיֶה לַפָּר וּשְׁלִישֵׁת הַהֵין לְאֵיל וּרְבִיעֶת הַהֵין לִכְבֹּשׁ יֵין זֹאת עֹלֹת חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ לְחֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה:
- 15 וּשְׁעִיר עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת לַיהוָה עַל-עֹלֹת הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ: (ס)
- 16 וּבַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ פֶּסַח לַיהוָה:
- 17 וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה חֹג שִׁבְעַת יָמִים מִצּוֹת יֹאכֵל:
- 18 בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא-קֹדֶשׁ כָּל-מְלָאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:
- 19 וְהִקְרַבְתֶּם אֲשֶׁה עָלֶיהָ לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי-בָקָר שְׁנָיִם וְאֵיל אֶחָד וּשְׁבַעֲהָ כִבְשִׁים בְּנֵי שָׁנָה תָּמִידָם יִהְיוּ לָכֶם:
- 13 וְעִשְׂרוֹנָא עֲשָׂרוֹנָא סֵלָתָא מִנְחָתָא בְּלוּלָא בַשֶּׁמֶן לִכְבֹּשׁ מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח לְאַמְרָא חַד עָלֶתָא לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְנָא קוֹרְבָנָא קָדָם יי:
- 14 וְנִסְכֵּיהוֹן פְּלָגוֹת הֵינָא יְהִי לְתוֹרָא וְתִלְתּוֹת הֵינָא לְדִכְרָא וּרְבַעוֹת הֵינָא לְאַמְרָא חֲמִרָא דָּא עֹלֹת רִישׁ יִרְחָא בְּאַתְחֹדְתוּתִיהָ כֹּן לְכָל רִישֵׁי יִרְחֵי שָׁתָא:
- 15 וְצִפִּיר בַּר עֲזִין חַד לַחֲטָתָא קָדָם יי עַל עֹלֹת תְּדִירָא יִתְעַבִּיד וְנִסְכֵּיהָ:
- 16 וּבִירְחָא קְדָמָאָה בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹמָא לִירְחָא פֶּסַחָא קָדָם יי:
- 17 וּבַחֲמִישָׁתָּ עָשָׂרָא יוֹמָא לִירְחָא הַדִּין חֲנֹא שִׁבְעָא יוֹמִין פִּטִּירָא יִתְאַכִּיל:
- 18 בְּיוֹמָא קְדָמָאָה מְעַרְע קְדִישׁ כָּל עֲבִידַת פּוּלְחָן לֹא תַעֲבֹדוּן:
- 19 וְחִקְרַבּוֹן קוֹרְבָנָא עֹלֹתָא קָדָם יי תּוֹרֵי בְנֵי תּוֹרֵי תִרְיִן וְדִכְרַ חַד וּשְׁבַעָא אֲמִרִין בְּנֵי שָׁנָא שְׁלָמִין יִהְיוּ לְכוּן:

(14) זאת עלת חדש בחדשו. שאם עזר יומו בטל קרבנו ושזו אין לו תשלומין (ספרי קמה):
 (15) ושעיר עזים וגו'. כל שעירי המוספין צאין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו הכל כמו שמפורש במסכת שזועות (ט, א) ונשתנה שעיר ראש חדש שנאמר זו לה' ללמדך שמכפר על שאין זו ידיעה לא בחילה ולא בסוף שאין מכיר בחטא אלא הקב"ה בלזכר ושאר השעירין למדין ממנו ומדרשו באגדה (שם. חולין ס) אמר הקב"ה הציאו כפרה עלי על שמעטתי את הירח: על עלת התמיד יעשה. כל הקרבן הזה: ונסכו. אין ונסכו מוסב על השעיר שאין נסכים לחטאת:
 (18) כל מלאכת עבודה. אפילו מלאכה הנריכה לנס. כגון דבר האבד המותרת בחולו של מועד אסורה ביום טוב:
 (19) פרים. כנגד אברהם שנאמר (בראשית יא, 1) ואל הנקר רץ אברהם: אילים. כנגד אילו של יצחק: כבשים. כנגד יעקב (בראשית ל, 1) והכשנים הפריד יעקב. ביסודו של רבי משה הדרשן ראיתי זאת:

20	and their meal-offering, fine flour mingled with oil; three tenth parts shall ye offer for a bullock, and two tenth parts for the ram;	וּמִנְחָתָם סֵלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֲשָׂרִים לָפָר וּשְׁנֵי עֲשָׂרִים לָאֵיל תַּעֲשׂוּ: וּמִנְחַתָּהוּן סוּלְתָא דְּפִילָא בַּמֶּשַׁח תִּלְתָּא עֲשָׂרֹנִין לְתוֹרָא וּתְרִין עֲשָׂרֹנִין לְדִכְרָא תַעֲבֹדוּן:	20
21	a several tenth part shalt thou offer for every lamb of the seven lambs;	עֲשָׂרוֹן עֲשָׂרוֹן תַּעֲשֶׂה לְכֶבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכִּבְשִׁים: עֲשָׂרוֹנָא עֲשָׂרוֹנָא תַעֲבִיד לְאַמְרָא חַד כֶּן לְשִׁבְעָא אַמְרִין:	21
22	and one he-goat for a sin-offering, to make atonement for you.	וְשִׁעִיר חַטָּאת אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם: וְצִפְרִיא דְּחַטָּאת חַד לְכַפֵּרָא עֲלֵיכוֹן:	22
23	Ye shall offer these beside the burnt-offering of the morning, which is for a continual burnt-offering.	מִלְבָּד עֲלֵת הַבֶּקָר אֲשֶׁר לְעֹלֹת הַתָּמִיד תַּעֲשׂוּ אֶת־אֹלָה: כַּד מַעֲלַת צִפְרָא דְּהִיא עֲלֵת תְּדִירָא תַעֲבֹדוּן יַת אֱלִין:	23
24	After this manner ye shall offer daily, for seven days, the food of the offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD; it shall be offered beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.	כָּאֵלֶּה תַעֲשׂוּ לַיּוֹם שִׁבְעַת יָמִים לֶחֶם אִשָּׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה עַל־עוֹלֹת הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ: כָּאֱלִין תַעֲבֹדוּן לַיּוֹמָא שִׁבְעָא יוֹמִין לַחִים קוֹרְבָן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְוָא קֳדָם יְיָ עַל עֲלֵת תְּדִירָא וְתַעֲבִיד וְנִסְכֵּיהּ:	24
25	And on the seventh day ye shall have a holy convocation; ye shall do no manner of servile work.	וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלָאכֶת עֲבָדָה לֹא תַעֲשׂוּ: (ס) וּבַיּוֹמָא שְׁבִיעָא מְעָרַע קֳדִישׁ יְהִי לְכוֹן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחָן לֹא תַעֲבֹדוּן:	25
26	Also in the day of the first-fruits, when ye bring a new meal-offering unto the LORD in your feast of weeks, ye shall have a holy convocation: ye shall do no manner of servile work;	וּבַיּוֹם דְּבִכּוּרָא בְּקִרְבִּיכוֹן מִנְחָתָא חֲדָתָא קֳדָם יְיָ בְּעֶצְרַתְכוֹן מְעָרַע קֳדִישׁ יְהִי לְכוֹן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחָן לֹא תַעֲבֹדוּן: וּבְיוֹם הַבִּכּוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַיהוָה בְּשִׁבְעַתִּיכֶם מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלָאכֶת עֲבָדָה לֹא תַעֲשׂוּ:	כה 26
27	but ye shall present a burnt-offering for a sweet savour unto the LORD: two young bullocks, one ram, seven he-lambs of the first year;	וְהִקְרַבְתֶּם עוֹלָה לַרִּיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם אֵיל אֶחָד שִׁבְעָה כִּבְשִׁים בְּנֵי שָׁנָה: וְתִקְרְבוּן עֲלֵתָא לְאַתְקַבֵּלָא בְּרַעְוָא קֳדָם יְיָ תוֹרֵי בְּנֵי תוֹרֵי תְרִין דְּכֶר חַד שִׁבְעָא אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָא:	27

(24) כאלה תעשו ליום. שלא יהיו פוחתין והולכין כפרי החג (ספרי קמז):

(26) וביום הבכורים. חג השזועות קרוי זכורי קליר חטים על שם שמי הלחם שהם ראשונים למנחת חטים הזאה מן החדש (מנחות פד, ב):

28	and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for each bullock, two tenth parts for the one ram,	וּמִנְחָתָהוּן סֹלֶתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח תִּלְתָּא עֶשְׂרֹנִין לְתוֹרָא חַד תְּרִין עֶשְׂרֹנִין לְדִכְרָא חַד:	וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לְפָר הָאֶחָד שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לְאַיִל הָאֶחָד:	28
29	a several tenth part for every lamb of the seven lambs;	עֶשְׂרֹנָא עֶשְׂרֹנָא לְאַמְרָא חַד כֵּן לְשִׁבְעָא אֲמָרִין:	עֶשְׂרֹן עֶשְׂרֹן לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכִּבְשִׁים:	29
30	one he-goat, to make atonement for you.	צִפִּיר בֶּר עֶזֶן חַד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם:	שְׁעִיר עִזִּים אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם:	30
31	Beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, ye shall offer them—they shall be unto you without blemish—and their drink-offerings.	בֶּר מַעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתֶיהָ תַּעֲבֹדוּן שְׁלֵמִין יְהוֹן לְכוּן וְנִסְכֶּיהוּן:	מִלְבָּד עֲלֵת הַתָּמִיד וּמִנְחָתוֹ תַּעֲשׂוּ תָמִידִם יְהוֹי-לָכֶם וְנִסְכֵּיהֶם: (פ)	31
XXIX	And in the seventh month, on the first day of the month, ye shall have a holy convocation: ye shall do no manner of servile work; it is a day of blowing the horn unto you.	וּבִירְחָא שְׁבִיעָאָה בְּחַד לִירְחָא מְעָרַע קַדִּישׁ יְהוֹי לְכוּן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחֵן לֹא תַּעֲבֹדוּן יוֹם יִבְבָּא יְהוֹי לְכוּן:	וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ מִקְרָא-קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל- מְלָאכַת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם:	XXIX
2	And ye shall prepare a burnt-offering for a sweet savour unto the LORD: one young bullock, one ram, seven he-lambs of the first year without blemish;	וְתַעֲבֹדוּן עֲלֵתָא לְאַתְקַבְּלָא בְּרִעְוָא קֹדֶם יְיָ תוֹר בֶּר תוֹרִי חַד דְּכַר חַד אֲמָרִין בְּנֵי שָׁנָא שִׁבְעָא שְׁלֵמִין:	וַעֲשִׂיתֶם עֹלָה לְרִיחַ נִיחַח לִיהוָה פֶּר בֶּן-בָּקָר אֶחָד אֵיל אֶחָד כִּבְשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה שִׁבְעָה תָּמִידִם:	2
3	and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for the bullock, two tenth part for the ram,	וּמִנְחָתָהוּן סֹלֶתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח תִּלְתָּא עֶשְׂרֹנִין לְתוֹרָא תְּרִין עֶשְׂרֹנִין לְדִכְרָא:	וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לְפָר שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לְאַיִל:	3
4	and one tenth part for every lamb of the seven lambs;	וְעֶשְׂרֹנָא חַד לְאַמְרָא חַד כֵּן לְשִׁבְעָא אֲמָרִין:	וְעֶשְׂרֹן אֶחָד לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכִּבְשִׁים:	4
5	and one he-goat for a sin-offering, to make atonement for you;	וְצִפִּיר בֶּר עֶזֶן חַד חֲטָאתָא לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם:	וְשְׁעִיר-עִזִּים אֶחָד חֲטָאתָא לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם:	5

(31) תמימים יהיו לכם ונסכיהם. אף הנסכים יהיו תמימים. למדו רצותינו (מנחות פז, ח) מכאן שהעלה קמחין פסול לנסכים:

<p>beside the burnt-offering of the new moon, and the meal-offering thereof, and the continual burnt-offering and the meal-offering thereof, and their drink-offerings, according unto their ordinance, for a sweet savour, an offering made by fire unto the LORD.</p>	<p>מִלְבָּד עֹלֹת הַחֹדֶשׁ וּמִנְחָתָהּ וְעֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם כַּמִּשְׁפָּט לְרִיחַ נִיחֹחַ אֲשֶׁה לַיהוָה: (ס)</p> <p>כָּר מַעֲלֹת יִרְחָא וּמִנְחָתָהּ וְעֹלֹת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהוֹן כְּדָחוּי לְהוֹן לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא קוֹרְבָנָא קָדָם יי:</p>	<p>6</p>
<p>And on the tenth day of this seventh month ye shall have a holy convocation; and ye shall afflict your souls; ye shall do no manner of work;</p>	<p>וּבַעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה מִקְרָא-קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעָנִיתֶם אֶת-נַפְשֵׁיכֶם כָּל-מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ:</p> <p>וּבַעֲשָׂרָא לִירְחָא שְׁבִיעָאָה הַדִּין מְעַרַע קָדִישׁ יְהִי לְכוֹן וְתַעֲנוּן יֵת נַפְשָׁתְכוֹן כָּל עֲבִידָא לֹא תַעֲבֹדוּן:</p>	<p>7</p>
<p>but ye shall present a burnt-offering unto the LORD for a sweet savour: one young bullock, one ram, seven he-lambs of the first year; they shall be unto you without blemish;</p>	<p>וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה לַיהוָה הֵיחָד נִיחֹחַ פֶּר בֶּן-בָּקָר אֶחָד אֵיל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה שִׁבְעָה תָּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם:</p> <p>וְתִקְרְבוּן עֹלָתָא קָדָם יי לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא תוֹר בֶּר תוֹרִי חַד דְּכָר חַד אִמְרִין בְּנֵי שָׁנָא שִׁבְעָא שְׁלָמִין יִהְיוּ לְכוֹן:</p>	<p>8</p>
<p>and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for the bullock, two tenth parts for the one ram,</p>	<p>וּמִנְחָתָם סֵלֶת בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֲשָׂרִים לֶפֶר שְׁנֵי עֲשָׂרִים לְאֵיל הָאֶחָד:</p> <p>וּמִנְחָתְהוֹן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח תִּלְתָּא עֲשָׂרוֹנִין לְתוֹרָא תִרִין עֲשָׂרוֹנִין לְדָכְרָא חַד:</p>	<p>9</p>
<p>a several tenth part for every lamb of the seven lambs;</p>	<p>עֲשָׂרוֹן עֲשָׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים:</p> <p>עֲשָׂרוֹנָא עֲשָׂרוֹנָא לְאַמְרָא חַד כֶּן לְשִׁבְעָה אִמְרִין:</p>	<p>10</p>
<p>one he-goat for a sin-offering; beside the sin-offering of atonement, and the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and their drink-offerings.</p>	<p>שְׁעִיר-עִזִּים אֶחָד חֲטָאת מִלְבָּד חֲטָאת הַכִּפָּרִים וְעֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם: (ס)</p> <p>צִפִּיר בֶּר עִזִּין חַד חֲטָתָא בֶּר מַחֲטָת כְּפוּרִיָּא וְעֹלֹת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהוֹן:</p>	<p>11</p>
<p>And on the fifteenth day of the seventh month ye shall have a holy convocation: ye shall do no manner of servile work, and ye shall keep a feast unto the LORD seven days;</p>	<p>וּבַחֲמִישָׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא-קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל-מְלָאכָת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ וְחַגְתֶּם חֹג לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים:</p> <p>וּבַחֲמִישָׁתָּא עֲשָׂרָא יוֹמָא לִירְחָא שְׁבִיעָאָה מְעַרַע קָדִישׁ יְהִי לְכוֹן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחִין לֹא תַעֲבֹדוּן וְחִתְמוּן חֲגָא קָדָם יי שְׁבָעָא יוֹמִין:</p>	<p>שביעי</p>

(6) מלבד עלת החדש. מוספי ראש חדש שהוא ציוס ראש השנה:
 (11) מלבד חטאת הכפרים. שעיר הנעשה צפנים האמור באחרי מות (ויקרא טו, ט) שגם הוא חטאת: ועלת התמיד. ומלבד עולת התמיד תעשו עולות הללו: ונסכיהם. מוסד על המוספין הכתובים ועל תעשו והוא לשון ציוס מלבד עולת התמיד ומנחתה תעשו את אלה ונסכיהם. וכן כל ונסכיהם האמורים בכל המועדות חוץ משל קרבנות החג שכל ונסכה ונסכיהם ונסכיה שבהם מוספים על התמיד ואין לשון ציוס. שהרי נסכיהם של מוספין כתובין לעצמן בכל יום ויום:

13	and ye shall present a burnt-offering, an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD: thirteen young bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year; they shall be without blemish;	והקרבתם עלה אשה ריח ניחוח ליהוה פרים בני-בקר שלשה עשר אילים שנים כבשים בני-שנה ארבעה עשר תמימים יהיו: ותקרבון עלתא קורבן דמתקבל ברעוא קדם יי תורי בני תורי תלת עשר דכרין תרין אמרין בני שנה ארבעת עשר שלמין יהיו:	13
14	and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for every bullock of the thirteen bullocks, two tenth parts for each ram of the two rams,	ומנחתם סלת בלולה בשמן שלשה עשרנים לפר האחד לשלשה עשר פרים שני עשרנים לאיל האחד לשני האילים ומנחתהון סולתא דפילא במשח תלתא עשרונים לתורא חד לתלת עשר תורין תרין עשרונים לדכרא חד לתרין דכרין:	14
15	and a several tenth part for every lamb of the fourteen lambs;	ועשרון עשרון לכבש האחד לארבעה עשר כבשים: ועשרונא עשרונא לאמרא חד כן לארבעת עשר אמרין:	15
16	and one he-goat for a sin-offering beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	ושעיר-עזים אחד חטאת מלבד עלת התמיד מנחתה ונספה: (ס)	16
17	And on the second day ye shall present twelve young bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וביום השני פרים בני-בקר שנים עשר אילים שנים כבשים בני-שנה ארבעה עשר תמימים: וביומא תנינא תורי בני תורי תרי עשר דכרין תרין אמרין בני שנה ארבעת עשר שלמין:	17
18	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	ומנחתם ונספיהם לפרים לאילים ולכבשים במספרם כמנחתם: ומנחתהון ונספיהון לתורי דכרי ולאמרי במנניהון כדחוי:	18
19	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and their drink-offerings.	ושעיר-עזים אחד חטאת מלבד עלת התמיד ומנחתה ונספיהם: (ס)	19
20	And on the third day eleven bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וביום השלישי פרים עשתי-עשר אילים שנים כבשים בני-שנה ארבעה עשר תמימים: וביומא תליאתא תורי חד עשר דכרין תרין אמרין בני שנה ארבעת עשר שלמין:	20

(18) ומנחתם ונספיהם לפרים. פרי החג ע'הס. כנגד ע' אומות עוצדי גילולים שמחמעתים והולכים סימן כליה הם וזימי המקדש היו מגינין עליהם מן היסורין (סוכה נה, ב): ולכבשים. כנגד ישראל שנקראו (ירמיה נ, יז) שה פורה והם קצועים ומנינים חשעים ושמונה לנלות מהם חשעים ושמונה קללות שצמחנה תורה (מדרש אגדה). בשני נאמר ונספיהם על שני תמידי היום ולא שינה הלשון אלא לדרוש כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה בשני ונספיהם בשני ונספיהם בשני כמשפטם מ"ס י"ד מ"ס הרי כאן מים רמז לנסוך המים מן התורה צוה (תענית ב, ב):

21	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לְאִילָם וּלְכֹבָשִׁים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:	וּמִנְחָתָהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי לְדֹכְרֵי וּלְאַמְרֵי בְּמִנְיָהוֹן כַּדְחֹזִי:
22	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וְשַׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלִּבְד' עֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: (ס)	וְצִפְרָא דְחַטָּאת חַד בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:
23	And on the fourth day ten bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וּבַיּוֹם הָרְבִיעִי פָרִים עֲשָׂרָה אִילָם שְׁנָיִם כֹּבָשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבַּעָה עֶשֶׂר תְּמִימִם:	וּבַיּוֹמָא רְבִיעָא תוֹרֵי עֲשָׂרָה דְּכֹרִין תְּרִין אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָה אַרְבַּעַת עֶשֶׂר שְׁלֵמִין:
24	their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לְאִילָם וּלְכֹבָשִׁים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:	וּמִנְחָתָהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי לְדֹכְרֵי וּלְאַמְרֵי בְּמִנְיָהוֹן כַּדְחֹזִי:
25	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וְשַׁעִיר־עֲזִים אֶחָד חַטָּאת מִלִּבְד' עֹלֹת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: (ס)	וְצִפִּיר בָּר עֲזִין חַד חַטָּאת בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:
26	And on the fifth day nine bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי פָרִים תְּשַׁע אִילָם שְׁנָיִם כֹּבָשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבַּעָה עֶשֶׂר תְּמִימִם:	וּבַיּוֹמָא חֲמִישָׁא תוֹרֵי תְשַׁע דְּכֹרִין תְּרִין אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָה אַרְבַּעַת עֶשֶׂר שְׁלֵמִין:
27	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לְאִילָם וּלְכֹבָשִׁים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:	וּמִנְחָתָהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי לְדֹכְרֵי וּלְאַמְרֵי בְּמִנְיָהוֹן כַּדְחֹזִי:
28	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וְשַׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלִּבְד' עֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: (ס)	וְצִפְרָא דְחַטָּאת חַד בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:
29	And on the sixth day eight bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וּבַיּוֹם הַשְּׁשִׁי פָרִים שְׁמֹנֶה אִילָם שְׁנָיִם כֹּבָשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבַּעָה עֶשֶׂר תְּמִימִם:	וּבַיּוֹמָא שְׁתִּיתָא תוֹרֵי תְמוֹנָה דְּכֹרִין תְּרִין אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָה אַרְבַּעַת עֶשֶׂר שְׁלֵמִין:
30	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לְאִילָם וּלְכֹבָשִׁים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:	וּמִנְחָתָהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי לְדֹכְרֵי וּלְאַמְרֵי בְּמִנְיָהוֹן כַּדְחֹזִי:

31	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offerings thereof.	וּצְפִירָא דְחַטָּאת חֵד בָּר מַעֲלֹת תְּדִירָא מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	וְשַׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלֵּבֶד עֹלֹת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּיהָ: (ס)	31
32	And on the seventh day seven bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָא תּוֹרֵי שְׁבַע דְּכָרִין תְּרִין אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָא אַרְבַּעַת עָשָׂר שְׁלָמִין:	וּבְיוֹם הַשְּׁבִיעִי פָרִים שִׁבְעָה אֵילִם שְׁנָיִם כָּבָשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה אַרְבַּעַת עָשָׂר תְּמִימִם:	32
33	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּיהֶון לְתוֹרֵי לְדָכְרֵי וְלֹאמְרֵי בְּמִנְיָהֶון כְּדַחֲזֵי לְהֶון:	וּמִנְחָתָם וְנִסְכָּהֶם לְפָרִים לְאֵילִם וְלִכְבָּשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּטָם:	33
34	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וּצְפִירָא דְחַטָּאת חֵד בָּר מַעֲלֹת תְּדִירָא מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	וְשַׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלֵּבֶד עֹלֹת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: (ס)	34
35	On the eighth day ye shall have a solemn assembly: ye shall do no manner of servile work;	בְּיוֹמָא תְּמִינָא כְּנִישִׁין תְּהֶון לְכוֹן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחֵן לָא תַּעֲבֹדוֹן:	בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֵרַת תְּהִיָּה לָכֶם כָּל-מְלָאכָת עֲבָדָה לָא תַּעֲשׂוּ:	מפטיר 35
36	but ye shall present a burnt-offering, an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD: one bullock, one ram, seven he-lambs of the first year without blemish;	וְתִקְרְבוֹן עֹלָתָא קוֹרְבָן דְּמִתְקַבֵּל בְּרִעְנָא קֳדָם יי תּוֹר חֵד דְּכָר חֵד אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָא שְׁבַע שְׁלָמִין:	וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אֵשָׁה רִיחַ נִיחַח לַיהוָה פֶּר אֶחָד אֵיל אֶחָד כָּבָשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם:	36
37	their meal-offering and their drink-offerings for the bullock, for the ram, and for the lambs, shall be according to their number, after the ordinance;	מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּיהֶון לְתוֹרָא לְדָכְרָא וְלֹאמְרֵי בְּמִנְיָהֶון כְּדַחֲזֵי:	מִנְחָתָם וְנִסְכָּיהֶם לְפָר לְאֵיל וְלִכְבָּשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּט:	37
38	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וּצְפִירָא דְחַטָּאת חֵד בָּר מַעֲלֹת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	וְשַׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלֵּבֶד עֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	38

(35) עצרת תהיה לכם. עזורים זעשיית מלאכה (חגיגה יח, א). דבר אחר עזרת עזרו מלאכת. מלמד שטעון לינה (ספרי קנא). ומדרשו זאגדה (סוכה שס) לפי שכל ימות הרגל הקריבו כנגד ע' אומות וכשצאין ללכת אמר להם המקום צדקה מכס עשו לי סעודה קטנה כדי שזהנה מכס:

(36) פר אחד איל אחד. איל (אלו) כנגד ישראל התעבדו לי מעט עוד. ולשון חזה הוא זה כזנים הנפטרים מאציהם והוא אומר להם קשה עלי פרידתכם עבדו עוד יום אחד. משל למלך שעשה סעודה וכו' כדאיתא במסכת סוכה (שם) ובמדרש רבי תנחומא (יז) למדה תורה דרך ארץ שמי שיש לו אכסנאי יום ראשון מאכילו פטומות למחר מאכילו דגים למחר מאכילו זשר צמה למחר מאכילו קטניות למחר מאכילו ירק פוחת והולך כפרי החג:

<p>These ye shall offer unto the LORD in your appointed seasons, beside 39 your vows, and your freewill-offerings, whether they be your burnt-offerings, or your meal-offerings, or your drink-offerings, or your peace-offerings.</p>	<p>אֵלֶּיךָ תִּשְׁלַח בְּמוֹעֲדֶיךָ לִפְנֵי לִבְּךָ מִנְדְּרֶיךָ וּנְדָבָתֶיךָ וְלִמְנוּחֹתֶיךָ וְלִנְסֻכֶיךָ וְלִשְׁלָמֶיךָ:</p>	<p>אלה תעשו ליהוה במועדיכם לבד מנדריכם ונדבתיכם לעלתיכם ולמנוחותיכם ולנספכם ולשלמיכם:</p>
<p>XXX And Moses told the children of Israel according to all that the LORD commanded Moses.</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל דִּפְקִיד יְיָ יְהוָה:</p>	<p>קס"ח וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־ מֹשֶׁה: (פ)</p>

The Haftarah is I Kings 18:46 – 19:21 on page 202. If it is after the 17th of Tammuz, read the Haftara on page 205 instead.

<p>And Moses spoke unto the heads of the tribes of the children of Israel, saying: This is the thing which the LORD hath commanded.</p>	<p>וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־רָאשֵׁי הַמִּטּוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה:</p>	<p>מטות כו וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־רָאשֵׁי הַמִּטּוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה:</p>
<p>When a man voweth a vow unto the LORD, or sweareth an oath to bind his soul with a bond, he shall not break his word; he shall do according to all that proceedeth out of his mouth.</p>	<p>אִישׁ כִּי־יִדָּר נָדָר לַיהוָה אֹו־ הַשְּׁבַע שְׁבַעַה לְאָסֵר אָסֵר עַל־ נַפְשׁוֹ לֹא יַחַל דְּבָרוֹ כְּכֹל־ הִצָּא מִפִּיו יַעֲשֶׂה:</p>	<p>3 אִישׁ כִּי־יִדָּר נָדָר לַיהוָה אֹו־ הַשְּׁבַע שְׁבַעַה לְאָסֵר אָסֵר עַל־ נַפְשׁוֹ לֹא יַחַל דְּבָרוֹ כְּכֹל־ הִצָּא מִפִּיו יַעֲשֶׂה:</p>
<p>Also when a woman voweth a vow unto the LORD, and bindeth herself by a bond, being in her father's house, in her youth,</p>	<p>וְאִתָּתָא אֲרִי תִדָּר נָדָר קָדָם יְיָ וְחָטְאָה אָסֵר בְּבֵית אָבִיהָ בְּרִיחוֹתָהּ:</p>	<p>4 וְאִתָּתָא אֲרִי תִדָּר נָדָר לַיהוָה וְחָטְאָה אָסֵר בְּבֵית אָבִיהָ בְּרִיחוֹתָהּ:</p>

(39) אלה תעשו לה' במועדיכם. דבר הקצוצ לחוצה: לבד מנדריכם. אם צאתם לידור קרצנות צרגל מזה היא צידכם או נדרים או נדבות שנדרתם כל השנה תקריצו צרגל שמה יקשה לו לחזור ולעלות לירושלים ולהקריב נדרי ונמצא עובר צל תאחר (ספרי קנז):

(1) ויאמר משה אל בני ישראל. להפסיק הענין דצרי רצי ישמעאל לפי שעד כאן דצרי של מקום ופרשת נדרים מתחלת בדבורו של משה הוצרך להפסיק תחלה ולומר שחזר משה ואמר פרשה זו לישראל שאם לא כן יש צמסמע שלא אמר להם זו אלא צפרשת נדרים התחיל דצרי (ס):

(2) ראשי המטות. חלק כבוד לנשיאים ללמדם תחלה ואחר כך לכל בני ישראל ומנין שאף שאר הדצרות כן תלמוד לומר (שמות לד, לא-לז) וישבו אליהם וכל הנשיאים צעדה וידבר משה אליהם ואחרי כן נגשו כל בני ישראל. ומה ראה לאומרה כאן למד שהפרת נדרים ביחיד מומחה ואם אין יחיד מומחה מפר צלשה הדיוטות או יכול שלא אמר משה פרשה זו אלא לנשיאים צלזד נאמר כאן זה הדבר ונאמר בשחוטין חוץ (ויקרא יז, צ) זה הדבר מה להלן נאמרה לאהרן ולצניו ולכל בני ישראל שנאמר דבר אל אהרן וגו' אף זו נאמרה לכולן (ספרי מטות קנז). נדרים עה, א. צ"צ (ק): זה הדבר. משה נמצא (שמות יא, ד) צכה אמר ה' כחצות הלילה. והנציאים נמצאו צכה אמר ה' מוסף עליהם משה שנמצא צלשון זה הדבר. דבר אחר זה הדבר מיעוט הוא לומר שהחכם צלשון התרה וצעל (ואצ) צלשון הפרה כלשון הכתוב כאן ואם חלפו אין מותר ואין מופר (ספרי שם. נדרים שם):

(3) נדר. האומר הרי עלי קונם שלא אוכל או שלא אעשה דבר פלוני יכול אפילו נשבע שיאכל נבלות אני קורא עליו ככל היוצא מפיו יעשה תלמוד לומר לאסור אסר לאסור את המותר ולא להחיר את האסור (ספרי שם): לא יחל דברו. כמו לא יחלל דברו לא יעשה דצרי חולין (שם):

- and her father heareth her vow, or
her bond wherewith she hath
bound her soul, and her father
holdeth his peace at her, then all her
vows shall stand, and every bond
wherewith she hath bound her soul
shall stand.
- But if her father disallow her in the
day that he heareth, none of her
vows, or of her bonds wherewith
she hath bound her soul, shall stand;
and the LORD will forgive her,
because her father disallowed her.
- And if she be married to a husband,
while her vows are upon her, or the
clear utterance of her lips,
wherewith she hath bound her soul;
- and her husband hear it, whatsoever
day it be that he heareth it, and hold
his peace at her; then her vows shall
stand, and her bonds wherewith she
hath bound her soul shall stand.
- But if her husband disallow her in
the day that he heareth it, then he
shall make void her vow which is
upon her, and the clear utterance of
her lips, wherewith she hath bound
her soul; and the LORD will forgive
her.
- וְשָׁמַע אָבִיהָ אֶת־נִדְרָהּ וְאָסְרָהּ
אֲשֶׁר אָסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ וְהַחֲרִישׁ
לָהּ אָבִיהָ וּקְמוּ כָּל־נִדְרֶיהָ
וְכָל־אָסֵר אֲשֶׁר־אָסְרָהּ עַל־
נַפְשָׁהּ יָקוּם:
- וְאִם־הִלִּיא אָבִיהָ אֹתָהּ בְּיוֹם
שָׁמְעוֹ כָּל־נִדְרֶיהָ וְאָסְרֶיהָ
אֲשֶׁר־אָסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ לֹא
יָקוּם וַיְהִי־וְהָיָה יִסְלַח־לָהּ כִּי־הִנִּיא
אָבִיהָ אֹתָהּ:
- וְאִם־הָיוּ תְהִיָּה לְאִישׁ וּנְדָרֶיהָ
עָלֶיהָ אֹו מִבִּטָּא שְׁפָתֶיהָ אֲשֶׁר
אָסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ:
- וְשָׁמַע אִישָׁהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ
וְהַחֲרִישׁ לָהּ וּקְמוּ נִדְרֶיהָ
וְאָסְרָהּ אֲשֶׁר־אָסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ
יָקוּמוּ:
- וְאִם בְּיוֹם שָׁמַע אִישָׁהּ יִנִּיא
אוֹתָהּ וְהִפָּר אֶת־נִדְרָהּ אֲשֶׁר
עָלֶיהָ וְאֵת מִבִּטָּא שְׁפָתֶיהָ אֲשֶׁר
אָסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ וַיְהִי־וְיִסְלַח־
לָהּ:

(4) בבית אביה. צרשות אציה ואפילו אינה צציתו (שס): בנעוריה. ולא קטנה ולא צוגרת שהקטנה אין נדרה נדר והצוגרת אינה צרשותו של אציה להפר נדרה ואי זו היא קטנה אמרו רבותינו (נדה מה, ז) צת י"א שנה ויום אחד נדרה נצדיקין. אם ידעה לשם מי נדרה ולשם מי הקדישה נדרה נדר. צת י"ב שנה ויום אחד אינה צריכה להצדיק:

(6) ואם הניא אביה אותה. אם מנע אותה מן הנדר כלומר שהפר לה. הנאה זו איני יודע מה היא כשהוא אומר ואם ציוס שמוע אישה יניא אותה והפר הוא הנאה זו הפרה (ספרי שס) ופשוטו לשון מניעה והסרה וכן (במדבר לז, ז) ולמה תניאון וכן (תהלים קמא, ה) שמן ראש אל יני ראשי וכן (במדבר יד, לד) וידעתם את תנואחי. את אשר קרתם מעלי: ודי יסלח לה. צמה הכתוב מדבר צאה שגדרה צזיר ושמה צעלה והפר לה והיא לא ידעה ועוצרת על נדרה ושומה יין ומעמאה למתים זו היא שצריכה סליחה ואף על פי שהוא מופר ואם המופרים צריכים סליחה קל וחומר לשאינן מופרים (ספרי):

(7) ואם היו תהיה לאיש. זו ארוסה או אינו אלל נשואה כשהוא אומר ואם צית אישה נדרה הרי נשואה אמור וכאן צארוסה וצא לחלוק צה שציה וצעלה מפירין נדרה הפר האצ ולא הפר הצעל או הפר האצ הרי זה אינו מופר ואין צריך לומר אם קיים אחד מהם (שס. נדרים קז): ונדרה עליה. שגדרה צצית אציה ולא שמע צהן אציה ולא הופרו ולא הוקמו (ספרי שס):

(8) ושמה אישה וגו'. הרי לך שאם קיים הצעל שהוא קיים (שס):

(9) והפר את נדרה אשר עליה. יכול אפילו לא הפר האצ תלמוד לומר צנעוריה צית אציה כל צנעוריה צרשות אציה

10	But the vow of a widow, or of her that is divorced, even every thing wherewith she hath bound her soul, shall stand against her.	וְנָדָר אֶלְמָנָה וְגִרוּשָׁה כָּל אֲשֶׁר-אָסְרָה עַל-נַפְשָׁהּ יָקוּם עָלֶיהָ: וְנָדָר אֶרְמְלָא וּמְתָרְכָא כָּל דְּאָסְרַת עַל נַפְשָׁהּ קֵיִים עָלֶיהָ:	נוי
11	And if a woman vowed in her husband's house, or bound her soul by a bond with an oath,	וְאִם-בֵּית אִישָׁה נִדְרָה אֹז-אָסְרָה אָסֵר עַל-נַפְשָׁהּ בִּשְׁבָעָה: וְאִם בֵּית אִישָׁה נִדְרָה אֹז-אָסְרַת אָסֵר עַל נַפְשָׁהּ בְּקִיּוּם:	11
12	and her husband heard it, and held his peace at her, and disallowed her not, then all her vows shall stand, and every bond wherewith she bound her soul shall stand.	וְשָׁמַע אִישָׁהּ וְהִתְחַרְשׁ לָהּ לֹא הִנֵּיא אֹתָהּ וְקָמָו כָּל-נִדְרֶיהָ וְכָל-אָסֵר אֲשֶׁר-אָסְרָה עַל-נַפְשָׁהּ יָקוּם: וְשָׁמַע בְּעָלָהּ וְיִשְׁתַּוֵּךְ לָהּ לֹא אַעֲדִי יְתֵהוּן וְיִקְוִמוּן כָּל נִדְרָהָּ וְכָל אָסְרֵי דְּאָסְרַת עַל נַפְשָׁהּ יָקוּמוּן:	12
13	But if her husband make them null and void in the day that he heareth them, then whatsoever proceeded out of her lips, whether it were her vows, or the bond of her soul, shall not stand: her husband hath made them void; and the LORD will forgive her.	וְאִם-הִפְרֹ יָפֵר אֹתָם וְאִישָׁהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ כָּל-מוֹצֵא שְׂפָתֶיהָ לִנְדָרָיָהּ וּלְאָסֵר נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּם אִישָׁהּ תִּפְלֹם וְיִהְיֶה יִסְלַח-לָהּ: וְאִם בִּטְלָא יְבַטִּיל יְתֵהוּן בְּעָלָהּ בְּיוֹמָא דְּשָׁמַע כָּל אִפְקוּת שְׂפּוֹתָהָ לִנְדָרָהָּ וּלְאָסֵר נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּמוּן בְּעָלָהּ בִּטְלִינוּן וּמִן קָדָם יִי יִשְׁתַּבֵּיךְ לָהּ:	13
14	Every vow, and every binding oath to afflict the soul, her husband may let it stand, or her husband may make it void.	כָּל-נִדָּר וְכָל-שְׁבָעַת אָסֵר לְעֵזַת נַפֶּשׁ אִישָׁהּ יְקִימֶנּוּ וְאִישָׁהּ יִפְרֶנּוּ: כָּל נִדָּר וְכָל קִיּוּמַת אָסֵר לְסַגְפָּא נַפֶּשׁ בְּעָלָהּ יְקִימֶנּוּן וּבְעָלָהּ יְבַטִּילֶנּוּן:	ישראל
15	But if her husband altogether hold his peace at her from day to day, then he causeth all her vows to stand, or all her bonds, which are upon her; he hath let them stand, because he held his peace at her in the day that he heard them.	וְאִם-תִּתְחַרֵּשׁ יַחְרִישׁ לָהּ אִישָׁהּ מִיוֹם אֶל-יוֹם וְהָקִים אֶת-כָּל-נִדְרֶיהָ אוֹ אֶת-כָּל-אָסְרֶיהָ אֲשֶׁר עָלֶיהָ הָקִים אֹתָם כִּי-תִתְחַרֵּשׁ לָהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ: וְאִם מִשְׁתַּק יִשְׁתַּוֵּךְ לָהּ בְּעָלָהּ מִיוֹם לְיוֹם וְיִקְיִים יֵת כָּל נִדְרָהָּ אוֹ יֵת כָּל אָסְרָהָּ דְּעָלָהּ קֵיִים יְתֵהוּן אַרְי שְׁתִּיק לָהּ בְּיוֹמָא דְּשָׁמַע:	15
16	But if he shall make them null and void after that he hath heard them, then he shall bear her iniquity.	וְאִם-הִפְרֹ יָפֵר אֹתָם אַחֲרָי שָׁמְעוֹ וְנָשָׂא אֶת-עֲוֹנָהּ: וְאִם בִּטְלָא יְבַטִּיל יְתֵהוּן בְּתֵר דְּשָׁמַע וְיִקְבִּיל יֵת חֻבָּהּ:	16

היא (קידושין יג. כתובות מו, ז):

- (10) כל אשר אסרה על נפשה יקום עליה. לפי שאינה לא צרשות אב ולא צרשות זעל וצאלמנה מן הנשואין הכתוב מדבר. אצל אלמנה מן האירוסין מת הצעל נחרקנה וחזרה לרשות האב (ספרי קנד. נדרים סח, א):
- (11) ואם בית אישה נדרה. צנשואה הכתוב מדבר (ספרי שם):
- (14) כל נדר וכל שבועת אסר וגו'. לפי שאמר שהצעל מפר יכול כל נדרים צמשמע תלמוד לומר לענות נפש אינו מפר אלא נדרי ענוי נפש צלצד. והם מפורשים צמסכת נדרים (עט, א):
- (15) מיום אל יום. שלא תאמר מעת לעת לכך נאמר מיום אל יום ללמדך שאין מפר אלא עד שתחשך (שם עו, ז):
- (16) אחרי שמעו. אחרי ששמעו וקיים שאמר אפשי צו וחזר והפר לה אפילו צו ציוס (ספרי קנו): ונשא את עונה. הוא נכנס תחתיה. למדנו מכאן שהגורס תקלה לחזירו הוא נכנס תחתיו לכל עונשין:

17	These are the statutes, which the LORD commanded Moses, between a man and his wife, between a father and his daughter, being in her youth, in her father's house.	אֵלֶּה הַחֻקִּים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵי מֹשֶׁה בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בֵּין אָבִיךָ לְבִתּוֹ בְּנַעֲרֶיהָ בֵּית אָבִיהָ: (פ)	17
XXXI	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:	שני כז
2	'Avenge the children of Israel of the Midianites; afterward shalt thou be gathered unto thy people.'	נָקָם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמִּדְיָנִים אַחֲרֵי תֹאסַף אֶל־עַמּוּךְ: אַתְּפָרַע פּוֹרְעָנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן מִדְיָנָי בְּתֵר כֵּן תִּתְקַבֵּל לְעַמּוּךְ:	2
3	And Moses spoke unto the people, saying: 'Arm ye men from among you for the war, that they may go against Midian, to execute the LORD'S vengeance on Midian.'	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם לֵאמֹר הִחַלְצוּ מֵאִתְּכֶם אֲנָשִׁים לְצָבָא וַיְהִיו עַל־מִדְיָן לְתֵת נִקְמַת־יְהוָה בְּמִדְיָן: וּמִלִּיל מֹשֶׁה עִם עַמָּא לְמִימָר זְרִיזוּ מִנְּכֶן גּוֹבְרִין לְחִילָא וַיְהִיו עַל מִדְיָן לְמַתָּן פּוֹרְעָנוֹת דִּין עֲמִיה דְיִי בְּמִדְיָן:	3
4	Of every tribe a thousand, throughout all the tribes of Israel, shall ye send to the war.'	אֶלֶף לַמַּטֵּה אֶלֶף לַמַּטֵּה לְכָל־מִטּוֹת יִשְׂרָאֵל תִּשְׁלָחוּ לְצָבָא: אֶלֶף לְשִׁבְטָא אֶלֶף לְשִׁבְטָא לְכָל שְׁבִטָא דְיִשְׂרָאֵל תִּשְׁלָחוּן לְחִילָא:	4
5	So there were delivered, out of the thousands of Israel, a thousand of every tribe, twelve thousand armed for war.	וַיִּמְסְרוּ מֵאֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל אֶלֶף לַמַּטֵּה שְׁנַיִם־עָשָׂר אֶלֶף חֲלוּצֵי צָבָא: וְאֵתבָּחְרוּ מֵאֶלְפֵי דְיִשְׂרָאֵל אֶלֶף לְשִׁבְטָא תְּרֵי עָשָׂר אֶלְפִין מִזְרֵי חִילָא:	5
6	And Moses sent them, a thousand of every tribe, to the war, them and Phinehas the son of Eleazar the priest, to the war, with the holy vessels and the trumpets for the alarm in his hand.	וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה אֶלֶף לַמַּטֵּה לְצָבָא אֹתָם וְאֶת־פִּינְחָס בֶּן־אֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן לְצָבָא וְכָל־הַקֳּדָשׁ וְחֲצֻצֹת הַתְּרוּעָה בְיָדוֹ: וַיִּשְׁלַח יְתָהוּן מֹשֶׁה אֶלֶף לְשִׁבְטָא לְחִילָא יְתָהוּן וְיָת פִּינְחָס בֶּר אֱלֶעָזָר כֹּהֵנָא לְחִילָא וּמִנֵּי קוֹדֶשָׁא וְחֲצֻצֹת יִבְבְּתָא בְיָדֵיהּ:	6

- (2) מאת המדיינים. ולא מאת המואבים שהמואבים נכנסו לדבר מחמת יראה שהיו יראים מהם שיהיו שוללים אותם שלא נאמר אלא (דברים ז, ט) אל תתגר בם מלחמה. אבל מדיינים נתעצרו על ריב לא להם. דבר אחר מפני צ' פרידות טובות שיש לי להוציא מהם רות המואבית ונעמה העמונית (צ"ק לח, ז):
- (3) וידבר משה וגר. אף על פי שמע שמיתתו תלויה בדבר עשה בשמחה ולא איחר (ספרי קנו): החלצו. כתרגומו לשון חלוצי צבא מזויינים: אנשים. נדיקים וכן (שמות יז, ט) צחר לנו אנשים וכן (דברים א, טו) אנשים חכמים וידועים (תנחומא מטות ג). בקמת ד'. שהעומד כנגד ישראל כאלו עומד כנגד הקצ"ה (שם):
- (4) לכל משות ישראל. לרצות שצט לוי (ספרי שם):
- (5) וימסרו. להודיעך שצחק של רועי ישראל כמה הם חציצים על ישראל עד שלא שמעו צמיתתו מה הוא אומר (שמות יז, ד) עוד מעט וסקלוני ומשמעו שמיתתו משה תלויה צנקת מדין לא רצו ללכת עד שנמסרו על כרחן (ספרי שם):
- (6) אותם ואת פינחס. מגיד שהיה פינחס שקול כנגד כולם. ומפני מה הלך פינחס ולא הלך אלעזר אמר הקצ"ה מי שהתחיל במלואו שהרג כזבי צת נור יגמור (תנחומא שם). דבר אחר שהלך לנקום נקמת יוסף אבי אמו שנאמר (בראשית לו, לו) והמדנים מכרו אותו (ספרי שם) ומנין שהיה אמו של פנחס משל יוסף שנאמר (שמות ו, כה) מצנות פוטיאל מזרע יתרו שפיטס עגלים

- 7 And they warred against Midian, as the LORD commanded Moses; and they slew every male. 7 וַיִּצְבְּאוּ עַל־מִדְיָן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וַיַּהַרְגוּ כָּל־זָכָר:
- 8 And they slew the kings of Midian with the rest of their slain: Evi, and Rekem, and Zur, and Hur, and Reba, the five kings of Midian; Balaam also the son of Beor they slew with the sword. 8 וְאֶת־מְלָכֵי מִדְיָן הָרְגוּ עַל־חֻלְיֵיהֶם אֶת־אֵוִי וְאֶת־רֶקֶם וְאֶת־צֹר וְאֶת־חֹר וְאֶת־רִבְעֵה חֲמִשָּׁת מְלָכֵי מִדְיָן וְאֵת בִּלְעָם בֶּן־בְּעֹר הָרְגוּ בַחֶרֶב:
- 9 And the children of Israel took captive the women of Midian and their little ones; and all their cattle, and all their flocks, and all their goods, they took for a prey. 9 וַיִּשְׁבּוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־נָשֵׁי מִדְיָן וְאֶת־טַפָּם וְאֵת כָּל־בְּהֶמְתָּם וְאֶת־כָּל־מִקְנֵהֶם וְאֶת־כָּל־חֵילָם בְּזָזוּ:
- 10 And all their cities in the places wherein they dwelt, and all their encampments, they burnt with fire. 10 וְאֵת כָּל־עָרֵיהֶם בְּמוֹשְׁבֹתָם וְאֵת כָּל־טִירָתָם שָׂרְפוּ בָאֵשׁ:
- 11 And they took all the spoil, and all the prey, both of man and of beast. 11 וַיִּקְחוּ אֶת־כָּל־הַשָּׁלָל וְאֵת כָּל־הַמָּלְקוֹת בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה:

לעבודת אלילים ומזרע יוסף שפטפט צינרו. דבר אחר שהיה משוח מלחמה (סוטה מג, א): וכלי הקדש. זה הארון והציץ שהיה בלעם עמהם ומפריח מלכי מדין ככשפים והוא עצמו פורח עמהם הראה להם את הציץ שהשם חקוק בו והם נופלים לכך נאמר על חלליהם במלכי מדין שנופלים על החללים מן האויר וכן בלעם כתיב (בספר יהושע יג, כב) אל חלליהם (תנחומא ד): בידו. בראשיתו וכן (במדבר כא, כ) ויקח את כל ארצו מידו (ספרי קנז):

(8) חמשת מלכי מדין. וכי איני רואה שחמשה מנה הכתוב למה הוזקק לומר חמשת אלא ללמדך ששור כולם בענה והשוו כולם בפרוענות. בלעם הלך שם ליטול שכר עשרים וארבעה אלף שהפיל מישראל בעצמו ויצא ממדין לקראת ישראל ומשיאן ענה רעה אמר להם אם כשהייתם ששים רבוא לא יכולתם להם. ועכשיו צי"צ אלף אחס צאים להלם. נתנו לו שכרו משלם ולא קפחוהו (ס): בחרב. הוא בא על ישראל והחליף אומנתו באומנותם שאין נושעים אלא צפיהם על ידי תפלה ובקשה. ובא הוא ותפש אומנותם לקללם בפיו אף הם באו עליו והחליפו אומנותם באומנות האומות שבאין בחרב שנאמר (בראשית כז, מ) ועל חרבך תחיה:

(10) טירתם. מקום פלטרין שלהם (ספרי שם) שהוא לשון מושב כומרים יודעי חוקיהם. דבר אחר לשון מושב שריהם כמו שמחורגם (ש"א ו, ח) סרני פלשתיים טורני פלשתי:

(11) ויקחו את כל השלל וגו'. מגיד שהיו כשרים ודיקים ולא נחשדו על הגזל לשלוח יד בצוה שלא בראשית שנאמר את כל השלל וגו' ועליהם מפורש בקבלה (שה"ש ו, ו) שניך כעדר הרחלים וגו'. אף אנשי המלחמה שניך כולם נדיקים (ספרי שם): שלל. הן מטלטלין של מלבוש ותכשיטין: בז. הוא ביזת מטלטלין שאינם תכשיטין: מלקוח. אדם ובהמה. ובמקום שכתוב שני אלל מלקוח שני באדם ומלקוח בבהמה:

<p>12 And they brought the captives, and the prey, and the spoil, unto Moses, and unto Eleazar the priest, and unto the congregation of the children of Israel, unto the camp, unto the plains of Moab, which are by the Jordan at Jericho.</p>	<p>וַיָּבִיאוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל-עֲדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַשְּׁבִי וְאֶת-הַמִּלְקוֹחַ וְאֶת-הַשְּׁלָל אֶל-הַמַּחֲנֶה אֲשֶׁר עַל-יַרְדֵּן יְרִיחוֹ: (ס)</p>	<p>12 וַיָּבִיאוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל-עֲדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַשְּׁבִי וְאֶת-הַמִּלְקוֹחַ וְאֶת-הַשְּׁלָל אֶל-הַמַּחֲנֶה אֲשֶׁר עַל-יַרְדֵּן יְרִיחוֹ: (ס)</p>
<p>13 And Moses, and Eleazar the priest, and all the princes of the congregation, went forth to meet them without the camp.</p>	<p>וַיִּצְאוּ מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְכָל-נְשִׂאֵי הָעֵדָה לִקְרֹאתָם אֶל-מַחֲוֶיז לַמַּחֲנֶה:</p>	<p>13 וַיִּצְאוּ מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְכָל-נְשִׂאֵי הָעֵדָה לִקְרֹאתָם אֶל-מַחֲוֶיז לַמַּחֲנֶה: שלישי (שני)</p>
<p>14 And Moses was wroth with the officers of the host, the captains of thousands and the captains of hundreds, who came from the service of the war.</p>	<p>וַיִּקְצֹף מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי הַחֵיִל שְׂרֵי הָאֲלָפִים וְשְׂרֵי הַמֵּאוֹת הַבָּאִים מִצִּבְא הַמִּלְחָמָה:</p>	<p>14 וַיִּקְצֹף מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי הַחֵיִל שְׂרֵי הָאֲלָפִים וְשְׂרֵי הַמֵּאוֹת הַבָּאִים מִצִּבְא הַמִּלְחָמָה:</p>
<p>15 And Moses said unto them: 'Have ye saved all the women alive?</p>	<p>וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה הֲחַיִּיתֶם כָּל-נָקְבָה:</p>	<p>15 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה הֲחַיִּיתֶם כָּל-נָקְבָה:</p>
<p>16 Behold, these caused the children of Israel, through the counsel of Balaam, to revolt so as to break faith with the LORD in the matter of Peor, and so the plague was among the congregation of the LORD.</p>	<p>הֲנִן הִנֵּה הָיוּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדַבָּר בִּלְעָם לְמַסֵּר-מֵעַל בִּיהֵוָה עַל-דִּבְרֵי-פְעוּר וַתְּהִי הַמִּגַּפָּה בְּעַדַת יְהוָה:</p>	<p>16 הֲנִן הִנֵּה הָיוּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדַבָּר בִּלְעָם לְמַסֵּר-מֵעַל בִּיהֵוָה עַל-דִּבְרֵי-פְעוּר וַתְּהִי הַמִּגַּפָּה בְּעַדַת יְהוָה:</p>
<p>17 Now therefore kill every male among the little ones, and kill every woman that hath known man by lying with him.</p>	<p>וַעֲתָה הֲרֹגוּ כָל-זָכָר בֶּטֶן וְכָל-אִשָּׁה יָדַעַת אִישׁ לְמִשְׁכַּב זָכָר הָרָגוּ:</p>	<p>17 וַעֲתָה הֲרֹגוּ כָל-זָכָר בֶּטֶן וְכָל-אִשָּׁה יָדַעַת אִישׁ לְמִשְׁכַּב זָכָר הָרָגוּ:</p>
<p>18 But all the women children, that have not known man by lying with him, keep alive for yourselves.</p>	<p>וְכָל טַפְּלָא בְּנָשִׁים דְּלֹא יָדְעָ מִשְׁכַּב זָכָר תְּחִי לָכֶם:</p>	<p>18 וְכָל הַטַּף בְּנָשִׁים אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ מִשְׁכַּב זָכָר תְּחִי לָכֶם:</p>

(13) ויצאו משה ואלעזר הכהן. לפי שראו את נערי ישראל יואכים לחטוף מן הצוה (שם):
(14) ויקצף משה על פקודי החיל. ממונים על החיל ללמדך שכל סרחון הדור תלוי בגדולים שיש כח בידם למחות (שם):

(16) הן הנדה. מגיד שהיו מכירין אותן. זו היא שנכשל פלוני זה (ספרי וטא): בדבר בלעם. אמר להם אפילו אתם מכניסים כל המונות (ס"א האומות) שזעולס אין אתם יכולים להם שמא מרובים אתם מן המזרים שהיו שם מאות רכב צחור צווא ואשיאכם ענה. אלהיהם של אלו שונא ומה הוא וכו' כדאיתא בחלק (סנהדרין קו, א) ובספרי (שם):
(17) וכל אשה יודעת איש. ראוי להזעל אף על פי שלא נזעלה ולפני הנץ העבירות והראויה להזעל פניה מוריקות (יצמות ס, ג): הרגו. למה חזר ואמר להפסיק הענין דברי רבי ישמעאל שאם אני קורא הרגו כל זכר בטף וכל אשה יודעת איש וכל הטף בנשים וגו' איני יודע אם להרוג (וכל אשה יודעת) עם הזכרים או להחיות עם הטף לכך נאמר הרגו (ספרי קנו):

19

וְאַתֶּם חֲנוּ מִחוּץ לַמִּחְנֶה שִׁבְעַת יָמִים כֹּל הָיָג נָפֶשׁ וְכָל נִגְעַ בְּחָלָל תִּתְחַטְּאוּ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי אַתֶּם וּשְׂבִיכֵם:

19

2C

וְכָל-בָּגֶד וְכָל-פְּלִי-עוֹר וְכָל-
מַעֲשֵׂה עֵינַיִם וְכָל-פְּלִי-עֵץ
תִּתְחַטְּאוּ: (ס)

20

21

וַיֹּאמֶר אֱלֹעָזָר הַכֹּהֵן אֶל-אַנְשֵׁי
הַצִּבָּא הַבָּאִים לְמִלְחָמָה זֹאת
חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה
אֶת-מֹשֶׁה:

21

22

אֶת־הַזֶּהב וְאֶת־הַכֶּסֶף
אֶת־הַנְּחֹשֶׁת אֶת־הַבְּרָזִל אֶת־
הַבַּדִּיל וְאֶת־הַעֲפָרָת:

22

23

כָּל־דָּבָר אֲשֶׁר־יִבְאֵ בָאֵשׁ
תַּעֲבִירוּ בָאֵשׁ וְטָהַר אֵךְ בְּמִי
נִדְהָ יִתְחַטֵּא וְכָל אֲשֶׁר לֹא־יִבְאֵ
בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בְּמִים:

23

(19) מחוץ למחנה. שלא יכנסו לעזרה: כל הורג נפש. רבי מאיר אומר זהורג דדבר המקבל טומאה הכתוב מדבר ולמדך הכתוב שהכלי מטמא אדם בחצורי המת כלאו נוגע במת ענמו או יכול אפילו זרק בו חץ והרגו תלמוד לומר וכל הנוגע בבחלל מקיש הורג לנוגע מה נוגע על ידי חצוריו אף הורג על ידי חצוריו (ספרי חקת קנו): תתחשאו. במי נדה כדין שאר טמאי מתים שאף לדברי האומרים (יבמות ס, ב. סא, א) קברי עובדי גילולים אינן מטמאין בזהל שנאמר (יחזקאל לד, לא) ויחל נאני נאן מרעיתי אדם אחס אחס קרוין אדם ואין עובדי גילולים קרוין אדם. מודה הוא שהעובדי גילולים מטמאין בעמגע ובמשא שלא נאמר אדם אלא אכל טומאת אהלים שנאמר (במדבר יט, יד) אדם כי ימות בזהל: אחם ושביכם. לא שהנכרים מקבלין טומאה וזריכין הזהל אלא מה אחס בני ברית אף שביכם כשיצאו לברית ויטמאו זריכין הזהל (ספרי קנו):

(20) וכל מעשה עזים. להציא כלי הקרנים והטלפים והעצמות (ת"כ. חולין כה, ז):

(21) ויאמר אלעזר הכהן וגו'. לפי שזא משה לכלל כעס זא לכלל טעות שנחשלו ממנו הלכות גיעולי נכרים וכן אלה מוצא בשמיני למלואים שנאמר (ויקרא י, יז) ויקרף (משה) על אלעזר ועל איחמר זא לכלל כעס זא לכלל טעות וכן (במדבר כ, יא) בשמעו נא המורים ויד את הסלע על ידי הכעס טעה (ספרי סס): אשר צוה ה' וגו'. חלה ההוראה זרצו (סס): (22) אך את הזהב וגו'. אף על פי שלא הזהיר לכס משה אלא על הלכות טומאה עוד יש להזהיר לכס על הלכות גיעול. ואף לשון מיעוט כלומר ממועטין אתם מלהשחמש בכלים אפילו לאחר טהרתן מטומאת המת עד שיטהרו מבליעת איסור נבלות. ורבותינו אמרו (יל"ג תשפ"ה) אך את הזהב לומר שצריך להעביר חלודה שלו קודם שיגעילנו וזהו לשון אך שלא יהא שם חלודה אף המחכת יהיה כמות שהוא:

(23) כל דבר אשר יבא באש. לצלל צו כלום: תעבירו באש. כדרך שמשימו הגעלתו מה שמשימו על ידי חמין ויגעילו בחמין ומה שמשימו על ידי עלי כגון השפוד והאכללה לצללו צלור (ע"ז עה, 3): אך במי נדה יתחשא. לפי

24 And ye shall wash your clothes on the seventh day, and ye shall be clean, and afterward ye may come into the camp.'	וְתַחֲוִינוּ לְבוּשֵׁיכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְטַהַרְתֶּם וְאַחֵר תָּבֹאוּ אֶל־הַמַּחֲנֶה: (ס)	24 וְכַבִּסְתֶּם בְּגֵדֵיכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְטַהַרְתֶּם וְאַחֵר תָּבֹאוּ אֶל־הַמַּחֲנֶה: (ס)
25 And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה לֵּאמֹר:	25 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:
26 'Take the sum of the prey that was taken, both of man and of beast, thou, and Eleazar the priest, and the heads of the fathers' houses of the congregation;	קָבִיל יֵת חֹשֶׁבֶן דְּבַרְתָּ שְׂבִיָּא בְּאַנְשָׁא וּבְבִיעִירָא אֶתְּ וְאַלְעָזָר כְּהֵנָּא וְרִישֵׁי אֲבֹתָה כְּנִשְׁתָּא:	26 שָׂא אֶת רֹאשׁ מַלְקוֹת הַשָּׂבִי בְּאָדָם וּבְבִהֶמָּה אֶתְּ וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְרֹאשֵׁי אֲבוֹת הָעֵדָה:
27 and divide the prey into two parts: between the men skilled in war, that went out to battle, and all the congregation;	וְחִפְּלִיג יֵת דְּבַרְתָּא בֵּין גּוֹבְרֵי מְגִיחֵי קֶרְבָּא דְּנַפְקוּ לַחִילָא וּבֵין כָּל כְּנִשְׁתָּא:	27 וְחִצִּית אֶת־הַמְּלָקוֹת בֵּין תַּפְשֵׁי הַמְּלַחְמָה הַיִּצְאִים לְצָבָא וּבֵין כָּל־הָעֵדָה:
28 and levy a tribute unto the LORD of the men of war that went out to battle: one soul of five hundred, both of the persons, and of the beeves, and of the asses, and of the flocks;	וְתַפְרִישׁ נְסִיבָא קֳדָם יְיָ מִן גּוֹבְרֵי מְגִיחֵי קֶרְבָּא דְּנַפְקוּ לַחִילָא חֲדָא נַפְשָׁא מִחֲמִישׁ מֵאָה מִן אַנְשָׁא וּמִן תּוֹרֵי וּמִן חֲמֵרֵי וּמִן עֲנָא:	28 וְהִרְמַת מִכֶּס לַיהוָה מֵאֵת אַנְשֵׁי הַמְּלַחְמָה הַיִּצְאִים לְצָבָא אֶתְּ נֶפֶשׁ מִחֲמִישׁ הַמֵּאוֹת מִן־הָאָדָם וּמִן־הַבָּקָר וּמִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־הַצֹּאן:
29 take it of their half, and give it unto Eleazar the priest, as a portion set apart for the LORD.	מִפְּלִגוּתְהוֹן תִּסְבוּן וְתַתְּנוּן לְאַלְעָזָר כְּהֵנָּא אֶפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ:	29 מִמַּחֲצִיתָם תִּקְחוּ וְנַתַּתֶּה לְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן תְּרוּמַת יְהוָה:
30 And of the children of Israel's half, thou shalt take one drawn out of every fifty, of the persons, of the beeves, of the asses, and of the flocks, even of all the cattle, and give them unto the Levites, that keep the charge of the tabernacle of the LORD.'	וּמִפְּלִגוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּסָּב חֲדָא דִּיתְחַד מִן חֲמִשִּׁין מִן אַנְשָׁא מִן תּוֹרֵי מִן חֲמֵרֵי וּמִן עֲנָא מִכָּל בְּעִירָא וְתַתִּין יְתְּהוֹן לְלִיּוֹאֵי נְטָרֵי מִטְּרַת מִשְׁכְּנָא דִּי:	30 וּמִמַּחֲצִת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל תִּקְחוּ אֶתְּדוּ אֶחָד מִן־הַחֲמִשִּׁים מִן־הָאָדָם מִן־הַבָּקָר מִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־הַצֹּאן מִכָּל־הַבִּהֶמָּה וְנַתַּתֶּה אֹתָם לְלִוִּים שְׁמֹרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכֵּן יְהוָה:
31 And Moses and Eleazar the priest did as the LORD commanded Moses.	וַעֲבַד מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר כְּהֵנָּא כְּמָא דְּפִקִּיד יְיָ יְת מֹשֶׁה:	31 וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:

פשוטו חטוי זה לטהרו מטומאת מת אמר להם צריכין הכלים גיעול לטהרם מן האיסור וחטוי לטהרן מן הטומאה. ורבותינו דרשו (שס) מכאן שאף להכשירן מן האיסור הטעין טבילה לכלי מתכות ומי נדה הכתובים כאן דרשו מים הראויים לטבול צהם נדה. וכמה הם מ' סאה: וכל אשר לא יבא באש. כל דצר שאין תשמישו על ידי האור כגון כוסות וכלוחיות שתשמישן צונן ולא צלעו איסור: העבירו במים. מטבילו ודיו ודוקא כלי מתכות (שס):

(24) אל המחנה. למחנה שכניה שאין טמא מת טעון שילוח ממחנה לויה וממחנה ישראל (פסחים סו, ב):

(26) שא את ראש. קח את הששון:

(27) וחצית את המלקוח בין תפשי המלחמה וגו'. חציו לחלו וחציו לחלו:

32	Now the prey, over and above the booty which the men of war took, was six hundred thousand and seventy thousand and five thousand sheep,	וַיְהִי הַמִּלְקוֹחַ יְתֵר אֲשֶׁר בָּזְזוּ עִם הַצָּבָא צֹאן שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וְשִׁבְעִים אֶלֶף וַחֲמִשָּׁת אֶלְפִים:	וְהָיָה דְּבִרְתָּא שְׂאָר בְּזָא דְּבִזּוּ עִמָּא דִּנְפְקוּ לַחִילָא עֲנָא שִׁית מֵאָה וְשִׁבְעִין וַחֲמִשָּׁא אֶלְפִין:
33	and threescore and twelve thousand beees,	וּבִקָּר שָׁנִים וְשִׁבְעִים אֶלֶף:	וְתוֹרֵי שִׁבְעִין וְתָרִין אֶלְפִין:
34	and threescore and one thousand asses,	וַחֲמִיָּים אֶחָד וְשָׁשִׁים אֶלֶף:	וַחֲמִרֵי שְׁתֵּין וְחָד אֶלְפִין:
35	and thirty and two thousand persons in all, of the women that had not known man by lying with him.	וַנִּפְשׁ אָדָם מִן־הַנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ מִשְׁכָּב זָכָר כָּל־נֶפֶשׁ שָׁנִים וְשָׁלָשִׁים אֶלֶף:	וַנִּפְשׁא דְּאִנְשָׁא מִן נְשִׂיא דְּלֹא יָדְעָא מִשְׁכָּבִי דְּכּוּרָא כָּל נִפְשָׁתָא תַּלְתִּין וְתָרִין אֶלְפִין:
36	And the half, which was the portion of them that went out to war, was in number three hundred thousand and thirty thousand and seven thousand and five hundred sheep.	וַתְּהִי הַמִּחְצָה חֶלֶק הַיְצְאִים בַּצָּבָא מִסִּפְרָ הַצֹּאן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וְשָׁלָשִׁים אֶלֶף וְשִׁבְעַת אֶלְפִים וַחֲמִשׁ מֵאוֹת:	וְהָיָה פְּלִגּוּתָא חוּלְקָ גּוֹבְרִיא דִּנְפְקוּ לַחִילָא מִנֵּין עֲנָא תַּלַּת מֵאָה וְתַלְתִּין וְשִׁבְעָא אֶלְפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה:
37	And the LORD'S tribute of the sheep was six hundred and threescore and fifteen.	וַיְהִי הַמֶּכֶס לַיהוָה מִן־הַצֹּאן שֵׁשׁ מֵאוֹת חֲמִשׁ וְשִׁבְעִים:	וְהָיָה נְסִיבָא קָדָם יְיָ מִן עֲנָא שִׁית מֵאָה וְשִׁבְעִין וַחֲמִישׁ:
38	And the beees were thirty and six thousand, of which the LORD'S tribute was threescore and twelve.	וּבִקָּר שִׁשָּׁה וְשָׁלָשִׁים אֶלֶף וּמִכְסָם לַיהוָה שָׁנִים וְשִׁבְעִים:	וְתוֹרֵי תַּלְתִּין וְשִׁתָּא אֶלְפִין וַנְּסִיבָהוּן קָדָם יְיָ שִׁבְעִין וְתָרִין:
39	And the asses were thirty thousand and five hundred, of which the LORD'S tribute was threescore and one.	וַחֲמִיָּים שְׁלָשִׁים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת וּמִכְסָם לַיהוָה אֶחָד וְשָׁשִׁים:	וַחֲמִרֵי תַּלְתִּין אֶלְפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה וַנְּסִיבָהוּן קָדָם יְיָ שְׁתֵּין וְחָד:
40	And the persons were sixteen thousand, of whom the LORD'S tribute was thirty and two persons.	וַנִּפְשׁ אָדָם שִׁשָּׁה עָשָׂר אֶלֶף וּמִכְסָם לַיהוָה שָׁנִים וְשָׁלָשִׁים נֶפֶשׁ:	וַנִּפְשׁא דְּאִנְשָׁא שְׁתַּת עָשָׂר אֶלְפִין וַנְּסִיבָהוּן קָדָם יְיָ תַּלְתִּין וְתָרִין נֶפֶשׁ:
41	And Moses gave the tribute, which was set apart for the LORD, unto Eleazar the priest, as the LORD commanded Moses.	וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־מֶכֶס תְּרוּמַת יְהוָה לְאֵלְעָזָר הַכֹּהֵן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:	וַיְהִי מֹשֶׁה יָת נְסִיב אֶפְרָשׁוּתָא קָדָם יְיָ לְאֵלְעָזָר כֹּהֵנָא כְּמָא דְּפָקִיד יְיָ יָת מֹשֶׁה:

(32) ויהי המלקוח יתר הבז. לפי שלא נטוו להריס מכס מן המטלטלין אלא מן המלקוח כתב את הלשון הזה ויהי המלקוח שצא לכלל חלוקה ולכלל מכס שהיה עודף על צו המטלטלין אשר בזזו עש הנצא איש לו ולא צא לכלל חלוקה מספר הנאן וגו':

42	And of the children of Israel's half, which Moses divided off from the men that warred—	וממחצית בני ישראל אשר חצה משה מן־האנשים הצבאים: ומפלגות בני ישראל דפלג משה מן גובריא דנפקו לחילא:	וממחצית בני ישראל אשר חצה משה מן־האנשים הצבאים:	חמישי
43	now the congregation's half was three hundred thousand and thirty thousand and seven thousand and five hundred sheep,	ותהי מחצת העדה מן־הצאן שלש־מאות אלף ושלשים אלף שבעת אלפים וחמש מאות:	ותהי מחצת העדה מן־הצאן שלש־מאות אלף ושלשים אלף שבעת אלפים וחמש מאות:	43
44	and thirty and six thousand beeves,	ובקר ששה ושלשים אלף:	ובקר ששה ושלשים אלף:	44
45	and thirty thousand and five hundred asses,	וחמרים שלשים אלף וחמש מאות:	וחמרים שלשים אלף וחמש מאות:	45
46	and sixteen thousand persons—	ונפיש אדם ששה עשר אלף:	ונפיש אדם ששה עשר אלף:	46
47	even of the children of Israel's half, Moses took one drawn out of every fifty, both of man and of beast, and gave them unto the Levites, that kept the charge of the tabernacle of the LORD; as the LORD commanded Moses.	ויקח משה מן־החמשים מן־האדם ומן־הבהמה ויתן אתם ללוים שמרי משמרת משכן יהוה כאשר צוה יהוה את־משה: ונסיב משה מפלגות בני ישראל ית דאחד חד מן חמשים מן אנשא ומן בעירא ויהב יתהון ללויאי נטרי מטרת משכנא די קמא דפקיד יי ית משה:	ויקח משה מן־החמשים מן־האדם ומן־הבהמה ויתן אתם ללוים שמרי משמרת משכן יהוה כאשר צוה יהוה את־משה:	47
48	And the officers that were over the thousands of the host, the captains of thousands, and the captains of hundreds, came near unto Moses;	ויקרבו אל־משה הפקדים אשר לאלפי הצבא שרי האלפים ושרי המאות:	ויקרבו אל־משה הפקדים אשר לאלפי הצבא שרי האלפים ושרי המאות:	48
49	and they said unto Moses: ‘Thy servants have taken the sum of the men of war that are under our charge, and there lacketh not one man of us.	ויאמרו אל־משה עבדיך נשא את־ראש אנשי המלחמה אשר בידנו ולא־נפקד מןנו איש:	ויאמרו אל־משה עבדיך נשא את־ראש אנשי המלחמה אשר בידנו ולא־נפקד מןנו איש:	49

(42) וממחצית בני ישראל אשר חצה משה. לעדה. והוציאה להם מן האנשים הצבאים:

(43) ותהי מחצת העדה. כן וכן:

(47) ויקח משה וגו':

(48) הפקודים. הממונים:

(49) ולא נפקד. ולא נחסר וסרגומו ולא שגא חף הוא בלשון חסרון כמו (בראשית לא, לט) אנכי אחטנה סרגומו דהוה שגיא ממניגא וכן (שמואל א כ, יח) כי יפקד מושבך. יחסר מקום מושבך. איש הרגיל לישב שם וכן (שם כז) ויפקד מקום דוד. נחסר מקומו ואין איש יושב שם:

<p>And we have brought the LORD'S offering, what every man hath gotten, of jewels of gold, armlets, and bracelets, signet-rings, ear-rings, and girdles, to make atonement for our souls before the LORD.'⁵⁰</p>	<p>וּנְקִירָב אֶת־קֶרְבֵּן יְהוָה אִישׁ אֲשֶׁר מָצָא כְּלִי־זָהָב אֲצַעְדָהּ וְצִמִּיד טַבַּעַת עָגִיל וְכוּמָז לְכַפֵּר עַל־נַפְשֹׁתֵינוּ לִפְנֵי יְהוָה:</p>	<p>וּנְקִירָב אֶת־קֶרְבֵּן יְהוָה אִישׁ אֲשֶׁר מָצָא כְּלִי־זָהָב אֲצַעְדָהּ וְצִמִּיד טַבַּעַת עָגִיל וְכוּמָז לְכַפֵּר עַל־נַפְשֹׁתֵינוּ לִפְנֵי יְהוָה:</p>
<p>And Moses and Eleazar the priest took the gold of them, even all wrought jewels.⁵¹</p>	<p>וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת־הַזָּהָב מֵאַתֶּם כָּל כְּלֵי מַעֲשֶׂה: וַיִּעֲבֹדָה:</p>	<p>וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת־הַזָּהָב מֵאַתֶּם כָּל כְּלֵי מַעֲשֶׂה: וַיִּעֲבֹדָה:</p>
<p>And all the gold of the gift that they set apart for the LORD, of the captains of thousands, and of the captains of hundreds, was sixteen thousand seven hundred and fifty shekels.—⁵²</p>	<p>וַיְהִי כָּל־זָהָב הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר הָרִימוּ לַיהוָה שְׁשֶׁה עָשָׂר אֶלֶף שֶׁבַע־מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל מֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וּמֵאֵת שָׂרֵי הַמֵּאוֹת:</p>	<p>וַיְהִי כָּל־זָהָב הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר הָרִימוּ לַיהוָה שְׁשֶׁה עָשָׂר אֶלֶף שֶׁבַע־מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל מֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וּמֵאֵת שָׂרֵי הַמֵּאוֹת:</p>
<p>For the men of war had taken booty, every man for himself.—⁵³</p>	<p>גִּבּוֹרֵינִי דְחִילָא בְּזוּ גִבֵּר לְנַפְשֵׁיהֶן:</p>	<p>אֲנָשֵׁי הַצֹּבָא בְּזִזּוּ אִישׁ לוֹ:</p>
<p>And Moses and Eleazar the priest took the gold of the captains of thousands and of hundreds, and brought it into the tent of meeting, for a memorial for the children of Israel before the LORD.⁵⁴</p>	<p>וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת־הַזָּהָב מִן רַבְּנֵי אֲלָפִי וּמֵאֲנֹתָא וַאֲתִיאוּ יְתִיה לְמִשְׁכַּן זִמְנָא דְּיֻכְרָנָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל קָדָם יי:</p>	<p>וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת־הַזָּהָב מֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וּמֵאֲנֹת וַיָּבִיאוּ אֹתוֹ אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וַיָּקְרוּן לְבְנֵי־יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי יְהוָה: (פ)</p>
<p>Now the children of Reuben and the children of Gad had a very great multitude of cattle; and when they saw the land of Jazer, and the land of Gilead, that, behold, the place was a place for cattle,^{XXXII}</p>	<p>וּבְעִיר סְגִי הָיָה לְבְנֵי רְאוּבֵן וּלְבְנֵי גָד תַּקִּיף לְחֻדָּא וַחֲזוּ יַת אֶרֶע יַעֲזֹר וַיֵּת אֶרֶע גִּלְעָד וְהָא אַתְרָא אַתְר כְּשֶׁר לְבֵית בְּעִיר:</p>	<p>וּמִקְנֵהוּ רַב הָיָה לְבְנֵי רְאוּבֵן וּלְבְנֵי־גָד עֲצוּם מְאֹד וַיֵּרְאוּ אֶת־אֶרֶץ יַעֲזֹר וְאֶת־אֶרֶץ גִּלְעָד וַהֲגִה הַמָּקוֹם מְקוֹם מִקְנֵה:</p>
<p>the children of Gad and the children of Reuben came and spoke unto Moses, and to Eleazar the priest, and unto the princes of the congregation, saying:²</p>	<p>וַאֲתוּ בְנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַאֲמָרוּ לְמֹשֶׁה וְלֶאֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן וּלְרַבְּרֵי כְּנִשְׁתָּא לְמִימַר:</p>	<p>וַיָּבִאוּ בְנֵי־גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַאֲמָרוּ אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל־נְשִׂאֵי הָעֵדָה לֵאמֹר:</p>
<p>'Ataroth, and Dibon, and Jazer, and Nimrah, and Heshbon, and Elealeh, and Sebam, and Nebo, and Beon,³</p>	<p>עֲטָרוֹת וְדִיבּוֹן וַיַּעֲזֹר וְנִמְרָה וְחֶשְׁבּוֹן וְאֶלְעָלָה וְשֶׁבַם וְנֶבּוֹ וּבְעוֹן:</p>	<p>עֲטָרוֹת וְדִיבּוֹן וַיַּעֲזֹר וְנִמְרָה וְחֶשְׁבּוֹן וְאֶלְעָלָה וְשֶׁבַם וְנֶבּוֹ וּבְעוֹן:</p>

(50) אצעדה. אלו צמידים של רגל: וצמיד. של יד: עגיל. זמיראון: וכמו. דפוס של בית הרחם לכפר על ההרור הלז של צנות מדין:

4	the land which the LORD smote before the congregation of Israel, is a land for cattle, and thy servants have cattle. ⁷	4	הָאָרֶץ אֲשֶׁר הִכָּה יְהוָה לִפְנֵי עֲבֹדֵת יִשְׂרָאֵל אֶרֶץ מִקְנֶה הִוא וְלַעֲבָדֶיךָ מִקְנֶה: (ס)
5	And they said: 'If we have found favour in thy sight, let this land be given unto thy servants for a possession; bring us not over the Jordan.'	5	וַיֹּאמְרוּ אִם-מָצָאנוּ חֵן בְּעֵינֶיךָ יִתֵּן אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת לַעֲבָדֶיךָ לְאֻחֻזָּה אַל-תַּעֲבִרֵנוּ אֶת-הַיַּרְדֵּן:
6	And Moses said unto the children of Gad and to the children of Reuben: 'Shall your brethren go to the war, and shall ye sit here?	6	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְבְנֵי-גָד וְלְבְנֵי רְאוּבֵן רְאוּבֵן הָאֲחִיכֶם יֵבְאוּ לְמַלְחָמָה וְאַתֶּם תֵּשְׁבוּ פֹה:
7	And wherefore will ye turn away the heart of the children of Israel from going over into the land which the LORD hath given them?	7	וְלָמָּה (כ' תנואון) [ק' תניאון] אֶת-לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵעֲבֹר אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נָתַן לָהֶם יְהוָה:
8	Thus did your fathers, when I sent them from Kadesh-barnea to see the land.	8	כֹּה עָשׂוּ אֲבֹתֵיכֶם בְּשַׁלְּחִי אֹתָם מִקְדָּשׁ בְּרַנֵּעַ לִרְאוֹת אֶת-הָאָרֶץ:
9	For when they went up unto the valley of Eshcol, and saw the land, they turned away the heart of the children of Israel, that they should not go into the land which the LORD had given them.	9	וַיַּעֲלוּ עַד-נַחַל אֲשְׁכּוֹל וַיִּרְאוּ אֶת-הָאָרֶץ וַיִּנְיֵאוּ אֶת-לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִבְלֹתִי-בָא אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נָתַן לָהֶם יְהוָה:
10	And the LORD'S anger was kindled in that day, and He swore, saying:	10	וַיִּחַר-אַף יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר:
11	Surely none of the men that came up out of Egypt, from twenty years old and upward, shall see the land which I swore unto Abraham, unto Isaac, and unto Jacob; because they have not wholly followed Me;	11	אִם-יִרְאוּ הָאֲנָשִׁים הָעֲלִים מִמִּצְרַיִם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְיָמָּעָלָה אֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלַיֵּשֶׁבֶת כִּי לֹא-מָלְאוּ אַחֲרַי:

(3) עטרות ודיבון וגו'. מארץ סיחון ועוג היו:

(6) האחיכם. לשון תמיהה הוא:

(7) ולמה תניאון. תסירו ותמניעו לצם מעזור שיהיו סבורים שאתם יראים לעזור מפני המלחמה וחוזק הערים והעם:

(8) מקדש ברנע. כך שמה ושני קדש היו:

12 save Caleb the son of Jephunneh
the Kenizzite, and Joshua the son of
Nun; because they have wholly
followed the LORD.

בִּלְתִּי כָּלֵב בֶּן־יִפְנֹה הִקְנִי אֱלֹהִים כָּלֵב בֶּר יִפְנֹה קִנְיָה
וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון כִּי מָלְאוּ אֶחָרִי יִהְיֶה:
בְּתֵר דְּחִלְתָּא דִּי:

13 And the LORD'S anger was kindled against Israel, and He made them wander to and fro in the wilderness forty years, until all the generation, that had done evil in the sight of the LORD, was consumed.

וַיַּחֲרֹאֲף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיָּנֻעַם
בְּמִדְבָּר אֲרָבָעִים שָׁנָה עַד-תֵּם
כָּל-הַדּוֹר הַעֲשֵׂה חֶרֶע בְּעֵינֵי
יְהוָה:

וַתִּקְרַף רוּחָא דִּי בְּיִשְׂרָאֵל
וְאַחֲרֵינוּן בְּמִדְבָּרָא אֲרָבָעִין
שָׁנִין עַד דְּסָפָה כָּל דְּרָא דַּעֲבַד
דְּבִישׁ קֳדָם יי:

And, behold, ye are risen up in your
14 fathers' stead, a brood of sinful men,
to augment yet the fierce anger of
the LORD toward Israel.

וְהִנֵּה קִמְתָּם פָּתַת אֲבֹתֶיכֶם וְהָא קִמְתוּן בִּתְר אֲבָהֶתְכוֹן
תִּרְבּוֹת אֲנָשִׁים חֲטָאִים לִסְפּוֹת
עוֹד עַל חֲרוֹן אַף־יְהוָה אֶל־
יִשְׂרָאֵל:

For if ye turn away from after Him,
15 He will yet again leave them in the
wilderness; and so ye will destroy all
this people.'

כִּי תִשׁוּבֶנָּה מֵאֶחָיו וְיִסְרֶה עוֹד
לְהַנִּיחָהּ בְּמִדְבָּר וְשָׁתַתָּם לְכָל־
הָעָם הַזֶּה: (ס)

16 And they came near unto him, and said: 'We will build sheepfolds here for our cattle, and cities for our little ones;

וַיִּגְשׁוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ גְדֹרֶת וַיִּקְרְבוּ לָתִיבָה וַיֹּאמְרוּ חֲטָרִין
צֶאֱן נִבְנָה לְמִקְנֵנוּ פֶּה וְעָרִים יִדְעָן נִכְנִי לְבַעֲיִרְנָא הָכָא
לְטַפְנֵנוּ: וְקִרְוִין לְטַפְלָנָא:

17 but we ourselves will be ready armed
to go before the children of Israel,
until we have brought them unto
their place; and our little ones shall
dwell in the fortified cities because
of the inhabitants of the land.

וְאֶנְחָנוּ נִחְלַץ חַיִּים לַפָּנִי בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל עַד אֲשֶׁר אִם-הִבְיֵאנָם
אֶל-מְקוֹמָם וְיָשָׁב טַפְנֵנוּ בְּעֵרֵי
הַמִּבְצָר מִפְּנֵי יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ:

18 We will not return unto our houses,
until the children of Israel have
inherited every man his inheritance.

לֹא נָשׁוּב אֶל-בְּתִינִי עַד הַתְּנַחֵל¹⁸ לֹא נָתוּב לְבִתָּנָא עַד דִּי־יַחְסְנוּן
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלָתוֹ: בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גְּבַר אַחֲסָנְתֵיהּ:

(12) הקנזי. מורגו של קנזי היה וילדה לו אמו של כלב את עתניאל (סוטה יא, ב):

(13) וינעם. ויטלטלם. מן נע ונד (ס"א וטלטלם בנע ונד):

(14) כמו (ישעיה כט, א) ספו שנה על שנה (ירמיה ז, כא) עולותיכם ספו וגו' לשון חוספת:

(16) נבנה למקננו פה. חסידים היו על ממונם יותר מצניהם וצנותיהם שהקדימו מהניהם לטפס. אמר להם לא כן עשו

העיקר עיקר והטפל טפל צנו לכם תחלה ערים לטפכם ואחר כך גדרות ללאנכם (תנחומא ז):

(17) ואנחנו נחלץ חשים. נזדיין מהירים כמו (ישעיה ח, א) מהר שלל חש צו (שם ה, יט) ימהר יחיה: לפני בני

ישראל. בראשי גייסות. מתוך שגזורים היו. שכן נאמר בג' (דברים לג, כ) וטרף זרוע אף קדקד ואף משה חזר ופירש להם

באלה הדברים (שם ג, יח) ואלו אתכם צעת ההיא וגו' חלוצים תעצרו לפני אחיכם בני ישראל כל בני חיל. וציריחו כתיב (יהושע

והחלוצ הולך לפניהם זה ראובן וגד שקיימו תנאים: וישב שפנו. צעודנו אלל אחינו: בערי המבצר. שנזהר

- 19 For we will not inherit with them on the other side of the Jordan, and forward, because our inheritance is fallen to us on this side of the Jordan eastward.'
 19 כִּי לֹא נִחַל אִתָּם מֵעֶבֶר לַיַּרְדֵּן וְהִלָּאָה כִּי בָאָה נִחַלְתָּנוּ אֵלֵינוּ מֵעֶבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה: (פ)
- 20 And Moses said unto them: 'If ye will do this thing: if ye will arm yourselves to go before the LORD to the war,
 20 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה אִם-תַּעֲשׂוּן אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה אִם-תִּתְחַלְצוּ לִפְנֵי יְהוָה לְמִלְחָמָה:
 20 וַאֲמַר לְהוֹן מֹשֶׁה אִם תַּעֲבִדוּן יֵת פִּתְגָמָא הַדִּין אִם תִּזְדָּרְיוּן קָדָם עָמָא דִּי לְקָרְבָא:
- 21 and every armed man of you will pass over the Jordan before the LORD, until He hath driven out His enemies from before Him,
 21 וְעֶבֶר לָכֶם כָּל-חִלּוּץ אֶת-הַיַּרְדֵּן לִפְנֵי יְהוָה עַד הוֹרִישׁוּ אֶת-אֹיְבֵיו מִפְּנֵיו:
 21 וַיַּעֲבֵר לָכוֹן כָּל דְּמִזְרֵי יֵת יַרְדֵּנָא קָדָם עָמָא דִּי עַד דִּיתְרִיד יֵת בְּעָלֵי דְבְבוּהִי מִן קְדָמוּהִי:
- 22 and the land be subdued before the LORD, and ye return afterward; then ye shall be clear before the LORD, and before Israel, and this land shall be unto you for a possession before the LORD.
 22 וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵי יְהוָה וְאַחֲרַיִךְ תָּשֻׁבוּ וְהָיִיתֶם נְקִיִּם מִיְּהוָה וּמִיִּשְׂרָאֵל וְהָיְתָה הָאָרֶץ הַזֹּאת לָכֶם לְאֻחֻזָּה לִפְנֵי יְהוָה:
 22 וְהַתְּכַבִּישׁ אֶרֶעָא קָדָם עָמָא דִּי וְכִתְרַן בְּן תְּתוּבִין וְתַהוֹן זָכָאִין קָדָם יִי וּמִיִּשְׂרָאֵל וְתַהִי אֶרֶעָא הָדָא לָכוֹן לְאַחֲסָנָא קָדָם יִי:
- 23 But if ye will not do so, behold, ye have sinned against the LORD; and know ye your sin which will find you.
 23 וְאִם-לֹא תַעֲשׂוּן כֹּן הִנֵּה חֲטֹאתֶם לַיהוָה וְדַעוּ חֲטֹאתְכֶם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶתְכֶם:
 23 וְאִם לֹא תַעֲבִדוּן כֹּן הָא חֲבִיתוֹן קָדָם יִי וְדַעוּ חֻבְתְּכוֹן דִּתְשַׁכַּח יִתְכוֹן:
- 24 Build you cities for your little ones, and folds for your sheep; and do that which hath proceeded out of your mouth.'
 24 בְּנוּ-לָכֶם עָרִים לְטַפְּכֶם וּגְדֹרֹת לְצִנְאֲכֶם וְהִיצֵא מִפִּיכֶם תַּעֲשׂוּ:
 24 בְּנוּ לָכוֹן קְרוּוֹן לְטַפְּלָכוֹן וְחֻטְרִין לְעֻנְכוֹן וְיִדְיֹפֹק מִפּוֹמְכוֹן תַּעֲבִדוּן:
- 25 And the children of Gad and the children of Reuben spoke unto Moses, saying: 'Thy servants will do as my lord commandeth.
 25 וַיֹּאמֶר בְּנֵי-גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר עֲבָדֶיךָ יַעֲשׂוּ כַאֲשֶׁר אֲדֹנִי מֻצְוָה:
 25 וַאֲמַר בְּנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לְמֹשֶׁה לְמִימַר עֲבָדֶיךָ יַעֲבִדוּן כְּמָא דְרְבוּנֵי מִפְּקִיד:
- 26 Our little ones, our wives, our flocks, and all our cattle, shall be there in the cities of Gilead;
 26 טַפְּנוּ נָשֵׁינוּ מִקְנָנוּ וְכָל-בְּהֵמָתָנוּ יִהְיוּ-שָׁם בְּעָרֵי הַגִּלְעָד:
 26 טַפְּלָנָא נְשָׂאנָא וְכָל בְּעִירְנָא יְהוֹן תַּמָּן בְּקָרְוֵי גִלְעָד:

(19) מעבר לירדן וגו'. צעזר המערבי: כי באה נחלתנו. כזר קצלונו צעזר המזרחי:
 (24) לצנאכם. תיזה 12 מגזרת (תהליס ח, ח) זנה ואלפים כלס. שאין צו אל"ף מפסיק בין נו"ן לזד"י ואל"ף שזא כאן אחר הנו"ן במקום ה"א של זנה הוא. מיסודו של רבי משה הדרשן למדתי כן: והיציא מפיכם תעשו. לגזרה. שקצלתם עליכם לעבור למלחמה עד כזו וחלוק שמה לא בקש מהם אלא ונכזשה ואחר תשובו והם קצלו עליהם עד התחל הרי הוסיפו להמכזש שזע שחלקו וכן עשו:
 (25) ויאמר בני גד. כולס כאיש אחד:

27 but thy servants will pass over, every man that is armed for war, before the LORD to battle, as my lord saith.'

28 So Moses gave charge concerning them to Eleazar the priest, and to Joshua the son of Nun, and to the heads of the fathers' houses of the tribes of the children of Israel.

29 And Moses said unto them: 'If the children of Gad and the children of Reuben will pass with you over the Jordan, every man that is armed to battle, before the LORD, and the land shall be subdued before you, then ye shall give them the land of Gilead for a possession;

30 but if they will not pass over with you armed, they shall have possessions among you in the land of Canaan.'

31 And the children of Gad and the children of Reuben answered, saying: 'As the LORD hath said unto thy servants, so will we do.

32 We will pass over armed before the LORD into the land of Canaan, and the possession of our inheritance shall remain with us beyond the Jordan.'

33 And Moses gave unto them, even to the children of Gad, and to the children of Reuben, and unto the half-tribe of Manasseh the son of Joseph, the kingdom of Sihon king of the Amorites, and the kingdom of Og king of Bashan, the land, according to the cities thereof with their borders, even the cities of the land round about.

34 And the children of Gad built Dibon, and Ataroth, and Aroer;

27 וְעַבְדֵי יְהוָה יַעֲבֹרוּ כָל-חַלּוּץ צָבָא לִפְנֵי יְהוָה לְמַלְחָמָה כַּאֲשֶׁר אָדָנִי דִּבֶּר:

28 וַיִּצַּו לָהֶם מֹשֶׁה אֶת אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן וְאֶת-רָאשֵׁי אֲבוֹת הַמִּטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

29 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם אִם-יַעֲבֹרוּ בְנֵי-גָד וּבְנֵי-רְאוּבֵן אִתְּכֶם אֶת-הַיַּרְדֵּן כָּל-חַלּוּץ לְמַלְחָמָה לִפְנֵי יְהוָה וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵיכֶם וְנָתַתֶּם לָהֶם אֶת-אֶרֶץ הַגִּלְעָד לְאֻחֻזָּה:

30 וְאִם-לֹא יַעֲבֹרוּ חַלּוּצִים אִתְּכֶם וְנִאֲחֲזוּ בְּתֻכְכֶם בָּאָרֶץ כְּנָעַן:

31 וַיַּעֲנוּ בְנֵי-גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לֵאמֹר אֵת אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֵל-עַבְדֶּיךָ כֹּן נַעֲשֶׂה:

32 נַחֲנוּ נַעֲבֹר חַלּוּצִים לִפְנֵי יְהוָה אֶרֶץ כְּנָעַן וְאֲחֻזָּתֵנוּ נַחֲלָתֵנוּ מֵעַבְדְּ לִירְדָן:

33 וַיִּתֵּן לָהֶם מֹשֶׁה לְבְנֵי-גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן וּלְחֻצֵּי שִׁבְטֵי מְנַשֶּׁה בֶּן-יוֹסֵף אֶת-מַמְלַכַת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי וְאֶת-מַמְלַכַת עֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן הָאָרֶץ לְעִרְיָהּ בְּגִבְלֹת עָרֵי הָאָרֶץ סָבִיב:

34 וַיְבִנוּ בְנֵי-גָד אֶת-דִּיבּוֹן וְאֶת-עֲטָרוֹת וְאֶת עֲרוֹר:

(28) ויצו להם. כמו עליהם ועל תנאם מינה אלעזר ויהושע. כמו (שמות יד, יד) ה' ילחם לכם:

(32) ואחזנו אחזת נחלתנו. כלומר צידנו וצרותנו מהי אחזת נחלתנו מעבר הזה:

35	and Atroth-shophan, and Jazer, and Jogbehah;	וְאֶת־עֲטֹרֶת שׁוֹפָן וְאֶת־יַעְזֹר וְיִגְבֵּהָהּ:	וְיַת עֲטֹרוֹת שׁוֹפָן וְיַת יַעְזֹר וְיִגְבֵּהָהּ:
36	and Beth-nimrah, and Beth-haran; fortified cities, and folds for sheep.	וְאֶת־בֵּית נִמְרָה וְאֶת־בֵּית הָרָן עָרֵי מִבְצָר וּגְדֵלֹת צֹאן:	וְיַת בֵּית נִמְרָה וְיַת בֵּית הָרָן קְרוֹיִן כְּרִיכָן וְחֲטָרִין דְּעֹאן:
37	And the children of Reuben built Heshbon, and Elealeh, and Kiriathaim;	וּבְנֵי רְאוּבֵן בָּנוּ אֶת־חֶשְׁבּוֹן וְאֶת־אֶלְעָלָא וְאֶת קְרִיתַיִם:	וּבְנֵי רְאוּבֵן בָּנוּ יֵת חֶשְׁבּוֹן וְיַת אֶלְעָלָא וְיַת קְרִיתַיִם:
38	and Nebo, and Baal-meon—their names being changed—and Sibmah; and gave their names unto the cities which they builded.	וְאֶת־נְבוֹ וְאֶת־בְּעֵל מְעוֹן מוֹסֶבֶת שֵׁם וְאֶת־שִׁבְמָה וַיִּקְרְאוּ בְּשֵׁמֹת הָעָרִים אֲשֶׁר בָּנוּ:	וְיַת נְבוֹ וְיַת בְּעֵל מְעוֹן מִקְפָן שְׁמָהֶן וְיַת שִׁבְמָה וַיִּקְרְאוּ בְּשֵׁמָהֶן יֵת שְׁמָהֶת קְרוֹיָא דְּבָנוּ:
39	And the children of Machir the son of Manasseh went to Gilead, and took it, and dispossessed the Amorites that were therein.	וַיֵּלְכוּ בְנֵי מַכִּיר בֶּן־מְנַשֶּׁה גִלְעָדָה וַיִּלְכְּדָהּ וַיּוֹרֶשׁ אֶת־הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר־בָּהּ:	וַאֲזָלוּ בְנֵי מַכִּיר בֶּר מְנַשֶּׁה לְגִלְעָד וּכְבָּשׁוּהָ וַתִּרְיֵךְ יֵת אֱמֹרָאָה דְּבָהּ:
40	And Moses gave Gilead unto Machir the son of Manasseh; and he dwelt therein.	וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־גִּלְעָד לְמַכִּיר בֶּן־מְנַשֶּׁה וַיָּשָׁב בָּהּ:	וַיְהִי מֹשֶׁה יֵת גִּלְעָד לְמַכִּיר בֶּר מְנַשֶּׁה וַיִּתֵּיב בָּהּ:
41	And Jair the son of Manasseh went and took the villages thereof, and called them Havvoth-jair.	וַיֵּאִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה הַלֵּךְ וַיִּלְכְּדֵם וַיִּקְרָא אֹתָהֶן חֲתוֹת יֵאִיר:	וַיֵּאִיר בֶּר מְנַשֶּׁה אֲזָל וּכְבָּשׁ יֵת כְּפָרְנִיהוֹן וַיִּקְרָא יֵתָהוֹן כְּפָרְנִי יֵאִיר:
42	And Nobah went and took Kenath, and the villages thereof, and called it Nobah, after his own name.	וַנְּבַח הַלֵּךְ וַיִּלְכְּדֵם וַיִּקְרָא לָהּ נֹבַח בְּשֵׁמוֹ (פ)	וַנְּבַח אֲזָל וּכְבָּשׁ יֵת קֶנֶת וְיַת כְּפָרְנִיָּה וַיִּקְרָא לָהּ נֹבַח בְּשֵׁמִיהּ:

The Haftarah is Jeremiah 1:1 – 2:3 on page 205. This Haftara is always read the first Shabbat after the 17th of Tammuz.

- (36) ערי מבצר וגדרות צאן. זה סוף הפסוק מוסב על תחלת הענין ויצנו בני גד את הערים הללו להיות ערי מצור וגדרות לאן:
- (38) ואת נבו ואת בעל מעון מוסבת שם. נבו ובעל מעון שמות עבודת אלילים הם והיו האמוריים קורים עריהם על שם עבודת אלילים שלהם וצני ראובן הסב את שמות לשמות אחרים וזהו מוסבות שם נבו ובעל מעון מוסבות לשם אחר: ואת שבמה. צנו שבמה והיא שצם האמורה למעלה (לעיל ג):
- (39) ויורש. כתר גומו ותרין. שתיצת רי"ש משמשת שתי חלוקות לשון ירושה ולשון הורשה שהוא טירוד וסירוד:
- (41) חותיהם. כפרניהם: ויקרא אתהן חות יאיר. לפי שלא היו לו צנים קראם בשמו לזכרון:
- (42) ויקרא לה נבחה. לה אינו מפיק ה"א וראיתי ציסודו של רבי משה הדורשן לפי שלא נתקיים לה שם זה לפיכך הוא רפה. שמשמע מדרשו כמו לא. ותמהני מה ידרוש בשתי חצות הדומות לה (רות ג, יד) ויאמר לה צועז (זכריה ה, יא) לצנות לה בית:

XXXIII	<p>These are the stages of the children of Israel, by which they went forth out of the land of Egypt by their hosts under the hand of Moses and Aaron.</p>	<p>אלֹהֵי מִסְעֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֵצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְצָבָאֲתָם בְּיַד־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:</p>	<p>מסעי ל</p>
2	<p>And Moses wrote their goings forth, stage by stage, by the commandment of the LORD; and these are their stages at their goings forth.</p>	<p>וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־מוֹצְאֵיהֶם לְמִסְעֵיהֶם עַל־פִּי יְהוָה וְאַלֹהֵי מִסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם:</p>	<p>2</p>
3	<p>And they journeyed from Rameses in the first month, on the fifteenth day of the first month; on the morrow after the passover the children of Israel went out with a high hand in the sight of all the Egyptians,</p>	<p>וַיִּסְעוּ מֵרַעַמְסֵס בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן מִמַּחֲרַת הַפֶּסַח יֵצְאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיַד רָמָה לְעֵינֵי כָל־מִצְרַיִם:</p>	<p>3</p>
4	<p>while the Egyptians were burying them that the LORD had smitten among them, even all their first-born; upon their gods also the LORD executed judgments.</p>	<p>וּמִצְרַיִם מִקְבְּרֵיהֶם אֲשֶׁר הִכָּה יְהוָה בָּהֶם כָּל־בְּכוֹר וּבְאֵלֵהֶם עָשָׂה יְהוָה שְׁפָטִים:</p>	<p>לוי</p>
5	<p>And the children of Israel journeyed from Rameses, and pitched in Succoth.</p>	<p>וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵרַעַמְסֵס וַיַּחֲנוּ בְּסֻכֹּת:</p>	<p>5</p>
6	<p>And they journeyed from Succoth, and pitched in Etham, which is in the edge of the wilderness.</p>	<p>וַיִּסְעוּ מִסֻּכֹּת וַיַּחֲנוּ בְּאֵתָם בְּקֶצֶה הַמִּדְבָּר:</p>	<p>6</p>
7	<p>And they journeyed from Etham, and turned back unto Pihahiroth, which is before Baal-zephon; and they pitched before Migdol.</p>	<p>וַיִּסְעוּ מֵאֵתָם וַיָּשָׁב עַל־פִּי הַחִירֹת אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי בַּעַל צִפּוֹן וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי מִגְדֹּל:</p>	<p>ישראל</p>

(1) אלה מסעי. למה נכתבו המסעות הללו. להודיע חסדיו של מקום. שאף על פי שגור עליהם לטלטלם ולהניעם במדבר לא תאמר שהיו נעים ומטולטלים ממסע למסע כל ארבעים שנה ולא היתה להם מנוחה. שהרי אין כאן אלא ארבעים ושנים מסעות. לא מהם י"ד שכולם היו בשנה ראשונה קודם גזירה. משנסעו מרעמסס עד שצאו לרתמה. שמשם נשתלחו המרגלים שנאמר (במדבר יב, טז) ואחר נסעו העם מחצרות וגו' (שם יג, ז) שלח לך אנשים וגו'. וכאן הוא אומר ויסעו מחצרות ויחזרו ברתמה למדת שהוא במדבר פארן ועוד הוצא משם ח' מסעות שהיו לאחר מיתת אהרן מהר ההר עד ערבות מואב בשנת הארבעים נמצא שכל שמנה ושלשים שנה לא נסעו אלא עשרים מסעות. זה מיסודו של רבי משה הדרשן. ורבי תנחומא (מסעי ג. במדבר רבה) דרש צו דרשה אחרת משל למלך שהיה צנו חולה והוליכו למקום רחוק לרפואתו כיון שהיו חוזרין התחיל אצו מונה כל המסעות אמר לו כאן ישננו כאן הוקרנו כאן חששת את ראשך וכו'.

(4) ומצרים מקברים. טרודים באצלם:

8	And they journeyed from Penehahiroth, and passed through the midst of the sea into the wilderness; and they went three days' journey in the wilderness of Etham, and pitched in Marah.	וַיֵּצְאוּ מִן הַיָּם בְּתוֹךְ-הַיָּם וַיֵּלְכוּ דֶרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר אֹתָם וַיַּחֲנוּ בְּמַרָּה:	וַיֵּצְאוּ מִן הַיָּם בְּתוֹךְ-הַיָּם וַיֵּלְכוּ דֶרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר אֹתָם וַיַּחֲנוּ בְּמַרָּה:
9	And they journeyed from Marah, and came unto Elim; and in Elim were twelve springs of water, and threescore and ten palm-trees; and they pitched there.	וַיֵּצְאוּ מִמַּרָּה וַיָּבֹאוּ אֶל-עֵלִים וּבְאֵיִם שְׁתֵּים עָשָׂר עֵינַת מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וַיַּחֲנוּ-שָׁם:	וַיֵּצְאוּ מִמַּרָּה וַיָּבֹאוּ אֶל-עֵלִים וּבְאֵיִם שְׁתֵּים עָשָׂר עֵינַת מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וַיַּחֲנוּ-שָׁם:
10	And they journeyed from Elim, and pitched by the Red Sea.	וַיֵּצְאוּ מֵעֵלִים וַיַּחֲנוּ עַל-יַם סוּף:	וַיֵּצְאוּ מֵעֵלִים וַיַּחֲנוּ עַל-יַם סוּף:
11	And they journeyed from the Red Sea, and pitched in the wilderness of Sin.	וַיֵּצְאוּ מִיַּם-סוּף וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר-סִין:	וַיֵּצְאוּ מִיַּם-סוּף וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר-סִין:
12	And they journeyed from the wilderness of Sin, and pitched in Dophkah.	וַיֵּצְאוּ מִבְּרֶחַת-סִין וַיַּחֲנוּ בְּדֹפְקָה:	וַיֵּצְאוּ מִבְּרֶחַת-סִין וַיַּחֲנוּ בְּדֹפְקָה:
13	And they journeyed from Dophkah, and pitched in Alush.	וַיֵּצְאוּ מִדֹּפְקָה וַיַּחֲנוּ בְּאַלוֹשׁ:	וַיֵּצְאוּ מִדֹּפְקָה וַיַּחֲנוּ בְּאַלוֹשׁ:
14	And they journeyed from Alush, and pitched in Rephidim, where was no water for the people to drink.	וַיֵּצְאוּ מֵאַלוֹשׁ וַיַּחֲנוּ בְּרֶפְדִּים וְלֹא-הָיָה שָׁם מַיִם לָעָם לְשִׁתּוֹת:	וַיֵּצְאוּ מֵאַלוֹשׁ וַיַּחֲנוּ בְּרֶפְדִּים וְלֹא-הָיָה שָׁם מַיִם לָעָם לְשִׁתּוֹת:
15	And they journeyed from Rephidim, and pitched in the wilderness of Sinai.	וַיֵּצְאוּ מִרֶפְדִּים וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר-סִינַי:	וַיֵּצְאוּ מִרֶפְדִּים וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר-סִינַי:
16	And they journeyed from the wilderness of Sinai, and pitched in Kibroth-hattaavah.	וַיֵּצְאוּ מִבְּרֶחַת-סִינַי וַיַּחֲנוּ בְּקִבְרוֹת-הַתַּאֲוָה:	וַיֵּצְאוּ מִבְּרֶחַת-סִינַי וַיַּחֲנוּ בְּקִבְרוֹת-הַתַּאֲוָה:
17	And they journeyed from Kibroth-hattaavah, and pitched in Hazeroth.	וַיֵּצְאוּ מִקִּבְרֵי-דְמָשָׁאִי וַיַּחֲנוּ בְּחֲצֵרֹת:	וַיֵּצְאוּ מִקִּבְרֵי-דְמָשָׁאִי וַיַּחֲנוּ בְּחֲצֵרֹת:
18	And they journeyed from Hazeroth, and pitched in Rithmah.	וַיֵּצְאוּ מִחֲצֵרֹת וַיַּחֲנוּ בְּרִתְמָה:	וַיֵּצְאוּ מִחֲצֵרֹת וַיַּחֲנוּ בְּרִתְמָה:
19	And they journeyed from Rithmah, and pitched in Rimmon-perez.	וַיֵּצְאוּ מִרִּתְמָה וַיַּחֲנוּ בְּרִמּוֹן-פְּרִי:	וַיֵּצְאוּ מִרִּתְמָה וַיַּחֲנוּ בְּרִמּוֹן-פְּרִי:

(18) ויחנו ברתמה. על שם לשון הרע של מרגלים שנאמר (תהלים קכ, ד) מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה חזי גבור שונאים עם גחלי רתמים:

20	And they journeyed from Rimmon-perez, and pitched in Libnah.	וַיָּסֻעוּ מִרְמֹן פֶּרֶץ וַיַּחֲנוּ וַיִּנָּטְלוּ מִרְמֹן פֶּרֶץ וַיִּבְּנוּהָ בְּלִבְנָה:	וַיָּסֻעוּ מִרְמֹן פֶּרֶץ וַיַּחֲנוּ בְּלִבְנָה:	20
21	And they journeyed from Libnah, and pitched in Rissah.	וַיָּסֻעוּ מִלִּבְנָה וַיַּחֲנוּ בְּרִסָּה:	וַיָּסֻעוּ מִלִּבְנָה וַיִּנָּטְלוּ מִלִּבְנָה וַיִּבְּנוּהָ בְּרִסָּה:	21
22	And they journeyed from Rissah, and pitched in Kehelah.	וַיָּסֻעוּ מִרִּסָּה וַיַּחֲנוּ בְּקֵהֶלֶת:	וַיָּסֻעוּ מִרִּסָּה וַיִּנָּטְלוּ מִרִּסָּה וַיִּבְּנוּהָ בְּקֵהֶלֶת:	22
23	And they journeyed from Kehelah, and pitched in mount Shepher.	וַיָּסֻעוּ מִקֵּהֶלֶת וַיַּחֲנוּ בְּהַר־שֹׁפָר:	וַיָּסֻעוּ מִקֵּהֶלֶת וַיִּנָּטְלוּ מִקֵּהֶלֶת וַיִּבְּנוּהָ בְּהַר־שֹׁפָר:	23
24	And they journeyed from mount Shepher, and pitched in Haradah.	וַיָּסֻעוּ מִהַר־שֹׁפָר וַיַּחֲנוּ בְּחָרָדָה:	וַיָּסֻעוּ מִהַר־שֹׁפָר וַיִּנָּטְלוּ מִהַר־שֹׁפָר וַיִּבְּנוּהָ בְּחָרָדָה:	24
25	And they journeyed from Haradah, and pitched in Makheloth.	וַיָּסֻעוּ מִחָרָדָה וַיַּחֲנוּ בְּמַקְהֵלֹת:	וַיָּסֻעוּ מִחָרָדָה וַיִּנָּטְלוּ מִחָרָדָה וַיִּבְּנוּהָ בְּמַקְהֵלֹת:	25
26	And they journeyed from Makheloth, and pitched in Tahath.	וַיָּסֻעוּ מִמַּקְהֵלֹת וַיַּחֲנוּ בְּתַחַת:	וַיָּסֻעוּ מִמַּקְהֵלֹת וַיִּנָּטְלוּ מִמַּקְהֵלֹת וַיִּבְּנוּהָ בְּתַחַת:	26
27	And they journeyed from Tahath, and pitched in Terah.	וַיָּסֻעוּ מִתַּחַת וַיַּחֲנוּ בְּתֶרַח:	וַיָּסֻעוּ מִתַּחַת וַיִּנָּטְלוּ מִתַּחַת וַיִּבְּנוּהָ בְּתֶרַח:	27
28	And they journeyed from Terah, and pitched in Mithkah.	וַיָּסֻעוּ מִתֶּרַח וַיַּחֲנוּ בְּמִתְקָה:	וַיָּסֻעוּ מִתֶּרַח וַיִּנָּטְלוּ מִתֶּרַח וַיִּבְּנוּהָ בְּמִתְקָה:	28
29	And they journeyed from Mithkah, and pitched in Hashmonah.	וַיָּסֻעוּ מִמִּתְקָה וַיַּחֲנוּ בְּחַשְׁמוֹנָה:	וַיָּסֻעוּ מִמִּתְקָה וַיִּנָּטְלוּ מִמִּתְקָה וַיִּבְּנוּהָ בְּחַשְׁמוֹנָה:	29
30	And they journeyed from Hashmonah, and pitched in Moseroth.	וַיָּסֻעוּ מִחַשְׁמוֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּמוֹסְרוֹת:	וַיָּסֻעוּ מִחַשְׁמוֹנָה וַיִּנָּטְלוּ מִחַשְׁמוֹנָה וַיִּבְּנוּהָ בְּמוֹסְרוֹת:	30
31	And they journeyed from Moseroth, and pitched in Bene-jaakan.	וַיָּסֻעוּ מִמוֹסְרוֹת וַיַּחֲנוּ בְּבְנֵי־יַעֲקֹן:	וַיָּסֻעוּ מִמוֹסְרוֹת וַיִּנָּטְלוּ מִמוֹסְרוֹת וַיִּבְּנוּהָ בְּבְנֵי־יַעֲקֹן:	31
32	And they journeyed from Bene-jaakan, and pitched in Hor-haggidgad.	וַיָּסֻעוּ מִבְּנֵי־יַעֲקֹן וַיַּחֲנוּ בְּחֹר־הַגִּדְגָּד:	וַיָּסֻעוּ מִבְּנֵי־יַעֲקֹן וַיִּנָּטְלוּ מִבְּנֵי־יַעֲקֹן וַיִּבְּנוּהָ בְּחֹר־הַגִּדְגָּד:	32
33	And they journeyed from Hor-haggidgad, and pitched in Jotbah.	וַיָּסֻעוּ מִחֹר־הַגִּדְגָּד וַיַּחֲנוּ בְּיֹטְבָתָה:	וַיָּסֻעוּ מִחֹר־הַגִּדְגָּד וַיִּנָּטְלוּ מִחֹר־הַגִּדְגָּד וַיִּבְּנוּהָ בְּיֹטְבָתָה:	33
34	And they journeyed from Jotbah, and pitched in Abronah.	וַיָּסֻעוּ מִיֹּטְבָתָה וַיַּחֲנוּ בְּעִבְרוֹנָה:	וַיָּסֻעוּ מִיֹּטְבָתָה וַיִּנָּטְלוּ מִיֹּטְבָתָה וַיִּבְּנוּהָ בְּעִבְרוֹנָה:	34
35	And they journeyed from Abronah, and pitched in Ezion-geber.	וַיָּסֻעוּ מִעִבְרוֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּעִזְיוֹן־גִּבְר:	וַיָּסֻעוּ מִעִבְרוֹנָה וַיִּנָּטְלוּ מִעִבְרוֹנָה וַיִּבְּנוּהָ בְּעִזְיוֹן־גִּבְר:	35

36	And they journeyed from Ezion-geber, and pitched in the wilderness of Zin—the same is Kadesh.	וַיֵּסְעוּ מֵעִזִּיּוֹן גִּבְרָ וַיַּחֲנוּ וַיִּנְטְלוּ מִעִזִּיּוֹן גִּבְרָ וַיִּחַן בְּמִדְבַּר צִין הוּא קֹדֶשׁ׃
37	And they journeyed from Kadesh, and pitched in mount Hor, in the edge of the land of Edom.—	וַיֵּסְעוּ מִקֹּדֶשׁ וַיַּחֲנוּ בְּהַר הָהָר וַיִּנְטְלוּ מִרְקֹם וַיִּחַן בְּהוֹר טוֹרָא בְּסִפֵּי אֶרֶץ עֲדוֹם׃
38	And Aaron the priest went up into mount Hor at the commandment of the LORD, and died there, in the fortieth year after the children of Israel were come out of the land of Egypt, in the fifth month, on the first day of the month.	וַיַּעַל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֶל־הַר הָהָר וַיִּצְוֶה יְהוָה וַיָּמָת שָׁם בְּשָׁנָה הָאַרְבָּעִים לְצֵאת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם בְּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ׃
39	And Aaron was a hundred and twenty and three years old when he died in mount Hor.	וְאַהֲרֹן בֶּן־שָׁלֹשׁ וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה וְשָׁרִין וְחֹלֶת שָׁנָה בָּמָוֶתוֹ בְּהַר הָהָר׃ (ס)
40	And the Canaanite, the king of Arad, who dwelt in the South in the land of Canaan, heard of the coming of the children of Israel.—	וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עָרָד וְהוּא יָשָׁב בְּנֹגֵב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן בָּבֶא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
41	And they journeyed from mount Hor, and pitched in Zalmonah.	וַיֵּסְעוּ מִהָר הָהָר וַיַּחֲנוּ וַיִּנְטְלוּ מִהָר טוֹרָא וַיִּחַן בְּצַלְמֹנָה׃
42	And they journeyed from Zalmonah, and pitched in Punon.	וַיֵּסְעוּ מִצַּלְמֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּפוֹנֹן׃ וַיִּנְטְלוּ מִצַּלְמֹנָה וַיִּחַן בְּפוֹנֹן׃
43	And they journeyed from Punon, and pitched in Oboth.	וַיֵּסְעוּ מִפוֹנֹן וַיַּחֲנוּ בְּאֹבֹת׃ וַיִּנְטְלוּ מִפוֹנֹן וַיִּחַן בְּאֹבֹת׃
44	And they journeyed from Oboth, and pitched in Ije-abarim, in the border of Moab.	וַיֵּסְעוּ מֵאֹבֹת וַיַּחֲנוּ בְּעִי וַיִּנְטְלוּ מֵאֹבֹת וַיִּחַן בְּמִגְזָת עֲבְרָאִי בְּתַחֲוִם מוֹאָב׃
45	And they journeyed from Ijim, and pitched in Dibon-gad.	וַיֵּסְעוּ מֵעִיִּים וַיַּחֲנוּ בְּדִיבֹן גָּד׃ וַיִּנְטְלוּ מִמִּגְזָתָא וַיִּחַן בְּדִיבֹן גָּד׃
46	And they journeyed from Dibon-gad, and pitched in Almon-diblathaim.	וַיֵּסְעוּ מִדִּיבֹן גָּד וַיַּחֲנוּ בְּעֵלְמֹן וַיִּנְטְלוּ מִדִּיבֹן גָּד וַיִּחַן בְּעֵלְמוֹן דִּבְלַתִּימָה׃

(38) על פי ד'. מלמד שמת דנשיקה (צ"ז יז, א):

(40) וישמע הכנעני. כאן למדך שמימת אהרן היא השמועה שנסחלקו ענני כבוד וכסוד שנתנה רשות להלחם בישראל

לפיכך חזר וכתבה (ר"ה ג, א):

(44) בעיי העברים. לשון חרבות וגלים כמו (מיכה א, ו) לעי השדה (תהלים עט, א) שמו את ירושלים לעיים:

47	And they journeyed from Almon-diblathaim, and pitched in the mountains of Abarim, in front of Nebo.	וַיָּסְעוּ מֵעַלְמָן דְּבִלְתַּיִמָּה וַיַּחֲנוּ בְּהַרֵּי הָעֲבָרִים לִפְנֵי נֶבֹ: וַיָּטְלוּ מַעֲלָמוֹן דְּבִלְתַּיִם וְשָׂרוּ בְּטוֹרֵי דְעִבְרָא דְקָדָם נֶבֹ:	47
48	And they journeyed from the mountains of Abarim, and pitched in the plains of Moab by the Jordan at Jericho.	וַיָּסְעוּ מִהַרֵּי הָעֲבָרִים וַיַּחֲנוּ בְּעַרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ: וַיָּטְלוּ מִטּוֹרֵי דְעִבְרָא וְשָׂרוּ בְּמִישְׁרֵי דְמוֹאָב עַל יַרְדֵּן דִּירִיחוֹ:	48
49	And they pitched by the Jordan, from Beth-jeshimoth even unto Abel-shittim in the plains of Moab.	וַיַּחֲנוּ עַל-הַיַּרְדֵּן מִבֵּית הַיִּשְׁמֹת עַד אָבֵל הַשְּׁטִיִּם בְּעַרְבַת מוֹאָב: (ס)	49
50	And the LORD spoke unto Moses in the plains of Moab by the Jordan at Jericho, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בְּעַרְבַת מוֹאָב עַל-יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ לֵאמֹר: וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּמִישְׁרֵי דְמוֹאָב עַל יַרְדֵּן דִּירִיחוֹ לְמִימֵר:	שלישי (חמישי)
51	'Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye pass over the Jordan into the land of Canaan,	דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת-הַיַּרְדֵּן אֶל-אֶרֶץ כְּנָעַן:	51
52	then ye shall drive out all the inhabitants of the land from before you, and destroy all their figured stones, and destroy all their molten images, and demolish all their high places.	וְהוֹרִשְׁתֶּם אֶת-כָּל-יִשְׁבֵּי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְאַבְדֶתֶם אֶת כָּל-מִשְׁכֵּי־תָם וְאֶת כָּל-צִלְמֵי מַסַּכְתָּם תִּאֲבִדוּ וְאֶת כָּל-בְּמוֹתָם תִּשְׁמִידוּ:	52
53	And ye shall drive out the inhabitants of the land, and dwell therein; for unto you have I given the land to possess it.	וְהוֹרִשְׁתֶּם אֶת-הָאָרֶץ וַיִּשְׁבְּתֶם-בָּהּ כִּי לָכֶם נָתַתִּי אֶת-הָאָרֶץ לְרִשְׁתָּהּ אֹתָהּ:	53

- (49) מבית הישמת עד אבל השטים. כאן למדך שיעור מחנה ישראל י"צ מיל. דאמר רבה בר רב חנה לדידי חזי לי ההוא אמר וכו' (עירובין נה, ב): אבל השטים. מישור של שטים אצל שמו:
- (51) כי אתם עברים את הירדן וגו' והורשתם וגו'. והלא כמה פעמים הוזכרו על כך אלא כך אמר להם משה כשאמרו עוברים צירדן ציבשה על מנת כן תעברו. ואם לאו מים צאין ושוטפין אתכם וכן מצינו שאמר להם יהושע צעודם צירדן (סוטה לז, א. תוספתא סוטה ט, ה):
- (52) והורשתם. וגרשתם. משכיתם. כתרומתו בית סגדתהון על שם שהיו מסכנין את הקרקע ברצפת אבנים של שיש להשתחוות עליהם כפי שוט ידים ורגלים כדכתיב (ויקרא כו, א) ואנן משכית לא תחננו צארכם להשתחוות עליה: מסכתם. כתרומתו מתכתהון:
- (53) והורשתם את הארץ. והורשתם אותה מיושביה ואז וישבתם בה תוכלו להתקיים בה ואם לאו לא תוכלו להתקיים בה:

- 54 And ye shall inherit the land by lot according to your families—to the more ye shall give the more inheritance, and to the fewer thou shalt give the less inheritance; wheresoever the lot falleth to any man, that shall be his; according to the tribes of your fathers shall ye inherit.
- 55 But if ye will not drive out the inhabitants of the land from before you, then shall those that ye let remain of them be as thorns in your eyes, and as pricks in your sides, and they shall harass you in the land wherein ye dwell.
- 56 And it shall come to pass, that as I thought to do unto them, so will I do unto you.
- XXXIV And the LORD spoke unto Moses, saying:
- 2 'Command the children of Israel, and say unto them: When ye come into the land of Canaan, this shall be the land that shall fall unto you for an inheritance, even the land of Canaan according to the borders thereof.
- 3 Thus your south side shall be from the wilderness of Zin close by the side of Edom, and your south border shall begin at the end of the Salt Sea eastward;
- וְהִתְנַחֲלֶתֶם אֶת-הָאָרֶץ בְּגֻזְלִי לְמִשְׁפַּחְתִּיכֶם לְרֹב תִּרְבּוּ אֶת-נַחֲלָתוֹ וְלִמְעַט תִּמְעִיט אֶת-נַחֲלָתוֹ אֵל אֲשֶׁר-יֵצֵא לוֹ שֵׁמָּה הַגּוֹרֵל לוֹ יִהְיֶה לְמִטּוֹת אֲבֹתֵיכֶם תִּתְנַחֲלוּ:
- וְאִם-לֹא תוֹרִישׁוּ אֶת-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְהָיָה אֲשֶׁר תּוֹתִירוּ מֵהֶם לְשָׁכִים בְּעֵינֵיכֶם וּלְצַנִּינִם בְּצַדֵּיכֶם וְצָרְרוּ אֹתְכֶם עַל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ:
- וְהָיָה כַּאֲשֶׁר דִּמְיָתִי לַעֲשׂוֹת לָהֶם אֲעִשֶׂה לָּכֶם: (פ)
- וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵּאמֹר:
- צֹו אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי-אַתֶּם בָּאִים אֶל-הָאָרֶץ כְּנָעַן זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּפֹּל לָכֶם בְּנַחֲלָה אֶרֶץ כְּנָעַן לִגְבֻלְתֶּיהָ:
- וְהָיָה לָכֶם פְּאֵת-נֹגֵב מִמִּדְבָּר-צֶן עַל-יְדֵי אֲדוֹם וְהָיָה לָכֶם גְּבֹול נֹגֵב מִקְצֵה יַם-הַמֶּלַח קִדְמָה:
- וְאִם לֹא תִּדְרֹשׁוּ אֶת-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִן קִדְמִיכֹן וְיָהִי דִתְשָׁאוּן מִנְהוֹן לְסִיעַן נָטְלוּ זֵין לְקַבְּלֹכֶן וְלִמְשָׁרְיוֹן מִקְפִּיכֹן וְיַעֲקֹון לָכֹן עַל אֶרֶץ דָּאתוֹן יָתִיבִין בָּהּ:
- וְיָהִי כִמָּא דְחִשְׁבִּית לְמַעַבְד לָהוֹן אַעֲבִיד לָכֹן:
- וַיְהִי כִמָּא דְחִשְׁבִּית לְמַעַבְד לָהוֹן אַעֲבִיד לָכֹן:
- וַיְהִי כִמָּא דְחִשְׁבִּית לְמַעַבְד לָהוֹן אַעֲבִיד לָכֹן:
- וַיְהִי כִמָּא דְחִשְׁבִּית לְמַעַבְד לָהוֹן אַעֲבִיד לָכֹן:

- (54) אל אשר יצא לו שמה. מקרא קצר הוא זה אל מקום אשר יאל לו שמה הגורל לו יהיה: למטות אבותיכם. לפי חשבון יוצאי מנרים (צ"צ קיז, א). דבר אחר בשנים עשר גבולין כמנין השבטים:
- (55) והיה אשר תותירו מהם. יהיו לכם לרעה: לשכים בעיניכם. ליתדות המנקרות עיניכם תרגום של יתדות שיכא: ולצנינים. פותרים צו הפותרים לשון מסוכת קוצים הסוכת אתכם לסגור ולכלוא אתכם מאין יוצא וצא: וצררו אתכם. כתרומו:
- (2) זאת הארץ אשר תפול לכם וגו'. לפי שהרצה מלות נוהגות צאריך ואין נוהגות בחוזה לארץ הוצרך לכתוב מנרי גבולי רוחמיה סביב. לומר לך מן הגבולים הללו ולפנים המצות נוהגות: תפול לכם. על שם שנחלקה בגורל נקראת חלוקה לשון נפילה. ומדעש אגדה אומר (תנחומא ד) על ידי שהפיל הקב"ה שריהם של ע' אומות מן השמים וכפתן לפני משה אמר לו ראה אין זה עוד כח:
- (3) והיה לכם פאת נגב. רוח דרומית אשר מן המזרח למערב: ממדבר צן. אשר אלל אדום מתחלת מקצוע דרומית

<p>and your border shall turn about southward of the ascent of</p> <p>4 Akkrabbim, and pass along to Zin; and the goings out thereof shall be southward of Kadesh-barnea; and it shall go forth to Hazar-addar, and pass along to Azmon;</p>	<p>וְיָסַחַר לְכוֹן תַּחֲנוּמָא מִדְּרוֹמָא לְמַסְקָנָא דְעַקְרִיבִין וְיַעֲבֹר לְצִין וְיֵהוּן מִפְּקִנְוֵהי מִדְּרוֹמָא לְרָקִם גִּיאָה וְיִפּוֹק לְחֶצֶר אֲדָר וְיַעֲבֹר לְעֶצְמוֹן:</p>	<p>וְנָסַב לָכֶם הַגְּבוּל מִנֶּגֶב לְמַעַלָּה עַקְרִיבִים וְעָבַר צִנָּה (כ' וְהָיָה) וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו מִנֶּגֶב לְקֶדֶשׁ בְּרִנֶּעַ וְיָצָא חֶצֶר- אֲדָר וְעָבַר עֶצְמוֹנָה:</p>
<p>5 and the border shall turn about from Azmon unto the Brook of Egypt, and the goings out thereof shall be at the Sea.</p>	<p>וְיָסַחַר תַּחֲנוּמָא מִעֶצְמוֹן לְנַחֲלָא דְמִצְרַיִם וְיֵהוּן מִפְּקִנְוֵהי לַיָּם:</p>	<p>וְנָסַב הַגְּבוּל מִעֶצְמוֹן נַחֲלָה מִצְרַיִם וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו הַיָּמָה:</p>
<p>6 And for the western border, ye shall have the Great Sea for a border; this shall be your west border.</p>	<p>וְתַחֲנוּם מִעֶרְבָא וְיֵהי לְכוֹן יָמָא רַבָּא וְתַחֲנוּמִיהָ דִּין וְיֵהי לְכוֹן תַּחֲנוּם מִעֶרְבָא:</p>	<p>וְהַגְּבוּל יָם וְהָיָה לָכֶם הַיָּם הַגָּדוֹל וְהָיָה לָכֶם גְּבוּל יָם:</p>
<p>7 And this shall be your north border: from the Great Sea ye shall mark out your line unto mount Hor;</p>	<p>וְדִין יֵהי לְכוֹן תַּחֲנוּם צְפוֹנָא מִן יָמָא רַבָּא תְּכַנְנוּן לְכוֹן לְהוֹר שׁוּרָא:</p>	<p>וְזֶה-יִהְיֶה לָכֶם גְּבוּל צָפוֹן מִן- הַיָּם הַגָּדוֹל תִּתְּאוּ לָכֶם הָרַ הָהָר:</p>

מזרחית של ארץ חששת המטות. כיצד שלש ארצות יושבות בדרומה של ארץ ישראל זו אלזל זו קצת ארץ מצרים וארץ אדום כולה וארץ מואב כולה. ארץ מצרים במקצוע דרומית מערבית שנאמר בפרשה זו מעצמון נחלה מצרים והיו תוצאותיו הימה. ונחל מצרים היה מהלך על פני כל ארץ מצרים שנאמר (יהושע יג, ג) מן השיחור אשר על פני מצרים. ומפסיק בין ארץ מצרים לארץ ישראל וארץ אדום אלזל לזד המזרח וארץ מואב אלזל ארץ אדום בסוף הדרום למזרח וכשיצאו ישראל ממצרים אס רצה המקום לקרב את כניסתם לארץ היה מעבירם את הנילוס לזד צפון ובאין לארץ ישראל ולא עשה כן וזהו שנאמר (שמות יג, יז) ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים שהם יושבים על הים במערבה של ארץ כנען כענין שנאמר בפלשתים (זפניה ב, ה) יושבי חבל הים גוי כרתים. ולא נחם אותם הדרך אלא הסיבן והוציאתם דרך דרומה אל המדבר והוא שקראו יחזקאל (יחזקאל כ, לה) מדבר העמים לפי שהיו כמה אומות יושבות בלזד והולכין אלזל דרומה מן המערב כלפי מזרח תמיד עד שבאו לדרומה של ארץ אדום ובקשו ממלך אדום שיניחם לעבור דרך ארצו ולהכנס לארץ דרך רחבה ולא רצה והוצרכו לסבוב את כל דרומה של אדום עד בואם לדרומה של ארץ מואב שנאמר (שופטים יא, יז) וגם אל מלך מואב שלח ולא אבה. והלכו כל דרומה של מואב עד סופה ומשם הפכו פניהם לזפון עד שבצבו כל מצר מזרחי שלה לרחבה וכשכלו את מזרחת מואב את ארץ סיחון ועוג שהיו יושבין במזרחת של ארץ כנען והירדן מפסיק ביניהם וזהו שנאמר ציפתח (שם יח) וילך במדבר ויבא את ארץ אדום ואת ארץ מואב ויצא ממזרח שמש לארץ מואב. וכבשו את ארץ סיחון ועוג שהיתה בצפונה של ארץ מואב. וקרב עד הירדן והוא כנגד מקצוע צפונית מערבית של ארץ מואב נמצא שארץ כנען שבעבר הירדן למערב היה מקצוע דרומית מזרחית שלה אלזל אדום:

(4) ונסב לכם הגבול מנגב למעלה עקרבבים. כל מקום שנאמר ונסב או יצא מלמד שלא היה המצר שזה אלזל הולך ויוצא לחוץ יוצא המצר ועוקם לזד צפונה של עולם באלכסון למערב ועובר המצר בדרומה של מעלה עקרבבים נמצא מעלה עקרבבים לפנים מן המצר: ועבר צנה. אל צין כמו מצרימה: והיו תוצאותיו. קצותיו. בדרומה של קדש ברנע: ויצא חצר אדר. מתפשט המצר ומרחיב לזד צפון של עולם ונמשך עוד באלכסון למערב וצא לו לחצר אדר ומשם לעצמון ומשם לנחל מצרים. ולשון ונסב האמור כאן לפי שכתב ויצא חצר אדר שהתחיל להרחיב משעבר את קדש ברנע ורוחב אותה רצועה שבצטתה לזד צפון היתה מקדש ברנע עד עצמון ומשם והלאה נתקצר המצר ונסב לזד הדרום וצא לו לנחל מצרים ומשם לזד המערב אל הים הגדול שהוא מצר מערבה של כל ארץ ישראל. נמצא שנחל מצרים במקצוע מערבית דרומית:

(5) והיו תוצאותיו הימה. אל מצר המערב שאין עוד גבול נגב מאריך לזד המערב משם והלאה:

(6) וגבול ים. ומצר מערבי מהו: והיה לכם הים הגדול. למצר: וגבול. הנסין שצמחן הים אף הם מן הגבול והם איים שקורין אינזול"ם (גיטין ט, א):

(7) גבול צפון. מצר צפון: מן הים הגדול תתאו לכם הר ההר. שהוא במקצוע צפונית מערבית. וראשו משפיע

8 from mount Hor ye shall mark out a line unto the entrance to Hamath; and the goings out of the border shall be at Zedad;	מִהוֹר הָהָר תַּתְּאוּ לְבֹא חֲמַת חֲמַת וַיהוֹן מִפְּקֻנְהֵי דִתְחוּמָא לְצִדָּד:	8 מִהוֹר הָהָר תַּתְּאוּ לְבֹא חֲמַת וַהֲיוּ תוֹצְאוֹת הַגִּבּוֹל צִדָּדָה:
9 and the border shall go forth to Ziphron, and the goings out thereof shall be at Hazar-enan; this shall be your north border.	וַיִּפּוֹק תְּחוּמָא לְזִפְרוֹן וַיהוֹן מִפְּקֻנְהֵי לְחֶצֶר עֵינָן דִּין יְהִי לְכֹן תְּחוּם צְפוֹנָא:	9 וַיֵּצֵא הַגִּבּוֹל זִפְרֹנָה וַהֲיוּ תוֹצְאוֹתָיו חֶצֶר עֵינָן זֶה־יְהִי־הִיא לְכֶם גִּבּוֹל צָפוֹן:
10 And ye shall mark out your line for the east border from Hazar-enan to Shepham;	וּתְכַנְּנוּ לְכֹן לְתַחוּם קְדוּמָא מִחֶצֶר עֵינָן לְשָׁפָם:	10 וַהֲתַאֲוִיִּתֶם לְכֶם לְגִבּוֹל קְדָמָה מִחֶצֶר עֵינָן שְׁפָמָה:
11 and the border shall go down from Shepham to Riblah, on the east side of Ain; and the border shall go down, and shall strike upon the slope of the sea of Chinnereth eastward;	וַיִּיחֹת תְּחוּמָא מִשְׁפָּם לְרִבְלָה מִמִּדְּנָח לְעֵין וַיִּיחֹת תְּחוּמָא וַיִּמְטִי עַל כִּיף יָם גִּנִּיסָר קְדוּמָא:	11 וַיֵּרֶד הַגִּבּוֹל מִשְׁפָּם הָרִבְלָה מִקְדָּם לְעֵין וַיֵּרֶד הַגִּבּוֹל וּמָחָה עַל־כֶּתֶף יָם־כְּנֶרֶת קְדָמָה:
12 and the border shall go down to the Jordan, and the goings out thereof shall be at the Salt Sea; this shall be your land according to the borders thereof round about.'	וַיִּיחֹת תְּחוּמָא לִירְדֵּנָא וַיהוֹן מִפְּקֻנְהֵי לִיָּמָא דְּמִלְחָא דָּא תְּהִי לְכֹן אֶרֶץ לְתַחוּמָהָ סָחוֹר סָחוֹר:	12 וַיֵּרֶד הַגִּבּוֹל הַיַּרְדֵּנָה וַהֲיוּ תוֹצְאוֹתָיו יָם הַמֶּלַח זֹאת תִּהְיֶה לְכֶם הָאָרֶץ לְגִבּוֹלֶיהָ סָבִיב:
13 And Moses commanded the children of Israel, saying: 'This is the land wherein ye shall receive inheritance by lot, which the LORD hath commanded to give unto the nine tribes, and to the half-tribe;	וּפְקִיד מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר דָּא אֶרֶץ דִּתְחַסְּנוּן יְתֵה בְּעַדְבָּא דְּפְקִיד יְיָ לְמִתֵּן לְתַשְׁעָא שְׁבִטִין וּפְלָגוֹת שְׁבִטָא:	13 וַיִּצְו מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּתְּנוּחֲלוּ אֹתָהּ בְּגוּרָל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לָתֵת לְתַשְׁעַת הַמִּטָּוֹת וְחֶצִי הַמִּטָּה:

ונכנס לתוך הים ויש מרוחצ הים לפנים הימנו וחוצה הימנו (שס): תתאו. תשפיעו לכם לנאות ממערב לצפון אל הר ההר: תתאו. לשון סיבה כמו (ד"ה"ז יב, יא) אל תא הרצים (יחזקאל מ, י) ותאי השער היגיע שקורין אפנדי"ן שהוא מוסב ומשופע: (8) מזהר ההר. תסצו ותלכו אל מנר הנפון לנר המזרח ותפגעו בלצא חמת זו אנטוכיא: תוצאות הגבול. סופי הגבול. כל מקום שנאמר תוצאות הגבול או המנר כלה שם לגמרי ואינו עובר להלן כלל או משם מתפשט ומרחיב ויוצא לאחוריו להמשיך להלן באלכסון יותר מן הרוחצ הראשון ולענין רוחצ המדה הראשון קראו תוצאות ששם כלתה אותה מדה: (9) והיו תוצאותיו חצר עינן. הוא היה סוף המנר הצפוני. ונמצאת חצר עינן במקצוע צפונית מזרחית. ומשם והתאויסם לכם אל מנר המזרחי: (10) והתאויסם. לשון הסבה ונטיה כמו תתאו: שפמה. במנר המזרחי ומשם הרצלה: (11) מקדם לעין. שם מקום והמנר הולך במזרחו נמצא העין לפנים מן המנר ומארץ ישראל הוא: וירד הגבול. כל שהגבול הולך מצפון לדרום הוא יורד והולך: ומחה על כתר. ענר: ים כנרת קדמה. שיהא ים כנרת מוך לגבול במערב והגבול במזרח ים כנרת ומשם יורד אל הירדן והירדן מושך וצא מן הנפון לדרום באלכסון נוטה לנר מזרח ומתקרב לנר ארץ כנען כנגד ים כנרת ומושך לנר מזרח של ארץ ישראל כנגד ים כנרת עד שנופל ציס המלח ומשם כלה הגבול בתוצאותיו אל ים המלח שממנו התחלת מנר מקצוע דרומית מזרחית הרי סובבת אותה לארבע רוחותיה:

14	for the tribe of the children of Reuben according to their fathers' houses, and the tribe of the children of Gad according to their fathers' houses, have received, and the half-tribe of Manasseh have received, their inheritance;	אֲרִי קִבִּילוּ שְׁבָטָא דְּבִנֵּי רְאוּבֵן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן וְשְׁבָטָא דְּבִנֵּי גָד לְבֵית אֲבֹתָהוֹן וּפְלָגוֹת שְׁבָטָא דְּמְנַשֶּׁה קִבִּילוּ אַחְסִנְתָּהוֹן:	כִּי לָקָחוּ מִטָּה בְנֵי הָרְאוּבֵנִי לְבֵית אֲבֹתָם וּמִטָּה בְנֵי־הַגָּדִי לְבֵית אֲבֹתָם וַחֲצִי מִטָּה מְנַשֶּׁה לָקָחוּ נִחְלָתָם:	14
15	the two tribes and the half-tribe have received their inheritance beyond the Jordan at Jericho eastward, toward the sun-rising.'	תְּרֵין שְׁבָטִין וּפְלָגוֹת שְׁבָטָא קִבִּילוּ אַחְסִנְתָּהוֹן מִעֵבְרָא לִירֵדָנָא דִּירִיחוֹ קִדּוּמָא מִדְּנֻחָא:	שְׁנֵי הַמִּטּוֹת וַחֲצִי הַמִּטָּה לָקָחוּ נִחְלָתָם מֵעֵבֶר לִירֵדוֹן יְרִיחוֹ קִדְמוֹה מִזְרְחָה: (פ)	15
16	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימְרָא:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	רצעי (שעי)
17	'These are the names of the men that shall take possession of the land for you: Eleazar the priest, and Joshua the son of Nun.	אֵלִין שְׁמֵהַת גּוֹבְרִיא דִּיחֶסְנוֹן לְכוּן יְת אַרְעָא אֱלֻעֶזֶר כְּהֵנָא וַיהוֹשֻׁעַ בֶּר נּוּן:	אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־יִנְחִלוּ לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ אֱלֻעֶזֶר הַכֹּהֵן וַיהוֹשֻׁעַ בֶּן־נּוּן:	17
18	And ye shall take one prince of every tribe, to take possession of the land.	וּרְבָא חַד רַבָּא חַד מִשְׁבָּטָא תְּדַבְּרוּן לְאַחְסִנָּא יְת אַרְעָא:	וְנָשִׂיא אֶחָד נָשִׂיא אֶחָד מִמִּטָּה תִּקְחוּ לְנִחֹל אֶת־הָאָרֶץ:	18
19	And these are the names of the men: of the tribe of Judah, Caleb the son of Jephunneh.	וְאֵלִין שְׁמֵהַת גּוֹבְרִיא לְשְׁבָטָא דִּיהוּדָה כָּלָב בֶּר יִפְנָה:	וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים לַמִּטָּה יְהוּדָה כָּלָב בֶּן־יִפְנָה:	19
20	And of the tribe of the children of Simeon, Shemuel the son of Ammihud.	וּלְשְׁבָטָא דְּבִנֵּי שְׁמַעוֹן שְׁמוּאֵל בֶּר עַמִּיהוּד:	וּלַמִּטָּה בְנֵי שְׁמַעוֹן שְׁמוּאֵל בֶּן־עַמִּיהוּד:	20
21	Of the tribe of Benjamin, Elidad the son of Chislon.	לְשְׁבָטָא דְּבִנְיָמִן אֱלִידָד בֶּר כְּסִלּוֹן:	לַמִּטָּה בְּנִימִן אֱלִידָד בֶּן־כְּסִלּוֹן:	21
22	And of the tribe of the children of Dan a prince, Bukki the son of Jogli.	וּלְשְׁבָטָא דְּבִנֵּי דָן רַבָּא בְּקִי בֶר יֹגְלִי:	וּלַמִּטָּה בְּנֵי־דָן נָשִׂיא בְּקִי בֶן־יֹגְלִי:	22
23	Of the children of Joseph: of the tribe of the children of Manasseh a prince, Hanniel the son of Ephod;	לְבִנֵּי יוֹסֵף לְשְׁבָטָא דְּבִנֵּי מְנַשֶּׁה רַבָּא חַנִּיאֵל בֶּר אֶפּוֹד:	לְבִנֵּי יוֹסֵף לַמִּטָּה בְּנֵי־מְנַשֶּׁה נָשִׂיא חַנִּיאֵל בֶּן־אֶפֶד:	23

(15) קדמה מזהרה. אל פני העולם שהם במזרח שרות מזרחית קרויה פנים ומערבית קרויה אחר לפיכך דרום לימין וצפון לשמאל:

(17) אשר ינחלו לכם. בשבילכם כל נשיא ונשיא אפוטרופוס לשבטו ומחלק נחלת השבט למשפחות ולגברים ובורר לכל אחד ואחד חלק הגון. ומה שהם עושין יהיה עשוי כאלו עשאים שלושים. ולא ימכן לפרש לכם זה ככל לכם שבמקרא שאם כן היה לנו לכתוב ינחילו לכם ינחול משמע שהם נוחלים לכם בשבילכם ובמקומכם כמו (שמות יד, ד) ה' ילחם לכם:

(18) לנחול את הארץ. שיהא נחול וחולק אותה במקומכם:

24 and of the tribe of the children of Ephraim a prince, Kemuel the son of Shiphtan.	וּלְמַטֵּה בְנֵי־אֶפְרַיִם נָשִׂיא וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי אֶפְרַיִם רָבָא קְמוּאֵל בֶּן־שִׁפְטָן:	24 וּלְמַטֵּה בְנֵי־אֶפְרַיִם נָשִׂיא וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי אֶפְרַיִם רָבָא קְמוּאֵל בֶּן־שִׁפְטָן:
25 And of the tribe of the children of Zebulun a prince, Eli-zaphan the son of Parnach.	וּלְמַטֵּה בְנֵי־זְבוּלוֹן נָשִׂיא וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי זְבוּלוֹן רָבָא אֱלִיצָפָן בֶּן־פָּרְנָךְ:	25 וּלְמַטֵּה בְנֵי־זְבוּלוֹן נָשִׂיא וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי זְבוּלוֹן רָבָא אֱלִיצָפָן בֶּן־פָּרְנָךְ:
26 And of the tribe of the children of Issachar a prince, Paltiel the son of Azzan.	וּלְמַטֵּה בְנֵי־יִשָּׁשְׁכָר נָשִׂיא וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי יִשָּׁשְׁכָר רָבָא פִּלְטִיאֵל בֶּן־עֶזָן:	26 וּלְמַטֵּה בְנֵי־יִשָּׁשְׁכָר נָשִׂיא וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי יִשָּׁשְׁכָר רָבָא פִּלְטִיאֵל בֶּן־עֶזָן:
27 And of the tribe of the children of Asher a prince, Ahihud the son of Shelomi.	וּלְמַטֵּה בְנֵי־אָשֶׁר נָשִׂיא אַחִיהוּד וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי אָשֶׁר רָבָא אַחִיהוּד בֶּר שְׁלוֹמִי:	27 וּלְמַטֵּה בְנֵי־אָשֶׁר נָשִׂיא אַחִיהוּד וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי אָשֶׁר רָבָא אַחִיהוּד בֶּר שְׁלוֹמִי:
28 And of the tribe of the children of Naphtali a prince, Pedahel the son of Ammihud.	וּלְמַטֵּה בְנֵי־נַפְתָּלִי נָשִׂיא פְּדַהֵאל וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי נַפְתָּלִי רָבָא פְּדַהֵאל בֶּן־עַמִּיהוּד:	28 וּלְמַטֵּה בְנֵי־נַפְתָּלִי נָשִׂיא פְּדַהֵאל וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי נַפְתָּלִי רָבָא פְּדַהֵאל בֶּן־עַמִּיהוּד:
29 These are they whom the LORD commanded to divide the inheritance unto the children of Israel in the land of Canaan.'	אֵלֶּה אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לְנַחֵל אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: (פ) אֵלֶּיךָ דְּפָקִיד יִי לְאַחְסָנָא יִתְּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:	29 אֵלֶּה אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לְנַחֵל אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: (פ) אֵלֶּיךָ דְּפָקִיד יִי לְאַחְסָנָא יִתְּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:
XXXV And the LORD spoke unto Moses in the plains of Moab by the Jordan at Jericho, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן יַרְחוֹ לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה בְּמִישְׁרֵיָא דְּמוֹאָב עַל יַרְדֵּן דִּירִיחוֹ לְמִימַר:	חמישי וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן יַרְחוֹ לֵאמֹר:
2 'Command the children of Israel, that they give unto the Levites of the inheritance of their possession cities to dwell in; and open land round about the cities shall ye give unto the Levites.	צוֹ־אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתַנוּ לְלוֹוִים מִנְחָלֹת אַחֲזָתָם עָרִים לְשָׁבֹת וּמִגְרָשׁ לָעָרִים סְבִיבֹתֵיהֶם תִּתְּנוּ לְלוֹוִים: פָּקִיד יִתְּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִתְּנוּ לְלוֹוִים לְיֹאצִי מֵאַחְסָנָא אַחֲדָתְהוֹן קְרוֹיָן לְמַתָּב וְרוּחַ לְקְרוֹיָא סַחְרִינִיהוֹן תִּתְּנוּ לְלוֹוִיָא:	2 צוֹ־אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתַנוּ לְלוֹוִים מִנְחָלֹת אַחֲזָתָם עָרִים לְשָׁבֹת וּמִגְרָשׁ לָעָרִים סְבִיבֹתֵיהֶם תִּתְּנוּ לְלוֹוִים:
3 And the cities shall they have to dwell in; and their open land shall be for their cattle, and for their substance, and for all their beasts.	וְהָיוּ הָעָרִים לָהֶם לְשָׁבֹת וּמִגְרָשֵׁיהֶם יִהְיוּ לְבִהֲמָתָם וְלִרְכָשָׁם וּלְכָל חַיָּתָם: וַיְהוֹן קְרוֹיָא לְהוֹן לְמַתָּב וְרוּחִיהוֹן יְהוֹן לְבַעֲיָרְהוֹן וּלְקִנְיָנְהוֹן וּלְכָל חַיֹּתְהוֹן:	3 וְהָיוּ הָעָרִים לָהֶם לְשָׁבֹת וּמִגְרָשֵׁיהֶם יִהְיוּ לְבִהֲמָתָם וְלִרְכָשָׁם וּלְכָל חַיָּתָם:
4 And the open land about the cities, which ye shall give unto the Levites, shall be from the wall of the city and outward a thousand cubits round about.	וּמִגְרָשֵׁי הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְלוֹוִים מִקִּיר הָעִיר וְחוּצָה אֵלָּה אַמָּה סְבִיב: וְרוּחֵי קְרוֹיָא דְּתִתְּנוּן לְלוֹוִיָא מִכּוֹתֵל קִרְתָּא וּלְבָרָא אֵלָּה אַמִּין סַחֲוֹר סַחֲוֹר:	4 וּמִגְרָשֵׁי הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְלוֹוִים מִקִּיר הָעִיר וְחוּצָה אֵלָּה אַמָּה סְבִיב:

- (29) לנחל את בני ישראל. שהם ינחילו אותה להם למחלקותיהם:
 (2) ומגרש. ריוח מקום חלק חוץ לעיר סביב להיות לנוי לעיר ואין ראשין לבנות שם בית ולא לנטוע כרם ולא לזרוע זריעה (ערכין לג, ב);
 (3) ולכל חיתם. לכל זרייהם (גדרים פא, ח);
 (4) אלף אמה סביב. ואחריו הוא אומר אלפים באמה הא כיצד אלפים הוא נותן להם סביב ומהם אלף הפנימים למגרש

<p>And ye shall measure without the city for the east side two thousand cubits, and for the south side two thousand cubits, and for the west side two thousand cubits, and for the north side two thousand cubits, the city being in the midst. This shall be to them the open land about the cities.</p>	<p>וּמִדַּתֶּם מִחוּץ לָעִיר אֶת־פֶּאֶת־קִדְמָה אֶלְפִים בָּאַמָּה וְאֶת־פֶּאֶת־נֶגֶב אֶלְפִים בָּאַמָּה וְאֶת־פֶּאֶת־יָם אֶלְפִים בָּאַמָּה וְאֶת פֶּאֶת צָפוֹן אֶלְפִים בָּאַמָּה וְהָעִיר בִּתְּוֹךְ זֶה יִהְיֶה לָהֶם מִגְרָשׁ הָעָרִים:</p>	<p>5 וּמִדַּתֶּם מִחוּץ לָעִיר אֶת־פֶּאֶת־קִדְמָה אֶלְפִים בָּאַמָּה וְאֶת־פֶּאֶת־נֶגֶב אֶלְפִים בָּאַמָּה וְאֶת־פֶּאֶת־יָם אֶלְפִים בָּאַמָּה וְאֶת פֶּאֶת צָפוֹן אֶלְפִים בָּאַמָּה וְהָעִיר בִּתְּוֹךְ זֶה יִהְיֶה לָהֶם מִגְרָשׁ הָעָרִים:</p>
<p>And the cities which ye shall give unto the Levites, they shall be the six cities of refuge, which ye shall give for the manslayer to flee thither; and beside them ye shall give forty and two cities.</p>	<p>וְיֵת קִרְיָא דִּתְתַּנּוּן לְלִיּוֹאִי יֵת שֵׁית קִרְיֵי שְׂזִיבוּתָא דִּתְתַּנּוּן לְמַעַרְק לְתַמָּן קְטוּלָא וְעַלִּיהוֹן תְּתַנּוּן אַרְבַּעִין וְתַרְתִּין קִרְיֵין:</p>	<p>6 וְאֵת הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְלִוִּים אֵת שֵׁשׁ־עָרֵי הַמִּקְלָט אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְגַם שָׂמָּה הַרְצַח וְעַלִּיתָם תִּתְּנוּ אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם עִיר:</p>
<p>All the cities which ye shall give to the Levites shall be forty and eight cities: them shall ye give with the open land about them.</p>	<p>כָּל קִרְיָא דִּתְתַּנּוּן לְלִיּוֹאִי אַרְבַּעִין וְתַמְנֵי קִרְיֵין יִתְּהוּן וְיֵת רוֹחֵיהוֹן:</p>	<p>7 כָּל־הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְלִוִּים אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה עִיר אֶתְּהֶן וְאֶת־מִגְרָשֵׁיהֶן:</p>
<p>And concerning the cities which ye shall give of the possession of the children of Israel, from the many ye shall take many, and from the few ye shall take few; each tribe according to its inheritance which it inheriteth shall give of its cities unto the Levites.'</p>	<p>וְקִרְיָא דִּתְתַּנּוּן מֵאַחַד־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן סִגְיַי תִּסְגּוּן וּמִן זְעִירֵי תִזְעָרוֹן גְּבַר כְּפֹם אַחֲסָנְתִּיהָ דִּיחֲסָנוֹן יִתִּין מִקְרוֹוְהֵי לְלִיּוֹאִי:</p>	<p>8 וְהָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ מֵאַחַד־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הָרֹב תִּרְבּוּ וּמֵאֵת הַמְעַט תִּמְעִיטוּ אִישׁ כְּכִי נִחַלְתּוּ אֲשֶׁר יִנְחֲלוּ יִתֵּן מֵעָרֵיו לְלִוִּים: (פ)</p>
<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לֵּמֹר:</p>	<p>שְׁנִיעִי (שְׁנִיעִי) לֵב וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:</p>
<p>'Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye pass over the Jordan into the land of Canaan,</p>	<p>מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לָהֶן אֲרִי אֶתְּוֹן עֲבָרִין יֵת יִרְדְּנָא לָאֲרֶעָא דִּכְנָעִין:</p>	<p>10 דִּבֹּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן אֲרֻצָּה כְּנָעִין:</p>
<p>then ye shall appoint you cities to be cities of refuge for you, that the manslayer that killeth any person through error may flee thither.</p>	<p>וְתִזְמְנוּ לָכוֹן קִרְיֵין קִרְיֵי שְׂזִיבוּתָא יְהוֹנִין לָכוֹן וְיִעְרוֹק לְתַמָּן קְטוּלָא דִּיקְטוּל נַפְשָׁא בְּשָׁלוֹ:</p>	<p>11 וְהִקְרִיתֶם לָכֶם עָרִים עָרֵי מִקְלָט תִּתְּנֶינָה לָכֶם וְגַם שָׂמָּה רָצַח מִכַּחַת־נַפְשׁ בְּשִׁגָּגָה:</p>

והמיונים לשדות וכרמים (עירוזין כא. סוטה כז, 3):
 (11) והקרייתם. אין הקרייה אלא לשון הזמנה וכן הוא אומר (צראשית כז, כ) כי הקרה ה' אלהיך לפני (ספרי קנט):

- 12 And the cities shall be unto you for refuge from the avenger, that the manslayer die not, until he stand before the congregation for judgment. וְהָיוּ לָכֶם הָעָרִים לְמִקְלָט מִגֹּאֵל וְלֹא יָמוּת הָרֹצֵחַ עַד-עָמְדוֹ לִפְנֵי הָעֵדָה לְמִשְׁפָּט: לְדִינָא: וַיְהִיוּ לָכֹן קְרוֹנָא לְשִׁיזְבָא מִגֹּאֵל וְלֹא יָמוּת הָרֹצֵחַ עַד דִּיקוּם קָדָם כְּנִשְׁתָּא לְדִינָא:
- 13 And as to the cities which ye shall give, there shall be for you six cities of refuge. וְהָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ שֵׁשׁ-עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה לָכֶם: וְקְרוֹנָא דְתִתְּנוּ שֵׁשׁ קְרוֹי שִׁיזְבוּתָא יְהִיוּ לָכֹן:
- 14 Ye shall give three cities beyond the Jordan, and three cities shall ye give in the land of Canaan; they shall be cities of refuge. אֹתוֹ שְׁלֹשׁ הָעָרִים תִּתְּנוּ מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן וְאֵת שְׁלֹשׁ הָעָרִים תִּתְּנוּ בָאָרֶץ כְּנָעַן עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה: יֵת תִּלַּת קְרוֹנָא תִתְּנוּ מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן וְיֵת תִּלַּת קְרוֹנָא תִתְּנוּ בָאָרֶץ דְּכְנָעַן קְרוֹי שִׁיזְבוּתָא יְהִיוּ:
- 15 For the children of Israel, and for the stranger and for the settler among them, shall these six cities be for refuge, that every one that killeth any person through error may flee thither. לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר וְלַתּוֹשֵׁב בְּתוֹכָם תִּהְיֶינָה שֵׁשׁ-הָעָרִים הָאֵלֶּה לְמִקְלָט לְנוֹס שָׁמָּה כָּל-מִכָּה-נִפְשׁ בְּשִׁגָּגָה: לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר וְלַתּוֹשֵׁב וְלַתּוֹבֵינָא דְּבִינִיחוּן יְהִיוּ שֵׁשׁ קְרוֹנָא הָאֵלֶּין לְשִׁיזְבָא לְמַעַרְק לְתַמָּן כָּל דִּיקְטוּל נִפְשָׁא בְּשָׁלוּ:
- 16 But if he smote him with an instrument of iron, so that he died, he is a murderer; the murderer shall surely be put to death. וְאִם-בְּכֹלִי בַרְזֶל הִכָּהוּ וַיָּמָת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוֹמָת הָרֹצֵחַ: וְאִם בְּמָאן דְּבַרְזֶל מָחָהוּ וְקִטְלִיהּ קִטּוּלָא הוּא אֶתְקַטְּלָא יִתְקַטֵּיל קִטּוּלָא:
- 17 And if he smote him with a stone in the hand, whereby a man may die, and he died, he is a murderer; the murderer shall surely be put to death. וְאִם בְּאֶבֶן יָד אֲשֶׁר-יָמוּת בָּהּ הִכָּהוּ וַיָּמָת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוֹמָת הָרֹצֵחַ: וְאִם בְּמָאן דְּמִתְנַסְבָּא בִּיד דְּהִיא כְּמַסַּת דִּימוּת בָּהּ מָחָהוּ וְקִטְלִיהּ קִטּוּלָא הוּא אֶתְקַטְּלָא יִתְקַטֵּיל קִטּוּלָא:
- 18 Or if he smote him with a weapon of wood in the hand, whereby a man may die, and he died, he is a murderer; the murderer shall surely be put to death. אֹו בְּמָאן דְּאֵעַ דְּמִתְנַסִּיב בִּיד דְּהִיא כְּמַסַּת דִּימוּת בָּהּ מָחָהוּ וְקִטְלִיהּ קִטּוּלָא הוּא אֶתְקַטְּלָא יִתְקַטֵּיל קִטּוּלָא:

- (12) מגאל. מפני גואל הדם שהוא קרוצ לנרצח (מכות יב, א):
- (13) שש ערי מקלט. מגיד שאף על פי שהצדיל משה צחיו ג' ערים בעבר הירדן (דברים ז, מא) לא היו קולטות עד שנצחרו שלש שנתן יהושע צאריך כנען (מכות ט, ז. ספרי):
- (14) את שלש הערים וגו'. אף על פי שצאריך כנען ט' שבטים וכאן אינן אלא שנים וחצי השהו מניין ערי מקלט שלהם משום דצגלעד נפיש רוחמים דכתיב (הושע ו, ח) גלעד קרית פועלי און עקובה מדם (מכות ס):
- (15) ואם בכלי ברזל הכהו. אין זה מדבר צהורג צשוגג הסמוך לו אלא צהורג צמויד וצא ללמד שההורג צכל דצב צריך שיהא צו שיעור כדי להמית שנאמר וכולם אשר ימות צו דמתרגמינן דהיא כמסת דיימות צה חוץ מן הצרול שגלוי וידוע לפני הקצ"ה שהצרול ממית צכל שהוא אפילו מחט לפיכך לא נחנה צו תורה שיעור לכחצו צו אשר ימות צו ואם תאמר צהורג צשוגג הכחצו מדבר הרי הוא אומר למטה או צכל אצן אשר ימות צה צלא ראות וגו' למד על האמורים למעלה שצהורג צמויד הכחצו מדבר (ספרי קס. סנהדרין עו, ז):
- (16) באבן יד. שיש צה מלא יד (ספרי קס): אשר ימות בה. שיש צה שיעור להמית כתררגומו לפי שנאמר (שמות כא, יח) והכה איש את רעהו צאצן ולא נתן צה שיעור יכול כל שהוא לכך נאמר אשר ימות צה (ספרי קס):

19	The avenger of blood shall himself put the murderer to death; when he meeteth him, he shall put him to death.	גֹּאֵל הַדָּם הוּא יָמִית אֶת-הַרָצֹחַ בִּפְגְּעוֹ-בּוֹ הוּא יִמְתְּנוּ: 19	גֹּאֵל הַדָּם הוּא יָמִית אֶת-הַרָצֹחַ בִּפְגְּעוֹ-בּוֹ הוּא יִמְתְּנוּ: 19
20	And if he thrust him of hatred, or hurled at him any thing, lying in wait, so that he died;	וְאִם-בִּשְׂנְאָה יִהְדָּפְנוּ אוֹ-הַשְּׁלִיךְ עָלָיו בְּצִדָּה וַיָּמָת: 20	וְאִם-בִּשְׂנְאָה יִהְדָּפְנוּ אוֹ-הַשְּׁלִיךְ עָלָיו בְּצִדָּה וַיָּמָת: 20
21	or in enmity smote him with his hand, that he died; he that smote him shall surely be put to death: he is a murderer; the avenger of blood shall put the murderer to death when he meeteth him.	אוֹ בְּדָבְבוּ מִחֵהוּ בְיָדָהּ וַיָּמָת הַמִּצֵּחַ הוּא גֹּאֵל הַדָּם יָמִית אֶת-הַרָצֹחַ בִּפְגְּעוֹ-בּוֹ: 21	אוֹ בְּדָבְבוּ מִחֵהוּ בְיָדָהּ וַיָּמָת הַמִּצֵּחַ הוּא גֹּאֵל הַדָּם יָמִית אֶת-הַרָצֹחַ בִּפְגְּעוֹ-בּוֹ: 21
22	But if he thrust him suddenly without enmity, or hurled upon him any thing without lying in wait,	וְאִם בְּתַכְיֹף בְּלֹא דָבְבוּ דָּחָהּ אוֹ רָמָא עָלָיו כָּל מֵאֵן בְּלֹא צִדָּה: 22	וְאִם בְּתַכְיֹף בְּלֹא-אֵיבָה הִדָּפוּ אוֹ-הַשְּׁלִיךְ עָלָיו כָּל-כְּלִי בְּלֹא צִדָּה: 22
23	or with any stone, whereby a man may die, seeing him not, and cast it upon him, so that he died, and he was not his enemy, neither sought his harm;	אוֹ בְּכָל אֲבָנָא דְּהִיא כְּמִסַּת דִּימֹת בֵּה בְּלֹא חֲזִי וּרְמָא עָלָיו וַיָּמָת וְהוּא לֹא שֹׁנֵי לִיהּ וְלֹא תַבַּע בְּשִׂתְיָהּ: 23	אוֹ בְּכָל-אֲבָן אֲשֶׁר-יָמֹת בֵּה בְּלֹא רְאוּת וַיָּפֹל עָלָיו וַיָּמָת וְהוּא לֹא-אוֹיֵב לוֹ וְלֹא מִבְּקֵשׁ רָעָתוֹ: 23
24	then the congregation shall judge between the smiter and the avenger of blood according to these ordinances;	וַיִּדְיִנוּן כְּנִשְׁתָּא בֵּין מִחְיָא וּבֵין גֹּאֵל דָּמָא עַל דִּינְיָא הָאֵלִין: 24	וְשִׁפְטוּ הָעֵדָה בֵּין הַמִּצֵּחַ וּבֵין גֹּאֵל הַדָּם עַל הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה: 24
25	and the congregation shall deliver the manslayer out of the hand of the avenger of blood, and the congregation shall restore him to his city of refuge, whither he was fled; and he shall dwell therein until the death of the high priest, who was anointed with the holy oil.	וַיִּשְׁיזְבוּן כְּנִשְׁתָּא יֵת קְטוּלָא מִיַּד גֹּאֵל דָּמָא וַיִּתְּיבֵין יִתְיָה כְּנִשְׁתָּא לְקָרִית שִׁיזְבוּתִיהּ דְּעִירָא לְחֵמֵן וַיִּתְּיב בֵּה עַד דִּימֹת כְּהֵנָּא רַבָּא דְּרַבִּי יִתְיָה בְּמִשַּׁח קֹדֶשׁ: 25	וְהִצִּילֹהּ הָעֵדָה אֶת-הַרָצֹחַ מִיַּד גֹּאֵל הַדָּם וְהִשִּׁיבֹהוּ אֶת־הָעֵדָה אֶל-עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר-נָס שָׁמָּה וַיֵּשֶׁב בָּהּ עַד-מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל אֲשֶׁר-מָשַׁח אֹתוֹ בְּשֶׁמֶן הַקֹּדֶשׁ: 25

(18) או בכלי עץ יד. לפי שנאמר (שמות כא, כ) וכי יכה איש את עבדו או את אמתו בשבט יכול כל שהוא לכך נאמר בעץ

אשר ימות בו שיהא בו כדי להמית (ספרי קס):

(19) בפגעו בו. אפילו צמוך ערי מקלט:

(20) בצדיה. כחרגומו צממנה. צמארצ:

(22) בפתח. צאונס. ותרגומו צמכיף שהיה סמוך לו ולא היה לו שהות להזהר עליו:

(23) או בכל אבן אשר ימות בה. הכהו: בלא ראות. שלא ראהו: ויפל עליו. מכאן אמרו ההורג דרך ירידה

גולה דרך עלייה אינו גולה (מכות ז, ז):

(25) עד מות הכהן הגדול. שהוא צא להשרות שכינה בישראל ולהאריך ימיהם והרוצח צא לסלק את השכינה מישראל

ומקרא את ימי החיים. אינו כדאי שיהא לפני כהן גדול (ספרי קס). דבר אחר לפי שהיה לו לכהן גדול להחפיל שלא תאדע תקלה

זו לישראל צחיו: אשר משח אותו בשמן הקדש. לפי פשוטו מן המקראות הקצרים הוא שלא פירש מי משחו אלא כמו

- 26 But if the manslayer shall at any time go beyond the border of his city of refuge, whither he fleeth; **וְאִם-יֵצֵא יֵצֵא הָרָצָח אֶת-גְּבוּל עִיר מְקֻלָּטוֹ אֲשֶׁר יָנוּס שָׁמָּה; וְאִם מִפֶּק יִפּוֹק קְטוּלָּא יֵת תַּחֲנוּם קִרְיַת שְׁיֻבוֹתֶיהָ דִּיעֲרוֹק לְתַמָּן;**
- 27 and the avenger of blood find him without the border of his city of refuge, and the avenger of blood slay the manslayer; there shall be no bloodguiltiness for him; **וְיִשְׁכַּח יִתְּיָה גָּאִיל דְּמָא מִבְּרָא לְתַחֲנוּם קִרְיַת שְׁיֻבוֹתֶיהָ וְיִקְטֹל גָּאִיל דְּמָא יֵת קְטוּלָּא לִית לִיה דָּם; וּמִצָּא אֹתוֹ גָּאִל הָדָם מִחוּץ לְגְבוּל עִיר מְקֻלָּטוֹ וְרָצַח גָּאִל הָדָם אֶת-הָרָצָח אֵין לוֹ דָּם;**
- 28 because he must remain in his city of refuge until the death of the high priest; but after the death of the high priest the manslayer may return into the land of his possession. **כִּי בְּעִיר מְקֻלָּטוֹ יֵשֵׁב עַד-מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל וְאַחֲרֵי מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל יָשׁוּב הָרָצָח אֶל-אֶרֶץ אֲחֻזָּתוֹ; אֲרִי בְּקִרְיַת שְׁיֻבוֹתֶיהָ יֵתִיב עַד דִּימוֹת כְּהֵנָּא רַבָּא וּבְתֵר דִּימוֹת כְּהֵנָּא רַבָּא יָתוּב קְטוּלָּא לְאֶרֶע אֲחֻסְנִתֶּיהָ;**
- 29 And these things shall be for a statute of judgment unto you throughout your generations in all your dwellings. **וְהָיוּ אֵלֶּה לָכֶם לְחֻקַּת מִשְׁפָּט לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מוֹשְׁבֵיכֶם; וַיְהוֹן אֵלֵין לְכוֹן לְגִזְרַת דִּין לְדִרְיֻכוֹן בְּכָל מוֹתְכֵנִיכוֹן;**
- 30 Whoso killeth any person, the murderer shall be slain at the mouth of witnesses; but one witness shall not testify against any person that he die. **כָּל-מִכְּה-נַפֶּשׁ לְפִי עֵדִים יִרְצַח אֶת-הָרָצָח וְעַד אֶחָד לֹא-יַעֲנֶה בְּנַפְשׁ לְמוֹת; כָּל דִּיקְטֹל נַפְשָׁא לְפֻם סִהְרִין יִקְטֹל יֵת קְטוּלָּא וְסִהֵיד חַד לֹא יִסְהִיד בְּאַנְשׁ לְמִקְטֹל;**
- 31 Moreover ye shall take no ransom for the life of a murderer, that is guilty of death; but he shall surely be put to death. **וְלֹא-תִקְחוּ כֹפֶר לְנַפְשׁ רָצָח אֲשֶׁר-הוּא רָשָׁע לְמוֹת בִּי-מוֹת יוּמָת; וְלֹא תִקְבְּלוּן מָמוֹן עַל אָנֶשׁ קְטוּל דְּהוּא חַיִּיב לְמָמַת אֲרִי אֲתִקְטֹלָא יִתְקַטֵּיל;**
- 32 And ye shall take no ransom for him that is fled to his city of refuge, that he should come again to dwell in the land, until the death of the priest. **וְלֹא-תִקְחוּ כֹפֶר לָנוּס אֶל-עִיר מְקֻלָּטוֹ לְשׁוּב לְשִׁבְתָּ בְּאֶרֶץ עַד-מוֹת הַכֹּהֵן; וְלֹא תִקְבְּלוּן מָמוֹן לְמַעַרְק לְקִרְיַת שְׁיֻבוֹתֶיהָ לְמָתָב לְמָתָב בְּאֶרֶעָ עַד דִּימוֹת כְּהֵנָּא;**

אשר משחו המושח אותו בשמן הקדש. ורבותינו דרשוהו במסכת מכות (יא, ז) לראיית דבר ללמד שאם עד שלא נגמר דינו מת כהן גדול ומנו אחר תחתיו ולאחר מכאן נגמר דינו חוזר במיתתו של שני שנאמר אשר משח אותו וכי הוא משחו לכהן או הכהן משח אותו אלא להציא את הנמשח בימיו שמחזירו במיתתו:

(27) אין לו דם. הרי הוא כהורג את המת שאין לו דם (מכות יז):

(29) בכל מושבתיכם. למד שמהא סנהדרין [קטנה] נוהגת בחוזה לארץ כל זמן שנוהגת בארץ ישראל (שם ז, א):

(30) כל מכה נפש וגו'. הצא להרגו על שהכה את הנפש: לפי עדים ירצח. שיעידו שצמיד וזהתראה הרגו (ספרי קסא):

(31) ולא תקחו כופר. לא יפטור צממון (כחצות לו. ספרי שם):

(32) ולא תקחו כפר לנוס אל עיר מקלטו. למי שנס אל עיר מקלטו שהרג בשוגג אינו נפטר מגלות צממון ליתן כופר לשון לשנת בארץ צטרס ימות הכהן (ספרי שם): לנוס. כמו לָנוּס כמו (מכה ז, ח) שובי מלחמה ששבו מן המלחמה וכן (פניניג, יח) נוגי ממועד וכן (יהושע ה, ה) כי מוליס היו כאשר תאמר שוב על מי ששז כבר ומול על מי שמל כבר כן תאמר

33	So ye shall not pollute the land wherein ye are; for blood, it polluteth the land; and no expiation can be made for the land for the blood that is shed therein, but by the blood of him that shed it.	וְלֹא־תחַנִּיפוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּהּ כִּי הַדָּם הוּא יַחַנִּיף אֶת־הָאָרֶץ וְלֹא־יִכָּפֹר לַדָּם אֲשֶׁר שָׁפַךְ־בָּהּ כִּי־אֵם בְּדָם שָׁפְכוּ:	33
34	And thou shalt not defile the land which ye inhabit, in the midst of which I dwell; for I the LORD dwell in the midst of the children of Israel.'	וְלֹא תִטְמֵא אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָהּ כִּי אֲנִי יְהוָה שֹׁכֵן בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	34
XXXVI	And the heads of the fathers' houses of the family of the children of Gilead, the son of Machir, the son of Manasseh, of the families of the sons of Joseph, came near, and spoke before Moses, and before the princes, the heads of the fathers' houses of the children of Israel;	וַיִּקְרְבוּ רָאשֵׁי הָאֲבוֹת לְמִשְׁפַּחַת בְּנֵי־גִלְעָד בֶּן־מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי יוֹסֵף וַיֵּדְבָרוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפְנֵי הַנְּשָׂאִים רָאשֵׁי אֲבוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:	שביעי
2	and they said: 'The LORD commanded my lord to give the land for inheritance by lot to the children of Israel; and my lord was commanded by the LORD to give the inheritance of Zelophehad our brother unto his daughters.	וַיֹּאמְרוּ יְתֵר בְּנוֹנִי פֶקִיד יְיָ לְמַתָּן יְתֵר אֶרֶץ בְּאַחְסָנָא בְּעַדְבָּא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְרַבּוֹנִי אֶתְפַּקֵּד בְּמִימְרָא דִּי לְמַתָּן יְתֵר אַחְסָנָא צְלַפְחָד אַחוּנָא לְבָנָתָיָה:	2
3	And if they be married to any of the sons of the other tribes of the children of Israel, then will their inheritance be taken away from the inheritance of our fathers, and will be added to the inheritance of the tribe whereunto they shall belong; so will it be taken away from the lot of our inheritance.	וְהָיוּ לְאַחֵד מִבְּנֵי שְׁבֻטֵי יִשְׂרָאֵל לְנָשִׁים וְנִגְרַעַה נַחֲלָתָן מִנַּחֲלַת אֲבוֹתֵינוּ וְנוֹסָף עַל נַחֲלַת הַמִּטָּה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִגִּרְלָן נַחֲלָתָנוּ יִגָּרַע:	3

לנוס על מי שנס כזר וקורוהו נוס כלומר מוצרח. ואם תאמר לנוס לזרוח ותפרשהו לא תקחו כופר למי שיש לו לזרוח לפטרו מן הגלות לא ידעתי היאך יאמר לשונ לשצח צארץ הרי עדיין לא נס ומהיכן ישוב:

(33) ולא תחניפו. ולא תרשעו. כתרומתו ולא תחייבו:

(34) אשר אני שכן בתוכה. שלא תשכינו אותי צטומאמה: כי אני ה' שוכן בתוך בני ישראל. אף צומן שהם טמאים שכינה (שרויה) ציניהם:

(3) ונוסף על נחלת המטה. שהרי צנה יורשה והנן מתיחסם על שצט אזיו:

And when the jubilee of the children of Israel shall be, then will
4 their inheritance be added unto the inheritance of the tribe whereunto they shall belong; so will their inheritance be taken away from the inheritance of the tribe of our fathers.’

5 And Moses commanded the children of Israel according to the word of the LORD, saying: 'The tribe of the sons of Joseph speaketh right.

6 This is the thing which the LORD hath commanded concerning the daughters of Zelophehad, saying: Let them be married to whom they think best; only into the family of the tribe of their father shall they be married.

7 So shall no inheritance of the children of Israel remove from tribe to tribe; for the children of Israel shall cleave every one to the inheritance of the tribe of his fathers.

8 And every daughter, that possesseth
an inheritance in any tribe of the
children of Israel, shall be wife unto
one of the family of the tribe of her
father, that the children of Israel
may possess every man the
inheritance of his fathers.

9 So shall no inheritance remove from
one tribe to another tribe; for the
tribes of the children of Israel shall
cleave each one to its own
inheritance.'

10 Even as the LORD commanded
Moses, so did the daughters of
Zelophehad.

וְאִם־יִהְיֶה הַיָּבֵל לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל⁴
וְנוֹסְפָה נִחְלָתָן עַל נִחְלַת
הַמָּטָה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם
וּמִנִּחְלַת מָטָה אֲבֹתֵינוּ יִגָּרַע
נִחְלָתָן:

וַיֵּצֵאוּ מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל־
פִּי יְהוָה לֵאמֹר כֵּן מַעֲשֶׂה בְנֵי־
יִסְרָאֵל דְּבָרִים:

זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה
לְבָנוֹת צִלְפַּחֵד לֵאמֹר לָטוֹב
בְּעֵינֵיהֶם תַּהַיִּינָה לְנָשִׁים אֵף
לְמִשְׁפַּחַת מִטָּה אֲבֵיהֶם תַּהַיִּינָה
לְנָשִׁים:

וְלֹא-תִסָּב נִחְלָה לְבָנִי יִשְׂרָאֵל
מִמַּטָּה אֶל-מַטָּה כִּי אִישׁ
בְּנִחְלָת מַטָּה אֲבִיתִי יִדְבְּקוּ בְנֵי
יִשְׂרָאֵל:

וְכָל-בֵּית יִרְשָׁת נְחֻלָּה מִמַּטּוֹתֶיךָ
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאֶחָד מִמִּשְׁפַּחַת
 מִטָּה אָבִיהָ תַּחְיֶיהָ לְאִשָּׁה לְמַעַן
 יִירָשׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נְחֻלַּת
 אָבִיתּוֹ:

וְלֹא־תִסָּב נֶחֱלָה מִמֶּטֶה לַמֶּטֶה 9
אֲחֵר כִּי־אִישׁ בְּנֵחֱלָתוֹ יִדְבְּקוּ
מִטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

כֹּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כִּן 10
עָשׂוּ בָנוֹת צִלְפַּחֲדָי:
כִּמָּא דְפָקִיד יְיָ יֵת מֹשֶׁה כִּן
עֲבָדָא בְּנֵת צִלְפַּחֲדָי:

(4) ואם יהיה חיובל. מכאן היה רבי יהודה אומר עמיד היוכל שיפסקו (ת"כ ויקרא פרשתא יג, א): ואם יהיה חיובל. כלומר אין זו מכירה שחוזרת ציובל שהירושה אינה חוזרת. ואפילו אם יהיה היוכל לא תחזור הנחלה לשבטו ונמצא שנוספה על נחלת המטה אשר תהייה להם:

(8) וכל בת ירשת נחלה. שלא היה צן לאציה:

11	For Mahlah, Tirzah, and Hoglah, and Milcah, and Noah, the daughters of Zelophehad, were married unto their father's brothers' sons.	וַהֲוָאָה מַחֲלָה תִרְצָה וְחֹגֻלָּה וּמִלְכָּה וְנוֹעָה בָּנוֹת זֶלּוֹפְחָד לְבָנֵי אָחִי אֲבוֹהֶון לְנָשִׁים:	וַתִּהְיֶינָה מַחֲלָה תִרְצָה וְחֹגֻלָּה וּמִלְכָּה וְנוֹעָה בָּנוֹת זֶלּוֹפְחָד לְבָנֵי דִידֵיהֶן לְנָשִׁים:	מפטיר
12	They were married into the families of the sons of Manasseh the son of Joseph, and their inheritance remained in the tribe of the family of their father.	מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי־מְנַשֶּׁה בֶן־יוֹסֵף הָיוּ לְנָשִׁים וַתְּהִי נַחֲלָתָן עַל־מִטַּה מִשְׁפַּחַת אֲבוֹהֶון:	מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי־מְנַשֶּׁה בֶן־יוֹסֵף הָיוּ לְנָשִׁים וַתְּהִי נַחֲלָתָן עַל־מִטַּה מִשְׁפַּחַת אֲבוֹהֶון:	12
13	These are the commandments and the ordinances, which the LORD commanded by the hand of Moses unto the children of Israel in the plains of Moab by the Jordan at Jericho.	אֵלֶּה הַמִּצְוֹת וְהַמְשָׁפְטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ:	אֵלֶּה הַמִּצְוֹת וְהַמְשָׁפְטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ:	קל"ג

The Haftarah is Jeremiah 2:4 – 2:28 & 3:4 – 3:4 on page 207. Sepharadim read Jeremiah 2:4 – 2:28 & 4:1 – 4:2. Read this Haftara even on Rosh Hodesh. The Rosh Hodesh Maftir, Numbers 28:9 – 15 is still read, on page 145.

(11) מחלה תרצה וגר. כאן מנאן לפי גדולתן זו מזו בשנים ונשאו כסדר תולדותן וכל המקרא מנאן לפי חכמתן ומגיד ששקולות זו כזו (ב"ב קכ):

אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל-כָּל-
יִשְׂרָאֵל בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן בְּמִדְבַּר בְּעֶרְבָה
מִזֶּל סוּף בֵּין-פָּאֲרָן וּבֵין-תֹּפֶל וּלָבָן
וְחֶזֶרֶת וְדִי זָהָב:

דברים

THESE ARE the words which Moses spoke unto all Israel beyond the Jordan; in the wilderness, in the Arabah, over against Suph, between Paran and Tophel, and Laban, and Hazeroth, and Di-zahab.

אֶחָד עָשָׂר יוֹם מִחֹרֵב הַדֶּרֶךְ הַר-שֵׁעִיר עַד
קָדֵשׁ בַּרְנֶע:

2

It is eleven days journey from Horeb unto Kadesh-barnea by the way of mount Seir.

וַיְהִי בְּאַרְבָּעִים שָׁנָה בַּעֲשָׂתֵי-עָשָׂר חֹדֶשׁ
בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
כָּכָל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ אֱלֹהִים:

3

And it came to pass in the fortieth year, in the eleventh month, on the first day of the month, that Moses spoke unto the children of Israel, according unto all that the LORD had given him in commandment unto them;

אַחֲרֵי הַפֹּתוֹ אֶת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר
יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן וְאֶת עֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן אֲשֶׁר-
יוֹשֵׁב בְּעַשְׂתָּרֶת בְּאֶדְרֵי:

ווי

after he had smitten Sihon the king of the Amorites, who dwelt in Heshbon, and Og the king of Bashan, who dwelt in Ashtaroth, at Edrei;

בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן בְּאֶרֶץ מוֹאָב הֵאֵיל מֹשֶׁה
בְּאֵר אֶת-הַתּוֹרָה הַזֹּאת לֵאמֹר:

5

beyond the Jordan, in the land of Moab, took Moses upon him to expound this law, saying:

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ דִּבֶּר אֵלֵינוּ בְּחֶרֶב לֵאמֹר
רַב-לָכֶם שְׁבַת בְּהָר הַזֶּה:

6

The LORD our God spoke unto us in Horeb, saying: 'Ye have dwelt long enough in this mountain;

פָּנוּ וּסַעוּ לָכֶם וּבֹאוּ הָרָה הָאֱמֹרִי וְאֶל-
כָּל-שְׁכֵנֵי בְּעֶרְבָה בְּהָר בְּשֹׁפְלָהּ וּבְנֶגֶב
וּבְחוֹף הַיָּם אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַלְבָּנוֹן עַד-
הַנָּהָר הַגָּדֹל נְהַר-פָּרָת:

7

turn you, and take your journey, and go to the hill-country of the Amorites and unto all the places nigh thereunto, in the Arabah, in the hill-country, and in the Lowland, and in the South, and by the sea-shore; the land of the Canaanites, and Lebanon, as far as the great river, the river Euphrates.

רְאֵה נָתַתִּי לִפְנֵיכֶם אֶת-הָאָרֶץ בָּאוּ וּרְשׁוּ
אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לְאֲבֹתֵיכֶם
לְאֲבֹרָהֶם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לָתֵת לָהֶם
וּלְזֶרְעָם אַחֲרֵיהֶם:

ישראל

Behold, I have set the land before you: go in and possess the land which the LORD swore unto your fathers, to Abraham, to Isaac, and to Jacob, to give unto them and to their seed after them.'

וְאָמַר אֲלֵכֶם בְּעֵת הַהוּא לֵאמֹר לֹא-אוּכַל
לִבְדִּי שָׂאת אֶתְכֶם:

9

And I spoke unto you at that time, saying: 'I am not able to bear you myself alone;

יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הִרְבָּה אֶתְכֶם וְהִנֵּכֶם הַיּוֹם
כְּכּוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לְרֹב:

10

the LORD your God hath multiplied you, and, behold, ye are this day as the stars of heaven for multitude.—

יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתְכֶם יִסַּף עֲלֵיכֶם כָּכֶם
אֶלֶף פַּעַמִּים וַיְבָרֶךְ אֶתְכֶם כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר
לָכֶם:

11

The LORD, the God of your fathers, make you a thousand times so many more as ye are, and bless you, as He hath promised you!

הפטרות

הפטרות במדבר

The Haftarah is Hosea 2:1 – 2:22. On Erev Rosh Hodesh, read the Haftarah on page 212.

וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם אֲשֶׁר
לֹא־יִמָּד וְלֹא יִסָּפֵר וְהָיָה בְּמָקוֹם אֲשֶׁר־
יֹאמַר לָהֶם לֹא־עַמִּי אַתֶּם יֹאמַר לָהֶם בְּנֵי
אֱלֹהִים:

II:1

Yet the number of the children of Israel shall be as the sand of the sea, which cannot be measured nor numbered; and it shall come to pass that, instead of that which was said unto them: 'Ye are not My people', it shall be said unto them: 'Ye are the children of the living God.'

וְנִקְבְּצוּ בְנֵי־יְהוּדָה וּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל יִחָדּוּ
וְשָׁמוּ לָהֶם רֹאשׁ אֶחָד וְעָלוּ מִן־הָאָרֶץ כִּי
גָדוֹל יוֹם יִזְרַעֵל:

2

And the children of Judah and the children of Israel shall be gathered together, and they shall appoint themselves one head, and shall go up out of the land; for great shall be the day of Jezreel.

אָמְרוּ לְאַחֵיכֶם עַמִּי וּלְאֲחוֹתֵיכֶם רַחֲמָה:

3

Say ye unto your brethren: 'Ammi'; and to your sisters, 'Ruhamah.'

רִיבוּ בְּאַמְכֶם רִיבוּ כִּי־הִיא לֹא אִשְׁתִּי
וְאַנְכִי לֹא אִישָׁהּ וְתָסֵר זְנוּנֶיהָ מִפָּנֶיהָ
וְנִאֲפֹפֶיהָ מִבֵּין שְׁדֶיהָ:

4

Plead with your mother, plead; For she is not My wife, neither am I her husband; And let her put away her harlotries from her face, And her adulteries from between her breasts;

פֶּן־אֶפְשִׁיטֶנָּה עֲרֻמָּה וְהִצַּגְתִּיהָ כְּיוֹם
הַיּוֹלָדָה וְשִׁמְתִּיהָ כַּמִּדְבָּר וְשִׁתְּהָ כְּאֶרֶץ
צִיָּה וְחִמְתִּיהָ בְּצָמָא:

5

Lest I strip her naked, And set her as in the day that she was born, And make her as a wilderness, And set her like a dry land, And slay her with thirst.

וְאֶת־בְּנֵיהָ לֹא אֲרַחֵם כִּי־בְנֵי זְנוּנִים הֵמָּה:

6

And I will not have compassion upon her children; For they are children of harlotry.

כִּי זָנְתָה אִמָּם הַבִּישָׁה הוֹרְתָם כִּי אִמָּה
אֵלֶּכָּה אַחֲרֵי מְאַהֲבֵי נִתְּנִי לַחֲמִי וּמִיָּמִי
צִמְרִי וּפִשְׁתִּי שָׁמְנִי וְשִׁקּוּנִי:

7

For their mother hath played the harlot, She that conceived them hath done shamefully; For she said: 'I will go after my lovers, That give me my bread and my water, My wool and my flax, mine oil and my drink.'

לִכְן הִנְנִי־שֹׂךְ אֶת־דַּרְכָּךְ בַּסִּירִים
וְגִדְרֹתַי אֶת־גְּדִרָה וְנִתְּיבוֹתֶיהָ לֹא
תִמָּצָא:

8

Therefore, behold, I will hedge up thy way with thorns, And I will make a wall against her, That she shall not find her paths.

וְרָדְפָה אֶת־מְאַהֲבֶיהָ וְלֹא־תִשָּׁג אֹתָם
וּבִקְשָׁתָם וְלֹא תִמָּצָא וְאִמָּהּ אֵלֶּכָּה
וְאֶשׁוּבָה אֶל־אִשִּׁי הָרִאשׁוֹן כִּי טוֹב לִי אַז
מֵעַתָּה:

9

And she shall run after her lovers, but she shall not overtake them, And she shall seek them, but shall not find them; Then shall she say: 'I will go and return to my first husband; For then was it better with me than now.'

והיא לא ידעה כי אנכי נתתי לה תבואה
והתירוש והיצחק וכסף הרביתי לה
וזהב עשו לבעל:

10

For she did not know that it was I that gave her The
corn, and the wine, and the oil, And multiplied unto
her silver and gold, Which they used for Baal.

לכן אשוב ולקחתי דגני בעתו ותירושי
במועדו והצילתי צמרי ופשתני לכסות
את-ערותה:

11

Therefore will I take back My corn in the time thereof,
And My wine in the season thereof, And will snatch
away My wool and My flax Given to cover her
nakedness.

ועתה אגלה את-נבלתה לעיני מאהביה
ואיש לא-יצילנה מידי:

12

And now will I uncover her shame in the sight of her
lovers, And none shall deliver her out of My hand.

והשבתי כל-משושה חגה חדשה ושביתה
וכל מועדה:

13

I will also cause all her mirth to cease, Her feasts, her
new moons, and her sabbaths, And all her appointed
seasons.

והשמיתי גפניה ותאנניה אשר אמרה אתנה
המה לי אשר נתנו-לי מאהבי ושמיתי
לי-ער ואכלתם חית השדה:

14

And I will lay waste her vines and her fig-trees,
Whereof she hath said: 'These are my hire That my
lovers have given me'; And I will make them a forest,
And the beasts of the field shall eat them.

ופקדתי עליה את-ימי הבעלים אשר
תקטיר להם ותעד נזמה וחקליתה ותלך
אחרי מאהביה ואתי שכחה נאם-
יהוה: (ס)

15

And I will visit upon her the days of the Baalim,
Wherein she offered unto them, And decked herself
with her ear-rings and her jewels, And went after her
lovers, And forgot Me, saith the LORD.

לכן הגה אנכי מפתיה והלכתיה המדבר
ודברתי על-לבה:

16

Therefore, behold, I will allure her, And bring her into
the wilderness, And speak tenderly unto her.

ונתתי לה את-כרמיה משם ואת-עמק
עכור לפתח תקנה וענתה שמה כימי
נעוריה וכיום עלותה מארץ-מצרים:

17

And I will give her her vineyards from thence, And the
valley of Achor for a door of hope; And she shall
respond there, as in the days of her youth, And as in
the day when she came up out of the land of Egypt.

והיה ביום-ההוא נאם-יהוה תקראי אישי
ולא-תקראי-לי עוד בעלי:

18

And it shall be at that day, saith the LORD, That thou
shalt call Me Ishi, And shalt call Me no more Baali.

והסרתי את-שמות הבעלים מפיה ולא-
יזכרו עוד בשםם:

19

For I will take away the names of the Baalim out of her
mouth, And they shall no more be mentioned by their
name.

וכרתי להם ברית ביום ההוא עם-חית
השדה ועם-עוף השמים ורמש האדמה
ולקשת וחרב ומלחמה אשבור מן-הארץ
והשכבתים לבטח:

20

And in that day will I make a covenant for them With
the beasts of the field, and with the fowls of heaven,
And with the creeping things of the ground; And I
will break the bow and the sword and the battle out of
the land, And will make them to lie down safely.

וארשתיך לי לעולם וארשתיך לי בצדק
ובמשפט ובחסד וברחמים:

21

And I will betroth thee unto Me for ever; Yea, I will
betroth thee unto Me in righteousness, and in justice,
And in lovingkindness, and in compassion.

וְאֶרְשָׁתִּיךָ לִי בְּאֵמֻנָה וַיָּדַעַת אֶת־
יְהוָה: (פ)

22

And I will betroth thee unto Me in faithfulness; And thou shalt know the LORD.

הפטרת נשא

The Haftarah is Judges 13:2 – 13:25.

וַיְהִי אִישׁ אֶחָד מִצֹּרַח מִמִּשְׁפַּחַת הַדָּנִי
וּשְׁמוֹ מָנוּחַ וְאִשְׁתּוֹ עָקְרָה וְלֹא יָלְדָה:

XIII:2

And there was a certain man of Zorah, of the family of the Danites, whose name was Manoah; and his wife was barren, and bore not.

וַיֵּרָא מַלְאֲכֵי־יְהוָה אֶל־הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר
אֵלֶיהָ הִנֵּה־נָא אֶת־עַקְרָהּ וְלֹא יָלְדָהּ
וְהָרִית וְיָלְדָה בֶּן:

3

And the angel of the LORD appeared unto the woman, and said unto her: 'Behold now, thou art barren, and hast not borne; but thou shalt conceive, and bear a son.

וְעַתָּה הִשְׁמְרִי נָא וְאַל־תִּשְׁתִּי גֵינ וְשִׁכָר
וְאַל־תֹּאכְלִי כָל־טָמֵא:

4

Now therefore beware, I pray thee, and drink no wine nor strong drink, and eat not any unclean thing.

כִּי הִנֵּךְ הָרָה וְיָלְדָה בֶּן וּמוֹרָהּ לֹא־יֵעָלֶה
עַל־רֹאשׁוֹ כִּי־נָזִיר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנֶּעַר
מִן־הַבֶּטֶן וְהוּא יַחַל לְהוֹשִׁיעַ אֶת־יִשְׂרָאֵל
מִיַּד פְּלִשְׁתִּים:

5

For, lo, thou shalt conceive, and bear a son; and no razor shall come upon his head; for the child shall be a Nazirite unto God from the womb; and he shall begin to save Israel out of the hand of the Philistines.'

וַתָּבֹא הָאִשָּׁה וַתֹּאמֶר לְאִישָׁהּ לֵאמֹר אִישׁ
הָאֱלֹהִים בָּא אֵלַי וּמְרָאָהוּ כְּמֶרְאֵה מַלְאֲכֵי
הָאֱלֹהִים נֹרָא מְאֹד וְלֹא שְׁאַלְתִּיהוּ אִי־
מִזֶּה הוּא וְאֶת־שְׁמוֹ לֹא־הִגִּיד לִי:

6

Then the woman came and told her husband, saying: 'A man of God came unto me, and his countenance was like the countenance of the angel of God, very terrible; and I asked him not whence he was, neither told he me his name;

וַיֹּאמֶר לִי הִנֵּךְ הָרָה וְיָלְדָה בֶּן וְעַתָּה
אַל־תִּשְׁתִּי גֵינ וְשִׁכָר וְאַל־תֹּאכְלִי כָל־
טָמֵא כִּי־נָזִיר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנֶּעַר מִן־
הַבֶּטֶן עַד־יוֹם מוֹתוֹ: (פ)

7

but he said unto me: Behold, thou shalt conceive, and bear a son; and now drink no wine nor strong drink, and eat not any unclean thing; for the child shall be a Nazirite unto God from the womb to the day of his death.'

וַיַּעֲתָר מָנוּחַ אֶל־יְהוָה וַיֹּאמֶר כִּי אֲדֹנָי
אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּ יְבוֹאֵנָּה עוֹד
אֵלֵינוּ וַיּוֹרֵנוּ מִה־נִּעְשָׂה לְנֶעַר הַיּוֹלֵד:

8

Then Manoah entreated the LORD, and said: 'Oh, LORD, I pray Thee, let the man of God whom Thou didst send come again unto us, and teach us what we shall do unto the child that shall be born.'

וַיִּשְׁמַע הָאֱלֹהִים בְּקוֹל מָנוּחַ וַיָּבֹא מַלְאֲכֵי
הָאֱלֹהִים עוֹד אֶל־הָאִשָּׁה וְהִיא יוֹשֶׁבֶת
בַּשָּׂדֶה וּמָנוּחַ אִישָׁהּ אֵין עִמָּה:

9

And God hearkened to the voice of Manoah; and the angel of God came again unto the woman as she sat in the field; but Manoah her husband was not with her.

וַתַּמְהֵרָה הָאִשָּׁה וַתָּרָץ וַתַּגֵּד לְאִישָׁהּ
וַתֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה נִרְאָה אֵלַי הָאִישׁ אֲשֶׁר-
בָּא בְיוֹם אֵלָי:

10 And the woman made haste, and ran, and told her husband, and said unto him: 'Behold, the man hath appeared unto me, that came unto me that day.'

וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ מִנּוּחַ אַחֲרֵי אִשְׁתּוֹ וַיָּבֹא אֶל-
הָאִישׁ וַיֹּאמֶר לוֹ הֲאֵתָה הָאִישׁ אֲשֶׁר-
דִּבַּרְתָּ אֶל-הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר אָנִי:

11 And Manoah arose, and went after his wife, and came to the man, and said unto him: 'Art thou the man that spoked unto the woman?' And he said: 'I am.'

וַיֹּאמֶר מִנּוּחַ עֲתָה יָבֹא דְבָרְיָךְ מִה-יְהִי
מִשְׁפַּט-הַנֶּעַר וּמַעֲשָׂהוּ:

12 And Manoah said: 'Now when thy word cometh to pass, what shall be the rule for the child, and what shall be done with him?'

וַיֹּאמֶר מְלָאךְ יְהוָה אֶל-מִנּוּחַ מְכַל אֲשֶׁר-
אָמַרְתִּי אֶל-הָאִשָּׁה תִּשְׁמָר:

13 And the angel of the LORD said unto Manoah: 'Of all that I said unto the woman let her beware.

מְכַל אֲשֶׁר-יֵצֵא מִגֶּפֶן הַיֵּין לֹא תֹאכַל וְיֵין
וְשִׁכָר אֶל-תִּשְׁתֵּה וְכָל-טָמְאָה אֶל-תֹּאכַל
כָּל אֲשֶׁר-צִוִּיתִיךָ תִּשְׁמָר: (ס)

14 She may not eat of any thing that cometh of the grapevine, neither let her drink wine or strong drink, nor eat any unclean thing; all that I commanded her let her observe.'

וַיֹּאמֶר מִנּוּחַ אֶל-מְלָאךְ יְהוָה נַעֲצְרֶה-נָּא
אוֹתְךָ וְנַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ גְּדִי עֲזִים:

15 And Manoah said unto the angel of the LORD: 'I pray thee, let us detain thee, that we may make ready a kid for thee.'

וַיֹּאמֶר מְלָאךְ יְהוָה אֶל-מִנּוּחַ אִם-
תַּעֲצֹרֵנִי לֹא-אֲכַל בְּלֶחֶמְךָ וְאִם-תַּעֲשֶׂה
עֹלָה לַיהוָה תַּעֲלֶנָּה כִּי לֹא-יָדַע מִנּוּחַ כִּי-
מְלָאךְ יְהוָה הוּא:

16 And the angel of the LORD said unto Manoah: 'Though thou detain me, I will not eat of thy bread; and if thou wilt make ready a burnt-offering, thou must offer it unto the LORD.' For Manoah knew not that he was the angel of the LORD.

וַיֹּאמֶר מִנּוּחַ אֶל-מְלָאךְ יְהוָה מִי שְׁמֶךָ כִּי-
יָבֹא (כ' דְּבָרֶיךָ) [ק' דְּבָרֶיךָ] וּכְבֹדְךָ:

17 And Manoah said unto the angel of the LORD: 'What is thy name, that when thy words come to pass we may do thee honour?'

וַיֹּאמֶר לוֹ מְלָאךְ יְהוָה לָמָּה זֶה תִּשְׁאַל
לְשְׁמִי וְהוּא פָּלְאִי: (פ)

18 And the angel of the LORD said unto him: 'Wherefore askest thou after my name, seeing it is hidden?'

וַיִּקַּח מִנּוּחַ אֶת-גְּדִי הָעִזִּים וְאֶת-הַמִּנְחָה
וַיַּעַל עַל-הַצֹּר לַיהוָה וּמִפְּלֹא לַעֲשׂוֹת
וּמִנּוּחַ וְאִשְׁתּוֹ רָאִים:

19 So Manoah took the kid with the meal-offering, and offered it upon the rock unto the LORD; and [the angel] did wondrously, and Manoah and his wife looked on.

וַיְהִי בְעֹלוֹת הַלֵּהב מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ
הַשָּׁמַיְמָה וַיַּעַל מְלָאךְ-יְהוָה בְּלֶהַב
הַמִּזְבֵּחַ וּמִנּוּחַ וְאִשְׁתּוֹ רָאִים וַיִּפְּלוּ עַל-
פְּנֵיהֶם אֶרְצָה:

20 For it came to pass, when the flame went up toward heaven from off the altar, that the angel of the LORD ascended in the flame of the altar; and Manoah and his wife looked on; and they fell on their faces to the ground.

וְלֹא-יֵסֶף עוֹד מַלְאָךְ יְהוָה לְהִרְאֹה אֶל-
מְנוּחַ וְאֶל-אִשְׁתּוֹ אֲזִי יָדַע מְנוּחַ כִּי-מַלְאָךְ
יְהוָה הוּא:

21 But the angel of the LORD did no more appear to
Manoah or to his wife. Then Manoah knew that he
was the angel of the LORD.

וַיֹּאמֶר מְנוּחַ אֶל-אִשְׁתּוֹ מוֹת נָמוּת כִּי
אֱלֹהִים רָאִינוּ:

22 And Manoah said unto his wife: 'We shall surely die,
because we have seen God.'

וַתֹּאמֶר לוֹ אִשְׁתּוֹ לוֹ חֲפִץ יְהוָה לְהַמִּיתָנוּ
לֹא-לֶקַח מִזִּדְּנוֹ עֹלָה וּמִנְחָה וְלֹא הִרְאָנוּ
אֶת-כָּל-אַלֹּהִים וְכַעַת לֹא הִשְׁמִיעֵנוּ כְּזֹאת:

23 But his wife said unto him: 'If the LORD were pleased
to kill us, He would not have received a burnt-offering
and a meal-offering at our hand, neither would He
have shown us all these things, nor would at this time
have told such things as these.'

וַתֵּלֶד הָאִשָּׁה בֶּן וַתִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ שַׁמְשׁוֹן
וַיִּגְדַּל הַנַּעַר וַיְבָרְכֵהוּ יְהוָה:

24 And the woman bore a son, and called his name
Samson; and the child grew, and the LORD blessed
him.

וַתַּחֲלֵ רוּחַ יְהוָה לִפְעָמוֹ בְּמַחֲנֵה-דָן בֵּין
צֹרְעָה וּבֵין אֶשְׁתָּאֵל: (פ)

25 And the spirit of the LORD began to move him in
Mahaneh-dan, between Zorah and Eshtaol.

הפסרת בהעלתך

The Haftarah is Zechariah 2:14 - 4:7.

רְנִי וְשִׂמְחִי בַת-צִיּוֹן כִּי הִנְנִי בָא וְשִׁכְנִיתִי
בְּתוֹכְךָ נָאִם-יְהוָה:

II:14 'Sing and rejoice, O daughter of Zion; for, lo, I come,
and I will dwell in the midst of thee, saith the LORD.

וְנִלְווּ גוֹיִם רַבִּים אֶל-יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא
וְהָיוּ לִי לְעָם וְשִׁכְנִיתִי בְּתוֹכְךָ וַיֵּדְעַתָּ כִּי-
יְהוָה צְבָאוֹת שְׁלָחַנִי אֵלֶיךָ:

15 And many nations shall join themselves to the LORD
in that day, and shall be My people, and I will dwell in
the midst of thee'; and thou shalt know that the LORD
of hosts hath sent me unto thee.

וְנָחַל יְהוָה אֶת-יְהוּדָה חֶלְקוֹ עַל אֲדָמַת
הַקֹּדֶשׁ וּבָחַר עוֹד בִּירוּשָׁלַם:

16 And the LORD shall inherit Judah as His portion in
the holy land, and shall choose Jerusalem again.

הִס כָּל-בָּשָׂר מִפְּנֵי יְהוָה כִּי נִעוֹר מִמְּעוֹן
קֹדֶשׁוֹ: (פ)

17 Be silent, all flesh, before the LORD; for He is aroused
out of His holy habitation.

וַיִּרְאֵנִי אֶת-יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עֹמֵד
לִפְנֵי מַלְאָךְ יְהוָה וְהַשָּׁטָן עֹמֵד עַל-יְמִינוֹ
לְשַׁטְנוֹ:

III:1 And he showed me Joshua the high priest standing
before the angel of the LORD, and Satan standing at
his right hand to accuse him.

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-הַשָּׁטָן וַיַּעַר יְהוָה בְּךָ
הַשָּׁטָן וַיַּעַר יְהוָה בְּךָ הַבָּחַר בִּירוּשָׁלַם
חֵלּוֹא זֶה אֹד מִצָּל מָאֵשׁ:

2 And the LORD said unto Satan: 'The LORD rebuke
thee, O Satan, yea, the LORD that hath chosen
Jerusalem rebuke thee; is not this man a brand
plucked out of the fire?'

ויהושע הנה לבש בגדים צואים ועמד לפני המלאך:

3 Now Joshua was clothed with filthy garments, and stood before the angel.

וינען ויאמר אל-העמדים לפניו לאמר הסירו הבגדים הצואים מעליו ויאמר אליו ראה העברתי מעליך עונך והלבש אתך מחלצות:

4 And he answered and spoke unto those that stood before him, saying: 'Take the filthy garments from off him.' And unto him he said: 'Behold, I cause thine iniquity to pass from thee, and I will clothe thee with robes.'

ואמר ושימו צניף טהור על-ראשו וישימו הצניף הטהור על-ראשו וילבשוהו בגדים ומלאך יהוה עמד:

5 And I said: 'Let them set a fair mitre upon his head.' So they set a fair mitre upon his head, and clothed him with garments; and the angel of the LORD stood by.

ויעד מלאך יהוה ביהושע לאמר:

6 And the angel of the LORD forewarned Joshua, saying:

כח-אמר יהוה צבאות אם-בדרךכי תלך ואם את-משמרתי תשמר וגם-אתה תדין את-ביתי וגם תשמר את-חצרי ונתתי לך מהלכים בין העמדים האלה:

7 'Thus saith the LORD of hosts: If thou wilt walk in My ways, and if thou wilt keep My charge, and wilt also judge My house, and wilt also keep My courts, then I will give thee free access among these that stand by.

שמע-נא יהושע הכהן הגדול אתה ורעיך הישבים לפניך כי-אנשי מופת המה כי-הנני מביא את-עבדי צמח:

8 Hear now, O Joshua the high priest, thou and thy fellows that sit before thee; for they are men that are a sign; for, behold, I will bring forth My servant the Shoot.

כיו הנה האבן אשר נתתי לפני יהושע על-אבן אחת שבעה עינים הנני מפתח פתחה נאם יהוה צבאות ומשתי את-ענן הארץ-ההיא ביום אחד:

9 For behold the stone that I have laid before Joshua; upon one stone are seven facets; behold, I will engrave the graving thereof, saith the LORD of hosts: And I will remove the iniquity of that land in one day.

ביום ההוא נאם יהוה צבאות תקראו איש לרעהו אל-תחת גפן ואל-תחת תאנה:

10 In that day, saith the LORD of hosts, shall ye call every man his neighbour under the vine and under the fig-tree.

וישב המלאך הדבר בי ויעירני כאיש אשר-יעור משנתו:

IV:1 And the angel that spoke with me returned, and waked me, as a man that is wakened out of his sleep.

ויאמר אלי מה אתה ראה (כ' ויאמר) ק' ואמר ראיני ו והנה מנורת זהב כלה וגלה על-ראשה ושבעה נרותיה עליה שבעה ושבעה מוצקות לנרות אשר על-ראשה:

2 And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top thereof;

ושנים זיתים עליה אחד מימין הגלה ואחד על-שמאלה:

3 and two olive-trees by it, one upon the right side of the bowl, and the other upon the left side thereof.'

הפטרת שלח לך

וַאֲנִי וְאָמַר אֶל־הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי לֵאמֹר
מַה־אֵלֶּה אֲדֹנָי:

4

And I answered and spoke to the angel that spoke with me, saying: 'What are these, my lord?'

וַיֹּעַן הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲלוֹא
יָדַעְתָּ מַה־הֵמָּה אֵלֶּה וְאָמַר לֹא אֲדֹנָי:

5

Then the angel that spoke with me answered and said unto me: 'Knowest thou not what these are?' And I said: 'No, my lord.'

וַיֹּעַן וַיֹּאמֶר אֵלַי לֵאמֹר זֶה דְּבַר־יְהוָה
אֶל־זְרַבְבָּל לֵאמֹר לֹא בְחֵיל וְלֹא בְכֹחַ
כִּי אִם־בְּרוּחִי אֲמַר יְהוָה צְבָאוֹת:

6

Then he answered and spoke unto me, saying: 'This is the word of the LORD unto Zerubbabel, saying: Not by might, nor by power, but by My spirit, saith the LORD of hosts.

מִי־אַתָּה הַר־הַגָּדוֹל לִפְנֵי זְרַבְבָּל לְמִישֹׁר
וְהוֹצִיא אֶת־הָאֶבֶן הָרֹאשָׁה תִּשְׁאֹלֹת תֵּן תֵּן
לָהּ: (פ)

7

Who art thou, O great mountain before Zerubbabel? thou shalt become a plain; and he shall bring forth the top stone with shoutings of Grace, grace, unto it.'

הפטרת שלח לך

The Haftarah is Joshua 2:1 – 2:24.

וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בְּנֵי־נֹון מִן־הַשְּׁטִיִּם שְׁנַיִם־
אֲנָשִׁים מְרַגְלִים חֲרַשׁ לֵאמֹר לָכוּ רְאוּ
אֶת־הָאָרֶץ וְאֶת־יְרִיחוֹ וַיָּלְכוּ וַיָּבֹאוּ בֵּית־
אִשָּׁה זֹנָה וּשְׁמָהּ רָחַב וַיִּשְׁכְּבוּ שָׁמָּה:

II:1

And Joshua the son of Nun sent out of Shittim two spies secretly, saying: 'Go view the land, and Jericho.' And they went, and came into the house of a harlot whose name was Rahab, and lay there.

וַיֹּאמֶר לְמֶלֶךְ יְרִיחוֹ לֵאמֹר הִנֵּה אֲנָשִׁים
בָּאוּ הֵנָּה הַלַּיְלָה מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַחְפֹּר
אֶת־הָאָרֶץ:

2

And it was told the king of Jericho, saying: 'Behold, there came men in hither to-night of the children of Israel to search out the land.'

וַיִּשְׁלַח מֶלֶךְ יְרִיחוֹ אֶל־רָחַב לֵאמֹר
הוֹצִיאִ הָאֲנָשִׁים הַבָּאִים אֵלֶיךָ אֲשֶׁר־בָּאוּ
לְבֵיתְךָ כִּי לַחְפֹּר אֶת־כָּל־הָאָרֶץ בָּאוּ:

3

And the king of Jericho sent unto Rahab, saying: 'Bring forth the men that are come to thee, that are entered into thy house; for they are come to search out all the land.'

וַתִּקַּח הָאִשָּׁה אֶת־שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַתַּצְפֵּנּוּ
וַתֹּאמֶר כֵּן בָּאוּ אֵלַי הָאֲנָשִׁים וְלֹא יָדַעְתִּי
מֵאֵינן הֵמָּה:

4

And the woman took the two men, and hid them; and she said: 'Yea, the men came unto me, but I knew not whence they were;

וַיְהִי הַשָּׁעַר לִסְגֹּר בַּחֲשֹׁךְ וְהָאֲנָשִׁים יָצְאוּ
לֹא יָדַעְתִּי אָנָּה הָלְכוּ הָאֲנָשִׁים רִדְפוּ מִהֵרָא
אֲחֲרֵיהֶם כִּי תִשְׁיֹגּוּם:

5

and it came to pass about the time of the shutting of the gate, when it was dark, that the men went out; whither the men went I know not; pursue after them quickly; for ye shall overtake them.'

וְהִיא הֶעֱלֵתָם הַגָּגָה וַתִּטְמְנֵם בַּפִּשְׁתֵּי הָעֵץ
הָעֹרְכוֹת לָהּ עַל־הַגָּג:

6

But she had brought them up to the roof, and hid them with the stalks of flax, which she had spread out upon the roof.

והַאֲנָשִׁים רָדְפוּ אַחֲרֵיהֶם בְּרֶדֶף הַיַּרְדֵּן
עַל הַמַּעְבְּרוֹת וְהַשָּׁעַר סָגְרוּ אַחֲרֵי כַּאֲשֶׁר
יֵצְאוּ הָרֹדְפִים אַחֲרֵיהֶם:

7 And the men pursued after them the way to the Jordan unto the fords; and as soon as they that pursued after them were gone out, the gate was shut.

וְהָמָּה טָרַם וַיִּשְׁכְּבוּ וְהִיא עָלְתָה עֲלֵיהֶם
עַל-הַגֹּג:

8 And before they were laid down, she came up unto them upon the roof;

וַתֹּאמֶר אֶל-הָאֲנָשִׁים יָדַעְתִּי כִּי-נָתַן יְהוָה
לָכֶם אֶת-הָאָרֶץ וְכִי-נִפְלָה אִימַתְכֶם
עָלֵינוּ וְכִי נִמְגּוּ כָּל-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם:

9 and she said unto the men: 'I know that the LORD hath given you the land, and that your terror is fallen upon us, and that all the inhabitants of the land melt away before you.

כִּי שָׁמַעְנוּ אֶת אֲשֶׁר-הוֹבִישׁ יְהוָה אֶת-מִי
יַם-סוּף מִפְּנֵיכֶם בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרַיִם
וְאֲשֶׁר עָשִׂיתֶם לְשְׁנֵי מַלְכֵי הָאֲמֹרִי
אֲשֶׁר בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן לְסִיתָן וּלְעוֹג אֲשֶׁר
הִחְרַמְתֶּם אוֹתָם:

10 For we have heard how the LORD dried up the water of the Red Sea before you, when ye came out of Egypt; and what ye did unto the two kings of the Amorites, that were beyond the Jordan, unto Sihon and to Og, whom ye utterly destroyed.

וְנִשְׁמַע וַיִּמָּס לְבַבְנוּ וְלֹא-קָמָה עוֹד
רוּחַ בָּאִישׁ מִפְּנֵיכֶם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
הוּא אֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל-הָאָרֶץ
מִתַּחַת:

11 And as soon as we had heard it, our hearts did melt, neither did there remain any more spirit in any man, because of you; for the LORD your God, He is God in heaven above, and on earth beneath.

וְעַתָּה הִשָּׁבְעוּנָא לִי בִיהוָה כִּי-עָשִׂיתִי
עִמָּכֶם חֶסֶד וְעָשִׂיתֶם גַּם-אִתָּם עִם-בֵּית
אָבִי חֶסֶד וּנְתַתֶּם לִי אוֹת אֱמֻת:

12 Now therefore, I pray you, swear unto me by the LORD, since I have dealt kindly with you, that ye also will deal kindly with my father's house—and give me a true token—

וְהַחַיְיתֶם אֶת-אָבִי וְאֶת-אִמִּי וְאֶת-אֶחָי
וְאֶת- (כ' אַחֻוּתִי) [ק' אַחֻוּתִי] וְאֶת כָּל-
אֲשֶׁר לָהֶם וְהִצַּלְתֶּם אֶת-נַפְשֵׁינוּ מִמָּוֶת:

13 and save alive my father, and my mother, and my brethren, and my sisters, and all that they have, and deliver our lives from death.'

וַיֹּאמְרוּ לָהּ הָאֲנָשִׁים נַפְשֵׁנוּ תַחְתִּיכֶם
לְמוֹת אִם לֹא תִגִּידוּ אֶת-דְּבָרֵנוּ זֶה וְהָיָה
בְּתַת-יְהוָה לָנוּ אֶת-הָאָרֶץ וְעָשִׂינוּ עִמָּךְ
חֶסֶד וְאֱמֻת:

14 And the men said unto her: 'Our life for yours, if ye tell not this our business; and it shall be, when the LORD giveth us the land, that we will deal kindly and truly with thee.'

וַתוֹרְדֵם בַּחֲבֵל בְּעֵד הַחֲלוֹן כִּי בֵיתָהּ
בְּקִיר הַחוֹמָה וּבְחוֹמָה הִיא יוֹשֶׁבֶת:

15 Then she let them down by a cord through the window; for her house was upon the side of the wall, and she dwelt upon the wall.

וַתֹּאמֶר לָהֶם הִתְרָה לָכֶם פֶּן-יִפְגְּעוּ בָכֶם
הָרֹדְפִים וְנִחַבְתֶּם שְׁלֹשֶׁת יָמִים עַד
שׁוּב הָרֹדְפִים וְאַחֲרָיִם תֵּלְכוּ לְדַרְכְּכֶם:

16 And she said unto them: 'Get you to the mountain, lest the pursuers light upon you; and hide yourselves there three days, until the pursuers be returned; and afterward may ye go your way.'

וַיֹּאמְרוּ אֵלָיָהּ הָאֲנָשִׁים נָקִים אֲנַחְנוּ
מִשְׁבַּעֲתֶךָ הַזֶּה אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּנוּ:

17

And the men said unto her: 'We will be guiltless of this thine oath which thou hast made us to swear.

הִנֵּה אֲנַחְנוּ בָּאִים בָּאָרֶץ אֶת־תְּקוּלַת חוּט
הַשָּׁנִי הַזֶּה תִּקְשְׁרִי בַחֲלוֹן אֲשֶׁר הוֹרַדְתָּנוּ
כֹּה וְאֶת־אֲבִיךָ וְאֶת־אִמְךָ וְאֶת־אֲחִיךָ וְאֶת־
כָּל־בֵּית אֲבִיךָ תֹאסֹפִי אִלַּיךָ הַבַּיְתָה:

18

Behold, when we come into the land, thou shalt bind this line of scarlet thread in the window which thou didst let us down by; and thou shalt gather unto thee into the house thy father, and thy mother, and thy brethren, and all thy father's household.

וְהָיָה כֹל אֲשֶׁר־יֵצֵא מִדִּלְתֵי בֵיתְךָ
תִּחְוָצֶה דָּמּוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְאֲנַחְנוּ נָקִים וְכֹל
אֲשֶׁר יִהְיֶה אִתְּךָ בַּבַּיִת דָּמּוֹ בְּרֹאשׁוֹ אִם־
יָד תִּהְיֶה־כּוֹ:

19

And it shall be, that whosoever shall go out of the doors of thy house into the street, his blood shall be upon his head, and we will be guiltless; and whosoever shall be with thee in the house, his blood shall be on our head, if any hand be upon him.

וְאִם־תִּגִּידִי אֶת־דְּבָרֵנוּ זֶה וְהָיִינוּ נָקִים
מִשְׁבַּעֲתֶךָ אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּנוּ:

20

But if thou utter this our business, then we will be guiltless of thine oath which thou hast made us to swear.'

וַתֹּאמֶר כְּדִבְרֵיכֶם כֵּן־הוּא וַתִּשְׁלַח
וַיֵּלְכוּ וַתִּקְשֹׁר אֶת־תְּקוּלַת הַשָּׁנִי בַחֲלוֹן:

21

And she said: 'According unto your words, so be it.' And she sent them away, and they departed; and she bound the scarlet line in the window.

וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ הָהָרָה וַיֵּשְׁבוּ שָׁם שְׁלֹשֶׁת
יָמִים עַד־שָׁבוּ הָרֹדְפִים וַיִּבְקְשׂוּ הָרֹדְפִים
בְּכָל־הַדֶּרֶךְ וְלֹא מָצְאוּ:

22

And they went, and came unto the mountain, and abode there three days, until the pursuers were returned; and the pursuers sought them throughout all the way, but found them not.

וַיָּשׁוּבוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַיֵּרְדּוּ מִהָהָר וַיַּעֲבְרוּ
וַיָּבֹאוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נּוּן וַיְסַפְּרוּ־לוֹ אֵת
כָּל־הַמַּצָּאוֹת אוֹתָם:

23

Then the two men returned, and descended from the mountain, and passed over, and came to Joshua the son of Nun; and they told him all that had befallen them.

וַיֹּאמְרוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ כִּי־נָתַן יְהוָה בְּיָדֵנוּ
אֶת־כָּל־הָאָרֶץ וְגַם־נִמְגּוּ כָל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ
מִפְּנֵינוּ: (ס)

24

And they said unto Joshua: 'Truly the LORD hath delivered into our hands all the land; and moreover all the inhabitants of the land do melt away before us.'

הפטרות קורח

The Haftarah is I Samuel 11:14 – 12:22. On Rosh Hodesh, Maftir is Numbers 28:9 – 15 on page 145 and Haftarah on page 210.

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־הָעָם לָכוּ וְנִלְכָּה
הַגִּלְגָּל וְנִחַדְדָּשׁ שָׁם הַמְּלוּכָה:

XI:14

Then said Samuel to the people: 'Come and let us go to Gilgal, and renew the kingdom there.'

וַיֵּלְכוּ כָל-הָעָם הַגִּלְגָל וַיַּמְלִיכוּ שָׁם אֶת-
שָׁאוּל לִפְנֵי יְהוָה בַּגִּלְגָל וַיִּזְבְּחוּ-שָׁם
זִבְחִים שְׁלָמִים לִפְנֵי יְהוָה וַיִּשְׂמַח שָׁם
שָׁאוּל וְכָל-אֲנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל עַד-מָאד: (פ)

15

And all the people went to Gilgal; and there they made Saul king before the LORD in Gilgal; and there they sacrificed sacrifices of peace-offerings before the LORD; and there Saul and all the men of Israel rejoiced greatly.

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-כָּל-יִשְׂרָאֵל הִנֵּה
שָׁמַעְתִּי בְקִלְכֶּם לְכָל אֲשֶׁר-אָמַרְתֶּם לִּי
וְאִמְלִיךְ עֲלֵיכֶם מֶלֶךְ:

XII:1

And Samuel said unto all Israel: 'Behold, I have hearkened unto your voice in all that ye said unto me, and have made a king over you.

וְעַתָּה הִנֵּה הַמֶּלֶךְ מִתְהַלֵּךְ לִפְנֵיכֶם
וְאֲנִי זָקֵנִי וְשֵׁבֶתִי וּבְנֵי הַנֶּחֱם אִתְּכֶם
וְאֲנִי הִתְהַלַּכְתִּי לִפְנֵיכֶם מִנְעָרִי עַד-הַיּוֹם
הַזֶּה:

2

And now, behold, the king walketh before you; and I am old and grayheaded; and, behold, my sons are with you; and I have walked before you from my youth unto this day.

הֲנִנִי עָנִי כִּי נָגַד יְהוָה וְנָגַד מְשִׁיחוֹ אֶת-
שׁוֹר ׀ מִי לְקַחְתִּי וְחִמּוֹר מִי לְקַחְתִּי וְאֶת-
מִי עֲשִׂקְתִּי אֶת-מִי רִצּוֹתִי וּמִי לְקַחְתִּי
כֶּפֶר וְאֲעֲלִים עֵינֵי בֹ וְאָשִׁיב לָכֶם:

3

Here I am; witness against me before the LORD, and before His anointed: whose ox have I taken? or whose ass have I taken? or whom have I defrauded? or whom have I oppressed? or of whose hand have I taken a ransom to blind mine eyes therewith? and I will restore it you.'

וַיֹּאמְרוּ לֹא עֲשִׂקְתָּנוּ וְלֹא רִצּוֹתָנוּ וְלֹא-
לְקַחְתָּ מִיֵּד אִישׁ מֵאֻמָּה:

4

And they said: 'Thou hast not defrauded us, nor oppressed us, neither hast thou taken aught of any man's hand.'

וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עַד יְהוָה בְּכֶם וְעַד מְשִׁיחוֹ
הַיּוֹם הַזֶּה כִּי לֹא מָצָאתֶם בְּיָדִי מֵאֻמָּה
וַיֹּאמֶר עַד: (פ)

5

And he said unto them: 'The LORD is witness against you, and His anointed is witness this day, that ye have not found aught in my hand.' And they said: 'He is witness.'

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-הָעָם יְהוָה אֲשֶׁר עָשָׂה
אֶת-מֹשֶׁה וְאֶת-אַהֲרֹן וְאֲשֶׁר הָעִלָּה אֶת-
אֲבֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:

6

And Samuel said unto the people: 'It is the LORD that made Moses and Aaron, and that brought your fathers up out of the land of Egypt.

וְעַתָּה הִתְיַצְּבוּ וְאִשְׁפָּטָה אִתְּכֶם לִפְנֵי יְהוָה
אֶת כָּל-צַדִּיקוֹת יְהוָה אֲשֶׁר-עָשָׂה אִתְּכֶם
וְאֶת-אֲבוֹתֵיכֶם:

7

Now therefore stand still, that I may plead with you before the LORD concerning all the righteous acts of the LORD, which He did to you and to your fathers.

כַּאֲשֶׁר-בָּא יַעֲקֹב מִצְרַיִם וַיִּזְעַקוּ אֲבוֹתֵיכֶם
אֶל-יְהוָה וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה וְאֶת-
אַהֲרֹן וַיּוֹצִיאוּ אֶת-אֲבֹתֵיכֶם מִמִּצְרַיִם
וַיַּשְׁבּוּם בְּמָקוֹם הַזֶּה:

8

When Jacob was come into Egypt, then your fathers cried unto the LORD, and the LORD sent Moses and Aaron, who brought forth your fathers out of Egypt, and they were made to dwell in this place.

וַיִּשְׁכְּחוּ אֶת-יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיִּמְכְּרוּ אֹתָם
בְּיַד סִיסְרָא שַׂר-צָבָא חֲצוֹר וּבְיַד-
פְּלִשְׁתִּים וּבְיַד מֶלֶךְ מוֹאָב וַיִּלָּחֲמוּ בָם:

9

But they forgot the LORD their God, and He gave them over into the hand of Sisera, captain of the host of Hazor, and into the hand of the Philistines, and into the hand of the king of Moab, and they fought against them.

וַיִּזְעֻקוּ אֶל־יְהוָה (כ') (וַיֹּאמֶר) [ק'] וַיֹּאמְרוּ
חָטֵאנוּ כִּי עֲזַבְנוּ אֶת־יְהוָה וְנִעַבְדָּה אֶת־
הַבְּעֻלִּים וְאֶת־הָעִשְׁתָּרוֹת וְעַתָּה הַצִּילֵנוּ
מִיַּד אֲבִינֹנוּ וְנִעַבְדְּךָ:

10 And they cried unto the LORD, and said: We have sinned, because we have forsaken the LORD, and have served the Baalim and the Ashtaroth; but now deliver us out of the hand of our enemies, and we will serve Thee.

וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת־יִרְבָּעֵל וְאֶת־בְּדָן וְאֶת־
יִפְתָּח וְאֶת־שָׁמוּאֵל וַיַּצֵּל אֶתְכֶם מִיַּד
אֲבִיכֶם מִסָּבִיב וַתֵּשְׁבוּ בְּטָח:

11 And the LORD sent Jerubbaal, and Bedan, and Jephthah, and Samuel, and delivered you out of the hand of your enemies on every side, and ye dwelt in safety.

וַתֵּרְאוּ כִּי־נָחַשׁ מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן בָּא עֲלֵיכֶם
וַתֹּאמְרוּ לִי לֹא כִּי־מֶלֶךְ יִמְלֹךְ עָלֵינוּ
וַיְהִינָה אֵל־הֵיכֶם מֶלֶכְכֶּם:

12 And when ye saw that Nahash the king of the children of Ammon came against you, ye said unto me: Nay, but a king shall reign over us; when the LORD your God was your king.

וְעַתָּה הִנֵּה הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בָּחַרְתֶּם אֲשֶׁר
שָׂאֲלִתֶם וְהִנֵּה נָתַן יְהוָה עֲלֵיכֶם מֶלֶךְ:

13 Now therefore behold the king whom ye have chosen, and whom ye have asked for; and, behold, the LORD hath set a king over you.

אִם־תִּירְאוּ אֶת־יְהוָה וְעַבַדְתֶּם אֹתוֹ
וּשְׁמַעְתֶּם בְּקוֹלוֹ וְלֹא תִמְרוּ אֶת־פִּי יְהוָה
וְהִיתֶם גַּם־אַתֶּם וְגַם־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר מֶלֶךְ
עֲלֵיכֶם אַחֵר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

14 If ye will fear the LORD, and serve Him, and hearken unto His voice, and not rebel against the commandment of the LORD, and both ye and also the king that reigneth over you be followers of the LORD your God—;

וְאִם־לֹא תִשְׁמְעוּ בְּקוֹל יְהוָה וּמְרִיתֶם
אֶת־פִּי יְהוָה וְהִיתָה יַד־יְהוָה בָּכֶם
וּבְאֲבֹתֵיכֶם:

15 but if ye will not hearken unto the voice of the LORD, but rebel against the commandment of the LORD, then shall the hand of the LORD be against you, and against your fathers.

גַּם־עַתָּה הִתְיַצְּבוּ וּרְאוּ אֶת־הַדָּבָר הַגָּדוֹל
הַזֶּה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יְהוָה עִשָּׂה לְעֵינֵיכֶם:

16 Now therefore stand still and see this great thing, which the LORD will do before your eyes.

הֲלוֹא קִצִּיר־חִטִּים הַיּוֹם אֶקְרָא אֶל־יְהוָה
וַיִּתֵּן קִלּוֹת וּמָטָר וַיִּדְעוּ וַיֵּדְעוּ כִּי־רַעַתְכֶם
רַבָּה אֲשֶׁר עָשִׂיתֶם בְּעֵינֵי יְהוָה לִשְׂאוֹל
לָכֶם מֶלֶךְ: (ס)

17 Is it not wheat harvest to-day? I will call unto the LORD, that He may send thunder and rain; and ye shall know and see that your wickedness is great, which ye have done in the sight of the LORD, in asking you a king.'

וַיִּקְרָא שָׁמוּאֵל אֶל־יְהוָה וַיִּתֵּן יְהוָה קִלּוֹת
וּמָטָר בַּיּוֹם הַהוּא וַיֵּדְעוּ כָּל־הָעָם מֵאֵד
אֶת־יְהוָה וְאֶת־שָׁמוּאֵל:

18 So Samuel called unto the LORD; and the LORD sent thunder and rain that day; and all the people greatly feared the LORD and Samuel.

וַיֹּאמְרוּ כָל־הָעָם אֶל־שָׁמוּאֵל הַתְּפַלֵּל
בְּעַד־עַבְדֶּיךָ אֶל־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְאַל־נָמוּת
כִּי־יִסָּפְנוּ עַל־כָּל־חַטֹּאתֵינוּ רָעָה לִשְׂאוֹל
לָנוּ מֶלֶךְ:

19 And all the people said unto Samuel: 'Pray for thy servants unto the LORD thy God, that we die not; for we have added unto all our sins this evil, to ask us a king.'

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-הָעָם אַל-תִּירְאוּ אֹתָם
עֲשִׂיתֶם אֵת כָּל-הַרְעָה הַזֹּאת אֲדָּךְ אֶל-
תְּסֻרוּ מֵאַחֲרַי יְהוָה וְעַבַדְתֶּם אֶת-יְהוָה
בְּכָל-לִבְבְּכֶם:

20 And Samuel said unto the people: 'Fear not; ye have indeed done all this evil; yet turn not aside from following the LORD, but serve the LORD with all your heart;

וְלֹא תִסְרוּ כִּי אַחֲרַי הִתְּהוּ אֲשֶׁר לֹא-
יִעִילוּ וְלֹא יִצְּלוּ כִּי-תְהוּ הִמָּה:

21 and turn ye not aside; for then should ye go after vain things which cannot profit nor deliver, for they are vain.

כִּי לֹא-יִטֹּשׁ יְהוָה אֶת-עַמּוֹ בַּעֲבוּר שְׁמוֹ
הַגָּדוֹל כִּי הוֹאִיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת אִתְּכֶם לֹו
לְעַם:

22 For the LORD will not forsake His people for His great name's sake; because it hath pleased the LORD to make you a people unto Himself.

הפסרת חקת

The Haftarah is Judges 11:1 – 11:33. On Rosh Hodesh, Maftir is Numbers 28:9 – 15 on page 145 and Haftarah on page 210.

וַיִּפְתַּח תְּגִלְעָדִי הִיָּה גִבּוֹר חָיִל וְהוּא בֶן-
אִשָּׁה זִנְיָה וַיּוֹלֵד גִּלְעָד אֶת-יִפְתָּח:

XI:1 Now Jephthah the Gileadite was a mighty man of valour, and he was the son of a harlot; and Gilead begot Jephthah.

וַתֵּלֶד אִשְׁת־גִּלְעָד לֹו בָנִים וַיִּגְדְּלוּ בָנֵי-
הָאִשָּׁה וַיִּגְרְשׁוּ אֶת-יִפְתָּח וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא-
תִנָּחַל בְּבֵית-אָבִינוּ כִּי בֶן-אִשָּׁה אַחֲרֵת
אָתָּה:

2 And Gilead's wife bore him sons; and when his wife's sons grew up, they drove out Jephthah, and said unto him: 'Thou shalt not inherit in our father's house; for thou art the son of another woman.'

וַיִּבְרַח יִפְתָּח מִפָּנֵי אָחָיו וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ טוֹב
וַיִּתְּלַקְטוּ אֶל-יִפְתָּח אַנְשֵׁים רִיקִים וַיִּצְאוּ
עִמּוֹ: (פ)

3 Then Jephthah fled from his brethren, and dwelt in the land of Tob; and there were gathered vain fellows to Jephthah, and they went out with him.

וַיְהִי מִיָּמִים וַיִּלָּחֲמוּ בָנֵי-עַמּוֹן עִם-
יִשְׂרָאֵל:

4 And it came to pass after a while, that the children of Ammon made war against Israel.

וַיְהִי כִּאֲשֶׁר-נִלָּחֲמוּ בָנֵי-עַמּוֹן עִם-יִשְׂרָאֵל
וַיֵּלְכוּ זִקְנֵי גִלְעָד לִקְחַת אֶת-יִפְתָּח מֵאֶרֶץ
טוֹב:

5 And it was so, that when the children of Ammon made war against Israel, the elders of Gilead went to fetch Jephthah out of the land of Tob.

וַיֹּאמְרוּ לְיִפְתָּח לָכֵה וְהָיִיתָה לָּנוּ לְקָצִין
וְנִלָּחֲמָה בְּבָנֵי עַמּוֹן:

6 And they said unto Jephthah: 'Come and be our chief, that we may fight with the children of Ammon.'

וַיֹּאמֶר יִפְתָּח לְזִקְנֵי גִלְעָד הֲלֹא אֹתָם
שָׂנֵאתֶם אוֹתִי וְתִגְרְשׁוּנִי מִבֵּית אָבִי וּמִדֹּעַ
בְּאַתֶּם אֵלַי עַתָּה כִּאֲשֶׁר צָר לָכֶם:

7 And Jephthah said unto the elders of Gilead: 'Did not ye hate me, and drive me out of my father's house? and why are ye come unto me now when ye are in distress?'

וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי גִלְעָד אֶל־יִפְתָּח לְכֵן עִתָּה
שָׁבְנוּ אֵלֶיךָ וְהִלַּכְתָּ עִמָּנוּ וְנִלְחַמְתָּ בְּבָנֵי
עַמּוֹן וְהָיִיתָ לָּנוּ לְרֹאשׁ לְכָל יֹשְׁבֵי גִלְעָד:

8 And the elders of Gilead said unto Jephthah:
‘Therefore are we returned to thee now, that thou
mayest go with us, and fight with the children of
Ammon, and thou shalt be our head over all the
inhabitants of Gilead.’

וַיֹּאמֶר יִפְתָּח אֶל־זִקְנֵי גִלְעָד אִם־מְשִׁיבִים
אַתֶּם אוֹתִי לְהִלָּחֵם בְּבָנֵי עַמּוֹן וְנָתַן יְהוָה
אוֹתָם לִפְנֵי אֲנֹכִי אֶתְּנֶה לָכֶם לְרֹאשׁ:

9 And Jephthah said unto the elders of Gilead: ‘If ye
bring me back home to fight with the children of
Ammon, and the LORD deliver them before me, I will
be your head.’

וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי־גִלְעָד אֶל־יִפְתָּח יְהוָה יְהִיָּה
שְׁמֵעַ בֵּינוֹתֵינוּ אִם־לֹא כְדַבְּרְךָ כֵּן נַעֲשֶׂה:

10 And the elders of Gilead said unto Jephthah: ‘The
LORD shall be witness between us; surely according to
thy word so will we do.’

וַיֵּלֶךְ יִפְתָּח עִם־זִקְנֵי גִלְעָד וַיִּשְׁימוּ הָעָם
אוֹתוֹ עֲלֵיהֶם לְרֹאשׁ וּלְקַצֵּין וַיְדַבֵּר יִפְתָּח
אֶת־כָּל־דְּבָרָיו לִפְנֵי יְהוָה בְּמִצְפָּה: (פ)

11 Then Jephthah went with the elders of Gilead, and the
people made him head and chief over them; and
Jephthah spoke all his words before the LORD in
Mizpah.

וַיִּשְׁלַח יִפְתָּח מְלָאכִים אֶל־מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן
לֵאמֹר מַה־לִּי וְלָךְ כִּי־בָאתָ אֵלַי לְהִלָּחֵם
בְּאַרְצִי:

12 And Jephthah sent messengers unto the king of the
children of Ammon, saying: ‘What hast thou to do
with me, that thou art come unto me to fight against
my land?’

וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן אֶל־מְלָאכָיו יִפְתָּח
כִּי־לָקַח יִשְׂרָאֵל אֶת־אַרְצִי בְּעִלּוֹתָיו
מִמִּצְרַיִם מֵאַרְנוֹן וְעַד־הַיַּבֹּק וְעַד־הַיַּרְדֵּן
וְעַתָּה הַשִּׁיבָה אֹתָהֶן בְּשָׁלוֹם:

13 And the king of the children of Ammon answered
unto the messengers of Jephthah: ‘Because Israel took
away my land, when he came up out of Egypt, from
the Arnon even unto the Jabbok, and unto the Jordan;
now therefore restore those cities peaceably.’

וַיּוֹסֶף עוֹד יִפְתָּח וַיִּשְׁלַח מְלָאכִים אֶל־
מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן:

14 And Jephthah sent messengers again unto the king of
the children of Ammon;

וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה אָמַר יִפְתָּח לֹא־לָקַח
יִשְׂרָאֵל אֶת־אַרְץ מוֹאָב וְאֶת־אַרְץ בְּנֵי
עַמּוֹן:

15 and he said unto him: ‘Thus saith Jephthah: Israel
took not away the land of Moab, nor the land of the
children of Ammon.

כִּי בְּעִלּוֹתָם מִמִּצְרַיִם וַיֵּלֶךְ יִשְׂרָאֵל
בְּמִדְבַּר עַד־יַם־סוּף וַיָּבֹא קָדֶשׁ:

16 But when they came up from Egypt, and Israel walked
through the wilderness unto the Red Sea, and came to
Kadesh;

וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מְלָאכִים אֶל־מֶלֶךְ אֱדוֹם
לֵאמֹר אֶעֱבְרָה־נָּא בְּאַרְצְךָ וְלֹא שָׁמַע
מֶלֶךְ אֱדוֹם וְגַם אֶל־מֶלֶךְ מוֹאָב שָׁלַח וְלֹא
אָבָה וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּקָדֶשׁ:

17 then Israel sent messengers unto the king of Edom,
saying: Let me, I pray thee, pass through thy land; but
the king of Edom hearkened not. And in like manner
he sent unto the king of Moab; but he would not; and
Israel abode in Kadesh.

וַיֵּלֶךְ בַּמִּדְבָּר וַיָּסֹב אֶת-אֶרֶץ אֲדוֹם וְאֶת-
אֶרֶץ מוֹאָב וַיָּבֹא מִמִּזְרַח-שֶׁמֶשׁ לְאֶרֶץ
מוֹאָב וַיַּחֲנוּ בְּעֵבֶר אֲרֹנוֹן וְלֹא-בְּאוֹ
בְּגִבּוֹל מוֹאָב כִּי אֲרֹנוֹן גְּבוּל מוֹאָב:

18 Then he walked through the wilderness, and compassed the land of Edom, and the land of Moab, and came by the east side of the land of Moab, and they pitched on the other side of the Arnon; but they came not within the border of Moab, for the Arnon was the border of Moab.

וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֶל-סִיחֹן מֶלֶךְ-
הָאֱמֹרִי מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן וַיֹּאמֶר לוֹ יִשְׂרָאֵל
נַעֲבְרָה-נָא בְּאַרְצְךָ עַד-מְקוֹמִי:

19 And Israel sent messengers unto Sihon king of the Amorites, the king of Heshbon; and Israel said unto him: Let us pass, we pray thee, through thy land unto my place.

וְלֹא-הָאֱמֹרִי סִיחֹן אֶת-יִשְׂרָאֵל עָבַר
בְּגִבּוֹלוֹ וַיֵּאסֹף סִיחֹן אֶת-כָּל-עַמּוֹ וַיַּחֲנוּ
בִּיהָצָה וַיִּלָּחֶם עִם-יִשְׂרָאֵל:

20 But Sihon trusted not Israel to pass through his border; but Sihon gathered all his people together, and pitched in Jahaz, and fought against Israel.

וַיִּתֵּן יְהוָה אֱלֹהֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-סִיחֹן וְאֶת-
כָּל-עַמּוֹ בְּיַד יִשְׂרָאֵל וַיָּכּוּם וַיִּירֶשׁ יִשְׂרָאֵל
אֶת כָּל-אֶרֶץ הָאֱמֹרִי וַיָּשֶׁב הָאָרֶץ הַהִיא:

21 And the LORD, the God of Israel, delivered Sihon and all his people into the hand of Israel, and they smote them; so Israel possessed all the land of the Amorites, the inhabitants of that country.

וַיִּירְשׁוּ אֶת כָּל-גְּבוּל הָאֱמֹרִי מֵאֲרֹנוֹן
וְעַד-הַיַּבֹּק וּמִן-הַמִּדְבָּר וְעַד-הַיַּרְדֵּן:

22 And they possessed all the border of the Amorites, from the Arnon even unto the Jabbok, and from the wilderness even unto the Jordan.

וַעֲתָה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוֹרִישׁ אֶת-
הָאֱמֹרִי מִפְּנֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאַתָּה תִּירָשָׁנּוּ:

23 So now the LORD, the God of Israel, hath dispossessed the Amorites from before His people Israel, and shouldst thou possess them?

הֲלֹא אַתָּה אֲשֶׁר יוֹרִישֶׁךָ כְּמוֹשׁ אֱלֹהֶיךָ אוֹתוֹ
תִּירֶשׁ וְאַתָּה כָּל-אֲשֶׁר הוֹרִישׁ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
מִפְּנֵינוּ אוֹתוֹ נִירָשׁ:

24 Wilt not thou possess that which Chemosh thy god giveth thee to possess? So whomsoever the LORD our God hath dispossessed from before us, them will we possess.

וְעַתָּה הַטּוֹב טוֹב אַתָּה מִבָּלָק בֶּן-צְפּוֹר
מֶלֶךְ מוֹאָב הַרּוֹב רַב עִם-יִשְׂרָאֵל אִם-
נִלָּחֶם נִלָּחֶם בָּם:

25 And now art thou any thing better than Balak the son of Zippor, king of Moab? did he ever strive against Israel, or did he ever fight against them?

בְּשֶׁכֶת יִשְׂרָאֵל בְּחֶשְׁבּוֹן וּבְכַנּוּתִיהָ
וּבְעַרְעוֹר וּבְכַנּוּתִיהָ וּבְכָל-הָעָרִים אֲשֶׁר
עַל-יְדֵי אֲרֹנוֹן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וּמִדּוּעַ
לֹא-הִצַּלְתֶּם בָּעֵת הַהִיא:

26 While Israel dwelt in Heshbon and its towns, and in Aroer and its towns, and in all the cities that are along by the side of the Arnon, three hundred years; wherefore did ye not recover them within that time?

וְאֵנֹכִי לֹא-חָטָאתִי לָךְ וְאַתָּה עָשִׂה אִתִּי
רָעָה לְהִלָּחֶם בִּי וַיִּשְׁפֹּט יְהוָה הַשֹּׁפֵט הַיּוֹם
בֵּין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבֵין בְּנֵי עַמּוֹן:

27 I therefore have not sinned against thee, but thou doest me wrong to war against me; the LORD, the Judge, be judge this day between the children of Israel and the children of Ammon.

וְלֹא שָׁמַע מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן אֶל-דְּבָרֵי יִפְתָּח
אֲשֶׁר שָׁלַח אֵלָיו: (פ)

28 Howbeit the king of the children of Ammon hearkened not unto the words of Jephthah which he sent him.

וַתְּהִי עַל־יִפְתָּח רוּחַ יְהוָה וַיַּעֲבֹר אֶת־
הַגִּלְעָד וְאֶת־מְנַשֶּׁה וַיַּעֲבֹר אֶת־מִצְפֵּה
גִּלְעָד וּמִמִּצְפֵּה גִלְעָד עָבַר בְּנֵי עַמּוֹן:

29 Then the spirit of the LORD came upon Jephthah, and he passed over Gilead and Manasseh, and passed over Mizpeh of Gilead, and from Mizpeh of Gilead he passed over unto the children of Ammon.

וַיִּנָּדֶר יִפְתָּח נָדָר לַיהוָה וַיֹּאמֶר אִם־נָתַן
תִּתֵּן אֶת־בְּנִי עַמּוֹן בְּיָדִי:

30 And Jephthah vowed a vow unto the LORD, and said: 'If Thou wilt indeed deliver the children of Ammon into my hand,

וְהָיָה הַיּוֹצֵא אֲשֶׁר יֵצֵא מִדְלֹתַי בֵּיתִי
לְקִרְאָתִי בְּשׁוּבִי בְּשָׁלוֹם מִבְּנֵי עַמּוֹן וְהָיָה
לַיהוָה וְהַעֲלִיתִהוּ עֹלָה: (פ)

31 then it shall be, that whatsoever cometh forth of the doors of my house to meet me, when I return in peace from the children of Ammon, it shall be the LORD'S, and I will offer it up for a burnt-offering.'

וַיַּעֲבֹר יִפְתָּח אֶל־בְּנֵי עַמּוֹן לְהִלָּחֵם בָּם
וַיִּתְּנֵם יְהוָה בְּיָדוֹ:

32 So Jephthah passed over unto the children of Ammon to fight against them; and the LORD delivered them into his hand.

וַיִּכֹּם מִעְרוֹעֵר וְעַד־בְּאֵר מְנִית עֲשָׂרִים
עִיר וְעַד אָבֵל כֶּרְמִים מְכָה גְדוֹלָה מְאֹד
וַיִּכְנְעוּ בְּנֵי עַמּוֹן מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)

33 And he smote them from Aroer until thou come to Minnith, even twenty cities, and unto Abel-cheramim, with a very great slaughter. So the children of Ammon were subdued before the children of Israel.

הפסטר בלק

The Haftarah is Micah 5:6 – 6:8.

וְהָיָה שְׁאֵרִית יַעֲקֹב בְּקֶרֶב עַמִּים רַבִּים
כְּטֹל מֵאֵת יְהוָה כְּרִבִּיבִים עָלֵי־עֵשֶׂב
אֲשֶׁר לֹא־יִקְנֶה לְאִישׁ וְלֹא יִיחַל לִבְנֵי
אָדָם: (פ)

V:6 And the remnant of Jacob shall be in the midst of many peoples, As dew from the LORD, as showers upon the grass, That are not looked for from man, Nor awaited at the hands of the sons of men.

וְהָיָה שְׁאֵרִית יַעֲקֹב בְּגוֹיִם בְּקֶרֶב עַמִּים
רַבִּים כְּאֲרִי־לֵב בְּבִהְמוֹת יָעַר כְּכִפִּיר
בְּעֵדְרֵי־צֹאן אֲשֶׁר אִם־עָבַר וְרָמַס וְטָרַף
וְאֵין מַצִּיל:

7 And the remnant of Jacob shall be among the nations, in the midst of many peoples, As a lion among the beasts of the forest, As a young lion among the flocks of sheep, Who, if he go through, treadeth down and teareth in pieces, And there is none to deliver.

תָּרֵם יָדָךְ עַל־צָרֶיךָ וְכָל־אֹיְבֶיךָ יִכָּרְתוּ:

8 Let Thy hand be lifted up above Thine adversaries, And let all Thine enemies be cut off. .

וְהָיָה בַּיּוֹם־הַהוּא נֹאֵם־יְהוָה וְהִכְרַתִּי
סוּסֶיךָ מִקֶּרְבְּךָ וְהִאֲבֹדְתִי מִרְכָּבְתֶּיךָ:

9 And it shall come to pass in that day, saith the LORD, That I will cut off thy horses out of the midst of thee, And will destroy thy chariots;

וְהִכְרַתִּי עָרֵי אֶרֶצְךָ וְהִרְסֹתִי כָל־
מִבְצָרֶיךָ:

10 And I will cut off the cities of thy land, And will throw down all thy strongholds;

וְהִכְרַתִּי כְּשָׁפִים מִיָּדְךָ וּמַעֲוֹנִים לֹא יִהְיוּ־
לָךְ:

11 And I will cut off witchcrafts out of thy hand; And thou shalt have no more soothsayers;

והכרתִי פְסִילֶיךָ וּמִצְבּוֹתֶיךָ מִקֶּרְבְּךָ
וְלֹא־תִשְׁתַּחֲוֶה עוֹד לַמַּעֲשֵׂה יָדֶיךָ:

12

And I will cut off thy graven images and thy pillars out of the midst of thee; And thou shalt no more worship the work of thy hands.

וְנִתְּשָׁתִי אֲשֵׁרֶיךָ מִקֶּרְבְּךָ וְהִשְׁמַדְתִּי
עָרֶיךָ:

13

And I will pluck up thy Asherim out of the midst of thee; And I will destroy thine enemies.

וְעָשִׂיתִי בְּאַף וּבַחֲמָה נֶקֶם אֶת־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר
לֹא שָׁמְעוּ: (פ)

14

And I will execute vengeance in anger and fury upon the nations, Because they hearkened not.

שָׁמְעוּ־נָא אֶת אֲשֶׁר־יְהוָה אָמַר קוֹם רִיב
אֶת־הַהָרִים וְתִשְׁמַעְנָה הַגְּבָעוֹת קוֹלֶךָ:

VI:1

Hear ye now what the LORD saith: Arise, contend thou before the mountains, And let the hills hear thy voice.

שָׁמְעוּ הָרִים אֶת־רִיב יְהוָה וְהָאֲתָנִים
מוֹסְדֵי אָרֶץ כִּי רִיב לִיהוָה עִם־עַמּוֹ וְעִם־
יִשְׂרָאֵל יִתְנַכַּח:

2

Hear, O ye mountains, the LORD'S controversy, And ye enduring rocks, the foundations of the earth; For the LORD hath a controversy with His people, And He will plead with Israel.

עֲמִי מַה־עָשִׂיתִי לָךְ וּמַה הִלַּאתִיךָ עֲנֵה
כִּי:

3

O My people, what have I done unto thee? And wherein have I wearied thee? Testify against Me.

כִּי הֵעַלְתִּיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּמִבֵּית עֲבָדִים
פָּדִיתִיךָ וְאֶשְׁלַח לְפָנֶיךָ אֶת־מֹשֶׁה אַהֲרֹן
וּמִרְיָם:

4

For I brought thee up out of the land of Egypt, And redeemed thee out of the house of bondage, And I sent before thee Moses, Aaron, and Miriam.

עֲמִי זְכַר־נָא מַה־יַּעַץ בָּלָק מֶלֶךְ מוֹאָב
וּמַה־עָנָה אָתּוֹ בִּלְעָם בֶּן־בְּעֹזֵר מִן־
הַשָּׂטִיִּם עַד־הַגִּלְגָּל לְמַעַן דַּעַת צְדָקוֹת
יְהוָה:

5

O My people, remember now what Balak king of Moab devised, And what Balaam the son of Beor answered him; From Shittim unto Gilgal, That ye may know the righteous acts of the LORD.

בְּמַה אֶקְדָּם יְהוָה אֲכַפֵּה לֵאלֹהֵי מְרוֹם
הָאֶקְדָּמְנוּ בְּעוֹלוֹת בַּעֲגֻלִים בְּגִי שָׁנָה:

6

'Wherewith shall I come before the LORD, And bow myself before God on high? Shall I come before Him with burnt-offerings, With calves of a year old?

הֲיִרְצֶה יְהוָה בְּאַלְפֵי אֵילִים בִּרְבָבוֹת
נֶחֱלִי־שָׁמֶן הָאֶתֶּן בְּכוֹרִי פִשְׁעֵי פִרְי בִטְנִי
חֲטֹאת נַפְשִׁי:

7

Will the LORD be pleased with thousands of rams, With ten thousands of rivers of oil? Shall I give my first-born for my transgression, The fruit of my body for the sin of my soul?

הֲגִיד לָךְ אָדָם מַה־טוֹב וּמַה־יְהוָה דוֹרֵשׁ
מִמֶּךָ כִּי אִם־עֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וְאַהֲבַת חֶסֶד
וְהִצָּנֵעַ לִכְת עִם־אֱלֹהֶיךָ: (ס)

8

It hath been told thee, O man, what is good, And what the LORD doth require of thee: Only to do justly, and to love mercy, and to walk humbly with thy God.

הפסרת פינחס

The Haftarah is I Kings 18:46 – 19:21. If it is after the 17th of Tammuz, read the Haftarah on page 205 instead.

וַיִּדְּ-יְהוָה הַיָּתֵדָה אֶל-אֱלִיָּהוּ וַיִּשְׁנֶם מִתְּנִיּוֹ
וַיִּרְץ לִפְנֵי אַחָאב עַד-בִּצְאָה יוֹרְעָאֵלָהּ:

XVIII:46

And the hand of the LORD was on Elijah; and he girded up his loins, and ran before Ahab to the entrance of Jezreel.

וַיִּגֵּד אַחָאב לְאִיזֶבֶל אֵת כָּל-אֲשֶׁר עָשָׂה
אֱלִיָּהוּ וְאֵת כָּל-אֲשֶׁר הָרַג אֶת-כָּל-
הַנְּבִיאִים בַּחֶרֶב:

XIX:1

And Ahab told Jezebel all that Elijah had done, and withal how he had slain all the prophets with the sword.

וַתִּשְׁלַח אִיזֶבֶל מַלְאָךְ אֶל-אֱלִיָּהוּ לֵאמֹר
כֹּה-יַעֲשֹׂן אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסֵפוֹן כִּי-כַעֲת
מָחָר אֲשִׁים אֶת-נַפְשְׁךָ כְּנַפֵּשׁ אֶחָד מֵהֶם:

2

Then Jezebel sent a messenger unto Elijah, saying: 'So let the gods do [to me], and more also, if I make not thy life as the life of one of them by to-morrow about this time.'

וַיָּרָא וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל-נַפְשׁוֹ וַיָּבֵא בְּאֵר שֶׁבַע
אֲשֶׁר לַיהוּדָה וַיִּנַּח אֶת-נַעֲרֹ שָׁם:

3

And when he saw that, he arose, and went for his life, and came to Beer-sheba, which belongeth to Judah, and left his servant there.

וְהוּא-הֵלֵךְ בַּמִּדְבָּר הַרְדֵּי יוֹם וַיָּבֵא וַיֵּשֶׁב
תַּחַת רֶתֶם (כ' אַחַת) [ק' אַחַד] וַיִּשְׁאַל
אֶת-נַפְשׁוֹ לָמוֹת וַיֹּאמְרוּ רַב עֲתָה יִהְיֶה קֶח
נַפְשִׁי כִּי-לֹא-טוֹב אֲנִי מֵאֲבֹתַי:

4

But he himself went a day's journey into the wilderness, and came and sat down under a broom-tree; and he requested for himself that he might die; and said: 'It is enough; now, O LORD, take away my life; for I am not better than my fathers.'

וַיִּשְׁכַּב וַיִּישָׁן תַּחַת רֶתֶם אַחַד וַהֲנִיחָהּ
מַלְאָךְ נִגַּע בּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ קוּם אֲכֹל:

5

And he lay down and slept under a broom-tree; and, behold, an angel touched him, and said unto him: 'Arise and eat.'

וַיִּבֹט וַהֲנִיחָ מִרְאֲשֵׁיתוֹ עֵגֶת רִצְפִּים וְצַפְחַת
מִים וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתַּ וַיֵּשֶׁב וַיִּשְׁכַּב:

6

And he looked, and, behold, there was at his head a cake baked on the hot stones, and a cruse of water. And he did eat and drink, and laid him down again.

וַיֵּשֶׁב מַלְאָךְ יְהוָה | שְׁנִית וַיִּגַּע-בּוֹ וַיֹּאמֶר
קוּם אֲכֹל כִּי רַב מַמְדֵּךְ הַדֶּרֶךְ:

7

And the angel of the LORD came again the second time, and touched him, and said: 'Arise and eat; because the journey is too great for thee.'

וַיָּקָם וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתָּה וַיֵּלֶךְ בְּכַחַת הָאֲכִילָה
הַחַיָּא אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה עַד
הָר הָאֱלֹהִים חֶרֶב:

8

And he arose, and did eat and drink, and went in the strength of that meal forty days and forty nights unto Horeb the mount of God.

וַיָּבֹא-שָׁם אֶל-הַמַּעֲרָה וַיֵּלֶן שָׁם וַהֲנִיחָ
דְּבַר-יְהוָה אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ מַה-לָּךְ פֹּה
אֱלִיָּהוּ:

9

And he came thither unto a cave, and lodged there; and, behold, the word of the LORD came to him, and He said unto him: 'What doest thou here, Elijah?'

וַיֹּאמֶר קָנָא קִנְיָתִי לַיהוָה אֱלֹהֵי
צְבָאוֹת כִּי-עָזְבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת-מִזְבְּחֶיךָ הָרָסוּ וְאֶת-נְבִיאֶיךָ הָרְגוּ
בַּחֶרֶב וְאֹתָרָא אֲנִי לְבַדִּי וַיִּבְקְשׁוּ אֶת-נַפְשִׁי
לְקַחְתָּהּ:

10

And he said: 'I have been very jealous for the LORD, the God of hosts; for the children of Israel have forsaken Thy covenant, thrown down Thine altars, and slain Thy prophets with the sword; and I, even I only, am left; and they seek my life, to take it away.'

וַיֹּאמֶר צֵא וּעֲמֵדָה בְּהָרִי לִפְנֵי יְהוָה וְהָיָה
יְהוָה עֹבֵר וְרוּחַ גְּדוֹלָה וְחֹזֶק מְפָרֵק
הָרִים וּמִשְׁבַּר סִלְעִים לִפְנֵי יְהוָה לֹא
בָרוּחַ יְהוָה וְאַחַר הָרוּחַ רָעַשׁ לֹא בָרֶעַשׁ
יְהוָה:

11

And He said: 'Go forth, and stand upon the mount before the LORD.' And, behold, the LORD passed by, and a great and strong wind rent the mountains, and broke in pieces the rocks before the LORD; but the LORD was not in the wind; and after the wind an earthquake; but the LORD was not in the earthquake;

וְאַחַר הָרֶעַשׁ אֵשׁ לֹא בָאֵשׁ יְהוָה וְאַחַר
הָאֵשׁ קוֹל דְּמָמָה דָּקָה:

12

and after the earthquake a fire; but the LORD was not in the fire; and after the fire a still small voice.

וַיְהִי כַשְׁמַע אֱלֹהֵיו וַיִּלְט פָּנָיו בְּאַדְרָתוֹ
וַיֵּצֵא וַיַּעֲמֵד פֶּתַח הַמְעָרָה וְהָיָה אֵלָיו קוֹל
וַיֹּאמֶר מַה־לָּךְ פֹּה אֱלֹהֵיו:

13

And it was so, when Elijah heard it, that he wrapped his face in his mantle, and went out, and stood in the entrance of the cave. And, behold, there came a voice unto him, and said: 'What doest thou here, Elijah?'

וַיֹּאמֶר קָנָא קִנְאָתִי לַיהוָה אֱלֹהֵי
צְבָאוֹת כִּי־עָזְבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת־מִזְבְּחֶיךָ הָרָסוּ וְאֶת־נְבִיאֶיךָ הָרְגוּ
בְּחֶרֶב וְאַחֲרָיִי אֲנִי לְבַדִּי וַיִּבְקְשׁוּ אֶת־נַפְשִׁי
לְקַחְתָּהּ: (ס)

14

And he said: 'I have been very jealous for the LORD, the God of hosts; for the children of Israel have forsaken Thy covenant, thrown down Thine altars, and slain Thy prophets with the sword; and I, even I only, am left; and they seek my life, to take it away.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו לֵךְ שׁוּב לְדָרְכְּךָ
מִדְּבָרָה דָּמָשֶׁק וּבָאתָ וּמַשְׁחָה אֶת־חֲזָאֵל
לְמֶלֶךְ עַל־אַרָּם:

15

And the LORD said unto him: 'Go, return on thy way to the wilderness of Damascus; and when thou comest, thou shalt anoint Hazael to be king over Aram;

וְאֵת יֵהוּ בֶן־נִמְשִׁי תִמְשַׁח לְמֶלֶךְ עַל־
יִשְׂרָאֵל וְאֶת־אֵלִישָׁע בֶּן־שַׁפְטַי מֵאֲבֵל
מְחֹלָה תִמְשַׁח לְנָבִיא תַחְתָּיִךְ:

16

and Jehu the son of Nimshi shalt thou anoint to be king over Israel; and Elisha the son of Shaphat of Abel-meholah shalt thou anoint to be prophet in thy room.

וְהָיָה הַנִּמְלָט מִחֶרֶב חֲזָאֵל יָמִית יֵהוּ
וְהַנִּמְלָט מִחֶרֶב יֵהוּ יָמִית אֵלִישָׁע:

17

And it shall come to pass, that him that escapeth from the sword of Hazael shall Jehu slay; and him that escapeth from the sword of Jehu shall Elisha slay.

וְהִשָּׁאֲרָתִי בְּיִשְׂרָאֵל שִׁבְעַת אֲלָפִים כָּל־
הַבְּרָכִים אֲשֶׁר לֹא־כָרְעוּ לְבַעַל וְכָל־
הַפֶּה אֲשֶׁר לֹא־נָשָׁק לוֹ:

18

Yet will I leave seven thousand in Israel, all the knees which have not bowed unto Baal, and every mouth which hath not kissed him.'

וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם וַיִּמְצָא אֶת־אֵלִישָׁע בֶּן־שַׁפְטַי
וְהוּא חֹרֵשׁ שְׁנַיִם־עָשָׂר צָמֻדִים לִפְנָיו וְהוּא
בְּשָׁנִים הָעָשָׂר וַיַּעֲבֹר אֱלֹהֵיו וַיִּשְׁלַךְ
אֶדְרָתוֹ אֵלָיו:

19

So he departed thence, and found Elisha the son of Shaphat, who was plowing, with twelve yoke of oxen before him, and he with the twelfth; and Elijah passed over unto him, and cast his mantle upon him.

וַיַּעֲזֹב אֶת-הַבָּקָר וַיִּרְדָּף אַחֲרַי אֱלֹהֵהוּ
וַיֹּאמֶר אֲשַׁקֶּה-נָּא לְאָבִי וּלְאִמִּי וְאֶלְכָה
אַחֲרָיָה וַיֹּאמֶר לוֹ לָךְ שׁוּב כִּי מַה-עָשִׂיתִי
לָךְ:

20 And he left the oxen, and ran after Elijah, and said:
'Let me, I pray thee, kiss my father and my mother,
and then I will follow thee.' And he said unto him:
'Go back; for what have I done to thee?'

וַיָּשָׁב מֵאַחֲרָיו וַיִּקַּח אֶת-צֶמֶד הַבָּקָר
וַיִּזְבְּחֵהוּ וּבִכְלֵי הַבָּקָר בִּשְׁלֵם הַבָּשָׂר וַיִּתֵּן
לָעָם וַיֹּאכְלוּ וַיִּקֶּם וַיֵּלֶךְ אַחֲרַי אֱלֹהֵהוּ
וַיִּשְׁרָתֵהוּ: (פ)

21 And he returned from following him, and took the
yoke of oxen, and slew them, and boiled their flesh
with the instruments of the oxen, and gave unto the
people, and they did eat. Then he arose, and went
after Elijah, and ministered unto him.

הפטרת משות

The Haftarah is Jeremiah 1:1 – 2:3. This Haftarah is always read the first Shabbat after the 17th of Tammuz.

דְּבָרֵי יִרְמְיָהוּ בֶן-חִלְקִיָּהוּ מִן-הַכֹּהֲנִים
אֲשֶׁר בַּעֲנֻתוֹת בְּאֶרֶץ בִּנְיָמִן:

1:1 THE WORDS of Jeremiah the son of Hilkiah, of the
priests that were in Anathoth in the land of Benjamin,

אֲשֶׁר הָיָה דְּבַר-יְהוָה אֵלָיו בִּימֵי יֹאשִׁיָּהוּ
בֶן-אֲמֹן מֶלֶךְ יְהוּדָה בְּשָׁלֹשׁ-עֶשְׂרֵה שָׁנָה
לְמַלְכוֹ:

2 to whom the word of the LORD came in the days of
Josiah the son of Amon, king of Judah, in the
thirteenth year of his reign.

וַהֲיִי בִימֵי יְהוֹיָכִים בֶּן-יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ
יְהוּדָה עַד-תָּם עֶשְׂתֵּי עֶשְׂרֵה שָׁנָה
לְצִדְקִיָּהוּ בֶן-יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה עַד-
גָּלוּת יְרוּשָׁלַם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי: (פ)

3 It came also in the days of Jehoiakim the son of Josiah,
king of Judah, unto the end of the eleventh year of
Zedekiah the son of Josiah, king of Judah, unto the
carrying away of Jerusalem captive in the fifth month.

וַיְהִי דְּבַר-יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר:

4 And the word of the LORD came unto me, saying:

בְּטֶרֶם (כ' אֲצֹרְךָ) [ק' אֲצֹרְךָ] בִּבְטֶן
יְדַעְתִּיךָ וּבְטֶרֶם תֵּצֵא מִרֶחֶם הַקֶּדֶשׁ תִּיָּד
נָבִיא לְגוֹיִם נִתְּתִיךָ:

5 Before I formed thee in the belly I knew thee, And
before thou camest forth out of the womb I sanctified
thee; I have appointed thee a prophet unto the nations.

וַאֲמַר אָחֵהּ אֲדַנִּי יְהוָה הִנֵּה לֹא-יָדַעְתִּי
דְּבַר כִּי-נָעַר אָנֹכִי: (ס)

6 Then said I: 'Ah, Lord GOD! behold, I cannot speak;
for I am a child.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אַל-תֹּאמַר נָעַר אָנֹכִי
כִּי עַל-כָּל-אֲשֶׁר אֲשַׁלְּחֶךָ תֵּלֶךְ וְאֵת כָּל-
אֲשֶׁר אֲצִוְּךָ תִּדְבָּר:

7 But the LORD said unto me: Say not: I am a child; For
to whomsoever I shall send thee thou shalt go, And
whatsoever I shall command thee thou shalt speak.

אַל-תִּירָא מִפְּנֵיהֶם כִּי-אֲתִידָּא אֲנִי לְהַצִּילָךְ
נָא-יְהוָה:

8 Be not afraid of them; For I am with thee to deliver
thee, Saith the LORD.

וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת־יָדוֹ וַיַּגַּע עַל־פִּי וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֵלַי הִנֵּה נָתַתִּי דְבָרִי בְּפִיךָ:

9

Then the LORD put forth His hand, and touched my mouth; and the LORD said unto me: Behold, I have put My words in thy mouth;

רְאֵה הַפְקַדְתִּיךָ הַיּוֹם הַזֶּה עַל־הַגּוֹיִם
וְעַל־הַמַּמְלָכוֹת לְנִתּוֹשׁ וּלְנָתוּץ וּלְהַאֲבִיד
וּלְהָרוֹס לְבָנוֹת וּלְנָסוֹעַ: (פ)

10

See, I have this day set thee over the nations and over the kingdoms, To root out and to pull down, And to destroy and to overthrow; To build, and to to plant.

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר מִה־אַתָּה
רֹאֶה יִרְמְיָהוּ וַאֲמַר מִקַּל שֶׁקֶד אֲנִי רֹאֶה:

11

Moreover the word of the LORD came unto me, saying: 'Jeremiah, what seest thou?' And I said: 'I see a rod of an almond-tree.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הִיטַבְתָּ לְרֹאוֹת כִּי־שֶׁקֶד
אֲנִי עַל־דְּבָרִי לַעֲשׂוֹת: (ס)

12

Then said the LORD unto me: 'Thou hast well seen; for I watch over My word to perform it.'

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה ׀ אֵלַי שֵׁנִית לֵאמֹר מִה
אַתָּה רֹאֶה וַאֲמַר סִיר נְפוּחַ אֲנִי רֹאֶה וּפָנָיו
מִפְּנֵי צָפוֹנָה:

13

And the word of the LORD came unto me the second time, saying: 'What seest thou?' And I said: 'I see a seething pot; and the face thereof is from the north.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי מִצָּפוֹן תִּפְתַּח הָרָעָה עַל
כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ:

14

Then the LORD said unto me: 'Out of the north the evil shall break forth upon all the inhabitants of the land.

כִּי הִנְנִי קֹרָא לְכָל־מִשְׁפָּחוֹת מִמְּלָכוֹת
צָפוֹנָה נֹאֲם־יְהוָה וּבָאוּ וַנִּתְּנוּ אִישׁ כִּסְאוֹ
בִּתְחוֹ שַׁעְרֵי יְרוּשָׁלַם וְעַל כָּל־חוֹמֹתֶיהָ
סָבִיב וְעַל כָּל־עָרֵי יְהוּדָה:

15

For, lo, I will call all the families of the kingdoms of the north, saith the LORD; and they shall come, and they shall set every one his throne at the entrance of the gates of Jerusalem, and against all the walls thereof round about, and against all the cities of Judah.

וּדְבַרְתִּי מִשְׁפָּטֵי אוֹתָם עַל כָּל־רָעָתָם
אֲשֶׁר עָזְבוּנִי וַיִּקְטְרוּ לֵאלֹהִים אֲחֵרִים
וַיִּשְׁתַּחֲווּ לַמַּעֲשֵׂי יְדֵיהֶם:

16

And I will utter My judgments against them touching all their wickedness; in that they have forsaken me, and have offered unto other gods, and worshipped the work of their own hands.

וְאַתָּה תֵּאָזֵר מִתְּנִיךָ וְקִמַּמְתָּ וּדְבַרְתָּ אֲלֵיהֶם
אֵת כָּל־אֲשֶׁר אֲנִי אֶצְוֶה אֶל־תַּחַת
מִפְּנֵיהֶם בִּין־אַחֲתָךְ לַפְּנֵיהֶם:

17

Thou therefore gird up thy loins, and arise, and speak unto them all that I command thee; be not dismayed at them, lest I dismay thee before them.

וְאֲנִי הִנֵּה נִתְּתִיךָ הַיּוֹם לְעִיר מְבָצָר
וּלְעַמּוּד בְּרֹזֶל וּלְחָמוֹת נְחֹשֶׁת עַל־כָּל־
הָאָרֶץ לְמַלְכֵי יְהוּדָה לְשָׂרֶיהָ לְכַהֲנֶיהָ
וּלְעַם הָאָרֶץ:

18

For, behold, I have made thee this day a fortified city, and an iron pillar, and brazen walls, against the whole land, against the kings of Judah, against the princes thereof, against the priests thereof, and against the people of the land.

וְנִלְחֲמוּ אֲלֶיךָ וְלֹא־יִנְכָּלוּ לָךְ כִּי־אַתָּה אֲנִי
נֹאֲם־יְהוָה לְהַצִּילָךְ: (פ)

19

And they shall fight against thee; but they shall not prevail against thee; For I am with thee, saith the LORD, to deliver thee.'

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר:

II:1

And the word of the LORD came to me, saying:

הָלֵךְ וְקִרְאתָ בְּאָזְנֵי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר כֹּה
אָמַר יְהוָה זְכַרְתִּי לְךָ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ אֲהַבַת
כָּלֹל תִּהְיֶה לְכַתֵּךְ אַחֲרֵי בְּמִדְבָּר בְּאֶרֶץ
לֹא זְרוּעָה:

2 Go, and cry in the ears of Jerusalem, saying: Thus saith the LORD: I remember for thee the affection of thy youth, the love of thine espousals; how thou wentest after Me in the wilderness, in a land that was not sown.

קָדַשׁ יִשְׂרָאֵל לַיהוָה רֵאשִׁית תְּבוּאָתָהּ
כָּל-אֲכָלֶיךָ יִאֲשָׁמוּ רָעָה תִּבָּא אֲלֵיהֶם
נָאִם-יְהוָה: (פ)

3 Israel is the LORD'S hallowed portion, His first-fruits of the increase; all that devour him shall be held guilty, evil shall come upon them, saith the LORD.

הפטרת מסעי

The Haftarah is Jeremiah 2:4 – 2:28 ע"פ 3:4 – 3:4. Read this Haftarah even on Rosh Hodesh. The Rosh Hodesh Maftir, Numbers 28:9 – 15 is still read, on page 145.

שָׁמְעוּ דְּבַר-יְהוָה בֵּית יַעֲקֹב וְכָל-
מִשְׁפָּחוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל:

II:4 Hear ye the word of the LORD, O house of Jacob, and all the families of the house of Israel;

כֹּה אָמַר יְהוָה מַה-מָּצְאוּ אֲבוֹתֵיכֶם בִּי
עוֹל כִּי רָחֲקוּ מֵעָלַי וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל
וַיִּהְיֶה לָּהֶם:

5 Thus saith the LORD: What unrighteousness have your fathers found in Me, that they are gone far from Me, and have walked after things of nought, and are become nought?

וְלֹא אָמְרוּ אֵיךְ יְהוָה הִמְעִילָה אֶתָּנוּ מִמִּצְרַיִם
מִצְרַיִם הַמּוֹלִיד אֶתָּנוּ בְּמִדְבָּר בְּאֶרֶץ
עֲרִבָה וְשׁוֹחַח בְּאֶרֶץ צִיָּה וְצִלְמוֹת בְּאֶרֶץ
לֹא-עֹבֵר בָּהּ אִישׁ וְלֹא-יָשָׁב אָדָם שָׁם:

6 Neither said they: 'Where is the LORD that brought us up Out of the land of Egypt; that led us through the wilderness, through a land of deserts and of pits, through a land of drought and of the shadow of death, through a land that no man passed through, and where no man dwelt?'

וְאָבִיא אֶתְכֶם אֶל-אֶרֶץ הַכַּרְמֶל לֶאֱכֹל
פְּרִיָּה וְטוֹבָה וְתִבְאֹו וְתִטְמְנֹו אֶת-אֶרְצִי
וְנִחַלְתִּי שְׂמֹתָם לְתוֹעֵבָה:

7 And I brought you into a land of fruitful fields, to eat the fruit thereof and the good thereof; but when ye entered, ye defiled My land, and made My heritage an abomination.

הַכֹּהֲנִים לֹא אָמְרוּ אֵיךְ יְהוָה וְהַנְּבִיאִים
הַתּוֹרָה לֹא יָדְעוּנִי וְהָרָעִים פָּשְׁעוּ בִּי
וְהַנְּבִיאִים נִבְּאוּ בַּכַּעַל וְאַחֲרֵי לֹא-יֹעִלוּ
הֵלְכוּ:

8 The priests said not: 'Where is the LORD?' And they that handle the law knew Me not, and the rulers transgressed against Me; the prophets also prophesied by Baal, and walked after things that do not profit.

לָכֵן עַד אָרִיב אֶתְכֶם נָאִם-יְהוָה וְאֶת-בְּנֵי
בְּנֵיכֶם אָרִיב:

9 Wherefore I will yet plead with you, saith the LORD, and with your children's children will I plead.

כִּי עֲבְרוּ אֵינִי כַּתִּיטִים וְרָאוּ וְקִדְר שְׁלָחוּ
וְהִתְבּוֹנְנוּ מֵאֵד וְרָאוּ הֵן הִיְתָה כִּזְזָת:

10 For pass over to the isles of the Kittites, and see, and send unto Kedar, and consider diligently, and see if there hath been such a thing.

הַתִּימִיר גּוֹי אֱלֹהִים וְהִמָּה לֹא אֱלֹהִים
וְעַמִּי הִמִּיר כְּבוֹדוֹ בְּלוֹא יוֹעִיל:

11 Hath a nation changed its gods, which yet are no gods? But My people hath changed its glory For that which doth not profit.

שָׁמּוּ שָׁמַיִם עַל־זֹאת וְשָׁעֲרוּ חֲרָבוּ מֵאֵד
נֶאֱמַר־יְהוָה:

12 Be astonished, O ye heavens, at this, and be horribly afraid, be ye exceeding amazed, saith the LORD.

כִּי־שָׁתִׁים רַעוֹת עָשָׂה עַמִּי אֹתִי עֲזָבוּ
מִקּוּרֹוּ מַיִם חַיִּים לַחֲצֹב לָהֶם בְּאֵרוֹת
בְּאֵרֹת נִשְׁבָּרִים אֲשֶׁר לֹא־יִכְלוּ הַמַּיִם:

13 For My people have committed two evils: They have forsaken Me, the fountain of living waters, and hewed them out cisterns, broken cisterns, That can hold no water.

הֲעֶבֶד יִשְׂרָאֵל אִם־יְלִיד בֵּית הוּא מִדּוּעַ
הָיָה לִבּוֹ:

14 Is Israel a servant? Is he a home-born slave? Why is he become a prey?

עָלִיו יִשְׁאַמּוּ כְּפָרִים נִתְּנוּ קוֹלָם וַיִּשְׁתִּי
אֶרְצוֹ לְשִׁמָּה עָרָיו (כ' נצתה) [ק' נצתו]
מִבְּלִי יָשָׁב:

15 The young lions have roared upon him, and let their voice resound; and they have made his land desolate, his cities are laid waste, without inhabitant.

גַּם־בְּנֵי־נֹף (כ' ותחפנס) [ק' ותחפנחס]
יִרְעוּךָ קֶדְקֵד:

16 The children also of Noph and Tahpanhes feed upon the crown of thy head.

הֲלוֹא־זֹאת תַּעֲשֶׂה־לָּךְ עֲזָבְךָ אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בָּעֵת מוֹלִכְךָ בַּדֶּרֶךְ:

17 Is it not this that doth cause it unto thee, that thou hast forsaken the LORD thy God, when He led thee by the way?

וְעַתָּה מַה־לָּךְ לַדֶּרֶךְ מִצְרַיִם לְשִׁתּוֹת מַיִ
שְׁחֹר וּמַה־לָּךְ לַדֶּרֶךְ אַשּׁוּר לְשִׁתּוֹת מַיִ
נָהָר:

18 And now what hast thou to do in the way to Egypt, to drink the waters of Shihor? Or what hast thou to do in the way to Assyria, to drink the waters of the River?

תִּסְרֹךְ רַעֲתְךָ וּמִשְׁבוֹתֶיךָ תוֹכִיחֶךָ וְדַעִ
וְרֹאִי כִי־רַע וְקָרַע עֲזָבְךָ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
וְלֹא פָחַדְתִּי אֱלֹהֶיךָ נֶאֱמַר־אֲדֹנִי יְהוָה
צָבָאוֹת:

19 Thine own wickedness shall correct thee, and thy backslidings shall reprove thee: Know therefore and see that it is an evil and a bitter thing, that thou hast forsaken the LORD thy God, neither is My fear in thee, Saith the Lord GOD of hosts.

כִּי מֵעוֹלָם שָׁבַרְתִּי עֲלֶיךָ נִתְקַתִּי
מוֹסְרוֹתֶיךָ וְתֹאמְרִי לֹא (כ' אעבור) [ק'
אֶעְבּוֹר] כִּי עַל־כָּל־גִּבְעָה גִבְהָה וְתַחַת
כָּל־עֵץ רַעֲנָן אֶת־צִעָה זָנָה:

20 For of old time I have broken thy yoke, and burst thy bands, and thou saidst: 'I will not transgress'; upon every high hill And under every leafy tree Thou didst recline, playing the harlot.

וְאֲנֹכִי נִטְעַתִּיךָ שׂוֹרֵק כָּלָה זָרַע אֱמֶת וְאִיךָ
נִהְפַכְתָּ לִי סוּרִי הִגַּפְן נִכְרִיָה:

21 Yet I had planted thee a noble vine, Wholly a right seed; How then art thou turned into the degenerate plant Of a strange vine unto Me?

כִּי אִם־תִּכְבֹּסִי בַנֹּתָר וְתִרְבִּי־לָךְ בְּרִית
נִכְתָּם עוֹנֶיךָ לְפָנַי נֶאֱמַר אֲדֹנִי יְהוָה:

22 For though thou wash thee with nitre, and take thee much soap, yet thine iniquity is marked before Me, saith the Lord GOD.

איך תאמרי לא נטמאתי אחרי הבועלים
לא הלכתי ראי דרכך בגיא דעי מה
עשית בכרה קלה משכרת דרכיה:

23 How canst thou say: 'I am not defiled, I have not gone after the Baalim'? See thy way in the valley, know what thou hast done; thou art a swift young camel traversing her ways;

פרהו למד מדבר באות (כ' נפשו) [ק'
נפשה] שאפה רוח תאננה מי ישיבנה
כל מבקשיה לא ייעפו בחודשה
ימצאונה:

24 A wild ass used to the wilderness, that snuffeth up the wind in her desire; her lust, who can hinder it? All they that seek her will not weary themselves; in her month they shall find her.

מנעי רגלך מיתחף (כ' וגורנד) [ק' וגרונד]
מצמאה ותאמרי נאש לוא פיאתבתי
זרים ואחריהם אלך:

25 Withhold thy foot from being unshod, and thy throat from thirst; but thou saidst: 'There is no hope; No, for I have loved strangers, and after them will I go.'

כבשת גנב כי ימצא כן הבישו בית
ישראל המה מלכיהם שריהם וכהניהם
ונביאיהם:

26 As the thief is ashamed when he is found, so is the house of Israel ashamed; they, their kings, their princes, and their priests, and their prophets;

אמרים לעץ אבי אתה ולאבן את (כ'
ילדתני) [ק' ילדתנו] כייפנו אלי ערף
ולא פנים ובעת רעתם יאמרו קומה
והושיענו:

27 Who say to a stock: 'Thou art my father', and to a stone: 'Thou hast brought us forth', for they have turned their back unto Me, and not their face; but in the time of their trouble they will say: 'Arise, and save us.'

ואיה אלהיך אשר עשית לך יקומו אם-
יושיעוך בעת רעתך כי מספר עריך היו
אלהיך יהודה: (ס)

28 But where are thy gods that thou hast made thee? Let them arise, if they can save thee in the time of thy trouble; for according to the number of thy cities Are thy gods, O Judah.

הלוא מעתה (כ' קראתי) [ק' קראת] לי
אבי אלוף נערי אתה:

III:4 Didst thou not just now cry unto Me: 'My father, Thou art the friend of my youth.'

הפטרת שבת ראש חודש

The Maftir for Shabbat Rosh Hodesh is Numbers 28:9 – 15. The Haftarah is Isaiah 66:1 – 24.

כֹּה אָמַר יְהוָה הַשָּׁמַיִם כִּסֵּאִי וְהָאָרֶץ תַּחְתִּי
רִגְלִי אֵי-יָהּ בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנֶנּוּ-לִי וְאֵי-יָהּ
מָקוֹם מְנוּחָתִי:

LXVI:1 Thus saith the LORD: The heaven is My throne, and the earth is My footstool; where is the house that ye may build unto Me? And where is the place that may be My resting-place?

וְאֵת-כָּל-אֱלֹהֵי יָדַי עָשָׂתָה וַיְהִיו כָּל-אֱלֹהֵי
נֶאֱסָ-יְהוָה וְאֵל-יָהּ אֲבִישׁ אֶל-עֲנִי
וְנִכְחַל-רוּחַ וְתַרְדּוּ עַל-דְּבָרִי:

2 For all these things hath My hand made, and so all these things came to be, saith the LORD; but on this man will I look, even on him that is poor and of a contrite spirit, and trembleth at My word.

שׁוֹחֵט תְּשׁוּר מִכָּה-אִישׁ זֹבֵחַ תִּשָּׂא עֶרְפָּה
כָּלֵב מַעֲלָה מִנְחָה דָם-תִּזְרֹק מִזֶּקֶר לְבִנָּה
מִבְּרֶךְ אֲנֹן גַּם-הֵמָּה בָּחֲרוּ בְּדַרְכֵיהֶם
וּבִשְׁקֻצֵיהֶם נִפְשָׁם חִפְצָה:

3 He that killeth an ox is as if he slew a man; he that sacrificeth a lamb, as if he broke a dog's neck; He that offereth a meal-offering, as if he offered swine's blood; he that maketh a memorial-offering of frankincense, as if he blessed an idol; according as they have chosen their own ways, and their soul delighteth in their abominations;

גַּם-אֲנִי אֶבְחַר בַּתְּעַלְלֵיהֶם וּמִגִּוְרָתָם
אֶבְיֹא לָהֶם יַעַן קִרְאתִי וְאֵין עֹנֶה דְּבַרְתִּי
וְלֹא שָׁמְעוּ וַיַּעֲשׂוּ הָרַע בְּעֵינַי וּבִאֲשֶׁר
לֹא-חִפְצָתִי בָּחֲרוּ: (ס)

4 Even so I will choose their mockings, And will bring their fears upon them; Because when I called, none did answer; When I spoke, they did not hear, But they did that which was evil in Mine eyes, And chose that in which I delighted not.

שָׁמְעוּ דְּבַר-יְהוָה תִּתְרַדִּים אֶל-דְּבָרִי
אָמְרוּ אֲחֵיכֶם שְׂנֵאִיכֶם מִנְדִּיכֶם לְמַעַן שְׁמִי
יִכְבֵּד יְהוָה וְנִרְאָה בְּשִׂמְחַתְכֶם וְהֵם יִבְשׁוּ:

5 Hear the word of the LORD, Ye that tremble at His word: Your brethren that hate you, that cast you out for My name's sake, have said: 'Let the LORD be glorified, That we may gaze upon your joy', But they shall be ashamed.

קוֹל שִׁאוֹן מֵעִיר קוֹל מִתֵּיכָל קוֹל יְהוָה
מִשְׁלֵם גְּמוּל לְאֵיבָיו:

6 Hark! an uproar from the city, Hark! it cometh from the temple, Hark! the LORD rendereth recompense to His enemies.

בְּטָרִם תַּחֲוִיל יִלְדָה בְּטָרִם יָבוֹא תֶּכֶל לָהּ
וְהִמְלִיטָה זָכָר:

7 Before she travailed, she brought forth; Before her pain came, She was delivered of a man-child.

מִי-שָׁמַע כְּזֹאת מִי רָאָה כְּאֵלֶּה הַיּוֹתָל
אֶרֶץ בְּנוֹם אַחַד אִם-יּוֹלֵד גּוֹי פֶּעַם אַחַת
כִּי-תִלֵּד גַּם יִלְדָה צִיּוֹן אֶת-בְּנֵיהָ:

8 Who hath heard such a thing? Who hath seen such things? Is a land born in one day? Is a nation brought forth at once? For as soon as Zion travailed, She brought forth her children.

הֲאֲנִי אֲשַׁבֵּר וְלֹא אוֹלִיד יֹאמַר יְהוָה
אִם-אֲנִי הַמּוֹלִיד וְעַצְרָתִי אָמַר אֱלֹהִים:
(ס)

9 Shall I bring to the birth, and not cause to bring forth? Saith the LORD; Shall I that cause to bring forth shut the womb? Saith thy God.

שִׂמְחוּ אֶת־יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בָּהּ כָּל־אֹהֲבֶיהָ שִׂישׁוּ אִתָּהּ מְשׁוֹשׁ כָּל־הַמְּתַאבְּלִים עָלֶיהָ:	10	Rejoice ye with Jerusalem, And be glad with her, all ye that love her; Rejoice for joy with her, All ye that mourn for her;
לִמְעַן תִּינָקוּ וְשִׂבַּעְתֶּם מִשָּׁד תִּנְחַמְיָהּ לִמְעַן תִּמְצְוּ וְהִתְעַנְּגֶתֶם מִזֵּיז כְּבוֹדָהּ:	11	That ye may suck, and be satisfied With the breast of her consolations; That ye may drink deeply with delight Of the abundance of her glory.
(ס) כִּי־כֵהוּ אָמַר יְהוָה הִנְנִי נֹשֶׁה־אֵלֶיהָ כְּנָהָר שָׁלוֹם וּכְנַחַל שׁוֹטֵף כְּבוֹד גּוֹיִם וַיִּנְקֶתֶם עַל־צֵד' תִּנְשָׂאוּ וְעַל־בְּרָכִים תִּשָּׁעֲשְׂעוּ:	12	For thus saith the LORD: Behold, I will extend peace to her like a river. And the wealth of the nations like an overflowing stream, and ye shall suck thereof: Ye shall be borne upon the side, and shall be dandled upon the knees.
כְּאִישׁ אֲשֶׁר אִמּוֹ תִּנְחַמְנוּ כֵּן אֲנִכִּי אֲנַחֲמֶכֶם וּבִירוּשָׁלַם תִּנְחַמּוּ:	13	As one whom his mother comforteth, So will I comfort you; and ye shall be comforted in Jerusalem.
וּרְאִיתֶם וְשִׂשׁ לִבְכֶּם וְעִצְמוֹתֵיכֶם כִּדְשָׁא תִּפְרַחְנָה וְנוֹדַעַה יַד־יְהוָה אֶת־עַבְדָּיו וְזַעַם אֶת־אֹיְבָיו: (ס)	14	And when ye see this, your heart shall rejoice, and your bones shall flourish like young grass; and the hand of the LORD shall be known toward His servants, and He will have indignation against His enemies.
כִּי־הִנֵּה יְהוָה בָּאֵשׁ יָבוֹא וְכִסּוּפָה מִרְכַּבָּתָיו לְהַשִּׁיב בַּחֲמָה אָפּוֹ וּגְעֻרָתוֹ בְּלֹהֲבֵי־אֵשׁ:	15	For, behold, the LORD will come in fire, And His chariots shall be like the whirlwind; to render His anger with fury, And His rebuke with flames of fire.
כִּי בָאֵשׁ יִהְיֶה נִשְׁפָּט וּבַחֶרֶב אֶת־כָּל־בָּשָׂר וְרַבּוֹ תִּלְלִי יְהוָה:	16	For by fire will the LORD contend, And by His sword with all flesh; And the slain of the LORD shall be many.
הַמְתַּקְדָּשִׁים וְהַמְטַהֲרִים אֶל־חֲגֻזוֹת אַחֵר (כ' אחד) [ק' אחת] בַּתְּנוּךְ אֲכָלִי בָשָׂר הַחֲזִיר וְהַשֶּׁקֶץ וְהָעֶכְבָּר יִחָדּוּ יִסְפוּ נָאִם־יְהוָה:	17	They that sanctify themselves and purify themselves to go unto the gardens, behind one in the midst, Eating swine's flesh, and the detestable thing, and the mouse, Shall be consumed together, saith the LORD.
וְאֲנִכִּי מַעֲשֵׂיהֶם וּמַחְשְׁבֹתֵיהֶם בָּאָה לְקַבֵּץ אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם וְהַלְשֹׁנוֹת וּבָאוּ וּרְאוּ אֶת־כְּבוֹדִי:	18	For I [know] their works and their thoughts; [the time] cometh, that I will gather all nations and tongues; and they shall come, and shall see My glory.
וְשִׁמְתִּי בָהֶם אוֹת וְשִׁלַּחְתִּי מֵהֶם פְּלִיטִים אֶל־הַגּוֹיִם תַּרְשִׁישׁ פּוּל וְלֹד מִשְׁכֵּי קֶשֶׁת תִּבֵּל וַיּוֹן הָאִיִּים הִרְחָקִים אֲשֶׁר לֹא־שָׁמְעוּ אֶת־שְׁמִיעִי וְלֹא־רָאוּ אֶת־כְּבוֹדִי וְהִגִּידוּ אֶת־כְּבוֹדִי בַּגּוֹיִם:	19	And I will work a sign among them, and I will send such as escape of them unto the nations, to Tarshish, Pul and Lud, that draw the bow, to Tubal and Javan, to the isles afar off, that have not heard My fame, neither have seen My glory; and they shall declare My glory among the nations.

והביאו את-כל-אחיכם מכל-הגוים
מנחה ליהוה בסוסים וברכב ובצבים
ובפרדים ובפרדות על הר קדשי
ירושלם אמר יהוה כאשר יביאו בני
ישראל את-המנחה בכלי טהור בית
יהוה:

20

And they shall bring all your brethren out of all the nations for an offering unto the LORD, upon horses, and in chariots, and in fitters, and upon mules, and upon swift beasts, to My holy mountain Jerusalem, saith the LORD, as the children of Israel bring their offering in a clean vessel into the house of the LORD.

וגם-מהם אקח לפהנים ללוים אמר
יהוה:

21

And of them also will I take for the priests and for the Levites, saith the LORD.

כי כאשר השמים החדשים והארץ
החדשה אשר אני עשה עמדים לפני
נאם-יהוה כן יעמד זרעכם ושםכם:

22

For as the new heavens and the new earth, which I will make, shall remain before Me, saith the LORD, so shall your seed and your name remain.

והיה מדי-חדש בחדשו ומדי שבת
בשבתו יבוא כל-בשר להשתחזת לפני
אמר יהוה:

23

And it shall come to pass, that from one new moon to another, and from one sabbath to another, shall all flesh come to worship before Me, Saith the LORD.

ויצאו וראו בפגרי האנשים הפשעים
כי תלעתם לא תמות ואשם לא תכבה
והיו דראון לכל-בשר: והיה מדי חדש
בחדשו ומדי שבת בשבתו יבוא כל בשר
להשתחזת לפני יהוה

24

And they shall go forth, and look Upon the carcasses of the men that have rebelled against Me; For their worm shall not die, Neither shall their fire be quenched; And they shall be an abhorring unto all flesh.

הפטרת שבת מחר חודש

The Haftarah for Shabbat Maḥar Ḥodesh is I Samuel 20:18 – 42.

ויאמר-לו יהונתן מחר חדש ונפקדת
כי יפקד מושבך:

XX:18

And Jonathan said unto him: "To-morrow is the new moon; and thou wilt be missed, thy seat will be empty.

ושלשת תהי מלך מאד ובאת אל-המקום
אשר-נסתרת שם ביום המעשה וישבת
אצל האבן האזל:

19

And in the third day thou shalt hide thyself well, and come to the place where thou didst hide thyself in the day of work, and shalt remain by the stone Ezel.

ואני שלשת החצים צדה אורה
לשלח-לי למטה:

20

And I will shoot three arrows to the side-ward, as though I shot at a mark.

וַהֲנִה אֶשְׁלַח אֶת־הַנֶּעֱר לְךָ מֵצֵא
אֶת־הַחֲצִיצִים אִם־אָמַר אִמְר לַנֶּעֱר הִנֵּה
הַחֲצִיצִים מִמֶּנּוּ וַהֲנִה קָחְנוּ וְנִבְאָה כִּי־שָׁלוֹם
לְךָ וְאֵין דָּבָר מִי־יָהוָה:

וְאִם־כֵּן אָמַר לְעֹלָם הִנֵּה הַחֲצִיצִים מִמֶּנּוּ
וְנִלְאָה לְךָ כִּי שָׁלַחְךָ יְהוָה:

וְהַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֲנִי וְאַתָּה הִנֵּה יְהוָה
בֵּינִי וּבֵינֶךָ עַד־עוֹלָם: (ס)

וַיִּסְתֵּר דָּוִד בַּשָּׂדֶה וַיְהִי הַחֹדֶשׁ וַיָּשֶׁב
הַמֶּלֶךְ (כ' ע"ל) [ק' א"ל] לֶאֱכֹל:

וַיָּשֶׁב הַמֶּלֶךְ עַל־מוֹשְׁבּוֹ כַּפְּעַם כַּפְּעַם
אֶל־מוֹשֵׁב הַקִּיר וַיָּקֶם יְהוֹנָתָן וַיָּשֶׁב אַבְנֵר
מִצֵּד שְׂאוּל וַיִּפְקֹד מְקוֹם דָּוִד:

וְלֹא־דִבֶּר שְׂאוּל מֵאוֹמָה בַּיּוֹם הַהוּא כִּי
אָמַר מִקֵּרָה הוּא בִלְתִּי טָהוֹר הוּא כִּי־לֹא
טָהוֹר: (ס)

וַיְהִי מִמָּחָרֵת הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי וַיִּפְקֹד מְקוֹם
דָּוִד (פ) וַיֹּאמֶר שְׂאוּל אֶל־יְהוֹנָתָן בְּנוֹ
מָדוּעַ לֹא־בָּא בֶן־יִשָּׁי גַם־תָּמוּל גַּם־חַיִּים
אֶל־הַלְחָם:

וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת־שְׂאוּל נִשְׁאֵל נִשְׁאֵל דָּוִד
מֵעַמָּדִי עַד־בֵּית לָחֶם:

וַיֹּאמֶר שְׁלַחְנִי נָא כִּי זָבַח מִשְׁפָּחָה
לָנוּ בָּעִיר וְהוּא צִוָּה־לִּי אֲחִי וְעַתָּה
אִם־מִצָּאתִי חַן בְּעֵינֶיךָ אִמְלֹטָה נָא וְאַרְאֶה
אֶת־אֲחִי עַל־כֵּן לֹא־בָּא אֶל־שֻׁלְחַן
הַמֶּלֶךְ: (ס)

וַיַּחַר־אַף שְׂאוּל בִּיהוֹנָתָן וַיֹּאמֶר לוֹ
בֶּן־נִעֻזֹת הַמֶּרְדָּוֹת הֲלֹא יָדַעְתִּי כִּי־בַחֲר
אַתָּה לְבֶן־יִשָּׁי לְבִשְׁתֶּךָ וּלְבִשֵּׁת עֲרֹנֹת
אִמֶּךָ:

And, behold, I will send the lad: Go, find the arrows.
21 If I say unto the lad: Behold, the arrows are on this
side of thee; take them, and come; for there is peace to
thee and no hurt, as the LORD liveth.

22 But if I say thus unto the boy: Behold, the arrows are
beyond thee; go thy way; for the LORD hath sent thee
away.

23 And as touching the matter which I and thou have
spoken of, behold, the LORD is between me and thee
for ever.'

24 So David hid himself in the field; and when the new
moon was come, the king sat him down to the meal to
eat.

25 And the king sat upon his seat, as at other times, even
upon the seat by the wall; and Jonathan stood up, and
Abner sat by Saul's side; but David's place was empty.

26 Nevertheless Saul spoke not any thing that day; for he
thought: 'Something hath befallen him, he is unclean;
surely he is not clean.'

27 And it came to pass on the morrow after the new
moon, which was the second day, that David's place
was empty; and Saul said unto Jonathan his son:
'Wherefore cometh not the son of Jesse to the meal,
neither yesterday, nor to-day?'

28 And Jonathan answered Saul: 'David earnestly asked
leave of me to go to Beth-lehem;

29 and he said: Let me go, I pray thee; for our family hath
a sacrifice in the city; and my brother, he hath
commanded me; and now, if I have found favour in
thine eyes, let me get away, I pray thee, and see my
brethren. Therefore he is not come unto the king's
table.'

30 Then Saul's anger was kindled against Jonathan, and
he said unto him: 'Thou son of perverse rebellion, do
not I know that thou hast chosen the son of Jesse to
thine own shame, and unto the shame of thy mother's
nakedness?

כִּי כָל־הַיָּמִים אֲשֶׁר בֶּן־יִשִׁי תִּי
עַל־הָאָדָמָה לֹא תִכּוֹן אֹתָהּ וּמַלְכוּתָהּ
וְעַתָּה שְׁלַח וְקַח אֹתוֹ אֵלַי כִּי בֶן־מָוֶת
הוא: (ס)

31 For as long as the son of Jesse liveth upon the earth,
thou shalt not be established, nor thy kingdom.
Wherefore now send and fetch him unto me, for he
deserveth to die.'

וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת־שָׁאוּל אָבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו
לָמָּה יוֹמָת מָה עָשָׂה:

32 And Jonathan answered Saul his father, and said unto
him: 'Wherefore should he be put to death? what
hath he done?'

וַיִּטֵּל שָׁאוּל אֶת־הַחֲנִית עָלָיו לְהַכּוֹתוֹ וַיַּדַּע
יְהוֹנָתָן כִּי־כָלָה הָיָא מֵעַם אָבִיו לְהָמִית
אֶת־דָּוִד: (ס)

33 And Saul cast his spear at him to smite him; whereby
Jonathan knew that it was determined of his father to
put David to death.

וַיָּקָם יְהוֹנָתָן מֵעַם הַשֻּׁלְחָן בְּחַרְי־אָף
וְלֹא־אָכַל בַּיּוֹם־הַחֲדָשׁ הַשְּׁנִי לֶחֶם כִּי
נִעְצַב אֶל־דָּוִד כִּי הִכְלִמוֹ אָבִיו: (ס)

34 So Jonathan arose from the table in fierce anger, and
did eat no food the second day of the month; for he
was grieved for David, and because his father had put
him to shame.

וַיְהִי בַּבֹּקֶר וַיֵּצֵא יְהוֹנָתָן הַשֶּׁדֶה לְמוֹעֵד
דָּוִד וְנָעַר קָטָן עִמּוֹ:

35 And it came to pass in the morning, that Jonathan
went out into the field at the time appointed with
David, and a little lad with him.

וַיֹּאמֶר לְנָעֲרוֹ רֵץ מֵצֵא נָא אֶת־הַחֲצִים
אֲשֶׁר אָנֹכִי מוֹרֶה הַנָּעַר רֵץ וְהוּא־יָרָה
הַחֲצִי לְהַעֲבֹרוֹ:

36 And he said unto his lad: 'Run, find now the arrows
which I shoot.' And as the lad ran, he shot an arrow
beyond him.

וַיָּבֹא הַנָּעַר עַד־מְקוֹם הַחֲצִי אֲשֶׁר יָרָה
יְהוֹנָתָן וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרֵי הַנָּעַר וַיֹּאמֶר
הֲלוֹא הַחֲצִי מִמּוֹךְ וְהִלָּאָה:

37 And when the lad was come to the place of the arrow
which Jonathan had shot, Jonathan cried after the lad,
and said: 'Is not the arrow beyond thee?'

וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרֵי הַנָּעַר מְהֵרָה חֲוָשָׁה
אֶל־תַּעֲמֹד וַיִּלָּקֵט נָעַר יְהוֹנָתָן אֶת־(כ)
הַחֲצִי] (ק' תַּחֲצִים) וַיָּבֹא אֶל־אֲדֹנָיו:

38 And Jonathan cried after the lad: 'Make speed, hasten,
stay not.' And Jonathan's lad gathered up the arrows,
and came to his master.

וְהַנָּעַר לֹא־יָדָע מֵאֲוִימָה אֵךְ יְהוֹנָתָן וְדָוִד
יָדְעוּ אֶת־הַדָּבָר: (ס)

39 But the lad knew not any thing; only Jonathan and
David knew the matter.

וַיִּתֵּן יְהוֹנָתָן אֶת־כְּלָיו אֶל־הַנָּעַר אֲשֶׁר־לוֹ
וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ הֲבִיא הָעִיר:

40 And Jonathan gave his weapons unto his lad, and said
unto him: 'Go, carry them to the city.'

הַנָּעַר בֹּא וְדָוִד קָם מֵאֲצֹל הַגִּבּוֹר וַיִּפֹּל
לְאַפּוֹ אַרְצָה וַיִּשְׁתַּחוּ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים
וַיִּשָּׁקוּ אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ וַיִּכְבּוּ אִישׁ
אֶת־רֵעֵהוּ עַד־דָּוִד הִגְדִּיל:

41 And as soon as the lad was gone, David arose out of a
place toward the South, and fell on his face to the
ground, and bowed down three times; and they kissed
one another, and wept one with another, until David
exceeded.

וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן לְדָוִד לֵךְ לְשָׁלוֹם אֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְנוּ שְׁנֵינוּ אֲנִי וְאַתָּה בְּשֵׁם יְהוָה לֵאמֹר
יְהוָה יִתְּנָה בֵּינִי וּבֵינְךָ וּבֵין זֶרְעִי וּבֵין
זֶרְעֶךָ עַד-עוֹלָם: (פ)

42

And Jonathan said to David: 'Go in peace, forasmuch as we have sworn both of us in the name of the LORD, saying: The LORD shall be between me and thee, and Between my seed and thy seed, for ever.'